Bodleian Libraries
UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

BOGAERS
GEZAMENLIJKE
DICHTWERKEN

Vet. Dutch III B 6

EERSTE DEEL.

Vet. Dutch III B. 6

EERSTE DEEL.

A Rogers

MR. A. BOGAERS

GEZAMENLIJKE

DICHTWERKEN

UITGEGEVEN DOOR

DR. NICOLAAS BEETS

Eerste Deel

HAARLEM
A. C. KRUSEMAN
1871

TAYLOR INSTITUTION
UNIVERSITY
30 JUN 1962
OF OXFORD
LIBRARY

Gedrukt bij Gebr. van Asperen van der Velde, te Haarlem.

INHOUD VAN HET EERSTE DEEL.

Bladz.

INLEIDING.

De Kruiderwijn. Ter gelegenheid van een verloovingsfeest..... 1.

Volharden. (11 November 1832.)..... 5.

Albertus Everts. (Van Antwerpens Citadel.)..... 8.

Welkomzang aan de bezetting der Antwerpsche Citadel, bij hare terugkomst in het vaderland. (Junij 1833.)..... 11.

Aan de Rotterdamsche Veld-schutterij, bij hare terugkomst..... 15.

De Vlag der Citadel..... 18.

Martinus van den Ham. (1834.)..... 22.

De Sergeant-Sapeur..... 24.

Davids drie helden..... 27.

Jochébed..... 30.

Mozes..... 57.

De Togt van Heemskerk naar Gibraltar..... 73.

Bladz.

De Redding ..... 160.

De Schilder van Florence ..... 164.

Rotterdams Winterkermis op de Maas ..... 168.

Ter gelegenheid van den ondertrouw van Gabriella Theodora Johanna Canneman met Fredrik Wilhelm Fabius. (28 Oct. 1842) ..... 173.

Aan het Bestuur der Rotterdamsche Spaarbank, bij het vieren van haar vijfentwintigjarig bestaan ..... 176.

Adams Eerstgeborene ..... 178.

De Noorderreus ..... 193.

Onttoovering ..... 196.

Louise ..... 200.

Holland ..... 202.

Het Pleegkind ..... 204.

Otto Clant. (1581.) ..... 215.

Het Leidsche Wonder ..... 219.

Het Geschenk ..... 228.

Teunis Ruwhart ..... 245.

Koning Knuts Familiezwak ..... 252.

Schipper de Zwart ..... 256.

Wederzien. (Van 't welig Java enz.) ..... 258.

Truitje ..... 260.

De Dooi ..... 262.

Lierzang toegewijd aan de nagedachtenis van Hare Majesteit Louise Marie, Koninginne der Belgen ..... 265.

Dichtbloemen uit den Vreemde.

De Duiker ..... 274.

De Monnik van het klooster Heisterbach ..... 281.

De Droom van Lord Nithsdale in den Tower te Londen ..... 283.

De Lord van Burleigh ..... 286.

Bladz.

Dichtbloemen uit den Vreemde.

De Bron van Sinte Keyne ..... 291.

De Kamp met den Draak ..... 293.

De Verloren Kerk ..... 304.

Het Geluksklokje ..... 307.

De Fee van het Zugermeer ..... 310.

De Wraak ..... 314.

Edwin. Een tooversprookje ..... 317.

Onaas Rots ..... 324.

Lady Clara ..... 327.

Het Gouden Hoedje ..... 331.

Mooi Elsje ..... 335.

De Graaf van Hita ..... 337.

De Leliën van het Mummelmeer ..... 339.

Des Goudsmids Dochter ..... 341.

Aan Mr. H. A. Spandaw ..... 343.

INLEIDING.

LOOPBAAN EN KENSCHETS DES DICHTERS.

Het was de vier en twintigste September van het jaar 1836. De Hollandsche Maatschappij van Fraaie Kunsten en Wetenschappen hield hare Algemeene Vergadering, halfweg Leiden en den Haag, aan het huis ten Deil. Bake was voorzitter, en opende haar met eene redevoering ten betooge, "dat de welsprekendheid ten onrechte onder de kunsten gerekend werd." Van der Palm, Siegenbeek, Geel, Collot d'Escury, van Kampen, waren onder de aanwezigen; ook de steller dezer regelen, die er met Hasebroek en Kneppelhout, als hij nog studenten, datgene vertegenwoordigde, hetwelk men in die dagen, niet zonder bedenkelijkheid, "het jonge Holland" noemde. Een der belangrijkste werkzaamheden der vergadering bestond in het aanhooren van het verslag van beoordeelaars der ingekomen antwoorden op de sedert jaren uitgeschreven prijsvraag der Maatschappij: *De togt van Heemskerk naar Gi-*

braltar in 1607; prijsvraag, waarmede men een pendant van Tollens' meesterlijke "Overwintering op Nova Zembla" beoogde. Zeven dichtstukken waren ingekomen. Vijf daarvan kwamen in geen aanmerking; een ander scheen eene loffelijke vermelding niet onwaardig; maar aan nommer Zeven, onder de zinspreuk "Vela dabant laeti" wees de eenparige lof der beoordeelaars het gouden eermetaal toe. De vergadering hechtte er haar zegel aan. Het naambriefje werd geopend, en de naam van MR. ADRIANUS BOGAERS, ADVOCAAT TE ROTTERDAM weerklonk door de zaal. Het was een schoon oogenblik, en zonder twijfel een der belangrijkste, in de geschiedenis der Hollandsche Maatschappij. De bekroonde was zelf tegenwoordig en ontving en beantwoordde, met het vroolijkste gezicht en in de gulste eenvoudigheid die men zich denken kan, de gelukwenschen, die hem, bij monde van den voorzitter niet alleen, maar van rondom door aller gelaat en gebaar werden toegezonden. Niets zoo duidelijk als dat de behaalde lauwer den bescheiden en beminnelijken man eenparig en van harte werd gegund. Het was jammer dat zijn groote vriend Tollens niet tegenwoordig was. Deze ontbrak echter niet, als op de Algemeene Vergadering van het volgend jaar, die in den Haag gehouden werd, aan zijnen geliefden, zoo men zeide, kweekeling, het eermetaal door den Baron Collot d'Escury "onder gepaste toespraak" werd uitgereikt. (16 Sept. 1837.)

Toen in het jaar '36 de bekroning plaats had van het gedicht, hetwelk bestemd en waardig was het voetstuk van zijnen dichter uit te maken, was deze reeds een man van een en veertig jaar, en dus in de volle kracht en rijpheid van het leven. [1] Maar men had van hem nog niet zooveel gezien als van Tollens, toen deze, in 1819, nog iet of wat jonger met zijn "Nova Zembla" voor den dag was gekomen. [2] In de kringen der geletterden was hij echter sedert lang als een rijkbegaafd en doorkundig man, die zich als dichter naar Tol-

lens vormde, bekend. In de bijeenkomsten der Rotterdamsche afdeeling der Hollandsche Maatschappij, en van die onder de zinspreuk "Verscheidenheid en Overeenstemming," waarvan Tollens de ziel, en Messchert en Nierstrasz en A. Siewerts van Reesema zeer werkzame leden waren, was ook zijne stem sedert een aantal jaren beide in proza en in poëzie veelvuldig gehoord. Het eerst in 1818, toen hij, een jongeling van drie en twintig jaar, met een dichtstuk *over de Moederlijke Teederheid* optrad. [3] Bij de huiselijke feesten in den dichterlijken vriendenkring was zijne lier ook niet achtergebleven. [4] Maar de politieke gebeurtenissen van de laatste jaren waren noodig geweest om hem er toe te brengen zijne stem verder en over het geheele vaderland te doen hooren. De eerste toon, dien men (1832) in 't openbaar vernomen had, had gediend om Volk en Vorst, om het

Heldenbeeld van d'ouden tijd,
Neêrlands koning, Neêrlands vader!
Rotssteen, wien geen stortvloed splijt,
Schrik van vijand en verrader,

(I. 6.)

in dat *Volharden* aan te moedigen, hetwelk,

"Wat kalmer tijd misprijze of doem'"

(II. 9.)

toen zoo geheel in den geest der natie was. Vooral waren het de verdedigers der Citadel van Antwerpen geweest, die bij onderscheidene gelegenheden openlijk door hem gevierd waren geworden. (I. 8, 11, 18, 24.) Maar een belangrijker en uitgebreider dichtwerk (zijn *Jochébed* I. 30.) was, na in onderscheidene vaderlandsche steden in vergaderingen van letterkundige genootschappen te zijn voorgelezen, in het vorig jaar wel met milde hand, in keurig netten druk, onder alle lettervrienden uitgedeeld, doch tot nog toe aan het groote publiek onthouden.

Dit dichtstuk, hetwelk eerst zes en twintig jaar later, niet zonder nogmaals herzien te zijn, ook voor het algemeen verkrijgbaar gesteld werd, en dat waarschijnlijk reeds dertien jaar vroeger, naar zijne eerste bewerking, te Rotterdam in een letterkundig gezelschap was voorgelezen, [5] had in den uitgebreiden kring, waarin het was bekend geworden, zijnen dichter een zekere mate van populariteit verschaft, waaraan geen openlijke kritiek had kunnen knagen, maar die door zijn *Togt van Heemskerk naar Gibraltar* eerst recht en voor goed gevestigd werd. Het werd voorafgegaan van eene opdracht aan zijne Moeder, waarvan de zachte, gevoelige toon van kinderlijke vereering aller harten winnen moest, en die, gelijk zij in den geest van het onderwerp was, allerminst bevreemdde in den mond van een dichter, wiens eerste openlijk vernomen tonen aan de *Moederlijke Teederheid* gewijd waren geweest. Eene herinnering aan de blijde genietingen der kinderjaren, waarin van "bosch en duinen," en "'t golvend blauw der groote waterkom" gewaagd werd, verried aan wie het niet weten mocht, dat deze (inderdaad) "gladde" Maaspoëet echter geen geboren Rotterdammer, maar Hagenaar was; en in de hartbrekende vermelding van een graf, dat hem "wat hij dierbaarst had" ontnomen had, sprak de man, die reeds sedert een zestal jaren weduwnaar was en het altijd is gebleven. [6]

De *Jochébed* herinnert de epische Bijbel-Poezy van de laatste helft der vorige eeuw. Zij zou een der zangen van een heldendicht "Mozes," op den voet van Hoogvliet's "Abraham" hebben kunnen uitmaken. Zij verheft zich echter ver boven dat alles door een zuiverder smaak, uitgebreider kennis, en fraaier verzen. Maar schoon men er het Oosten, schoon men er de locale kleur meer in gevoelt dan in het andere, men gevoelt ze er echter, ondanks alle lotusbloemen, nog niet genoeg. De stijl is niet grootsch genoeg; de gevoelens zijn ook hier nog te westersch-huislijk, de taal van den harts-

tocht te woordenrijk en te zwak. Doch dit wordt dezer dagen meer opgemerkt dan voor zes en dertig jaar; en, om de waarheid te zeggen, indien wij da Costa's Hagar uitzonderen, wij weten niet of er, ondanks alle vordering in dezen, onder de "Bijbelsche Vrouwen" van Bogaers' tijdgenooten wel ééne is die zijn *Jochébed* in dit opzicht zeer ver overtreft. Maar de schoone lierzang *Mozes*, waarmede het geheel besloten wordt, heeft een aanhef en strophen, die een da Costa niet verloochend zou hebben, en blijft een der schoonste stukken die uit de pen van Bogaers zijn gevloeid.

De *Jochébed* was, op het lyrische slot na, in den Tollensiaanschen alexandrijn geschreven geworden. Doch met de "Nederlandsche Legenden" was op het voorbeeld der Walter Scottsche en Byronniaansche poëzie de viervoetige jambe met onregelmatige afwisseling van staande en sleepende rijmen aan de orde van den dag gekomen; en deze had ook Bogaers voor zijn prijsgedicht gekozen. Met wijsheid; want het sloot althans op één punt de vergelijking met het meesterstuk van Tollens, die voor de hand lag, uit. Met goede vrucht; want het gaf Bogaers gelegenheid zijne dichtgave in al hare zangerigheid, in al hare welluidendheid, waaraan hij zelf bij de voordracht alle recht, misschien iets meer dan recht, wist te doen wedervaren, in volle kracht te zetten. De *Togt naar Gibraltar* verscheen in 1837 voor het publiek in de werken der Hollandsche Maatschappij, en voor de vrienden in eene afzonderlijke prachtuitgave. De algemeene bewondering drukte het zegel op de bekroning, en van dat oogenblik af was de naam van Bogaers onder die van onze voortreffelijkste dichters gevestigd; ofschoon het dichtstuk zelf zich bij lange na niet tot de populariteit van de "Overwintering" verheffen kon. Het eerste was het loon van de degelijke verdiensten van het stuk en de onwederstaanbare bekoring zijner keurige vormen; het laatste lag aan den aard van een onderwerp, dat onmogelijk

eene gelijke belangstelling kon inboezemen, en waarvan de dichter toch, met grooten tact, gemaakt had wat hij kon. Maar, hoe ook in verband gebracht met een marquant oogenblik in de geschiedenis des vaderlands, op zich zelf gold het hier geen marquante gebeurtenis; en hoe ook opgeluisterd door eene romantische episode, het gedicht kon niet anders zijn dan het verhaal van een "tocht" en geleverden zeeslag, dat noch de herinnering van een grootsche daad, noch die van een groot lijden, noch zelfs die van een buitengewoon karakter achterliet, en kon slechts treffen door schoonheden van détail, die telkens op nieuw gezien moesten worden om op nieuw (ofschoon dan ook altijd meer) te worden bewonderd. Deze zijn in den *Togt van Heemskerk naar Gibraltar* (I. 73.) overvloedig. Er van te gewagen is het eerste gedeelte van den Tweeden Zang terstond voor den geest roepen. De schildering van Spanje's natuur, die men ziet, hoort, riekt in deze overschoone verzen; de herinnering van Spanje's geschiedenis; van zijne heroïsche verovering door die krijgshaftige Mooren, wier latere smartelijke verdrijving door eigene ellende zoo tragisch gewroken wordt; de echt dichterlijk uitgevoerde tegenstelling van Spanje's zedelijken toestand met zijne heerlijke natuur; en de schielijke overgang op den vrijheidszang der Geuzen, die van de naderende vloot der "vrije landen" vernomen wordt, om den lezer op eens weer midden in het onderwerp te voeren — dit alles is voortreffelijk. Maar hoe veel schoons, hoe veel bevalligs is er ook in de schildering van die vloot en hare bewegingen zelve, die

> Met één aan 't spits die d'optogt leidt,
> En 't Leeuwenvaandel openspreidt,

ten slotte vergeleken wordt bij

> Een Nimfenstoet in lentedos,
> Een roos in 't haar, den sluijer los,

die op de maat door 't veld zweeft, die trippelend voortreedt bij het toongevlei,

Terwijl de rijzigste der schoonen,
Gehuld met dubble bloemenkroonen,
Bevallig voordanst in den rei.

(I. 117.)

Bij de lauweren op het veld der poëzie behaald, moest zich eerlang de eerkrans voegen op het gebied der proza en der wetenschap verworven. Dezelfde "*Hollandsche Maatschappij*", die in 1836 aan den *Togt naar Gibraltar* de eerepalm had toegewezen, bekroonde drie jaren later in dezelfde Septembermaand (11 Sept. 1839) van denzelfden auteur eene *Verhandeling over het wezen der Uiterlijke Welsprekendheid, hare voordeelen, en de meest geschikte middelen ter bevordering van hare beoefening hier te lande.* Het stuk verscheen het volgende jaar in het 1e Deel harer Nieuwe Werken en rechtvaardigde ten volle zijne bekroning. Weldoordacht en met een goed inzicht in het onderwerp, in een klaren, soberen, vloeienden stijl, die aan dien van van der Palm bij de behandeling van dergelijke stoffen denken doet, draagt het de blijken zoo van de degelijke kennis als van de echt klassieke vorming van zijn auteur. Hoewel in Nederland eenig in zijn soort, is het echter te veel vergeten en wordt zijn inhoud door onze tegenwoordige redenaars en rederijkers, naar ik vrees, wel wat .weinig behartigd. De zinspreuk waaronder het geschreven, en het beginsel waarvan het doordrongen is, is dit woord van den eersten der romeinsche redenaars: "Actio in dicendo una dominatur."

Bogaers was reeds sedert het najaar van 1835 (22 Oct.) Correspondent van de 2e klasse van het Instituut. In het voorjaar van 1840 (23 Mei) werd hij tot Lid verheven, en als zoodanig den 1sten December 1842 geroepen om de veertiende openbare zitting der klasse met de voorlezing van een gedicht

op te luisteren. Groen van Prinsterer, de eenige nu nog levende van de in die vergadering als leden tegenwoordige mannen [8] ging met zijne belangrijke redevoering "Over Prins Willem den Eersten gelijk hij uit zijne briefwisseling nader gekend wordt" voor, en Bogaers kweet zich van de hem opgelegde taak met een dichtstuk van de soort van zijn *Heemskerk* niet, maar van zijn *Jochébed*, onder den titel van *Adams Eerstgeborene.* (I. 178.) Da Costa presideerde, en gaf het, bij de dankbetuiging uit naam der vergadering, den lof van "fijn bewerkt en welluidend." [9] Deze lof was verdiend, maar afgemeten; aan Da Costa's eischen van een dichterlijk tafereel uit de "eerste wereld" voldeed het zeker niet; en wij hebben reden om te gelooven dat ook de dichter zelf er niet mede ophad. Wel liet hij het, nadat het (1843) in de werken van het Instituut in 't licht verschenen was, nog in dat zelfde jaar naar zijne gewoonte, voor vrienden en belangstellenden afzonderlijk afdrukken, maar bij de openlijke uitgave in 1859 en 61 van zijn vroegere gedichten nam hij het niet op. Er zijn, bij overschoone, zwakke regels in, en op de hoogte van zijn *Jochébed* staat het niet. [10]

Het jaar '46 deed voor den uitgebreiden kring, die met de privaat-uitgaven van Bogaers' dichtwerken begunstigd werd, een andere zijde van zijn talent uitkomen. Hij begiftigde hem met een naar het uit- en inwendige even keurigen bundel, die een twaalftal *Balladen en Romancen* bevatte, waarvan enkele vroeger den Muzen Almanak en den eersten jaargang der vroeggestorvene Tesselschade versierd hadden, maar de overige en belangrijkste hem nieuw waren. Hier; want de titel *Balladen en Romancen*, liet ook hier naar de weinig strenge opvatting dezer benaming, die van lieverlede algemeen geworden is, allerlei schakeering binnen den kring van het lyrisch-epische toe; hier bleek in *Het Pleegkind* (I. 204), in *Het Leidsche Wonder* (I. 219.) zijne gave voor de aandoenlijke

Vertelling; maar niet minder voor de luimige, in *Koning Knuts Familiezwak* (I. 252.), zoo los en gemakkelijk berijmd en vol geestige wendingen, en in de op onbetaalbare wijze verhaalde geschiedenis van:

Slechts éénen knol — maar welk een knol!
Van de andren altemaal den bol!
Een aardvrucht zonder haars gelijk!
Een olifant in 't plantenrijk!
Een knol, als Reekers, zoo 'k vertrouw,
Een paradijsknol schildren zou.

(*Het Geschenk*, I. 234.)

Niet minder echter bleek in dit bundeltje in het aandoenlijke *Wederzien* (I. 258.), in het naïeve *Truitje* (I. 260), twee meesterstukjes, die met dergelijke van Béranger wedijveren, zijn uitnemend talent voor het chanson. Maar ook schittert hier niet weinig zijne bedrevenheid in het technische, door de verscheidenheid, de gepastheid, en de ongemeenheid der maatsoorten, en de kracht en welluidendheid der verzen.

Het jaar '51 bracht eene verrassing van eene andere soort. De Koningin der Belgen, Louise Marie van Orleans, was overleden. Haar weduwlijke gemaal had haar het getuigenis nagegeven: "Sa mort est sainte comme sa vie", en de koninklijke Akademie van België (Classe des lettres) had een wedstrijd geopend "pour la meilleure pièce de vers flamands consacrée à sa memoire." De hollandsche dichters waren niet uitgesloten. Het waren de tijden niet meer dat men zich koning Leopold niet anders voorstellen kon dan als "Eng'lands knecht", wien het oproer een met het slijk der straten bezoedelden slip van het hermelijn van koning Willem "op het lijf gesmeten had" (I. 6.). Integendeel. De verzoening was volkomen. Nu kon het; wij halen de verzen aan, naar hunne oorspronkelijke redactie; nu kon het heeten:

Neen, Belgies fiere Harpenaren,
Zoo rijk begaafd met dichtergeest,
Niet gij-slechts zult de gouden snaren
Doen galmen op dit somber feest!
De vreemdling — tranen op de wangen —
Komt zangen mengen in uw zangen
En in den treurstoet naast u treên,
De stof, de bronwel van uw smarte,
Hoe dierbaar ook aan 't Belgiesch harte,
Behoort den Belgen niet alleen!

(Verg. I. 265.)

De veranderde stemming, hoe loffelijk ook op zich zelve, bleek echter voor de eigenliefde van "Belgies fiere harpenaren" minder voordeelig te zijn. Van de drie en twintig dichtstukken, die naar het uitgeloofd eermetaal dongen, viel het aan dat van "den vreemdeling" te beurt, die, met het boven vermeld koninklijk getuigenis tot zinspreuk, "zangen in hunne zangen was komen mengen". Het rapport, in de fransche taal door Dr. Snellaert uitgebracht, prees het om "élévation de pensées, noblesse de sentiments, force, chaleur d' expression, vivacité des images, comparaisons aussi nouvelles que frappantes", en vooral ook wegens "un développement poétique du commencement jusqu'à la fin", in de ingezondene vlaamsche stukken, waarvan het beste later gebleken is van Van Beers te wezen, al te zeer gemist, en sprak van de "rigoureuse unité présidant à cette ode si riche en idées et en considérations élevées." [11] Eerst negen jaar later (1860) voegde de Koning der Belgen de versierselen van zijne Leopoldsorde bij die van den Nederlandschen Leeuw, door Koning Willem reeds in 1837 aan den dichter van den *Togt van Heemskerk*", meer wellicht nog, na volbrachte taak, aan den Voorzitter eener Commissie ter verzorging van de achtergeblevene huisgezinnen van uitgetrokken Schutters geschonken.

Reeds op zestienjarigen leeftijd (1811) had Bogaers den

meester-titel in de rechten verworven [13], en was daarop eerst te Hoorn, waar zijn vader destijds een rechterlijk ambt bekleedde [13], maar als zich in 't jaar '13 de familie in Rotterdam vestigde, dáár ter stede als advokaat opgetreden, en wel voor een korte wijl, onder de werking en nawerking van het fransch régime als "avocat des droits réunis", een ambt niet ongelijk aan het latere van rijksadvocaat. In 1838 was hij er tot Rechter in de Arrondissements Rechtbank en in 1847 bij dat zelfde lichaam tot Vice-president benoemd. Maar in 1851 vond hij zich genoodzaakt zijn ontslag uit die gewichtige betrekking te nemen, en wel wegens sterk toegenomene doofheid, waarvan zich reeds in 1838, en dus op drieenveertigjarigen leeftijd, de eerste beginselen bij hem hadden voorgedaan. Sedert ambteloos en door zijn steeds verergerend en ongeneeslijk gebrek niet alleen voor alle maatschappelijke betrekkingen, die hij tot eer verstrekt had, ongeschikt, maar ook meer en meer van allen maatschappelijken omgang, waarvoor hij geschapen scheen, gespeend, kon hij zich uitsluitender aan dicht- en letteroefeningen wijden; en zoo zijn geest daarbij behoefte had aan verfrissching, hij zocht die in belangrijke en opwekkende reizen, waartoe het groot vermogen, waarover hij te beschikken had, hem niet minder in staat stelde dan tot het verzamelen van dien keurigen, kostbaren en veelomvattenden boekenschat, waarmede de milde edelmoedigheid zijner dochter, tot vereering zijner nagedachtenis en in het belang der wetenschap, de Koninklijke Bibliotheek zijner geboortestad en het Leesmuseum zijner woonstad, na zijn overlijden recht koninklijk heeft beschonken. Van beiden, de stille afzondering in het boekenvertrek en de buitenlandsche reizen, is de vrucht in zijne werken openbaar.

Het eerste voortbrengsel van zijn gedwongen maar met blijmoedige gelatenheid aanvaard *otium*, was een ruiker *Dichtbloemen uit den Vreemde*; een bundel verzen onder dezen

titel, die aan den kring van lezers, dien hij zich gekozen had en tot welke hij zich ook nu bepaalde, verried, met welke geesten hij in zijne eenzaamheid liefst verkeerde, en welke dichtsoort op den duur de meeste aanlokkelijkheid voor hem bezat. Het waren bloemen uit duitsche, engelsche, fransche, italiaansche, spaansche hoven, frisch en levendig, en onbeschadigd op nederlandschen grond overgebracht, en daar prijkende als of ze er gegroeid en ontloken waren. Romancen, balladen, legenden, volksvertellingen, van Schiller, Uhland, Langbein, W. Müller, Seidl, Schnetzler, T. Parnell, Southey, Mackay, Tennyson, van den bijna vergeten J. B. Rousseau, en van den toen pas overleden Luigi Carrer. Vooral de legende naar dezen (*de Wraak* (I. 314.)), met zijn in iedere strophe onverbeterlijk aangebracht referein, is uitmuntend. Maar niet minder Uhland's *Verloren Kerk* (I. 304.) in zijn plechtig, en Uhland's *Goudsmids dochter* (I. 341.) in zijn spelend rythmus. Wil men echter versificatie bewonderen, men sla *de Leliën van het Mummelmeer* (I. 339.), naar Schnetzler, op. Iedere strophe is zelve eene lelie, die, onberispelijk en schoon, op haar buigzamen stengel met het golvend water op en neder gaat, onderduikt en weer bovenkomt. De navolging van Schiller's *Duiker* (I. 274.), die het bundeltje opent, is misschien, ondanks eene overwerking ons uit de briefwisseling met Tollens gebleken, bij vergelijking het minst gelukkig geslaagd. Maar *Het gouden Hoedje*, naar Langbein, (I. 331.) heeft niets van zijn naïeveteit, *Mooi Elsje*, naar Mackay, (I. 335.) niets van zijn zachte aandoenlijkheid verloren. De dichter werkte onder het motto: "Nec verbum verbo curabis reddere fidus Interpres;" maar den geest heeft hij bewaard, den vorm niet gekwetst. De onwetende zou in dit zijn werk geen vertalingen vermoeden.

In 1856 ontviel aan Bogaers de man wiens vriendschap hij drie en veertig jaren onder de grootste voorrechten en ge-

noegens zijns levens geteld had [14], de dichter op wien hij eene kinderlijke betrekking gevoelde, en naar wien hij in de eerste plaats gewenscht had zich te vormen. De algemeen, maar door niemand meer dan door Bogaers geliefde en vereerde Tollens was op zesenzeventigjarigen ouderdom in dat Rijswijk gestorven, waar hij zijn laatste tiental levensjaren, wel gescheiden van dezen zijnen vriend, maar in des te levendiger briefwisseling met hem, had doorgebracht, en dikwijls door hem was bezocht geworden. Geen wonder dat dit verlies aan Bogaers' luit een treurtoon, aan zijn hart een elegie ontlokte, waarin de diepe vereering, de innige liefde die hij hem toedroeg zich op welsprekende wijze uitte, — een lied dat ditmaal niet slechts onder de vrienden uitgedeeld, maar voor het algemeen verkrijgbaar gesteld werd, en zulks niet enkel uit de overtuiging dat de dood van den volksdichter als een publieke ramp moest worden beschouwd, maar ook om door de uitgave het "Tollens-fonds" te stijven, met welks oprichting ten behoeve der verarmde betrekkingen van letterkundigen men den dichter bij de zeventigste viering van zijn geboortedag verblijd en vereerd had (II. 14.). Geen wonder ook dat, als vier jaren later (24 Sept. 1860), in het Rotterdamsche wandelpark de plechtige onthulling van het standbeeld plaats had, dat het volk van Nederland, door den Koning voorgegaan, zijn geliefden zanger had waardig gekeurd, aan niemand dan aan Bogaers de taak werd opgedragen de *Feestcantate* (II. 175.) te schrijven, die daarbij vereischt werd. Zij werd later, onder geleide van schoone dichtregelen aan Zijne Majesteit, die de plechtigheid in persoon bijgewoond had, opgedragen, en deze hulde aan Tollens, uit het hart van eenen vriend, die gewisselijk niet veinsde als hij betuigde dat de eer dezer vriendschap hooger door hem geschat werd "dan 't schittrendst eerelint" (II. 22.), werd door den Koning met het Commandeurslint van de Eikenkroon erkend. [15]

Schoon zijn in de schoone elegie vooral de beide eerste strophen, waarin de vaderlandsche November-natuur, naar het leven geschilderd, in verband gebracht wordt met den dood des geliefden; en de eigenaardige bekoring der Tollensiaansche poëzie is daarin onder de treffendste en tegelijk bevalligste beelden uitgedrukt; hetzij de dichter de lieflijkheid, de onwederstaanbare aantrekkelijkheid harer tonen bij den geur der bloeiende linden vergelijkt (II, 16); of het gebied, waarop Tollens de lier voerde bij

die weelge plekken,
Vol wisslend groen, en licht, doormengd met schaûuw,
Waar 't oog, omhoog, de sombre loofverdekken,
Doorglinstren ziet van 't heldre blaauw;
(II, 17.)

hetzij hij van zijne poëzie dit getuigenis geven mag:

als het glas, dat, zorgzaam rein gewreven,
Het beeld weêrkaatst, naar welken kant men 't keer',
Zoo kaatste zij een schoon, beminlijk leven,
Vol ongeveinsde deugden, weêr.
(II, 21.)

Het geheel ademt, in de welluidendste verzen, een zacht gevoel en eene beminlijke droefenis. Wat de *Feestcantate* betreft, hoe van harte ook ten beste gegeven, zij draagt, naar ons oordeel, de sporen van niet zoo geheel ongedwongen gedicht te zijn. Zij is hier en daar wel wat mat en, schoon zij ook hare verdiensten heeft, komt zij ons echter voor over het geheel beneden de begaafdheid van haren dichter te wezen.

Die dichter was nu zelf het middelpunt des levens lang voorbij; doch dat het niet aan zijnen nu reeds vijfenzestig jarigen leeftijd was toe te schrijven, indien zijn luit een enkele maal een zwakker toon voortbracht, was ten vorigen jare op uitnemende wijze gebleken en zou nog verder blijken.

Trouwens, dat voortreffelijke poëzie met hooge jaren bestaanbaar is, dat de dichtgeest, in plaats van zelf te verou-

deren, veeleer voor verouderen behoedt, was in het vaderland van Vondel en Bilderdijk eene bekende zaak, en ook laatstelijk weder in Tollens gezien. In 1859 was Bogaers, en ditmaal ook voor het publiek, en onder dezen titel, met een bundel *Gedichten* voor den dag gekomen, waarin er zekerlijk enkele van veel vroeger dagteekening voorkwamen, en de overige niet allen van de laatste jaren behoefden te wezen, maar die in 1862 gevolgd werd door een bundel *Balladen en andere Dichtstukjes*, waarin wel het twaalftal Balladen en Romancen in 1846 privaat gedrukt, met andere vroeger verschenen stukjes weder werd opgenomen, doch waarvan de overigen, met vele en van de schoonste en belangrijkste uit den bundel *Gedichten*, stellig van de laatste jaren waren. En hierbij zou het niet blijven. Intusschen had de dichter in 1861 ook eene *eigene* openlijke uitgave van den *Togt naar Gibraltar*, en een *eerste* openlijke uitgave van *Jochébed* in de wereld gezonden.

Had hij plan op deze wijze voort te gaan en ook *Adams Eerstgeborene* en de overschoone *Dichtbloemen uit den Vreemde* in deze uitgave te doen volgen? Wij weten het niet; maar wel dat de belangstelling van het groot publiek niet volkomen aan de bewondering der kenners noch aan het uitgesteld verlangen evenredig was, en wel eenigzins de vraag rechtvaardigde, waarmede de bundel *Gedichten* opende:

Zou 't waar zijn wat aan aller ooren
  Die bende krijscht met woesten lach:
Is, Poëzij! de stond geboren,
  Die 't einde ziet van uw gezag?
Ontviel de diadeem uw slapen
  En wordt uw hof, hoe rijk bepronkt,
Thans tot een werkschuur omgeschapen,
  Waarin het stoomtuig rookt en ronkt?

(II, 33.)

Deze regelen vormen den aanhef van een lierzang *aan de Poëzy* toegezongen; maar de gansche inhoud van dezen bundel is lyrisch; hoewel in verschillenden graad en met allerlei schakeering; zuiver lyrisch gelijk in dit eerste stuk, en in die onder de opschriften: *Kinderlijke Liefde*, *Broêrs en Zusters*; pittoresk lyrisch, gelijk in de voortreffelijke bezinging van allerlei tafereelen en momenten in de natuur, *Woudgebloemte*, *Lenteweelde*, *Zomeravond*, *November*, *de Dooi*, en dat alleroorspronkelijkst, allerbevalligst en gansch eenige dichtstuk dat den naam van *Vlinderweelde* draagt; episch-lyrisch, als in *Tromp voor Duins*, *Jan Harink*, *Karel Rijkwaerdt*; meditatief- of wel didactisch-lyrisch, als in *Christenzin*, *Waarheidsliefde*, *Tevredenheid*, *Gezond Verstand* enz. — Romancen als *Wibo en Rika*, en *Martinus van den Ham* herinneren hier den dichter van *het Pleegkind* en van *de Redding*, uit het bundeltje van 1846, en chansons als *Het Hollandsch Duin*, *Rijkdom*, *Mallepraat* doen aan *Wederzien* en *Truitje* denken. Zegt ons het eerste gedicht in dit boekdeel (*Aan de Poezij*) wat in alle tijdperken en onder alle omstandigheden des levens de poëzie voor dezen dichter geweest is, die door haar zooveel geweest is voor ons, in het tweede (*Aan het Vaderland* (II. 39.)) zien wij den man, die zijn dierbaar Holland diep in het hart draagt. Hij heeft meer gereisd dan de meesten onzer, maar in innige gehechtheid aan den vaderlandschen grond tart hij ons allen. Geen grootsche, geen prachtige natuurtooneelen in Noord of Zuid, geen verblijven in wereldoorden zoo verrukkelijk door zachtheid van klimaat en weelderigheid van vegetatie, dat het enkel noemen van hun naam in alle harten op schoonheid verlekkerd een onwillekeurig "Dahin!" opwekt, doen hem een oogenblik al wat het vaderland dierbaars in zich vereenigt vergeten, of zelfs de eigenaardige waarde en liefelijkheid van nederlandsch natuurschoon en nederlandsche genietingen een grein minder achten. En dit *zegt* hij ons niet

slechts; dit *zien* wij, in de diepte en innigheid waarmede hij ze uitdrukt en schildert.

Die grastapeeten,
Doorstikt met boterbloem en klee,
Waar (lieflijk beeld van kalmte en vreê!)
Het krachtig ros, den ploeg vergeten,
Verademt bij 't herkaauwend vee;
Terwijl uit esch- en beukenblâren,
Gekroond van 't nest der ooijevaren,

— want deze dichter heeft geen de minste behoefte den hollandschen ooievaar met den naam van "adebaar" of "eiber" op te schikken —

Terwijl uit esch en beukenblâren
Gekroond van 't nest der ooijevaren,
De nette bouwmanshoeve gluurt,
Omglansd van koper, blank geschuurd,
Dat vaardig staat den room te garen....

en wederom:

Onder 't ijzelkraken,
De wakkre stoet der volksvermaken:
Het sleedje, dat verliefde kracht
Doet vliegen met zijn schoone vracht;
De nar, door 't rinklend span getrokken
't Plaveisel langs der zilvervlokken;
Of 't voetgeroei met d'ijzren spaan
Op de overglaasde waterbaan:

(II, 41,42)

het leeft alles in zijn hart. En niet minder leven er de herinneringen van ons grootsch verleden, die hem ook in geen *Baai van Napels* (II, 76) verlaten, en waarmede hij te midden van het zinstreelend genot van den schoonsten avond de baai van Napels *bevolkt*. — Een derde gedicht in dezen bundel, onder het opschrift *Christenzin* (II, 46.), geeft ons een denkbeeld van des dichters standpunt in het godsdienstige: betrekkelijke onver-

schilligheid voor overtuigingen, bij hooge waardeering van de rechte gezindheden; groote ergernis aan de verdeeldheid der christenheid, gelijk aan alle geloofsvervolging en proselietenmakerij, als de negatieve zijde; en als de positieve: verdraagzaamheid, broederliefde, deugdzame wandel;

De ware kerk is altoos daar,
Waar liefde en deugd het hart bezielt.

De overlevering van het laatste optreden van den stokouden Johannes in de gemeente van Efezus (hier meesterlijk met weinige trekken voor den geest gevoerd) schijnt hem waardig om "door Englenhand op heilig doek" gemaald te zijn; en zijn "Kinderkens, hebt elkander lief!" is hem "Jezus gansche leer".

Karel Rijkwaerdt (II. 88.) is eene epische illustratie van dit min of meer didactiesch gedicht, gelijk *Amphinomus en Anapias* (II. 61.) van een ander, onder het opschrift *Kinderlijke Liefde*, (II. 53.) hetwelk met dat, getiteld: *Broêrs en Zusters*, (II. 81.) het hart van den dichter alle eer aandoet, en een geweten verraadt, dat, aan de dagen der jeugd en de dierbaarste betrekkingen terugdenkende, zingen kan in plaats van beven.

Stukken als *Waarheidsliefde*, *Tevredenheid*, *Gezond Verstand*, *Hoop*, de *Fee der Zelfbegoochelingen* (II. 86, 97, 103, 118, 129.) leeren ons den mensch Bogaers nog nader kennen in zijn altijd wakkere vrees voor bekrompenheid en ziekelijke beschouwingen, in zijne kloeke levenswijsheid en beminlijke vatbaarheid voor rein en eenvoudig levensgenot. Zijn kunsttalent schittert in dezen bundel op het heerlijkst in gedichten als *Woudgebloemte*, *Zomeravond*, *Vlinderweelde*, (II. 57, 93, 146.); en zijn *Zeebad te Schevelingen* (II. 137.), zijn *November* (II. 109.), dat reeds van 1848 dagteekent, [16] zijn, althans wat dictie en versificatie betreft, in onze taal door niemand overtroffen. Maar ook zijn *Schaatsenrijder* (II. 124.) is voortreffelijk en men hoort er, zoowel als in zijn reeds

vroeger (1838) geschreven *Winterkermis op de Maas* (I, 168.), niet minder den hartstochtelijken liefhebber van dit vermaak in, die het zich tot op meer dan zestigjarigen leeftijd niet geheel weigeren kon, als den man, die ook deze kunst volkomen meester was. Voorwaar, hier, indien ergens, is *nationale* poëzie.

Onder de nieuwe stukken in den bundel *Balladen en andere Dichtstukjes* munt *Het Beestengevecht te Brühl* (II. 184), door aanschouwelijkheid, actie, en belangrijkheid, uit. De ontzettende verrassing van het slot is meesterlijk uitgevoerd. Het "Genadige Hemel, beveilig Oranje!" waarmede de dichter den lezer aan zich zelven overlaat, zet diens verbeelding aan den gang waar het werk van de zijne hem verlaat. De *Dorpspastoor* (II. 197.) is wederom een met welgevallen geschetst type van verdraagzaamheid. Ook in dit boekdeel ontmoeten wij herhaaldelijk proeven van dien vroolijk spelenden, luimig schertsenden geest, waaraan wij reeds zoo menig allerliefst stukje te danken hadden, maar ook van tot nog toe door Bogaers niet behandelde dichtsoorten, namelijk de fabel en het epigram, of gelijk hij het hier (op zijn Huigensch) betitelt: sneldicht. De hier geleverde sneldichten zijn goed, maar draaien misschien wat al te veel om het zelfde middelpunt van gedachten. Van het viertal fabelen is vooral *de Jonge Baars* (II. 200.) uitnemend verteld. De legende: *St. Antonies preek voor de Visschen* (II. 208.) stelt den tact voor versificatie, dezen dichter zoo bij uitnemendheid eigen, wederom in het helderst licht. Het

wielen en krielen der baren
Van tallooze zwemmende scharen

houdt, door uw ooren, voor uwe oogen nimmer op, en het beweeglijk rythmus, dat nergens, dat ook aan het slot van het gedicht geen rustpunt aanbiedt, geeft u volkomen den indruk dat deze toehoorders niet anders henengaan dan zij gekomen zijn....

Intusschen had ook op vaderlandsche feest- en gedenkdagen de lier van Bogaers zich openlijk doen hooren. Toen in 1856 (27 Aug.) de toen vijf en twintig jaren geleden tiendaagsche veldtocht tegen de Belgen herdacht was geworden, was onder den titel van *Het Metalen Kruis* (II. 6.) een lierzang van zijne hand in het licht verschenen, en als het volgend jaar aan de nog in leven zijnde verdedigers van Antwerpens kasteel en de nagedachtenis der gesneuvelden eene vaderlandsche hulde bereid werd, bleef hij, die juist voor deze helden altijd zoo veel hart had gehad, vooral niet achter. Ook kon hij wel niet zwijgen, als in 1863 de herinnering van het gezegende jaar '13 geheel Nederland met vroolijke feesten vervulde. Was hij op dat oogenblik niet misschien de eenige vaderlandsche zanger, die het jaar '13, met volle bewustheid, en als een volwassen jongeling, — wat zeg ik? als een reeds gevestigd lid der maatschappij had beleefd? — Van *Het Metalen Kruis* heeft destijds iemand geoordeeld dat de rechte toon er niet in getroffen, dat het gedicht, bij zeer groote welwillendheid jegens de voor vijf en twintig jaren zoo fel bestreden Belgen, al te veel vooringenomenheid tegen op staatkundig en godsdienstig gebied andersdenkende Nederlanders ademde, om door alle wel en wettig met het Metalen Kruis versierden met een zelfde dankbaar genoegen te worden aangenomen. Hoe dit zij: de lierzang *Het Metalen Kruis*, is zeker geen van Bogaers' verdienstelijkste of zelfs van zijn vloeiendste lierzangen, en misschien al te weinig een lierzang. De *Jubelzang aan de Verdedigers van Antwerpens Citadel* (II. 27.) heeft veel meer gang en gloed. En in den *Jubelzang* van 1863, misschien wat te lang, hooren wij met deelneming de nog onverzwakte stem van den "grijsaard", wien het "herdenken van den angst der verleden tijden" nog sidderen doet, maar wien het lange leven zoo weinig tot een pessimist gemaakt heeft, dat hij zich voor de toekomst van zijn vaderland met een vroolijk hart aan de

schoonste verwachtingen overgeeft. Geen dichtstuk van eenigzins langen adem is ooit aan Bogaers' pen ontvloeid, dat in zoo menige wending en zegswijze aan Tollens denken doet. Alleen zou Tollens hier wellicht niet zoo véél van zijnen adem gevergd hebben.

Na den *Jubelzang* 1813—1863 (II. 229.) werden door Bogaers geene verzen meer uitgegeven, maar in proza gaf hij teekenen van leven en werkzaamheid op een ander gebied. In zijn sedert 1851 ambteloos en, door uitsluiting uit den gezelligen levenskring ten gevolge van zijn ten laatste bijna volstrekt gehoor-gemis, grootendeels tot het rijke boekvertrek beperkt leven, waren de nederlandsche taal- en letterkunde hem meer en meer voorwerpen van gezette en grondige studie geworden, en van het jaar 1862 af tot in het jaar van zijn overlijden toe deelde hij daarvan, in menige opmerking en aanwijzing tot recht of beter verstand van woorden en taalvormen, de vrucht in Taal-Gids en Taal- en Letterbode mede. De juistheid van zijn taalgevoel, de fijnheid van zijn onderscheidingsvermogen verried zich ook hier — en zijne groote, bijna volledige belezenheid in onze oudere en nieuwere schrijvers zal nog nader blijken, wanneer, waarop hoop gegeven is, de door hem met alle nauwkeurigheid opgemaakte vocabularia op de werken van Anna Bijns en van Bilderdijk het licht zullen zien, terwijl, tot voltooiing van dat op de werken der gezamenlijke nederlandsche dichters der zeventiende eeuw, de opzettelijke doorlezing van slechts enkele hunner ontbroken heeft.

Doch ofschoon, met uitzondering van een tot haar weldadig doel uitgegeven gedicht aan de menschlievende *Vereeniging Hulpbetoon aan eerlijke en vlijtige Armoede* in de plaats zijner woning, als zij in November 1867 haar vijfentwintigjarig bestaan vierde (II. 239.), geen zangen meer in het openbaar gehoord werden, de cither rustte niet; de dichtgeest hield niet op te

werken. Dit ondervond, geheel ter zelfder tijd, de *Vereeniging voor Uiterlijke Welsprekendheid te Koog en Zaandijk*, die zich naar Bogaers genoemd had en nu het feest van haar tienjarig aanzijn vierde. Aan haar werd een *Feestgroet* toegezonden, dien wij thans in staat zijn aan het belangstellend publiek mede te deelen (II. 242.), en waarvan een afschrift in de op tweeënzeventigjarigen leeftijd nog even vaste en nette hand van den in alles keurigen dichter voor ons ligt. De man van de *Verhandeling over Uiterlijke Welsprekendheid* spreekt daarin, en het tweede gedeelte van het, in strijd met Bogaers' doorgaande gewoonte, en in spijt van den afkeer van zijn vriend Tollens, met afwisseling van versmaat geschreven gedicht [17], is misschien wel wat te rhetorisch, maar het beeld, aan scheepsbouw en scheepvaart ontleend, waarvan de laatste afdeeling in bezielde trippelmaat de schoone uitwerking en bemoedigende toepassing behelst, niet alleen zeer juist maar, voor den feestgroet van een Rotterdamsch dichter aan Zaansche rederijkers, ook zeer eigenaardig gekozen.

Doch wij hebben het geluk het letterminnend vaderland overvloediger en nog krachtiger bewijzen te kunnen aanbieden dat ook deze dichter de muzen tot aan zijn dood getrouw, dat, naar de bede, neen! naar de innigste verwachting zijns harten (II, 38). de poëzie *hem*, gelijk hij *haar*, "tot aan zijn laatste levenszon" bemind heeft.

Op den 11 Augustus 1870 verloor het vaderland zijnen Bogaers, Rotterdam zijnen laatsten dichter. Hij stierf te Spa, na kortstondige ongesteldheid [18] in den ouderdom van vijfenzeventig jaren, terwijl men hem kort tevoren nauwelijks zestig zou gegeven hebben, en werd, daar de oorlogstoestanden het vervoer naar den vaderlandschen bodem ondoenlijk maakten, in den belgischen grond begraven. Onder zijne nagelaten papieren vond men een portefeuille met het opschrift: "NIEUWE VERZEN", en daarin, behalve de twee laatstvermelde

feestzangen en herziene afschriften van vroeger, hetzij privaat hetzij openlijk uitgegeven stukken, nog een zestiental Oorspronkelijke Gedichten en veertien Dichtbloemen uit den Vreemde, die tot hiertoe het licht niet hadden gezien, en waarvan de meesten zekerlijk van de laatste jaren dagteekenden. Deze allen waren met zichtbare zorg voor de pers gereed gemaakt en overgeschreven. Nog enkele, sommige blijkbaar van veel vroegere [19], andere van onzekere tijden, maar den dag volkomen waardig, werden hier en daar gevonden, en de eenige dochter van den overledene, ten volle bekend met het hart dat haar vader mij had toegedragen en met mijne oprechte waardeering van zijn persoon en verdiensten, vertrouwde mij de vereerende taak toe, deze bijeen te vergaderen en het vaderland uit haren naam met een volledige verzameling zijner dichtwerken te beschenken, eene taak waarvan ik mij met lust en liefde gekweten heb, en de vrucht in deze boekdeelen aanbied.

Van de daarin voorkomende tot hiertoe onuitgegeven stukken is dat, hetwelk ten opschrift heeft *Aan het Haagsche Bosch*, stellig van het jaar '67. Men zal er geen afneming van kracht, maar nog geheel en al den dichter van voor dertig jaar, den dichter van *den Togt naar Gibraltar* in herkennen, en met hem het statig geboomte zegenen, waar, een halve eeuw geleden, hem

in een uur vol lieflijkheên,
De Fee der Poezij verscheen,
En, hoorend naar zijn zielsgebeên,
Hem schonk haar eersten zegen.

(II. 252.)

Hoe gevoelig het hart nog is voor de zachtste, de aandoenlijkste oogenblikken in het leven der natuur, bewijst het overschoone stukje onder het kalme voortvloeien van welks liefelijke, zuivere, gelijkmatige verzen het ons is alsof de door

een "zachten donder" aangebrachte, op de donzen wiek van een verkwikkend koeltje weder afdrijvende *Lenteregen* malsch en zacht op ons voorhoofd valt (II. 258.); en hoe jong dat hart nog kloppen, hoe geheel; een gunstig teeken in een man van hooge jaren; hoe geheel het zich nog verplaatsen kan in de onschuldige genoegens en de reine genegenheden der jeugd, zien wij in stukjes als *Trouwe Liefde* (II. 272.), waarin het vers, eerst met het "pronkjuweel der boerenmeisjes" op schaatsen als slag houdt, en daarna, even gevoelbaar, met haar onvermoeiden minnaar worstelt om haar uit het wak, waarin zij verdwenen is, op het ijs te schuiven dat bij zijn handen afbrokkelt; en in bevallige kleinigheden als het *Briefje* (II. 284.), dat aan het hart geborgen, en het *Hairlokje* (II. 286.), waarop, onder tranen, een stille kus wordt gedrukt. Aan spelingen van vernuft en geestige luim ontbreekt het ook hier niet, zoo min als aan gelukkige proeven uit dat door dezen dichter zoo zeer begunstigde dichtvak: de ballade; maar welke ernstige gedachten, welke behoeften, welke verwachtingen op den naar het graf afdalenden levensweg van tijd tot tijd zijne ziel komen vervullen, blijkt ons uit dat diep gevoeld *Vertrouwen*, (II. 276.) waarin de inwendige, de verborgen strijd van geheel een leven zich schijnt optelossen in deze kreet des harten:

Neen, in geen drogreên ons verdronken!
  Niet laf gesmoord, niet blind misduid
  Die stem, die, sprak ze stil of luid,
  Alomme sprak, eeuw in, eeuw uit;
Neen, aan haar galmen vlugt geschonken!
  Wijk, geestgewar! weg, twijfelpijn!
Wat, met geluk en deugd verweven,
Ons door Natuur in 't hart gedreven,
Het raadsel losknoopt van ons leven, —
  Dat moet — ja — waarheid moet het zijn!

Ook dit gedicht is stellig van het jaar 1867, en ware Adrianus Bogaers tot hiertoe nimmer onder onze uitnemendste dichters geteld geweest, dit ééne, laatste couplet zou genoegzaam zijn om hem dien rang toe te kennen:

Het zwaluwtje, aan ons dak geboren, —
  Verneemt ze 't naadrend herfstgerucht,
  Zoo zegt haar iets van binnen: "vlugt!"
  En 't zwakke vlerkje klieft de lucht
Naar oorden, nooit gezien te voren.
  De weg is vreemd, het einde veer;
Toch roeit ze en blijft ze voorwaarts schouwen;
Ze stelt in 't geen ze voelt vertrouwen;
't Bedriegt haar niet. — Zie! ze is behouën!...
  Daar strijkt ze in 't land der palmen neêr!

Zoo zij het! En zoo zal het zijn, waar het hart aan zijn diepste inspraak gehoorzaamd en den rechten weg gekozen heeft. —

In den Vreemde bleef de grijze dichter aan de vroegere vrienden en, wat het plukken van *Dichtbloemen* betreft, aan denzelfden smaak getrouw. Hij versmaadde echter het aanknoopen van nieuwe betrekkingen, het binnentreden van later geopende hoven niet. Naast nog wederom meer dan één stukje van Uhland, vindt men hier onder de in den laatsten tijd door hem overgebrachte, menig van Geibel, wien de duitschers nageven, dat, na Uhland, niemand meer dan hij, door rijk en diep gevoel, Uhland heeft doen herleven. Aan *Florence Nightingale* had onze dichter in 1859, in den bekenden bundel onder den titel "Historische Vrouwen", een uitvoerig dichtstuk gewijd (II. 151.), dat misschien niet onder zijne voortreffelijkste gerekend worden mag, maar waarin de schildering van het gezicht uit zee op Constantinopel den dichter van "Europa's lusthof weeldrig oord!" herinnert. Geen wonder dat hij op de *Santa Filomena* (II. 334.) van Longfellow betrekking gevoelde.

Maar veel minder dan deze kon hij zijn "Village Blacksmith" onvertaald laten, dat uit het midden des levens levend gegrepen en tot aller hart sprekend toonbeeld en voorbeeld, duizend "Psalms of Life" en alle mogelijke berijmde lessen van levenswijsheid waard! (II. 331). Een welluidende wedergalm van den dertien eeuwen ouden hymnus van Prudentius' "Jam maesta quiesce querela", een lied, sedert Michael Weisz, door zoo velen vertaald en herhaald, en onder welks troostvolle tonen zoo menig christen, beide in de catholieke en in protestantsche kerken, ten grave gedaald is, [20] voltooit het tuiltje van Bloemen uit den Vreemde, dat wij in de nalatenschap van Adrianus Bogaers gevonden hebben, en wij leggen het, als een bloem der hope, neder op zijn graf (II. 342).

Indien wij bij dat graf ten slotte nog eenmaal vragen wie, volgens de gedichten, die wij van hem kennen en bezitten, deze Adrianus Bogaers als mensch geweest is, en welke zijne verdiensten en beteekenis als dichter zijn, dan komt het antwoord, dat wij naar ons beste weten te geven hebben, hierop neder.

Deze gedichten stellen ons het beeld voor oogen van een man van hart, van verstand, van kunde, van beschaafdheid; een fijnen smaak; een helderen opgewekten geest; reine zeden; en de stellige behoefte om hetgeen hij doet zoo goed te doen als hij kan. [21]

Het hart dat hier spreekt, is een hart voor het schoone der natuur, en dat vooral in hare zachte, stille, liefelijke partijen, diep gevoelig, en het innigst deel nemende in haar leven en werken; voor het vaderland, voor al wat nederlandsch is, blakende; het heil des lands vooral aan verstandelijke ontwikkeling verbindende; de menschen over het algemeen liefhebbende, het leven genietende, voor de genoegens der gezelligheid kloppende, heilige banden heilig houdende, van godsdienstig gevoel doordrongen, maar voor dweeperij reeds

op grooten, misschien te grooten, afstand bevreesd; elke deugd vereerende, maar bovenal door trekken van heldenmoed, zelfopoffering en kinderlijke liefde getroffen, en in godsdienstige verdraagzaamheid bijna den hoogsten eisch der godsdienst ziende. Geen enkel gedicht getuigt tegen dit hart, en vele strekken het tot groote eer.

De taal van den hartstocht vernemen wij hier niet; wel die van een diep, maar kalm gevoel; en evenmin treffen ons de gloed en de kracht van sterke en innige overtuigingen. De oefening der poëzie schijnt voor dit gemoed meer een verzet en een soelaas dan een rechtstreeksch middel tot uitstorting van hetgeen op den bodem ligt te zijn geweest, en wij hebben alle reden om eene zelfbeheersching te bewonderen, die zich, ook bij de smartelijkste levenservaring en de pijnlijkste ontbering, van levendige uitboezemingen onthoudt. Op het vroegtijdig verlies eener dierbare gade, niet meer dan hier en daar een zacht-weemoedige toespeling, die ons aantoont dat zij niet vergeten is! Over het, voor een man als Bogaers zoo vreeslijk en bijna dertigjarig, gemis van het zintuig des gehoors, nooit een enkel woord! De helderheid van zijn geest, de vroolijkheid van zijn luim heeft er zoo min onder geleden als de zangerigheid van zijne verzen. Wij zien het: uit welke bron dan ook, zielskracht en levenswijsheid moeten in groote mate het deel van dezen mensch zijn geweest. Maar wij hebben zijn eigen getuigenis dat al wat door ons "prijslijk" geacht wordt, "zijn glorie, zijn waardij, zijn duur" niet dan aan de "hemelkrachten der godsvrucht" ontleent. En dit getuigenis, in 1851 gegeven, is bij latere herziening niet verzwakt (I. 268).

In de poëzie van Bogaers is niets ziekelijks. Zoo min bij den aanvang zijner loopbaan als later. In hem hebben wij niet maar met een lofredenaar op het *Gezond Verstand* (II. 103) maar met een verstandig man te doen. Hij heeft veel gezien,

veel beleefd, veel gelezen; [22] hij weet veel, en van dit alles genieten wij de vrucht; hij is een man van stand, van fijne beschaving, van groot vermogen; maar hij hangt noch den geleerde uit, noch den grooten heer. Hij heeft den middenstand op het oog; hij kiest bij voorkeur zijne helden uit het volk en plaatst zijne tafereelen in het volksleven. Hij blijft "binnen het bestek van verstaan te willen wezen" (Vondel). Half Europa heeft hij doorreisd [23]; het heeft zijn gezichtskring verwijd; maar den smaak voor het vaderland heeft het hem niet doen verliezen. Hij is jong geweest en blijft het zich herinneren; hij wordt oud, maar geen laudator temporis acti. Hij is romantiesch dichter, maar laat zich tot geenerlei buitensporigheid verleiden. Hij ligt onder het charme van Tollens, maar hij blijft Bogaers. Het verzenmaken gaat hem glad en gemakkelijk af, maar hij maakt geen misbruik van deze gave [24]. De taal dient hem uit haren, hem beter dan den meesten bekenden, overvloed, maar het is hem nergens te doen om zich op te schikken of zijne lezers te verbazen.

Bogaers' dichterlijke verdiensten zijn niet die van verhevenheid van vlucht, grootschheid van schepping, nieuwheid van krachtige gedachten; maar van warmte van gevoel, reinheid van strekking, zuiverheid van smaak, onberispelijke juistheid; gadelooze bevalligheid van uitdrukking. Terecht is het woord van Vondel op Jeremias de Decker op hem toegepast: "Hij was een dichter van sierlijke netheid." Niemand in beelden keuriger, in woorden nauwkeuriger, in het in achtnemen van taal- en dichtwet stipter. Door keus en keur van versmaten schittert hij, en het rijm, waarmee hij toovert, kost hem geen moeite. Ongemeene woorden vindt men bij hem; maar geen onverstaanbare; de woordvoeging van "het duitsch" kan wel eens wat stroef zijn, maar "het dicht" is altijd glad, en "de zin" steeds duidelijk. Zijn beoefening van de wiskunde, die hij van der jeugd af liefgehad en waarin hij het ver ge-

bracht had, heeft hem als dichter geen kwaad gedaan [25].

Men heeft dezen dichter de eer aangedaan hem een kweekeling van Tollens te noemen. De eer was groot; want men deed het in dagen, dat men geen lof genoeg had voor Tollens. En zekerlijk, indien Bogaers tot eene school behoorde, het was eerder tot de school van Tollens dan tot die van Bilderdijk. Tollens was zijn vriend. Zijne vereering, zijne bewondering van Tollens was volkomen. Zoo hij als dichter naar iemand had willen gelijken, het zou naar Tollens geweest zijn; en er zijn wendingen, er zijn vormen bij hem, die Tollens in gedachtenis brengen. Maar, schoon er trekken van overeenkomst zijn, er is grooter verschil. Tollens heeft wat Bogaers niet bezit of bereikt, maar ook Bogaers heeft voortreffelijkheden boven Tollens, en geen van zijne gebreken. Zijn smaak is zuiverder, zijn oordeel helderder, zijn kennis blijkt van een degelijker allooi; zijn vormen zijn verscheidener, zijn toevoer van woorden is grooter, zijn dictie correcter. Tollens wist en erkende dit, en was voor zijn laatste gedichten mogelijk meer aan Bogaers verplicht dan Bogaers aan hem voor zijne eerste [26]. In richting van geest, kring van denkbeelden, keus van onderwerpen, was tusschen beiden veel gelijkheid; maar bij Bogaers reikt de geest toch verder, strekt de kring zich wijder uit, heeft de hand meer voor het grijpen. De klassieke ondergrond wordt bij Bogaers gevoeld, en er is meer objectiviteit. De populariteit van Tollens kan hij niet bereiken, want niet als hij gaat hij den kortsten weg tot het hart, niet als hij is hij gemaakt *aller* hart te treffen in spijt van alle bedenkingen; maar hij voldoet aan een verfijnder smaak. Als Bogaers van Tollens zong

Ja, andrer kunst mogt schatbren buit verovren
  En schittren in een kring, wel kiesch maar kleen;
Doch zóó, als hij, het heele Volk betoovren —
  't Was zijn geheim, en 't zijne alleen,

(II. 15.)

had hij het onderscheid gevoeld, maar ook, zonder het te willen, zijn eigen plaats en eere bij haar naam genoemd.

UTRECHT, Juli 1871. NICOLAAS BEETS.

AANTEEKENINGEN.

---

1 Adrianus Bogaers was geboren te 's Hage, den 6den Januari 1795. Zijne ouders waren Mr. Frans Bogaers en Maria Elisabeth Guicherit.

2 Tollens (in 1780 geboren) was, als aan zijn "Overwintering op Nova-Zembla" de bekroning te beurt viel, 39 jaren oud. Zijn naam was reeds geheel gemaakt. Behalve al het vroegere, waren zijn drie deelen "Gedichten" reeds sedert vier jaren in het licht.

3 In 1820 las hij een *Schets van de Temora van Ossian*, in 1822 een *Lofrede op Themistocles van Athene*, en ook (24 Dec.) een Dichtstuk: *de Redding van het kind Mozes uit de wateren*, later waarschijnlijk omgewerkt tot *Jochébed*.

4 Zoo b. v. bij het tweede-huwelijks-feest van zijn vriend Reesema (21 Maart 1827), door verzen, zoo van Bogaers, als van Tollens, Messchert, en Nierstrasz, opgeluisterd.

5 Zie aanteekening 3.

6 B. was den 16den Juli 1828 in het huwelijk getreden met Maria Elisabeth Gleichman, die hem reeds den 21sten Maart van het volgende jaar door den dood was ontvallen. Tollens had gepoogd hem te troosten met de schoone couplettten, die wij in den bundel zijner "Verstrooide Gedichten" vinden opgenomen.

7 Op bladz. 72 van deze onze uitgave van B.'s Gezamenlijke Dichtwerken is de vermelding in de pen gebleven dat *Jochébed* in 1835 *afzonderlijk* voor de vrienden gedrukt, in 1861 *openlijk* uitgegeven is.

8 De in die vergadering aanwezige leden waren, behalve Groen van Prinsterer, da Costa, Voorz., Wiselius, Secret., D. J. van Lennep, Jer$_0$ de Vries, P. A Brugmans, A. de Vries, Broes, J. van Lennep, Abr. des Amorie van der Hoeven, de Clercq, Beijerman, en Bogaers.

9 Zie "Het Instituut, of Verslagen en Mededeelingen, uitgeg. door de vier Klassen, over het jaar 1842." Amsterdam, 1843.

10 Ook *Adams Eerstgeborene* schijnt bij de voorlezing in het Instituut geen nieuw dichtstuk geweest te zijn. De notulen der Maatschappij voor Fraaie Kunsten althans vermelden de voorlezing door Mr. A. Bogaers van een dichtstuk *Adams Eersteling* in de Afd. Rotterdam in 1834, en van een dichtstuk *Eva's Eersteling* in de Afd. Amst. 1835.

11 Dit Rapport komt voor in het XVIII Dl. der werken van de Belgische Akademie, No. 5 der Bulletins.

12 "Reeds op zestienjarigen leeftijd (1811) had Bogaers den meestertitel in de rechten verworven"; en zulks, ofschoon hij eerst den 11 Maart van dat zelfde jaar het Gymnasium te 's Gravenhage verlaten had, met eene redevoering *Over de voortreffelijkheid der Wiskunde en de noodzakelijkheid van hare beoefening voor den Nederlander in 't bijzonder*. De verklaring van dezen spoed schijnt te moeten gezocht worden in de onregelmatigheden, waartoe de fransche tijd aanleiding en mogelijkheid gaf. De jonge Bogaers promoveerde op Stellingen, meest allen aan het Romeinsche Recht ontleend.

Ondertusschen deed onze jeugdige voorstander van de wiskunde, in waarschijnlijk hetzelfde jaar, een zeer goed examen als Landmeter. Hij schijnt dus toen nog in 't onzekere geweest te zijn welke maatschappelijke loopbaan hij zoude optreden.

13 Mr. Frans Bogaers was, na andere, inférieure betrekkingen bekleed te hebben, reeds in 1803 door het toenmalig Staatsbewind tot Auditeur-Militair aangesteld geworden. Als zoodanig had hij o. a. in 1804 gekampeerd te Zeist, en de veldtochten van 1805 (Austerlitz) en 1806 (Jena) bijgewoond. Later was hij door koning Lodewijk gedétacheerd bij "de gardes." In 1811 was hij benoemd tot Substituut Keizerlijk Procureur te Hoorn, en werd 29 Januari 1813 in hetzelfde ambt overgeplaatst naar Rotterdam, waar hij later fungeerend Officier van Justitie bij de Rechtbank van Eersten Aanleg (tot 1838) en Directeur van Politie werd. Hij overleed, 28 Aug. 1844.

14 "Die vriendschap, nu bij de veertig jaren tellende, reken ik onder de grootste voorregten en genoegens mijns levens; zij zal mij dierbaar blijven tot aan mijn graf." Aldus schreef B. aan T. 26 October 1853, en aldus is het geweest.

15 Bij deze decoratie kwam nog in hetzelfde jaar die van de Beiersche St. Michielsorde.

16 Ik moet verschooning vragen, dat ik, deze dagteekening over het hoofd gezien hebbende, aan dit stukje, in deze zooveel mogelijk chronologische uitgave, zijn rechte plaats niet gegeven heb.

17 Dat Tollens hier niet van hield, is mij gebleken uit zijne briefwisseling met B., waarvan mij het genoegen der inzage is te beurt gevallen. Van zijne overbrenging van Schiller's "Taucher", in 1852 in de *Dichtbloemen uit den Vreemde* verschenen (I, 274 en volg.), waarin B. zich eerst afwisseling van versmaat schijnt veroorloofd, maar die naderhand weggenomen te hebben, schrijft hij hem 13 April 1851: "De *Duiker* heeft nu in mijne schatting zeer veel gewonnen. Men leest nu het stukje met een onafgebroken genoegen, zonder gestoord te worden door een eensklaps veranderende versmaat. Over het algemeen hou ik van die uitheemsche vreemdheden niet."

Bogaers veroorloofde zich deze nog slechts éénmaal, namelijk in zijn *Florence Nightingale* (II, 151).

18 Het gestel van Bogaers was altijd zeer gevoelig geweest en hij was zeer dikwijls langdurig ziek, hetwelk niet belette dat hij er, voor zijn jaren, altijd jeugdig uitzien en vlug in zijne beweging bleef. Zijne sterfziekte was een bezetting op de borst.

19 De stukjes blijkbaar van veel vroegeren tijd (*Onttoovering*, I. 196; *Louise*, I. 200; *Holland*, I. 202) heb ik geplaatst, waar ik ze meende te behooren. Het laatste had een dagteekening: "Jan. 1844" en wees voor de plaatsing der beide anderen den weg. De slotregel van het 5de couplet ontbrak in het handschrift, en de leemte is door mij tusschen [ ] aangevuld.

20 Van dezen zelfden hymnus van Prudentius leverde ook ter Haar eene overbrenging, en wel in den Almanak voor het Schoone en Goede voor 1840, waarbij hij deze aanteekening voegde: "Dit lied is vooral merkwaardig, daar het

niet slechts bij de R. K. Kerk als kerkgezang is ingevoerd, maar ook in Duitschland langen tijd het gewone begrafenislied der Protestanten gebleven is, en tot verschillende Duitsche overzettingen en navolgingen aanleiding gegeven heeft."

21 "Ik zie met vreugde," schreef hem Tollens 18 Mei 1851, "dat ge, even als ik, uwe werken zoo goed tracht te maken als ge kunt en geen penseeltrek spaart, om de schilderij te acheveeren, in tegenoverstelling van zoovelen, die met de grove kwast het paneel bekladden, en zich verbeelden wonderen verrigt te hebben als zij wat verw hebben vermorst."

Misschien overdreef B. de zucht om zijne gedichten altijd weder te herzien en te verbeteren wel eenigzins. Er zijn in deze uitgave gedichten, waarin sedert de eerste redactie bijna geen enkele regel dezelfde gebleven is.

22 Behalve Grieksch, Latijn, Hoogduitsch, Engelsch, Fransch, las B. ook Italiaansch, Spaansch, Zweedsch en Deensch.

23 In 1835 en in 1851 bezocht hij Engeland. Frankrijk werd herhaaldelijk door hem bezocht, vooral Parijs en de Pyreneeën. Voorts Italie, Sicilie in 1843, 1864, en 1865 (a. aet. 70); Beieren, Zwitserland, Berlijn, Weenen, Dresden, Hongarije, Tyrol, enz.

24 Uit B's nagelaten papieren is mij o. a. gebleken dat hij den moed en de kracht gehad heeft in het *Pleegkind* ten minste een dozijn, op zich zelf allerliefste, coupletten te schrappen, blijkbaar om geen andere reden dan — dat zij gemist konden worden.

25 Zie aant. 12.

26 Tollens schreef hem, 10 Mei 1853, met betrekking tot, op zijn verzoek, door B. gemaakte aanmerkingen op dichtstukken, die voor het tweede Dl. zijner "Laatste Gedichten" op de pers waren, o. a.: "Ook hebt gij, mijn hardhoorig vriend! een uitmuntend gehoor, en meer dan eens heb ik toestemmend geknikt als ge mij op een wanklank attent maakte."

En later, bij de toezending van het afgedrukte boekdeel (25 Oct. 1853): "Bij het doorbladeren zult gij op vele plaatsen zien, welk gebruik ik van uwe aanmerkingen en uwe verbeteringen gemaakt heb. Niet altijd is mij dat echter willen gelukken, en waar ik het niet geheel met u eens was, heb ik mijn eigen zin gevolgd, een raad, dien ik altijd hem geef, die mijn oordeel over zijn kunstarbeid mogt inroepen. Zeer zeldzaam echter heb ik de juistheid uwer opmerkingen niet gevoeld en toegestemd, en ten slotte is mijn werk aan uwe scherpzinnigheid en uw zangerig gehoor vrij wat verpligt."

TEN SLOTTE heb ik van deze uitgave van Bogaers' Gezamenlijke Dichtwerken nog het volgende te zeggen:

Zij behelst al de vroeger door den dichter Openlijk Uitgegeven dichtwerken; en

van de Voor de Vrienden Gedrukte, die, welke hij voor latere openlijke uitgave bepaaldelijk had aangewezen; dat wil zeggen, bijna allen.

Voorts: zijne Nagelatene, blijkbaar voor de pers gereed gemaakte, of in dit opzicht ter beschikking van zijne dochter gestelde.

Wat de redactie dezer laatsten betreft, heb ik tusschen de dikwijls veelvuldig op den rand of tusschen de regels aangebodene varianten eene keus moeten doen.

De stukken zijn zoo veel mogelijk naar tijdsorde gerangschikt.

De spelling door Bogaers levenslang gebruikt, is met nauwgezetheid bewaard.

DE KRUIDERWIJN.

TER GELEGENHEID VAN EEN VERLOOVINGSFEEST.

Wat nektar is 't, die ziel en zin
Naar boven voert, een wereld in,
Aan liefde en vreugd ter woon gegeven,
Waar, 't ijs van 't proza weggedooid,
Een eeuwge lente bloemen strooit,
Waaruit de Muzen kransen weven?
Die, evenbeeld van 't ambrozijn,
Door Goôn uit Hebe's hand ontvangen,
Den blos verhoogt op Schoonheids wangen
En daagsche taal herschept in zangen —
Wat nektar is 't? — De Kruiderwijn.

O Hemeldrank, de hymnen waard
Van al wat drinkt en zingt op aard,
Hoe lieflijk lacht gij door de wanden
Van uw kristallen slot ons aan!
Kan iets dien tooverlonk weêrstaan?

Zie, zonder bijstand onzer handen,
Is 't of de bekers, af en aan,
Bij uwe hevelkraan belanden
Om met uw goud zich vol te laân!

Dat vloeijend goud, door u beschikt,
Verwint het goud van Peruus groeven:
't Is ambergeur, tot vocht verdikt;
't Is drinkbre troost, wie troost behoeven;
't Is balsem voor de wond der droeven;
't Is olie in het vuur der vreugd;
Waar 't rozenlipjes komt besproeijen,
Slaan minnegoodjes aan het stoeijen
En schiet de huwlijkstoorts aan 't gloeijen
Bij 't handgeklap der blijde jeugd.

Teregt dan, teederminnend Paar,
Door d' Echt belonkt, als dra de zijnen,
Besprengt gij 't wachtend feestaltaar
(Omjubeld van uw vriendenschaar)
Met d' edelsten der offerwijnen.
De bloemenwasem, dien hij spreidt,
Is 't liefelijk voorspellingsteeken,
Dat u de Trouw een hof zal kweeken,
Doorgeurd van aardsche zaligheid.

O Droeg mijn hoofd een vorstenhoed —
Geen weelderige prachtsieraden,
Geen titelpronk, geen hofgewaden
Vereerde ik u ten huwlijksgoed;

Neen, op den morgen van uw paren
En telkens bij zijn blijd verjaren
Bragt de Opperste uit mijn hovlingsscharen
(Mijn kelderhofraad zou dat zijn)
Den hartegroet u van den Koning,
En rolde in uw bekranste woning
Een gouden vat, vol Kruiderwijn.

Dat deed ik, ja, zoo 'k Koning waar',
Maar nog in lang zie 'k mij niet kroonen;
Ik heb om hulde en vreugd te toonen
De klanken slechts der citersnaar;
Die wijde ik u, gelukkig Paar!
Zij smelten op dit heuglijk heden
Zoo innig met de zielsgebeden
Van wie uw warmste vrienden zijn,
Als kruid en fruit, door lieve handen
Geplukt in Floraas lustwaranden,
En 't sap der Rijn- en Moezelranden
Vereenen in den Kruiderwijn.

Treedt, Waarden! teêr aaneen gekneld,
Van wie u dier zijn lang omgeven,
Den koninklijken weg van 't leven,
Dien de Echt u, zeegnend, openstelt:
Ontmoet er, als ge er, tot verpoozen,
U nedervlijt in 't mollig groen,
Een lommerdek, een frisch plantsoen,
Waar vruchten geuren naast de rozen
En duifjes, kirrend, minnekozen,

Als rieden ze u hen na te doen!
Geniet er, waar uw blikken zweven,
Een schoon, een rijkgekleurd taafreel!
Van 't zoet der aarde worde u veel —
Van 't zuur dát luttel maar gegeven,
Waardoor het zoet te meerder streel';
Doch dit vooral — dít zij u deel —
(Geen heil, dat niet verbleekt daarneven!)
In telgjes moet ge u zien herleven,
In telgjes, waard uw kroost te zijn,
Die, voordat nog hun mondjes spreken,
Alreê de poezle handjes steken
Naar 't volle glas met Kruiderwijn.

Zoo vieren we eenmaal, blijde als thans,
(Nadat we een Eeuwhelft zagen duiken
In 't meir des Tijds) bij zang en dans,
Maar allen met vergrijsde pruiken,
Het goud van uwen huwlijkskrans,
Doorstrengeld nog met myrtestruiken!
Dan zal, Beminden! aan 't festijn,
Omkrield van uw nakomelingen,
Mijn luit nog van uw liefde zingen
Bij 't geuren van den Kruiderwijn.

2 Augustus 1827.

VOLHARDEN.

(11 NOVEMBER 1832.)

Neen, voor 't onregt niet gezwicht;
Niet gebeefd voor schandverdragen:
Sterk door regtsbesef en pligt,
List en moedwil afgeslagen.
Is der dwing'ren aantal groot,
God is onze bondgenoot.

Neêrlands zaak is Zijne zaak,
Wee hem, wie afvallig worde!
Wierookt m' elders d'oproerdraak,
Hier troont Godsdienst, Wet en Orde.
Neêrlands zaak is gaaf en goed,
Ze is ons goud waard en ons bloed.

Niet gewankeld, niet gewacht,
Of er menschenhulp zal dagen;
In ons regt steekt onze kracht,
In ons regt, dat God zal schragen.
Valt ons nabuur af en vrind,
Toch volhard! Het regt verwint.

In den vuurgloed proeft men 't goud:
Echte grootheid in gevaren.
Pal gestaan, op God vertrouwd,
Bij den schok van 's vijands scharen.
Dwang zal niet voor de eerste maal
't Hoofd zich kneuzen op ons staal.

Heldenbeeld uit d'ouden tijd,
Neêrlands koning, Neêrlands vader!
Rotssteen, wien geen stortvloed splijt,
Schrik van vijand en verrader,
"Volgehouden!" is uw leus;
Vol te houden Neêrlands keus.

Heeft van 't hermelijn gewaad
't Oproer u een slip gereten,
En ze, vuil van 't slijk der straat,
Eng'lands knecht op 't lijf gesmeten;
Wat u bleef is Uwer waard;
Wie het aanschent voelt ons zwaard.

Ja, het ware leeuwenbloed
Gloeit nog Hollands teelt in de aêren;
't Voorgeslacht verwon door moed,
't Nakroost zal hen evenaren.
Niet gezwicht voor de overmagt;
Regtsgevoel schenkt reuzenkracht.

Hoort, hoe 't in de verte loeit;
't Is de stem des krijgs. — Hij nadert. —

De aarde dreunt, de hemel gloeit;
Broeders, al uw kracht vergaderd!
't Weifelend Euroop geleerd
Hoe standvastheid moedwil keert.

God! daar slaat het heilig uur;
't Voorwaards smoort in d'oorlogsdonder;
't Is één damp, één sulfervuur,
Als brak de afgrond op van onder:
Brullend, als verbolgen zeên,
Woelt het weêrzijdsch' heir door een.

God is 't, die de kans beslist,
God, der volken lotbestemmer.
Heil ons! — Overmagt en list
Vliên voor 't regtverwerend lemmer.
Trouw en waarheid triomfeert:
Neêrland leve! God regeert.

(Afzond. uitgeg. Rotterd. 1832.)

ALBERTUS EVERTS.

(VAN ANTWERPENS CITADEL).

Het onderwerp van dit dichtstukje is een trek van grootmoedigheid, die niet slechts den edelen bedrijver, maar in 't algemeen ons Hollandsch Volkskarakter tot eere verstrekt. Het Belgische Dagblad, *l'Emancipation*, heeft er het eerst van gesproken; naderhand is door de Bredasche Courant een berigt medegedeeld, hetwelk onder anderen ook inhoudt, dat Albertus Everts 23 jaren oud is en met de 14e Afdeeling te Nijmegen in garnisoen heeft gelegen, van waar hij in der tijd, als Vrijwilliger, naar het Kasteel van Antwerpen is vertrokken.

De heldendeugd zonk aêmloos neêr,
Ter dood toe mat van 't hooploos kampen;
Oud-Hollands driekleur blonk niet meer
Door 't graauw der dikke pulverdampen.
De donder zweeg; 't was stil en stom
Langs de opgescheurde vestingkruinen:
Alleen de faam blies van de puinen
Den lof van Neêrlands heldendrom.

En over bergen asch en steen
Klimt Frankrijks talloos heir naar binnen,
En staart — en vraagt, of hier voorheen
Een burgt stond met zijn trotsche tinnen.
't Is bouwval, wat het oog ontmoet;

't Zijn kuilen — neêrgeplofte muren —
Als hadden onderaardsche vuren
Den grond geschokt en omgewroet.

Van 't snood geweld staat overal
Het schandspoor diep in de aard gedolven;
Een eereboog voor 't heldental
Schijnt in den puinrook op te golven.
De Dood zelfs heeft, in 't nederslaan,
Den moed ontzien in 't oog der braven;
Nog grimt uit de omgewoelde graven
Hun leeuwenblik den Gauler aan.

Daar stapt van uit de ontzette schaar
Een Fransche hopman naar de wallen;
Hij wil dien bergrug zien, van waar
Het vuur stroomde op de duizendtallen.
Hij klimt al hooger, te onbedacht,
't Ontwricht gemuurte wijkt en gruizelt,
Hij waggelt, grijpt in 't wilde, duizelt,
En stort in 't diep der vestinggracht.

Hij plotst en plonst en rept de leên,
En de oogen angstvol opgeslagen,
Roept hij zijn spitsbroêrs; maar niet een,
Die voor zijn makker 't lijf durft wagen.
Vergeefs wenkt de eer. Het doodsgevaar
Doet de onversaagdsten rugwaards trillen:
De hopman flaauwt van 't krachtverspillen,
Hij zwijgt — hij zinkt — zijn uur is daar!

Wie ijlt daar aan op vluggen voet
In 't oorlogskleed van Neêrlands loten,
Nog klam van dierbaar vriendenbloed,
Door Frankrijks overmagt vergoten?
't Is jeugdige EVERTS, Hollands eer!
Hij ziet den vijand hulploos sneven,
En denkt aan wrok, noch eigen leven,
En springt en plompt in d' afgrond neêr.

Het water schuimt. Hij duikt en klemt
Den drenkling vast na 't hachlijkst pogen,
En stuuwt hem voort en roeit en zwemt
En torscht hem eindlijk op den droogen.
De hopman leeft. Hij kust en knelt
Zijns redders hand bij spraakloos weenen.
De schaar dringt juublend om hen henen,
En looft den moed van Hollands held.

Hem streelt die Fransche lofspraak niet,
Te wrang is 't leed, dan dat ze 't lenigt;
't Zijn oproerhelpers, die hij ziet,
En somber wijkt hij uit de menigt'.
Een zoete pligt, hem meer dan lof,
Voert d' eedle in 't smartverblijf der braven;
Hij gaat zijn kranke makkers laven,
Wie 't moordend vuur der Franschen trof.

9 Februarij 1833.
(Afzond. uitgeg. Rott. 1833).

WELKOMZANG

AAN DE BEZETTING DER ANTWERPSCHE CITADEL BIJ HARE TERUGKOMST IN HET VADERLAND.

Daar ginds, aan 't eind van 't pekelveld,
Waar lucht en zee tot een versmelt,
Ziet, ziet gij daar die kielen zweven?
Ze rijzen en ze dalen weêr
En naadren, deinend, meer en meer
Naar 't Zeeuwsche strand gedreven.

't Zijn oorlogskielen, trotsch gebouwd,
't Zijn reuzen, aan de zee getrouwd,
Wier heupen ijzren gordels dragen;
De golven lekken hun de borst,
Terwijl hun kruin de kleuren torscht
Van Frankrijks Juli-dagen!

Wat wilt ge, forsche waterstoet?
Komt ge in vermeetlen overmoed
Ons aan onze eigen kust bestoken?
Ziet, eer ge op Neêrlands zeeleeuw stoot,
De wrakken van Van Speyks galjoot
Nog in de verte rooken!

Maar, neen! ge wuift de leus der Vreê:
Geen strijderkreet brult op uit zee,

Slechts vreugdgejuich doorruischt de heemlen,
En — God! bedriegt het oog zich niet?
Is 't Hollands krijgsdos, dien het ziet,
Waar want en dek van weemlen?

Gewis! ze zijn 't! geen twijfel rest:
Het is de troep, die 's muiters vest
Zoolang beklemd deed ademhalen;
Die stond en streed en strijdend blonk,
Tot hun het Antwerpsch slot ontzonk,
In stuivende asch vermalen!

De dappren zijn 't, die met hun bloed
Het merk van Neêrlands ouden moed
Op Scheldes wuften oever schreven;
Die 't staafden (de Aard verstomde er van!)
Dat Regt voor Dwang wel zwichten kan,
Maar Hollands Trouw niet beven.

De helden zijn 't, wie 't overtal
Ja, velde in 't eind, doch om wier val
Een glans van meer dan zege gloeide;
Wier banden, door 't Geweld gewrocht,
De Roem met lauwerloof omvlocht,
Dat, waar zij zwierven, groeide!

Ze keeren: jubelt, strand en duin!
Buigt, golven, eerbiedvol de kruin
Om hulde aan zooveel deugd te toonen!
Blaast, winden! spant uw krachten in!

Hergeeft het wachtend huisgezin
Die teêrgeliefde zonen!

Naak, trotsche vloot! Wat vaan er zwier,
Een heusch onthaal verbeidt u hier
Bij Willems standvaste onderzaten:
Wij zien de vracht slechts, die ge torscht:
Te vol van weelde is ons de borst
Om plaats voor wrok te laten.

Spoed voort! hergeef ze ons! spoed u voort!
Wij blaken 't stof van 't ballingsoord
Hun, dankend, van de kruin te vagen:
Wij haken naar een druk dier hand,
Die 't zwaard voor Vorst en Vaderland
Zoo roemrijk heeft gedragen.

Daar knalt het schot! het anker zinkt;
't Bevel voor 't blijd ontschepen klinkt;
Het krielt op dek, de harten branden,
Geduld heeft uit; barkas en jol
Stort vol in haast, is proppensvol,
De riemen slaan; ze landen.

Komt! juichend ze in 't gemoet gesneld!
De dierbren in onz' arm gekneld!
Naar 't gastvrij huis ze meê getogen!
De vreugd, die 't broederhart verrukt,
In zoete tranen uitgedrukt,
Daar woorden 't niet vermogen!

Vult, maagden, vult nu de eerbokaal!
Brengt bloemen aan! omkranst het staal,
Dat d' Oproerdraak ten uiterst tartte!
Beloont ze met uw teêrsten groet,
Wier voorbeeld krachtbesef en moed
Herschonk aan 't Hollandsch harte!

Heil, trouwen! die voor 's Werelds oog
Zoo trotsch ons vaandel hieldt omhoog
In 't vuur van duizend moordkanonnen,
Totdat ge, veeg en afgestreên,
Ter neêr zeegt naast uw puintrofeên,
Verweldigd — niet verwonnen!

Heil, welkom, broeders! heil en eer!
Thans is 't gezin voltallig weêr!
Geen feest, dat haalt bij 't heuglijk Heden!
Heil, vrijen, weêr op Vrijheids grond!
De stond verscheen, de blijde stond,
Den Hemel afgebeden!

Dank, dank, o God! Gij waart ons bij!
Ai, schenk nu vreê na 't kampgetij
En nijvre kracht na moedbetooning!
Uit de onweêrvlaag, door U verstrooid,
Herdaag Uw zon, zoo schoon als ooit,
En zegen Land en Koning!

Junij 1833.
(Afz. uitg. Rott. 1833. Later herzien.)

AAN DE ROTTERDAMSCHE VELD-SCHUTTERIJ,

BIJ HARE TERUGKOMST.

Heil, trouwe schaar! manhafte zonen
  Der Maasstad, trotsch op zulk een teelt!
  Heil, braven, rijk met roem bedeeld!
Hoe juicht ons hart in welkomsttoonen,
Hoe blijde vlechten we eerekroonen,
  Hoe dankbaar drukken we u de hand,
  Verdedigers van 't Vaderland,
De hand vereelt, van 't wapendragen!
  Gij keert — de noodstorm is bedaard!
Gij keert — de heilzon is aan 't dagen!
Juicht, burgers! jubelt, vrienden! magen!
  De dappren zijn dien juichtoon waard.

"Op!" klonk het: "Op! te veld! ten strijde!
  "Op, mannen! dat geen muitersvoet
"Den heilgen vadergrond ontwijde!" —
  En 't vuur van Hollands heldenmoed
  Doorgloeide uw boezem, wakkre stoet!
"Op!" riept gij, en uwe oogen glommen!
  Belang, genoegens, vleiden hier,
  Maar ginder loeide 't noodgetier:
  Gij greept het blinkend krijgsrapier
En gingt, geschaard in digte drommen
  Om Rottes golvende banier.

En menig zucht, ons hart ontgleden,
  Ons kloppend hart! steeg op van de aard;
  Geen laffe zucht, uw moed onwaard:
Neen, eedle zuchten, reine beden,
  Gebeên om zegen op uw lot,
  Gebeden, wellekom bij God!

"Bescherm...." zoo suisde het in 't ronde:
  "Bescherm, o Heer! in 't oorlogsvier
  "Die heldenbloem, ons hart zoo dier,
  "En dat, bij Hollands vaangezwier,
"Hun vaandel ook de deugd verkonde,
  "Die huisvest aan de Maasrivier!"

God lof! die zielsbede is daarboven
  Verhoord! — en wáár voor Nassaus heer
De afvalligen als kaf verstoven,
  Ook dáár blonk Rottes krijgsgeweer,
  Ook dáár woei Rottes vaan met eer.
Heil, Schutters, die ze hebt gedragen
Door bliksemvuur en dondervlagen!
  Hoe roemrijk is uw wederkeer!
De borst met eermetaal behangen,
Door 't Vaderland begroet in zangen,
  Brengt gij die vaan gelauwerd weêr.

Doorvlecht nu met uw groene olijven
  Dat lauwerloof, o lieve Vreê!
Schenk rust na roem en krijgsbedrijven,
  Bezegel 't strijdzwaard in de scheê;

Deel 't moedig volk uw weldaân meê,
Bind zaâm de vaandels ten trofee,
En laat, door voorspoeds aâm gedreven,
Oud-Hollands handelwimpels zweven
Van kust tot kust, van zee tot zee!

Maar deed zich weêr de krijgskreet hooren,
Dan, fiere vaan van Rotterdam!
Dan weêr vooruit in de oorlogsvlam,
Zoo snel, zoo schittrend, als te voren!
Dan weêr getoond, bij 't wapengloren,
o Zonen van den echten stam!
Dat, geldt het Vaderland en Koning,
In deugd, in trouw, in moedbetooning,
Geen stad het wint van Rotterdam.

Ter Feestmaaltijd van den 22 August. 1834.
(Afzond. gedrukt).

DE VLAG DER CITADEL.

"Hier staan we pal! Aan ons de vest,
"Zoo lang een steen er hecht aan d' ander!
"Bestelpt ons de overmagt op 't lest,
"Van puinen waaij' heur zegestander!"
Zoo zwoer Chassé, de hand aan 't zwaard,
En "amen!" galmde 't burgtgevaart'.

Nu rees, bij 't oude Geuzenlied,
De vlag omhoog, de vlag der Vaadren;
"Hier (wees ze in 't rond) hier deinst men niet,
"Wat duizendtallen dreigend naadren!"
Een fiere leus! de leus der trouw,
Die 't heldenbloed bezeeglen zoû!

En hevig ving het kampen aan,
En hevig bleef de krijg er dondren:
De dag bestraalde grootsche daân,
De nacht had licht voor oorlogswondren:
De zon mogt op- of ondergaan,
Ze omglansde Neêrlands wakkre vaan.

Dat kookte Frankrijks veldheer 't bloed:
"Zal nooit dat dundoek (knarst hij) zinken!

"Waar schuilt de man, die 't storten doet?
"Ziet hier! (een goudbeurs laat hij blinken)
"Wie wil den prijs? dáár staat het doel!"
Zijn stem versmoort in 't blijd gejoel.

Een scherper blik, een vaster vuist
Rigt nú de trompen naar de wallen;
Het pulver vlamt, een vuurzee bruist,
De bodem dreunt van knal op knallen:
Een kooglenstortbui schokt de vest;
Maar Hollands vlag staat ongekwetst:

En 't heldenantwoord volgt terstond:
't Is of de muren bliksems braken;
Het barstend erts ploegt 's vijands grond,
En dood- op doodsnik hoort m' er slaken.
Een tegenweer, zoo fel als hier,
Heugt krijgers niet, vergrijsd in 't vier:

Maar wie er zieltoog, wat er vall',
De Gauler blijft zijn doel bestreven:
Verstroom' het bloed; een duizendtal
Verrijst in 't staal, waar honderd sneven;
De loopgraaf lijke een gapend graf,
Het Fransche krijgshoofd laat niet af:

Hij laat niet af, maar schempt en spot,
Of prijst wie moed met kunst vereenen:
Weêr wijst zijn sabel naar het slot;
Een zwerm van bommen snort er henen.

Ze stijgen, ploffen, slaan uiteen:
De lijn der vlag is stuk gesneên.

Een kreet gaat op: "ze zinkt! ze zinkt!"
Maar, zie! nog niet geheel gezegen,
Daar rijst ze weêr en zwiert en blinkt
En dartelt in den kogelregen:
Een zoon van Holland heeft haar vast:
Het is Robért[1], de varensgast.

Hij stijgt omhoog, den stander op;
Klemt d' arm om 't hout en kruist de beenen
En scheert door 't schijfgat aan den top,
Het schroot ten spijt, de lijn weêr henen.
Als droeg ze roem op 't forsch bedrijf,
Zoo trotsch omzwaait de vlag hem 't lijf:

En, 't hart vol echten zeemansgloed,
Door geen gevaar, hoe fel, te dooven,
Roept, juicht hij, wuivend met zijn hoed:
"Oud-Neêrland leve! Oranje boven!"
En, daverend, herhaalt de wal:
"Oranje en Neêrland boven al!"

---

[1] J. J. Robert is de naam van den matroos, aan wiens moed in deze ballade hulde gebragt wordt. Hij was een dier kloekhartige Hollandsche Joden, die de bezetting der Antwerpsche Citadel hielpen uitmaken. Dadelijk na zijn onverschrokken daad schonk Chassé hem het Willemskruis. Zie onder anderen de *Staatscourant* van den 7den Februarij 1833.

Toen daalt hij rustig neêr en traag,
Beducht een schijn van vrees te geven:
Een dankgroet wacht den held omlaag
Bij lof van mannen, die niet beven;
En op zijn blaauw matrozenbuis
Prijkt, eer hij 't weet, het Willemskruis.

Sept. 1833.
(Ned. Muz. Alm. 1834. Balladen,
1846 en 1862.)

MARTINUS VAN DEN HAM.

(1834.)

Reeds negenmaal zwom hij, door vloeden en vlagen,
  Naar 't schip, op de banken in d' uitersten nood,
En negenmaal wrong hij (ze beefden, die 't zagen!)
  Een mensch uit den gulzigen muil van den dood:
Nu, hijgend en mat op den oever gezegen,
  Verlangt hij, voldaan, naar zijn nederig dak:
Daar huilt in den storm een gejammer hem tegen:
  God! bleef er nog één op het brijzlende wrak!

Wee d' armen verlaatne! hij wuift uit de touwen:
  Wat kan nu de Redder! zijn kracht is geknot:
Toch rijst hij, en, of ze 'm al smeekend weêrhouën,
  "Neen! (roept hij) 'k wil eens nog het wagen met God!"
Reeds kampt hij op nieuw met de woedende baren,
  Nu boven, dan onder, in 't wilde gevecht,
En, 't hart onverwrikt in het holst der gevaren,
  Bereikt hij ten laatste de zinkende plecht.

"Spring neder!" dus schreeuwt hij tot d' achtergebleven',
"Spring neder! ik grijp u! gezwind u vermand!"
Maar, siddrend van angst en de vingren versteven,
Omklemmert de uitzinnige 't slingrende want:
Nu palmt van den Ham aan een touw zich naar boven,
Omgrijpt hem, en stort in het kokende wed:
Daar zwemt hij, daar landt hij bij 't juichen en loven!
Brul, nijdige zee! ook de tiende is gered!

(Gedichten, 1859.)

———

DE SERGEANT-SAPEUR.

Op 't burgplein, waar, uit scheur bij scheur,
De vlammen slaan en de ijzerbrokken,
Zit, onbeschut en onverschrokken,
De dappere Sergeant-Sapeur.
Al deed de tijd zijn baard vergraauwen,
Nog weet zijn moed van geen verflaauwen.

"Wijk, oude krijger! berg het lijf!
"Geen vuurdoop hoeft uw grijze haren
"Voor lafheidsargwaan vrij te waren:
"Ga, dienstpligt eischt niet, dat ge blijv'!"
Zoo sprak, toen de eerste kogels vlogen,
De hopman, met den held bewogen:

Maar hij, van heete geestdrift vol,
De wangen rood van eedlen toren,
Liet, grommelend, aldus zich hooren:
"Ik schuilen in een bomvrij hol!
"Ik veilig zijn, als andren 't leven
"Voor Land en Vorst ten beste geven!

"Neen, bij dees baard, in eer vergrijsd!
"Ik wil het roemperk niet verlaten;
"Mijn blik, mijn voorbeeld kan nog baten,
"Zoo al mijn arm geen dienst bewijst:
"De jongling zal mij zien, en leeren,
"Hoe mannen doodsgevaar trotseren."

Toen had hij 't slotplein rondgeblikt
En zich een tronk tot zeet gekoren,
Waar Hollands driekleur stond te gloren,
Aan d' oorlogstander vastgestrikt:
Daar zat hij in de kogelvlagen,
Of 't vocht er viel der lentedagen.

Van 't morgenkrieken zat hij dáár,
En, knalde alom het schutgedonder,
Zijn basstem hief er 't Volkslied onder,
Herhaald door Neêrlands wakkre schaar:
Zijn mannenmoed gloeide aller harten;
't Was wie het stoutst den Gal zoû tarten.

De zestiende ochtend rees uit zee:
Min standvast dan de kleine bende,
Was 't slot tot gruis gebeukt in 't ende;
Vertin [1] zat op een puintrofee.
Nog woei de driekleur, maar aan flarden:
"Volharden!" riep hij: "toch volharden!"

---

[1] De naam van dezen dappere was P. Vertin. Zie onder anderen de *Middelburgsche Courant* van den 15den Junij 1833.

Dat zag — daar ze uit het luchtazuur
Naar grootheid vruchtloos zocht op aarde,
Totdat zij 't Antwerpsch slot ontwaarde,
Een eiland in een zee van vuur! —
Dat zag de Glorie. Opgetogen,
Blonk haar een fierheidstraan in de oogen.

"Heil! (riep ze) telg van 't brave Noord!
"Zóó mag ik 't, als op zilvren haren
"De vlam weêrkaatst der krijgsgevaren
"En de ouderdom de jeugd nog spoort!
"Wien lauwren om den schedel zwieren,
"Mijn eêlste krans zal ú versieren!"

En Frankrijks trompen brullen weêr;
't Gemuurte stort, de bressen gapen,
Een kogel klieft den held de slapen;
Hij valt, hij zwijmt op 't bed van eer:
De schoonste dood is zijn belooning:
Hij sneuvelt voor zijn Land en Koning.

1834.
(Ned. Muzen-Alm. 1835. Balladen 1846 en 1862.)

DAVIDS DRIE HELDEN.

"o Bethlehem, mijn vaderstad,
"Wie brengt me een teug van 't lavend nat,
"De milde waterwel ontspat,
"Die opbruischt in uw poort!"
Zoo sprak de Vorst en zag van veer
Den wal, omgord van 's vijands heer,
En sloeg de blikken treurig neêr,
Zijn ziel van spijt doorboord.

Het koeltje (dacht hij) nam de beê,
Die mijmrend van zijn lippen gleê,
In 't speelziek ochtendfladdren meê,
Gelijk het wenschen doet:
Hij liet des bergs verheven tinn',
Verborg voor 't oog zijn sombren zin
En trad Adullams grot weêr in
Bij zijn getrouwen stoet.

De morgen week, de middag blonk;
Daar stapten in de rotsspelonk,
Die van hun wapenramlen klonk,
Drie ruiters, schoon van bouw:

"Heil, Koning! (dreunt hun zware stem)
"Zie hier een teug uit Bethleëm!"
Een kruik, vol water, biên zij hem,
Zoo klaar als verschen douw.

Het lemmer, in hun vuist getorscht,
Is bot geschaard, met bloed bemorst,
En bultig 't panser, dat hun borst
In 't slagrumoer beschut:
Hun oor had 's konings zucht gehoord,
Hun zwaard een bloedig gat geboord,
Dwars door den vijand, tot de poort,
En 't water was geput.

En toen langs 't eigen spoor weêr heen,
Hun staal, dat 's hemels bliksem scheen,
Verschrikking spreidend, waar ze treên,
En vellend wat hen stuit;
Tot, weêr terug op veilgen grond,
Met krijgsgejuich begroet in 't rond,
Het drietal voor zijn koning stond
Met d' onverwachten buit.

Verbaasd, getroffen, aangedaan,
Staart Isrels Vorst de dappren aan
En (waardig loon der trouw) een traan
Ontrolt zijn manlijk oog:
Met eerbied, op 't gelaat gegrift,
Aanvaardt hij de ongelijkbre gift
En drukt ze zich aan 't hart met drift,
De' ontroerden blik omhoog.

"Neen! (barst het uit zijn vol gemoed)
"Dit water is een mensch te goed!
"'t Is heilig vocht, 't is heldenbloed!
"U hoort die schat, o Heer!"
En, daar hij op zijn knieën neeg
En alles om hem boog en zweeg,
Goot hij de kruik ten bodem leêg,
Jehovaas naam ter eer.

1835.
(Ned. Muz. Alm. 1836. Gedichten 1859.)

JOCHÉBED.

(VOORBERICHT VOOR DEN TWEEDEN DRUK, 1861.)

Het dichtstuk, waarvan bij dezen eene openlijke en herziene uitgave in het licht verschijnt, heeft tot onderwerp eene gebeurtenis, kortelijk in de gewijde bladeren vermeld en wel geschikt om warme belangstelling te wekken.

Zonder toch van de bijomstandigheden nog te gewagen, geldt het hier de behoudenis van dat kind, uit hetwelk de groote man gegroeid is, die niet alleen op zijn eigen volksstam zulk een blijvend merk zijner individualiteit gedrukt heeft, dat drie en dertig eeuwen het niet hebben kunnen uitwisschen, maar in wien daarenboven de geheele Christenwereld (om van den Islam niet te spreken) een Godsgezant huldigt en den bewaarder van de eerste oorkonden des menschlijken geslachts waardeert.

Die behoudenis had hij voornamelijk te danken aan het liefdevol beleid eener teedere moeder. Jochébed is daarom de hoofdpersoon, rondom wie, in het gedicht, al het overige zich groepeert, en die er alzoo de vereischte eenheid aan geven moet. Haar naam draagt het dan ook op den titel.

De poëtische proloog of inleiding, welke Israëls toestand in Egypte, tijdens Mozes geboorte, tracht te schetsen, wordt voorafgegaan van de dichtregelen, waarmede het vers, voor zes en twintig jaar, aan mijne waarde moeder werd aangeboden.

Bij weemoedig herdenken aan haar liefde en hare deugden, en met een hart, vol onverflaauwd dankgevoel, wijd ik deze nieuwe uitgave aan hare dierbare nagedachtenis.

1861. B.

(OPDRAGT)

AAN

MIJNE WAARDE MOEDER,

VROUWE

MARIE ELISABETH BOGAERS,

GEBOREN

GUICHERIT.

U, brave vrouw, wier kuische schoot mij 't leven —
  Wier teedre zorg mij meer dan 't leven gaf;
Wier naam in dank nog op mijn tong zal zweven,
  Als ik den rand genaderd ben van 't graf;
U, die zoo trouw mijne eerste schreên geleidde
  De glooijing op der vreemde wereldkust,
En, zonk mijn kracht, me een koestrend leger spreidde,
  Waaraan uw oog de wacht hield bij mijn rust;
U, die mijn blik, als hij in 't wilde dwaalde,
  Met zacht beleid dáárhenen hebt gerigt;
Waar 't reine licht der ware wijsheid straalde,
  En drieste waan verbleekte bij dat licht;
Die mij de deugd, eer ik haar naam nog kende,
  Reeds minnen deedt door 't voorbeeld uwer deugd;
Aan orde en pligt me, spelende, gewende,
  En mij het zoet verdubbeld hebt der jeugd:
Die later, toen bij 't stormgeloei der rampen,
  Het helder blaauw, dat aan mijn hemel blonk,

(Nog krimpt mij 't hart!) verdween in neveldampen
En 't blijdst verschiet in somber zwart verzonk;
Toen ruk op ruk mijn hoop, mijn heil vernielde,
Het graf me ontnam wat ik het dierbaarst had,
Mij weest op God en aan mijn zijde knielde
En met mij weende en voor mij badt.
U, zielsvriendin mijns diergeliefden vaders,
(Wien vijftig jaar, aan Land en Vorst gewijd,
Wel de achtbre kruin vergrijsde, maar in de aders
Nog d' ijver liet van 's levens besten tijd),
U, die met hem, omkranst van huwlijksloten,
Dien vrede smaakt, die uit den hemel vliet,
(Een voorproef hiér der weelde dáár genoten!)
U, moederlief, u offer ik mijn lied! —
Geen keurmuzijk, dat de ooren boeit en 't harte,
Ontvloeit mijn luit, zoo schaars, zoo zwak besnaard;
Uw liefde, uw deugd, uw trouw in vreugde en smarte
Was reiner toon, was hooger hulde waard!
Doch dof geluid moog 't needrig speeltuig geven,
Het meldt mijn dank. Meer vergt gij niet, o neen!
Gij weet, geen lied zou 't mijne op zijde streven,
Waar' poëzij en warme erkentnis één:
En toch (ik voel 't) er tintlen dichtervonken
Mijn zangen door, hoe schamel ook aan pracht;
Gij hebt ze ontgloeid; aan u zij de eer geschonken!
'k Zong moederliefde en heb aan u gedacht.

o Voer' nog eens, op haar beglansde wieken
De Erinnering mij naar dat ver voorheen,
Toen 't rijzend licht van 's levens ochtendkrieken

Met blijden gloed mijn wangen nog bescheen:
Toen 't grootsch heelal voor mijn betooverde oogen
In 't wonderkleed der eerste nieuwheid stond;
Mijn schuldloos hart, van driften onbewogen,
Ten hemel niet dan reine wenschen zond...
Hoe trok reeds toen, met diepgevoeld behagen,
Natuur mij aan, die 'k nog zoo trouw bemin!
Hoe vloog de knaap, wen 't speeluur had geslagen,
Den stadsmuur uit, en bosch of duinen in!
Nu gleed zijn blik het groen der velden over,
Dan 't golvend blaauw der groote waterkom,
Straks groette hij 't verwijderd beukenloover,
Waaruit de rook van 't vredig stulpje klom:
Maar geurde een bloem hem tegen onder 't zwerven,
Zij werd geplukt, en, dierbre! u t'huis gebragt:
Gij preest die bloem, hoe needrig ook van verven;
't Was u genoeg, ik had aan u gedacht!
Dan gloeide uw oog van zegenende lonken,
Gij gaaft me een kus en drukte me aan uw hart:
Kom, zulk een kus mij nu nog eens geschonken...
En de eerlaurier omkrans' begaafder bard!

1835.

JOCHEBED.

De dag van ramp en rouw, voorspeld door Josefs mond
In 't lied der profecij, toen van zijn stervensspond'
Op 't neêrgeknielde kroost zijn laatste zegen daalde,
En 't licht der eeuwigheid zijn zielsoog reeds bestraalde, —
Die dag van ramp en rouw verscheen voor Isrels zaad.

Het herderlijk gezin, verplant in Memfis Staat,
Was tot een Volk gegroeid en bloeide in duizend loten.
Jehovaas heilverbond, met Abraham gesloten,
Vervulde zich. Geen zon verrees er in het Oost,
Of nieuwe hemelgunst bedauwde Jacobs kroost;
Geen zegen van omhoog, die 't Godsvolk niet verheugde!

Egypte zag 't met spijt en wrokte bij die vreugde;
Te gronde moest dat heil, gesmoord de jubelgalm!

De laster blies alom zijn giftige' ademwalm:
"Wat! (kreesch hij) zal 't gebroed, eens hongrend opgenomen,
"Ons vaderlijk gebied thans vol- en overstroomen,
"Vertalrijkt dag aan dag, op kloekte en rijkdom trotsch,
"Met d' eernaam in den mond van uitverkoornen Gods,
"En tuk op heerschappij! Ziet, mannen! hoe vermetel
"Het d' ingeland braveert en loert op Farôos zetel,

"Reikhalzend naar den stond, wanneer uitheemsche magt
"Osiris erf bespringt, om, met vereende kracht,
"Zich aan den vijand vast te sluiten en de toomen
"Te stelen van 't bewind! Die ramp moet voorgekomen:
"De steigerende zee in dam en dijk bekneld,
"Eer ze, als meestresse, heersch' op 't overgolfde veld!"

Dus huichelde de Nijd, wien hebzucht 't hart verschroeide,
Terwijl de Staatslist gluipte. Een vreeslijk onweêr broeide;
Al lager dreigde 't zwerk, van solferdampen zwaar;
Vernielend barstte 't los: de tirannij was daar!

Nu zonk een ijzren juk op Isrels schoudren neder.
't Was 't bang bezoekingsuur! De dwang neep wreed en wreeder.
Wat vlijt had zaamgegaârd en zuinig overleg —
Aan lasten ging het op, de schatkist roofde 't weg:
De welvaart lag vermoord: 't gebrek klopte aan de deuren;
De grijsaard zat in assche op 't ledig erf te treuren,
Verlangend naar het graf. Wien jeugd en mannenkracht
Nog spier en zenuw steef, dien doemde 's dwingers magt
Tot rustloos slavenwerk. — Hier scheuren duizend handen
Het ijzerhard graniet uit 's aardrijks ingewanden;
Daar lekt de vruchtbre Nijl een nieuwen oeverkant,
Door duizend spaden hem gedolven in het zand;
Ginds plassen stroomen zweets bij tallooze ovenvuren,
Waarin de tigchel hardt voor schans en vestingmuren,
Die 't uitgemergeld volk, bij schimp en geeselprang,
Doet rijzen uit den grond, zich zelve ten bedwang.
Aan d' ingang der woestijn groeit Raamses burggevaarte;
Het strand der Schelfzee buigt van Pithoms torenzwaarte;

Terwijl voor Memfis oog, verbazend bij 't gezigt,
Een onafzienbre drom die steenkolossen sticht,
Paleizen voor den Dood, de ontzagbre Pyramiden,
Wier reuzenbouw 't geweld der eeuwen trots zal bieden,
En mogelijk eerst dan uiteenschokt en vergaat,
Wanneer het sloopingsuur voor d' ouden aardbol slaat.

Zoo zwoegt in 't smartgareel de keurbloem der Hebreën,
Van dat de dageraad, gestegen uit de zeeën,
't Gebergte kroont met licht, tot, van de nacht geleid,
't Gesternt', met tintelvuur, der donkren trans bespreidt.
Hun krachten slinken weg bij zooveel leed en plagen:
Alomme stijgt de klagt, maar ijdel blijft hun klagen:
Op ieder smeekgebed, hun foltraars toegeschreid,
Is 't antwoord hoongelach en nieuwe onmenschlijkheid.
Waar zijn die dagen heen, toen dank- en vreugdakkoorden,
Van Filees stortvloed af tot Deltaas oeverboorden,
De lucht doordaverden met Josefs lof, wiens hand
Het grijnzend hongerspook terugsmeet uit het land!
Toen schalde 't welkomlied voor 's Redders stamgenooten;
Elk zegende de heup, waar hij uit was gesproten,
En Gozens grazig dal scheen Isrel niet te goed...
Waar zijn die dagen heen! wat rest er van dat zoet!

Een drietal eeuwen was gevlogen over de aarde;
In puinen lag de zuil, die Josefs naam bewaarde.
't Geslacht, door hem gered, zonk lang het graf ten buit:
De snerpende aâm des tijds blies 't heilig dankvuur uit.
Een nieuwe teelt ontstond, vergetel van 't verleden;
Een helgeest hitste ze aan tot ongeregtigheden,

En, waar 't behouden Volk eens Josefs feestkar trok,
Daar krimpt zijn nazaat thans in 't kneuzend slavenjok.
o Harde zwaai van 't lot! onpeilbre wisselingen!

Doch klemt de dwangboei fel, nóg feller zal ze wringen;
Nóg hooger stijgt de nood! — De hijgende ademtogt,
Dien 't vuig vertrapte volk voor bloed en tranen kocht,
Is voor dien woekerprijs niet veil meer. — 't Is besloten
In d' afgrond: de oude stam moet in geen frissche loten
Herleven! Spaart hem de akst, de scheuten spaart ze niet!
Als door zijn dorre kruin de jongste windbui schiet
En hij ontwortelt zinkt, dan zal geen jeugdig loover
Zijn plaats in 't woud bekleên, noch schaduw spreiden over
Den uitgeleefden tronk, terwijl die molmt op de aard. —
Zie aan het hemelwelf, met donkren damp bezwaard,
Dat schrikgestarnte staan, dat, als een vuurge roede,
't Benedenrond bedreigt! Het spelt vernielingswoede —
Het spelt uw ondergang, verlaatnen! Hoort, ai, hoort!
Daar stijgt de raauwe gil, die wanhoop tuigt en moord!

"Zoo zij 't! (grijnst Farao) Den Nijl ter prooi gegeven
"Al 't manlijk slavenkroost, zoodra 't ontspruit in 't leven!
"Rebellen wacht u! wie zijn oor sluit voor mijn stem,
"Dien velt het strafzwaard neêr, en heel zijn huis met hem."

Zoo dreigt het bloedbesluit, verschriklijk, als het loeijen
Des woestenijwinds, die de zandzee zet aan 't gloeijen
En dwarlend jaagt omhoog en met den dampkring mengt
En karavanen overrompelt en verzengt.
Zoo brult het moordbevel, dat Isrel doemt te sneven;

De helpoel huilt het na, en de onschuldsenglen beven
Van afschuw. Abrams kroost — neen, menschelijke taal
Deinst sidderend terug voor 't zwarte schrikverhaal! —
Als graangewas, gekneusd door felle hagelvlagen,
Als wrakken, op de rots door storm uiteen geslagen,
Zóó — neen, rampzaalger nog! — ligt Abrams kroost in 't stof,
Zieltogend bij den slag, die tot in 't harte trof.
Vernield is alle hoop, die nog hen bond aan 't leven;
't Zinkt weg, dat grootsch verschiet, in 't heilig lied beschreven;
En één — één maatloos graf vertoont zich overal
Met d' opgesparden muil, die alles zwelgen zal.

o Lieve Morgenstond, die, wen ge aan d' Oosterhemel
Den dag verkondt, omvloeid van 't rijzend lichtgewemel,
En 't graauwe slaapkleed rolt, dat berg en dalen dekt,
Een engel Gods gelijkt, die de aard tot bidden wekt!
Hoe blijde welkomde u, in 't zegenrijk te-voren,
De nijvrige Hebreeuw! Ontwaakt bij 't eerste gloren,
Begon hij 't werk met moed, herkrachtigd door de rust:
Zijn vrije boezem zwol van dank en levenslust.
Wat is dat heil verkeerd! Gij, bô van 't zoet genoegen, —
Als wekker dient gij thans, die slaven prest tot zwoegen;
Slechts lijden dekt ge bloot, waar gij uw stralen rigt;
Neen — meer dan lijden — vloek! Verschuil uw tergend licht,
't Is beulen hulpzaam, 't schrijnt bekreten ouderoogen,
't Is rood van 't kinderbloed, dat opwalmt naar den hoogen!

En gij, verkwikster van 't geschaapne, die den gloed
Der vuurge heemlen dooft en de aard verâmen doet,
Vorstin, wier wolkgewaad, van sterrengoud doorweven,

De lucht met geuren drenkt, wat kant uw schreden zweven,
Alomme, o Duisternis! alom plengt ge artsenij;
Slechts Jacobs droeve tent strijkt ge achteloos voorbij:
Daar zendt ge uw vreêgezant, den milden slaap, niet binnen,
Daar streelt geen vreugdedroom de moêgesloofde zinnen;
Neen, bevend waakt de smart bij wieg en legersteê,
Omspookt van zorg en angst. — Als voelde ook zij het wee,
Zoo treurig ziet geheel de schepping. Zwarte wolken
Slaan rouwkleên om de maan. Geen star beschijnt de kolken.
Het koeltje zwijgt van schrik aan 's Nijls onzaalgen boord
Voor 't kinderlijk geschrei, dat in de golven smoort.

Zoo aaklig rees de nacht, toen Amrams echtvriendinne —
(Jochébed was de naam der schoone Hebreeuwinne,
Wier kuische moederschoot thans voor den derden keer
Van huwlijkszegen zwol, — helaas, geen zegen meer!)
Zoo aaklig rees de nacht, toen zij, na bange smarte,
Verdubbeld door de vrees van 't onheilduchtend harte,
De slaking voelde van de banden der natuur.
Daar klonk de kinderkreet! — zij staarde; — 't levensvuur
Zag ze ijlings uitgedoofd op Amrams kaak, betogen
Van doodlijk bleek; zij zag hem 't wichtjen aan haar oogen
Onttrekken. 't Zeî genoeg! Ze zwijmde, de arme vrouw!
En toch — 't was dit haar kind, dat Isrel wreken zou!

Nu vloden kalmte en vreê, hun lang nog bijgebleven,
Ze ontvloden 't needrig dak, door kommer uitgedreven,
Die post vatte aan de deur met nimmerluikend oog.

Nu werd hun 't bronnat zuur, de broodkruim hard en droog.
Bij liefde en echte trouw had Amram zich te voren
Steeds kloek betoond in 't leed, aan Jacobs stam beschoren.
Betrok zijn fier gelaat, die nevel slonk weldra
Voor d' aanblik, vol van min, der overdierbre gâ.
Wat buiten had gekweld, werd t'huis bij haar vergeten.
Geen klagten vond hij meer, als zij, bij 't kroost gezeten,
De hand hem drukte, en troost en moed in 't harte goot.
Dan klom zijn teedre telg, zijn Aron, op zijn schoot
En strengelde om zijn hals de mollige armpjes henen
En stamelde zijn taal (die lieve taal der kleenen!)
En streelde hem het zweet van 't bruingeblaakt gezigt,
Door vadervreugde weêr ontrimpeld en verlicht.

En gij, die 't hemelheil, aan d' oudernaam verbonden,
Het eerst hem smaken deedt in min beklemde stonden,
Liefwaarde Mirjam, die uw moeders edel schoon
In vorm en wezenstrek, verjeugdigd, spreidt ten toon!
(Rein rozenknopje, nog van 't zilverwaas omblonken,
Waar lentewolkjes 't veld, in d' ochtend, meê bepronken,
Terwijl de bladerpracht, die ge eens ontplooijen zult,
Reeds door het mosgroen blinkt, dat u nog half omhult!)
Hoe weken, minlijkste, voor uwe teederheden
De zorgen vroeger heen, die 't ouderhart bestreden!
't Genoegen keerde in stilt', wanneer uw lachje 't riep:
't Was of uw englenblik in vreugde 't leed verschiep.
Soms greep uw hand de luit, en hemelreine akkoorden
Ontvloeiden aan de snaar en smolten zaam met woorden,
Van hoop en geestdrift vol, getuigen van den gloed
Dier heilge poëzij, reeds tintlend door uw bloed,

Die in 't profetisch lied eens vlammen uit zou schieten!
Uw zang was 't oudrenhart, als 't frisch geruisch dier vlieten,
Waarbij de reiziger, met stof bedekt en zweet,
Het ruwe van den togt en 't afzijnswee vergeet.

Ach, al die zoete troost, die, bij het smartverduren,
Als zalvende olie, drupte in de open borstkwetsuren,
Ging kracht en geuren kwijt. Een vrees, een snoode vrees,
Verpoozingloos aan 't werk, doorknaagt, verteert hun 't vleesch;
's Nachts geeselt zij den slaap van hunne legerstede;
Bij dag, waar pligt hen roep', ze sluipt er, teistrend, mede.
Slaaft Amram in het veld, zij dubbelt hem zijn last;
Zij fluistert aan zijn oor: "Uw dierbren zijn verrast!
"Hoor 't gillen van hun angst!" Dan luistert hij, benepen;
Maar 't klettren klinkt alleen der woeste drijverzweepen,
En 't lijkent hem muziek. Roept eindlijk, mat en moê,
Hem 't kruipend avonduur 't verlof der ruste toe,
Helaas! wat wacht hem t'huis? Wel smacht hij van verlangen
Om 't geen het lot hem liet, aan 't minnend hart te prangen,
Maar, tot zijn deur gestapt, daar staat hij plotsling pal.
Ontsluit hij haar; God weet, wat ramp zich toonen zal!
Hij aarzelt, draalt, schept moed en opent in het ende:
Zijn gâ verbergt een traan; haar kleur getuigt de ellende:
Een flaauwe straal der lamp wijst, in een schuilhoek, 't wicht,
Dat zooveel zorgen kost en daar zoo zorgloos ligt;
't Is engelschoon! Geroerd, wil hij 't in de armen strenglen;
Daar hoort hij 't ouder kroost den zachten adem menglen
En deinst... Hun doodsgevaar!.. Nogtans zijn eigen bloed,
Dat lief onschuldig lam... te smoren in den vloed!
Hij gruwt, denkt hij het in.

Jochébeds milde boezem
Verkwikte intusschen met zijn levensdauw dien bloesem,
Van de ouderlijke min zoo rusteloos bewaakt.
Doch luider loeit de storm, het onheilsuur genaakt.
Driewerven had de maan alreeds aan 's hemels bogen
In doodsche treurigheid heur baan ten eind getogen,
Sinds 't kommerziek gezin het moordgebod verkracht;
Nu rees ze op nieuw omhoog. Wie schetst dien jammernacht!
Hij rustte op moeders schoot, de onschuldige, en hij lachte;
Dat lachje onttrok haar geest de wreede schrikgedachte;
Zij kuste 't rozenmondje, aan hare borst verzaad,
En zag met stille weelde op 't kinderlijk gelaat
(Een lotusbloem gelijk, uit zuiver blank geweven,
Waar 't ochtendrood op speelt) het zachte zweemsel leven
Der trekken heurs gemaals. "Ach, (zegt ze) dierbaar wicht!
"Gij draagt uws vaders beeld op 't minlijk aangezigt:
"'k Ontmoet zijn vriendlijk oog, wanneer me uw oogjes vleijen;
"Zijn zwarte lokken zie 'k uw slaapjes overspreijen...
"Gelijk hem ook naar 't hart! word edel, vroom, als hij, —
"Maar wees gelukkiger!..." voegt zij er zuchtend bij.
Nu zwijgt ze en buigt het hoofd, in teêr gepeins verloren,
Als stappen, haar bekend, het zoet gemijmer storen,
En hij, aan wien ze dacht, de woning binnentreedt.
Zijn slavenpij is klam van avonddauw en zweet.
Een welkom in het oog, rijst ze op en ijlt hem nader
En reikt het blozend knaapje aan zijn geliefden vader;
Doch roerloos blijft hij staan, zijn blik op 't kind gerigt;
Terwijl zijn wenkbraauw fronst, als bukte ze onder 't wigt
Des kommers, zaamgetast op 't voorhoofd. — Zóó verslagen —
Den rug, zoo krom gedrukt van d' ijzren last der plagen —

Zoo, ál zijn moed gefnuikt, zag hij nog nooit, o neen! —
Als onregt en geweld hem teisterden voorheen,
Dan dreigde een wrevle klagt, ja, soms zijn borst te ontslippen;
Maar, eer het zondig woord nog spatte van de lippen,
Had reeds een teedre kus der deelnoot van zijn lot
Het in zijn vaart gestuit en uitgedelgd voor God.
"Vergeving, (riep hij dan) o Heere!" en beî zijn armen
Omsloten vrouw en kind: "Vergeving en erbarmen!
"Wat morr' — wat wensche ik nog, met zulk een schat aan 't hart!
"Straf, God! d' ondankbre niet, wiens drift uw wrake tart;
"Of, moet de schuld geboet, hém treffe uw ongenade —
"Hém — deze dierbren niet! Ai, spaar mijn kroost! mijn gade!
"Sluit weêr den afgrond digt! Geef uitkomst, Hemelheer!
"U heilig ik dit kind: het leve... en U ter eer!"
Zoo bad, zoo smeekte hij, zijn telgje in d' arm geheven,
Als offerde hij 't Hem, die dood beheerscht en leven;
Het moederlijke hart bad dan zoo innig meê,
En heil was nog hun deel te midden van het wee.

Maar nu — geen enkel woord! — Wat wordt er van den wingerd,
Knakt donderweêr den olm, waar zich de rank om slingert?
"Spreek, Amram!" snikt ze; "spreek! dat aaklig zwijgen moordt."
Ze grijpt, ze klemt zijn hand; "spreek, waardste!" gaat ze voort:
"Waartoe uw smart verheeld? Doe 't schrikgeheim mij hooren!"
En stralen schiet haar oog, die in zijn binnenst boren.
"Mint ge uw Jochébed nog, zoo stort uw ziel haar uit!
"Maar... welk vermoeden! — God! hij staroogt op mijn spruit!
"Die blik zegt alles! Wee, mijn zuigling! 't geldt uw leven!
"Gij prangt vergeefs mijn borst!" — en al haar leden beven —
"Wij moeten veilig zijn; uw vader eischt uw bloed!"

En, zinneloos van schrik, "haal" gilt ze, "'t moordgebroed!
"Geef aan hun tijgermuil, lafharte! uw kind te knagen...
"Maar vel de moeder eerst, wier schoot het heeft gedragen!"

Dus ijlt ze in wilde smart, en klemt haar lieveling
Krampachtig aan haar borst en deinst met siddering;
Alsof een moordnaarsklaauw, wien bloed de nagels kleurde,
Reeds naar het wormpje greep en 't uit haar armen scheurde.
Maar naauwlijks dreef die vlaag van zielsverbijstring heen,
In zuchten opgelost en vrouwelijk geween,
Of Amram neemt het woord. Tot in het diepst van 't harte
Dringt hij zijn wanhoop weg en onderdrukt zijn smarte;
Het muitende gevoel gaat hij met kracht te keer,
En veinst een kalme ziel, maar lijdt zooveel te meer.

"Beminde wederhelft, en leven van mijn leven!
"Ik wraak den noodkreet niet, ter borst u uitgedreven.
"Waar' heeling van uw wee te koopen met mijn bloed,
"De laatste droppel vloot en 't vlieten viel mij zoet;
"Doch waar die opgespoord! Geen uitkomst blijft er open.
"Het lot is wachtensmoê, het rooft nu zelfs het hopen.
"Weet, dierste! een onderzoek, verschriklijk, niet te ontgaan,
"Is Farôos jongst bevel — en morgen vangt het aan!
"Ja, morgen staan ze hier, zijn snoode satellieten,
"Wier vreugd in tranen groeit, wier lust is bloedvergieten,
"Die de onschuld rieken, als het roofgediert' hun buit.
"Wee onzer, zoo hun blik... Gij kent het vloekbesluit!
"Niet mij, niet mij alleen... maar jammer over allen!
"De vruchten onzer trouw, zien we onder 't slagtmes vallen,
"En, als hun laatste snik ons afgemarteld heeft,

"Dan eerst treft óns de slag, de slag, die uitkomst geeft.
"Die vrees ontmant me, ja; — geen angst om zelf te sneven;
"'k Betaal reeds lang te duur met smaad en smart het leven;
"Maar diere, heilge pligt boeit mij en u aan de aard;
"Niet ééne spruit alleen — drie heeft me uw schoot gebaard:
"Eischt God er één van op: hoe 't hart van weedom trille,
"(De Aartsvader ging ons voor) eerbieden wij Gods wille!
"Aanbidden, zwijgen wij! — Voor 't paar, dat nog ons rest,
"Dan 't levenspak getorscht, het oog op Hem gevest!
"De regten niet miskend, hun op ons hart gegeven!
"Geen roekloos dobbelspel, waaraan de vloek zou kleven,
"Met beider bloed gespeeld! — en, hemel! met wat doel?
"Opdat een schamel wicht hier, in dees jammerpoel,
"Van stâgen nood omgrijnsd, een wijl blijv' met ons beven,
"Om later, 't leed bewust, in wranger pijn te sneven.
"Wat rooft hem thans het graf, hem, vreemdling nog aan de aard?
"Een boei, een bloedig juk, dat dag aan dag verzwaart.
'Nu, los van 't geen hier bindt, en zuiver nog van harte,
"Buigt hij 't onschuldig hoofdje en sluimert zonder smarte,
"In de armen van den dood, voor beter leven in.
"Onthoud het graf hem niet; hem is het graf gewin!"

Hij zwijgt, zijn kracht bezwijkt: hij voelt zich innig vader.
Zijn egâ zwijgt en snikt; toch hoopt ze nog te gader.
Ach, wen reeds 't golfgeweld haar tot de lippen plast,
Houdt moederliefde nog aan 't broze struikje vast,
Dat langs den steilen boord van 's levens stortvloed kronkelt. —
Doch hechter greep hebt gij; de hoop die ú doorvonkelt,
Jochébed, is van God! zoo teelt er de aarde geen.
Ze reikten tot Zijn troon, uw zuchten en gebeên!

"Neen, heilloos liefdepand! (zoo peinst ze in stilt') uw moeder
"Zal niet met dolle vuist u, tot een gruwzaam voeder
"Voor monsters van het diep, wegslingren in den vloed:
"Neen, zoo barbaarsche pligt, in weêrspraak met mijn bloed,
"Een scheiding van mij dwingt, die me in het graf zal rukken;
"Zoo thans ik voor het laatst u mag aan 't harte drukken,
"En gij dat brekend hart, nog eer de nacht verzwindt,
"Verwisselt met de kolk, die zooveel liefs verslindt;
"Ik wil (wat rest me meer?) met vonden en met listen
"U aan uw wreeden doem (zoo lang ik kan) betwisten;
"U bijstaan in den nood en d'ijsbren jammerstond
"Vertragen tot op 't lest... of God nog redding zond!
"Nog redding — redding! o Wat zalig voorgevoelen
"Doorgloeit mijn borst! Is 't waar? zie ik de golven spoelen
"Rondom u, zonder leed u aan te doen, mijn spruit!
"Terwijl ge rustig slaapt bij 't vriendlijk stroomgeluid? —
"Maak, maak het waar, o God! Op U steunt mijn vertrouwen!
"Ja, Gij verstoot mij niet! ik zal mijn kind behouen!"

Verrukking schittert op Jochébeds rein gelaat.
Een wondre troost verkwikt haar hart, dat kalmer slaat.
Van hope glanst haar blik, geheven naar den hoogen,
En zie — op eens — alsof een hand, met licht omtogen,
De hand eens heemlings haar het aanwees aan den wand, —
Daar trekt een korfjen al heur aandacht! De oeverrand
Des Nijls verschafte 't riet, waaruit ze, in blijder dagen,
(Niet gissend, welk een schat dat korfjen eens zou dragen!)
Het kunstig zamenvlocht, haar Mirjam ten geschenk.
Zij ziet het en ze ontroert en raadt des Hemels wenk
En grijpt het van den muur; maar huivert bij 't bemerken,

Hoe 't broze weefsel buigt. Toch blijft de hoop haar sterken.
Elk deel van 't vlechtwerk wordt doorkeken en betast;
Een hechter bindsel snoert de zwakke naden vast;
Geen zorg, of ze is besteed. Nu zet zij 't korfje neder;
Maar de angst bekruipt ze op nieuw: met vlijt doorzoekt ze 't weder,
En put haar denkkracht uit op meerder veiliging.
Opdat geen enkle drop door 't engste scheurtje dring',
Vergruist ze mastikharst, die, op het vuur gesmolten,
Van binnen 't kistje omschorst en naden vult en holten.
Ach, menig stille traan, die haar uit de oogen barst,
Vloeit langs heur vingren neêr en mengt zich met de harst! —
"Daar, lievling, is uw arkje! o God, wees Gij zijn hoeder!
"Red mijn verlaten wicht! herschenk het aan zijn moeder!"
En, weenend, legt ze 't kind op 't wollig kleedje neêr,
Dat ze in het wiegje spreidt.

't Ontluisterd starrenheer
Toog vlugtend henen voor de naadrende ochtendglansen.
De morgenster-alleen hield stand nog aan de transen;
Doch ook haar gloed verflaauwt: ze deinst, maar als een held,
Die statig wijkt, gewis, dat hij herschijnt in 't veld.
Het Oosten blinkt en blaakt van zege- en jubelvieren.
De wolken tooijen zich met purper en saffieren.
Verwonnen ligt de Nacht in haar spelonk geboeid.
De Dageraad houdt feest, met geuren oversproeid.
Al dartlend wiegt zich 't koeltje op 't breede blad der palmen,
Of huppelt door 't gebloemt' en 't goud der korenhalmen.

't Is vreugde alom. De Nijl stort, met gespierde vuist,
Zijn reuzenstroomvat uit, en vloeibre zegen bruist:
Maar weidscher pracht genaakt: de Dagvorst gaat verschijnen.
Plooit, lijfstaffieren, plooit de purpren tentgordijnen!
Daar treedt hij voort, omhuld van hemelmajesteit:
Een wrong van vlammen dekt zijn voorhoofd en verspreidt
Een glans, het stoflijk oog te hel. Zie alles knielen
Voor hem, wiens godenblik komt koestren en bezielen!
Hoe statig waadt hij door die zee van golvend vuur!
Het gouden schuim spat om zijn enkels door 't azuur.
Verheven oogenblik! Een nieuw ontluikend leven
Doorstroomt het schepslendom. De ontroerde boezems beven
Van dank, en alles stemt in 't heilig morgenlied.

Slechts Amram en zijn gâ zien 't heerlijk wonder niet.
Wat raakt hen 't vlammend Oost? wat 's hemels versche luister?
't Is nacht in hun gemoed: geen zon verjaagt dat duister.
Eén enkel voorwerp slechts — van hoeveel pracht omgloeid —
Houdt beider blikken vast, houdt beider ziel geboeid.
Ziet gij dat korfje ginds, waarmeê de golven spelen?
Het koeltje stuwt het voort met donzig vleugelstreelen.
Dáár trekt voor hen 't heelal tot één punt zich bijeen;
Dáár dwaalt hun lieveling, dáár drijft hun wereld heen!

Ja, 't offer was gebragt, gescheurd van 't bloedend harte,
Met tranen oversprengd van onuitspreekbre smarte;
De zwaarste pligt voltorscht, dien, in een heilloos uur
Ooit ouders torschten bij het krimpen der natuur.
Om geen vierdubble prooi aan 't wraakzwaard bloot te geven,
Vier levens, even dier, niet voor één enkel leven

Te wagen aan de luim van 't onbetrouwbaar lot,
Had Amrams droeve gâ (haar hoop alleen op God!)
Voor 't lest haar kind gelaafd, gelaafd met volle togen,
En toen 't vaarwel gekust, herkust, bij vloeijende oogen,
En 't neêrgevlijd in 't korfje, alwaar het rustig sliep,
Als tot den bittren togt haar vriend ze, zuchtend, riep.

Omsluijerd van den nacht, heur schat in de armen kluistrend,
Toog zij ter huisdeure uit, met angstige ooren luistrend
En glurend om zich heen. 't Was doodstil; toch verried,
Als lag er dons gestrooid, haar luchte tred zich niet.
Ze scheen een ijle schim, die voortschoof langs 't gemuurte.
Zoo sloop zij Memfis uit, door de onbezochtste buurte.
Heur Mirjam trad haar voor, en Amram volgde haar.
Nu kromp ze eens bang terug; zij werd een spie gewaar;
Een schaduw was 't, niets meer: dan schoot ze, ontsteld, naar voren;
Ze dacht zich nagejaagd; de wind slechts deed zich hooren.
Ja, zelfs de stap haars vriends, iets luider aangetreên,
Joeg, meermaal, ze op de vlugt, met angstzweet op de leên.

Zoo was zij voortgeijld, met fel geschokte zinnen,
En menig droeven zucht had zij gesmoord van binnen,
Als soms een heldre star, die door den nevel brak,
Den valen omtrek wees van een Egyptisch dak,
Waaronder veilig kroost en moeders zonder zorgen
Slechts droomden van geluk en sliepen tot den morgen:
Zoo was zij voortgeijld, tot waar de Nijlrivier
Heur rijke baren rolt met slingerenden zwier,
Heur rijke baren, ja, maar thans gevloekte baren! —
Nog wil ze wijder gaan, doch — vruchtloos! — in heur âren

Verstijft het bloed; ze rilt en reikt het veege pand
Heur egâ, zwijmend, toe, en zijgt op 't biezig strand.
Rampzalige Amram!.. Maar (o toppunt van ellende!
o Dubble doodsangst!) in 't verschiet genaakt een bende:
De schemer dekt haar nog, maar voor geen vaderoog!
Zoo 't moorders zijn, wat raad! De graauwe hemelboog
Ontnevelt zich in 't Oost en dreigt met de ochtendstralen...
"Moet, moet het dan, o God!.." en wanhoop, niet te malen,
Stoot dolken in zijn hart. Met waggelende schreên
Sluipt — draagt hij 't kistje naar den boord des afgronds heen;
Driewerven strekt hij, op den oever neêrgezegen,
Zijn kind den golven toe... maar 't lacht hem vriendlijk tegen;
Driewerven faalt de kracht der vaderlijke hand.
Daar klinkt op eens de taal van 't wreede Egyptenland!
Hij luistert, gluurt door 't riet; het licht vangt aan te gloren;
Nog éénen wenk gedraald, en alles is verloren;
De beulen zijn 't! — Hij bukt met overijlden spoed,
Wendt de oogen af van 't wicht, — wég drijft het op den vloed.

Toen streelde een zachte wind het effen vlak der baren;
Van verre ruischte een lied, als klonken englensnaren;
Een hemelbalsemgeur omwasemde de kolk:
Zij droeg een lievling Gods, de toekomst van Gods volk!

Al hooger klimt de zon en glanst het Nijlveld over,
Dat schittert in het licht, als stoof er zilverloover;
De reiger scheert er langs, op strooptogt voor zijn broed.
In 't ruige biesgewas, geworteld aan den vloed,

Verborg zich 't angstig paar en rilt bij 't minste zuchtje,
Het schuttend riet ontlokt door 't speelziek ochtendluchtje.
Dáár slaan zij in hun nood het dobbrend arkje gâ;
Van dáár vliegt beider ziel d' onnoozlen zwerver na;
Dáár zullen hoop en vrees, door tegenstrijdig woelen,
Wat de aarde pijnlijkst heeft, hun binnenst doen gevoelen,
Tot trouwe Mirjam keer', wier ligtgeschoeide voet
Het barkje op zijde streeft, in wedloop met den vloed,
En, door verblijd gebaar, of handgewring en beven,
Van ver-reeds, d' uitslag meld', huns lievlings dood of leven.

Zijn dood of leven! — God, geef, dat haar flonkrend oog,
Wie zij zoo innig lieft, tot heilbaak lichten moog'!
Aanvallige englenziel, de boodschap der verblijding
Beloone uw teedre trouw! u komt ze toe, die tijding!
Hoe zoet voor 't ouderhart, na zooveel folterpijn;
Uit uwen mond gehoord, zal zij nóg zoeter zijn!

Maar, hardbeproefde twee, in 't spichtig groen gedoken,
Waartoe zoo bang het hoofd uw noodwijk uitgestoken?
Wat wil die strakke hand, die starverstijfde blik,
Als ware u 't lijf versteend in d' aangreep van den schrik?
o 'k Zie 't! Het hulkje is weg! Gevoelloos voor uw bede,
Voerde in gekromden arm de snelle stroom het mede.
Gij staart — Vergeefs gestaard! Geen blik doordringt het loof,
Waarachter flus de golf zich wegborg met den roof.
Rukt, rukt uw oog los van die waterwoestenijen,
Wier leêgte u siddren doet! wendt, wendt het hoofd ter zijen!
Dáár ijlt, in 't kleed der Hoop, uw Mirjam langs den boord!
Houdt moed! Nóg leeft uw wicht; nóg spoedt zijn wachtster voort!

God lof! Van 't barre vlak, waarover de angsten spoken,
Verwijdert zich hun blik, en rust op de oeverstrooken —
Op Mirjam, die er zweeft, een hemeling gelijk,
Wiens voet, als dauw zoo ligt, geen afdruk laat in 't slijk.
't Gevoel herwarmt hun borst. De laauwe weemoedsdroppen,
Waarin het leed vervloeit, bij 't hopend hartekloppen,
Besproeijen hun de wang. Verbeeldings vuur ontvlamt:
't Is of ze in de ochtendmist, die langs de waatren dampt
En opwolkt in de zon, een digte schaar zien weemlen
Van lichtgestalten, die hen wijzen naar de heemlen
En moed gebieden met een wenk, die redding spelt.
"Naakt (mijmren zij) het uur, dat zooveel pijn vergeldt?"
Dus opent zich hun hart voor ingebeeld verblijden:
Bedriegelijk genot, gevolgd van dubbeld lijden!
Nog houdt de proeftijd aan. Een nieuwe schrik is daar!
Ook Mirjams vorm verzwindt, en 't laatste heul met haar!
Zij starren op het groen, waarachter ze is verdwenen...
Niets zien ze meer! — 't Is doodsch en aaklig om hen henen.
Geen flaauwe schaduw zelfs, die iets vertroostends zeit.
Thans zijn ze alleen op de aard! De bange onzekerheid,
Die 't wint van slaanden ramp in 't foltrend zielsbenaauwen,
Perst d'adem uit hun borst, of 't waar' met ijzren klaauwen;
Geen kreet verlucht den angst. Vertwijfling grijnst hen aan.
God! zal hun vrome deugd dan nu op 't lest vergaan!
Neen, neen, Uw liefde waakt! Nog hopen ze en gelooven.
Weêr rijst hun blik omhoog, weêr stijgt hun beê naar boven,
De bede voor hun kroost. — Jochébed kan niet meer;
Op Amrams schouder neigt haar hoofd, bezwijmend, neêr:
Een jongst vaarwel ontzweeft de bleekbestorven lippen;
Het leven gaat heur borst, die teedre borst, ontglippen...

"Keer, Mirjam! (snikt ze) keer! Mijn kracht, mijn adem zwicht!
"o God, mijn Mirjam keere en drukk' mij de oogen digt!"

En eensklaps (alsof God begaan was met haar kermen)
Daar ijlt haar Mirjam aan, en wijst en wuift met de armen;
Heur ravenzwarte vlecht zwiert golvend op den wind:
Geen reetjen, in het woud verrast, vlugt zoo gezwind
Voor 's jagers scherpe flits, als zij zich rept. Van verre
Blinkt haar verblijd gelaat, gelijk een heldre sterre,
Die in een onweêrsnacht den zeeman redden komt.
Daar naakt... daar stort zij aan het moederhart, verstomd
Door overmaat van vreugd; maar oog en handen spreken:
Jochébed raadt heur heil! de doodskleur is geweken;
Haar kracht herleeft; ze rijst, en, voordat Mirjams tong
Nog klanken putten kan uit de ademlooze long,
Spoedt zij reeds, hoopvol, met de blijmaarbrengster mede,
Die, hijgend, naast haar hupt, haar kust bij elke schrede,
En, straks herâmend, juicht: "Hij leeft! de dierbre leeft!
"o Vreugde! u wacht zij ginds, die hem behouden heeft.
"Zijn lipje zoekt uw borst. Niets heeft hij meer te duchten!
"Kom, moederlief, gespoed! Ze zijn verhoord, uw zuchten!

"Daar dwaalde ik" — gaat ze voort (terwijl haar lokkig hoofd
Den zweetdrop van zich schudt, gelijk ombladerd ooft,
Bij zoelen zomertogt, het paarlend vocht der wolken) —
"Daar dwaalde ik langs den boord der duchtbre waterkolken,
"Mijn oog gerigt naar 't punt, waar 't kostbaar hulkje gleê,
"Nu blij van stille hoop, dan schreijende om uw wee;
"Zoo zwierf ik met den stroom tot ginds, waar digt gebladert'
"Een inham overwelft. Het barkje, daar genaderd,

"Hield stil, als in een net van kronklend lisch gevat;
"Ik hukte, bevend, in de struiken neêr, en bad.
"Flus zie ik onverwachts een jonkvrouw nader treden.
"Hoe schoon de dos ook blonk, haar vloeijende om de leden,
"Nóg schooner was gelaat en leest. In 't zwierig hair
"Glom vorstlijk kroongesteent'. Haar volgde een juffrenschaar.
"'k Herkende Farôos spruit. "Aanvallige vriendinnen,
""(Zoo klonk haar zoete stem) treên wij dit loover binnen!
""Nog zijn de waatren frisch, door d' aâm des nachts bekoeld:
""Komt, hier de zomerwarmte ons van de leên gespoeld! —
""Hoe zalig is dit oord! Geen noodgil, geen verwijten..."
"Hier zweeg zij, want op eens weêrsprak het droevig krijten
"Eens zuigelings heur taal. — Zij luistert, zoekt en vraagt:
""Wat hoor ik? welk geschrei? Waar schuilt het wicht,
(dat klaagt?"
"Weldra bemerkt zij 't korfje, omkranst van vlietgewassen:
"Ze wenkt: een dienares plompt neder in de plassen
"En vischt het kistjen op, en, stijgende uit den vloed,
"Legt zij de lieve vondst aan haar meestresses voet.
"Thermuthis ziet het kind; het strekt haar de armpjes tegen;
"'t Lacht door de traantjes heen. Zij voelt zich 't hart bewegen,
"En kust, weemoedig, 't vocht van 't mollig koontjen af.
""Leef, argloos schaapje! leef, te schoone buit voor 't graf!
""Al sproot ge uit Jacobs bloed, hier staat u niets te vreezen!
""Hebt gij geen moeder meer, ík wil uw moeder wezen! —
""Komt, maagden, voor mijn kind een voedster opgespoord!"
"Dit was Thermuthis taal: (gaat blijde Mirjam voort)
"Een voedster! sprak ze, en ik — 't was of mij God bezielde —
"Ik sprong mijn schuilhoek uit, de struiken door, en knielde:
"Uw wille (stamelde ik) drong mij in 't oor, vorstin!

"Gij wenscht een voedstervrouw? ik weet een Hebreeuwin,
"Wier reine moederborst uw pleegkind trouw zal zogen:
"Beveel, en in een wenk breng ik haar voor uwe oogen!

"Toen glom een vriendlijk lachje in 't oog der koningsspruit:
" "Ga, meisje!.." Ik wachtte niet, maar spoedde 't loover uit
"En rende heen. Mij docht van verre uw klagt te hooren:
"Hoe dreef mij 't ongeduld! ik zou die klagte smoren!
"De blijdschap, ouderslief, die 't bloed mij gloeijen deed, —
"Ik gunde mij ze niet, wijl gij zoo bang nog leedt!"

Dus sprak het maagdelijn, terwijl ze voorwaarts snelden. —
"o God, wil zooveel liefde en zooveel deugd vergelden!"
Roept Amram, diep geschokt. Jochébed snikt en drukt
Haar Mirjam aan het hart, door 't vreugdverhaal verrukt;
Haar dank wil spreken, doch de lippen slechts bewegen;
Heur tranen vloeijen, en die tranen, vol van zegen,
Bedauwen 't jeugdig hoofd, dien rijken zegen waard!

Nu naken zij 't geboomt'. Een kille huivring vaart
Den oudren door 't gebeent'. Zij kunnen 't niet gelooven...
Nog flus zoo diep in 't leed, nu 't leed in eens te boven?
Is 't niet een droomgezigt? Toeft geen ontwaken nog,
Dat al de weelde rooft van 't zoete zinbedrog?
Neen, Mirjam spreekt... zij is 't! weg bange twijfelingen!
Ze zijn 't woestijnzand door... de waterwellen springen!...
Reeds staan zij hopend stil bij 't loofperk. "Hartvriendin,
"(Zoo fluistert Amrams stem) treê gij met Mirjam in!
"Ik toef u hier... Maar, dierste, (in Gods naam!) dat de
(ontroering

"U niet verrade! Veins, bedwing uw geestvervoering!
"Onze ongehoorzaamheid, bragt uwe vreugd ze aan 't licht,
"Heropende (wie weet!) den grafkuil voor uw wicht!
"Vrees door één enklen zucht én hem én ons te moorden!"

Nog gonsden haar in 't oor die schrikkelijke woorden,
Toen reeds Jochébed stond voor 't aanschijn der vorstin.
Zij zag heur telg - hij haar! — toch hield zij kloek zich in;
Ze perste 't vocht terug, dat naar heure oogen vloeide,
En 't leekte haar op 't hart, waar 't als een vuurdrup gloeide.
In wilden tweestrijd met haar blijdschap stond ze daar,
En zegevierde alleen door 't angstbeeld, welk gevaar
Op nieuw haar telg besprong, zoo haar 't geheim ontglipte.

Nu sprak de rijksprinses van 't weelderig Egipte:
(Jochébed luisterde met knielend eerbetoon)
"Zie, Hebreeuwin! dit jongske is me een geschenk der Goôn.
"Uw boezem zij de bron, waaruit zijn jeugd het leven
"Moog drinken. Vorstengunst zal om uw woning zweven.
"Zijn naam zij Mozes, als getogen uit den vloed.
"Heb, voedster! 't wormpje lief; doe 't minlijk weesje goed.
"Zeg, kan aan vrouweborst wel schooner zuigling spelen?"
Jochébed bloost — en buigt bij 't noodloos aanbevelen.
Zij neemt het wichtjen aan uit de armen der vorstin,
En drukt, ter sluik, 't aan 't hart, doorblaakt van moedermin.
Haar vreugde laat niet meer zich kroppen noch bedwingen:
Ze rijst en spoedt zich heen. De wellusttranen springen
Haar d'oogen uit; — en pas is zij 't gezigt ontvloôn
Des hofstoets, of ze sluipt met haar herkregen zoon
In 't veilig oeverriet. Dáár lucht zij 't hart, daar baden

Heur zinnen in 't genot. Zij kan zich niet verzaden
In 't kussen, troetlen van haar lieveling. 't Geluk
Giet rozen op haar wang. De doorgestane druk
Verhoogt de weelde, die haar bloed doorgolft. Hoe teeder
Lonkt ze op haar zuigeling en dan op Mirjam weder!
Ze omknelt ze beiden in verrukking. Aan haar zij
Smaakt Amram 't zaligst uur zijns levens. — 't Is voorbij
't Verdelgend noodgegier! De wolken dauwen zegen!
't Verschiet is opgeklaard en lacht den blijden tegen!
Hun zielsdank stort zich uit in 't heilig vreugdelied;
Een engel voert het op, en God versmaadt het niet.

MOZES.

(LIERZANG.)

Jehova leeft! Wat, aardsche goden!
  Durft ge in uw slijk ontwerpen smeên?
Het lot beschimpt uw waangeboden:
  Zijn wil geschiedt, Zijn wil-alleen!
De hel moog' d' oproerstander planten;
  Hij wenkt slechts van Zijn hemelstoel,
En 's afgronds wrevlig tegenkanten
  Wordt voorwaarts streven naar Zijn doel!

Welzalig, die op Hem vertrouwen!
  Welzalig, wie Zijn arm bewaakt!
Geen burgmuur, uit graniet gehouwen,
  Biedt zulk een schuts, wen ramp genaakt.
Kom, 't oog ten hemel uit uw smarte!
  Op God gesteund, o Jacobs bloed!
Zie, 't speelt op nieuw aan 't moederharte,
  Het kind, dat u behouden moet!

Wel schoot de dolk, ten moord geheven,
  Rondom zijn wieg een dreigend licht;
Wel spleet — de kolk te pand gegeven —
  De kolk haar roofmuil op voor 't wicht:
Maar "Red hem!" klonk door 's hemels bogen,
  En, stemde Memfis hof zijn dood,
Dat hof-zelf, hem ter hulp gevlogen,
  Leî 't wichtje weêr op moeders schoot.

Nu streelen hem haar teêrste lonken:
  In vreugdvervoering roept zij uit:
"Thans zijt ge mij voor goed geschonken,
  "Mijn uit het graf herboren spruit!"
En, bij haar dankbre melodiën,
  Vlijt hij het sluimrig hoofdje neêr,
En slaapt, gewiegeld op haar kniën,
  Gelijk hij sliep op 't wieglend meer.

Aanschouw, hoe hel die koontjes blozen,
  Waar straks de zorg haar bleek op giet!
Dat zijn alleen úw blijde rozen —

Uw lachjes, jeugd en onschuld! niet:
't Is meer! 't is gloed van hooger leven,
Door 't kinderlijke schoon verspreid;
Als stond aan 't wicht voor 't hoofd geschreven,
Wat grootsche roeping hem verbeidt!

Ja, Memfis, beef! Beef, trotsche koning!
Hij leeft, uw vloekgebod ten spijt;
Hij leeft, gevoedsterd in uw woning,
Wiens vuist uwe euvlen eens kastijdt!
En, Abrams kroost, zing vreugdepsalmen!
Hij leeft, hij groeit in deugd, in moed,
Die straks, voor vunze kerkerwalmen,
U Kanâns geuren aêmen doet.

Rep, kindschheid, rep de azure vlerken!
Vertraag het uur des feestes niet!
Doorren, o zon, uw hemelperken,
Terwijl de ceder opwaarts schiet!
En, tijd van heldenkracht, ruk nader,
Wanneer bij 't luid triumfgeschal,
Jehovaas tolk en Isrels vader
De heilbanier ontrollen zal!

Vergeefs den zwerver in uw beemden,
o Midian, een tent gespreid!
Vergeefs het fiere hart des vreemden
Met liefde en herdervreugd gevleid!
Niet om in veldrust weg te kwijnen
Heeft de Almagt zulk een ziel gevormd;

In 't uur des noodkreets moet ze schijnen;
  Gelijk het strandvuur, wen het stormt.

Van daar dat duister voorgevoelen,
  Dat, als een wolk, zijn ziel doorzweeft;
Die geestdrift, die, door niets te koelen,
  Zijn hymnen vuurge vleuglen geeft:
Van daar dat bovenaardsch gefluister,
  Hem huivring jagend door 't gebeent',
Wanneer hij, bij der starren luister,
  Op 't eenzaam veld om Isrel weent:

Dan grijpen magtige gedachten
  Zijn geest van alle kanten aan;
Dan smeekt hij meer dan menschenkrachten
  Om meer dan 't menschlijk' te onderstaan;
En, 't hart gesterkt door 't vast gelooven,
  Staart hij de stille heemlen rond,
Of niet een wonderstraal van boven
  Hem Nijlwaarts seint en hulp verkondt.

God lof! daar vlamt het heilig teeken,
  De bô van 't plegtig roepingsuur!
Zie 't vuur uit Horebs braambosch leken,
  En 't braambosch groenen in het vuur!
Kniel, Jethroos herder! neig uwe ooren!
  Jehovaas Engel is nabij!
Hoor! Jacobs redder is verkoren...
  Die redder, Amrams zoon, zijt gij!

Ga, leer 't verwaten Memfis beven!
  Pers d' aftogtswensch den beulen af!
Gods oppermagt zal u omzweven,
  Natuur zich krommen voor uw staf.
De dwinger zal zijn kruin verneêren
  Voor 't woord, dat op uw lippen gloeit:
Ga, breek het juk! lei 't volk des Heeren
  Naar 't land, waar melk en honig vloeit!

Wat aardsche schroom hem rill' door de âren,
  Hij gaat. Gods adem vuurt hem aan.
Grijnst in 't verschiet een drom gevaren,
  Hij voelt zich kracht om ze af te slaan;
En, weenen Jethroos herdersknapen,
  En blaat zijn kudde een treurgen groet;
Hij wankelt niet, hij, die Gods schapen
  Uit Memfis roofklaauw wringen moet.

Daar naakt hij, waar de kreten steigren,
  En legt zijn eisch voor Farôos troon:
Tienwerven durft de dwingland weigren,
  Tienvormig wreekt de straf dien hoon.
De maat is vol; de doem gesproken!
  Gods engel slaat: de bloedstroom vliet:
Egypte krimpt, in rouw gedoken,
  En Isrel juicht het reddingslied.

Trekt heen, zeeghaftig heen, Hebreën!
  Torscht Memfis buit! God licht uw schreên.
Wat! stuit de zee u? Trotst de zeeën!

Uw gids gaat voor; de golf wordt steen.
Laat af, geweldnaar! wee, die volgen!
Keer, Farô! Dolle bende keer!
Daar zwaait de staf... Ze zijn verzwolgen!
De ontboeide waatren zwalpen weêr.

Zoo ver de ontzette blikken zwerven,
Is 't vuur omhoog, omlaag woestijn!
Doch 't blaakrend zand moog' bloesems derven,
Te rijker zal 't in wondren zijn.
Zie, waar geen zwangre halmen zwellen,
Dauwt hemelspijs op Mozes pad;
En, droogt het zongegloei de wellen,
Hij klieft de rots — en 't water spat!

Maar, meer dan milde mannaregen —
Dan baren, zaamgehoopt ten muur,
En beken, uit de klip gezegen,
En nachten, licht van wondervuur...
De bliksem scheurt de wolkgewelven,
Gods heerlijkheid kroont Sinaas top,
En van Jehovaas lippen-zelven
Vangt Mozes 't hoog Gebodswoord op.

En de aarde siddert op haar veste:
Een nagalm van 't verheven woord
Rolt van geweste tot geweste,
Met Mozes naam doormengeld, voort.
De tijd verheff', bij 't wereldplondren,
Zijn oorverdoovend zegelied:

Hoe luid zijn magtstem moge dondren,
  Dien heilgen nagalm smoort hij niet.

Het hoofd omstraald met hemelluister,
  Daalt Mozes van 't gebergte neêr:
Waar, vroeger, hij nog tastte in duister,
  Daar vindt zijn oog geen duister meer.
Wat schaduw was en niet te omvâmen,
  Ontnevelt zich, krijgt vorm en glans,
En smelt tot één geheel te zamen,
  Bij 't licht, gevloeid van Sinaas trans.

En, door Jehovaas geest gedreven,
  Bezielt zijn stift nu 't heilig blad,
En 't wettenstelsel staat geschreven,
  Dat Isrels pligt en roem omvat.
Hij strooit het zaad van deugd en orde,
  Waar wilkeur ondeugd zaaijen dorst,
En vormt uit Farôos slavenhorde
  Een volk, dat God-slechts eert als vorst.

Soms eenzaam mijmrende in zijn tente,
  Herroept hij 't lang gevlugt weleer:
Dan ziet hij 's aardrijks eerste lente
  En 't nog onschuldig menschdom weêr:
Hij hoort het grijs verleên gewagen
  Van 't scheppend Woord, van Edens pracht...
En boekt het lied der oude dagen
  Voor 't opgetogen nageslacht.

Dan weder voeren englenschachten
  Hem naar 't gebied der toekomst heen,
Waar de eeuwen 's Heeren wenk verwachten
  Om d' aardschen loopkreits in te treên;
En wat zijn zielsoog mogt ontdekken
  Van Gods aanbidlijk raadsbestel,
Dat schetst hij, als met schaduwtrekken,
  Op 't zoenaltaar van Israël.

Wel schuifelt de ondank op zijn wegen;
  Maar, de adder vellend, stapt hij door;
Wel mort het ongeduld hem tegen;
  Doch, smadend, schupt hij 't uit zijn spoor:
En, wat hem schokke, waar hij dwale,
  Naar boven heft hij 't vroom gemoed;
Gelijk, bij 't sling'ren, de offerschale
  Haar geur ten hemel walmen doet.

Maar de onspoedsjaren zijn ten ende:
  De slijksmet van Egyptes voet
Bevlekt niet langer Isrels lende,
  Met tranen afgespoeld en bloed.
De vreugde daagt. Ziet, matte scharen!
  Ziet ginds (en heft blijmoedig 't hoofd!)
Dien blaauwen stroom, die groene blâren...
  Daar bloeit het Land, van God beloofd!

Op, trouwe gids! Gij eerst van allen
  Dien Godgewijden grond gekust!
Op, aan het hoofd der duizendtallen

In Libans vloed uw dorst gebluscht!
Maar neen! God wenkt u uit den hoogen!
Hoe 't harte u trekk' naar 't schoon verschiet,
Hou stand! Uw baan is hier voltogen;
Úw Kanân is op aarde niet.

Gods wil geschiê! Een laatste zegen
Ontvloeit den mond des hemeltolks:
Hij zwijgt — en, Neboos top bestegen,
Groet hij van verre 't erf zijns volks.
Nog eenmaal blikt hij naar beneden...
Nu rigt hij de oogen hemelwaart;
Hij bidt; zijn ziel stijgt met zijn beden.
Terwijl heur stofkleed rust op de aard.

AANTEEKENINGEN.

Bladzijde 34.

Het herderlijk gezin, verplant in Memfis staat,
Was tot een volk gegroeid....

Tijdens de komst van den aartsvader JACOB in Egypte, was dit land voor een groot gedeelte overheerscht door een vreemden volkstam, die den zetel zijns bewinds te Memfis gevestigd had. De geschiedkundige ontdekkingen van onzen tijd werpen een belangrijk licht op dit punt. Zie hier, beknoptelijk, wat dienaangaande wordt medegedeeld door den Italiaanschen hoogleeraar ROSELLINI, welke in 1828 en 1829 met den te vroeg aan de wetenschap ontrukten CHAMPOLLION, op kosten van de Fransche en Toscaansche Regering,

Egypte en Nubië doorreisd, en van hun beider nasporingen en bevindingen verslag gedaan heeft in een werk, waarvan men de aankondiging en een uittreksel vindt in de *Bibliothèque universelle des sciences, belles lettres et arts, rédigée à Genève*, Tome III, 1833, p. 69, en in de *Goettingische Gelehrte Anzeigen* van 14 December 1833. Ik neem er de navolgende bijzonderheden uit over.

In het zesde jaar der regering van AMÉNEMHÉ (den Timaus van Manetho), een vorst van de zestiende Dynastie, is Egypte overweldigd door een vreemd volk, dat op de overgeblevene gedenkteekenen bestempeld wordt met den naam van Hyksos, eenen schandnaam, door den landbouwenden en in maatschappij levenden Egyptenaar aan den zwervenden herder en roover gegeven. Deze vreemdelingen waren, blijkens de onwraakbare getuigenis der monumenten, mannen uit het Noorden, al de kenmerken van hun Noordsche afkomst dragende; hoog en rank van statuur, blank van huid, rosachtig blond van hair en baard, blaauw van oogen en in lange kleederen gedost. Bij hun inval sneuvelde koning AMÉNEMHÉ. Gansche steden werden in assche gelegd; de godsdienstige gedenkteekenen vernield of geschonden, en de bevolking vermoord of onder het juk gebragt. De oude wettige koningsstam trok terug naar Opper-Egypte en hield stand te Thebe, terwijl de overweldiger Memfis tot zijn hoofdstad koos.

Zes vorsten uit de Hyksos hebben bij opvolging over Neder-Egypte geregeerd. SALATIS, de eerste derzelven, aanvaardde den scepter in den jare 2082 vóór onze jaartelling. Langzamerhand verzachteden zich de zeden der overwinnaars; zij namen de taal der inlanders aan, maar behielden nogtans afgescheidene belangen en instellingen.

Naar alle waarschijnlijkheid was het onder de regering van hun derden koning, APACHNAS geheeten, dat de aartsvader JACOB zich met zijn gezin naar Memfis begaf. JOZEF was toen des vorsten eerste staatsdienaar en droeg den eeretitel van "Redder der eeuw", hem door de erkentelijkheid zijns souvereins geschonken. Hij zorgde, dat aan zijne bloedverwanten de vruchtbare landstreek Gozen ter woon werd aangewezen. Deze lag aan den boord der Arabische woestijn en in de nabijheid van Accaris, de grensvesting der Hyksos. Hij verwijderde alzoo zijne naasten uit het midden der inboorlingen, opdat ze, zonder aanstoot der Egyptenaren, bij hunne herderlijke levenswijze zouden kunnen blijven.

Eindelijk, na eene overheersching, die 259 jaar en tien maanden geduurd had, verkreeg de oude vorstenstam weder de overhand in Neder-Egypte. AAHMES

of THOUTMES (bij de Grieken AMOSIS of THETMOSIS geheeten), de zesde koning, welke te Thebe regeerde sinds den inval der barbaren, herstelde het oude en wettige gezag door het geheele rijk, en bragt de nakomelingen der overweldigers ten onder, die, voor zoo verre zij zich verweerden, genoodzaakt waren eene schuilplaats te zoeken in hunne versterkte stad, Accaris, door de inlanders uit wrok en afkeer Typhonia gedoopt, dat is, stad van den boozen geest.

De nederlaag der vreemden was noodlottig voor de kinderen Israëls, die, gesproten uit herders en vroeger door de Hyksos begunstigd, met deze laatsten verward — en nu, met hen vervolgd, al meer en meer geteisterd werden. De heilige schrift, den aanvang hunner slavernij in Egypte vermeldende, zegt dan ook uitdrukkelijk, dat er een nieuwe koning (met andere woorden: het hoofd eener nieuwe dynastie) was opgestaan over Egypte.

[De geleerde Egyptoloog, Dr. H. BRUGSCH, die in de jaren 1853 en 1854, op last van den toenmaligen koning van Pruissen, Egypte bezocht, heeft in 1859 te Leipzig het 1e gedeelte van een werk uitgegeven, getiteld: ***Histoire d'Egypte dès les premiers temps de son existence jusqu'à nos jours.*** Verscheidene belangrijke bijzonderheden vermeldt hij er in, die betrekking hebben tot het verblijf der kinderen Israëls in dat Land en door de nog aanwezige gedenkstukken gestaafd worden. Volgens hem (zie blz. 157) is MOZES, A°. 1401 vóór J. C., geboren onder de regering van RAMSES II, een vorst der negentiende dynastie, aan wien de Grieksche schrijvers den naam van SESOSTRIS of SESOOSIS geven. De Hyksos waren vroeger reeds verjaagd, en hij heerschte zoowel over Hoog- als Neder-Egypte. De steden ***Pithom*** en ***Raamses***, waarvan de heilige schrift gewag maakt, heeft hij laten bouwen. Zijn zes-en-zestigjarig bewind is luisterrijk geweest. Vele overblijfsels getuigen er van, onder anderen ook het opschrift der obelisk van Luxor, die zich te Parijs bevindt. Onder zijn opvolger MERNEPTAH-HOTEPHERMAA, ook onder den naam van MENEPHTHES bekend, heeft de uittogt der Israëliten plaats gegrepen].

Bladzijde 34.

Was tot een volk gegroeid en bloeide in duizend loten.

De ontzettende aanwas van JACOBS geslacht in Egypte blijkt volledig uit de opgave der gewijde oorkonde, dat "alle de zielen van JACOB's huis, die in Egypte kwamen, waren zeventig," (*Gen.* XLVI, v. 27), terwijl (vierhonderd dertig

jaar daarna) bij den uittogt, het getal der mannen alleen zesmaal honderd duizend beliep (*Exod.* XII, v. 37). VAN DER PALM zegt: "Men berekent het geheele getal der uitgetrokkene Israëliten, met vrouwen en kinderen daaronder, op omtrent drie millioenen zielen. Zoo verbazend hadden zij zich vermenigvuldigd in een land, hetwelk door alle oude schrijvers geroemd wordt als het vruchtbaarste des aardbodems, ten aanzien der voortplanting."

Bladzijde 36.

Terwijl voor Memfis oog, dat schemert bij 't gezigt,
Een onafzienbre schaar die steenkolossen sticht,
Paleizen voor den Dood, de ontzagbre Pyramiden...

Ik heb hier aangaande de oprigting der Pyramiden het verhaal van den geschiedschrijver FLAVIUS JOSEPHUS gevolgd. Zie zijne *Joodsche Historie*, II Boek, 5 Hoofdst. Ondertusschen schijnt het, na de laatste ontdekkingen, zeker, dat deze reusachtige gedenkstukken tot eene veel hoogere oudheid opklimmen. De Hoogleeraar ROSELLINI zegt, dat het uit de overblijfsels der Egyptische monumenten blijkt, dat de stichter van de groote naald van Dgizeh is geweest CHÔUFO, de tweede koning der vierde Memfitische dynastie, dezelfde als de CHEOPS van HERODOTUS, de SOUPHIS van MANETHO en de SAOPHIS van ERATOSTHENES. Zijn opvolger, in de lijsten van MANETHO SOUPHIS DE TWEEDE, door ERATOSTHENES SENSAOPHIS, en CHEPHREN door HERODOTUS genoemd, heette eigenlijk SENECHÔUFO, d. i. broeder van CHÔUFO. Aan dezen wordt eenstemmig de oprigting der tweede Pyramide toegeschreven. Het juiste tijdstip van de bouwing dezer trotsche gedenkzuilen is niet te bepalen, maar hare verbazende oudheid loopt in het oog, wanneer men in aanmerking neemt, dat hare stichters geleefd hebben eene reeks van geslachten vóór de zestiende dynastie, wier gelijktijdigheid met ABRAHAM op goede gronden wordt beweerd. Zie de *Bibliothèque universelle* ter vroeger aangehaalde plaatse.

[Sinds CHAMPOLLION'S en ROSELLINI'S gewigtige ontdekkingen is er al weder meer dan het vierde eener eeuw verloopen, maar, ondanks de voortgezette nasporingen der beroemdste oudheidvorschers, blijft tot heden de chronologie van Egyptes vroegste tijden met zooveel duisters omhuld, dat er nog altoos eene verregaande onzekerheid heerscht omtrent het juiste tijdstip, wanneer de oprigters der drie groote pyramiden geleefd hebben. Wel schijnt men het eens te zijn, dat het vorsten waren der vierde dynastie, die alzoo vele

eeuwen vóór MOZES geboorte den scepter voerden, maar terwijl, b. v. WILKINSON hun regering tusschen de twintig en dertig eeuwen vóór onze gewone jaartelling plaatst, spreken LEPSIUS, BUNSEN en BRUGSCH van dertig tot bijna veertig eeuwen!]

Bladzijde 36.

Terwijl voor Memfis oog...

Memfis was de hoofdstad van Neder-Egypte en de zetel des bestuurs. "Très peu de ruines de cette ville (zegt DR. BRUGSCH, *Histoire d' Egypte*, p. 17), une des plus vastes du monde antique, se sont conservées jusqu'à nos jours. Seulement quelques statues, quelques pierres de construction, quelques débris d'anciennes maisons de la ville, amoncelés parmi une foule de collines et de monticules. Ceux donc qui vont voir en Egypte les ruines de Memphis, seront très peu satisfaits de l'aspect qui s'offre à leurs regards sur l'ancien emplacement de la ville Ptah, dont le centre est situé sur les terrains des villages arabes Mitrahenny et Bredescheïn.

Il n'en était pas ainsi au moyen âge. Nous possédons une description très poétique des ruines et des merveilles de Memphis, faite au treizième siècle par le médecin arabe ABD-EL-LATIF.

Il commence son travail par les réflexions suivantes que je cite d' après la traduction de MR. S. DE SACY.

""Malgré l'immense étendue de cette ville et la haute antiquité à laquelle elle remonte, nonobstant toutes les vicissitudes des divers gouvernemens dont elle a successivement subi le joug, quelques efforts que différens peuples aient faits pour l'anéantir, en en faisant disparaître jusqu'aux moindres vestiges, effaçant jusqu'à ses plus légères traces, transportant ailleurs les pierres et les matériaux dont elle était construite, dévastant ses édifices, mutilant les figures qui en faisaient l'ornement; enfin, en dépit de ce que quatre mille ans et plus ont dû ajouter à tant de causes de destruction, ses ruines offrent encore aux yeux des spectateurs une réunion de merveilles qui confond l'intelligence et que l'homme le plus éloquent entreprendrait inutilement de décrire. Plus on la considère, plus on sent augmenter l'admiration qu'elle inspire; et chaque nouveau coup-d'oeil que l'on donne à ses ruines, est une nouvelle cause de ravissement. A peine a-t-elle fait naître une idée dans l'âme du spectateur, qu'elle lui suggère une idée encore plus admirable; et quand on croit en avoir acquis une connaissance parfaite, elle vous convainct

au même instant que ce que vous aviez conçu est encore bien au-dessous de la vérité.""

Après ces mots pleins de charmes, il décrit au nombre des merveilles de Memphis, la fameuse chambre verte faite d'une seule pierre de neuf coudées de hauteur, sur huit de longueur et sept de largeur; ainsi que des figures d'hommes et d'animaux d'une prodigieuse dimension.

De nos jours, Son Altesse le Vice-Roi SAÏD-PACHA, a donné l'ordre de faire des fouilles sur l'ancien emplacement de Memphis: afin de sauver tout ce qui a passé tant de siècles dans les entrailles de la terre. Au commencement de cette année, MR. MARIETTE, le savant archéologue français, fut chargé de l'exécution de ce projet dont nous ignorons encore les résultats."

Zoo schreef DR. BRUGSCH in 1859. Wie wenschen mogt kennis te maken met de hoogstbelangrijke ontdekkingen van den Heer MARIETTE, raadplege de *Revue archéologique* van 1859, 1860 en 1861.

Bladzijde 37.

. . . . . verschriklijk als het loeijen
Des woestenijwinds, die de zandzee zet aan 't gloeijen
En dwarlend jaagt omhoog en met den dampkring mengt
En karavanen overrompelt en verzengt.

Over de geduchte uitwerkselen van den heeten woestijnwind, door de Arabieren met den naam van Samoûm en door de Turken met dien van Samiel bestempeld, leze men VOLNEY'S *Reize door Syrië en Egypte*, I Deel, pag. 57.

Bladzijde 39.

Jochébed was de naam der schoone Hebreeuwinne...

JOCHÉBED, ter gunste der welluidendheid met den klemtoon op de tweede lettergreep. Zie VAN DER PALM in zijne *Bijbelvertaling*, *Exod.* VI, v. 19 en *Num.* XXVI, v. 59.

Bladzijde 40.

Soms greep uw hand de luit, en hemelreine akkoorden

Ontvloeiden aan de snaar en smolten zaam met woorden,
Van hoop en geestdrift vol, getuigen van den gloed
Dier heilge poëzij, reeds tintlend door uw bloed,
Die in 't profetisch lied eens vlammen uit zou schieten!

Er wordt hier gedoeld op den eernaam van *Profetes*, aan MIRJAM gegeven in het XVde Hoofdstuk van *Exodus*, vers 20, waar zij voorkomt als aan het hoofd der Israëlitische vrouwen den feestzang aanheffende, na den doortogt van de Roode Zee.

Bladzijde 42.

(Een lotusbloem gelijk, uit zuiver blank geweven,
Waar 't ochtendrood op speelt)

De lotusplant behoort tot de waterleliën. Men heeft er tweederlei soort van. De eene draagt schitterendwitte, de andere hemelblaauwe bloemen. "Une autre production d' Egypte, fameuse chez les anciens (zegt MALTEBRUN) était le *lotus*. Ce mot était pris dans des sens différens. La plante proprement nommée *lotus* est une espèce de *nymphaea* ou lis d'eau, qui, lorsque l'inondation cesse, couvre tous les étangs de ses larges feuilles rondes, parmi lesquelles des fleurs, en forme de coupes et d'un blanc éblouissant ou d'un bleu-de-ciel, reposent sur la surface de l'eau avec une grace inimitable. On distingue deux espèces de *lotus*, le blanc et le bleu, tous deux connus des anciens, qui cependant ont plus souvent parlé du bleu."

MALTEBRUN, *Précis de la Géographie Universelle*. Tom. VI, pag. 22.

Bladzijde 53.

"Zoo zwierf ik met den stroom tot ginds, waar digt gebladert'
"Een inham overwelft. . . ."

Hoewel het houtgewas schaarsch is in Egypte, zoo vindt men echter hier en daar aan den oever des Nijls plekken met geboomte en heesters begroeid. "L'Egypte, si riche en végétaux cultivés" (zegt MALTEBRUN, *Précis de la Géogr. Univ.* T. VI, p. 22), "manque de forêts. Les bords du fleuve et des

canaux offrent quelque taillis d'acacia et de mimosa du Nil; ils sont ornés de bosquets de laurierrose, de saules-kalef, de cassies et d'autres arbrisseaux."

Dat overigens in een tijd, toen de beschaving reeds zulke wonderen in Egypte gewrocht had, de kunst de natuur was te gemoet gekomen, om voor 's konings dochter eene geschikte plek aan den rivierboord ter badplaats af te zonderen en te veraangenamen, is eene veronderstelling, die wel geene verdediging zal behoeven.

Bladzijde 54.

"Thermuthis ziet het kind; het strekt haar de armpjes tegen;

THERMUTHIS is de naam, dien bij FLAVIUS JOSEPHUS de dochter van FARAO draagt. Bij de Thalmudisten heet zij BATHIA. Bij anderen wordt zij MERRIS en MERIS genoemd.

Bladzijde 56.

"Zeg, kan aan vrouweborst wel schooner zuigling spelen?"

De Joodsche overlevering is rijk in wonderverhalen omtrent de groote schoonheid van het kind MOZES. Men kan er staaltjes van vinden bij JOSEPHUS. De historische grondslag zal wel in *Exodus* II, v. 2 gezocht moeten worden.

DE TOGT VAN HEEMSKERK NAAR GIBRALTAR.

(VOORBERIGT VOOR DEN 4den DRUK, in 1860.)

Toen, nu reeds meer dan zes en twintig jaar geleden, de Hollandsche Maatschappij van Fraaije Kunsten en Wetenschappen haar gouden eerepenning uitloofde voor een dichtstuk, den togt van Heemskerk naar Gibraltar behelzende, kwam het mij voor, dat, zoo men zich niet te slaafsch aan deze opgave hield, en tevens een gepast gebruik maakte van de vrijheid, sinds eeuwen aan schilders en dichters toegekend, dit vaderlandsche onderwerp voor eene poëtische behandeling buitengemeen vatbaar zoude wezen. Men moest namelijk (zoo mij toescheen) — de historische waarheid met zekere ruimte opgevat wordende — dezen togt en zijne zeeghaftige uitkomst in verband brengen met het Twaalfjarig Bestand, waarover wel in 1607 reeds onderhandelingen gaande waren, doch hetwelk echter eerst in 1609 zijn volle beslag kreeg. Zulks kon best, naar mijne meening, op deze wijze geschieden: Na zijn langdurigen worstelstrijd wenschte ons vaderland vrede, maar zoodanigen eervollen vrede, als gepaard zoude gaan met de erkenning zijner onafhankelijkheid. Nog sterker misschien verlangde Spanje zelf een einde des oorlogs; maar hen, die het zoolang, als opstandelingen en afvalligen, bestreden had, nu voor een vrij volk te erkennen, dit vermogt het niet van zijn hoogmoed te verkrijgen. Er bleef dus niets over dan het er met de wapenen toe te dwingen: het moest op nieuw, en wel, waar het kwetsbaarst was, in zijn zeemagt namelijk, aangevallen en geteisterd worden. Met dit oogmerk werd Heemskerks togt beraamd en volvoerd. Bekroond door eene glorierijke overwinning, had die togt ten gewensch-

ten eindgevolge, dat Spanje, allen verderen tegenstand opgevende, de aangevangene onderhandelingen ernstig voortzette en ten slotte het Bestand onderschreef, bij welks eerste artikel het verklaarde de Vereenigde Provinciën voor Vrije Landen te houden.

Met deze opvatting bestond er een grootsch doel, dat heldhaftig bereikt werd, en kon het gedicht, beheerscht door ééne hoofdgedachte, die eenheid verkrijgen, buiten welke geen voortbrengsel van den menschelijken geest, al bezit het fraaije détails, in den hoogeren zin des woords den naam van kunstgewrocht mag dragen.

Geleid, ja, ik mag zeggen, aangevuurd door deze zienswijze en overigens het plan getrouw om van de geschiedenis zoo weinig mogelijk af te wijken, heb ik toen de pen opgevat en een afgerond geheel trachten te leveren; met bevlijtiging tevens, in de bijzonderheden de kleur des tijds niet te verachteloozen.

Het dichtstuk heeft het geluk gehad de goedkeuring der voorzegde Maatschappij te mogen wegdragen, en is bij velen, misschien wel meer om de vaderlandsche gevoelens, die het ademt, dan om dichterlijke waarde, met blijkbare gunst ontvangen. Moge het die goedwilligheid nogmaals ondervinden bij deze openlijke en herziene uitgaaf!

1860. B.

EERSTE ZANG.

De Dagvorst naakt de Westerkimmen;
Reeds heeft hij, onder 't nederklimmen,
  Den krans van stralen afgelegd,
  Dien de ochtend om zijn slapen vlecht;
Door 't schoon verschiet vertraagd in 't scheijen,
  Groet hij nog lang, vol liefde en lust,
Estremaduraas bergvalleijen,
  Waar, door de lente altoos gekust,
Het aardrijk nooit van 't bloesemspreijen,
  Noch 't loof van vrucht te dragen rust:
De zee weêrkaatst zijn vuurge lonken,
  En purperrood en groen en goud,
  Dooreengemengd, doen 't golvend zout
Met zachte tooververwen pronken;
  Terwijl een geur van rijpend ooft,
Wijd weggewasemd van de stranden,
Den varensman, die dáár mag landen,
  Een bloeijend paradijs belooft.

Ziet, ziet gij ginds die zeilen zwieren?
  Het is alsof aan Cintraas voet

Een eiland opsteeg uit den vloed,
Dat tenten draagt en strijdbanieren.
Van waar dat magtig waterheir,
Zoo stout zich leegrend op het meir?
Zijn 't Spanjes trotsche golfbedwingren,
Wier wimpels, aan het verre strand
Door 't gloeijend hemelvuur gebrand,
Op 't koeltje van het vaderland
Met dartle vreugd zich kustwaarts slingren,
En Peruus goud, Guinees ivoor,
Golcondaas diamantengloor,
Met Ormus blanke parelsnoeren,
Als cijns van ieder werelddeel,
Bij zegezang en luitgespeel,
Den blijden Taag in de armen voeren?

Neen, knechten van Filips! die vaan,
Ontrold aan boegspriet en aan stengen,
Belooft geen vreugd in 't Land te brengen,
Geen weelden op uw wal te ontlaân:
De Spaansche Dwang voert andre kleuren,
Dan die zich ginds zoo moedig beuren:
Getergde Vrijheid koos die leus:
Ze was het sein bij 't jukverbreken;
In 't worstlingsuur stond ze onbezweken:
Wee, koomt ze om bloed met bloed te wreken!
Het is de driekleur van den Geus.

---

o Gij, wier blik, de grens ontheven
Van 't sterfelijk gezigtsverschiet,
In heel zijn omvang 't heden ziet
Met al de roersels, die 't doorweven;
Gij, hemelspruit, die zelfs 't verleên,
Reeds ver van de aardsche nevelboorden,
Op 't galmen van uw luitakkoorden,
Voor 't zielöog dwingt terug te treên;
Roer, Poëzij, uw gouden snaren!
Meld, wat die krijgsvloot herwaarts brengt,
Welk doel haar Leeuwenstander wenkt,
Wie 't Hoofd is dier kloekharte scharen,
Wie in 't bevel hem staan ter zij!
Zweef op hun golvend pad hun bij!
Getuig, wen zij ten strijde stieren,
Het sabelslaan, het kogelgieren,
En, als hun donders zegevieren,
En Spanje Neêrland vrij verklaart;
Laat dan zoo luid uw juichen hooren,
Dat nog de naklank 't hart doe gloren
Van d' achterneef, zijn afkomst waard!

Reeds veertig jaar heeft Neêrlands moed
Den stouten vrijheidskamp gevochten;
Reeds is de band, dien de oudren vlochten,
Door 't kroost bezegeld met zijn bloed.
Vergeefs had Spanje list en lagen
Vereend met woeste wapenkracht,

Vergeefs 't verradersch plan volbragt,
Den Zwijger 't lood door 't hart te jagen:
Geen vechten had gebaat, geen moord!
Was vrijheids schutspatroon gevallen,
Hoe luid verwaten vreugd mogt schallen,
In Maurits leefde Willem voort.
De strijdbre zoon des wijzen vaders,
In 't harnas tegen de euveldaders,
Nam wraak in zege op zegepraal,
's Lands bodem vagend met zijn staal;
Maar toch, hoe forsch teruggesmeten,
Liet dolle dwinglandij haar keten
Nog dreigend rinklen aan de grens;
Dan dreigen was geen overwinnen;
Manhafte trouw hield wacht van binnen,
Onwrikbaar, trots der snooden wensch:
En, waar gemoedsdwang kerkers delven
En 't martlend brandhout staaplen wou,
Hief 't vrij geloof zijn tempelwelven
Bij 't liefdehuis, en 't leergebouw,
Waar wetenschap in troonen zou:
En, bleef Kastielje zich vermeten
Den Oceaan zijn rijk te heeten,
En Neêrland bannen van den vloed;
In Neêrlands havens groeiden vloten,
Die aan de driekleur 't meir ontsloten,
Zoo ver 't zijn baren wentlen doet.

En haat en spijt beneep de borst,
Van Derden Flips, den Spaanschen Vorst:

Zijne oogen zagen 't! ja, het beurde
  Het hoofd al hooger — 't muitrenbroed,
  Dat, Hollands leeuw en gravenhoed
Van Spanjes troonborduursel scheurde,
  En doem en bloedplakkaat, verwoed,
Door 't modder van de straten sleurde;
  Dat, aan geen vloek van 't Vatikaan
  Zich kreunend, de Inquisitie-vaan
Met kogels uit zijn vesten weerde;
  Aan God alleenig hulde bood,
En, wie slechts God getrouw vereerde,
  Hij mogt dan Christen zijn of Jood,
  Ten toevlugtswijk zijn erf ontsloot.
Wel dacht de dwingland, in zijn droomen,
  Die muiters, eens nog, aan zijn kniên —
En 't Geuzenbloed gestort bij stroomen —
  En 't ketterdom in 't vuur te zien;
Doch dra was de ijdle waan vervlogen;
Vergeefs op nieuw ten strijd getogen...
  Vergeefs zijn schatkist leêg gespild...
Gelijk op 't Hollandsch duin de golven,
Zoo stieten ook zijne oorlogswolven
  Op Vrijheids speer en stalen schild
Dan, uitgeput, terneêrgeslagen,
Schrok hij terug van 't hooploos wagen,
En mompelde van vreêverdragen,
  Maar 't bleef bij 't momplend stemgeluid:
Want — de eisch van Neêrlands dappre zwaarden —
De woorden, die haar vrij verklaarden...
  Zij wilden hem de keel niet uit.

"Welaan!" (klonk toen der Vaadren taal
In Hollands raadvergaderzaal)
"Niet meer gemard! het pleit voldongen!
"Den moêgestreden Kastieljaan
"Ons onafhanklijk volksbestaan
"Door nieuwe slagen afgedwongen!
"Op, kroost der Watergeuzen, op!
"Terwijl Oranjes heldenscharen
"In 't harnas staan en 't Land bewaren,
"Gij 't meer in, Vrijheids vlag in top!
"Filips nog eens ter zee besprongen,
"Den waterstaf zijn vuist ontwrongen,
"Tot in zijn havens doorgedrongen,
"Zijn vloten door het vuur verteerd,
"En met den schat der Morgenlanden,
"Vergeefs verbeid op Spaansche stranden,
"Zeeghaftig hier teruggekeerd!"

Op 't hooren van dien wapenkreet
Kwam, met het vuur des moeds in de oogen,
Een breede schare, in zeemanskleed,
Uit stad en dorpen aangevlogen.
"Hier (galmde 't) hier! wij zijn gereed!"
Het krielde aan Maas en Scheldezoomen,
Aan Flevoos meir en Amstels reê,
Van mannen, hunkrend naar de zee,
En heet om 't vreemd geweld te toomen.
Er waren er, wien 't noodgeschrei
Der Arragonsche dwanggalei
Verschriklijk door 't geheugen loeide;

Die, knarsend, aan hun voet en hand
De nepen toonden van den band,
Die ze aan de slavenriemen boeide;
Hun wrok zag uit naar 't wraakgetij.
Een andre hoop droeg, fier en blij,
Op voorhoofd, borst, of ruige wangen
Het eereblijk van moed en trouw,
Een kogelschram, een sabelhouw,
In 't slaan voor 't vaderland ontvangen.
Voorwaar, het was een forsche stoet,
Schier allen, bij 't gebrul der baren,
Op 't hobblend scheepsdek opgevoed,
En spelen ziende in zeegevaren.
Reeds zwoer hun jeugd, op moeders schoot,
Aan Neêrlands beulen haat en dood;
Dien eed... niet één had dien vergeten:
Hun taal was ruw, hun uitzigt zwart;
Maar trouw woonde in het heldenhart,
En godsvrucht in het vrij geweten.

Ook mangelde 't aan Hoofden niet,
Bekwaam een kiel door zee te stieren,
't Zij stormen langs de kolken gieren,
Hetzij de krijg zijn bliksem schiet.
De wijze Spilberg, graauw van haren,
Die meer dan ééns 's Lands handelvaan
Ontrold had bij den Indiaan;
En Padburgh, met van Noort gevaren,
Toen Hollands boeg, voor 't eerst zoo stout,
Om de aarde een cirkel trok door 't zout;

Mooi Lambrecht, de eer van Maas en Rotte,
  Die Duinkerks broed, gemest met buit,
De taaije gierenvlerken knotte:
  En Harpert met zijn blijde spruit,
Wiens kinderwoorden, nu reeds, toonden,
  Wat, bij het buldren van 't kartouw,
Ten schrik van hen, die Neêrland hoonden,
  De man — held Tromp — eens wezen zou;
Zij — Evertsz, Jansen, Roest, Verhoeven,
  Hollaer', De Lange, Wouters, Bras,
  Het Zeeuwsche krijgshoofd Alteras,
En honderd andren, reeds door proeven
  Van kunst en kloekheid groot op zee...
  Zij snelden aan, zij wilden meê.

Maar wien, te midden van zoo velen,
  Beroemd in Neêrlands heldenrol,
Het regt geschonken van bevelen,
  Dat regt, zoo zwaar als glorievol?
Waar blonk die dapperste der dappren,
  Tot de eer bevoegd van 't hoogst gezag,
  Hij, van wiens boord de standervlag,
Waar ieder vaan voor buigt, zou wappren?

Één was er, één, wiens grootsche daden
Euroop in haar historiebladen
  Met goud alreê geboekstaafd had;
  Een eedle telg der Amstelstad:
't Was hij, die, 't hart in gloed ontstoken
  Voor Hollands eer, aan Barends zij,

Tweewerf, vaarwel riep aan het IJ,
En, 't rijk, waar de eeuwge winters spoken,
Door klip en ijsmuur ingebroken,
Tot tweewerf, van den Noordervorst,
Verschrokken bij des helds verschijnen,
Een doortogt door de Poolwoestijnen
Voor Neêrlands koopvlag eischen dorst;
Die, toen het heir der kille vlagen,
Verbolgen om het reuzenwerk,
Van alle kanten op kwam dagen
Met wapens, menschenkracht te sterk,
Verschanst in 't ijs, hun grim braveerde,
Den langen Poolnacht door, zich weerde,
En pal stond, tot, op gulden schacht,
De trage Morgen eindlijk keerde,
En 't sein des aftogts overbragt:
Die, slechts gedwee voor hooger magt,
Toen forsch terugsloeg door de schotsen,
De grens weêr uit van 't schrikgebied;
Maar Hollands naam op Zemblaas rotsen
Ten glorieteeken achterliet.

Doch niet alleen, waar, om den steven,
De logge baar zich hardt tot steen,
Vermat hij zich naar roem te streven;
Met de elementen niet alleen
Had hij gekampt op dood en leven:

In 't Oosten glansde 't gouden ooft,
Dat Spanjes vuurge draak bewaarde;

Reeds was er uit de toovergaarde
Door Geus op Geus, wie niets vervaarde,
  Een schat van vruchten weggeroofd:
Ook hij, de vuist aan 't heldenwapen,
  Wou dringen in dien wondertuin,
Voor Neêrland gouden applen rapen,
  En lauwers voor zijne eigen kruin:
  En, eer nog Amstels vreugdgerucht
En 't welkomlied van duizend monden
  Vervlogen was in 't ruim der lucht,
Had hij het anker weêr gewonden,
  En stevende zijn moedig boord,
Waar 't vlottend schuim van eerder boegen,
Die reeds er 't Leeuwenvendel droegen,
  Het spoor wees naar het tooveroord.

  Hij landde en oogstte buit en eer,
  En voer terug, en zeilde weêr,
En telkens werd er op zijn togten
Een schat gescheept en roem bevochten.
  Nog zweefde aan ieder voor den geest
  Die schoone dag, dat zegefeest,
Dat balsem goot in de oorlogswonden;
Toen, na gesloten koopverbonden
  Met volken van verscheiden kleur,
  Hij ('t zeil doortrokken van den geur
Der Indiaansche kruidwaranden)
Terugtoog naar zijn vaderstranden,
  En, bij 't gejuich van Texels reê,
Een trotsch galjoen, een prachtgevaarte,

Dat wegzonk van zijn kostbre zwaarte,
  Als krijgsroof, met zich sleepte uit zee.
Hoe baadde 't vreugdevocht de wangen,
  Toen 't volk, bij 't naadren, 's dwinglands vlag,
Gescheurd, van d' achtersteven hangen —
  En hoog in top de driekleur zag!
"Oranje boven! Spanjen onder!"
  Zoo klonk de galm van oord tot oord,
En, bij dien galm en 't schutgedonder,
  Werd Heemskerks heldennaam gehoord.

"Aan hem, — nu weêr de zeetrompetten
"Het golvend strijdperk openzetten
  "En de oorlogsleeuw de kust verlaat, —
"Aan hem het vlootbewind! — geen ander!"
Zóó riep, zóó zwoer elk vaderlander,
  Zóó stemde Nassau, zóó de Raad.
"Ja hem!" weêrklonk het allerwegen:
  "Wien heeft de ervaring — wien de kaart
  "Meer raadsels van de zee verklaard?
"Wat vuist droeg ooit geduchter degen?
"En toch (die lof zij niet verzwegen!)
  "Al dekt geen harnas stouter hart,
"'t Lijdt meê, dat hart, als menschen lijden;
"Zijn oog, dat niet verblikt in 't strijden,
  "Heeft tranen toch voor 's naasten smart;
"En, boog voor 's vijands oorlogstuigen
  "Zijn fiere kruin nooit laf zich neêr;
  "Ootmoedig buigt hij voor den Heer
"En roemt er in voor Dien te buigen."

En luider nog riep jong en oud,
Bij 't opgetogen vlootwaarts streven:
"Triumfen wachten ons op 't zout,
"Wordt Heemskerk ons ten gids gegeven;
"Gaat hij ons voor in 't kampgetij,
"Tot in den dood toe volgen wij!"

Zoo juichte 't fiere kroost der zee.
Maar dringt hun taal zijn oor wel binnen?
Helaas! hem overstelpt het wee;
De nacht der smart omfloerst zijn zinnen.
Wat meer hem gold dan rang en schat,
Dan 't lofmuzijk van aller tongen,
Wat hij het dierst op aard bezat,
Dát heeft hem 't lot van 't hart gewrongen.

Eens, toen zijn langgeschokte kiel
Te rusten lag op Amstels reede,
Eens had hij, uit het diepst der ziel,
Een beè geslaakt, een vuurge bede.
"Dank! (riep hij) driewerf dank, o Heer!
"Gij gaaft mij roem en rijkdom tevens;
"Doch, wraak het niet! nog smeek ik meer:
"Volmaak uw gift en 't heil mijns levens;
"Schenk, Vader! schenk me, bij zoo veel,
"Een gade, die het met mij deel',
"Een lieve gâ, die naast mij buige,
"Wanneer ik U mijn dank betuige!"

Die reine bede werd verhoord:
Een maagd, zoo schoon als trouw en teeder,
Zeeg aan zijn blijden boezem neder,
En sprak er 't zielverrukkend woord.
Het koor ontsloot, hun eeden stegen,
En 't zoet der min werd huwlijkszegen.

Hij riep vaarwel aan 't rustloos zeil:
Het huislijk heil werd al zijn heil;
En, trok 't Sirenenlied der baren
Soms nog zijn zeemansstap naar 't meer;
Hoe lokkend ook die toonen waren,
De stem der liefde bragt hem weêr.

Maar welk genot zijn binnenst streelde,
Hij voelde 't, ééne vreugde toch
Ontbrak aan al die vreugden nog:
Zijn laatste wensch was ouderweelde;
En (overmaat van zaligheên!)
Ook de ure die háár bragt verscheen:
Aan 't hart der diergeliefde vrouwe,
Nu, meer dan ooit, met schoon bedeeld,
Mogt hij een pand van beider trouwe,
Een wichtje zien, zijn evenbeeld.

Doch (was het meer, dan de aard kon dragen:
Een dag, te schoon voor hier beneên?)
Helaas! er naakten zwarte vlagen,
De dood schuilde in die duisterheên.
Twee schichten snorden af te gader,

Twee dierbare offers stortten neêr;
En de echtgenoot, de blijde vader,
Was echtgenoot noch vader meer.

De rouw viel loodzwaar op zijn harte:
Hij voelde niet, of voelde smarte.
Was 't niet een droom, dat zoet voorheen?
Zoo dacht hij vaak; maar 't graf zei: neen!
Hij staarde er op in somber treuren;
Zijn grijze moeder, droef als hij,
Zocht woorden om hem op te beuren,
En kon slechts weenen aan zijn zij.
Daar liet een stem zich eensklaps hooren;
Het was de stem van 't Vaderland:
"Op, Heemskerk! moedig als te voren!
"Leen, leen nog eens me uw heldenhand!"
En hij, getroffen door die klanken,
Vloog op, ontvlamd ten pligtbetoon:
"Hier, (riep hij) Neêrland! is uw zoon;
"Gij zult hem, dood of levend, danken!"

En in een fieren blik verzonk
De traan, die in zijne oogen blonk;
En, schoon zijn wang, gegroefd, ontluisterd,
Het daarzijn van het leed verried,
't Lag voortaan in zijn borst gekluisterd,
En tot zijn lippen kwam het niet.
Den vlootheersstaf, hem voorbehouën,
Aanvaardde hij met kalm vertrouwen;
Maar, toen hij weder 't heldenstaal,

Als vroeger, aan zijn heup zag blikkren,
  Toen scheen op ééns een vreugdestraal
Zijn donker voorhoofd te overflikkren.
  Deê voorgevoel van zegepraal
Door 't nevelfloers die flonkring zweven?
  Of was het, dat een stille hoop
  Zijn droeven boezem binnensloop,
De hoop, om, door een roemrijk sneven,
  De dierbren, hier zijn hart ontscheurd,
  De panden, hier zoo diep betreurd,
Terug te zien in beter leven?

  Lang sperde 't bulderend Noordwest
De monden digt van 's Lands rivieren;
  Een heir van golven, zaamgeprest,
Dreef rugwaarts wie naar 't ruim wou gieren.
  Met wrevel zag de Staatsche vloot
Den uitgerekten ankerkabel,
En morde, dat geen blanke sabel
  Kon oopnen, wat de zeewind sloot.
  Ten laatste liep de wimpel om:
  Het juichen smolt in tromgebrom;
De teug des afscheids werd gedronken;
  Een traan geplengd bij kroost en vrouw,
En menigeen 't Vaarwel geschonken,
  Die 't Welkom nooit meer hooren zou. —
Te midden van de Prinsevlaggen,

Die 't helle oranje, 't wit, en blaauw,
Te schooner thans bij 't Maartsche graauw,
Om stengen slingerden en staggen,
Rees aan den top van 't Hoofd der vloot
De Staatsbanier, uit goud geweven,
Waarop een leeuw van bloedig rood,
Wiens klaauw om zeven pijlen sloot,
Het sein ter heirvaart scheen te geven.
Toen wuifden zeemansmuts en hoed,
't Wilhelmus schalde, de ankers tilden
Hun ijzren armen uit den vloed,
Het zeil woei uit, de takels trilden,
En statig dreef de waterstoet.

Zoo ver de kust haar heuvlen spreidde,
Toog ieder meê ten uitgeleide;
Het was of dam en duin bewoog;
Het Vaderland wilde aan haar zonen
Tot op het lest haar liefde toonen;
Geen hart was koel, geen wang bleef droog.
Daar sloeg een pulverwolk omhoog;
In donders, die triumf voorspelden,
Klonk de afscheidsgroet der waterhelden,
Wier steven door de branding sneê:
Een stille bede ontsteeg de stranden,
Een laatst hoezee verving die beê;
Het Oosten blies, de doeken spanden...
De krijgsvloot zwierde weg in zee.

Zoo was de stoute togt aanvaard,
Die vrede schaffen moest door 't zwaard.
Het scheen alsof, bij 't golfbeploegen,
De kielen deelden in den gloed
Der krijgsmansharten, die ze droegen,
Zoo lustig kliefden zij den vloed.
Allengskens zonken de oevers henen;
Een poos nog wees een streep van licht
Het duingeglans in 't vergezigt;
Het flaauwde weg; maar — lang verdwenen —
Bleef dáár het oog nog heen gerigt.

Doch werwaarts bruist de vlugge steven?
Waar wordt aan 't zwaard het feest gegeven?
De krijgsleus zegt naar Portugal,
(Oud vriend weleer der Nederlanders,
Nu Flips verwonling en vasal)
Naar Lisbon, waar de Spaansche standers
Zich spieglen in het stroomkristal:
Dáár moet, in steê der jubelkreten,
Waar bijgeloof en wrevelmoed
Het gruwzaam mutserdvuur meê groet,
Dat denken straft en vrij geweten,
Het krijgsalarm en wraakgetier
Opdondren uit de Taagrivier.

Reeds had de vlootheer (wie zou schromen
Den tijger, die verraadlings moordt,
Met jagerslist op zij te komen?)
Een sluwen zeerob van zijn boord,

Een Brit, hem trouw en rijk in vonden,
  Die vroeger vaak aan 't koopmansroer
  Naar 't zevenheuvlig Lisbon voer,
Op vreemde kiel vooruit gezonden.
  Zijn sluw beleid was 't aanvertrouwd
In 's vijands holen rond te kruipen;
Met kondschap moest hij vlootwaarts sluipen,
  Als Hollands vlag hem wenkte op 't zout.

  En vrolijk ging het langs den vloed:
  Het heir (de Hoofden doorgespoed)
Begroette zijlings op de klippen,
  Waar 't weeldrig Wight zijn lustplantsoen
  Meê schut, als Zuiderstormen woên,
Brittanjes bonte vendelslippen,
  Jaloersch alreede op 't leeuwblazoen;
  En, dieper zee in, voortgezeild,
Van waatren slechts omringd en wolken,
Verruilde 't voor onpeilbre kolken
  Den plas, waar 't lood nog gronden peilt.
't Atlantisch meir omsloot den boegen
  Zijn onafzienbaar stroomgebied:
  Nu zong de golf een stouter lied;
Het klonk den Geus (en van genoegen
Begon zijn strijdbre borst te zwoegen)
  Als voorspel van dat trotsch muziek,
Dat binnen kort zijn oor zou streelen,
Bij 't vlamgebraak der koopren kelen
  En 't flikkerlicht van dolk en piek.

Niet lang meer, of bij nacht, van verre,
  Vertoonde zich met flaauw geglim,
  Als stargetintel aan de kim,
Het bakenvuur van Finisterre,
  Dat, trouwloos aan zijn vorst en heer,
  De driekleur 't pad wees over 't meer.
Nu floot, een etmaal nog, door stengen
  En want de krachtige aâm van 't Noord,
  Toen vloog de roep van boord tot boord:
"Wij zijn ter hoogte der Barlengen!"
  En aanstonds werd het jeugdig volk,
(Naar 't overoud gebruik het wilde)
Terwijl de vreugd den beker tilde,
  Gedompeld in de zoute kolk,
En ingelijfd in 't zeemansgilde;
  Gelijk weldra een doop van vier
Tot hooger eer hun moed zou wijden,
Tot de eer om voor het Land te strijden
  Bij 't wappren van de bloedbanier.

Zóó was de stoute togt begonnen,
  Die vreê verwerven moest door 't zwaard,
  Roemruchte vrede, helden waard!
Reeds had de krijgsvloot vijftien zonnen
  Zien nederduiken in het diep,
  Sinds ze uit de Staatsche havens liep;
Nu was de zestiende aan het dalen:
  Daar toont zich Cintraas rotsgevaart,
  Den top, die steil ten hemel staart,
Omgloried van heur laatste stralen:

En alles woelt op dek, in 't want,
En duizend reikende armen wijzen
Naar 't klipgebergte en 't groenend strand,
Die langzaam uit de golven rijzen,
En davrend klinkt de vreugdeschal:
"Hoezee! de Taagstroom! Portugal!"

Geen gramme baar bespringt de kust:
't Is of (nu zacht de scheemring daalt)
Het golfje sluimrig adem haalt,
En met de zon zich vlijt ter rust.
De vloot ligt roerloos, ginds en hier;
Geen windje fluit door lijn en touw;
Het zeil, verguld van 't Westervier,
Hangt sluik ter neêr in vouw bij vouw;
Leeft iets er nog op 't waterperk,
Het is de blanke meeuw alleen:
Zij fladdert langs den spiegel heen
En raakt en ribt hem met haar vlerk,
En vischt heur aas en draagt heur roof
Naar 't nestjen in de rotssteenkloof.

Geleideres van 't ovrig heer,
Dat vlijtig op haar wenken let,
Wierp, digtst aan strand, in 't effen wed
Een stoute kiel het anker neêr.
Haar standerdoek van rood en goud,
Zoo lang het spel der Noorderzeng,

Krult, nu geen koeltje danst op 't zout,
In breede plooijen om de steng;
Gelijk in 't weeldrig Morgenland
De wrong, die 't vorstenhoofd omspant.
Eool (van wien de dichtlier speelt)
Versiert de stuurplecht met zijn beeld
Zijn forsche regtervuist omklemt
Den scepter, die de stormen temt,
Terwijl hij 't zilverkruisig schild
Des Amstels in de linker tilt.

Wie is hij, die, van 't hoog verdek,
Met arendsblikken landwaarts ziet;
Schoon, meer en meer, het kustverschiet
Een nevel wordt, een graauwe plek?
Dat nog zijn levenszomer bloeit,
Getuigen wezenstrek en leest;
Maar dat er onweêr heeft geloeid,
En ramp op d' akker is geweest,
Verraadt het zilver, dat het bruin
Te vroeg doorglinstert op zijn kruin,
Als geel geblaârt, in 't groen gemengd
Eens eiks, door bliksemvuur gezengd.
Wie is hij? Lees het in dat oog,
Waaruit verheven wilskracht blikt;
Ga, vraag het aan dien wenkbraauwboog,
Die, fronst hij, dappren zelfs verschrikt;
Hoor, klinkt die stem niet, als 't bevel?
't Is Heemskerk, 't is de vlootkornel. —

De laatste gloor van 't West verbleekt:
Een plegtig seinschot is gehoord.
De manschap heeft, aan ieder boord,
Gods zegen op den nacht gesmeekt.
De schaduw rolt langs d' Oceaan,
De hemel steekt zijn lampen aan.

"Daar ver, Verhoeven! klotst iets, — hoor!
"Het is geen branding op de klip."
Zoo spreekt tot d' opperste van 't schip
Het Hoofd der vloot, de hand aan 't oor.
De hopman antwoordt: "Gis ik juist,
"Dan rept een wèlbedreven vuist
"De riemen langs de waterbaan,
"En houdt het regtstreeks op ons aan."
Zij luistren weêr Door 't nevlig vaal
Zweeft over 't meir iets zwarts vooruit:
Al digter plast het riemgeluid;
" 't Is onze spie!" zegt de admiraal:
"Ik wacht hem in de scheepskajuit."

De boot leî aan, de valreep zonk,
Een haak sloeg vast, het wachtwoord klonk,
En Dickson, de Engelschman, verscheen;
Maar Dickson was het niet alleen.
Hij wordt in 't scheepsvertrek geleid,
Waar 't gretig oor zijn taal verbeidt.
"Wees welkom, Dickson! — 'Nu? Belooft
"De Taagrivier ons eer en buit?
"Spreek! vorschtet gij iets gunstigs uit?"

Ontkennend schudt de Brit het hoofd:
"Geen lauwers, vlootvoogd! op den Taag .."
Zoo bromt zijn antwoord op de vraag:
"Waar Spanjes zeevlag waaijen moog',
"Thans waait ze ver uit Lisbons oog." —
De vlootheer, vlammende op den strijd,
Verheelt maar half zijn eedle spijt.
"Wat weet ge meer?" hervat de held.
— "Mij heeft een grijzaard hier verzeld;
"Ik ken hem jaren... hij weet meer...
"Vertrouw dien grijzaard, edel Heer!
"De haat, die hem het hart vervreet,
"De haat voor al wat Spanjaard heet,
"Geeft klem van waarheid aan zijn taal..."
— "Genoeg, hij koom'!" zegt de admiraal. —
En, de oogen diep in 't hoofd gedrukt,
Het ligchaam op een staf gebukt,
Verscheen een man, vergrijsd en zwak.
Hij staarde Heemskerk aan en sprak:

"Gij hebt een handvol gouds gereed,
"Heer vlootvoogd! voor den landverrader;
"Behou dat goud; ik smaad het. Weet,
"Zoo 'k hier, met doodsgevaar, u nader;
"Mij ried geen hebzucht, wat ik deed.
"Wel hoop ik loon; ja, 't lacht me tegen;
"Maar 't is geen goud, dat loon! 't is bloed,
"Het Spaansche bloed, dat van uw degen
"Eerlang (God geev' het!) druipen moet!
"De monsters... 'k haat ze... ik mag ze haten!

"Duur kost dat regt me! Wie 't verzaak',
"Ik leef er voor! Geen zucht, dien 'k slaak,
"Of 't is een vloek op de onverlaten:
"Mijn brein is wild van dorst naar wraak. —
"Hoe wreed, hoe gruwlijk heeft hun woede
"Mij, schuldloos grijze, 't hart doorboord!
"Verneem mijn jamren, lang gesmoord;
"En, zoo ik wrok en wrevel voede,
"Ja, 't staal kus, op hun borst gemunt;
"Noem me onregtvaardig, zoo ge kunt.

"Ik ben niet, wat ik schijn — wat kerker,
"Palei en houtmijt in 't verschiet
"Mij dwong te schijnen — 'k ben het niet!
"Wel muitte 't hart; maar de angst was sterker.
"Getuigt dit bidsnoer aan mijn zij,
"Dat ik de paapsche leer belij;
"Het liegt! het liegt! — Mijn rugstreng buige
"Voor 't kruisbeeld in een monniksvuist;
"De ziel, die in mijn binnenst huist,
"Wat hulde 't slaafsche lijf betuige,
"Knielt, knielt alleen (den dwang ten spot)
"Voor Abrams, Izaks, Jakobs God.

"Ik had een dierbre gâ, het leven
"Mijns levens! 'k Zag haar in haar bloei,
"Bij 't eeuwig dreigend moordgeloei,
"Van kommer kwijnen — langzaam sneven.
"Zij had me een teedre telg gegeven,
"Mij dubbeld waard, omdat ze al vroeg

"Haar moeders lieve trekken droeg:
"Dat kind was, in mijn bittre dagen,
"Mijn troost, mijn éénig welbehagen;
"'t Wies welig op: geen jaar verscheen,
"Of 't bragt haar nieuwe aanvalligheên.
"Was 't zoete vaderwaan? o Neen,
"Wat oogen mijn Levine zagen,
"Ik las, met stille hoovaardij,
"Er d' uitdruk in: "hoe schoon is zij!"
"Teêrhartig minde zij haar vader!
"En, boog nog dieper thans, om haar,
"Mijn zondig hoofd voor 't vreemd altaar,
"Zij smeekte voor den wetversmader
"Den Hemel schuldvergeving af: —
"En 't was me, alsof mij God vergaf.

"En die geliefde, hier beneden
"Het laatste heil, dat me overschoot —
"Haar scheurden ze uit mijn arm, de wreeden!
"Ze is voor haar grijzen vader dood!
"Wat? dood? — neen, erger duizendmalen!
"o Sliep ze in 't graf, ik juichte blij;
"Mijn hoofd zou ook ten grave dalen,
"En rustig sluimren aan haar zij:
"Doch, waar ik niet haar volgen konde,
"Dáár sleepte haar het broed der hel:
"Geen balsem groeit er voor mijn wonde!
"Haar kerker is een kloostercel." —

Hier stuitte een doffe snik zijn woorden;
  In tranen doofde 't vonklend licht,
Waarvan in 't eerst zijn blikken gloorden:
  Het krommend lijf, door 't leed ontwricht,
  Had bij 't verhaal zich opgerigt,
Daar woede en haat zijn krachten schoorden;
  En welk een man hij was geweest,
  Bleek toen uit houding, stem en leest.
Nu, door de drift niet meer gesteven,
Geheel den weedom prijs gegeven,
  Verzonken de uitgeteerde leên,
  Als woog er lood op, weêr in een.
Hij zeeg, met doodsbleek om de lippen,
  Half zwijmend, op een bank ter neêr.
  Een lange poos verliep er, eer
Een woord hem van de tong wou glippen.
  In 't eind vermande hij zich weêr.

"Zoo hebt gij 't, edel Heer! vernomen;
  "Geen dorst naar goud bragt me aan uw boord.
  (Dus ging de grijze, langzaam, voort)
  "Geduldig hebt gij me aangehoord;
"Heb dank: mijn borst heeft lucht bekomen.
  "Verneem nu verder, wat de list
  "Heeft opgespoord en uitgevischt.
"Mijn taal is trouw: o! mogt ze u baten,
"U, vlootheer! en die vrije Staten,
  "Wier meêlij Jacobs tranen wischt.

"Niet hier, niet hier uw staal ontbloot!
"'t Zou langs den Taag onnuttig zwaaijen;
"Dáár vindt de roem geen oogst te maaijen:
"Naar zee zwom krijgs- en handelvloot.
"Niet hier, niet hier uw staal ontbloot!
"Doch, waar, langs Calpes rotsgranieten,
"De golven van den Oceaan
"In 't Middelmeir heur waatren gieten,
"Zoek Spanje dáár; val dáár het aan!
"Dáár loert het, tuk op roof te slepen;
Dáár heeft het, spattende uit zijn krocht,
"Reeds menig Geus aan 't lijf gegrepen,
"Die, met gedoken vlaggestrepen,
"Door de engte heen, te ontslippen zocht.

"Doch vlei u niet, te stout in 't wagen,
"Dat wisse krijgstriumf u toeft:
"Die dáár Kastieljes kleuren dragen,
"Zijn mannen, in den strijd beproefd.
"De bodems, waar ze zee meê bouwen —
"Wie kan ze zonder schrik aanschouwen?
"Als torens steken ze uit den vloed:
"Gibraltar steunt ze met haar muren,
"Gibraltar, dat haar vestingvuren,
"Des noods, in 't vlootvuur mengen moet.
"En, wat niet minder geldt, dan wallen
"En boorden, blank van schutgevaart,
"Een duchtig krijgshoofd voert het zwaard,
"Aan 't hoofd der Spaansche duizendtallen:
"'t Is grijze Alvarez, wien de gloed

"Der jeugd nog blaakt en bruist door 't bloed;
"Alvarez, die Lepantes golven,
"Toen zij des Sultans magt bedolven,
"Verbaasd deê staren op zijn moed.

"Wis! uwer waard zijn de eerekransen,
"Die Calpe langs haar klippen zwiert.
"Het is het loof, dat helden siert,
"Bereikbaar slechts voor heldenlansen.
"U moet het, dappre! 't hoofd omglansen;
"God geeft me 't in! Hij strijdt u voor!
"Het duivlenras zal t' onder raken,
"Dat jubelviert bij martelstaken,
"En ik — eens ik nog vreugde smaken —
"Ja — als ik Spanjes noodgil hoor!"

Des grijzaards rede was ten end.
Met aandacht, op 't gelaat geprent,
Had Neêrlands fiere zoon geluisterd.
Lang waren hem, in blijden droom,
Van zegepraal op Lisbons stroom
Beloften door de hoop gefluisterd:
Was 't vreemd, dat, toen op eens voor goed
Dat uitzigt week, bedrogen moed
Een poos zijn aanschijn hield verduisterd?
Maar naauw had de oude, tot besluit,
Hem grootscher taak en meer gevaren
Van ver getoond op Calpes baren,

Of 't vuur schoot weêr zijn oogen uit.
Hij schonk, met 's lijders smart bewogen,
(Hij kende zelf de smart te wel!)
Een oogenblik aan 't mededoogen:
Toen klonk zijn stem in 't krijgsbevel;
En in zijn scheepswant blonken vieren,
En langs het gansche waterplein
Heesch ieder boord een vurig sein,
Men zag een aantal sloepen zwieren.
Er werd een dof rumoer gehoord,
Alsof een bijeenzwerm, verstoord,
Uit de omgeworpen korven snorde:
't Was 't morren van den vuurgen hoop,
Die noode 't schot trok van den loop
En 't slagreê strijdrapier ontgordde.
Of 't nachtgesternt' al rust gebood,
Geen oog, dat zich tot rusten sloot;
En, toen weldra uit d' Oosterhemel
De morgen 't eerste lichtgewemel
Op 't hooge kustgebergte goot —
Toen zag men omgewende boegen,
Ten nieuwberaamden togt gereed,
De zilte baren weêr beploegen,
En "naar Gibraltar!" was de kreet.

TWEEDE ZANG.

Europaas lusthof, weeldrig oord,
Dat, door een wal van Pyreneën
Beveiligd tegen 't grimmig Noord,
Van verre alleen zijn dreigen hoort!
Bekoorlijk strand, gelaafd door zeeën,
Wier golf de kleur draagt en den glans
Van d' eeuwig heldren hemeltrans!
Doen elders nog de gure buijen,
Des winters nasleep, bij zijn vlugt,
Heur krijgstuig klettren door de lucht,
Wat deert het u, bevoorregt Zuijen?
U mint Natuur zoo trouw als teêr:
Voor 't vlokkig kleed der kille dagen,
Strooit ze op uw velden, op uw hagen
Een sneeuw van zilvren bloesems neêr.
Stoll' elders vliet en meir tot schotsen,
Uw beekjes, Andaluzia!
Wat zon er op- en onderga,
Ontspringen vrolijk aan de rotsen,
En glijden, lagchend, door het dal,
Of domlen zacht op mostapeeten,
Gerust, dat nooit het ijs zijn keten
Om 't kronklig lijf hun smeden zal.

Hoe lieflijk menglen, in uw bosschen,
  Granaat, olijfboom en limoen
  De kleurschakering van hun groen,
Den wasem van hun bloementrossen!
  Waar bloost de druif met hooger gloed,
Dan in 't gebladert van den wingerd,
  Wiens wortel door uw klippen wroet,
Wiens rank zich om uwe olmen slingert?
  Ontsteekt het zwerk in zomervuur,
Uw boomgaard weeft u loofgordijnen;
  Gij sluimert, tot in 't golfazuur
De sterren van den avond schijnen:
  Dan komt het koeltjen aangezweefd,
En waait uw boezem met zijn wieken,
Die nog naar 't frissche zeevocht rieken,
  Waarin hij ze eerst gedompeld heeft.

Geen wonder, neen! dat Islams drommen,
  (Die eens van 't Afrikaansche strand
  Naar uw bebloemden oeverrand,
Bij 't Allah-juichen, overzwommen)
  Toen ze, in het zweet van heldendaân,
Zeeghaftig uw gebergt beklommen, —
  Verrukt, betooverd, bleven staan;
De speren, die hun vuisten drilden,
Ter neder wierpen bij hun schilden;
  De bloedspat wischten van 't rapier;
Voortaan uw vruchten wilden eten,
En, eigen vaderland vergeten,
  De boorden der Guadalquivir

(Voor psalmen, die het Kruis vereerden)
Hun ridderzang herhalen leerden
En 't mingekweel der Moorsche lier!

Geen wonder, dat, toen later dagen
(Bij omgewentelde oorlogskans)
De Saraceensche Maan en lans
Voor Christenvloek en Christenslagen
Bezwijken, zwichten, vallen zagen,
De vlugtling, dobbrende op het meer,
Dat Maan en Kruis voortaan zou scheiden,
Met oogen, die van weedom schreiden,
Terugzag naar het zoet weleer,
En hen, die in de slagting bleven,
Gelukkig sprak, dewijl uw schoot
(Het laatst, wat gij den Moor kondt geven!)
Hun kil gebeent' een grafsteê bood.
o! Vaak nog zoekt van gindsche zoomen
Des ballings blik uw kustverschiet;
Hij tuurt, hij zucht... De dag vervliet:
Daar brengt de scheemring zoete droomen!
Hij riekt uw rozen weêr; — hij spoort
Zijn blijden hengst langs berg en dalen; —
Hij ziet uw marmren steden pralen,
Herkent moskee, paleis en poort...
En vloekt hem, die zijn mijmring stoort.

Troost, troost u, treurige Islamiet!
Gij zijt gewroken! — Zij, wier zwaarden

Uw ruiters hieuwen van hun paarden,
Zij smaken, in uw bloemengaarden,
De ware vrucht der zege niet.
Een geest des kwaads drong in dit Eden:
Wee hunner, wie dees grond betreden!
Die lucht van rozen en jasmijn —
Zijn adem mengt ze met venijn,
Venijn, dat blad noch bloemenkelken —
Maar meer dan bloem en blad verslenst,
Dat menschenzielen doet verwelken,
En 't menschelijke hart ontmenscht!
o Bergen met uw steile toppen!
Waartoe gewezen naar omhoog?
Waarom, o zee en hemelboog!
Hier 't hart genoopt om vrij te kloppen?
Trapt niet, in vuige priestermom,
Hier 't Bijgeloof de nekken krom?
Is 't hier niet, dat haar dolken woelen,
Tot dat ze, bloedig en bemorst,
Een vrijen wensch, een vrij gevoelen,
Te voorschijn haalt uit 's martlaars borst?

Neen, vruchtbre dalen, lust der oogen!
Wien thans uw palm zijn dadels bied',
Voorwaar, benijdbaar is hij niet,
Hij, slaaf, voor dweepers diep gebogen,
Die 't Kruis, het beeld der liefde Gods,
Ontheilgen tot een moordersknods! —
Het lommer van uwe eikenstammen
Verkwikk' des pelgrims matte leên;

Toch groeit het niet zoo digt ineen,
Of 't licht der Inquisitie-vlammen
Spookt aaklig door de twijgen heen. —
Bekoorlijk is 't geruisch der wellen,
Die uit uw rotssteenkloven zwellen;
Een zacht akkoord ontzweeft uw woud,
Als Westerkoeltjes 't loover schudden;
En zoet is 't belgeklink der kudden,
Wen 't bergpad gloeit van 't avondgoud:
Maar vrolijk klapp' de wind zijn veder,
Muzijk stroom' van de hoogten neder,
Waar 't geitje hupt door 't malsche kruid;
Helaas! de snik, de klagt, de kreten
Der onschuld, in de vlam gesmeten...
Ze krijschen boven alles uit.

Maar, luister! hoor!... Dat ver gerucht..
Neen, dat is de echo niet der bergen,
Die 't mededoogen durft te tergen,
En 't jamren nabaauwt en 't gezucht.
Een lied — een lied van oorlogsscharen,
Een vreemd gezang ontstijgt de baren:
Hoor! staalgerammel klinkt er door.
't Is of het d' Oceaan verheugde,
Zoo zwoegt zijn reuzenborst van vreugde,
Zoo steunt zijn zware bas het koor.
Zij naadren! Luister! 't Zijn de noten,
Waar Nederland haar dappre loten
Meê voorwaarts leidt in 't strijdgedrang;
Geweldnaars vloden, waar zij klonken:

Herhaalt ze, strandrots en spelonken!
  Het is der Geuzen vrijheidszang.

Daar dagen ze op, de golfberijders!
  Zie Neêrlands zeeleeuw voor de plecht!
Een blos begloeit de wang der strijders:
  Het is de voorvreugd van 't gevecht.
Te traag voor hun krijgzuchtig hopen,
Te traag heeft hun de tijd gekropen,
  Sinds Lissabon hen dolk en dagg',
Vergeefs ontbloot om in te breken,
Al wrevlend, in de scheê hersteken —
  En 't zeil weêr zeewaarts zwellen zag.
Te traag heeft hun de tijd gekropen,
  Te wijd zich de afstand uitgerekt;
Maar thans... hoezee! De vloot is 't open
Van Spanjes zeestraat ingeloopen,
  En 't rustend lemmer weêr gewekt.
Hoezee! de dag is aangebroken,
Die 's vijands bloedstroom zal zien rooken,
  Ten zoen voor zooveel Neêrlandsch bloed!
Waait, vlaggen, waait! de stonde nadert,
Waarop de zege versch gebladert
  Zal strenglen om den vrijheidshoed!

  Op gindsche kiel, wier borst zoo trotsch
  Zich opheft uit het golfgeklots,
Alsof ze 't wist, dat zij de kleuren
Des vlootvoogds mag ten hemel beuren,

Is de oorlogsraad bijeen vergaard:
Elk boord heeft dáár zijn Hoofd gezonden.
Pronkt deze nog met blonden baard,
Is gener kruin met sneeuw bezwaard;
't Zijn mannen allen, trouw bevonden,
En broeders door hun heldenaard.
De glorie heeft hun 't pad gewezen;
Door vuur zijn ze en door bloed gegaan
Tot de eereplaats, waarop ze staan:
Ze zijn door eigen moed gerezen,
Maar bleven rein van eigenwaan.

Daar stapt — en bij het binnentreden
Schokt de ijzren krijgsdos om zijn leden —
Daar stapt de vlootheer in den kring
Der breede scheepsvergadering:
De schedels zijn ontbloot: volvaardig
Wordt de eerbiedsgroet hem toegebragt,
Hem, minder nog om rang en magt,
Dan om zijn deugden, eerbiedwaardig.
Op hem is aller blik gerigt.
Zij hadden menigwerf voordezen
De fierheid van zijn heldenwezen
In stilt' gehuldigd en geprezen;
Maar thans... 't is of een krans van licht
Zijn kruin begloort en aangezigt.
Een wondre kracht ontstraalt zijn' oogen,
Die andren sterkt, verheft, bezielt;
Die wonderkracht is uit den hoogen:
De brave heeft voor God geknield.

"Spitsbroeders! (zegt hij) keur der dappren,
"Voor 't heiligst regt in 't staal met mij!
"Hetgeen wij wenschen is nabij!
"Het standerdoek der dwinglandij,
"Zoo lang gezocht... dra zien wij 't wappren!
"Dat Spanje, dat zijn eeden schond,
"Ons vadererf in bloed deê baden,
"Dat — zoo zijn beê verhooring vond —
"Heel Nederland, in boetgewaden,
"Naar galg en rad en houtmijt zond: —
"Dat trotsche Spanje, dat de baren
"Zijn kroondomeinen durft verklaren...
"Één uur — en dien tiran der zee
"Bespringen we op zijn eigen reê:
"Dán, Geuzenklingen, fel gehouwen!
"Gevaar en dood veracht, getrouwen!
"Met God in 't hart, voor de eer gewaakt!
"De laatste krachten ingespannen,
"De ziel getoond van vrije mannen,
"En 't broed, dat ons van 't meir wil bannen,
"Dat zelfde meir ten graf gemaakt!"

Zoo sprak hij, vonklend. Aan zijn woorden
Gaf 't zielvol trillen van zijn stem
Een majesteit, een kracht en klem,
Die allen schokte, die hem hoorden,
En snel, als loeide de aanvalkreet,
Hun hand naar 't lemmer grijpen deed.

"Mij (voer hij voort) zij de eer verbleven,
"Aan 's vijands vloot en vestingmuur
"Den eersten kogelgroet te geven.
"Ging ik u voor in 't feestlijk uur,
"Die voorrang is mij 't liefst in 't vuur.
"Waar d'Avilaas blazoenen gloren,
"Daar ligt de prooi door mij verkoren.
"Gij, Lambrecht, schaar u aan mijn zij!
"Vlecht, tuchtiger van Duinkerks roovers!
"In 't vroeger eerloof nieuwe loovers,
"En deel gevaar en roem met mij!

"U, moedig Hoofd der forsche Zeeuwen!
"Geen minder taak is 't, die u past.
"Klamp gij den ondervlootheer vast:
"Scheur Spanjes kruisvaan van zijn mast,
"En hijsch er die der Waterleeuwen!
"Gij, koene Bras! gij staart mij aan?
"Ik heb dien fieren blik verstaan:
"Wel mag uw trouwe iets wigtigs vragen:
"Steun Alteras: vereent uw slagen,
"En voeg' de glorie beider naam
"In 't lied der overwinning t' zaam!

"En gij, kloekhartigen, gij allen,
"Aan wier doorproefd beleid en moed
"Het eereloon is toegevallen,
"'s Lands vaan te ontrollen op den vloed;
"Gij, (lafaards mogen 't zich verhelen!)

"Gij kent Kastieljes watermagt,
"Die rijksgaljoens, vol wapenkracht,
"Waarnaast, als hutten bij kasteelen,
"Onze oorlogsbarken, ligt gebouwd,
"Zich naauwlijks heffen boven 't zout:
"Welnu! strijdt gij op ranker kielen,
"Omvangt uw scheepsboord minder zielen;
"Spant zamen! sterkt elkaâr in 't slaan!
"Grijpt twee aan twee één Spanjaard aan,
"En vlugheid helpe u in 't vernielen!
"Bedenkt, heeft Spanje grooter tal,
"Rukt wal en vloot voor haar ten strijde,
"Wij hebben meer dan vloot en wal —
"Wij — God en 't Regt aan onze zijde!

"Vaart wel! — maar eerst, mijn trouwe stoet!
"Nog eens, te zamen, langs den vloed
"Teruggestaard op gindsche golven.
"Ziet dáár de plek, waar, afgesneên,
"Alleen — en tegen acht alleen —
"Van Spaansche kogels overdolven,
"De fiere Claassen heeft gestreên!
"Dáár — toen, na drie verwoede dagen,
"Zijne oogen nergens redding zagen, —
"Dáár (met den lontstok in de hand)
"Bad hij het laatst voor 't Vaderland:
"Dáár is hij, (de eer van Neêrlands braven!)
"Voor 't oog van Spanjes woeste slaven,
"Die sidderden bij 't noodgegons,
"Met vuurge lauwers op de haren,

"In pulverwolken opgevaren!...
"Zijn heldenschim blooz' niet om ons!"

Hij zweeg. — Hem sprong een traan uit de oogen,
Een schoone traan! de zware drop
Der onweêrzwangre hemelbogen,
De bô, den storm vooruitgevlogen,
Die onheil spelt aan d' eikentop,
Te roekloos steigrend naar den hoogen.
Hij zweeg. — Door diep gevoel vermand,
Klemde ieder scheepsvoogd hem de hand.
Geen sprak er; maar wat tong kon spreken
Zoo krachtig, als dit stille teeken?
Die handdruk was een eed van trouw,
Dien nood noch dood verbreken zou.

De krijgsraad was uiteen gegaan,
En sloep en jol, vooruitgedreven
Door vuisten, kloek in 't riemenslaan,
Had ieder hopman weêrgegeven
Aan eigen boord, aan eigen vaan.
Met welk een innig welbehagen
Had elk van hen, terwijl de boot,
Gelijk een visch, door 't water schoot,
Dat boord al dobbrend gâ geslagen!
Het droeg zijn tuig, zoo fier, zoo prat;
't Was of het lust in 't strijden had,
In 't strijden! en hun pols versnelde.

De kamp, en wat den kamp verzelde,
  Het worstlen, 't wagen, 't zegefeest —
  't Rees alles, gloeijend, voor hun geest.
Hun boezem zwol van oorlogsweelden...
  Maar, naast dat wild en blinkend heer
  Van droomen van gevaar en eer,
Vertoonden zich ook zachter beelden.
  Daar zagen ze, in een blij verschiet,
  Hun haard, hun vreedzaam huisgebied,
Hun telgen, die om moeder speelden...
  Hun telgen!... eer een uur vervliet,
Wie weet!... Weg, sombere gedachten!
God helpt hen, die hun pligt betrachten...
  En ook hun kroost verlaat Hij niet!

Nu klonken er alom bevelen:
  Op dek, in 't want, omhoog, beneên,
  't Woelde overal met drift dooreen.
  Verhoogde levenswerking scheen
Door de aadren van de vloot te spelen.
  De marsen trekken schanskleên aan;
Granaat en brandpot klimt naar boven,
  Om, weggeslingerd onder 't slaan,
Een vuurbui, door geen zee te dooven,
  Te storten op den Kastieljaan.
De dreg, die, entrend uitgesmeten,
  Moet bijten in des vijands want,
Blinkt voor den boegspriet aan haar keten,
  En knarst er met den stalen tand.
Op 't halve dek en de overloopen

Verheffen zich de kogelhoopen,
  Door kransend touw rondom gestut:
De sjorringen zijn los gewonden,
De prop gerukt uit de ijzren monden,
  En slagreê dreigt het grof geschut.
Hier vult de golf de leedren emmer,
  Die redden moet bij 't brandrumoer;
  Dáár laadt een zeesoldaat zijn roer,
Ginds wet een forsch matroos zijn lemmer.
  Waar 't oog zich wende, links of regts,
  Het ziet het voorspook des gevechts
Zijn honderd armen ijvrig roeren.
  Wat Neêrland veilgen in de slagt —
Wat Spanje moet te gronde voeren,
  Het rijst er, als door tooverkracht.

  En vrolijk hupt de kielenrij
De groene waterheuvlen over,
  Nu d' Afrikaanschen wal nabij,
Dan langs Europaas Zuidlijk loover;
  Terwijl het eeuwig vloeijend tij
  De stranden schuurt ter wederzij.
o 't Is een lust ze na te staren,
  Die ligte bodems, rad en slank,
  Met zeilen op, zoo hagelblank,
Alsof het zwanenvleuglen waren,
  Wier dons te heller blinkt in 't oog
  Bij 't groen omlaag en 't blaauw omhoog.
In dartle bogten, weidsche kringen,
  Drijft vaan en wimpel, heinde en veer:

De stem des winds en die van 't meer
Schijnt zangrig om den prijs te dingen,
En, naar ze luid of zachter zingen,
Verrijst de boeg, of daalt hij weêr;
Een snoer van paarlen, zoudt ge meenen,
Vlijt zwierig om het boord zich henen:
Zoo trilt het vlokkig schuim er aan;
En lang nog wijzen zilvren strepen,
Getrokken door de waterbaan,
Het pad, waar Neêrlands blijde schepen,
Met luchten tred zijn langs gegaan. —
Ja, 't is een lust ze na te staren,
Zoo vrolijk hupplende op de baren,
Met één aan 't spits, die d' optogt leidt,
En 't Leeuwenvaandel openspreidt.
Een Nimfenstoet schijnt feest te vieren;
Een Nimfenstoet in lentedos,
Een roos in 't haar, den sluijer los,
Schijnt op de maat door 't veld te zwieren,
Te tripplen bij het toongevlei;
Terwijl de rijzigste der schoonen,
Gehuld met dubble bloemenkroonen,
Bevallig voordanst in den rei.

Reeds was Alcazars burggevaart
En blinkende Moskee,
Waar vijfde Alfons (toen 't Christenzwaard
Den Mauritaan verbleeken deê)

Zich dankend nederboog,
Gedreven uit het oog.
Tariffaas stad aan d' overkant,
Wier Oostersch bouwgewaad,
Al reet de tijd het met zijn tand,
Sevieljes vroeger Heer verraadt;
En 't eiland, bij haar wal,
Dat, midden in het waterveld,
Een wachter schijnt, op post gesteld,
Om, bij gevaar, het burgrental
Te wekken door zijn horenschal...
't Is alles weggesneld.
Maar grootsch en grootscher, telkens meer,
Verschijnt de ontzagbre rots,
Wier zijwand, door den slag der knods
In de ijzren vuist eens halvegods,
Van een sprong — (zingt het grijs weleer)
Van een sprong, dat door de open kloof
De zee naar binnen stoof.

Getroffen door dit wonderwerk,
Hieuw de oudheid, ten gedachtnismerk,
Op de afgespleten tin
Den naam des wonderdoeners in;
En, werd haar, stijgende uit de kolk,
Des schippers oog gewaar,
Dan wees hij 't onbevaren volk
Alcides rotspilaar. —
Maar eeuwen, eeuwen vloden heen;
Al digter mist omtoog 't verleên,

Toen kwam van gene zij van 't meer,
Waar, op Afrykes kust,
De zusterhelft der steenklomp rust,
Een Moor in 't krijgsgeweer.
Hij kraste 't grijze letterschrift,
Hoe diep ook in 't graniet gegrift,
Van d' opgeklommen trans,
En schreef er met bebloede lans,
(De schrijfstift eens soldaats!)
Zijn eigen naam in plaats.
En, schoon de tijd is voortgesneld,
Nog heden, wie Gibraltar meldt,
Hij noemt den kloeken Mauritaan,
Die Herkles faam deed ondergaan.

Daar staat de forsche bergkolos
En werpt den valen neveldos,
Waarmeê de vert' zijn leest omgaf,
In trotsche houding, van zich af.
Zijn breede kruin vertoont zich bloot,
Zijn kruin, die aan de wolken stoot,
En, nevens 't Middelzeesch gebied,
Vijf koningrijken overziet.
Gelijk een oorlogsman, met staal
Omgord van top tot teen,
Zoo draagt hij schansen, groot en kleen,
Die blikkren van 't metaal;
En aan zijn voeten pronkt een stad,
Op vestingbouw en torens prat,
Vol Spaansche vendelpraal,

En davrend van het hoefgetrap
En 's krijgers forschen legerstap. —
Beneden 's muurs heeft de Oceaan
Een ruime waterkom gegraven,
Den Asturier ter veilge haven...
Ja, veilig voor den zee-orkaan,
Niet tegen Neêrlands braven!

Gedost in vorstlijk krijgslivrei,
Vermeit zich in die zeevallei
Een trotsche vloot. Het golfgewiegel
Is enkel vonkling van al 't goud,
Dat nederblinkt van boeg en spiegel,
Die steil zich heffen boven 't zout,
En 't omgetuimel naauwlijks voelen
Der baren, die beneden woelen.
Als dennen van 't Biskaaisch gebergt,
Wier loover, weeldrig opgeschoten,
Een toegang tot de wolken vergt,
Prijkt mast aan mast, voor lof en loten,
Met floddrend zeiltuig, raas en want,
Als overwassen en omplant.
Een reeks metalen krijgskartouwen
(In rust niet zonder vrees te aanschouwen,
En schrikbre dienaars van den moord,
Wen de aanvalkreet hun woede spoort)
Zien grimmig uit van boord aan boord,
Als waren 't felle boschgedrogten,

Die, hongrig en op bloed verhit,
Met flonkrend oog en blank gebit,
Te loeren liggen in hun krochten.

Voorwaar, ontzettend is 't gezigt,
Wen 't oog, gekeerd van de oeverzoomen,
Het grootsche vlak omvaâmt der stroomen.
Geen vloot, die daar voor anker ligt,
Neen, burgten schijnen 't, riddersloten,
Gewrocht uit klipsteen en arduin,
Met banderollen op hun kruin,
En bus en slang, uit brons gegoten,
En van een breede gracht omgord,
Wier golf om de ijzren vesten mort.
Zoo bralt de Kastieljaansche Armade
In 't zeeruim voor Gibraltars klip,
Waar reeds zoo menig weerloos schip,
Dat Hollands nijvre handel laadde,
Als roof, naar binnen is gesleurd,
En menig schipper, om wiens toeven
Zich jonge vrouw en kind bedroeven,
In harde ketens kwijnt en treurt.

Thans valt er eedler prooi te winnen!
Thans eer voor hen, die de eer beminnen!
De wachter op San Lucars kust,
Zag gistren Neêrlands kleuren pronken
Op bodems, die van 't ijzer blonken,
Ten forschen kampstrijd toegerust;
En ijlings is met losse toomen

Een bô des Hertogs weggesneld,
Die rust noch voedsel heeft genomen,
Eer, in Gibraltars muur gekomen,
Hij 't vloothoofd d' aantogt had gemeld.
De mare is heinde en ver gevlogen,
En, waar ze vloog, heeft ze oorlogsgloed
Ontvlamd in 't Andaluzisch bloed:
Een ridderdrom, door de eer bewogen,
(De wapens haastig aangetogen)
Met knecht en schildknaap in hun stoet,
Is spoorslags naar de vloot gespoed.

Nu wemelen Gibraltars wallen —
Nu joelt en woelt Gibraltars reê
Van onvertsaagde duizendtallen,
Wier kling geen duur heeft in de scheê:
Maar nergens blikkren fierder glansen,
Noch schalt er luider zeeklaroen —
Maar nergens trillen eedler lansen,
Dan ginder op dat weidsch galjoen,
Dat, aan de spits der Koningsvlote,
Hoe kwistig ook versierd en schoon,
Door praal zich onderscheidt en grootte:
Een lustpaleis voor watergoôn!

Drie gaanderijen, trotsch verheven,
Waarop de beitel wondren wrocht,
Slaan zwierig, met een zachte bogt,
Haar armen uit om d' achtersteven.

Men ziet er, (rijk van goud omgeven
En 't snijwerk tot een krans geweven)
  Als zinnebeeld der heerschappij,
De veertien wapenschilden prijken
Van Spanjes veertien koningrijken,
  En 't Luzitaansch blazoen er bij.
Geen minder pronk hult steng en staggen,
  Waaraan (als vooglen, die de lucht
  Doorklieven met gespreide vlugt)
Het wiekgeklepper ruischt der vlaggen.
  Bij 't schitterlicht der middagzon,
  Verdubbeld in de pekelbron,
Wedijvert de een in pracht met de ander;
Geen echter haalt er bij den stander,
  Wiens zilvren vleugel 't roode kruis
  Ten toon spreidt van Bourgonjes Huis.
Ziet, hoe hij, steil in top geheven,
  Met aadlaarstrots rondom zich schouwt,
  En 't koord verwringt, dat hem weêrhoudt,
Als wou hij los ten hemel zweven!
  Hem zwaait omhoog het digtst op zij
(Haast even fier) de groote wimpel,
  Die, snort de zeewind forsch voorbij,
Hem nazwiert met gegladden rimpel,
  Of, als de zwerver aêmloos rust,
  Met zijden lippen 't golfje kust.
Hij houdt het oog geen leuze tegen;
  Maar draagt op rijk bestikt satijn
  De beeldtnis van Sint-Augustijn,
Die de armen strekt, als sprak hij zegen

Op 't schip, dat, naar zijn naam gedoopt,
In zijne schuts zich veilig hoopt.

Het scheepsdek lijkt met stalen platen
Bevloerd, zoo glimt de wapendos
Van muskettiers, lansiers, soldaten,
En ruiters, door het moedig ros,
Dat gaarne meê ten kamp zou draven,
Nog nagebriescht van 't hoofd der haven.
Sint-Jagoos roemrijke ordevaan,
Wier zwaardkruis Islam vaak deê siddren,
Maar 't Geuzenhart niet neêr zal slaan,
Rijst statig uit een groep van riddren,
Die, bij scharlaken sjerp en lint,
Naar Spaanschen krijgstrant omgeslagen,
Aan hals of arm de kleuren dragen
Der schoone, die hun boezem mint:
Terwijl, met grove saaijen pijën
Gedekt, een schaamle kloosterdrom
Gebeden prevelt, om en om,
En 't crucifix draagt door de rijen,
Waar menig knevelbaard, gebukt,
Een vromen eerbiedskus op drukt.

De scheepskajuitdeur is ontsloten:
Een krijgsman treedt vooruit. De schaar
Wordt naauw zijn achtbren stap gewaar,
Of 't eerbewijs, aan legergrooten
Betaald, als 't regt des hoogsten rangs,
Gewordt hem, beî de boorden langs.

Het zilver van zijn wenkbraauwbogen,
  Het zilver, dat zijn helm omkrult —
  't Weerspreekt zijn blik, met vuur vervuld,
Gelijk het gloeit in jonglingsoogen.
  Een wapenrusting, spiegelglad,
Uit staal gesmeed, dat, door de stroomen
  Der wondre Nervio bespat,
Een klippenhardheid heeft bekomen,
  Omschorst, van 't hoofd tot aan den voet,
Zijn fiere leest, die 't wigtig drukken
Van 't ijzer evenmin doet bukken,
  Als 't wigt des ouderdoms het doet.
Zijn riddersiersel van juweelen
  Hangt aan een gouden keten vast,
Wier schalmen op het pantser spelen;
  Terwijl een sjerp van rood damast,
Dat deftig daalt in breede plooijen
  Een dolk en degen, hel van 't goud,
Het praalgewaad van hem voltooijen,
  Die hier de plaats des Konings houdt.

Eerbiedig stapt de scheepsvoogd nader,
  Eerbiedig — maar een teedre gloed
  Verwarmt den eerbied in zijn bloed:
De grijze vlootheer is zijn vader.
  Hij leidt hem door de rijën heen;
  De vaandels wuiven, waar ze treên;
  De vlootgebieder schijnt te vreên;
Ook staan ze schoon en kloek in 't wapen,
Die zeeliên, ridders, edelknapen,

Met zwarte lok om bruine slapen;
  Alleen hun boezem zwelt te hoog,
  Te trotsche dunk straalt uit hun oog:
Zij zien, als blies trompet en horen
  Hun lof alreede in 't zegelied,
En, nog is 't proefuur niet geboren;
  Nog baldert Neêrlands donder niet!

  De vlootheer rukt zijn degen bloot,
('t Is of een vlam schiet uit de scheede)
"Kastieljes helden! (klinkt zijn rede)
  "Manhaftig volk van 's Konings vloot!
"Een rooverhorde, een troep rebellen,
"Dien 't zwaard des beuls veeleer mogt vellen
  "Dan 't eerlijk staal van ons rapier,
  "'t Gebanvloekt Geuzenras durft hier —
"Hier, waar het magtig rijk der Mooren,
"Tot niet versmolt voor Spanjes toren...
  "Hier, waar de wind der kettren asch
  "Zoo vaak deê stuiven langs den plas...
"Hier durven ons die doemelingen,
"Te midden onzer kracht, bespringen,
  "Als droeg dees vloot een visscherstuig,
  "Die rots, voor trompen, distelruig!
"o Dank zij God en al zijn Heilgen,
"Die, om te meer het Kruis te veilgen,
  "Het brein verbijstrend van 't geboeft,
  "Hen dreven, waar 't verderf hen toeft!
"Kastijdt ze, wreekt de Kerk, mijn helden!
  "Zij zijn gevonnisd: stoot ze neêr;

"Hun bloed verkleur' de watervelden,
"En dat van al, die herwaarts snelden,
"Niet één — niet één terugge keer'!"

Nog had hij niet ten eind gesproken,
Toen in de verte, uit bark en sloep,
Om uit te zien in zee gestoken,
Een kreet verrees, een wild geroep.
Als vleugelvisschen over 't water,
Bij 't hongrig naadren van den haai;
Zoo vlood, met schichtig riemgeklater,
De Spaansche voorpost in de baai.
"De vijand!" loeide 't door de drommen:
"De Geus, de vijand is in 't zigt!"
En 't antwoord was 't alarm der trommen,
Die 't heir vermaanden tot hun pligt.

Een poos van spannende verwachting,
Die 't oogenblik van strijd en slagting
Voorafgaat, en het stoutst gemoed
Een wondre trilling voelen doet...
Een poos verstreek; toen blonk van achter
Carneroos steilen westerhoek,
Bezet met menig oorlogswachter,
Der Staatschen eerste vendeldoek.
Wel ronkt het zeil van 't winddoorsnuiven,
Wel klapt de driekleur aan de spil;
De golven grommen, als haar kuiven,
Bij elken slag des boegs, verstuiven;
Maar op het dek is alles stil.

't Is stil. Die ruige lippen zwijgen,
Waarvan in 't strijduur galmen stijgen,
Die aarde en zee van schrik doen hijgen;
  Ze zwijgen; naauwlijks halen ze aâm.
Die handen, die, bij 't zwaardverheffen,
Vernieling spreiden, waar ze treffen —
  Zij vouwen zich ootmoedig zaâm:
Naast 's roeijers zeemuts ligt de veder
  Van 's hopmans koopren stormhelmet;
De kruin ontbloot, knielt alles neder,
  En heel de vloot is één gebed.

"Neen, niet om ijdle wereldsche eere,
"Voor Christus onvervalschte leere,
"En 't lieve Vaderland, o Heere!
  "(Gij weet het!) is ons staal ontbloot:
"Verleen Uw zegen op ons kampen;
"Laat 's vijands trots, als rook, verdampen;
"Stel paal en perk aan Neêrlands rampen,
  "En schenk triumf aan Neêrlands vloot!

"Straf, straf den lafaard, die zou vlieden;
"Verlichte Uw Geest hen, die gebieden;
"Doe Neêrlands zee- en oorlogslieden
  "Verschriklijk zijn in Spanjes oog!
"Schenk schuldvergifnis, wie misdreven;
"Versterk ons hart bij 't heldenstreven,
"En wie, in 't strijdensuur, moog' sneven,
  "Zijn loon zij groot bij U omhoog!"

Een plegtig Amen ruischte in 't ronde:
De kracht, die 't hart met staal omgordt,
Wen 't zich voor God heeft uitgestort,
Doordrong de boezems en verkondde
Haar werking in het vurig rood,
Dat langs de omkroesde kaken vloot.

Toen werd de teug der trouw gedronken.
Een hoogtijdsbeker, rijk in gloor,
Was vol met Rijnsche druif geschonken;
De vlootheer ging zijn dappren voor.
Van 't ridderlijk kuras omtogen,
De geestdrift vonklend uit zijne oogen,
Hief hij de zilvren schaal omhoog:
"Op broedertrouw en heldenglorie!
"Op Neêrlands heil en zeevictorie!"
Zoo riep de held, en dronk de toog.
En "trouw ter dood toe! — glorie! — zege! —
"Onze' admiraal!"... was 't allerwege,
Terwijl de kroes zich leêgde in 't rond.
Waar onmin koelheid schiep, daar blonken
Op ééns weêr de oude vriendschapsvonken,
En handen, in elkaâr geklonken,
Herzegelden het broederbond.

Een wenk... de drinknap rolt ter zijde.
"Op post!"... en elk staat klaar ten strijde.
't Wilhelmus schalt bij 't klinggezwaai.
De bloedvlag op de scheepskampanje
Waait, dreigend, uit — gestrekt naar Spanje;

En met een driewerf: "Leve Oranje!"
  Giert Heemskerk in Gibraltars baai.

"Regt op dien zeereus aangehouden!
  "Dat 's onze prooi!" roept Neêrlands held
  Den grijskop toe, die 't roer omknelt.
"Bij God! zoo zij 't!" is 't woord des ouden:
  En fluks, gelijk men 't fier genet,
  Verwakkerd door de krijgstrompet,
Op d' eersten slag van 's ruiters sporen,
  Met vlugge hoeven, losse maan,
In 's vijands digten drang ziet boren;
Zóó schiet het Hollands schip naar voren,
  En regt op Spanjes vlootheer aan.
Maar hoor! wat roept de Geus? Kan 't wezen?
  "Alvarez deinst, ontvlugt, ontsnapt!"...
Waarachtig! 't zij dan list of vreezen,
  Hij wijkt; zijn kabel is gekapt.
Doch list noch vreezen baat. Verbolgen
  Om 't uitstel streeft, door 't schuimend sop,
  De held van 't IJ hem achterop:
Een leeuw gelijk, wiens welpen volgen.
  Blaast, winden, blaast! Hij komt, hij naakt...
Daar vlamt het kruit, de kogels gonzen;
De kielen horten zaam en bonzen;
Terwijl de golven slaan en plonzen,
  En romp en scheepstuig knorst en kraakt.

En in dat zelfde tijdpunt slingren,
Met forschen zwaai, der Geuzen vingren

De blikkrende enterdreggen heen:
Ze bijten fel in 's vijands takels,
En klem van ijzren ketenschakels
Prangt beide bodems vast aan een.
"Te boord nu, kloeke maats! naar boven!
"'t Gespuis op eigen dek geveld!
"En, wie die kruisvlag, dáár, zal rooven...
"Goud, krijgseer, alles voor dien held!"
En rad en stout, als 't kroost der Alpen,
Wanneer 't van rots op rots zich waagt
En d' aadlaar in zijn nest belaagt;
Zoo stout, zoo rad, (hoe 't meir moog' zwalpen)
Rept Hollands troep en voet en hand,
Het staal omklemmend met den tand.
Ze klautren, rekken zich en hijgen;
Al stroomt er bloed — het stroom'! zij stijgen;
Ze slaan zich vast, ze worstlen voort;
Één sprong — daar staan ze op 's vijands boord.

Nu beukt het wapenstaal op 't wapen;
De zeemansbijl knot spies en speer;
Musketten buldren, wonden gapen;
Verwoed slaan Neêrlands oorlogsknapen —
Verwoed stelt Spanje zich te weer.
Vooruitgestormd — teruggesmeten —
En weêr vooruit — en weêr terug —
Zoo kampt men, even fel gebeten,
Dáár zwaar in 't staal, hiér los en vlug.
Een windhoos schijnt door 't woud te varen
En 't loof te zweepen ginds en her;

Zij strooit de bergkil vol met blâren,
  En rukt het kloekst geboomt omver.

Hoezee! Daar stort de versche bende
Kastieljes strijders in de lende!
  Held Lambrecht stiet zijn krijgsharpoen
  In de andre zij van 't rijksgaljoen.
Alvarez, aan het hoofd der Grooten,
  Houwt op de stormers in. Zijn staal
  Treft vreeslijk — voor de laatste maal!
Plots zinkt hij neêr, door 't hart geschoten.
  "Wraak! Spanjaards!" krijscht zijn wakkre zoon:
En weêrzijds dubblen slag en stooten;
Met stroomen wordt het bloed vergoten,
  En dooden staaplen op de doôn.

  En regts en links, en wijd en zijd,
  Waar 't oog zich wend', ontbrandt de strijd.
De baai stroomt vol van oorlogsplechten;
De strandwal krielt van wapenknechten.
  Hier barst van boord de vuurbui los,
  Ginds schiet de bliksem uit de rots;
Soms scheidt een afstand hen, die kampen;
  Een storm van kogels vult hem aan;
Dan smijt weêr kiel in kiel heur klampen;
  Daar bijl en kling op harnasblaân,
  Als mokers op het aanbeeld, slaan.

Er zwijmen, uit de vert' getroffen,
  Er sneven, van nabij geveld;
  Men ziet er, borst aan borst gekneld,
Bij 't worstlen in de baren ploffen,
  En, vijand tot den laatsten stond,
  Al vechtend zinken naar den grond.

  Het is een vreeslijk moordtooneel.
Er loeit een onverpoosde donder;
  De woede mengt met heesche keel
Haar raauwen tijgerbrul er onder,
  En overschreeuwt den kreet van schrik,
  En 't smartgekerm en doodgesnik.
Een dikke laag salpeterwolken,
  Als najaarsdamp gepakt op een,
Hangt, walmend, neder op de kolken,
  En roept den nacht te vroeg beneên.
De zon, verstoken van haar luister,
Kwijnt, dof en bloedrood, in dat duister,
  De maan gelijk, in 't stormig uur;
Terwijl, als dreigende onweêrslichten,
Granaten, pekreep, zwavelschichten,
En doek, ontvlamd om brand te stichten,
  Dien nacht doorslingren met hun vuur.
't Is al in schemergraauw bedolven:
  De zee, het land, 't is ééne mist.
  Wel doet het koeltje, wen het frischt,
Een deel dier nevlen opwaarts golven:
  Dan toont zich 't meir, in bloed verkeerd;
Maar nieuwe knetterslagen galmen,

En nieuwe dampkolommen walmen,
  En dieper duisternis regeert.

Daar slaat een laaije gloed ten hemel.
Het oog ontwaart door 't smookgewemel,
  Gelijk door donker sluijergaas,
Een hoog galjoen. Als vuurge draken,
  Zoo kronklen zich om mast en raas
De vlammen, slindend wat ze naken.
  Vergeefs plompt puts en watervat;
  Het vuur verzwelgt het bruisend nat:
Het tuig stort neêr: de boorden blaken;
Het ijzer scheurt, de balken kraken:
  't Is of op dek een spokenstoet
  Beweegt, zoo aaklig kleurt de gloed
De Spanjaards, die elkaâr verdringen,
  Dan starren in den vuurvolkaan,
Dan op de zee — en handenwringen —
  Van weêrszij grijnst de dood hen aan.

En eensklaps schiet uit duizend vlammen
  (Hollaere en Roest, uw heldenwerk!)
  Één vlam, zóó maatloos groot, naar 't zwerk —
  Er dreunt één knal, zóó hol, zóó sterk,
Alsof de Hel haar kerkerkrammen
  En grendlen, stormend, springen deê,
  En gloeijend opvloog uit de zee.
De golven stuiven woest uit eenen
  En ijlen huilend naar het strand;
  De rots trilt tot in 't ingewand;

Het zeekasteel... het is verdwenen!
  Maar vlammend hout, en staal, dat gloeit,
  En lijk op lijk, verminkt, verschroeid,
Ploft, als een stortval, uit de wolken;
  En, nog een poos, wijst op de kom
  Een zwaarder sulfersmookkolom
En dieper wieling in de kolken
  De plek, waar 't schip te barsten sloeg,
  Dat Spanjes tweeden stander droeg.

't Was stil, een oogwenk was het stil;
De dappren zwegen van verbazen,
  De lafaards, flaauw van angstgetril:
Toen ving de krijg weêr aan te razen.
  Maar Hij, die 't lot der volken wikt,
En trotsaards neêrploft van hun troonen,
Had Neêrland overwinningskroonen
  En vredesiersels toebeschikt:
Haar needrig duin was uitverkoren,
  Opdat, gelijk een baak aan 't meer,
Voor gansch Euroop dáár 't licht zou gloren
  Van vrijheid, godsdienst, deugd en eer.

Wel spuwen Spanjes zeekartouwen
  Hun gonzend erts nog langs den vloed;
Maar 't krachtverdubblend zelfvertrouwen —
  Het leeft niet meer in 't Spaansch gemoed.
De droomen van haar alvermogen
Zijn met de spaanders weggevlogen
  Van 't stukgebrijzeld rijksgaljoen;

Doch, is Kastieljes waan gezegen,
Te meer is Neêrlands moed gestegen:
  't Zijn wondren, wat haar telgen doen.

Twee bodems, digt naar wal geslopen —
  (Twee koningsschepen, onder 't vuur,
  Dat afbruist van Gibraltars muur,
Beschut voor weêrwraak, zoo zij hopen!)
  Bestoken 't Zeeuwsche Hoofd van ver
  En slingren 't moordtuig ginds en her.
Wat! zouden digte kogelvlagen
Hier, Zeeuwen! u voor 't eerst vertsagen?
  Geen nood! daar naakt reeds Alteras:
Hij brandt en beukt met volle lagen...
Waar de oogen flus twee schepen zagen,
  Twee wrakken dekken dáár den plas.

Een vorstlijk zeeslot strijkt zijn kleuren,
  Gezengd, geflenterd in den slag,
  Voor Frieschen Wouters Prinsevlag.
  Er rekken zich langs steng en stag,
Die 't witte vredevendel beuren
  Bij 't noodgeroep om krijgsverdrag.
Te laat! De ontwrichte boorden scheuren,
  De golf breekt in, trots balk en rib;
Het plast op dek en overloopen...
Omhoog gevlugt! in 't want gekropen!
Vergeefs! daar spart de kolk zich open:
  Verzwolgen is het koningsschip.

Ginds bruisen nieuwe vuurfonteinen
Te midden van de waterpleinen:
  Die een, die 't felste licht en loeit
En vonken opspuwt tot de transen...
  Wie heeft haar zwavelwel ontgloeid?
Wie? Evertsen met Bras en Jansen.
  Hun vriend, hun felle strijdgenoot,
  De Lange viel door 't Spaansche schroot:
Zij zagen 't, en, in woede ontstoken,
"Gewroken!" gilden ze uit; "gewroken!
  "De wraak zij 't laatste vriendschapsblijk!"
En 't vlammend brons van hun galjoten
Heeft 's vijands kiel in brand geschoten:
  Een trotsche toorts bij 't heldenlijk!

  Een uur verstreek, en nog een uur;
Een derde en vierde zijn verstoven;
Nu schijnt de drift des krijgs te dooven:
  Al flaauw en flaauwer blinkt het vuur.
De volle galm der oorlogskoren
  Schokt langer aarde en hemel niet;
Slechts enkle toonen doen zich hooren,
  Als wijkend onweêr in 't verschiet.
Het dampkleed rolt zich van de baren;
  't Is of een magtige arm omhoog
Het langs de zwarte rotspilaren,
  In breede plooijen, opwaarts toog:
  De zee ontsluijert zich voor 't oog.

Waar bralt ze thans, die trotsche Armade,
  Die hier in 't golvend kristallijn
  Bij 's hemels hellen middagschijn
De rijkvergulde kielen baadde?
  Nog zonk geen avondschaduw neêr,
  Waar bralt ze thans? – Zij is niet meer!
  Gods almagt steunde Neêrlands heer:
Kastielje zag haar hoogmoed knakken;
  De Zege kroont het Geuzenzwaard!
  Als zuilen, door den tijd gespaard,
  Naast puin en omgedolven aard;
Zóó prijkt, omspoeld van Spaansche wrakken,
  De Staatsche vloot, die glorie waard.

Komt, dappren, bij de laatste stralen
  Der zon, die lagchend duikt in 't meer,
  Als waar ze blij om Hollands eer,
Het zoet gesmaakt van 't zegepralen!
  Triumf gezongen! feest gevierd!
  Met glorievanen 't want versierd!
Maar dubbel tal van vaan en vlaggen
Voor Heemskerks toppesteng en staggen;
  Want, blonk uw heldenkracht in 't slaan
En zijn uw lauwren wél gewonnen;
  Wat hij beval, hebt gij gedaan —
Voleindigd, wat hij had begonnen:
  Hij, hij is allen voorgegaan!

Zie ginds zijn kiel, vol kogelschrampen,
  Roemruchte tuigen van haar moed!

Als hijgde ze, ademloos van 't kampen,
  Zoo deint ze, op 't golven van den vloed:
Toch klemt ze nog met de ijzren grepen
Dien vorst der Kastieljaansche schepen,
  Dien ze als haar weêrpartij bevocht;
Maar stroomend bloed bedekt zijn zijden;
En naakt is 't hoofd, dat, voor het strijden,
  Met koningspronk zich sieren mogt.

Doch waar — opdat we u groeten mogen —
  Waar U gezocht, doorluchtig Hoofd? —
Gewis, in stilte neêrgebogen
  Voor Hem, in wien zijn ziel gelooft,
Zendt hij zijn dankbeê naar den hoogen.
  Of heeft hij reeds dien zoeten pligt
  Met overvloeijend hart verrigt?
Reikt thans de Zege aan Neêrlands wreker
Verkwikking in den vreugdebeker,
  En deelt de held, bij 't feestlijk maal,
Den braven, die de voorsten streden,
Die vlaggen van de stengen sneden,
  De lofspraak uit en 't eermetaal?

Dring door dien drom verloste lijders,
  Wier kerker 't broederzwaard ontsluit;
Dring door dien drom gevangen strijders;
  Kom hier! hier in de scheepskajuit!
  De zegevierder rust er uit.
Aanschouw zijn spond! Voor sprei en laken,
  Is 't Spanjes vlag, die haar omspant.

Hij rust — maar — om niet meer te ontwaken!
  Hij sneuvelde voor 't vaderland!
Nog gloort de moed met zachten luister
  Door 't bleek van 't welvend voorhoofd heen.
Gelijk, bij 't vallend avondduister,
  De kim nog gloeit, wen 't licht verdween.
Het manlijk schoon der heldentrekken,
Gewoon bij liefde ontzag te wekken,
  Is door de hand des doods gespaard:
Alleen den rimpel, 't heimlijk teeken
  Van weedom, in het hart bewaard —
Dien rimpel heeft ze glad gestreken:
Het merk der smarten is geweken,
  En om des krijgsmans lippen speelt
De kalme glimlach van 't genoegen;
't Is of hij sluimert, na het zwoegen,
  En hem een droom van glorie streelt.

't Was stil, 't was somber op de vloot.
  Waar roembesef den mond ontsloot,
Kwam stomme rouw het juichen smoren;
Elk zeeman had een vriend verloren.
  De Zege strikte, voor laurier,
  Een treurig floers om haar banier.

Maar op heur snelle wiek gedragen,
  Vloog van Gibraltars steile kruin,
Waar zij den kamp had gâ geslagen,

De Faam, alreeds op de eerbazuin
Gewoon van Neêrlands moed te wagen.
In Noord en Zuid, in West en Oost
Klonk lofmuzijk voor 't Geuzenkroost.
Het fiere Volk voelde, opgetogen,
Vernieuwde kracht in 't bruisend bloed:
Had lang hun zwaard in 't rond gevlogen,
Nog was de sneê van 't lemmer goed!
Het zwoer op nieuw: "of vrij, of strijden!"
Erkentlijk knielde 't voor den Heer;
Maar, met den traan van dankverblijden,
Vloeide ook een traan van droefheid neêr.
Hij viel, hun trouwe regtverweerder,
Het offer van zijn heldenzin!
Droeg Nederland een lauwer meerder,
Het telde een dierbren zoon te min.
De Vrijheid treurde om haar beschermer;
Zij schreef zijn naam met goud in 't marmer;
Zij wees op 't voorbeeld, dat hij gaf,
En d' eerkrans, dien ze met verrukken
Gehoopt had op zijn kruin te drukken —
Ze leî hem, weenende, op zijn graf.

En Spanjes Rijksmonarch?... Hij hoorde
Een kreet, die hem het hart doorboorde,
Een kreet van wanhoop, stervensnood:
Het was de doodstuip van zijn vloot.
Hij hoorde een lied van moed en glorie:

Het was de hymne der victorie,
Die steeg van 't Nederlandsche duin.
Hij staarde rond, met schrik in de oogen,
En schande zag hij, onvermogen —
Geen wrekers, die ten strijde vlogen.
't Gebouw zijns hoogmoeds viel in puin.
De rijkskroon waggelde op zijn kruin.
Hem bleef geen kracht meer om te veinzen.
Zijn ziel verloor zich in gepeinzen;
Toen kwam er tot zijn oor een stem:
"Laat af, tiran!" zoo klonk het hem:
"Geen dwang zal ooit in Neerland zeetlen!"
En — als uit bangen droom gewekt —
Ontdaan, van 't kille zweet bedekt,
"Zijt vrij dan, (knarste hij) vermeetlen!"
En met een sidderende hand
Hing hij zijn zegel aan 't Bestand.

AANTEEKENINGEN.

EERSTE ZANG.

Bladzijde 79.

De woorden, die haar vrij verklaarden...
Zij wilden hem de keel niet uit.

De vrijverklaring der Vereenigde Gewesten is lang een struikelblok geweest bij de onderhandelingen met Spanje. "Sedert dat wijlen de Prins van Oranje (dit zijn de woorden van WAGENAAR, *Vad. Hist.* IX D. bl. 242) den Staaten

van Holland en Zeeland, ten tijde der Vredehandelinge te Breda, in den jaare 1575, vermaand hadt, geene vreede te sluiten, die met Gods eer en 's Lands voorregten en veiligheid streedt, hadt men in alle de volgende Vredehandelingen, deeze punten in het oog gehouden. In 't eerst, begreep men egter, dat er aan voldaan zou geweest zijn, wanneer men zig, met behoudenis van den Godsdienst en voorregten, op goede verzekering, wederom begeven hadt, onder de gehoorzaamheid des Konings van Spanje. Wij hebben, te vooren, gezien, dat men zig, op deezen voet, te Breda, en te Keulen, met den Koning van Spanje, zou hebben willen verdraagen. *Doch na het afzweeren van deezen Koning, in den jaare* 1581, *veranderde men van gedagten.* Men begon zig, sedert, aan te merken als een *vrij volk*, en werdt, in deeze meening, bevestigd, toen uitheemsche Mogendheden, met name Frankrijk en Engeland, niet schroomden, gezantschappen van hier te ontvangen, en herwaards te zenden, en plegtige verbonden te sluiten met de Staaten. *Men begreep, gevolgelijk, dat men geene eerlijke vrede maken kon, dan waarbij de Staaten voor vrij en onafhangkelijk erkend werden.* Vrijheid van Godsdienst en behoudenis van voorregten waren, dagt men, geene punten, die men van Spanje of van de Aartshertogen te bedingen hadt. De Staaten, de oppermagt in zig zelven hebbende, konden hunnen onderzaaten vrijheid van Godsdienst en allerlei voorregten genieten laaten, zonder daartoe iemants verlof te behoeven. *De erkentenis hunner vrijheid en onafhankelijkheid was dan het voorname punt, welk zij, in alle de Vredehandelingen, na de Keulsche, in 't oog gehad hadden.* Zij gaven 't, in 't eerst, hunnen partijen, bedektelijk, te verstaan; doch verklaarden 't, allengskens met duidelijker woorden, *en deeze hunne verklaaring was oorzaak, dat alle de voorige Vredehandelingen, vrugteloos, waren afgeloopen.* De Koning van Spanje en de Aartshertogen lieten zig, bezwaarlijk, en niet dan door den uitersten nood, beweegen, tot zulks eene erkentenis. Tegenwoordig (in 1607) was het punt van de vrijheid en onafhangkelijkheid der Vereenigde Gewesten ook het voornaamste, welk men, bij de Vredehandeling, dagt te bedingen. Zelfs was men het eens, om de onderhandelingen niet aan te vangen, voor dat men dit punt verworven hadt."

Zoo stonden de zaken, toen er in 1607 besloten werd tot dien roemrijken togt, welke het onderwerp van dit dichtstuk uitmaakt. Vele redenen noopten den Spaanschen Monarch eenen langdurigen oorlog te eindigen, die zijne schatten verslond, zijne krachten uitputte en hem schier geene hoop meer op een goeden uitslag opleverde. Dat het hem nogtans tegen de borst stuitte zich zelven

overwonnen - en hen voor een vrij volk te erkennen, die hij steeds als muitzieke onderdanen beschouwde, laat zich gereedelijk begrijpen. Van daar dan ook, dat de onderhandelingen traaglijk voortgingen, en er eene nieuwe drangreden vereischt werd om haar meer leven en snelheid bij te zetten. De Schrijver van het boek, getiteld: *Leven en Daden der Doorluchtigste Zeehelden*, Amst. 1676, zegt daarom in zijn 2e Deel bladz. 4:

"Zynde in het Jaer 1607 de Heeren Staten albereeds in onderhandelinghe van een bestandt met den Koninck van Spangien, en siende, dat het werck traineerde en hen seer weynigh van een goed gevolgh beloofde, beslooten die weeder een Vloot naer de kust van Spangien te zenden, om de slaepende geest der Spangiaerden te doen ontwaeken en het Bestandt daerdoor misschien een aenset te geven."

De uitkomst heeft aan dit doel beantwoord. De zege der Nederlanders bij Gibraltar maakte (zegt H. DE GROOT, *Ned. Hist.* XVI. B. fol. 533) den vijand *grager naar vrede.* Vóór dat zelfs de behaalde triumf hier te Lande nog bekend was, werd er van de Spaansche zijde reeds aangedrongen op eene terugroeping der vloot. De onderhandelingen verkregen eene nieuwe levendigheid, en eindelijk trof men het Twaalfjarig Bestand, bij welks eerste artikel FILIPS erkende *de Vereenigde Provinciën te houden voor vrije Landen, Provinciën en Staten, op welke hij niets pretendeerde.*

Zie hierachter onze laatste aanteekening.

Bladzijde 82.

't Was hij, die, 't hart in gloed ontstoken
Voor Hollands eer, aan Barends zij,
Tweewerf, vaarwel riep aan het IJ...

Voor de eerste maal toog HEEMSKERK naar het Noorden in 1595. Hij was kommies ter verhandeling der koopmanschappen, op hetzelfde schip, waarover WILLEM BARENDSZ van *Ter Schelling*, (die reeds een jaar vroeger eene vruchtelooze reize derwaarts gemaakt had) als schipper en stuurman, het bevel voerde. Den 2en Julij zeilden zij uit *Texel* met nog zes andere schepen, ook bestemd om den gewenschten doortogt naar *China* op te sporen. Zij keerden echter allen in datzelfde jaar, onverrigter zake, te huis.

In 1596 herhaalde men de proefneming; doch thans niet, gelijk de beide vorige keeren, ten 's Lands koste. De Staten-Generaal loofden wel eene aan-

zienlijke belooning uit voor hen, die slagen mogten; maar het was de stad *Amsterdam*, die zich met de uitrusting der schepen belastte. Alles wat de manschap tot moed en volharding konde aanzetten, werd uitgedacht en aangewend. Men koos, zooveel mogelijk ongehuwden, opdat deze (gelijk GERRIT DE VEER in zijn *Journaal* zich uitdrukt) *te min door den trek tot wijf en kinderen in het werk zouden versagen of van de reize afgetogen worden;* en boven de gewone gagie werd hun, in geval van een gunstigen uitslag, nog eene buitengewone vereering besproken. Zoo stevenden er op den 18en Mei 1596 twee schepen uit het *Vlie*, het eene gevoerd door JAN CORNELISZ. RIJP, het andere door WILLEM BARENDSZ., wien HEEMSKERK weder, als kommies voor de koopwaren, vergezelde. Hunne standvastige, hoewel vergeefsche, pogingen, en vooral de stoute overwintering der beide laatsten, met hunne manschap, op *Nova Zembla*, zijn door hun tijdgenooten opgeteekend en naar verdienste geprezen; maar met verjongden luister schitteren zij in dat bekende meesterstuk van beschrijvende poëzij, waarmede TOLLENS onze taal verrijkt heeft.

Bladzijde 84.

Ook hij, de vuist aan 't heldenwapen,
Wou dringen in dien wondertuin...

Naauwelijks waren er vier maanden verstreken sinds HEEMSKERKS terugkomst van *Nova Zembla*, toen hij zich op nieuw inscheepte. Eene vloot van zes groote vaartuigen en twee jagten maakte zich gereed om naar de *Oost-Indiën* te zeilen. Tot Admiraal was JACOB CORNELISZ. NECK van *Amsterdam* gekozen. HEEMSKERK zoude hem vergezellen in de hoedanigheid van opper-kommies voor de koopmanschappen. Den 17den Mei 1598 liep de vloot in zee. Na door stormweder bij de Kaap *de Goede Hoop* van elkander geraakt te zijn en velerlei lotgevallen ondervonden te hebben, kwamen zij echter, ter hoogte van *Bantam*, weder bijeen. Dáár werd op den 4den Januarij 1599 besloten, dat de Admiraal NECK met vier bodems zoude terugzeilen naar *Holland*, terwijl HEEMSKERK, tot Vice-Admiraal der vier overigen benoemd, in last kreeg naar de Molukken te stevenen. Bijzonder gelukkig slaagde hij in zijne handelsverrigtingen, zoodat hij, rijk bevracht, in de maand April 1600 in het vaderland terugkeerde. De kaden der *Amstelstad* waren vol van den geur der specerijën, die uit de schepen gelost werden; en de reeders

en belanghebbenden berekenden met vreugde, dat hunne onderneming hun vier kapitalen winst opgeleverd had.

Zie het *Journael of Daghreghister* van dezen togt, uitgegeven bij BARENT LANGHENES, *Boekvercooper tot Middelburch*, A°. 1601, alsmede EVERHARD VAN REYD, *Historie der Nederlandscher Oorlogen*; *Arnhem* 1633, bladz. 765.

De tweede reis van HEEMSKERK naar de *Oost-Indiën* ving aan den 22sten April 1601. Als Admiraal had hij het bevel over eene vloot van acht schepen, die vervolgens echter van elkander scheidden. Op dezen togt bemagtigde hij, na een hardnekkig gevecht, eene groote Portugesche Caracque of Kraak, met welke hij in 1603, behouden, de Hollandsche kust bereikte. Het bleek toen, dat hare kostbare lading eene waarde bedroeg van niet minder dan vier en dertig tonnen gouds.

Zie *Beschrijvinghe van de voijagie om den geheelen Werelt Cloot, ghedaen door* OLIVIER VAN NOORT enz., uitgegeven tot Rotterdam bij JAN VAN WAESBERGHEN ende bij CORNELIS CLAASZ. *tot Amstelredam* enz. A°. 1602, bladz. 89, alsmede *'t Historiael Journael van* JORIS VAN SPEILBERGHEN enz. *gevaren naar de Oost-Indiën* A°. 1601, *bij* FLORIS BALTHASARS, *Plaetsnijder, woonende in de Choor-straet tot Delft*, A°. 1605; ook VAN METEREN, *Ned. Hist. Amst.* 1652, bl. 475.

Bladzijde 86.

Helaas! hem overstelpt het wee;

Het is te bejammeren, dat men zoo weinig geboekt vindt omtrent het huislijke leven en de bijzondere omstandigheden onzer oude zeehelden. Immers kleinigheden-zelfs wekken belangstelling, wanneer zij groote mannen betreffen? Vele nasporingen heb ik gedaan om nopens HEEMSKERK iets meer te weten te komen, dan wat onmiddellijk zijne openbare loopbaan aangaat, en bij de Schrijvers onzer Vaderlandsche Geschiedenis is aangeteekend. Het voornaamste van hetgeen ik heb mogen vinden (en ik acht er mijne moeite rijkelijk door beloond) is hier door mij gebruikt. Het is getrokken uit een Latijnsch Lijkdicht op den held, gedrukt te *Amsterdam* in 1607, onder den navolgenden titel: *Epitaphium, celeberrimi Herois* JACOBI ab HEEMSKERKE, *qui, quum Illustrissimorum Ordinum Foederatorum nomine in ipso Gaditani Freti ostio Hispanorum classem fortissime impugnaret, suis ingentem victo-*

riam praebuit; ipse vero balista majori ictus occubuit die XXV *Aprilis Anni* CIƆIƆCVII. *Amsteldami. In aedibus Jodoci Hondii.* Uit dit gedicht blijkt, dat HEEMSKERK, van zijnen laatsten togt naar de Oost-Indiën (in den jare 1603) teruggekeerd zijnde, in het huwelijk getreden is en een kind verwekt heeft, doch slechts korten tijd in beider bezit zich heeft mogen verheugen. Zie hier de woorden van het gedicht, voor zoo verre zij tot deze omstandigheid betrekking hebben:

Nondum jugalis senserat vinclum thori,
Nec dulce patris nomen audîrat prius.
At tum laborum fessus, in suavi sinu
Statuit quietem carpere: et pater quidem
Etiam et maritus dictus est brevi morâ.
Cum dulce utrumque pignus ablatum dolet
Viduus et orbus, ecce longinqui nimis
Taedere rursus otii sensim incipit
Animum quietis nescium: hic haeret tamen
Quid ipse dextrâ judicet dignum suâ.
  Urgebat acer Batavi fines soli
Hispanus armis. Classis huic nervum dabat
Quam dives Indus mittit, (hic Eurum colens,
Ille Occidentem) sumtibus semper novis.
Visum est fluentis obstrui venam mali,
Ne morbus atram Patriae mortem ferat:
Sed hanc medelam cui viro legent Patres
Quaerunt et ipsi: jamque quaesierant diu,
Cum praeter istum cujus hic flemus necem
Nemo inveniri dignior quisquam potest.
Spectata virtus scilicet rebus malis,
Et prompta pugnae dextra, tum ponti minis
Ventisque legem dicere assuetae manus,
Celsae cupido laudis, et notae nimis
Artes Iberae, Numinisque ingens metus
Amorque Patriae, cuncta commendant simul.
  Exsultat Heros, quodque jampridem vetat
Ambire honestas et verecundus pudor,
Capessit, ultro laetus oblatum sibi.

Poteras honorum forsan atque opum satur
Securus illam degere aetatem domi,
Sed sic trahebant fata, non Belgis quidem
Inimica fata, sed tuae finem tibi
Latura vitae. Scande belligeram ratem:
Tibi haec Charontis Cymba, sed Patriae tamen
Ministra laudis postmodum felix erit.

Bladzijde 88.

De rouw viel loodzwaar op zijn harte.

Dat ik HEEMSKERK voorgesteld heb, als diep getroffen door het verlies zijner twee geliefdste panden, zal wel (ook uit het oogpunt der kunst) niemand bevreemden. Het ongeluk der braven wekt toch steeds belangstelling. Ware heldhaftigheid schudt de natuur niet uit, noch is onverschillig bij de rampen des levens; maar, terwijl zij aan de menschlijkheid haar tol betaalt, weet ze hare regtmatige droefheid zoo te beheerschen, dat edele werkzaamheid, moed en pligtbetrachting er niet onder lijden. De man, die hard en koud blijft bij hetgeen anderen droefheidstranen doet storten, zal gewis door ons noch bemind noch hooggeschat worden. Niemand daarentegen zal zijne sympathie weigeren aan den dapperen, die, vrouw en kind verloren hebbende, diepe smart gevoelt en een geruimen tijd blijft gevoelen, maar niettemin manlijke kracht genoeg bezit om, zoodra het Vaderland zijn dienst behoeft, die terstond gereed te hebben en zwaren pligt luisterrijk te vervullen.

Bladzijde 88.

Zijn grijze moeder...

Dat HEEMSKERKS moeder haren heldhaftigen zoon overleefd heeft, is mij gebleken uit een boekske, getiteld: *Historica narratio de pugna navali et memorabili victoria quam Dei Opt. Max. freta favore obtinuit non ita pridem in mari Herculeo seu Erythraeo classica expeditio illustriss. et potentiss. ordinum Belgii foederatorum, ductu et prudenti usa regimine fortissimi et nobilissimi viri* D. JACOB ab HEEMSKERK, *Amsterodamensis, Thalassiarchi; cum epicedio ejusdem Heroico versu Latine reddita a* NICOLAO ROTHAMEL, *Masfeldense. Lugd. Batav. Ex officina Typographica*

HENRICI ab HAESTENS A°. 1607. Dit geschriftje bevindt zich in de Koninklijke Bibliotheek te *'s Gravenhage*. Haar ijverige en bekwame bewaarder, de Heer Bibliothecaris Dr. J. W. HOLTROP, ontvange hier de vernieuwde betuiging mijner erkentenis voor de minzame hulpvaardigheid, mij zoo menigmaal, bij het doen van letterkundige navorschingen, bewezen.

Bladzijde 88.

Gij zult hem, dood of levend, danken!

Dit waren HEEMSKERKS eigene karakteristieke woorden. Zie H. DE GROOT, *Ned. Hist.* XVI. Boek, bl. 533. WAGENAAR, *Vad. Hist.* IX. Deel, bl. 252.

Bladzijde 89.

Lang sperde 't bulderend Noordwest
De monden digt van 's Lands rivieren;

Deze omstandigheid is geput uit eene *Resolutie der Staten-Generaal van* 17 Februarij 1607, houdende den last tot eene *nieuwe en generale Revue* der vloot; met bijbepaling, dat, *indien de wind nog tegen bleef*, men dan de soldaten te land op *Texel* zou verzorgen.

Eerst den 25sten Maart is de vloot gezeild.

Bladzijde 89.

Te midden van de Prinsevlaggen.

Wat hier in het dichtstuk nopens de vlaggen gezegd wordt, kan men in het breede gestaafd vinden, zoowel in de *Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen, door* Mr. J. C. DE JONGE, *Archivarius van het Rijk* (I, bl. 232 en volg.) [2e druk I, bl. 160 en volg.], als in zijne *Verhandeling over den oorsprong der Nederlandsche vlag.* Heb ik veel verpligting aan dezen kundigen Schrijver voor al het nuttige en fraaije, dat ik in zijne Werken heb gevonden, niet minder ben ik hem dank verschuldigd (gaarne betuig ik het hier openlijk) voor de heusche wijze, waarop hij mij, tijdens ik de bouwstof voor mijn gedicht verzamelde, de gelegenheid verschaft heeft om op 's Rijks Archief inzage te nemen van al hetgene daar nog, betrekkelijk HEEMSKERKS togt, voorhanden is.

Bladzijde 91.

De krijgsleus zegt naar Portugal.

De Instructie, door de Staten-Generaal aan HEEMSKERK gegeven, (nog in originali op 's Rijks Archief berustende) legde hem den last op, met allen spoed naar de rivier van *Lissabon* te stevenen, en, zoo daar eene Spaansche vloot gereed lag om naar *Oost-Indiën* te vertrekken, die zulks te verhinderen, en haar alle mogelijke afbreuk te doen: doch, indien het gebeurde, dat deze reeds zoo lang te voren was uitgezeild, dat men haar niet meer kon achterhalen, dan werd onzen Admiraal in het algemeen bevolen, gedurende den tijd zijner victualiën alles te verrigten, wat *ten dienste en ter eere des Vaderlands, en ten nadeele des vijands eenigzins doenlijk zoude wezen.*

Bladzijde 91.

— Portugal,
Oud vriend weleer der Nederlanders,
Nu Flips verwonling en vasal.

Zie H. DE GROOT, *Ned. Hist.* XI B. bl. 448, alwaar hij spreekt van de "oude vriendtschap met de Portugijsen, die (geloofde men) al voor vier eeuwen haer begin genoomen hadt, wanneer de Nederlanders, trekkende nae Syriën, ter oorsaeke des heylighen oorloghs, Lissebon, toen hofstadt der Saracenen, hebben vermeestert; waerdoor se groote voorreghten onder de Portugijsen, en deese geene mindere in Nederlandt verkreeghen."

Bladzijde 92.

Den plas, waar 't lood nog gronden peilt,

De streek der zee, aan den ingang van het Kanaal, bekend onder de benaming van *de Gronden*, is dus genoemd, omdat de zeeman, die vruchteloos beproeven zoude den Atlantischen Oceaan te peilen, daar ter plaatse wederom grond werpen kan.

Zie C. DE JONG. 1e *Reis naar de Middellandsche zee*, bl. 26.

Bladzijde 93.

Toen vloog de roep van boord tot boord:
"Wij zijn ter hoogte der Barlengen!"
En aanstonds werd het jeugdig volk...

De *Barlengen* (bij onze zeelieden ook de *Barrels* en *Barlies* genoemd) zijn kleine klipachtige eilanden op de Portugesche kust. Reeds in onze vroegste reisbeschrijvingen vindt men het, als een oud gebruik, aangeteekend, dat ter hoogte der Barrels de nieuwelingen (naderhand, naar een Maleisch woord, de *Baren* genoemd) den zeedoop ontvingen. Zie het *Journael van* JACOB CORNELISZ. NECK, *als Admirael over acht schepen, in* 1598 *naar Oost-Indiën gezeild. Uitgegeven bij* BAREND LANGHENES, te *Middelburg.* A°. 1601, bladz. 2, alsmede de *Beschrijvinge ende Historische Verhael van 't Gout Koninckrijck van Guinea. Ghedruct tot* Amstelredam, *bij* CORNELIS CLAESZ., A°. 1602. bladz. 1.

Dat deze oude gewoonte nog niet in onbruik geraakt is, kan men gestaafd vinden in de *Eerste Reize van den Heer* C. DE JONG *naar de Middellandsche Zee*, bl. 28 en 29, alwaar de beschrijving van zulk eenen zeedoop voorkomt.

Bladzijde 95.

Eool, van wien de dichtlier speelt,
Versiert de stuurplecht met zijn beeld.

Het schip, waarop zich HEEMSKERK bevond, heette de *Aeolus.* Het werd gevoerd door den Kapitein PIETER WILLEMSZ. VERHOEF, ook wel VERHOEVEN genaamd; een bekwaam en dapper zeeman, die zich in den slag van *Gibraltar* zóó wél van zijnen pligt kweet, dat nog in hetzelfde jaar H. H. Bewindhebberen der O. Indische Compagnie hem, [als Admiraal, eene vloot van dertien schepen toevertrouwden. Den 22sten Mei 1609 is hij op het eiland *Banda* door de inlanders verraderlijk vermoord.

Zie in het 2e Deel van de *Oost-Indische voyagiën, gedrukt in* 1646, het *Journael van de Reyse van* PIETER WILLEMSZ. VERHOEVEN, *Admirael-Generael over* 13 *schepen naer de Oost-Indiën in den jare* 1607 *en volg.* bladz. 51.

Bladzijde 97.

Mij heeft een grijzaard hier verzeld...

Bij de behandeling van dit vaderlandsche onderwerp heb ik mij bevlijtigd om, wat de hoofdzaak aanbetrof, zooveel mogelijk der geschiedenis getrouw te blijven. Het moest, mijns bedunkens, de belangstelling des lezers verkoelen en verminderen, wanneer van de historische waarheid afgeweken - en HEEMSKERK meer of min tot een romanheld gemaakt wierd. Hier echter, daar het slechts eene bijomstandigheid gold, heb ik op het gebied der verdichting een vlugtigen zijstap gewaagd. Met een Engelsch scheepje had HEEMSKERK spieën naar *Lissabon* gezonden, en deze bragten hem bij zijne komst het berigt, dat er zich op den Taag geene geladen Caracquen of Galjoenen meer bevonden. Ziedaar het historiële. De episode van den vervolgden Israëliet is verzierd; maar, zoo ik mij vleije, in den geest van dien tijd, toen geene Joden in *Portugal* meer geduld werden, doch vele zoogenaamde *nieuwe Christenen* nog Joden in hun hart - en aan al de wreedheden van het Bijgeloof blootgesteld waren.

Bladzijde 103.

En "naar Gibraltar!" was de kreet.

De Resolutie van HEEMSKERK en zijnen Raad om de rivier van *Lissabon* te verlaten, en naar *St. Lucas*, *Cadix* en *Gibraltar* te zeilen, is nog in het oorspronkelijke op 's Rijks Archief aanwezig, en luidt, als letterlijk volgt:

"Op huyden den 15n Aprill A°: 1607 leggende voor de revyer van Lisbona met de geheele vloot en dreven in stilte soo heeft den admirael den Raedt aen boort doen comen en is bij haerluyden in deliberatie gestelt de kennisse die sij uet de Reviere van Lisbona verstaen hebben als oock mede tgene tot St. Lucas Calis en Jublitaer was passerende, gelyck tselfde altsamen blyckende is by de examinatie van Fransche en Engelsche schippers comende van verscheyden plaetsen als by d'examinatieboeck kan gesien worden, dat uet Lisbona sonder wederkeeren zijn tseyl gegaen den 5n Februa. drie Caraken na Oost-Indiën en den 25e dito vyer Caraken na Malacca ende dat tegenwoordigh in de voors. Rivier niet meer als acht galioenen en een groot vliboot wel ongereet en van langerhant worde toegemaeckt en nae alle apperentie niet

voor St. Jan souden gereet weesen, Ende dat ter contrarie tot St. Lucas en Calis waren toegerust en alreede hunlieden in de nauwe zee voor Jublitaer verthin ofte twintich so galioenen als oorlochschepen om aen te halen alle de hollantsche scheepen die sy soude connen becomen die in groot getal waren door de straet gevaren: derhalve is by den Admirael en synen Radt tot de meeste dienst van de Lande geresolveert, gelyk sy resolveren by dese de voorige resolutie by hun genomen van in de revier van Lisbona te seylen, op te houden en op het spoedichst met de geheele vloote te seylen na een der voorhaelde plaetsen van St. Lucas, Calis ofte Jublitaer na de tydinge wint ofte gelegenheyt der tyt sal presenteeren.

Aldus gedaen int schip van den admirael dato als boven:

(*get.*) FR. WILLEMS VERHOEFF. (*get.*) JACOP HEEMSKERK.
CAP. ADRIAEN BRAS LAUREIS JABOBS
THOENIS WOLTERS LAMBRECHT HENRIJKZ
VAN HEES

(onderstond) aldus gedaen in presentie van mij Secretaris

(*get.*) PADBURCH

TWEEDE ZANG.

Bladzijde 104.

Europaas lusthof...

Wie zich een denkbeeld wenscht te vormen van de schoonheid en den natuurlijken rijkdom der zuidelijke gedeelten van *Spanje*, leze de fraaije beschrijving dier gewesten, ons door den kundigen VAN KAMPEN gegeven in zijn werk: "*De Aarde beschouwd in haren natuurlijken toestand.*" I Deel, bl. 142 en volg.

Bladzijde 109.

Maar thans... hoezee! de vloot is 't open
Van Spanjes zeestraat ingeloopen...

De oorspronkelijke Resolutie van HEEMSKERK en van zijnen Raad, om den vijand in de straat van *Gibraltar* op te zoeken, is mede nog voorhanden

op 's Rijks Archief. Zij is genomen op den dag vóór den slag, en luidt letterlijk, als volgt:

"Op huyden den 24n Aprill A°. 1607 weesende dicht voor gaets van St. Lucas als oock voor de bay van Calis met goede wint om daer te mogen inloopen is door den admirael de Radt aen boort ontbooden en in deliberatie gestelt ofte den Landen souden dienst conne gedaen woorde met de vloot in een van de voorhalde haven ofte bay te loopen, is bevonden gelijck blyckt by d' examinatie boek dat geen vyant ter oorloge noch oock eenige vyantich Coopvaerders aldaer gereet laagen, maar dat tot Jublitaer hun waren houdende seckere getal van veerthin, 16 ofte twintich so galioenen als oorloghschepen om aen te halen de hollantsche scheepen, die in ofte uet de strat wilden: Derhalven is bij den admirael en den Radt geresolveert dat wij datelyck ons sullen na de strat als oock Jublitaer sullen seylen om de vyande aldaer te soecken, aleer datse souden mogen van onse vloot advys becommen: aldus gedaen int schip van den admirael dato als boven."

(*get.*) VERHOEFF	(*get.*) JACOP HEEMSKERK
CAP. ADRIAEN BRAS	LAUREIS JACOBS
THOENIS WOLTERS	LAMBRECHT HENRIJKSZ
VAN HEES	JORIS VAN SPILBERGH

(onderstond) aldus gedaen in presentie van mijn Secretaris

(*get.*) PADBURCH

Bladzijde 113.

"Zie dáár de plek, waar, afgesneên,
"Alleen — en tegen acht alleen —
"Van Spaansche kogels overdolven,
"De fiere Claassen heeft gestreên!"

Het was in den zomer van het vorige jaar (1606), dat, ter hoogte van de Kaap *St. Vincent*, de Onder-Amiraal van Zeeland, REINIER CLAASSEN, zijn schip in de lucht deed springen. "Hij, (zegt H. DE GROOT, *Ned. Hist.*, bl. 51) een man van onversaeghde dapperheit, hoewel verlaeten van sijne lantsluyden, heeft echter niet afgelaeten 's vijandts seeghe, nae 't verlies van de meeste der syner, nae dat de mast was ooverboordt geraakt, 't schip van alle kanten aen flarden geschooten, twee geheele daeghen langh te verwylen.

Dogh wanneer sigh geen ontset van eenighen kant opdeedt en de golven allenthalven instorten, beslooten se, opdat niemandt leevendigh in 's vijandts handen quame, gesaementlyk met eenpaerighe stemmen, een schrikkelyke daedt, die den Vaederlande soude ten dienste strekken. Hebbende met gebooghen knyen Godt gebeeden om vergiffenis, dat se door een korte doodt sigh selven den hoon en de smaetheit hunner vyanden onttrokken, steeken se den brandt in 't buskruyt: Dit geweldt heeft sestigh menschen wechgenomen; twee syn half verbrandt weynigh tyds in 't leeven gebleeven, en gevist van de Spaansche, die, als een wonderwerk, de wreetheit hunnes gelaets, de fierheit hunner woorden, en hunne halssterrigheit, zelfs in 't worstelen met de doodt, aanschouwden."

Bladzijde 115.

De marsen trekken schanskleên aan;
Granaat en brandpot klimt naar boven,

Het laat zich ligtelijk begrijpen, dat, na derd'halfhonderd jaar, er, evenzeer in de wijze van krijg ter zee te voeren, als in scheepsbouw en zeevaart, veel veranderd is. Ten einde ook in dit opzigt, naar mijn beste vermogen, de waarheid niet te kort te doen, heb ik mij, bij de vervaardiging van dit gedicht, beijverd, op deze punten, zoowel onze oude schrijvers te raadplegen, als de vlugschriften van het begin der zestiende eeuw, gelijk ook de oude Instructiën der vlootbevelhebbers, aan het Ministerie van Marine en op 's Rijks Archief voorhanden. Al de bijzonderheden, door mij daaruit opgeteekend en in het dichtstuk gebruikt, hier te vermelden, zou te veel plaats nemen. Genoeg zij het, dat men wete, uit welke bronnen ik geput heb. Wie naar hetgeen tegenwoordig bij het zeewezen plaats heeft, mogt willen beoordeelen wat voor twee of drie eeuwen bij onze Voorvaderen in zwang was, zou groot gevaar loopen van zich te bedriegen en verkeerde uitspraken te doen.

Bladzijde 117.

Reeds was Alcazars burggevaart
En blinkende Moskee,
Waar Vijfde Alfons...

"Tusschen Tanger en Cëuta, omtrent aan 't midden van de straat, ligt Alcazar, in de Moorsche taal Alcaçar, een woord, 't welk een Kasteel, Slot

of Paleis beteekent, en gemeen is aan vele steden. Daar ter plaatse werd door de Mooren een kasteel aangelegd, om er een gereeden overtogt te hebben in Spanje, 't welk vervolgens tot een Stad aangroeide, die volkrijk en vermogend wierdt. Het nadeel, dat de Ingezetenen aan de Kristenheid toebragten, deedt koning ALFONSUS besluiten om de plaats aan te tasten, daar hij, niet dan met veel moeite en bloedstorting, meester van wierdt. Hij ging zelf in Processie naar de groote Moskee, welke hij den Kristelijken Godsdienst toewijdde."

Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van Afrika, bl. 278.

De Koning ALFONSUS, van wien hierboven gesproken wordt, is ALFONSUS de Vijfde van *Portugal.* In 1471 bemagtigde hij *Alcazar.* Uit hoofde zijner overwinningen in *Afrika*, kreeg hij den bijnaam van *den Afrikaan.*

Bladzijde 119.

Nog heden, wie Gibraltar meldt,
Hij noemt den kloeken Mauritaan,
Die Herkles faam deed ondergaan.

Dat, ter plaatse, waar zich thans de *Middellandsche Zee* met den *Atlantischen Oceaan*, door de *Straat van Gibraltar*, vereenigt, *Europa* eenmaal aan *Afrika* zoude zijn vastgehecht geweest, wordt door de geachtste Aardrijkskundigen voor waarschijnlijk gehouden. (Zie *Voyage pittoresque en Espagne*, par M. LA BORDE, Tom. I, Notice historique, fol. XIX.) Ook de Ouden schijnen reeds dit geloof gekoesterd te hebben, gelijk men mag opmaken uit het verdichtsel, dat HERCULES aldaar de golven een weg baande. De twee uiterste punten of grensbergen op den wederzijdschen oever, *Calpe* en *Abyla*, door hen, ter eere des halvegods, de Hercules-kolommen genaamd, dragen tegenwoordig den naam van *Gibraltar* en *Ceuta.* Het woord *Gibraltar* heeft eenen Arabischen oorsprong en is zamengetrokken uit *Gebel*, een berg, en *Tarik* den naam van den Moorschen krijgsoverste, die, tijdens den inval der Saracenen in *Spanje*, bij den aanvang der achtste eeuw, het bevel voerde over hunne voorhoede, en dit gedeelte van *Andaluzië* het eerst bemagtigde. Zie ASCHBACH'S *Geschichte der Ommaijaden*, T. 1. s. 29.

Bladzijde 121.

Geen vloot, die daar voor anker ligt,
Neen, burgten schijnen 't, riddersloten...

Welke ontzettende scheepsgevaarten de Spaansche Galjoenen en Kraken waren, vindt men omstandig beschreven in de *Nederlandsche Scheepsbouwkunst*, door CORNELIS VAN IJK, gedrukt te *Delft* 1697, bl. 8. Zie ook dienaangaande de hiervoren aangehaalde *Reyse* van JORIS VAN SPEILBERGHEN, bl. 53.

Bladzijde 125.

Een wapenrusting spiegelglad,
Uit staal gesmeed, dat, door de stroomen
Der wondre Nervio bespat,
Een klippenhardheid heeft bekomen...

"De rivieren van Biskaije zijn niet lang, doch vrij breed; inzonderheid de *Nervio*, die in de landtaal Ybay-çabal, dat is de Groote Rivier, genoemd wordt, vallende een half uur benoorden Bilbao in zee. De ouden noemden ze *Chalybs*; want haar water is uituemend om wapenen hard te maken."

Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van Spanje, bl. 329.

Bladzijde 137.

Wie? Evertsen —

Van GERARD EVERTSEN, van *Harlingen*, is hier sprake, wien men niet verwarren moet met den Zeeuwschen zeeheld JAN EVERTSEN, welke den slag voor *Gibraltar* niet bijwoonde. — Zie VAN METEREN, *Nederl. Historiën*, bl. 529, waar de namen te lezen staan van de scheepsvoogden, die HEEMSKERK hebben vergezeld.

Bladzijde 141.

De Vrijheid treurde om haar beschermer;
Zij schreef zijn naam met goud in 't marmer.

"Het dankbare Vaderland vergat de trouwe diensten van HEEMSKERCK niet.

Met buitengemeene plegtigheden werd zijn lijk op 's Lands kosten in den voorouderlijken grond ter aarde besteld, en boven zijn graf werd op hoog bevel een praalsteen opgerigt, in welken zijn naam en het verhaal zijner treffelijke daden, ter zijner vereering en ter eeuwige nagedachtenis, met gouden letteren werden ingegrift; eene onderscheiding, welke aan geen' Nederlandsch' krijgsman in het vrije Gemeenebest nog was te beurt gevallen, en die ten bewijze strekt hoe hoog de verdiensten van HEEMSKERCK geschat werden, en hoeveel prijs 's Lands overheden op het Zeewezen stelden, dat zij die eere het eerst aan eenen Zeeheld toekenden."

Mr. J. C. DE JONGE, *Geschied. van het Nederl. Zeewezen*. I Dl. bl. 304 en 305 [2e druk I, 209, 210].

Bladzijde 141.

En Spanjes Rijksmonarch?... Hij hoorde
Een kreet, die hem het hart doorboorde,
Een kreet van wanhoop...

De overwinning bij *Gibraltar* leverde wel is waar, geringen buit op, en voor velen hier te Lande, die niet verder zagen dan wat oogenblikkelijk geldelijk voordeel gaf, was zij dus bijkans eene teleurstelling; doch haar zedelijk gewigt ten aanzien van Spanje en van geheel Europa was des te grooter, gelijk men met veel juistheid en nadruk uiteengezet vindt in de reeds meermalen aangehaalde *Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen* door Mr. J. C. DE JONGE, I Dl., bl. 304 [2e druk I, bl. 210]. Mij vergenoegende den lezer tot dezen kundigen Schrijver te verwijzen, vraag ik alleen vergunning om hier nog de woorden te mogen inlasschen van den grooten Franschen staatsman SULLY, die zich in het 6e deel zijner *Mémoires* (Londres 1763), bl. 375, nopens den triumf van HEEMSKERK, onder anderen dus uitlaat:

"Les Hollandois demeurés enfin victorieux, trouverent qu'il ne leur en avoit coûté que deux vaisseaux et environ deux cent cinquante hommes. Pour les Espagnols, ils y perdirent seize bâtimens, trois consumés par le feu; le reste, du nombre desquels était l'amiral, fracassés à coup de canon et coulés à fond. L'amiral AVILA, trente-cinq capitaines de vaisseaux, cinquante de ses gentilshommes volontaires, et deux mille huit cens soldats y perdirent la vie. Action mémorable, qui non seulement coûta des larmes aux veuves et aux particuliers, mais encore pénétra d'horreur toute l'Espagne.

"On peut dire que c'étoit finir la guerre par un beau coup; car les négociations n'en furent pas discontinuées, elles n'en furent peut-être même poussées que plus vivement."

Bladzijde 142.

En met een sidderende hand
Hing hij zijn zegel aan 't Bestand.

Op den 7 Julij 1609 bekrachtigde FILIPS III het Bestand, welks eerste Artikel dus luidde:

"In den eersten, die voorsz. Heeren Ertz-Hertogen verklaren, soo in haren Namen, als in den Naem van den voorsz. Heere Koningh, dat sy-lieden te vreden zijn, te tracteren mette voorsz. Heeren Staeten-Generael van de vereenighde Provintiën, *in qualiteyt, ende als deselve houdende voor* vrije *Landen, Provinciën ende Staten, op dewelcke sy-luyden niet en pretenderen,* ende te maken met haer in de voorsz. Namen en qualiteyten, gelyk sy doen by dese jegenwoordige, een Bestand, op de conditiën hierna beschreven ende verklaert."

"Dus kreeg eindelijk (zegt WAGENAAR *Vaderl. Historie*, IX Deel bl. 467) het werk van het twaalfjarig Bestand zijn vol beslag. De Vereenigde Nederlanders zagen zig gebragt, tot eene rust, die de meesten nog niet gekend hadden, en tot welke veelen zig bezwaarlijk gewennen konden. Uitheemsche volken verwonderden zig, en 't scheen hun ongelooflijk, dat men den magtigsten Koning van Spanje hadt kunnen afdringen *eene erkentenis der vrijheid van de Vereenigde Gewesten*, en een groot deel des handels op de Indiën. Hiernaar werden de kragten van den vrijen Staat en de wijsheid van deszelfs Regeeringe gewaardeerd. En sedert hebben vele Koningen, Vorsten en Staaten begonnen te staan naar het Bondgenootschap der Vereenigde Gewesten."

(Werken der Holl. Maatsch. v. Fraaie Kunsten en Wetenschappen, X Dl. Afz. gedrukt 1837. Nogmaals 1860. Beide drukken, gr. 8°, niet in den handel. — Openlijk uitgegeven, kl. 8°, 1860.)

DE REDDING.

Er woei een vlaag: het wicht gleê uit
En tuimelde in het diep.
"Te hulp!" zoo krijscht het noodgeluid,
Waar flus het knaapje liep.
Nog drijft het op zijn kleêrtjes voort,
Eén wenk getoefd, en 't zinkt.
"Te hulp! te hulp! een sloep! een koord!
"Te hulp! het schaap verdrinkt!"

Geen sloep nabij! geen koord gereed!
Onstuimer giert de wind;
Benaauwder joelen klagt en kreet;
Al verder drijft het kind.
"Wie springt het na? voor hem dit goud!"
Ja, menig nam het graag;
Doch doodsgevaar bespookt het zout;
Geen een, hoe koen, die 't waag'.

Maar stil! daar baant een forsche hand
Zich ruimte dwars door 't volk.

"Waar, mannen? waar?" — ""Aan gindschen kant!
  ""Daar links! nabij de kolk! —
""Hier, brave! neem de beurs!"" Hij kleurt:
  "Weg! (gromt hij) weg daarmeê!"
En, 't kleed in haast van 't lijf gescheurd,
  Springt, plompt hij neêr in zee:

En duizend oogen volgen hem,
  Terwijl hij daalt en rijst.
Het meer-alleen behoudt zijn stem;
  De wal is stom en ijst;
Doch meenge beê, die God-slechts hoort,
  Klimt uit de stilte omhoog:
Intusschen streeft de zwemmer voort,
  Het veege knaapje in 't oog.

Hij proest de schuim weg, klieft den vloed,
  Gelijk een visch zoo vlug:
Maar, wee! daar stuit een baar zijn spoed,
  En bonst hem fel terug:
Het geldt haar prooi; ze brult, ze bruist,
  Ze steigert in de lucht,
En 't wicht, al digt bij 's redders vuist, —
  Ze sleurt het mede en vlugt.

Hij knarst van spijt, voelt d' arm vermoeid,
  Toch staakt hij 't worstlen niet.
Een milder golf komt aangespoeid,
  Een, die hem hulpe biedt:
Zij tilt hem op, ze torscht hem voort,

Ze wijst hem op zijn buit,
En hij, van nieuwen moed doorgloord,
Schiet, hopend, weêr vooruit.

Maar hoop en moed en overleg —
't Is alles zonder baat:
Vlak voor hem zinkt het jongske weg,
Nog grijpt hij... 't is te laat.
Te laat! — maar, God! zinkt hij-ook neêr?
'k Zie slechts den vloed, die plast!
Neen! — wacht! — hij dook: daar rijst hij weêr,
En 't knaapjen heeft hij vast:

En 't strand weêrgalmt van 't vreugdgerucht,
Terwijl, met snellen streek,
Hij landwaarts roeit, alleen beducht,
Dat reeds het wicht bezweek.
't Is of, met zoo veel moeds begaan,
De wind bedaart en luwt,
En 't meer, bevredigd en voldaan,
Hem zacht naar d' oever stuwt.

Daar heft hij uit het zwalpend nat
Den forschen rug omhoog;
Al hijgend drukt hij 't vaste pad,
En tilt zijn schat op droog.
Triumf! nog leeft het bloedje! 't lacht! —
Maar, hemel! — welk gezigt!
Wat hij het kind eens vreemden dacht —
Dat is zijn eigen wicht!

Zijn dierste bloed! zijn eenig kind!
En ijzing schokt zijn leên:
Doch 't is gered! de vreugd verwint
En jaagt de ontsteltnis heen.
Hij drukt zijn pand aan 't harte en snikt,
Hij drukt het, kust het, knielt
En dankt, in tranen half verstikt,
Dien God, die 't hem behield.

Geroerd, getroffen, dringt de schaar
Om kind en vader zaam,
En, als ontkwam zij-zelf 't gevaar,
Zoo haalt zij ruimer aâm:
Geen oog, of 't gloeit van dankbre vreugd,
Geen boezem, of hij smelt:
Geloofd zij God, die zooveel deugd
Met zooveel heil vergeldt!

1837.
(Tesselschade, 1838. Balladen, 1846 en 1862.)

DE SCHILDER VAN FLORENCE.

(EENE LEGENDE.)

Er leefde in Florence, vier eeuwen geleên,
Een schilder, een vroom Catholijk;
Bij kunstnaars zijn nog zijn Madonnaas bekend;
Doch maalde hij Duivels, dan blonk zijn talent,
In vinding zoo stout en zoo rijk.

Wie ooit Sint Antonie penseelden voor 't oog,
Door spoken begrimd in zijn cel,
Hun afgrondgebroedsel, hoe zwart en hoe krom,
Bij Duivels van hem, was 't een Engelendrom,
Slechts hij wist de tint van de Hel.

Wierd, ruijend door 't zwerk, ook het kroost van den Droes
Een Satan des schilders gewaar,
Dan hield het, bedrogen, zich op in zijn vlugt,
Dan reikte het kushandjes toe uit de lucht,
Want de Oude geleek op een hair.

En zagen de kindren op straat door zijn raam,
Dan kregen ze stuipen van schrik:
Ja, drinkebroêrs sloegen, al zwaaijend, een kruis,
Wanneer zij zich vonden voor 's kunstenaars huis,
Zoo fel glom er Belzebubs blik.

Nu had men, op nieuw, hem iets treffends besteld;
't Moest boven de deur van de kerk;
Er was een staketsel gebouwd, waar hij zat,
Hij schetste een Madonna, die Satan vertrad,
Een Satan, zijn lievelingswerk!

Bij dag en bij nacht overpeinst hij, wat verw
Het monster op 't leelijkst vertoon';
Doch eens, toen hij, mijmrend, op 't rustbedde lag,
Daar rilt hij: geen droom.... neen! hij hoorde, hij zag...
Wat zag hij? Den Droes in persoon.

"Vermetele spitsboef!" bijt Satan hem toe:
"Nu gaat het te ver, bij mijn eer!
"Dat haatlijk gebroddel, verstaat ge? moet uit:
"Pas op! maal voortaan me bevalliger, guit!
"Of 't blijft er bij dreigen niet meer."

De schilder was loos: daar had hij nu een kans
Die niemand te beurte nog viel.
Hij keek wat hij konde; geen blik ging te loor,
Als zat er de Koning der Helle nu voor,
En 't beeld stond geprent in zijn ziel.

En de ochtend brak aan en hij daadlijk aan 't werk,
Zoo krachtig, zoo keurig, als ooit:
Geen kreukje, geen puistje of het is hem bekend:
Hij schildert en schildert, en, ziet! op het end....
Daar heeft hij zijn kunststuk voltooid.

"Hoezee!" roept hij uit: "Ja, dat is hij, de snaak!
"Zóó hoort het, zoo schubbig, zoo geel,
"Dat blaauw van zijn adem, die bokspoot, die baard,
"Daarbij de eigenaardige krul van zijn staart,
"Al, alles bevat het paneel."

Zoo ziet hij zijn werk en beziet het nog eens
En prijst in zijn hart de kopij;
Toen schouwt hij, hoogmoedig, naar toejuichers rond;
Maar... 't was wel wat anders! o schriklijke stond!
't Oorspronkelijk staat aan zijn zij.

"Rampzaalge!" krijscht Satan, en stampvoet en vloekt:
"Nu ben ik gekomen om wraak!"
Hoe beefde de schilder! De stelling was hoog,
Zij schudde van Belzebubs stampen en boog
En splinterde en viel met gekraak.

"Help, Moedermaagd!" gilde de meester in angst,
Het bleek van den dood op 't gelaat;
En, kijk! van 't paneel reikt de heilge gestalt'
Haar reddende hand, toen het stellinghout valt;
Wel duizend getuigden 't op straat.

En 't monster vloog weg met een nijdig gebrul;
De kunstnaar kwam heelhuids beneên;
Hij zwaaide in triumf het penseel in de lucht,
En schreeuwde den Hellevorst na bij zijn vlugt:
"Nú leelijker nog dan voorheen!"

SOUTHEY, vrij gevolgd.
Ned. Muz. Alm., 1838.)

ROTTERDAMS WINTERKERMIS OP DE MAAS.

Heruit, wie Bataaf zich gevoelt in het hart!
Heruit met de slede en de schaats!
De Kermis heeft hagel en ijzel getart
En danst met de Vreugde op de Maas.
Wel dom, wie, benaauwd voor een kus van het Noord,
In 't muffe vertrek zich verknijz':
't Is kracht, het is lust, dien zijn adem ontgloort.
Op, vrouwtjes en mans! naar het ijs!

Waar barken en brikken, vol Indische vrucht,
De woelende waatren doorsneên,
Daar zwaaide de Winter zijn staf door de lucht;
De vloed was herschapen in steen;
En huisjes en kluisjes (wie telt hun getal!)
Bezaaiden de onkenbre rivier,
En seinden met vaantjes op 't helle kristal:
"Hier, vrinden! de Kermis is hier!"

Nu krult er de vlam om het sissend gebak
In wafel- en poffertjeskraam;
Nu rolt er 't ivoor op het lakensche vlak
En lokt de biljarters te zaam:
Hier ramlen de steenen en dobblen ze om koek
Bij heete lavas en anijs;
Ginds koopt een matroos aan zijn liefjen een doek
Tot kermisgeschenk van het ijs.

't Krioelt er als mieren in loods en in tent,
Muziek vergezelt het gelach:
Er komt aan de pret en 't onthalen geen end:
De zomer wierd helsch, zoo hij 't zag.
De Trots is gebannen, hij pruilt op de kaai;
Gelijkheid regeert in het rond:
't Fluweel heeft een vriendlijken groet voor het saai
En maats zijn er duffel en bont.

Het boertje, de jonker, de knechts en de baas —
't Komt alles ter kermis gesnord:
Als kroop er een donkere slang op de Maas,
Zoo zwart is 't van Vlaarding tot Dordt.
"Hei! (joelt het er) schaatsertjes! legt er reis aan!
"Hier, paartjes, een poosje gerust!
"Een slokje gesnoept om den dorst te verslaan,
"En dan voor de koû eens gekust!"

Wat zwieren en zwaaijen ze dapper dooreen,
Nu links op het ijzer, dan regts!
Wat worden er heerlijke cirkels gesneên!

Zóó kan het ons Hollandje slechts.
Maar moet het om 't hardste, dan Friesjes, u de eer!
Wie streeft me dien Sneeker op zij?
De stoomende wagen — de vliegende veêr —
Hij, wed ik, hij schoot ze voorbij.

Daar schakelt en reit zich de landlijke jeugd:
"Houdt slag!" is de dartele roep.
De Min, (die schavuit!) in zijn zieltje verheugd,
Vliegt stilletjes meê met de troep.
Een lonkje bij 't zwenken, een drukje der hand —
't Geeft al van zijn toovren bewijs:
Mooi Machteldje! zwoert gij ook "neen!" op het land;
Straks zucht ge toch "ja!" op het ijs.

Nu, vrienden, gekeken! dat spant er de kroon!
De perel van 't Haagje op de Maas!
Waar immer spanseerde er een rijdster, zoo schoon?
Waar zwierde bevalliger schaats?
Kwam Cypris, aan 't voetjen het krullende staal,
Hier deelen in 't vrolijk gerij;
De Schoonheidsgodes, in heur hemelsche praal,
Doorzweefde de banen als zij.

Hoor! — 't Zweepengekletter en 't rinkelgebel
Verkonden, wat togt er begint.
Uit tikker en nar is het lagchend: "vaarwel!"
Daar 't sluijertje valt voor den wind;
En draver op draver, bepluimd en bepronkt —
Ze dansen, ze schieten vooruit,

En reppen de hoef, dat het ijs er van vonkt,
Verstoord, als de teugel ze stuit.

Wat verder ontrolt — tot den top toe bevlagd
En rappe gezellen aan boord —
De Vloot van de Maas, die op reizigers wacht,
Heur zeilen, gereed voor het Noord.
"Komt, hachjes, wier kiel, van de schotsen omkorst,
"Zoo graag weêr de golven doorgleê!
"Klimt binnen! Ons schip is geen slaaf van de vorst;
"Wij varen, al stolde de zee!"

Ze schepen zich in, ze begroeten den wal,
En glijen en snijen de lucht,
En schaven zoo snel en zoo fel het kristal,
Dat de adem de lippen ontvlugt.
Eén wenk, en geen oogen bereiken ze meer,
Als spookte de Droes in het want:
Eén wenk, en daar zijn ze en ontschepen ze weêr,
Een brief uit Schiedam in de hand.

Maar 't graauwt op de banen: terug nu gespoed!
Ducht, schaatsjes, het wak en de scheur!
Voort, knaapje! 't is avond! Met angst in het bloed,
Kijkt moeder gestaâg uit de deur:
Gaauw! kus haar de vochtige wangen weêr droog,
Vertel van de Maas en de vreugd,
En toover aan grootvaâr een lach in het oog
Bij 't beeld van zijn eigene jeugd! —

Doch, lustige stoet, eer ge hupt naar den haard,
Den eêlsten der pligten betracht!
Aan 't Hoofd in de schaal, die er de offers vergaârt,
De bibberende armoê bedacht!
Grijpt diep in de beurze, blijmoedig en gul!
't Is winst, wat ge gevend verliest.
Toont, braven, dat dale ook het kwik tot de nul,
Hier nooit toch de deernis bevriest!

(Ten voord. der armen uitgeg. Afzonderlijk afdr.
voor de vrienden 1838. — Balladen, 1862.)

TAYLOR INST. OXFORD

TER GELEGENHEID VAN DEN ONDERTROUW

VAN

GABRIELLA THEODORA JOHANNA CANNEMAN

MET

FREDRIK WILHELM FABIUS.

(28 October 1842.)

't Is lieflijk voor 't oog op de velden te staren,
  Als 't eerste gebloemte der lente ze tooit;
Verkwikkend te toeven aan d'oever der baren,
  Wier kuifjes de maan met heur zilver bestrooit;
't Is schoon als het West zich verguldt van de lonken
  Der zomersche zon, die haar ronde besluit;
Maar 't schoonste van alles, om de aard te bepronken,
  Een Bruid is 't! een jonge, bevallige Bruid!

Haar opent het leven zijn tooververschieten:
  De poort is van goud, die haar noodigt: "Kom in!"
Uit lommerpriëelen en spranklende vlieten
  Begroeten haar zangen en ruischt het: "bemin!"
En teedre verwachting verengelt haar wezen,

En wondere weelden gevoelt ze vooruit,
En elk die ze ziet, haar ter eere gerezen,
Ontboezemt een beê voor de jeugdige Bruid.

Wie aarzelde er ook haar zijn hulde te plegen,
Haar, 't liefelijk beeld van 't herbloeijen der aard,
Haar, reine, wie 't Lot bij den echtlijken zegen
De kusjes van blozende telgjes bewaart?
Kroont, Vorsten! uw schedel met goud en robijnen;
Het kransjen is meer, dat haar lokken omsluit:
Uw kroonen omzweven de zorgen en pijnen;
Maar blijdschap en liefde de bloempjes der Bruid.

Gelukkig, o meer dan gelukkig te noemen,
Die haar, als de zijne, mag drukken aan 't hart:
Die trotsch zich gevoelt, als haar duizenden roemen,
Daar blijde in haar lonkjes zijn ziel zich verwart:
Ja, zalig, wie haar, voor het leven verkoren,
Mag leiden waar de Echt haar zijn Tempel ontsluit!
Heil, Fabius, heil, wien die vreugde is beschoren,
Heil, wakkere Bruigom der minlijkste Bruid!

Daar zit ze aan uw zij in den bloei van het leven,
De teedre, wier boezem uw deugden waardeert:
De trouwe, wier harte ge uw hart hebt gegeven
Om 't reine gemoed, dat haar schoon nog vermeert.
Wat lot u bejegen, uw kracht zal ze stutten:
Haar liefde om u geuren, als balsemig kruid:
't Geluk u een bron zijn, steeds vol bij het putten:
O Bruigom, waardeer uw bekoorlijke Bruid.

Zoo zegen de Hemel die heilige snoeren,
Waar, minnende Twee, u de liefde meê bond!
Zoo vall' er, wat schokken den bodem beroeren,
Geen steen uit uw gevel, geen stam op uw grond!
Zoo moge de trouw al die weelden u schenken,
Waar 't feestlijk gebloemte voorspellend op duidt!
Zoo zij 't nog uw grijsheid een zalig herdenken,
Hoe blij ge hier troondet, als Bruigom en Bruid!

(Voor de vrienden gedrukt 1842.
Later herzien.)

AAN HET BESTUUR

DER

ROTTERDAMSCHE SPAARBANK,

bij het vieren van haar vijfentwintigjarig bestaan.

Gezegend de purperen wolkjes der lente,
  Wier sproeisel den bloesem ontluikt in de gaard'!
Gezegend de stroomen, die de akkeren laven;
Maar dubbeld gezegend de vroeden, de braven,
  Die 't goede rondom zich verspreiden op de aard!

Weg ijdele deugd, die, den naaste vergeten,
  Uit werkloos bespieglen, volmaking zich hoopt!
Ons hoogst ideaal is de zeegnende Alvader:
Dan komen de menschen zijn Hemelen nader,
  Als de eeuwige Liefde tot liefde ze noopt.

Waar één bij bezweek, dat voltrekken er velen:
  Niets valt er verbondenen krachten te zwaar.
Dáár sticht men, wat staat in de stormigste nachten,
Wat duizenden baat tot de laatste geslachten,
  Waar liefde er een menigte voegt bij elkaâr.

Maar liefde is niet enkel een penning te reiken;
Geen brood is genoeg, waar het lijf zich meê voedt;
Neen, steun ze, die wanklen; herstel ze, die vielen;
Geef spijs voor het ligchaam, maar spijs ook de zielen;
Verlicht en verbeter! vertroost en behoed!

Dat 's liefde, den arme tot wijsheid te lokken;
Het gif hem te toonen in 't glas dat hij drinkt;
De vrucht van zijn zweet hem te helpen bewaren;
Hem 't nut te bewijzen van 't kloeke besparen,
Dat redding verschaft, als de nood hem bespringt.

Gij deedt dit, o braven! Geloofd zij uw streven!
Viert feest met een glanzenden blik op 't Verleên!
't Was vroed, het was goed, wat uw ijver verrigtte:
't Had zegen: daar staat het gebouw, dat ge stichtte;
Wel schokte de grond, maar het heeft niet geleên.

Juicht, edelen! jubelt! wij jubelen mede:
De erkentlijke Rotte bekranst u het haar:
Kweekt waardige volgers in 't land, waar we wonen!
Ziet tallooze vruchten uw moeiten bekroonen!
Blijft lang nog voor 't heiligste doel bij elkaâr!

1843.

ADAMS EERSTGEBORENE.

't Was duister in het dal, waardoor de Pizon stroomde.
Van achter 't hoog gebergt', dat d'Oosterkant omzoomde,
Rees voor de tiende maal, sinds Adams heil verzwond,
De Maan, in volle pracht, aan 't welvend hemelrond:
Een wijl betoog een wolk haar aanschijn, toen ze op de aarde
Ter neêr zag, thans woestijn, nog korts een bloemengaarde
In eeuwgen lentedos, en weêrglans in het stof
Der reine schoonheid van het zalig Geestenhof.
't Was of een diepe zucht — een pand van mededoogen
En blijvend zusterschap — van uit de azure bogen
Naar 't oord der droefheid zweefde en wegsmolt in 't gesuis
Van 't schomlend oeverriet en 't murmlend beekgeruisch.

Zich leunende aan een palm, wien 't gram geweld der vlagen
Zijn bladerkroon ontroofde, eens fier naar 't zwerk gedragen,
Stond, met gedoken kruin en de armen op de borst
Gevouwen, de eerste mensch, de onttroonde wereldvorst;
De balling, die zijn erf en vaderland verbeurde,
En thans om 't zoet welëer en 't bang aanstaande treurde.

In 't einde hief hij 't hoofd, — waarop in 't scheppingsuur

De Almagte 't kenmerk van een hoogere natuur,
Een trek van godlijkheid, geprent had, dien de zonde
Wel half had uitgewischt, maar niet vernielen konde, —
Naar 't blaauwend hemelspoor, waar langs zij statig klom,
Die eens hem zalig groette in Edens heiligdom.

"o Heldre Nacht-ster, (sprak hij mijmrend) keert ge weder!
"Plengt ge Adam al uw licht, hem trouw in 't leed en teeder!
"Zie, 't aardrijk, eens zoo mild, met doornen thans bekleed,
"Het grijnst mij wrevlig aan en hunkert naar mijn zweet;
"Het koeltje, dat me streelde en geur bragt op zijn veder,
"Het werd een woeste orkaan en slaat mijn arbeid neder:
" 't Aanvallig veldgediert', eens dartlend om mij heen,
"In 't woud verschuilt het zich bij 't ritslen van mijn schreên:
"Het schuwt me wat mij minde en eens gelukkig roemde;
"Om mij werd de aard gevloekt, en de aard vloekt den gedoemde.
"Gij, zachte troosteres! gij slechts, wat me ook ontvlied',
"Gij blijft den lijder trouw; neen, gij verstoot mij niet!
"Nog groet me uw vriendlijk oog, als toen ik u voor 't eerste
"Aan 't hoofd zag van 't gestarnt', dat gij nog pas beheerschte.
"Bekoorlijke avondstond! Het licht had uitgegloord,
"Een vale nevel rees en walmde in stilte voort;
"De wiek der duisternis vaagde alles uit; heel de aarde
"Verstomde en zonk in 't niet; 't scheen afgrond, waar ik staarde;
"Een vreemd gevoel doordrong me, alom begrensd van 't zwart;
"Mijn Eva klemde zich al vaster aan mijn hart...
"Daar dreef op eens de kim in zilvren lichtgeflonker!
"Gij reest, o lieve Maan! Uw lach verjoeg het donker!
"Hoe glansde uw jeugdig schoon! 't heelal kreeg 't aanzijn weêr:
"Verrukking gloeide ons 't hart en 't gansche schepslenheir;

"Alomme werd uw lof met dankgeschal verkondigd.
"Nog zijt gij schoon, als toen!... o Gij hebt niet gezondigd!"

Hier brak hij zuchtend af: zijn zucht weêrklonk nabij;
Maar 't was de boschgalm niet: zij was genaderd, zij,
De dierbre, die zijn heil ten top voerde in dat Eden,
Waar hij geen wenschen kende in 't volst der lieflijkheden;
Geen wenschen! éénen slechts in haar meer dan vervuld! —
Toen, van het rozig waas der schoonste jeugd omhuld,
Een stroom van goudblond hair langs d'elpen schouder vloeijend,
Nu 't oog vol zachten ernst, dan weêr van weelde gloeijend,
Doorzweefde ze aan zijn hand, belonkt van 't rein gewelf,
De bloemen van den Hof, min bloemen dan zij zelv':
En thans helaas! hoe wreed heeft de onspoed haar geplonderd!
Wat rest er van dat schoon, door Englen eens bewonderd?
Een flaauwe schaduw slechts! maar door die schaduw toch
Speelt van dat vroeger schoon de zachte naglans nog,
Dien gulden tint gelijk der westelijke wolken,
Wen 't volle zongegloor reeds schuil ging in de kolken.

Zoo ziet haar Adam staan: met diepe deerenis
Herdenkt hij wat zij was bij 't geen ze, eilaas! thans is.
Hij prangt haar aan zijn borst, vergeet zijn eigen smarte,
En voelt haar tranen slechts, die dropplen op zijn harte.
"Mijn Eva, (stamelt hij) laatst, eenigst overschot
"Van al de schatten, eens mij toebeschikt door God,
"Maar van die schatten mij de grootste! zoo er zuchten
"In de eenzaamheid des nachts mijn week gemoed ontvlugten
"En 't oog me, onwillens, zwelt; 't is om mij zelven niet:
"'t Was meer dan 'k had verdiend, wat Gods genâ mij liet.

"Ja, vreugd verdrong mijn schrik, toen, — na dien ijsbren donder,
"Die 't zwerk in vlammen zette en de aardkorst spleet van onder,
"Een scheidsmuur stapelend van rots voor Edens poort, —
"Ik, siddrend weggeijld en in deez' vreemden oord
"Bewustloos neêrgestort, bij 't wederkeerend leven
"Uw hand voelde in mijn hand, uw hart aan 't mijne beven.
"Dank! was mijn eerste kreet: o God, Gij laat mij veel:
"Dank, dank! Uw Paradijs verlies ik niet geheel.
"o 'k Voel nog nu, als toen: mijn dierbre! 'k zou niet klagen,
"Maar 'k zie u lijden, u! dát valt me hard te dragen:
"Mij gaf de Schepper kracht tot worstlen met het lot;
"Als boete wordt het mij geheiligd tot genot;
"Maar gij zoo broos, zoo teêr! gij, niet gevormd tot kampen,
"Hoe staat gij 't woeden door der losgelaten rampen!
"Wanneer mijn forsche stam slechts kromt bij 't buldrend weêr,
"Dan, tengre bloem des velds, ligt gij geknakt ter neêr.
"Mijn Eva, schriklijk is 't, het denkbeeld u te derven!
"En toch, zoo 'k ver van u, door lang, rampzalig zwerven,
"U 't heil herwinnen kon van 't bloeijend Paradijs;
"Ik toefde niet, ik ging (God hoort het) tot dien prijs."

"Wat!" (roept zij angstig uit, en beî haar armen knellen
Zich om haar egaâs hals, als stond hij weg te snellen)
"Gij van mij scheiden... mij verlaten, gij! Ik gruw
"Van 't schrikbeeld! neen, geen heil, geen hemel zonder u!
"Verzwaar de tegenspoed zijn zwaren last van plagen,
"Het zal me een Eden zijn met u dien last te dragen:
"Zwijg van verloren vreugd; bemin me, ik wensch niets meer:
"Kom, hopend opgezien! Meêdoogend is de Heer!
"Al blies de wind des toorns, niet alle bloemen dorden."

En op haar vruchtbren schoot, die 't naadrend moederworden
In 't golvend kleed voorspelt, blikt Eva neêr en bloost.

"Hier eeuwig aan dit hart, mijn heil, mijn heul en troost!"
Roept Adam diep geschokt. Zijn oog schiet liefdestralen;
Vergeefs beproeft zijn tong het geen hij voelt, te malen;
De ontroernis duldt het niet; maar, faalt het stemgeluid,
Al, al wat aan hem is, drukt dank en teêrheid uit:
Hij kust het lieve hoofd, hem op de borst gezegen. —
Hun beider tranen vloeiden zamen en ze zwegen.

Een poos verliep er dus bij zalig hartgeklop;
Toen sloeg de aanminnige de vochte blikken op,
En, of een vrolijk beeld op eens haar ziel doorzweefde,
Zoo vreugdig blonk de paerl, die aan haar oogleên beefde:
"Neen, (zegt ze) dierbre gade, (en ziet hem teeder aan)
"Neen, hooploos niet getreurd, gerust ons pad gegaan!
"Herdenk dat blij berigt! Mij ruischt het nog in de ooren
"Zoo trouw van woord tot woord, als toen ik 't pas mogt hooren:
"Herdenk die zoete taal, die ik u overbragt,
"Toen mij een Engel Gods tot moed vermaande en kracht,
"Van heil sprak in 't verschiet en balsems voor 't verleden,
"En weelde zelfs voorspelde ons onbekend in Eden."

"o Ja, die taal was zoet, was troostvol, (antwoordt hij)
"'k Herdacht ze vaak, geliefde, en toch herzeg ze mij;
"Ze krijgt in uwen mond weêr nieuwe kracht en leven;
"De kommer, als gij spreekt, schijnt mij van 't hart geheven;
"De hoop komt luistren naar uw lieflijk stemgestreel:
"Hergeef me 't blij verhaal, hergeef het mij geheel."

Toen op een heuvelrand, haar gâ ter zij gezeten,
(Terwijl de volle maan vallei en bergenketen
Met stille glansen tooide en 't meir zijn zilvren baan
In slingers trok door 't groen) ving dus de minlijke aan.

"De zon, na fellen gloed, was nu in 't West gezonken;
"Het graauwe zwerk, mijn waarde, ontstak zijn tintelvonken.
"Gij waart nog niet gekeerd van d' akker, die, besproeid
"Met zweet uws aanschijns, ons moet voedsteren. Vermoeid
"Van d' overdierbren last, dien 'k onder 't hart voel leven,
"Zocht ik de berggrot op, waar koele waassems zweven
"En 't zachte mosbed geurt, dat uwe zorg mij schiep;
"'k Zeeg neder, bad in stilte en sluimerde in en sliep.
"Toen scheen me een stroom van licht het bergwelf in te dringen:
"Ik aêmde een reiner lucht; nabij klonk lieflijk zingen.
"'k Had meer dat lied gehoord; 't herriep me een zoet weleer;
"Die stem — ik kende haar; ze naakte meer en meer.
"Daar galmde op eens de grot van 't streelendst toongemengel,
"'k Sloeg de oogen op, ontzet: 'k zag; naast mij stond een Engel.
"Allengs bekwam mijn hart; 'k herkende 't schoon gelaat,
"Nog overglansd van 't licht, waarin Gods Zetel baadt:
"De trouwe Uriël was 't. Gij weet, in Edens gaarde
"Had hij alreede ons lief. Vaak kwam hij neêr op aarde
"En blaakte hij ons hart door 't gloeijend Serafslied:
"Als hij Gods grootheid zong, die alles schiep uit niet.
"Hoe bruisten uit zijn mond dan volle wijsheidsstroomen!
"Wat nutte vriendenraad! helaas, niet nagekomen!
"En toch, toen 't vlammend zwaard ons 't heiloord ruimen deed,
"Was hij 't, die voor ons smeekte en om erbarming kreet:

"Hij, zelf zoo vlekloos rein, hij vond geen strenge woorden:
"Een zucht, een droef vaarwel was 't laatste, dat we hoorden.

"Nu sprak hij; (gaat ze voort) "o zwaar bezochte vrouw!
""Ik min de menschen nog, bewogen met hun rouw;
""God kent mijn medelij, Hij zag mijn tranen vlieten;
""Doch tranen wraakt Hij niet, die liefde en trouw vergieten.
""Helaas, vermogt ik meer! o Kon ik dag aan dag
""In 't leed ten steun u zijn, die 'k eens zoo zalig zag!
""U en uw echtvriend, mat van kommer, dof van treuren,
""Het nederhangend hoofd weêr troostend opwaarts beuren!
""'t Verdubbelde mijn heil! Maar Hij, die eeuwig goed
""En eeuwig wijs is, wil het anders. Wat Hij doet
""Is wel. Hem lof en eer! Dit gunt ons zijn genade:
""Bedekt voor 't wakend oog, dat hooger licht thans schaadde,
""Thans blind sloeg, mogen we soms toeven aan uw zij:
""Helaas, de klove is groot! Aan 't stof verpand zijt gij;
""Wij onverderfbre geest, onwelkbre hemelbloesem.
""Alleen in 't plegtig uur des nachts, wanneer de boezem
""Des menschen, door 't gebed gelouterd, in de rust
""Herademt, en de slaap zijn lager driften sust...
""Dán slechts (hij nader aan zijn toestand vóór de zonde)
""Mag de Engel zich, met troost, vertoonen bij zijn sponde,
""De ware heldenkracht, gelijk die rein en goed
""Uit 's Hoogsten bronwel vliet, hem storten in 't gemoed,
""En van het jubellied der zaalge Geestenkoren
""Een toon, een flaauwe galm, hem trillen doen in de ooren.

""Zoo kom ik thans tot u, vriendin van beter tijd!
""Gevallene, helaas! die nog zoo dier me zijt!

""Ik kom, en (Gode dank!) ik mag u vreugd beloven.
""De tranen uws berouws, zij zijn geteld daarboven.
""Een heldre lichtstraal klieft de nevlen van uw lot.
""Aanstaande moeder, hoop, wees moedig, steun op God!
""Zijn liefde is onbegrensd! Reeds komt het tijdstip nader,
""Het uur, dat smarten brengt, maar smarten heelt te gader;
""Dat, voor deze aarde rijp, het eerste menschenkind,
""Uws Adams evenbeeld, zich uit uw schoot ontbindt.
""'k Zal heimlijk bij u zijn, 'k zal beden voor u plengen,
""Met dauw, omhoog geschept, uw brandend hoofd besprengen,
""U sterken met den geur, die wierookt om Gods troon,
""Totdat ge uw lievling kust, uw eerstgeboren zoon.

""Dan telt gij 't wee niet meer, dat u de borst deed zwoegen:
""In stroomen baadt uw ziel van nooit gekend genoegen;
""Een hooger liefdevuur doorgloeit uw hartevrind;
""Gij zijt hem meer dan gâ, gij, moeder van zijn kind!
""In blijder vormen tooit zich 't aardrijk voor uw oogen,
""Een ander, schooner licht ontvloeit d' azuren bogen,
""In Eden waant ge u weêr, zoo vaak ge uw zuigling kust;
""Want moederlijke weelde is bijna hemellust.""

"Zijn troostlied was voleind: 'k zag d' Engel henenzweven,
"Een liefdegroet in 't oog, als hij ons plag te geven.
"Ik wou hem roepen, 'k wou hem danken, van zijn voet
"Het zilver drukken met mijn lippen: o! dat zoet
"Was meer dan 'k smaken mogt. Nog stak ik, diep bewogen,
"Mijn armen naar hem uit; reeds was hij heengetogen:
"De nagalm van zijn stem doorklonk het wulf nog lang,
"Als hield de rots het vast, dat hemelzoet gezang.

"Ik overpeinsde elk woord, en, bij dit zoet bepeinzen,
"Was 't, of ik van ons erf een jammerzwerm zag deinzen;
"Een heldre dageraad verhemelde 't verschiet;
" 'k Zocht in mijn borst naar 't leed, maar vond het leed er niet:
"Het had zijn plaats geruimd voor lust en levensvreugde:
"Gij kwaamt: mijn mond was vol van 't geen mijn ziel verheugde;
"Uw oor, uw hart ving 't op; mijn moed bemoedigde u:
"Gij deeldet in mijn vreugd; kom, hartvriend, deel ze ook nu!"

Dus sprak de ware liefde uit Evaas mond. Gekluisterd
Door nieuw gewekt belang had Adam scherp geluisterd,
Bezorgd een enkel woord te missen. Zijn gezigt
Was beurtelings bewolkt van weedom, of verlicht
Van 't flonkervuur der hoop, gelijk in najaarsdagen
Nu 't veld eens treurig ziet in 't graauw der nevelvlagen,
En dan weêr lacht, wanneer de zon dat graauw verdrijft:
Doch 't is de gloed der hoop, die Adam kleuren blijft.

"Ja, (zegt hij) ja, zoo is 't! die onvergeetbre banden,
"Die de eens onzondige aarde aan 's hemels lustwaranden
"En mensch- en geestendom verbonden, — God zij lof!
"Ze zijn niet gansch verscheurd, toen ons het oordeel trof.
"Nog leven er omhoog, wien, vlekloos en verheven,
"De broeder, die misdeed, toch broeder is gebleven;
"Die, met ons lot begaan, uit oude erinnering,
"Soms 't heiloord wisselen voor d' aardschen jammerkring,
"En, ongezien, de knie in 't biduur naast ons buigen.
"Gezegend gij, mijn waarde! o gij, die 't moogt getuigen.
"Van 't helle vreugdelicht, dat eens ons pad omblonk,
"Is de u voorspelde weelde een laatste schemervonk:

" "Weest vruchtbaar! (klonk Gods stem, toen Hij ons zamen-
paarde)
" "Vermenigvuldigt! Heerscht! U schenk ik 't Rijk der aarde!"
"Wel viel dat Rijk ons af bij 't loeijen van Gods wraak;
"Maar toch een deel hield stand der milde zegenspraak.
"Het heil des vruchtbren schoots, het uitzigt op herleven
"In wezens ons gelijk — 't is, dierbre, ons bijgebleven,
"Doch (doemvloek kleeft er aan) slechts voor uw smartkreet veil.
"De nood, die u bedreigt, verbittert mij dat heil..."

"Houd op! (valt Eva in) herroep dat roekloos spreken!
"Zoo God me een last bestemt, dan zal geen kracht me ontbreken.
"Buigt, als de regen plast, het tenger plantje neêr,
"Het zonlicht keert terug en frisch herrijst het weêr.
"Neen, wat me toeven moog, ik denk slechts aan 't verrukken
"(Volzalig voorgevoel!) een telgje aan 't hart te drukken.
"Weg angsten, ver van mij! Wat teug mijn lot me bied',
"Na 't zuur komt hemelzoet; mijn lippen aarzlen niet.
"o 't Roept mij alles toe: 't is Eva, 't doel uws levens
"Niet gade alleen te zijn, maar meer — maar moeder tevens.
"Iets, 'k voel het, faalt me nog: een lieve zuigling speel
"Hier aan mijn volle borst, dan leef ik eerst geheel.
"Hoe vaak bedauwde een traan van warm gevoel mijn wangen,
"Als, naar het woud gelokt door 't zoet der morgenzangen,
"Ik, achter 't wieglend loof, van d' ochtendstraal verguld,
"Een nestje schuilen zag, met jeugdig broed gevuld,
"Dat, onder 't vleugeldons der moeder half verborgen,
"Door liefelijk getjilp haar dank zei voor haar zorgen:
"Dan werd mijn ziel zoo week, dan sloeg mij 't hart zoo blij,
" "Lief duifje, (fluisterde ik) 'k zal moeder zijn, als gij.

" "Ook mij zal teeder kroost beminnen en verblijden.
" "Ach, waar die gunst me ontzegd, wat zou ik u benijden!
" "Maar 'k ben gelukkig, zie, de Hemel zegent mij:
" "Lief woudbewoonstertje! 'k zal moeder zijn als gij!" "

Zoo sprak ze met een stem, waarin verrukking trilde:
't Was of ze, 't oog omhoog, een beê nog slaken wilde:
Maar langer niet bestand voor 't schokken van 't gemoed,
Zonk ze ademloos ineen, van glans beroofd en gloed:
Heur egâ ving haar in zijn armen op, en staarde
Verschrikt op 't bleek gelaat: een duister denkbeeld waarde
Hem voor den geest, een beeld van meer dan slaap — van dood:
Hij riep — hij kuste haar met bange drift; — het rood
Ontglom weêr op haar wang, als door dien kus ontstoken;
De hemel van haar oog, door de onmagt digt geloken,
Heropent zich. Hij draagt naar 't berggewelf haar heen
En vlijt op wol en mos heur afgematte leên,
En schept van 't bronkristal, dat neêrgudst van de klippen,
Een frisschen drinknap vol ter laafnis harer lippen.
"Mijn Adam, (zucht ze zacht) God heeft mijn beê verstaan;
"Blijf, zielsvriend, blijf me bij: het uur — het uur snelt aan."

De morgenwekker kraait. De Nacht is heengeweken.
In 't graauw gezigtsverschiet der Westelijke streken
Golft van het wolkgewaad, haar zwevend om de leên,
De breede sleep haar na en zinkt allengskens heen.
't Is ochtend. Als een vloed, bij regentijd gewassen,
Die, zwellend uit zijn kom, het dal vult met zijn plassen;
Zoo stort een zee van licht, gestegen meer en meer,

Langs d'Oosterbergmuur af en in de vlakte neêr.
Geheel 't geschapendom drijft in dien vloeibren luister
En spoelt er 't zwart in af van 't henenwalmend duister.
De morgenhymne rijst, maar blijder dan sinds lang,
Want in het danklied smelt een zoete welkomstzang:
Een nieuwen mensch draagt de aard. — Daar heft de ontroerde vader
Zijn kind omhoog in 't licht, als bragt hij 't Gode nader,
En 't juichend schepslenheir, dat op het wichtje staart,
Waant de onschuld weêrgekeerd en God verzoend met de aard.

Voorbij was 't uur der smart, de harde kamp volstreden.
De jonge moeder rust, den slaap in d' arm gegleden.
Verkwiklijk zij haar rust, als dauw na 't zomervuur.
Ze draagt de schoonste kroon, maar o! die kroon kost duur.
Zoo vaak in 't bang getij Natuur ter hulpe naakte,
Wees haar de Vloek terug, die voor Gods vonnis waakte.
't Was of de rots, verwend aan liefdes zoet gekweel,
Vanëen spleet bij den gil, haar barstend uit de keel:
Het lijden rees ten top, en mooglijk had het leven
In d' ongelijken strijd haar veege borst begeven;
Had geen onzigtbre hand, in 't barnen van de smart,
Haar 't krimpend lijf gesteund en kracht gestort in 't hart;
Terwijl een stem, wier toon haar binnenste herkende,
Haar inblies: "Moed, vriendin! De noodvlaag spoedt ten ende."

En Adam? — Als een slang, wen zij haar prooi verrascht,
Zoo kronkelde om zijn hart de vlijmende angst zich vast:
't Was of in 't dof gekerm, dat door de wulven dreunde,
De hoop een laatst vaarwel hem aaklig tegensteunde.

Wat bloed hij immer schreide om 't euvel, dat hij boet,
Bij 't wroegingswee van nu scheen vroeger zielswee zoet.
"Neen, eigen smart niet, neen! (dus kreet hij) 't pijnlijk jagen
"Des boezems, dier geliefd, is foltring niet te dragen...
"Is de allerscherpste striem der straffende Almagts-roê:
"Het brein schokt, kookt er van tot zinloos worden toe!"

En de Almagt was geroerd! Een kinderkreet verkondde
Het eind der moederweên, gekweten cijns der zonde.
De blijdschapsbalsem vloot. Met snikkend vreugdgeluid
Stak Eva naar haar kind de bevende armen uit.
Wie schetst haar zielsdank, wie haar weelde, haar vervoering,
Toen de aangebeden gâ met vaderlijke ontroering
Haar 't pand van beider liefde aan 't kloppend harte lei,
En, waar geen woord voor is, door kus en handdruk zei.
o Dat was meer dan aardsch, 't was gloed van hooger leven!
"'k Ben moeder! (juichte zij) God heeft me een zoon gegeven!"
Meer sprak, meer kon ze niet; maar 't vreugdvuur harer ziel
Doorgloeide 't bigglend vocht, dat op haar zuigling viel.

Nu rust ze op 't looverbed. Haar minnelijke trekken
Zijn nog van 't lijden bleek; maar blijde droomen dekken
Dat bleek met scheemrig rood, gelijk de morgengloed
d' Albasten dropsteen aan den rotswand blozen doet.
Een walm van kruiderij, versterkend voor de zinnen,
Stroomt op den ochtendwind het koele berghol binnen;
En 't is als of de beek, die neêrhupt van 't gebergt',
Ter zalving van haar rust, zich zachter toonen vergt.

Aan d' ingang der spelonk, zijn spruit in de armen tillend,
Staat de eerste vader, nog van 't noodgetijde trillend,

Gelijk de onstuime zee, wanneer de storm reeds vlood,
Eer zij zich effen strijkt, nog lang op 't klipstrand stoot.
Allengs toch klopt zijn borst met min versnelde slagen:
De kamp van d' angst, die wijkt, met de eerste blijdschapsvlagen,
Die wilde kamp bedaart. De reden grijpt haar staf;
De kille boei des schriks valt van zijn lippen af:
In woorden bruist zijn ziel, terwijl hij naar den hoogen
De biddende oogen rigt:

"O God van mededoogen!
"Algoede, van wiens hand, te midden van de straf,
"Nog troost en zegen drupt! ai, wend het hoofd niet af
"Van 't offer, dat ik U met demoedstranen heilig:
"Aanvaard dit dierbaar wicht, mijn eersteling: beveilig
"En begenadig hem. Straf (moet het) mij te meer;
"Maar wat ik derf door schuld, schenk dat zijn onschuld weêr!
"o Hij zal beter zijn, dan ik! Hij zal uw wetten
"Niet roekloos schenden, niet met ondank zich besmetten!
"Maar hoe? waar dwaalt mijn geest. Wat smeek ik, dwaas!
Geen graan
"Wast aan den distelstruik. De meirplas, door de orkaan
"Beroerd, werd troebel slib, en troebel zijn de vlieten,
"Die spruiten uit zijn kom, zoo ver hun takken schieten!
"Mijn kind, gij zijt het bloed van Adam, en als hij
"Verdorven en gedoemd tot lijden. Ja, ook gij
"Zult vallen, en wie weet, hoe diep! Mijn leden rillen
"Van angstig voorgevoel. Ik zal... God, kunt gij 't willen?
"Zal ik — is 't niet te streng? — ik op dit lief gelaat
"Eens 't bleek der wroeging zien en 't gruwelmerk van 't kwaad?
"Ik siddren bij zijn klagt, zijn knaging, zijn verwijten!

"Genade o Hemel! wat mijn borst moge openrijten,
"Laat niet zijn hand het doen. Geef (kan het zijn) o Heer!
"Eer zulk een ramp me treft, me aan 't stof der aarde weêr!
"Dan, ach, 't is waar! ik heb geen regt op lotverzachting,
"Ik de oorzaak zelv' van 't kwaad door de eerste pligtverkrachting.
"Geen straf of ze is verdiend. Uw wil, o God, geschied'!
"Ééne, ééne bede slechts! Verwerp die smeekbeê niet!
"Hoe diep ook de afgrond zij, die van zijn val weêrgalme,
"Wat bange nacht van schuld hem in de laagte omwalme,
"Verlaat hem niet geheel! Een enkle straal dier Ster,
"Die 't menschdom redding spelt, beschijn hem nog van ver
"En wijz' hem 't steile pad om, onder boezemhijgen,
"Met ingespannen kracht weêr naar den boord te stijgen!
"o Dan, — terwijl de hoop hem moed in de aadren giet,
"In tranen van berouw zijn wroegingspijn vervliet,
"En op 't boetvaardig hoofd de schandemerken bleeken, —
"Ontworstel hij den poel, al gudst zijn zweet bij beken;
"Ontworstel hij den poel, al rijt, tot op 't gebeent',
"Zijn voet en vuist zich op aan 't scherpe klipgesteent'!
"Hij stijg', totdat, omhoog herademend ten leven,
"Hem 't woord in de ooren klink', het zalig woord: "Vergeven!"
Hier zweeg hij. — In dien stond viel van het dagend licht
Een schitterende straal op 't kinderlijk gezigt.
Een statig windgebruisch (gelijk voorheen bij 't naadren
Der Godheid) klonk nabij en schudde stam en blaadren.
In 't stof boog Adam 't hoofd; — gesterkt verhief hij 't weêr:
Zijn smeekbeê had genâ verworven bij den Heer.

Het Instituut, of versl. en Meded. uitgeg. door de 4 klassen van het K. N. I. 1843. Afzonderlijk gedrukt 1843. Niet in den handel.)

DE NOORDERREUS.

Kortlings kwam zich hier vermeijen
  Een ongure gast, een reus,
  Hel van oogen, paars van neus
En met vuisten, hard als keijen.
  Wie hem onvoorziens ontmoet,
  Voelt een grilling door het bloed.

't Is een toovraar, (of hij toovert!)
  't Woud, ontdaan van lommerpracht,
  Heeft hij flink in éénen nacht
Tak en twijgen versch omlooverd,
  En (het mooiste van 't geval!)
  Zilverloof is 't overal.

Tevens blies hij langs de stroomen,
  En, ziedaar! een glazen schel
  Flikkert op de waterwel:
Wil een baars eens bovenkomen,
  Ingekerkerd in den plas,
  Stoot hij, bons! zijn neus aan 't glas.

Zelfs de Maas, die 't zocht te ontslippen,
  Loos vergaauwd, stond ijzend pal,
  Overkorst met blank kristal.
Narren rinklen, sleedjes glippen,

Schaatsers wieglen, drom bij drom,
Waar fregat en kotter zwom.

Wis! de vent doet wondre dingen;
Jammermaar, hij is zoo wreed;
't Raakt hem niet, al sticht hij leed;
Krijten baat noch handenwringen.
Waar' hij baas, ik wed, dat ras
De Aarde een groote sneeuwbal was.

En (van al zijn kwaad het grootste!)
Wie het minst hem kan weêrstaan,
Dien juist randt hij 't vinnigst aan:
Zwakte en armoê pijnt hij 't snoodste:
Waar hij kracht en weelde ziet,
Is hij lang zoo dapper niet.

Doch, gelijkt hij 't broed der wouden,
Fel als zij; ook schuw als zij,
Waagt hij zich geen vlam nabij;
Wie maar vuur heeft is behouden;
Aan een goedgegloeiden haard
Schuilt men wonderwel bewaard.

't Is mij eens in 't oor gebeten,
Dat, waar bloed ons hart doorzweeft,
Hij een ijsklomp zitten heeft,
En hij doodsmolt, ging hij zweeten:
Als ook 't Lenteluwtje naakt,
Of hij haastig beenen maakt!

Doch, nu 't middel blijkt gevonden,
Dat den woestaard temmen kan,
Past het (zeg ik) alleman,
Paal te zetten aan zijn zonden. —
"Arme stakker zonder vuur —
"Hier! kom even in mijn schuur!

"Schonk het Lot mij kool en turven,
"'k Wil niet, als ik d' onverlaat
"Uitlach bij mijn kagchelplaat,
"Dat hij u zal foltren durven:
"Vul uw mand, stook vlammen t'huis,
"Jaag den vijand uit uw kluis!

"Maar, ook buiten moet ge u weren,
"Wen hij dáár u lagen legt;
"Naakt en hongrig kampt men slecht;
"Neem! dit is voor kost en kleêren:
"Schut er u en de uwen meê:
"Dank niet, stumper! ga in vreê!"

De arme bloed hupt vrolijk henen. —
o Wat brandt mijn vuurtje goed!
Avondteug, wat smaakt ge zoet!
Nimmer heeft met blijder gloed
't Lampjen in mijn cel geschenen.
Noorderreus, brul nog zoo boos,
Ik zal slapen als een roos!

(Gedichten 1859.)

ONTTOOVERING.

Ik zag haar in de schouwburgzaal;
Haar schoon hield me opgetogen:
Wat ravenvlecht, wat lipkoraal,
Wat ziel ontvlammende oogen!
Het valscherm rees; de held verscheen;
Ik zag geen held, zag haar alleen,
'k Zocht steeds haar blik te ontmoeten;
Hoe zalig dacht ik, wie een woord
Van teerheid uit dat mondje hoort
En neerknielt aan haar voeten.

Ik keerde thuis; haar beeld toog meê;
Het uur der rust genaakte;
Ik vlijde me op mijn legersteê,
Maar woelde, wenschte, waakte.
Toen eindlijk, bij het morgenrood,
Mijn oog van lieverleê beschoot,
Kwam mij een droom begroeten:
Haar zag ik, haar in al haar schoon,
Een tweelingzuster van Dioon
Van 't hoofd tot aan de voeten.

'k Rees op — en liep reeds vóór 't ontbijt,
'k Wist zelf niet eens waarhenen:
'k Stond voor haar huis in korten tijd,
Maar zag slechts hout en steenen.
Ik ging voorbij, 'k liep heen en weêr;
Dit werd herhaald wel honderd keer,
Of ik haar ééns mogt groeten.
Om haar te zien had ik verblijd
Langs rotsen uren — uren wijd
Gerend op bloote voeten.

Dag vóór, dag na, ik trok op post;
Maar zij, nooit keek ze buiten;
Ik gluurde in 't raam, zoo veel ik kost:
Niets blonk er door de ruiten.
Maar eindlijk (of ik zalig was)
Daar naakte ze eens het vensterglas,
Ik mogt haar oog ontmoeten;
Zij boog; ik kreeg een groet weêrom;
'k Was dol van vreugd, mijn hoofd liep om;
Ik duizelde op mijn voeten.

En kort daarop... O blijde kans,
Mij eensklaps aangeboden!
Daar was een feest met zang en dans,
Waarop me een vriend kwam nooden.
'k Vroeg angstig wie al kwam, wie niet,
Beducht, dat zich mijn hart verried,
Maar ja! 'k zou haar ontmoeten.
Ik sprong dien dag zoo wild, zoo rad,

Alsof ik kwik in de aders had
En vleugels aan de voeten.

De lang gewenschte stond was daar;
Ik ijlde feestwaarts henen.
Daar zat ze bij der schoonen schaar,
Die leelijk naast haar schenen.
Ik sprak haar aan; kreeg zoet bescheid;
't Muziek begon; ze was verzeid;
Haar danser kwam haar groeten;
Zij ging... Maar 't was me een adderbeet;
Daar schoven onder uit haar kleed
Twee schriklijk groote voeten.

Ik keek omhoog zoo veel ik mogt,
En liet mijn blik niet neder;
Maar wat mijn oog te ontwijken zocht,
Dat zag het telkens weder.
'k Stoof op, vloog huiswaarts, wanhoops-buit,
Beet lippen stuk, trok haren uit,
Niets kon mijn leed verzoeten;
'k Zeeg eindlijk afgetobd ter neêr,
Maar sliep nog naauw, of droomde weêr
Van kolossale voeten.

Nu zit ik met de hand in 't haar,
En durf niet eens 't vertellen,
Zoo 't meisje zonder voeten waar,
Het zou me minder kwellen.
Zoo zit ze niet — het kleedje neer,

Of Amors toorts raakt in de weer,
En dra zou 'k zwichten moeten;
Maar iedre vuurvonk van den guit
Die trapt ze weer, als ze opstaat, uit
Met haar verwenschte voeten.

o Minnaars, die wanhopig kwijnt,
Houdt op uw leed te klagen!
Hoe pijnlijk uw kwetsuur ook schrijnt,
Mij foltren feller plagen.
Ik wentel me in een vagevuur
Daar ik beproevingen verduur,
Die merg en been doorwroeten...
Heb deernis, Amor, met mijn smart!
En geef — of mij een ander hart
Of Molly — andre voeten!

LOUISE.

Louise, Louise — beminlijke naam!
Is ooit er een zachter, een liever gegeven?
Hoe vloeien de teederste klankjes te zaam,
Zal 't "Lieve Louise" de lippen ontzweven.
Wat vleiende sylben de dichter vergaar',
Wat schildrende noten de zanger zich kieze,
Niets paart er zoo wel aan de galmende snaar,
Niets rijmt zoo melodisch als 't "Lieve Louise".

Wen 's morgens de zonne haar ronde begint,
Begroet door de ontwakende bloemen met geuren,
En akker en bosch uit de neevlen zich windt,
Met paarlen bedauwd en omschitterd met kleuren;
Wanneer ik dan dwaal van de frischte gestreeld,
Waar 't beekje zich kronkelt door plompen en bieze,
Dan hoor ik in 't uchtendgezang, dat het kweelt,
Het murmelend neuriën: "Lieve Louise".

Wen 's zomers de dag in het westen verzinkt,
De schemer zich huwt aan den lommer der boomen,
Aan 't hemelgewelf het gesterrente blinkt,
Weerkaatst in het blaauw van de sluimrige stroomen;

Wanneer ik dan eenzaam gedwaald in het woud
In teeder gepeinzen allengs me verlieze,
Dan is 't me of de Zefirs, die ritslen in 't hout,
Daar fluistren te zaam van de "lieve Louise".

o Naampje zoo lieflijk, zoo teder van toon,
Word nimmer ontwijd door onwaardig vermeten!
Wie zacht is, bevallig, gevoelig en schoon,
Die voegt het alleen om Louise te heeten.
Bij de armoe en 't leed well' de traan in haar oog,
Wat ongevoel anderer harten bevrieze,
Een Engel gelijkt ze met troost van omhoog,
Als Gij moet ze zijn, mijn geliefde Louise.

HOLLAND.

Ons landjen is plat; het is klein, het is nat,
't Is koud en beneveld en zwemt in moerassen,
Maar 't zij hoe het zij, wij leven er vrij,
Ons bindt slechts de wet, en de wet maken wij,
Ons Hollandje leev' met zijn poelen en plassen.

Geeft elders natuur, een lucht van azuur
Een eeuwige lente onder bloemengewelven;
Ons schamel gebied verruilden wij niet,
Geen volk dat zoo fier op zijn vadergrond ziet;
Ons Hollandje hoort ons; we schiepen het zelven.

Wel draagt hier geen rots een zwellende tros,
Die nektar belooft in de kuipen der vreemden,
Maar weigert Natuur, wij hebben Merkuur,
De lekkerste druif is dien gast niet te duur,
Hij vult ons de bekers te midden der beemden.

Een oog vol met gloed, een vuriger bloed
Moog troonen in 't Zuid bij melodischer toonen:
Meer schoonheid bijeen dan hier om ons heen,
Meer reinheid en trouw vindt men nergens niet — neen!
Geen vrouwen zoo lief als de Hollandsche schoonen.

Toen 't ovrig Euroop in ketens nog kroop,
En priester en dwingland de voeten nog kuste;
Verrees uit ons moer, bij sabel en roer,
De vaan waar de Vrijheid haar eeden op zwoer,
[De grond waar 't gebouw onzer welvaart op rustte.]

Nog leeft, als weleer, hier moed, braafheid, eer,
Nog wast er geen onkruid op 't graf van de vaadren,
Om de oude banier groent jonge lauwrier,
Het kroost duldt geen roestvlek op 't erflijk rapier,
Ons Holland mag staan waar de dappren vergaadren.

Klein plekje der aard, ons heilig en waard,
Om 't bloed, dat ge dronkt, om het goed, dat ge teelde!
Geen engel bezit een vleugel zoo wit,
Zoo glanzig als 't heil dat mijn boezem u bidt
Bij dank in het harte te midden der weelde.

Jan. 1844.

HET PLEEGKIND.[1]

(EEN ROTTERDAMSCHE VOLKSVERTELLING DER XVIe EEUW.)

Weêr spiegelde 't ontloken groen
In 't vloeijend Maaskristal;
Het vrolijk licht van 't jong sezoen
Beglansde Rottes wal;
De zoelte drong door raam en ruit
En tooverde elk zijn woning uit;
Met weeldrige onrust in het bloed
Werd de eerste Mei begroet.

't Was hier een handdruk, daar een lach;
't Liep alles blij ter feest;
Doch, zoo men niet dan vreugde zag,

---

[1] Hoewel bij de zamenstelling dezer ballade de Poëzij haar oud regt van verzieren niet geheel heeft laten varen, is echter de inhoud grootendeels historisch waar. Wie zich daarvan wenscht te overtuigen, raadplege: *Het bloedig Tooneel of Martelaersspiegel der doopsgesinde*, door T. J. VAN BRAGHT. *Amst.* 1685. bl. 143 *en volg.* alsmede G. VAN SPAAN, *Beschrijving der stad Rotterdam*, bl. 358 *en volg.*

In d' Oppert blonk ze 't meest:
Dáár, voor een winkel, net gebouwd,
Lag palm gestrooid en klatergoud,
En kransen, rijk in kleur en geur,
Omslingerden de deur.

Een bonte schare woelde op straat
En groeide telkens aan:
Er werd gevraagd, gehoord, gepraat;
Wie kwam, die bleef er staan:
Dat ernst ook deel had in 't gesprek,
Getuigden blik en wezenstrek,
En menig zachtbedauwde wang
Verried een teêr belang.

Daar klonk de klok. "Hoort! (riep men) hoort!
"'t Is tijd! er wordt geluid! —
"Plaats! plaats!" Men schaarde zich op 't woord
En keek verwachtend uit:
En eensklaps, onder 't vreugdgedruisch,
Ontstroomt een breede stoet het huis,
En bloemen sneeuwt het van rondom
Op bruid en bruidegom.

De buurschap groet met blij gebaar;
Men dringt vooruit, men staart:
Elk wil het zien, het jeugdig paar:
Wel zijn ze 't beiden waard!
In heel de stad geen liever maagd
Dan 't weesje, dat het kransje draagt,

Mooi Geertje, Wouters voedsterkind,
Van oud en jong bemind:

En hij, die fier zijn arm haar biedt
En fluistrend minnekoost,
Terwijl zij blozend voor zich ziet,
Nog schooner, daar ze bloost...
Hij, kloeke borst, wiens gul gelaat
Hem vrienden wint, al eer hij 't raadt, —
Wat meisje, dat, ter goeder trouw,
Zijn bruid niet wezen woû!

Is Geertje Wouters voedsterkind,
Hij is 's mans eigen bloed;
Koen weet wat hij bij vader wint,
En vader gaat het goed:
Geen rijker bakker aan de Maas
(Dat 's uitgemaakt) dan Wouter-baas;
Maar 't heele land door voegt m' er bij:
Geen braver man dan hij.

Daar stapt hij, de eerste (naast het paar)
In 't zondagskleed gehuld:
't Is hij, wien 't halfverzilverd hair
Den breeden hoed ontkrult.
Gelukkig, ja, dat is hij wel;
En echter schijnt zijn blik niet hel;
't Is als vergat hij 't feestgetij,
Verdiept in mijmerij.

Hij buigt het hoofd, zijn kleur verschiet:
Wat overwolkt zijn vreugd?
o 't Is de dag van heden niet;
Een dag is 't, die hem heugt.
Die bonte volkshoop, hier bijeen,
Herriep op eens een zwart verleên:
Herinring voerde, toovervlug,
Hem veertien jaar terug.

Voor veertien jaren (luistert wel!)
Was 't hier een bange tijd:
Nog sprak Filips zijn moordbevel,
't Bezworen regt ten spijt.
Wie 't Pauslijk woord geen hulde bood,
Dien wachtte een wreede marteldood:
Nooit zag men erger dwinglandij:
God lof! het is voorbij.

Voor veertien jaar, voor veertien jaar,
Bij d' eigen lentegloor,
Trok 's morgens ook een breede schaar
Dees zelfden Oppert door:
Doch 't was, helaas! geen bruiloft; — neen,
Men leidde een vrouw ter straffe heen,
Een vrouw, van ketterij betigt,
Gedoemd door 't kerkgerigt.

Een Judas, veil voor 't klinkend bod,
Had lang haar huis bespied:
Hij luisterde eens; zij zong tot God;

Maar 't was een kettersch lied:
Hij bragt het over; zij beleed:
De Raad was doof, hoe bang ze kreet:
Het vreeslijk vonnis ging er door:
"Dat ze in de waatren smoor'!"

Zij had een kind, een eenig kind,
Een pand van teedre trouw,
Een troost, dien haar verscheiden vrind
Haar naliet in haar rouw:
Toen nu de droeve strafwaarts ging,
Vroeg ze eens nog om die lieveling:
"Een nachtkus!" — 't was heur laatste beê,
Dan was ze stervensreê.

Men stond het toe: het meisje kwam:
(Het telde vierd'half jaar)
Van blijdschap sprong het argloos lam,
Toen 't moeder werd gewaar.
Ze greep, ze kuste 't wichtje teêr
En snikte luid en kuste 't weêr:
Haar smart was meer dan stervensmart;
Dit scheiden viel zoo hard.

"Mijn dierbre, (klonk haar dof gekrijt)
"Wat wordt er thans van u!
"Reeds waart ge vroeg uw vader kwijt,
"Uw moeder derft ge nu!
"Wie zal u hoeden, weerloos kind?
"Gij hebt noch bloedverwant noch vrind!

"Neen, 't is de dood niet, dien ik vrees:
"Ik krijt om u, mijn wees!

"o Burgers! (en rondom zich heen
Wierp ze een beschreiden blik)
"o Schuilt er onder u niet één,
"Geroerd door mijn gesnik?
"Niet één, die meêlij heeft en moed,
"Mijn moederwanhoop zwijgen doet...
"Die, als ik onder de aarde slaap,
"Wil zorgen voor dit schaap?"

Ze staarde in 't ronde, de arme vrouw,
Het oog vol smeekgebeên:
Maar niemand dorst, of niemand woû:
"Niet één! (riep ze uit) niet één!"
Ze wrong de handen krampig zaam:
"Hebt derenis, in Jezus naam!
"Verhoort mijn beê; dat God omhoog
Ook u verhooren moog!"

Daar drong een man de drommen door,
Een schaamle bakkersknecht:
Hij gaf zijn hart-alleen gehoor
En stapte voor 't geregt:
"Dit bloedje heeft geen maag of vrind;
"Ik ben niet rijk, maar geef me 't kind:
"Vijf spruiten schonk mijn Machteld mij,
"Daar kan een zesde bij."

De moeder sloeg hem, vorschend, gâ;
Hij ried haar bang gemoed:
"Ja, 'k zal uw kind verzorgen; ja,
"Gelijk mijn eigen bloed!
"Zoo waar als God hierboven leeft!
"'t Zal deelen wat Zijn gunst mij geeft:
"Mijn vrouw zal 't minnen als haar kroost;
"Ga, smaak dien laatsten troost!"

Daar is een toon, die twijfel bant,
Die toon doorklonk zijn taal:
Ze nam — ze klemde hem de hand:
"Dank, brave! — duizendmaal!
"Nu kan ik sterven! — o! bij God
"Dáár zal ik bidden voor uw lot;
"U zegen smeeken van den Heer...
"Dáár zien we elkander weêr!"

Toen kuste zij haar kind voor 't lest,
Geruster, zoo ze scheen:
De kleine hield haar hals omprest
En schreide en woû niet heen:
"Ga, lievling, ga!" — De doodsklok sloeg,
Terwijl men 't wormpje henendroeg:
Ééns zag ze 't nog; — toen hief ze 't oog
In stil gebed omhoog.

En, los van de aard nu, trok ze voort:
(Al 't volk was diep geroerd)
Men toog de stad uit — voor de poort —

Waar 't vonnis moest volvoerd;
Dáár bad ze God — bij 't watergraf —
Vergeving voor haar beulen af,
En zonk, gelaten, in de gracht. —
Haar overgang was zacht.

Terwijl dit somber bloedbedrijf
De harten hield vervaard,
Bood in de stad een laag verblijf
Een schouwspel, englen waard:
Een man, een dienstknecht, onverpoosd
Aan 't zwoegen voor zijn vrouw en kroost,
Trad met een weesje, uit menschenmin
Aanvaard, de huisdeur in.

"Mijn Machteld! dit koomt ongenood,
"Hier hebt ge uw zesde spruit."
En, 't bloedje plaatsend op heur schoot,
Leî hij ze 't raadsel uit.
Haar vochtig oog zag teêr hem aan:
"Dat 's wél — mijn Wouter! — wél gedaan:
"'k Heb u nog eens zoo lief er om:
"Uw weesje is wellekom."

Ze vleide 't schaap, als moeders doen;
Haar kroost omgaf haar kniên,
Elk kwam zijn speelgoed, elk zijn zoen
Aan 't nieuwe zusje biên.
De schuwte week; het lachte, 't wicht:

Een kindertraantje droogt zoo ligt!
Geen uur, of 't liep met de andren meê,
Volkomen t'huis alreê.

In lieve kromme kinderspraak
Zeî 't, ongevergd, weldra
Heur makkertjes in 't speelsch vermaak
Hun "vâ" en "moêtje" na:
En d' oudren klonk ze zoet, die taal:
Zij kreeg haar kindsdeel ruim aan 't maal,
En van hun kusjes en gestreel
Niet minder ruim haar deel.

En — wonder! — ja, van dag tot dag
Werd Wouter 't meer gewaar —
Voorheen, wat hij te zwoegen plag,
Toch bleef zijn taak hem zwaar:
't Liep tegen, tegen, wat hij deê,
En thans — het loopt hem alles meê:
't Is of zijn lot, sinds 't weesje kwam,
Een milder wending nam.

Dra was hij de oude knecht niet meer;
In stâge zorg verward;
Hij werd in eigen winkel heer,
Maar hield zijn needrig hart:
Elk woû hem wel, men prees zijn brood;
Zijn bakkerij moest steeds vergroot;
Nooit klopte er de armoê, hongrend, aan,
Om hongrend heen te gaan.

En (wat het zout van 't leven is
En blijheid voert ten top)
Zijn gâ zat blozend aan zijn disch,
Zijn kroost wies welig op;
't Wies welig op in eer en deugd;
Geen traan vergoot hij dan van vreugd,
Als hij de knieën 's avends boog,
Rees louter dank omhoog.

Wat ook — wat wil, wat wenscht hij nog,
Hij, rijkgezegend mensch?
Ja, 't innigste zijns boezems toch
Verborg nog éénen wensch:
Als hij zijns pleegkinds lieven lach,
En Koen, zijn oudste, bij haar zag,
Dan voelde hij een zoete hoop,
Die stil zijn hart bekroop:

Dan kwam een droom, vol lieflijkheên,
En hield zijn geest geboeid:
Dat kinderpaar, zoo graag bijeen, —
Hij zag het schoon volgroeid;
Het minde elkander warm, opregt;
Het vroeg zijn zegen, op hun echt;
Hij schonk dien zegen, prees den Heer,
En had geen wenschen meer.

Die stonde, die hij hopend riep —
Ze kwam — o vreugd! — ze is daar!
Wat blijden droom verbeelding schiep,

Het heden maakt hem waar.
Dáár gaan ze, in 's levens reinsten glans,
Die kindren, bruid en bruîgom thans,
Met loof bestrooid van 't lentgetij,
Dat de aarde siert, als zij.

Dáár leidt hij hen ter kerke heen
Met maag en feestgenoot:
Doch, wáár zij over bloemen treên,
Wie trad eens dáár ter dood?
Wat kreet doorgriefde hier zijn hart!
't Verleên herrijst in treurig zwart:
Hij ziet dien dag, die lang vervloog,
En 't vocht ontvloeit zijn oog.

o Vloeij' het vrij! 't is zoet, dat vocht!
De deugd is 't, die het plengt:
Wat hij dien dag beloven mogt,
Hij hield het ongekrenkt.
Thans toeft zijn grijsheid nieuw genot.
Wie liefde plegen, zegent God,
En (heil van alle heil het grootst!)
Hij zegent ze in hun kroost.

(Balladen, 1846, 1862.)

OTTO CLANT.[1]

(1581.)

Als wolven, die de honger knelt,
Is Taxis plonderstoet,
Met Spanjes leus aan helm en hoed,
Langs Flevoos vastgevrozen vloed
Naar Frieslands erf gesneld;
En, waar de stander rijst van 't heir,
Daar rijst de gil der smart;
Want harder dan het ijs van 't meir
Is 't Kastieljaansche hart;

Wel rukt de Staatsche vaan te veld,
Wel brult het kampgetij;
Maar de overmagt staat Spanje bij,
De zege kiest de Spaansche zij,
Onstuitbaar is 't geweld:

---

[1] Zie HOOFT, *Nederl. Historiën*, Boek XXIV, fol. 150, en VAN REYD, *Oorspronck en Voortganck der Nederl. Oorloghen*, fol. 125.

"Naar Buxum, Friezen!" klinkt de roep;
"Ons in de kerk gered!"
En Buxums kerk ontvangt den troep,
Die gang en poort bezet.

Maar Spanje volgt, verwoed en vlug,
En breekt door poort en gang,
En 't statig welf, dat eeuwen lang
Slechts galmen had voor 't vroom gezang,
Kaatst kreet en knal terug.
Voor wierookgeur van 't heilig vat
Dampt pulverwalm in 't rond,
En, waar de christenliefde bad,
Bebloedt de moord den grond.

Rapieren houwen, kolven slaan;
Ter weêrzij kampt de wraak,
Met vlammend oog en bleeke kaak;
Doch Spanje heeft de ligtste taak,
Het groeit in tal steeds aan.
Wat baat het, hoe de Geus zich weêr'?
Al liggen, waar hij sneeft,
Drie Spanjaards, zielloos, naast hem neêr,
Een vierde Spanjaard leeft.

Zoo slinkt ze, omsingeld, afgestreên,
Zoo slinkt de kleine schaar;
Het harnas wordt hun leên te zwaar;
Er vallen er, nu hier, dan dáár;
Er rest op 't lest maar één;

Slechts één nog houdt er, vechtend, stand
In 't hart van 't moordgetier';
Hij zwaait zijn kling met de eene hand,
Met de andre 's Lands banier.

Wie is hij, die zoo forsch zich weert,
Hoe fel 't rondom hem blaakt,
Die neêrstoot, wie te digt hem naakt,
Van lijken zich een borstweer maakt,
En duizend doôn braveert?
Nog is zijn voorhoofd onverzengd
Van 's levens zomerbrand:
Wie is hij, die noch zwicht noch zwenkt?
't Is jonker Otto Clant.

Een teedre moeder, onbewust
Van d' aangevangen strijd,
Verwacht weldra (vooruit verblijd)
Den krijger t'huis, in langen tijd
Door moeder niet gekust.
Och arm! genaakt een wreed gerucht
Den drempel van haar huis!
Haar liefste telg! haar jongste vrucht!...
God, schenk ze kracht naar kruis!

Maar, hemel! schuilt er bij 't gebroed,
Dat zich in bloed verheugt,
Gevoel voor trouw en heldendeugd?
Of wekt die blonde lok der jeugd
Hun deernis in 't gemoed?

"Geef af de vaan! heb 't leven vrij!"
Schreeuwt Spanjes woeste troep:
"Zoo luidt mijn eed niet!" antwoordt hij,
Hoonlagchend bij 't geroep.

"Verga dan!" krijscht het wild rumoer:
"Nu geen genâ meer! neen!"
En honderd vallen aan op één:
Al slaat hij wonden om zich heen:
Zijn bloed beplast den vloer:
Toch kampt hij voort, zoo fel hij mag,
En denkt om geen kwetsuur;
Doch zwakker treft zijn sabelslag,
En 't oog verflaauwt van vuur.

Wel is zijn ziel nog vast en kloek,
Maar de arm ontwricht en stijf;
Dan, faalt de kracht, zijn eer beklijv'!
Hij deinst een stap en windt zich 't lijf
In 't bloedig vaandeldoek.
Een dol gejuich schokt welf en wand,
Van stoot op stoot verzeld;
Hij valt, maar doet zijn eed gestand;
Het vendel van het Vaderland
Is 't lijkkleed van den held.

(Balladen 1846, 1862.)

HET LEIDSCHE WONDER.

Wie 't wonder hooren wil, die hoor'!
Het is gestaafd met schrift en steen:
In Leidens muren viel het voor
Ruim vijfmaal honderd jaar geleên:
o Dat het elk tot vroomheid spore! —
Wie 't wonder hooren wil, die hoore!

Een voorbô van genakend leed
Had 's nachts gegloeid aan 't luchtazuur:
Een ruige, rosse schrikkomeet,
Die naar een roê geleek van vuur.
Nu, wat het spook dreigde in den hoogen,
Het bleek weldra, 't was niet gelogen:

Want buijen stroomden 't veld tot dras,
Orkanen sloopten 't voedzaam groen,
't Gezaai verdronk in poel en plas,
Geen oogster zong in 't oogstsezoen,
De seis hing roestend aan de muren,
De veldling kreet bij leêge schuren;

En schaarschte ontstond en dure tijd;
Het laatste potstuk ging aan brood;
't Was één gejammer wijd en zijd:
De honger neep, de kieschheid vlood;
Wat op den mesthoop lag versmeten,
Werd opgespoord en graag gegeten.

Gelukkig, wie in 't spijsvertrek
Nog spijze vond, niet vruchtloos zocht;
Die, schoon omlegerd van 't gebrek,
Op 't etensuur nog eten mogt;
Maar zalig, die, als vrouw Mathilde,
Dat overschot nog deelen wilde!

Mathilde was een weduwvrouw;
Haar jeugd en schoon ging lang voorbij;
Ze leefde stil in eerbre rouw:
Haar hielp een dienstmaagd, oud als zij:
Slechts dan nog vond ze vreugde in 't leven,
Wanneer ze wél kon doen en geven.

In de eigen stad, in fraaijer wijk,
Bezat ze een eenge zuster nog,
Een rijke juffer, trotsch en rijk;
Maar, rijk en trotsch, haar dierbaar toch:
Bij Margaretes ijdle droomen,
Vroeg zich Mathild: "ben ik volkomen?"

Intusschen steeg het peil van 't wee:
Bij 't vuilnis vochten ze om een kreng;

De pest brak uit en moordde meê;
Het kerkhof werd den dood te-eng:
En 't meêlij vlood de veege wallen:
"Elk voor zich-zelv'!" was 't woord van allen.

Van allen? van Mathilde niet!
Al slonk heur graan, heur liefde bleef:
Of koude voorzorg 't ook ontried,
Vroeg haar 't gebrek; haar hart zeî "geef!"
Dan dacht ze aan Jezus liefdeleere,
En gaf een broodhomp, Hem ter eere.

Dat zag, bij toeval, Margareet,
Haar zusters woning ingetreên:
Een vrouw, in armlijk saai gekleed,
Zeeg, zwijmend, op den dorpelsteen;
Twee wichtjes klemden haar en kreten:
"Ach, moeder! moeder! eten! eten!"

Mathildes voorraad liep op 't laatst,
Toch sprong zij op en greep een brood:
Ze wilde naar de stoep in haast,
Terwijl een traan heur oog ontschoot;
Maar, lang ontwend aan 't liefdeplegen,
Hield Margareet haar geemlijk tegen.

"Wat! (riep ze) dwaze, spilt ge uw brood,
"Uw kostlijk brood! aan straatgeboeft'!
"Ziet gij dan 't einde van den nood?
"Spaar wat gij-zélf weldra behoeft!"

" "Ze sterven! (kreet Mathild) ze sterven!
" "Wie helpt, zal Godes hulp niet derven.""

Met wrong zij van Margreet zich los,
En voort toen naar de straat... gezwind...
Ze bad op 't brood den zegen Gods
En reikte 't uit aan vrouw en kind:
De vrouw bekwam, ze zag haar panden...
En kuste in dank Mathildes handen.

Margrete blikte 't, wrevlig, aan,
Als deê haar zusters deugd haar zeer;
Ze ging, verstoord, en zeî in 't gaan:
"Wees, zusje-fijn, wees mild en teêr;
"Doch, komt ook u de honger knagen,
"Wacht dán u, mij om brood te vragen!"

Zóó ging zij, en haar booze reên
Bevestigde een nog boozer eed:
Ook de arme, met heur kroost, ging heen,
Gespijsd, gelaafd, gesterkt in 't leed,
En niet voor 't heden slechts geborgen,
Maar nog van brood voorzien voor morgen:

En traaglijk kropen de uren weêr;
De landplaag rustte niet van 't slaan;
Mathildes voorraad slonk al meer:
Op 't lest brak ook háár proefdag aan:
Wie vroeg, zij kon niet langer geven;
Geen kruimel was haar-zelf gebleven.

Daar zat ze, peinzend, zuchtte, bad,
De trouwe dientmaagd bad met haar:
Wel dacht zij aan heur zusters schat,
Maar 't woord van vroeger woog heur zwaar:
Min pijnlijk vond zij 's hongers bete,
Dan 't mooglijk "neen" van Margerete.

Ze draalde lang: de dag verstreek:
Spijs vroeg de maag met holler roep:
Haar dienstbô schreide, stervensbleek;
Toen ging ze en zocht Margretes stoep:
"Ach, zuster! (steende ze) ééne bede...
"Deel van uw graan me een handvol mede!"

" "Wat hoor ik! (riep Margrete bits)
" "Hoe? zelve aan 't beedlen, milde vrouw?
" "Ik heb geen graan meer!" " — "Derenis!
"Bewijs me in nood uw zustertrouw:
"Toon, Grietjelief, toon mededoogen!
"Wij hebben ééne borst gezogen."

" "Niets (bleef het antwoord) rest me meer;
" "Geen zier! geloof mijn zeggen toch." " —
"Ach, Grietje, 't hongren doet zoo zeer;
"Zoek, zoek eens; mooglijk vindt ge nog." —
" "Zoo ik nog graan heb om te teren,
" "Dan mag het wel in steen verkeeren!" "

In steen! Op 't woord ging haar door 't bloed
Een huivering, een koude ril.

Luid sprak 't verwijt in haar gemoed,
Maar listig suste zij het stil:
"Eerst zwoer ik immers niet te geven;
"Die eed gaat voor: waarom zou 'k beven?" —

" "Vaarwel — misschien voor 't laatst — Margreet!"'
Zoo sprak Mathild; meer kon ze niet.
Ze voelde een argwaan... maar ze streed,
Tot zij dien argwaan van zich stiet;
En, zwak en wagglend op de beenen,
Verliet ze 't huis en toog ze henen.

De weg was lang en zwart de nacht;
Ze dwaalde in droeve mijmerij;
Daar rees de maan in volle pracht
En 't nevlig floersdoek schoof op zij;
Mathilde sloeg den blik naar boven,
En bleef vertrouwen en gelooven.

Al biddend ging ze straat en steeg,
En werd haar woning weêr gewaar;
Toen dacht ze er aan, heur hand was leêg,
En hongrend zat haar helpster daar;
Ach, ze aarzelde de deur te ontsluiten,
En toefde en stond weemoedig buiten.

Ze ontsloot ze in 't einde en zocht een woord,
Een troostend woord, voor 't wrang berigt;
Maar Elsje, die haar ritslen hoort,
Vliegt ze in 't gemoet met blijd gezigt,

En wijst haar op een zak met granen,
En baadt haar hand met vreugdetranen.

"Een zak — een volle zak met graan!
"Van waar?" — Dat weet de trouwe niet:
De voordeur hoorde ze opengaan;
Ze kwam — zag niemand — 't was geschied!
De zak lag op de voorhuissteenen,
De brenger was in ijl verdwenen.

De weduw stond verbaasd, in stilt'
Haar blikken vestend op den schat.
Het opschrift was: "voor vrouw Mathild."
Zij las het en heur wang werd nat:
"o (Juichte zij) dit komt van boven!
"Vriendin, laat ons Gods goedheid loven!"

En, of de vlijm des hongers stak,
En feller stak bij 't zien van spijs,
Zij knielden naast den korenzak,
God dankend voor het gunstbewijs,
En, na dien dank eerst, aten beiden
Het voedsel, dat ze in haast bereidden.

Verzadigd legden zij zich neêr,
En rezen 's morgens, frisch van kleur:
Mathild woû naar heur zuster weêr;
Maar, God! wie staat daar voor de deur?
Wie, zoo ontdaan, verbleekt, gebogen?
De brave vrouw mistrouwt hare oogen.

Ja, 't is Margreet! doch schaamte en rouw
Weêrhoudt haar voet en maakt haar stom;
"Wat deert u? (roept de weduwvrouw)
"Kom, Margareet, tree binnen, kom!"
En goedheid blonk er in haar blikken; —
Toen brak Margrete los in snikken.

"Vergeef! (dus nokte zij) vergeef!
"Ik loog! ik loog! 'k had brood in huis!
"Maar God deê regt — 'k verdien 't — ik sneef —
"Mijn brood werd steen, mijn graan is gruis.
"Niets rest ook mij; doch vóór mijn sterven
"Laat me uw vergifnis toch verwerven!"

" "Kom aan dit harte, mijn Margreet!" "
Riep vrouw Mathilde, ontroerd en blij:
" "Mij heugt niet wat ge gistren deedt;
" "Maar hier is brood; gij deelt met mij;
" "En, hebt ge jegens God misdreven,
" "Wien 't kwaad berouwt, wil God vergeven!"

Toen wischte ze, als een moeder teêr,
Margretes heete tranen af;
Zij bragt haar spijs en prees den Heer,
Wiens wonderhand die spijze gaf.
God zegende haar zustertrouwe;
Margreet had diepe zielerouwe.

Een wijl nog, en daar week de plaag;
Alomme werd de nood gestild:

Luid klonk de dank; geen hart was traag;
Maar dubbeld dankte vrouw Mathild,
Want, schoon ze trouw had blijven geven,
De zak met graan was volgebleven.

(Balladen 1846, 1862.)

AANTEEKENING.

De Sage, hier met eene ruime mate van dichterlijke vrijheid behandeld, staat kortelijk vermeld in GOUTHOEVEN'S *Oude Chronijcke ende Historiën van Holland enz: 's Gravenhage* 1636, Deel 1, bl. 368, waar bovendien ten slotte aangeteekend is, dat een der in steen veranderde brooden bewaard plag te worden te Leiden in de S. Pieterkerk, in een kastje aan de Noordzijde. Of zulks nog het geval is, betwijfel ik; maar in de beschrijving van de *Provincie Zeeland*, door J. DE KANTER PHIL.Z. en J. AB UTRECHT DRESSELHUIS, in 1824 te Middelburg uitgegeven, vind ik dat toen te dier stede, in het gasthuis in den langen delft, nog voorhanden was een steen, die, blijkens een daarbij behoorend oud schilderijtje, een der brooden zoude zijn, welke in den jare 1316 te Leiden de voormelde verandering ondergaan hadden.

Overigens kan men in de Sagen-verzamelingen van de gebroeders GRIMM en van J. W. WOLFF zien, dat soortgelijke mirakelen ook op andere plaatsen gezegd worden voorgevallen te zijn.

Zeker heeft aanvankelijk de Reformatie en vervolgens de steeds toenemende verlichting groote afbreuk aan het wondergeloof gedaan. Veel van hetgeen onze voorouders geen oogenblik betwijfelden, heeft thans, ten minste bij ons, alle krediet verloren. Dit neemt echter geenzins weg, dat er zich onder de volkssproken en legenden niet weinigen voordoen, die, zoowel wegens het kenschetsende van den tijd, waartoe zij behooren, als uithoofde van dichterlijke vinding en vrome bedoeling, merkwaardig mogen genoemd worden. Wanneer de Poëzij, binnen wier gebied toch ook het wonderbare ligt, ze zich toeëigent, is zij voorzeker in haar regt. Het komt er maar op aan, wel partij te trekken van het schoone en goede, dat in het oude omhulsel verborgen is.

HET GESCHENK.

Bood dikwijls Japiks schaamle grond
Hem knollen, smaaklijk en gezond;
Een teelt nogtans, als nu gerooid,
Zoo groot, zoo zwaar! — hij dolf ze nooit:
Wie ze ook te zien kreeg, vremde of buur,
Elk riep: "'t zijn wondren der natuur!"

Maar wát nu (ja, daar wrong de schoen)
Wát met dit puikgewas te doen?
Dat onze Lieve Heer het niet
Voor arme luî zoo groeijen liet,
Dit leed geen twijfel. — Iedereen
Dacht toen als Jaap. 't Is lang geleên. —

En ('t merk almeê diens ouden tijds)
Monarchen golden nog hun prijs.
Men zag niets groots, niets ongemeens,
Of aan een koning dacht m' op eens.
Zoo wekte ook nu een groote raap
Het denkbeeld van zijn vorst bij Jaap.

Die vorst (het Hoofd van 't Lelierijk,
Met name de Elfde Lodewijk)
Was buitendien een duchtig Heer,
Die 't groot geboefte ging te keer,
En knappe kleintjes vaak verhief:
En daarom juist had Jaap hem lief.

Zoo kiemde er in zijn brein een plan;
Doch (Dames, hoort hoe braaf een man!)
Eer hij iets zetten wilde op touw,
Kwam hij gulhartig bij zijn vrouw:
Hij vroeg heur raad en wijs van zien:
Geen zegen, wist hij, zonder dien.

"Onze akker, liefste! droeg (niet waar?)
"Een prachtig knollensoort van 't jaar;
"Een kost, niet voor een boerenmond,
"Neen, waard dat ze op een hofdisch stond:
"Mij is 't, als riep mij elke raap:
" "De koning moet me proeven, Jaap!" " —

"Juist, manlief! (viel ze hem in 't woord)
"Iets heerlijks bragt ons landje voort:
"Wel zijn we verre van Parijs;
"Doch, ja, zoo'n spijs is koningsspijs:
"Hoor, schiet het keurigste uit den hoop
"En vent het aan het hof te koop." —

" "Te koop! (hernam hij, half te onvreên,
Maar lachte er gaauw weêr overheen)

" "Uw zuinige aard doet, wijfje! u eer;
" "Doch 't geldt hier, schat! 's rijks Opperheer:
" "Wat? zoo de vorst van onzentweeg
" "Het beste ten geschenke kreeg?" " —

"Wel kostlijk! (zeî ze) wijs bedacht!
"Zijn Hoogheid een present gebragt:
"Of ook de man verblijd zal zien,
"Want zoo iets schoons... nu, wacht, misschien...
"Doch ga, mijn Japik! en onthou,
"Dat ge ook den vorst groet van uw vrouw." —

Met ging de boer, vol vrolijk vuur,
Aan 't knollen kiezen in zijn schuur:
De grootsten leî hij naast zich neêr,
Zocht flus daaruit de grootsten weêr;
Koos toen nog eens en nam een zak,
Waarin hij niet dan reuzen stak:

En 's andrendaags, bij 't ochtendrood,
Met luttel reisgeld en wat brood,
Verliet hij 't huis, tevreên en vlug,
(De zeldzaamheden op zijn rug)
Door Grietje van een heuvelhoogt',
Zoo ver ze kon, nog nageoogd.

Aanvanklijk viel hem 't reisje meê;
De lucht was helder, 't land in vreê.
Wierd soms de zak wat zwaar, hij koos
Een plek in 't lommer, sliep een poos

En droomde, dat een hof, vol pracht,
Verbaasd stond van zijn knollenvracht.

Dan ging hij weêr met verschen moed;
Van vroeg tot laat vooruit de voet;
Maar de ijver vergde 't lijf te veel;
Zijn kracht verging, ze week geheel,
Zijn beenen weigerden hun stut:
Krank zeeg hij neder in een hut.

Van huis en krank, dat 's dubbel krank!
Wat woog — wat viel de tijd hem langk!
Maar liefde woonde in de enge stulp;
Zij schafte raad, rust, spijs en hulp,
En, zonder lekkers uit de ap'theek,
Was Jaap hersteld in ééne week.

Ziek, had hij reeds zijn plan vergooid;
Nu kras weêr, vond hij 't fraai als ooit:
Nieuw leven tintelde in zijn bloed:
Na krankte smaakt eerst 't welzijn zoet!
Hij liet zijn dank aan 't gastvrij dak
En toog weêr voorwaarts met zijn zak:

En blijde liedjes hief hij aan
En deuntjes floot hij onder 't gaan;
Maar (korte vreugd!) de dag verging,
Daar zag hij iets — een leelijk ding,
Waar menigeen de koorts van kreeg! —
Hij zag en schrok: zijn beurs was leêg.

Daaraan had Jaap ('t is de oude klagt)
Bij al zijn blijheid niet gedacht.
Wat nu? Ja, wat? Geen geld, geen spijs,
En ver van huis en van Parijs!
Dak, dek — daarbuiten kon hij nog —
Maar eten, eten moest hij toch.

Inmiddels werd het (wreede plaag!)
Volslagen oproer in zijn maag:
Of hij al slurpte uit beek en vliet,
Te paaijen was de honger niet:
Hij stak — maar 't pijnde hem verbruid —
Uit nood de hand tot beedlen uit:

Doch elk, wien hij een penning vroeg,
Vroeg bot daarop weêr, wat hij droeg;
En zeî hij 't: "Schaam je!" was het dan;
"Foei! beedlen! eet jou knollen, man!"
En, dorst hij reppen van 't present,
Dan was het lagchen zonder end.

Mismoedig, flaauw en afgesloofd,
Zat, zuchtte, krabde hij zich 't hoofd:
"Dood (zeî hij) kan ik toch niet voort;
"Dan komt geen enkle knol, waar 't hoort:
"Welaan, mij met een deel gevoed!
"Zoo krijgt mijn vorst nog iets! Ja, 't moet!"

En na dit droef, maar wijs besluit,
Schoot hij wat minder gaaf scheen, uit,

En, ging 't hem ook aan 't hart, hij at
Bij 't maangegloor een beet of wat.
"'t Is zonde! (riep hij tusschentands)
"Zóó lekker smult geen koning thans!"

De zon, toen ze in het Oost verscheen,
Vond Jaap weêr vlijtig op de been;
Maar ver verwijderd (droef gevoel!)
Nog dagen verre lag zijn doel;
En, of hij langzaam ging of ras,
Zijn eetlust hield gelijken pas.

Zoo zag al dra de tweede dag
Denzelfden strijd, dien de eerste zag;
De maag woû spijs, kreeg niets, werd boos,
Dwong, eischte... nog weêrstond m' een poos;
Maar, bij verdrag, trok, haar ten buit,
Op 't laatst een knol den zak weêr uit.

Die nederlagen — wat hij vocht —
Jaap leed ze telkens op zijn togt:
't Was weg, dat schouderkrommend pak;
Hij droeg op d' arm den schralen zak,
En, zuchtend, wischte hij er vaak
Een traan meê van zijn dorre kaak.

In 't einde, raadloos van verdriet,
Daar speurt hij torens in 't verschiet:
Hij trilt, hij vraagt: o blijd berigt!
Ja, 't is Parijs, dat ginder ligt!

Parijs, o vreugde! en 's konings hof!
Hij heeft nog éénen knol, God lof!

Slechts éénen knol — maar welk een knol!
Van de andren altemaal den bol!
Een aardvrucht zonder haars gelijk!
Een olifant in 't plantenrijk!
Een knol, als Reekers, zoo 'k vertrouw,
Een paradijsknol schildren zou.

Een etmaal reeds had Jaap gevast
En, smakkend, vaak dien knol betast;
Een duivel (scheen 't hem) dreef hem aan
Het graag gebit er in te slaan,
Doch "neen!" dus riep de brave steeds;
"'k Verslond veeleer mijn eigen vleesch!"

Nu voelde hij geen honger meer,
Maar vloog den weg langs als een veêr:
Al nader glansden trans en tin;
Dra hupte hij de stadspoort in:
Men wees den blijden man het pad,
Zoodat hij 't hofplein flus betrad.

Best trof hij 't. Juist viel 's konings oog
Op Japik, toen hij binnentoog;
Hij hoorde, dat de boer hem vroeg,
Slechts hem woû toonen, wat hij droeg:
't Bevel weêrklonk, en Jaap verscheen,
't Nieuwsgierig hofvolk om hem heen.

Naauw had de boer den vorst gezien,
Of needrig bogen zich zijn kniên:
Hij beefde, maar een milde blik
Gaf Japik moed, verdreef zijn schrik:
Straks dorst hij spreken. Klonk het plat,
't Was of men toch er schik in had.

Welk pronkgewas zijn knollenveld
Van 't jaar hem schonk, werd eerst verteld,
En hoe 't hem voorkwam en Margriet,
(Die wel Zijn Hoogheid groeten liet)
Dat iets zoo keurig en zoo vremd
Voor 's konings tong slechts was bestemd.

Zijn reis, zijn rampen volgden toen;
Wat bittre nood hem dwong te doen;
Hoe hij gevast had, dood bijkans,
En rammelde van honger thans;
(Een romling, uit zijn vest gehoord,
Bekrachtte zeer van pas dit woord).

"Maar (riep hij eensklaps, blij vervoerd)
"Dit, dit toch bleef onaangeroerd!
"Een veldmirakel, nooit gezien,
"Mag ik mijn grooten koning biên!"
En met een triumfanten lach
Trok hij de prachtraap voor den dag.

De vorst nam ze aan met gul gebaar,
Keek, woog ze, of hij een kenner waar':

"'t Is (sprak hij) boertje, een oogenlust; —
"Doch spijs behoeft ge, spijs en rust;
"Verkwik u. — Dienaars, helpt den man!
"Tot morgen, vriend! Ik spreek u dan."

Jaap stond verrukt. Des konings taal
Beviel hem zeer; niet minder 't maal;
Want, dra geplaatst bij bord en flesch,
At hij voor vier en dronk voor zes,
Totdat hij wierd naar bed getorscht,
Een liedje zingend op den vorst:

En 's andrendaags, goed uitgedut,
De kracht door forsch ontbijt gestut,
Zocht Jaap, wien 't harte huiswaarts trok,
Den vorst weêr, — klaar met pak en stok —
En dankte, dankte duizendmaal
Voor 't lekker, overrijk onthaal.

"Vaarwel, braaf man! 'k Waardeer uw trouw:
"Ga, leef gezegend met uw vrouw:
(Zoo sprak de koning) "trek in vreê;
"Neem dees gedachtnis van mij meê."
En op zijn arm ving Jaap, ontsteld,
Een zware vracht — een zak vol geld!

Hij gaapte en leek een beeld van steen:
Nooit zag hij zooveel schats bijeen.
"Droom, droom ik steeds? dampt nóg de wijn?"
Maar 't wigtig pak weêrsprak den schijn.

Nu, lijke ook op een droom wat kan,
Een geldbuil heeft het minst er van.

Dank stottrend, buigend — lang en diep —
Verliet hij 't hof. — Een poos verliep,
Eer denken hem weêr vlotten woû. —
Hij kocht wat tooipronk voor zijn vrouw
En schafte zich een ezel aan;
Geen man meer, om te voet te gaan.

Snel toog hij af, snel toog hij voort;
Door vreugde en ongeduld gespoord;
En eindlijk — heil hem! — "ja! dat is 't!"
Zijn dorpje rijst uit de ochtendmist:
Waar ginds die rook het loof ontzweeft,
Daar toeft hem 't liefste, dat hij heeft.

"Jurt!" schreeuwt hij, en een forsche schop
Zet d' ezel in een handgalop.
't Is Jaap, bij 't schokken en den spoed,
Als danst hem de afstand in 't gemoet:
Hij nadert: luid weêrgalmt zijn "hou!"
Jaap ligt in de armen van zijn vrouw.

Wat smaakten hem die kussen zoet!
Wat deden hem die tranen goed!
Wat klonk (schoon onverdiende grief)
't Verwijt om 't lang vertoef hem lief!
Praal' 's konings slot met trans en tin,
Zijn hut was meer met Grietje er in.

Nu gaf hij haar zijn reisverhaal,
Van blijschap warrende in zijn taal:
Vergeten waren nood en druk;
Hij meldde op eenmaal al 't geluk,
En welk een schat hij medebragt,
En hoe de vorst ook haar bedacht!

En de oogen hel, de wangen rood,
Zag Grietjen al het kostbre ontbloot.
"Dank, (riep ze) Jaaplief! — Welk een vorst!"
En drukte Japik aan haar borst.
Nog eens zoo groot leek hem zijn schat,
Nu 't vrouwtje er zooveel pret van had.

Doch 't paartje thans vaarwel gegroet
En even nog naar 't Hof gespoed!
Luid prees men 's konings mildheid daar,
Schoon heimlijk menigeen, voorwaar,
Dien onbehouwen zak met munt
Zich-zelven hartlijk had gegund —

Zich-zelven 't liefst! Dit was vooral
Met zeekren hoveling 't geval,
Een graaf, die bijster veel reeds had,
Doch graag (zoo 't gaat) nog meer bezat,
En, dom voor 't ovrig, niettemin
Op één punt slim was, geldgewin.

Dees vrek werd van jaloersheid bleek,
Toen Jaap dien vollen buidel streek,
Dien vollen buîl! met welk een gloor
Scheen 't hel metaal de naden door!
Wat vreugd, had hij aan al dat geld
Zich duim en vinger blaauw geteld!

Hij peinsde op 't voorval, vroeg en laat:
Doordacht het t' huis, bezon 't op straat;
's Nachts ging hij naar zijn bed er meê;
Droeg 's morgens 't uit zijn legersteê;
Totdat hij op een mooijen dag
"Gevonden!" uitriep met een lach:

"Gevonden! 't raadsel is me klaar!"
Hij wreef zijn knokkels in elkaâr:
"Die looze boer, die leepe guit —
"Hij vond het zwak des konings uit.
"Geschenken, offers zijn gewild:
"De vorst beloont ze meer dan mild!

"Nu, 'k val niet grootsch, ik volg u, knaap!
"Vergeldt een schat uw vooze raap,
"Dan zal me een deeglijk, fraai geschenk
"Geen windei leggen, naar ik denk."
De graaf verstond, gelijk men ziet,
Den regel, die van drieën hiet.

Juist had hij in zijn stal een paard:
Schoon om te schildren, fier van aard:

't Schoot vuur (of 't scheen) ten oogen uit,
Droeg appels op den zilvren huid
En manen, zwierende om den nek: —
Te fraai een dier voor zulk een vrek!

Dees Bucefaal, waar, laat en vroeg,
Men geld voor bood, maar nooit genoeg —
Schonk hij den vorst dien, (achtte hij)
Dan ging hem nooit een gunst voorbij;
Hoog wierd hij, hoog in rang gesteld,
En zwemmen zoû hij in het geld.

Dees hoop, hoe zwaar hem 't geven viel,
Verdreef alle aarzling uit zijn ziel:
Het was bepaald! In fraaijen dos
Kwam, brieschend, steigrend, 't eedle ros,
En palfreniers, in 't staatsiebuis,
Geleidden 't naar des konings huis.

Reeds blij vooruit, ging de eig'naar meê,
Verzocht gehoor, verkreeg zijn beê;
"Vorst! (fleemde hij, het hoofd heel laag)
"Vergeef de stoutheid, die ik waag:
"Neem, met mijn hulde, neem dit paard:
"'t Is (zegt men) 's konings zadel waard."

" "Wat heerlijk dier! (sprak Lodewijk)
" "Doch, goede graaf! al zijt ge rijk,
" "Dit 's veel te veel. Hoe gul ge 't biedt,
" "Dees prachtschenkaadje aanvaard ik niet.

" "Waar vond ik iets, zoo uitgezocht,
" "Waarmeê 'k dees gift erkennen mogt!" "

"Monarch!" riep de ander uit met gloed;
(Wel wierd hij bang, doch hield zich goed)
"Aanvaardt genadig 't Hoofd van 't rijk
"Eens dienaars schamel huldeblijk,
"Dan is dat hooge gunstbetoon
"Het rijkst, het hartbetoovrendst loon!"

" "Belangloos man! doortrouw vassaal!"
Herving de vorst: "hoe roert me uw taal.
" "Gij ('k weet het) spreekt opregt. Welnu,
" "Wie 'k ooit bedroeven zoû, niet u!
" "In woorden moog mijn dank bestaan;
" "Gij wilt zoo: — 'k neem uw schimmel aan:

" "Maar — wacht! — daar valt me iets in nogtans." "
De vrek herleefde en kreeg een glans.
De koning blies een kamerling
Een woord in 't oor. Dees boog en ging,
En kwam een poos daarna de zaal
Weêr binnen met een gouden schaal.

Een zijden doek, zeer fraai bestikt,
Lag op het goud, digt toegestrikt.
Omzigtig nam de vorst den schat
In 't weidsche dekkleed op van 't blad
En gaf dien over aan den graaf,
Iets zoets hem zeggend bij de gaaf.

Men keek: — de hofstoet ried zich moê:
De doek was digt, de doek bleef toe.
"'t Moet (zeî men) overkostbaar zijn!
"Men windt geen vodde in rijk satijn!
"En zaagt gij, hoe men 't zorgvol droeg!
"Had nog de schraper niet genoeg!"

Dees trad terwijl de zalen uit,
De borst omhoog, in d' arm zijn buit.
Goud voelde hij, goud, edelsteen,
Goud, paarlen door de zijde heen.
Had hoflijkheid het toegestaan,
Zijn oog waar' gaauw te gast gegaan:

Maar nu, al jeukt zijn vingertop,
Hij volgt dat lustgeprik niet op;
Hij stijgt te viervoet, rept zich snel,
Prijst heimelijk zijn slim bestel,
En danst weldra met blijd gedruisch
Den drempel binnen van zijn huis:

En toen terstond aan 't onderzoek —
(Knechts, meiden glurende om een hoek)
Hij bindt de zij' los, knoop voor knoop,
Ontvouwt den doek en trilt van hoop;
Maar, zie! een tweede omwindsel prijkt
Nog glanziger, nu 't eerste wijkt.

Ook dit ontsnoert hij, strik voor strik,
(Haast, heblust in d' ontgloeiden blik)

Hij plooit het open; 't is ontplooid;
Doch (wie zag zóóveel zorgen ooit!)
Een derde kleed, met goud doorbreid,
Omwindt nog eens de kostbaarheid.

Nu klimt zijn ongeduld ten top;
Half rukt, half scheurt hij 't weefsel op:
't Is los, hij tast naar 't rijk kleenood,
Maar — Hemel, help! — wat rolt daar bloot?
Hij deinst, als zag hij 't helsche hol...
Daar ligt de knol, de monsterknol!

De mare vloog in luttel tijds
De wijken door van heel Parijs:
Geen straat, geen steegjen, of men zag
Er buiken schudden van den lach:
Geen brugge, waar niet meid en knaap
Het nieuwe lied zong van de raap:

En, kwam de graaf slechts aan zijn raam,
Hij hoorde proesten en zijn naam,
Of merkte een dreumis van een buur,
Wiens krijtje een knol trok op den muur.
Zelfs liet bij hem geen mensch de zaal,
Of 't klonk van 't lagchen in 't portaal:

En 't spotziek volkje van het hof —
Het bragt hem feestlijk hulde en lof.
Ze wenschten hem, bij handendruk,

Met 's konings hooge gunst geluk
En baden, zoo het kon geschiên,
Den prachtknol eventjes te zien:

En hij, van schaamte en spijt verteerd,
Moest blij nog schijnen en vereerd:
De koning, wist hij, viel wat straf,
En wien 't mishaagde, wat hij gaf,
Dien ware al ligt, op hoog gebod,
De smaak verbeterd — achter 't slot.

(Balladen, 1846, 1862.)

AANTEEKENING.

Zie het *Convivium fabulosum* in de *Colloquia* van *Erasmus*.

TEUNIS RUWHART.

Sneeuw bestuift de rieten daken,
  IJzel blinkt, waar 't beekje gleed;
Buiten haalt men kille kaken;
  Toch is 't Ruwhart nog te heet.
Groot en klein, bij 't vuur gekropen,
  Klaagt bij 't vuur nog van de koû;
Ruwhart zet zijn vensters open:
  Wat of Ruwhart schorten zoû?

Wie een duit kon óverwinnen,
  Stak zich in een duffelsch kleed;
Ruwhart draagt een buis van linnen,
  En zijn voorhoofd glimt van 't zweet.
Om zijn nap moge ijs zich korsten,
  Hij bekoelt niet, nacht of dag;
Gloeijen blijft hij, gloeijen, dorsten —
  Wat of Ruwhart schorten mag?

Luistert, braven! hoort de reden!
  Steenen harten spiegelt u!
Altoos hebben Ruwharts leden

Niet zoo fel gegloeid als nu:
Rijker boer wel, dan de meesten,
Maar, als zij, van vleesch en been,
Had hij 't warm op zomerfeesten,
Had hij 't 's winters koud voorheen:

Doch, hoe mild van 't lot beschonken,
Jegens niemand mild was hij;
Waar er droeve tranen blonken,
Wendde hij het hoofd ter zij:
Trouw, o ja, ging hij ter misse,
Boog de knieën, sloeg een kruis;
Maar in 't liefdeloos gewisse
Was slechts eigenzucht te huis.

Eens — in 't hart der zomerdagen,
Als de zon met vlammengloed
't Loover schroeit van veld en hagen,
En de wellen droogen doet;
Als de borst het ademhalen
Weigert in de heete lucht,
En wat vlugten kan, de stralen
Van het blaakrend licht ontvlugt, —

Eens (het is al lang geleden)
Kwam een vrouw de velden door,
Zwoegend sleepte zij haar schreden
Door het zandig, zonnig spoor;
In haar armen lag een wichtje;
Uren had ze 't reeds getorscht;

Roodgegloeid was 't lief gezigtje,
  't Smachtend mondje kreet van dorst:

En geen wolkje, dat zich even
  Voor den vuurbol schuiven woû,
En geen windje, dat in 't zweven
  Meêlij had met kind en vrouw!
Nergens koelend loofgewemel,
  Nergens vliet of waterkom;
Overal een koopren hemel,
  Een verzengde grond alom!

Maar, op 't lest, daar zag ze een hoeve,
  Ruwharts hoeve, digt omschaâuwd,
En ze schepte moed, de droeve,
  Minder weêr in 't hart benaauwd:
"Lieve! (riep zij onder 't hijgen)
  "Krijt niet meer van dorst en pijn;
"Aanstonds zult ge drinken krijgen,
  "Als we bij die boomen zijn."

't Arme wicht bedwong zijn klagen,
  Kreet niet luid meer, kreunde zacht;
Zij, den blik op 't loof geslagen,
  Zwoegde voort uit al haar magt.
Digter kwamen tak en twijgen,
  Digterbij het dak van stroo:
"Lieve, gij zult drinken krijgen:
  "Zie, mijn schat, we zijn er zoo."

Eindlijk was ze er. Al haar kommer
  Liet ze aan 't hek bij 't binnentreên;
't Wormpje leî ze neêr in 't lommer,
  Naar de bronput vloog ze heen:
Haastig liet ze d' emmer neder,
  Tot omlaag het plonsen klonk,
Heesch hem even haastig weder,
  En het spranklend water blonk.

Ruwhart zag het. Bleek van toren,
  Schoot hij toe en greep hij 't vat:
"Sloor! (dus liet zijn drift zich hooren)
  "Met wiens oorlof doet ge dat?"
Spraakloos stond de vrouw te beven,
  Schreijend wees zij op haar spruit;
Maar hij (zonder acht te geven)
  Goot in 't zand den emmer uit.

o! Toen barstten haar de klagten
  Uit de bangbeklemde borst:
"Deernis! zie mijn kind versmachten!
  "Eéne teug! het sterft van dorst!
"Eéne droppel! mededoogen!
  "God hierboven zal het zien!"
En ze lag ter aard gebogen,
  En omvatte hem de kniên:

Maar hij stiet, met norsche blikken,
  Haar terug: "Wat bruit me uw kind!
"Weg! ik lach wat om dat snikken!

"Van de werf af! weg! gezwind!"
Op heur lippen stierf de bede,
Jamrend kroop ze naar het wicht:
Ruwhart joeg ze van zijn stede
En den hekboom sloot hij digt:

En, als nu het zongeschitter
Weêr heur lievling fel bescheen,
Riep zij — en haar toon was bitter —
"Straf, o God! dat hart van steen!
"Laat dien onmensch 't ook eens voelen
"Wat thans onze foltring is!
"Branden moog hij! niet bekoelen!
"Dorsten, zonder lafenis!" —

Diep wanhopig ging ze verder,
En een uur of twee van daar
Zoû, naar 't zeggen van een herder...
Doch ik zwijg die droeve maar'. —
Met een spotlach op het wezen
Keerde Ruwhart onder dak:
Schaduw lag er als voordezen,
Toch was 't of de zon hem stak.

"Dwaas, die 'k was, in drift te blaken
"Om een slet! in dit getij!
"Kom, een frissche teug zal smaken!"
En hij dronk: — nog smachtte hij:
"Meer!" een nieuwen kroes geledigd —
Weêr getapt... en toog op toog —

Maar zijn dorst was niet bevredigd,
  Keel en lippen bleven droog.

De avend zond zijn koelen wasem;
  Voor het huis schoof bank en stoel;
Meid en bouwknecht haalden asem:
  "Baas, kom hier! 't is buiten koel!"
Met een vuurvlam op de kaken
  Kwam hij, keek vergramd en sprak:
"Zoekt dat andren wijs te maken;
  "'t Is nog even heet als strak!"

Dus — al wrevlend — bleef hij stikken
  Heel den zomer, vroeg en laat;
't Najaar, dacht hij, mogt verkwikken:
  Valsch gevlei! het bragt geen baat:
Maar de winter! die zoû komen!
  Hij, die ijs en hagel strooit!
Winter kwam: weg, ijdle droomen!
  Ruwhart gloeide meer dan ooit.

Thans is alle hoop verloren:
  Mijmrend zit hij, klam van 't zweet;
Laat zijn mond nog klanken hooren,
  't Zijn de klagten: "ach, hoe heet!"
Vaak, in de ure, wen het duistert,
  Is het of hem iets verscheen:
Angstig woelt hij dan en fluistert:
  "Vrouw, ga met dat lijkje heen!"

(Balladen 1846, 1862.)

AANTEEKENING.

Dit stukje zoû men een tegenhanger kunnen noemen van WORDSWORTH's komische of humoristische ballade, getiteld: *Goody Blake and Harry Gill.* Eenige fraaije trekken heb ik aan dit geestige gedichtje ontleend. Toon en onderwerp echter zijn geheel verschillend. Bij WORDSWORTH steelt een arme oude vrouw, met name GOODY BLAKE, in het barre jaargetijde herhaaldelijk hout van de hegge haars buurmans, HARRY GILL. Deze, na reeds meermalen vruchteloos op den uitkijk gestaan te hebben, betrapt haar eindelijk op heeter daad in een killen winternacht. Terwijl, zelf van koude verkleumd, hij ze ruw en vergramd aangrijpt, bidt zij God, dat HARRY GILL nooit meer warm moge worden, en, zie, sinds dien oogenblik blijft hij altoos koud, ja, zóó koud, dat hij, in 't midden van den zomer, onder een vracht van jassen, die wel negen gewone menschen zoû doen stikken, nog bibbert en klappertandt: eene straf, die wel wat zwaar zal schijnen, wanneer in aanmerking genomen wordt, dat men van HARRY GILL geen ander kwaad weet, dan dat hij, bij het ongevraagd wegnemen van het hout zijner hegge, wat al te boos geworden is.

KONING KNUTS FAMILIEZWAK.[1]

De booswicht had gebrand, geroofd,
Vermoord, wie zich te weer woû stellen:
Nu hing de straf hem boven 't hoofd,
Hem en zijn snooden bendgezellen.
Hij was op heeter daad gevat:
De dag verscheen, de regter zat
Om vonnis naar de wet te vellen.

De schurk was leep en glad van tong;
Koelbloedig stond hij overende,
Hoe fel 't bewijs hem drukte en drong;
Doch, wat hij voorloog of ontkende,
De waarheid schoot haar licht er op:
Hij werd verwezen tot den strop,
Hij, met zijn gansche rooverbende.

Maar, zoo was niet de doem gehoord,
Of "gunt me (riep hij) 't woord nog even!"
Men liet den schelm nog even 't woord.
"Ja, (zuchtte hij) 'k heb zwaar misdreven;
"Doch dezen brief... leest dezen brief!
"'k Ben neef des konings, regterslief!
"Men hangt zoo maar geen koningsneven!"

[1] Zie S. DE VRIES, *de Geheele Weereld*, Deel III, bl. 309 en de daar aangehaalde Schrijvers.

Ze namen 't schrift, te regt mistrouwd;
(Er zat daar menig letterklover)
Maar 't was bezegeld, echt en oud.
De regters lazen 't, lazen 't over,
En riepen straks eenstemmig uit:
"Ja, 't huis, waaruit de koning spruit,
"Is ook het stamhuis van den roover!"

Nu was men toen nog bijster dom:
Van zelf, met zeker welbehagen,
Trok zich de rug voor grooten krom:
Een klein verschil met onze dagen,
Nu 't volk zijn regt kent op zijn duim,
En zelfs wel, in een kwade luim,
Zijn koning soms durft weg te jagen:

Maar toen nog ging 't zoo niet: de moed,
Als m' aan een vorst maar dacht, bekoelde:
Niet vreemd dus, dat de wijze stoet,
Verlegen, op hun zetels woelde,
En, spijt al 't vuige wanbedrijf,
Voor 't vorstlijk bloed in 't schurkenlijf
Een heimelijk ontzag gevoelde.

Daarbij, al spaarde koning Knut
Tot heden nooit een pligtverbreker,
Hij, steeds van 't Regt de trouwste stut,
En Onschulds onverbuigbre wreker;
Of toch 't hem wel bevallen zoû,
Een neef te zien aan 't galgentouw —
Dit scheen bij lange na niet zeker.

Er werd gewikt, gegist, getwist;
Elk zeî, hoe best de zaak te klaren:
Men stemde en (wat wel eensjes mist,
Wanneer kollegiën vergâren)
De beste raad verkreeg gehoor:
Met ééne stem ging 't plan er door,
Om 't rijkshoofd alles te openbaren:

En daadlijk zag men de achtbre rij
Naar 's vorsten woon de schreden rigten,
In plegtdos, en (dit hoort er bij)
Met veelbeteeknende aangezigten.
't Janhagel volgde in bont gewoel,
Benieuwd, of 's konings regtsgevoel
Voor 't eedle neefschap niet zoû zwichten.

Zoo kwam men aan het breede plein,
Waar 't hofgebouw blonk met zijn tinnen;
Een poosje stopte daar de trein,
En stapte toen ter poorte binnen.
De voorman opende den togt,
Terwijl hij zijden woordjes zocht
Om 't hard berigt er in te spinnen.

Ter zale deftig ingeleid,
Waar niets de ontzagbre stilte stoorde,
Boog alles voor zijn Majesteit,
Wiens blik tot ernst en eerbied spoorde:
"Vorst! (sprak de voorman) leen uw oor!
"Een wondre regtszaak kwam ons voor;
"Ze raakt een man, die stal en moordde.

"Hij heeft geplast in 's naasten bloed,
"Misdaan op velerlei maniere,
"En, ja, 't is in abstracto goed,
"Dat uil en raaf zijn uitvaart viere;
"Er blijft maar ééne zwarigheid:
"De schelm is (met verlof gezeid)
"Zoo wat... van uw famielje, Sire!" —

" "Famielje? (riep de vorst) kan 't zijn?" "
(Zijn wang werd rood, zijn blikken gloorden)
"'t Is, Sire! uw neef." — " "Geen looze schijn?" " —
"Wij hebben schrift, geen bloote woorden." —
" "En de euvlen? blijken ze evenzeer?" " —
"Nóg zijn we suf, genadig Heer!
"Van al 't getuignis, dat we hoorden."

" "Zoo..." " zeî toen Knut en zweeg. — 't Was stil.
Hij scheen in diep gepeins te raken. —
Eerst na een poos klonk dus zijn wil:
"'k Mag de eer mijns stambooms niet verzaken:
"'t Is Vorstenbloed, hoe boos 't misdreef:
"Laat, achtbre regters! voor mijn neef
"De galg een endje hooger maken."

(Balladen 1846, 1862.)

SCHIPPER DE ZWART.

"De zeilen geheschen! den vlieger in top!"
Riep schipper de Zwart tot zijn visschersgezellen,
En haastig, om d' Engelschen kotter te ontsnellen,
Doorbruiste de bom het gepekelde sop.

Maar, ronkten de zeilen aan steng en aan stag,
De Brit was te rad om hem, vlugtend, te ontwijken:
Hij naderde, vuurde, beval hun te strijken:
Wat wilden de onweerbren? ze streken de vlag.

Mét kregen ze aan boord een vijandlijke wacht.
"Naar Dover!" zoo klonk het bij schempen en schaatren.
Vlug danste de kotter vooruit op de waatren;
Traag volgde de bom met heur haatlijke vracht.

Nu graauwde 't allengs; het werd deizig en guur;
"Schaft, Hollandsche honden, Schiedammer en glazen!"
Zoo schreeuwden ze luid, de overmoedige dwazen!
En kropen omlaag bij het glimmende vuur.

Dáár klonken de bekers, en schalde de toost:
Om 't geld van den prijs werd de teerling gesmeten;
Terwijl zich op dek de gevangnen verbeten,
Gedachtig aan moeder en hongerend kroost.

Maar bar zij 't verschiet, onuitwijklijk de nood,
Moed kleeft er altoos aan de Hollandsche touwen.
Daar fluistert de Zwart tot zijn hoopje getrouwen:
"Best schipper! (zoo gromlen ze) vrij weêr of dood!"

Lang duurde beneden het roezig gedruisch,
Tot slapen en snorken het pooijen vervingen:
"Nu, maats, aan den slag!" en de wakkren bespringen
(Kortjan in de vuist) het ongure gespuis.

't Lag dronken van 't zwelgen bij bottel en kruik;
Ras waren ze ontwapend, die durfden weêrstreven:
De Hollanders lachten en lieten hun 't leven,
Maar sloten ze omlaag, met den bout op het luik.

Toen brasten ze 't zeil om en wendden het roer;
De wind was gedienstig, de starren verschenen:
Blij snelde de bom langs de wateren henen:
Ze wist, dat ze weêr naar het vaderland voer;

En naauwlijks ontglom in het Oosten de dag,
Of 't broederlijk welkom begroette de braven:
Ze losten hun buit in een Hollandsche haven,
De bom weêr getooid met de Hollandsche vlag.

(Balladen 1846, 1862.)

WEDERZIEN.[1]

Van 't welig Java t' huis gevaren,
  Zag de oorlogsbrik de Zeeuwsche reê;
Een blijd gejuich ontsteeg de baren,
  Maar blijdst van al klonk Wims hoezee.
Wat trok zijn hart zoo? Vriend of broeder?
  Een teêrgeliefde maagd misschien?
Neen; Wim had t' huis een oude moeder:
  Hij zoû zijn moeder wederzien.

't Gewenscht verlof is ras verkregen:
  Dra kust hij haar in Amstels muur.
Hij landt. Daar loeit de kreet hem tegen:
  "Naar Antwerp, dappren! voort! in 't vuur!"

[1] Bij het schrijven dezer dichtregelen zweefde mij voor den geest het eervol sneuvelen van den twee-en-twintigjarigen Luitenant ter zee, JUSTUS KLINKHAMER, in 1830 op de Schelde voor Antwerpen; gelijk men dit omstandig beschreven vindt in *het Leven van J. C. J. van Speijk*, door J. KONING, bl. 81 en daarachter in de *Aanteekeningen*, bl. 25 en volg.

Wat nu? Terstond wendt hij zijn schreden
  En keert te boord bij de oorlogsliên:
"Eerst (zegt hij) voor mijn Land gestreden
  "En dan mijn moeder weêrgezien!"

Het anker rees: de vlagge zwierde;
  De stoute krijgskiel zocht de vest:
Men kampte; Holland zegevierde:
  Daar knalt des vijands schot voor 't lest:
Het knalt: doorwond zijgt Wim ter neder;
  Hij voelt zijn jeugdig leven vliên;
"Nacht, moeder! (zucht hij) hier niet weder...
  "Omhoog zal ik u wederzien."

(Balladen 1846, 1862.)

TRUITJE.

Van al de meisjes in de stad,
  Hoe lief haar koontjes blozen.
Indien ik maar te kiezen had,
  Mijn Truitje bleef gekozen.
Die luchte tred, die lieve lach,
  Dat streelend stemgeluidje...
Neen, wat ik hoorde, wat ik zag,
  Niets haalt er bij mijn Truitje.

Haar vader is een zwarte smid,
  Haar moeder schijnt wat vinnig;
Maar zij is als de sneeuw zoo wit
  En als een duifje aanminnig.
't Is raar! hoe kwam zoo'n leelijk paar
  Aan zulk een aardig spruitje?
Ik weet het niet! dit weet ik maar;
  Niets liever dan mijn Truitje.

Komt zij mijn winkel langs gezweefd,
  Voort moet ik uit den winkel:
Wee, zoo mijn baas er acht op geeft!
  Dan bromt en raast de kinkel:
Doch dat hij bromm' en dat hij raaz',
  Er wast voor 't leed een kruidje!

Voor ieder scheldwoord van mijn baas
  Krijg ik een zoen van Truitje.

Aan Truitje denk ik vroeg en laat;
  Ze merken 't wel, de klanten:
Ik geef hun snuif voor mosterdzaad
  En stroop voor pruimedanten:
Doch, maakt ze mij zoo dwaas, zoo dom,
  Dat tooverlief schavuitje!
Ze mint er mij niets minder om,
  En dat is braaf van Truitje.

'k Waardeer maar éénen dag der week:
  De rest is mij om 't even:
Die blijde dag, waarvan ik spreek,
  Is de eerste dag der zeven:
Dan, met mijn zondagskleêren aan,
  Op zak een zondagsduitje,
Mag ik aan d' arm met Truitje gaan
  En dan trakteer ik Truitje.

Nog is het luttel wat ik win,
  Maar 'k mag op beter hopen:
Mijn peetoom zit er warmpjes in,
  Hij zal me een winkel koopen:
Dan volg ik dra het voorbeeld na
  Van zooveel wijze luidjes;
Dan wordt mijn Truitjelief mijn gâ
  En krijg ik kleine Truitjes.

(Balladen 1846, 1862.)

DE DOOI.

Herademt, herademt, geteisterde streken,
  Zoo lang overheerd van den Wintertiran!
Hij zag in het Zuiden het dreigende teeken
  En, vlugtende, zweept hij zijn snuivend gespan.
Hem volgen, met spijt op de norsche gezigten,
  De Noordlijke vlagen, zijn bulderend heer:
    Wel schieten ze in 't zwichten
    Nog enkele schichten,
  Maar (ijdele woede!) ze wonden niet meer.

Als blijde heraut van gelukkiger dagen
  En eerste verkwikker na lijden en schrik,
Vertoont zich, op purperen wolkjes gedragen,
  De Dooi, een meêwarigen traan in zijn blik.
Een zoeltje overzweeft de bestorvene landen;
  't Is 't goedige zuchtjen, ontglipt aan zijn borst:
    Met ijvrige handen
    Ontslaakt hij de banden,
  Om beemden en bergen gesmeed door de vorst.

Nog naauwlijks gevoelt, in haar ijzigen kerker,
De beek den verwarmenden vingerendruk,
Of, worstelend, helpt ze haar vrijheidsbewerker
En rukt ze wat rest van haar boeijen, aan stuk:
Weêr schallen heur zangen; het leed is vergeten!
Haar urne hervult ze met vloeijend kristal,
En, 't gruis van haar keten
Rondom zich gesmeten,
Ontspringt ze de bergen en hupt ze in het dal.

Haar toeven geschenken, wat zoomen ze nadert:
Zoo zoekt ze de golven des magtigen Rijns,
En, prat op den schat, in het ronde vergaderd,
Betaalt ze den Vorst haar verachterden cijns.
Ook hem is het feest, schoon het harte des trotschen
Nog wrokt op de magt, die hem hield in de klem:
Hij slingert de schotsen
Verwoed op de rotsen
En kondigt zijn zege met dondrende stem:

En de oevers herhalen zijn juublende kreten
En trillen van vreugd om den heuglijken keer;
De sneeuwige pij, op hun schoudren gesmeten,
(Die schamele lompen!) ze werpen ze neêr:
Hun worden (ze weten het) mantels geweven
Van rankenden wingerd en bloesemend ooft,
En de eiken hergeven,
Eer maanden verzweven,
Voor ijzige kappen, hun kransen op t hoofd.

Zie! ginder ontsluiten de nevelverschieten
En toonen de zon in een zee van azuur;
't Herglanst in de dropplen, alom aan het vlieten;
Erkentlijke tranen der blijde Natuur!
o Weelde der hope! Gebergt en valleijen
Maakt vaardig de groene banieren der vreugd!
Vlecht, wouden en weijen,
Uw bloemen, uw meijen!
Gods Engel genaakt, die de schepping verjeugdt!

Boppard. 1849.
(Gedichten. 1859).

L I E R Z A N G

TOEGEWIJD

AAN DE NAGEDACHTENIS

VAN

HARE MAJESTEIT LOUISE MARIE,

KONINGINNE DER BELGEN.

DOOR

DE KONINKLIJKE AKADEMIE VAN BELGIE

IN HARE ZITTING VAN 6 MEI 1851

MET DEN UITGELOOFDEN GOUDEN EEREPENNING BEKROOND.

Sa mort est sainte comme sa vie.
PAROLES DU ROI LÉOPOLD.

Neen, Belgies fiere Harpenaren,
  Zoo rijk begaafd met dichtergeest,
Niet gij-slechts zult de gouden snaren
  Doen galmen op dit somber feest!
De vreemdling — tranen op de wangen —
Komt zangen mengen in uw zangen
  En in den rouwsleep naast u treên:
De bron van uw geregte smarte,
Hoe dier ook aan het Belgisch harte,
  Behoort den Belgen niet alleen.

De vorstenstaf moog heerlijk pralen,
  Voorbij de landgrens heerscht hij niet;
Maar laat de Deugd haar luister stralen,
  Dan huldigt alles háár gebied.
Waar ook zijn eerste zon mogt gloren,
Elk voelt zich haar vazal geboren,
  Wiens hart in 't goede zich verheugt.
Weent, Belgen, weent om uw Vorstinne;
Heel de Aard betreurt de Koninginne,
  Wier scepter was de magt der Deugd.

o Bange stond! toen, Vlaandrens beemden
  Op zwarte wiek ontsneld, de maar'
Wanhopig kreet bij vriend en vreemden:
  "Louise ligt in doodsgevaar!"
Hoe stroomden, bevend, bleek verschrokken,
De blonde jeugd, de grijze lokken,
  Zuid-Nederland, uw tempels in!
De Rijkdom, de Armôe lag gebogen
En één gebed steeg naar den Hoogen:
  "Red, red, o God, de Koningin!"

Die beê, die 't Belgisch hart ontwelde,
  Vond perk noch paal in berg of zee:
Gelijk ze rees aan Maas en Schelde,
  Zoo bad geheel Euroop ze meê.
Alom, bij angstig boezemkloppen
En heetgeplengde deernisdroppen,
  Verhief de zucht zich hemelwaart:
"Weêrhou den rampslag, Albehoeder!

"Spaar de eedle gâ, de têerste moeder
"En laat heur pronkjuweel aan de Aard!"

Helaas! vergeefs was 't handenvouwen:
Vergeefs, dat hoofd en hart zich boog:
Geen aardsche troon mogt haar behouên,
Wier hemeltroon haar wachtte omhoog.
Daar streek de Dood, op Serafsveder,
Bij 't bed der kranke (fluistrend) neder:
"Kom, reine, wie Gods vreugd verbeidt!"
De kroon verdween, die hier ze sierde,
En om haar englenslapen zwierde
De stralenkrans der Zaligheid.

Wel juichte, sterk door 't vast gelooven,
De Deugd haar na in 't Rijk der Vreê;
Doch de Aarde voelde een schat zich rooven
En kreet, om 't wreed gemis, van wee.
Ach, Belgie! al die duizendtallen,
Die stulp en slot — die veld en wallen
Van smartgesnik weêrgalmen deên, —
's Lands Moeder, al te vroeg verloren,
Beminden zij reeds lang te voren,
Maar voelden 't nooit zoo diep voorheen.

Ook nu eerst, in dees nacht van rouwe —
Het schoot zijn vollen glans eerst nu,
Dat deugdental der Christenvrouwe,
Als sterren, voor het daglicht schuw.
De sluijer van het zedig leven

Werd door de Erkentnis opgeheven;
  Van 't vroom geheim viel 't zegel af
En zoet, als zuivre citerklanken,
Omruischte 't zeegnen en het danken
  Den natbeschreiden rand van 't graf.

o Godsvrucht, gids in 't aardsche leven,
  Die naar een beter wereld leidt,
En, flaauwt de mensch, hem steunt bij 't streven
  Door 't wijzen op de Onsterflijkheid!
Al wat wij, zwakken, prijslijk achten, —
't Ontleent aan uwe hemelkrachten
  Zijn glorie, zijn waardij, zijn duur;
Gelijk dat tooverblaauw der baren,
Waarop wij met bewondring staren,
  Slechts weêrschijn is van 't luchtazuur.

Gelukkig, wie hun hart U wijden!
  Gelukkig 't huis, dat Gij begroet!
Dáár schept de Vreugde waar verblijden
  En, schreit er 't Leed, de traan wordt zoet;
Maar zegen! driewerf heil en zegen!
Als Vorsten, 't rijksgestoelt' bestegen,
  U bij zich roepen op 't fluweel,
En 't Volk, gewoon om na te streven,
Omhoog het voorbeeld ziet gegeven —
  De braafheid onder 't kroonjuweel.

Dat zag het Volk, met diep vereeren,
  Zoo vaak het de Eedle gadesloeg,

Die onder 't bont der vorstenkleêren
  Het liefst, eenvoudigst harte droeg.
Wat zinverloksels om haar vlogen,
Rein, vroom te leven was haar pogen;
  Geen pligt, dien ze in 't gewoel vergat:
Haar zachte ziel, voor trots beveiligd,
Geleek een tempel, God geheiligd,
  Waar ieder deugd haar altaar had.

Looft, Zangers! looft haar teedre trouwe,
  Die, nooit verzwakt en nooit vermoeid,
(Bij al wat aantrekt in een vrouwe)
  Haars Egaâs harte hield geboeid;
Die, als de staatszorg hem ontrustte,
Den rimpel van zijn slapen kuste,
  Den kommer wegjoeg van zijn spond',
En hem de kruin (bij 't kalm verpoozen
Van 't wigt der kroon ontlast) met rozen
  Van huiselijk geluk omwond.

Schetst, schildert met uw reinste akkoorden
  Haar moedermin en moederzorg;
Haar Drietal, luistrend naar heur woorden,
  Waar liefde leering in verborg!
Maalt, hoe, geknield, den blik geheven,
Zij 't bidden leerde en schuldvergeven
  En weldoen zonder ijdlen schijn;
Bezorgd, dat hier omlaag 't alreede
Door deugd den eerrang, dien 't bekleedde, —
  En eens Gods Hemel waard mogt zijn.

Maar faalt ook niet, o Dichtrenrijen!
  't Gedachtnisoffer van uw zang
Aan kinderlijke trouw te wijen,
  En teeder zusterlijk belang!
Want, waar ook telgen de ouders minden,
Geen dochterharte zult ge vinden,
  Opregter, warmer dan het haar';
En schonken ouders ooit hun zegen
Aan telgen, têer elkâar genegen,
  Het was haar deugdzaam Oudrenpaar.

Doch, droeg ze in 't hart die naaste panden,
  (De vrienden, die Natuur ons biedt!)
De zoete klem der maagschapsbanden
  Omsloot toch ál haar liefde niet;
Neen! verre of na, waar smarte weende,
Haar hand was daar, die hulp verleende;
  Gelijk die bronnen, die het groen
Haars engen rands niet slechts besproeijen,
Maar kwistig van de bergen vloeijen
  En wijd en zijd zich zeegnen doen.

Getuigt het, schaamlen, die ze dekte,
  En lijders, wien haar balsem vloot,
En weezen, wien ze een moeder strekte,
  En armen, spijzend van haar brood!
Wat wellust, als ze een traan kon wisschen,
Den sombren nacht der droefenissen
  Verscheppen in een blijden dag!
Hoe juichte ze, als bij 't hulpebieden,

Zij 't oog der Wereld mogt ontvlieden,
  Genoeg beloond, dat God haar zag!

Zoo dacht de Brave en deed ze tevens,
  Van pronken wars, voor vleijen doof:
Was 't eng van omvang, 't veld haars levens,
  Zij plantte 't vol met vruchtbaar loof.
Van vreugd belonkt, met eer omtogen,
Zij hield haar hemelsch doel voor oogen,
  Ootmoedig bij de gunst van 't Lot;
En, toen de rampen om haar woedden,
Hoe de afgepijnde borst mogt bloeden,
  Haar ziel bleef kalm en sterk in God.

De rampen! — Ja! Wat jammervlagen
  Zijn haar bejegend op haar togt!
Wat schonk, ofschoon uit goud geslagen,
  Haar reisflesch bitter alsemvocht!
Om hoeveel vreugden, wreed gevloden —
Bij welk een tal geliefde dooden
  Heeft zij haar boezem heesch geklaagd!
Wien rilde de angst zóó kil door de aâren
Om dierbren, op de levensbaren
  De rotsen in 't gemoet gejaagd!

Nog gromt het onweêr door de wolken,
  Wiens slag haar stamhuis heeft verplet;
Nog zijn ze bloot de oproer'ge dolken,
  Heur waardsten op de keel gezet;
De toorts, waarmeê de tuchthuisboeven

Haars Vaders troon in puin begroeven,
(Dien Vorst des Vredes!) smeult nog voort,
En, Frankrijks grens door volkstirannen,
Met wat hem dierst was, uitgebannen,
Schuilt 's Grijzen asch in vreemden oord.

Maar — weg die spooksels! 't oog naar boven!
De zwaarbeproefde lijdt niet meer!
Haar goud, door 't vuur gegloeid in d'oven,
Kwam uit den kroes gelouterd weêr.
Zingt, zingt triumf! rijst jubelgalmen!
Zie! bij 't gewuif der gloriepalmen,
Daar zweeft ze, omstraald van hemelglans!
Het welkom lacht haar toe uit de oogen
Der dierbren, haar vooruitgetogen,
In 't wêerzien dubbeld zalig thans!

o Heerlijkheid! o blijd vervoeren!
De tranen, hier geschreid in 't leed,
Ze werden rijke parelsnoeren,
Die schitt'ren op haar zegekleed.
Het laatste bleek der smart week henen,
Door de eeuwge heilzon weggeschenen;
Met hemelrozen op de wang,
Verzelt ze 't Lied der Englenscharen
En, wie haar lief op aarde waren,
Gedenkt zij, biddend, in haar zang.

Die bede... o wil die beê verhooren,
Aartsgoedheid, die 't Heelal bestiert!

Doe troostend Licht den Koning gloren,
  Wiens wijsheid Belgies troon versiert!
Verzacht zijn wee — verzoet zijn tranen
Door liefde van zijn onderdanen,
  Door vreugd van 't vaderlijk gemoed!
Bescherm zijn Huis, zijn lieve Telgen
En schenk het bloeijend Land der Belgen
  Vreê, volksroem, welvaart, overvloed!

(1850. Herzien in 1861.)

DICHTBLOEMEN UIT DEN VREEMDE.

(Gedrukt 1852. Niet in den handel.)

Nee verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres. HORAT.

DE DUIKER.

"Wie, ridder of edelknaap, is er zoo stout
"En duikt in de kolk naar beneên?
"Ik werp in haar kaken een beker van goud;
"Daar tuimelt hij reeds in den wervelvloed heen:
"Wie uwer den beker me op nieuw doet aanschouwen,
"Hij heeft hem verdiend en hij mag hem behouën."

Zoo spreekt de Monarch en hij werpt van den rand
Der barre, granietgraauwe rots,
Die steil uit de zee zich verheft aan het strand,
Den kelk in Charybdis onstuimig geklots:
"Waar (vraag ik nog eens) is die kloekste der kloeken,
"Die 't waagt in de diepte den beker te zoeken?"

En ridders en knapen vernemen de vraag
En huivren en houden zich stil;

Ze blikken in 't bruisende pekel omlaag,
Doch niemand, die d'eerprijs zich eigenen wil.
Ten derdemaal schouwt nu de Vorst om zich henen:
"Zie 'k geen, die het durft? bij zoo velen niet éénen?"

Nog zwijgt men: — als plots, waar de schildknapen staan,
Er één zich begeeft uit de rij;
Hoe minlijk, men ziet hem de koenheid toch aan;
Den mantel, den gordelband werpt hij ter zij:
't Kijkt alles verwonderd; en mannen en vrouwen —
Ze dringen, ze trachten den jongling te aanschouwen.

Hij stapt naar den kliprand en peilt met het oog
De huilende diepte beneên:
Nu spuwt de Charybdis den vloed weêr omhoog,
Die straks in haar zwelgenden gorgel verdween:
Of dondrende buijen aan 't naderen waren,
Zoo grommen, bij 't stijgen, de schuimende baren.

En 't bobbelt en kookt en het bruist en het sist,
Of water zich mengde met vier,
En 't spuit tot de wolken en dampt als een mist,
En golf volgt op golf met geweldig getier;
Wild rolt zich de zee, als verkromp ze van weeën
En baarde ze in stuipen gestaâg nieuwe zeeën.

Maar eindlijk bedaren gebruis en gehuil
En midden in 't zilverwit schuim
Ontsluit zich een zwarte, wijdgapende kuil;
't Lijkt de ingang der Helle, dit grondlooze ruim:

Al wervelend storten, ter linker en regter,
De golven zich neêr in dien vreeslijken trechter.

En haastig nu fluistert de knaap zijn gebed,
Eer 't woedende springgetij keer':
Het volk geeft een schreeuw en het staroogt in 't wed;
Hem slingert de stroom in zijn warrelkring neêr;
De wateren sluiten zich over hem henen
En dekken 't geheimnis: — de knaap is verdwenen.

En boven de slonde bedaart zich de vloed,
Al ronkt het nog onder in 't meer:
Geen mond, of hij murmelt den bevenden groet:
"Vaar-dappre, vaarwel! we zien nimmer u weêr!"
't Loeit holler en holler in 't harte der baren:
't Staat alles in bange verwachting te staren.

"Ja (mompelt men) wierp hij zijn kroon in dien poel
"En sprak hij: "wie ze opduikt van dáár,
" "Die drage de kroon op mijn vorstlijken stoel!"
"Hoe heerlijk ze glinster', ik taalde er niet naar;
"Wat de afgrond verbergt in zijn duistere wellen,
"Geen levende ziele zal ooit het vertellen.

"Hoe menige kiel, door de wieling verrast,
"Vond hier niet alreede haar graf!
"Verbrijzelde boorden, een kabel, een mast...
"Ziedaar wat de maalstroom er weder van gaf. —"
En luider, als naakte de orkaan op de wolken,
Verheft zich het klimmend gebrul in de kolken.

En 't bobbelt en kookt en het bruist en het sist,
Of water zich mengde met vier,
En 't spuit tot de wolken en dampt als een mist,
En golf volgt op golf met een eindloos getier;
Als losbarstend onweêr, zoo loeijen en klaatren,
Bij 't worstlen uit d'afgrond, de schuimende waatren.

En, zie! uit des wervels pikdonkeren schoot
Verheft zich iets, blank als een zwaan;
Het rijst en een glanzige schouder komt bloot
En armen, die vlug door de branding zich slaan:
Hij is 't en hij houdt, bij het oeverwaart streven,
Den beker, verblijd, in zijn linker geheven.

Lang heeg hij naar adem en diep uit de long
En groette het hemelsche licht
En de eene roept d'andren met juichende tong:
"Hij leeft nog! daar komt hij, een glans op 't gezigt!
"Ze hielden hem niet — de verbolgene stroomen!
"Aan 't zwelgende graf is de dappere ontkomen!"

Zoo naakt hij den Koning, te midden der vreugd,
En biedt hem (geknield) de bokaal;
Dees wenkt nu zijn dochter, de parel der jeugd;
Zij vult den verwinnaar de flonkrende schaal
Met de edelste druif, die de wijngaarden kweeken. —
Zich buigend en blozend begint hij te spreken:

"Lang leve de Koning! — Welzalig wie vrij
"Hier ademt — die zon in 't verschiet!

"Maar dáár — dáár beneden!... nog huivert het mij!
"De stervling verzoeke d'Almagtige niet,
"Noch poge te spieden met roekelooze oogen,
"Wat Hoogere Wijsheid met nacht heeft omtogen.

"'k Werd neêrwaart getrokken met hollenden spoed,
"Wanneer uit een rotskloof een wel —
"Een magtige springbron me spoot te gemoet;
"Van weêrzijde nam nu de stroom me in de knel
"En, of ik me al weerde, zoo wakker ik konde,
"Ik draaide als een tol, die gezweept wordt, in 't ronde.

"En God, wien ik smeekte in dit angstvol getij,
"Verhoorde me en wees me in den nood
"Een rotsspits, die 'k niet had gezien, me nabij;
"Vlug grijp ik ze vast en ontworstel den dood:
"Aan takken koraal hing de beker daarneven,
"Die anders aan d'afgrond ten buit waar' gebleven.

"Want diep nog beneden mij, berghoogten diep,
"Lag overal duistere schaâuw;
"Voor 't oor was 't of alles in grafstilte sliep,
"Maar 't oog zag allengs in dat nachtlijke graauw
"Serpenten en draken — wanstaltige hoopen! —
"Die rustloos dit voorhof der Helle doorkropen.

"Dáár woelden, in donkere drommen vergaârd,
"Ontelbre gedrochten dooreen;
"De ontzaglijke zeeslang, de visch met het zwaard
"En haaijen, die felle hijënen der zeên,

"En 't was me of die monsters van ver op me letten
"En, wis van hun prooi, zich de tanden reeds wetten.

"En 'k hing dáár en beefde, terwijl ik bedacht,
"Hoe iedere kans mij ontzonk,
"Zoo verre van menschen, omspookt van den nacht,
"Alleen in deze ijslijke waterspelonk,
"Waar zelfs mijn geklaag niet tot de aarde kon boren,
"Te midden van wanschepsels, redloos verloren.

"Zoo dacht ik, als een van dat monstergebroed
"Met grijpscharen, vademen lang,
"Uit d'afgrond op me aankruipt, een greep naar me doet;
"Verschrikt laat ik los van de klip, waar ik hang;
"Meteen vat de vloed me, die aan komt gestoven;
"Gelukkig! hij giert me nu ijlings naar boven."

Verbaasd had de Vorst tot het einde gehoord:
"De kelk is verdiend!" roept hij uit;
"Maar, dappre, dees ring, met juweelen omboord —
"Niets rijker bezit ik! — ook híj is uw buit;
"Doch waag het nog éénmaal en koom mij verkonden,
"Wat laag — gansch omlaag in de kolk wordt gevonden."

De dochter des Konings — ze siddert op 't woord
En, vleijende, smeekt ze den Vorst:
"Zet, vader, dit gruwlijke waagspel niet voort;
"Hij deed op uw wensch wat geen andere dorst,
"En mogt ge nog meerdere kondschap verlangen,
"Laat een van de ridders den knaap dan vervangen."

Maar snel vat de Vorst de bokaal in de hand
En slingert ze op nieuw in den vloed:
"Haal nu ze nog eens! — Neem mijn eere te pand!
"Dan maak ik u 't Hoofd van mijn hofridderstoet
"En heden nog zult ge als uw bruid haar omarmen,
"Die thans voor u smeekt met zoo teeder erbarmen."

De knaap — 't is of vuur hem den boezem ontsteekt;
Hij vlamoogt; hij ziet geen gevaar,
Hij ziet slechts de schoone, die bloost — en verbleekt
En neêrzijgt in de armen der Jufferenschaar;
Dien gaadloozen eereprijs moet hij verwerven;
Hij stort in de draaikolk op leven of sterven.

Wel hoort men in d'afgrond het ronkelen weêr
Des donders, die 't springtij voorspelt:
Twee oogjes, vol liefde, zien angstig in 't meer;
Dáár komt het — dáár buldert het watergeweld;
Het bruist in de hoogte — en het wervelt weêr neder:
Den jongeling bragt het niet weder.

SCHILLER.

DE MONNIK VAN HET KLOOSTER HEISTERBACH.

Een jeugdig monnik zoekt den stilsten hoek
Des kloosterhofs, diep peinzend onder 't gaan;
Vaak blikt hij in een open Bijbelboek;
Wat de Eeuwigheid zou zijn, wil hij verstaan.

Hij leest — herleest — of hij 't ontraadslen mag:
"Eén dag is bij den Heere als duizend jaar
"En duizend jaar — ze zijn Hem als één dag."
Maar, wat hij peinz', het wordt hem toch niet klaar.

En, twijfelziek, dwaalt hij den lusthof uit,
Het bergwoud in, en slaat op nietwes acht;
Eerst, als het vrome Vesperklokje luidt,
Bedenkt hij, dat zijn kloosterpligt hem wacht.

Nu keert hij daadlijk huiswaart, rept zich snel —
Een onbekende ontgrendelt hem de poort:
't Bevreemdt hem; maar het kerklicht brandt reeds hel
En 't koorgezang der broedren wordt gehoord.

Hij ijlt naar binnen, naar zijn bidplaats toe;
Reeds knielt daar een; ook dezen kent hij niet:
Zijn blik doorloopt nu heel de rij — maar — hoe!
't Zijn vreemden — alle vreemden — die hij ziet.

Hij staart verbaasd: verwonderd zien ze op hem;
Zij vragen naar zijn naam, zijn wil, zijn wensch;
Hij noemt zich en nu mompelt er een stem:
"Dien naam droeg sinds drie eeuwen hier geen mensch.

"Hij gaf gehoor aan booze twijflarij,
"Die 't laatst zoo heette, en hij verdween in 't woud:
"Sinds sprak men van dien man niet in de abdij."
Hij hoort die taal en wordt als ijs zoo koud.

Nu noemt hij ook zijn abt en dag en jaar:
Men haalt een schrift uit de oude kloosterkist
En 't groote wonder Gods wordt openbaar;
't Is hij, die vóór drie eeuwen werd vermist.

Hij start van schrik, vergrijst op eens, zijgt neêr,
Den blos der jeugd, de levenskrachten kwijt,
En stamelt, stervend: "Heb genade, o Heer!
"Vergeef mijn waan, Gij, die lankmoedig zijt!

"Ons oordeel faalt, Uw Woord alleen is waar:
"De nevel wijkt, wiens floers ik niet doorzag:
"U, Eeuwige! is één dag als duizend jaar
"En duizend jaar — ze zijn U als één dag!"

W. Müller.

X

DE DROOM VAN LORD NITHSDALE

IN DEN

TOWER TE LONDEN.

"Vaarwel, Winifreda! mijn troost, mijn geluk!
"Vaarwel mijn getrouwe, kloekhartige gâ!
"Ach! dat ik nog eens aan mijn boezem u drukk,
"Nog eenmaal u kusse, eer mijn stervensuur sla!
"En, als ik, naar 's dwingelands bloedig gebod,
"Zal sluimren in de aarde, beheersch dan uw leed;
"Blik opwaarts; dáár troont een regtvaardige God,
"Die u en uw vaderloos kroost niet vergeet."

Zij weende aan zijn borst, maar vermande zich koen;
Haar tranen bedwong ze en verkropte haar klagt;
"Wie tijd heeft, die weene; ik heb beter te doen;
"Geen weekheid ontsteel' mij de noodige kracht!
"Reeds juichen de snoodaarts, als lekten ze uw bloed;
"Toch, dierbare! sla ons de wanhoop niet neêr;
"Eén uitzigt nog rest er en stevigt mijn moed;
"Hoe magtig de Haat zij, de Liefde kan meer!"

Ze omhelsden elkaâr met een teedere knel;
Hij kust haar, hij kust haar nog eens en nog eens:
"Dank, braafste der vrouwen! geliefdste, vaarwel!

"Dank, minlijke ster in den nacht des geweens!"
Zij gaat en met haar gaat een deel van zijn hart;
Lang volgt nog zijn oor het geruisch van haar schreên:
"Ze is weg, die me 't wrange verzachtte der smart
"En (zucht hij) ik zie ze niet weêr hier beneên!"

Uit de eenzame cel steeg zijn beê tot den Heer;
Hij dacht aan den morgen en 't naadrend gerigt;
Toen boog hij het lijf op het strookussen neêr
Om (kon hij) te sluimren tot d'aanbraak van 't licht.
o Vriendlijke slaap, die het lijden verdooft
En zelfs in uw deernis geen kerkerhol vreest,
Hoe koelden uw wieken hem 't brandende hoofd!
Wat riept gij een lieflijken droom voor zijn geest!

Hij vond zich op eens in zijn jonkheid terug
En plukte gebloemte in zijn vaders vallei;
Hij sprong in den Nithstroom en kliefde dien vlug
En rustte weêr uit op de geurige hei:
Daar schalde de horen; hij spoorde zijn ros,
Een veêr op de muts en het jagtmes op zij,
En, vast in den zadel, door bergen en bosch,
Vervolgde hij 't hert, de gezwindsten voorbij.

Dit droombeeld verdween: — het is zomer en nacht;
Zijn jeugdige Winifred hangt aan zijn arm:
Hij leest in haar oog, als het maanlicht zoo zacht,
En fluistert ze woordjes, van minnegloed warm;
In zuur en in zoet, heel zijn levensduur lang,
Haar trouw zijn, dat zwoer hij; haar minnen alléén;

Daar tintelde een blosje op de maagdlijke wang;
  Een woord ving hij op, dat hem hemelklank scheen.

Toen droomde hij weder: — als krijgshoofd gekleed,
  Daar reed hij aan 't spits van zijn dapperen drom;
De bergen weêrklonken van doedel en kreet;
  En strijdbare clans rukten op van rondom:
Den lievling van Schotland, den balling, hun Heer —
  Voor hem het hoera bij de ontrolde banier!
En duizenden staafden, in 't blinkend geweer,
  Zijn Koningsregt, meer dan het leven hun dier.

Die droom ook vervloog — en hij zag een gezigt,
  Vol dreigenden toestel en somber vertoon;
Het graauwde, 't was ochtend, hem toefde 't gerigt,
  Een priester las naast hem 't gebed voor de doôn;
Dof klonk hem de langzame tromslag in 't oor,
  De doodsklok verhief haar wanhopig geluid,
Het blok was geplaatst en de bijl lag er voor,
  Hij, 't offer, trad bloothoofds de kerkerdeur uit.

Neen, waan was het slechts! 't is zijn ure niet — neen!
  Verlost van dat spooksel, ontsloot hij het oog
En zag bij de lamp, die het welfsel bescheen,
  Een ranke gestalte, die over hem boog:
"Ik ben het, uw Winifred!" lispelt ze zacht;
  "Rijs op en verzel me, geen oogwenk getoefd!
"'t Zal lukken, het plan, dat mijn liefde bedacht;
  "Rijs op en heb hoop! Kom, uw redding beproefd!"

Hij rees en in stilte had ze alles gereed;
Ze strikte om zijn slapen een vrouwehuif vast,
Zijn leden verborg ze in een vrouwelijk kleed
En wees hem 't gebaar, bij dit momtuig gepast:
"Één kus nu, mijn echtvriend! en gaan wij — bedaard!
"Gij vóór mij — ik volg u — vooral niet gespoed!
"o God, die in 't noodtij de braven bewaart,
"Verblind ze, die dorsten naar schuldeloos bloed!"

Zij gingen de cel uit — door wulven en gang —
Geen knecht had er erg, geen cipier hield hen aan;
Van hekken en deuren schoof grendel en stang;
Het poortslot ging open; de wacht liet ze gaan:
En naauw blonk de dag, of, met vliegende vaart,
Daar zeilden ze reeds naar de Gallische kust,
Waar, veilig en vrij, aan een vriendlijken haard,
Hen liefde vertroostte en verkwikkende rust.

C. Mackay.

DE LORD VAN BURLEIGH.

"Meisje! (zegt hij vrolijk fluistrend)
"Zoo mijn hart me niet verblindt,
"('k Heb u daaglijks gâgeslagen)
"Meisjelief! ik word bemind."

Blozend fluistert zij nog zachter:
"Niets me op aard zoo lief als gij." —
Hij is maar een landschapschilder
En een boerenmeisje zij.

Teeder kust hij 't staamlend mondje,
't Kust hem weder, teêr en kuisch;
In de dorpskerk trouwt het paartje
En zij trekt uit 's vaders kluis.

"'k Breng mijn wijfje geen geschenken,
"Klein en needrig is mijn deel;
"Liefde zal wat faalt, vergoeden;
"Dierste! u hoort mijn hart geheel."

Langs warande en weiveld trekkend,
Zien ze slot en lusthuis staan:
't Zomerkoeltje, 't loof doorzwevend,
Ruischt hun lieflijk toe bij 't gaan:

En, als rees hij uit gepeinzen,
Zegt hij, daar zijn hand ze toont:
"Letten we op die fraaije huizen,
"Waar de schatrijke adel woont."

Op zijn arm vertrouwlijk leunend,
Luistergraag naar 't geen hij zeit,
Ziet zij al het rijke en grootsche,
Waar hen 't pad langs henen leidt;

Hoven, met gebloemt bewassen,
  Perken, bruin van lomm'rig hout,
Lustpaleizen, oude burgten,
  Voor vermaak of pracht gebouwd.

Ieder woordje maakt hem liever
  En, met heimlijk ongeduld,
Zoekt haar oog van verre 't stulpje,
  Dat haar zoetste hoop vervult.

o! Ze zal hem trouw beminnen,
  t'Huis hem 't regt genoeglijk zijn:
Elk zal 't net en keurig vinden,
  Wie er op zijn vloer verschijn'.

Zoo, terwijl haar lief gemijmer
  In de zoetste toekomst dwaalt,
Is ze een trotsche poort genaderd,
  Wier arduin met wapens praalt;

En daarachter rijst een burgtslot;
  Weidsch als dit is, zag ze er geen:
Buigend komt hun tal van dienaars
  In 't gemoet bij 't binnentreên.

Zacht, eerbiedig is hun antwoord
  Op zijn onbedwongen taal:
Ondertusschen, 't hoofd geheven,
  Leidt hij haar van zaal tot zaal;

En, terwijl zij spraakloos uitziet,
  Hoe dit wonder einden zal;
Zegt hij haar met liefdes hoogmoed:
  "U en mij behoort dit al!"

Ja, hier woont hij, Heer van Burleigh;
  't Is zijn slot en erflijk leen.
Grooter Lord en milder landheer
  Toont het gansche Rijk er geen.

Plotsling kleurt haar wang en voorhoofd,
  Overstroomd van gloeijend rood,
Of de schaamte haar deed blozen
  Bij dien luister, haar te groot.

Doodlijk bleek verving dat blozen,
  Als begaf haar 's levens gloed;
Maar hij sloot haar in zijn armen
  En verwakkerde haar moed:

En zij kampte met haar zwakheid
  En, viel 't haar bijwijlen bang,
Met beminlijke gedweeheid
  Schikte zij zich in haar rang:

En hij was een teedre gade
  En zij deed haar pligt zoo trouw,
Dat al 't volk haar liefde toedroeg
  En vereerde als edelvrouw.

Maar dat was niet, wat ze droomde:
  Al die grootheid, al die pracht,
Waar ze niet voor was geboren,
  Woog haar als te zwaar een vracht.

Zwakker werd ze, daaglijks zwakker,
  En ze zeî soms met een zucht:
"Waar' hij nog die landschapschilder,
  "Die mijn hart won in 't gehucht!"

Zoo verkwijnde ze aan zijn zijde.
  Twee paar telgjes had haar schoot —
Lieve telgjes hem geschonken
  En toen stierf ze een vroegen dood.

Tranen stortend, handenwringend,
  Diep gebogen door den druk,
Was Lord Burleigh onvertroostbaar
  Om zijn ras vernield geluk:

En hij kwam haar eens nog kussen:
  "Maagden! geef de beste vrouw
"'t Boersche kleedje (sprak hij schreijend)
  "Dat zij aanhad bij haar trouw."

Prachtloos droeg men haar ten grave;
  Aller oog vol droefheidsvocht:
In haar needrig trouwkleed lag ze,
  Dat haar zieltje rusten mogt.

A. TENNYSON.

DE BRON VAN SINTE KEYNE.

In 't Westerland springt er een bron uit den grond,
Als dauw van den hemel zoo rein:
Vraag vrouwen en vrijsters, vraag uren in 't rond,
Elk weet Sinte Keynes fontein.

Een eik overschaâuwt haar, een olm en een esch,
Ze weven een tent van geblaârt;
Omlaag spoelt een treurwilg haar hangende tres
In 't vocht, dat er opkwelt uit de aard.

Daar boog zich een reiziger neêr bij de bron,
Gelokt door het lavende nat;
Reeds uren lang had hij gestapt in de zon,
Geen windje verkoelde zijn pad.

Hij dronk van het water: het deed hem zoo'n goed,
Kristalklaar en kil als het was;
Hier merkte men naauwlijks den zomerschen gloed,
Des wierp hij zich neêr in het gras.

Terwijl hij daar, duttend, zijn krachten herwon,
Genaakte er een man van het land;
Hij zette de kruik, die hij droeg, bij de bron
En groette op gemeenzamen trant:

"Nu, heerschap! dus sprak hij, vrijmoedig en rond,
"Zoo ge ook tot het trouwgilde hoort,
"Dan liep u nooit heuglijker teug in den mond
"Dan dien ge thans snoept in dit oord:

"Of heeft, bij uw weten, vrouwliefste voorheen
"Hier ooit in den omtrek vertoefd?
"Want dan — ja, dan heeft ze — 't is tien tegen één —
"Dit zeldzame water geproefd."

" "Getrouwd? (was het antwoord) dat ben ik! gewis!
" "En nooit kwam mijn vrouw in dit oord;
" "Doch, waarom die bron nu zoo goed voor mij is...
" "Dat gaat mij te diep, op mijn woord!" "

"Hoor! vaak heeft Sint' Keyne (hervatte de boer)
"Zich hier in dit lommer verheugd;
"Des schonk ze, eer ze zalig naar 't hemelrijk voer,
"Dees bron een bijzondere deugd.

"Verfrischt, na de trouw, zich de man hier het eerst,
"(Gelukkig, wie 't doen mogt, voorwaar!)
"Dan is hij de baas in zijn huis en hij heerscht,
"Al wierd hij ook tweehonderd jaar:

"Doch was hem zijn bruidje te slim of te snel,
"o Jerum! dan wacht hem het jok."
De vreemde sprong schielijk op nieuw naar de wel
En nam nog een hartigen slok.

"En hoe ging het ú toch? (zoo vroeg hij hem weêr)
"Gij laafdet u, wed ik, met vrucht?"
De boer sloeg zijn oogen, bedrukt, voor zich neêr
En beet hem in 't oor met een zucht:

"Ik liep wat ik konde, zoodra de pastoor
"Het *Amen*, na 't zegenen, sprak;
"Maar, fluiten! toch was mijn Margriet me nog voor;
"Een fleschje-vol had ze in haar zak."

SOUTHEY.

DE KAMP MET DEN DRAAK.

Wat wild rumoer! Wat woelt er daar
De straten langs met drok gebaar!
Staat Rhodus in den brand? Bij hoopen
Komt regts en links het volk geloopen
En uit den drom, die om hem sluit,
Steekt, fier te paard, een ridder uit
En, achter hem, aan koord en reepen
Zie 'k een vervaarlijk monster sleepen,
Het schijnt een draak... het heeft een kaak,
Als die des krokodils, wanschapen.
't Staart alles beurtlings op den draak
En op den ruiter, kloek in 't wapen.

En luidkeels jubelt jong en oud:
"Dat is het ondier (komt! aanschouwt!)
"Wiens moordlust mensch en vee deed sneven!
"Ziet dáár den held, die 't bragt om 't leven!
"Reeds vóór hem toog er menigeen
"Ten hagchelijken kampstrijd heen;
"Maar niemand zag men wederkeeren.
"Wie zou dien dappren niet vereeren!"
Zoo trekt de schare en juicht en looft,
Totdat zij 't ridderklooster nadert,
Waar, opontboôn door 't Opperhoofd,
Zich de Orde van Sint Jan vergadert.

Dáár treedt voor 's Meesters hoogen stoel
De jongling uit het volksgewoel,
Dat, door portaal en poort en gangen
Gedrongen, aan zijn zij bleef hangen.
Hij buigt en vangt bescheiden aan:
"Ik heb — zoo 'k meen — mijn pligt gedaan:
"Den draak, die lang dit oord deed beven,
"Hem mogt mijn zwaard den doodsteek geven:
"Nu jaagt geen schrik den landman meer,
"Het vrije veld zal 't vee weêr spijzen,
"Het rotspad wacht den pelgrim weêr,
"Die 't Heilig Beeld zijn lied doet rijzen."

Maar streng blikt hem de Meester aan;
"Gij (zegt hij) hebt iets kloeks bestaan;
"Het past een ridder niet te vreezen;
"Uw heldenmoed is klaar bewezen;

"Doch, spreek, wat pligt bindt bovenal
"Wie Christus ridder heten zal
"En 't kruisbeeld draagt als eereteeken?"
En allen in het rond verbleeken;
Doch hij, een blos op 't schoon gezigt,
Zegt, zedig voor den Vorst gebogen:
"Gehoorzaamheid is de eerste pligt
"Van wie dat sieraad dragen mogen."

" "Dien pligt, mijn zoon! (hervat de Vorst)
" "Gij schondt hem, toen ge strijden dorst;
" "Gij wist de wet, die 't u ontzeide;
" "'t Was strafbre moed, die u verleidde." "
"Heer! rigt me, (is 't antwoord) maar gedoog,
"Dat ik u alles zeggen moog':
"Het doel der wet, haar geest en leven,
"Die meende ik niet te wederstreven:
"Ik ging niet roekeloos op weg,
"Noch blindelings 't gedrocht bevechten;
"Maar zocht door list en overleg
"De kans voor mij te doen beslechten.

"Reeds lag een vijftal, op wier moed
"Onze Orde trotsch was, in hun bloed,
"Slagtoffers van roemruchtig streven,
"Toen 't kampverbod werd uitgeschreven.
"Gevoel van wrevel en van smart
"En strijdlust woelden in mijn hart:
"Ja, 's nachts-zelfs, niet tot rust gekomen,
"Bevocht ik 't monster in mijn droomen

"En, daagde weêr de morgengloor
"En hoorde ik nieuwe ellenden klagen,
"Dan, wild van hartzeer, nam ik voor,
"'t Gevaar ten spijt, den kamp te wagen:

"En tot mij zelven sprak ik dan,
"Wat siert den knaap, wat eert den man?
"Wat deden zij, die wakkre helden,
"Wier lof de dichterzangen melden —
"Die 't Heidendom, hun moed ten loon,
"Verheerlijkt heeft als Halve Goôn?
"Zij vaagden, op hun stoute togten,
"De wereld rein van wangedrochten;
"Op leeuwen koelden zij hun moed,
"Op Minotauren en Harpijën,
"En willig stortten zij hun bloed
"Om schuldlooze offers te bevrijën.

"Zijn Turk en Moor alleenig waard
"Het scherp te voelen van ons zwaard?
"Zal 't valsche goôn slechts nederhouwen?
"Neen! wie er ramp en jammer brouwen
"En, waar ook hulplooze onschuld ween',
"Dáár ijlt de Christenridder heen;
"Doch wijsheid moet zijn gloed bestieren,
"Beleid op sterkte zegevieren:
"Zoo dacht ik vaak en toog, alléén,
"Om 's monsters gangen te beloeren:
"Daar was 't mij of me een licht bescheen...
"Ik juichte... ik zag hoe strijd te voeren.

"En 'k zocht u, Vorst! en vroeg u toen
"Verlof, een reis naar huis te doen;
"Goedgunstig hoordet gij mijn bede:
"'k Ging scheep; wij vlogen van de reede.
"Zoo zette ik niet den voet aan land,
"Of 'k liet mij door een kunstnaarshand,
"Naar 't beeld, dat me in 't geheugen zweefde,
"Een draak boetseren of hij leefde:
"Het reuzenligchaam wordt getorscht
"Door korte scherpgeklaauwde pooten;
"Een schubbig vel dekt rug en borst,
"Als hield een pantserkleed ze omsloten.

"Lang steekt de hals vooruit; de muil,
"Afgrijslijk, als des Afgronds kuil,
"Spart, bloedig en met gif bedropen,
"Tot grijpen naar zijn prooi, zich open;
"Dit zwarte hol is digt bezet
"Met rijën tanden, scherp gewet;
"De tong is puntig als een degen;
"Vuur bliksemt u uit de oogen tegen;
"Het achterlijf, vervaarlijk lang,
"Rolt, als een slang, in kronkelringen,
"Gereed, met doodelijke prang
"Om man en paard zich vast te wringen.

"Het schrikbeeld, dus bijna volwrocht,
"Verkrijgt de kleur van 't wangedrocht,
"Dat aaklig graauw der giftmoerassen,
"Die in hun poelen 't zagen wassen:

"Half draak, half slang, — daar staat het klaar. —
"Nu kies ik mij een doggenpaar,
"Vlug, onverschrokken, grof van spieren,
"De jagt gewoon der wilde stieren;
"Die voed ik-zelf, verzorg ze wel
"En tracht hun sluwen aard te scherpen
"En leer ze trouw zijn aan 't bevel
"En moedig zich op 't monster werpen:

"En, waar het buikvlies, week en wit,
"Min weêrstand biedt aan 't fel gebit,
"Dáár zet ik ze aan den draak te pakken
"En diep de tanden in te hakken.
"Toen, in een ligten wapendos,
"Bestijg ik mijn Arabiesch ros,
"Een hengst, uit edel ras geboren;
"Ik vuur het aan, ik klem de sporen,
"Genaak het schrikdier in galop
"En slinger, mikkend d'arm geheven,
"Mijn spies zóó forsch het naar den krop,
"Als ging het reeds om lijf en leven.

"En, of het ros al snuift en springt
"En beeft en, steigrend, rugwaarts dringt,
"En beide doggen, huilend, zwichten,
"Ik hoû steeds vol hen af te rigten.
"Zij wennen; — 't vreezen is gedaan. —
"Driewerven wies en kromp de maan,
"Toen wendde ik herwaart weêr den steven
"Met paard en dog, thans wel bedreven.

"Nu licht de derde zon dees kust,
"Sinds weêr mijn voet haar bodem drukte.
"Mijn leden gunde ik schier geen rust,
"Totdat de proef mij goed gelukte.

"Want heftig vloog mijn borst in gloed
"Om 't kortlings weêr verzwolgen bloed.
"Bij 't gifmoeras was 't rif gevonden
"Van afgedwaalden, pas verslonden.
"Nu pleeg ik met mijn hart-slechts raad
"En snel besluit ik tot de daad.
"'k Zeg heimlijk aan mijn wapenknechten,
"Dat ik het monster ga bevechten,
"Maar in 't gevaar geen deelnoots wil;
"En, wijl ik vreemde blikken mijde,
"Vertrek ik, ongemerkt en stil,
"Mijn forsche doggen trouw me op zijde.

"Gij kent het kerkjen, Edel Heer!
"Door stoute kunst gebouwd weleer
"Op 't steilste rotsgevaart, waar de oogen
"Heel 't eiland overschouwen mogen;
"Van buiten schijnt het arm bedeeld,
"Maar 't bergt een schat, een wonderbeeld,
"De Moedermaagd en 't Kind, te midden
"Der Drie Gekroonden, die 't aanbidden.
"Langs viermaal dertig trappen naakt
"De pelgrim 't wit van 't vroom begeeren;
"Dan — duizlend — op den top geraakt,
"Verkwikt hem 't heilig beeld des Heeren.

"Van ondren gaapt aan 's rotssteens voet
"Een hol, waar nimmer zonnegloed
"In straalt, maar altoos dampen kleven,
"'t Naburig giftmoer uitgedreven;
"In die spelonk lag dag en nacht
"Het monster, gluipend, op de wacht,
"Als of de Helledraak er waakte,
"Dat niemand Godes huis genaakte,
"En, zettede op 't noodlottig pad
"De pelgrim zonder erg een schrede,
"Met had zijn vijand hem gevat
"En sleurde naar de krocht hem mede.

"Alvorens ik ter kampplaats toog,
"Bezocht ik 't heilig kerkje omhoog;
"Ik heb mijn zonden daar beleden,
"Voor 't wonderbeeld geknield, gebeden,
"Met wapens, op 't altaar gewijd,
"Me omgord en toegerust ten strijd;
"Toen ben ik, onder priesters zegen,
"Van 't rotsgevaarte neêrgestegen:
"Ik spring te paard, geef d'afscheidsgroet
"En trek (het hart van drift aan 't branden)
"Alléén, mijn vijand te gemoet
"En stel mijn ziel in Godes handen.

"Een eindweegs naauw op de effen baan,
"Daar slaan mijn beide doggen aan;
"Mijn strijdhengst snuift, begint te rillen
"En staroogt zonder voort te willen,

"Want digtebij lag 't monsterdier,
"Zich baakrend in het zonnevier,
"De kronkelstaart om 't lijf gewonden:
"Zij jagen 't op, mijn wakkre honden;
"Doch rugwaart vliegen ze terstond,
"Bedreigd door de opgespalkte kaken,
"Wier wild gehuil het oorvlies wondt,
"Terwijl ze een dikken pestwalm braken.

"Maar 'k moedig ze aan en dog bij dog
"Hervat den aanval vuurger nog;
"Wijl ik met kracht van vuist en vinger
"Mijn spies naar 's ondiers lende slinger;
"Doch, magtloos als een wandelstaf,
"Stuit ze op het schubbig pantser af
"En 'k heb geen tweede nog genomen,
"Daar deinst mijn hengst, spijt spoor en toomen,
"Voor 's monsters basiliscus blik
"En 't wolkend gif, zijn muil ontstegen:
"Wee mijner! 't ros is wild van schrik —
"Vlak bij mij grijnst de dood mij tegen.

"Toen vlieg ik, met een sprong, van 't paard,
"Ontbloot en rep mijn puntig zwaard;
"Maar kracht en moeite zijn verloren
"Om 't rotsig harnas door te boren:
"Het woedend monster zwaait zijn staart
"En smijt mij met een slag ter aard;
"Ik zie zijn kaken zich bewegen,
"Zijn tanden blikkren reeds mij tegen,

"Als flus mijn doggen, dolverwoed,
"Het grijpen en den buik verslinden,
"Zoodat het krimpt, van pijn doorwroet,
"Zijn noodkreet mengend met de winden.

"En, eer 't zich loswringt uit den beet,
"Spring ik weêr op, de kling gereed;
"Snel zoek ik, waar het aan te randen
"En stoot tot diep in de ingewanden
"En boor en vlijm en draai het staal;
"Het zwarte bloed schiet straal bij straal;
"De draak zijgt neêr; maar, nederzijgend,
"Bestelpt hij mij, naar adem hijgend;
"Ik zwijm van 't wigt der reuzenleên
"En, als ik weder de oogen open,
"Daar zie 'k mijn knapen om mij heen
"En 't schrikdier dood, met bloed bedropen."

Hij zwijgt. — Te lang alreeds gestuit,
Barst, daavrend, nu de geestdrift uit;
De welven dreunen of ze spleten
Van vreugdgedruisch en jubelkreten;
De weêrschal rolt van oord tot oord
't Gejuich, verhonderdvoudigd, voort;
Zijn Ordebroedren-zelf verlangen
Met lauwren 't heldenhoofd te omvangen;
En 't volk — het wil, in feestgewaad,
Hem, 't eiland door, doen zegepralen:
Daar fronst de Meester 't streng gelaat
En wenkt; — 't wordt stil weêr in de zalen.

"De draak, verwoester van dit Land,
"Viel (spreekt hij) door uw dappre hand;
"Gelijk een god moog 't volk u eeren,
"Als vijand ziet u de Orde keeren;
"Een erger slang toch teelde uw borst,
"Dan 't ondier, dat ge trotsen dorst:
"Die slang, die gift spuwt in de harten,
"Die tweedragt stookt, gezag leert tarten —
"Ze is de euvle wederstrevenszucht:
"Doof is zij voor de stem der wetten,
"Zij scheurt den band van orde en tucht
"En zou heel de aard in oproer zetten.

"Ook de Islamiet toont koen beleid;
"Den Christen siert gehoorzaamheid;
"Want daar, waar eens de Heer der heeren
"Het stof betrad in dienaarskleêren —
"Dáár stichtte — op dien gewijden grond! —
"Het voorgeslacht ons Ordebond
"Om 't zwaarste voorschrift na te komen,
"D'oproergen eigenzin te toomen:
"U heeft een ijdle roem verrukt;
"Daarom ga henen uit mijne oogen:
"Wie onder Christus jok niet bukt,
"Zou dien zijn kruis versieren mogen!"

Daar schokt het huis van luid misbaar.
"Genâ!" roept heel de Broederschaar;
Maar de eedle jongling, zonder spreken,
Legt mantel af en Ordeteeken,

Wijl hij den blik ter aarde slaat.
Hij kust des Meesters hand en gaat;
Dees volgt een poos hem na met de oogen,
Roept toen hem weêr en zegt, bewogen:
"Kom aan dees vaderborst, mijn zoon,
"Die thans een zwaarder strijdkans tartte!
"Herneem het Kruis, 't is demoeds loon:
"Hier overwont ge uw eigen harte."

SCHILLER.

DE VERLOREN KERK.

Vaak hoort men door het zwaar geboomt'
In 't hart des wouds een toonklank zweven;
Maar niemand weet van waar die koomt;
Naauw kan de Sage ons narigt geven:
Het zou de Kerk zijn, die verdween,
Wier klokgalm voortrolt op de winden.
Eens stroomden er de pelgrims heen,
Thans weet er geen den weg te vinden.

Ik doolde laatst het bergwoud in,
Waar 't pad verschool in struikgewemel;
Mijn boezem, los van aardschen zin,
Verzuchtte naar Gods zaalgen Hemel:

Waar, woest en eenzaam, alles zweeg,
Daar drong de galm weêr door de blaadren;
Hoe meer mijn zielsverlangen steeg,
Hoe meer 't geluid mij scheen te naadren.

Het was zoo boeijend voor het oor;
'k Verloor me al dieper in gedachten;
Nog weet ik niet, hoe — ver van 't spoor —
Mijn schreên zoo hoog me in 't bergwoud bragten:
Het scheen me of meer dan honderd jaar
Me in droomen was voorbijgevlogen,
Toen in 't gewolkte, middagklaar,
Een open vak rees voor mijne oogen.

Het donker luchtblaauw glom van goud,
Zoo vurig schoot de zon haar stralen;
Een Domkerk, allertrotscht gebouwd,
Stond in het schittrend licht te pralen;
Haar steunden wolken van beneên,
Alsof ze op vleuglen wierd geheven,
En in den hoogsten Hemel scheen
Haar spitse toren weg te zweven.

Een vol, plegtstatig klokgegons
Klonk lieflijk uit zijn open bogen:
Geen handen trokken 't schomlend brons,
't Werd door een heilgen storm bewogen;
't Was of die storm, dat klokgebom
Mij drong door 't innigst merg mijns levens:
Zoo trad ik, wanklend, in den Dom,
Geschokt door vrees en vreugde tevens.

Hoe 'k in zijn ruim te moede was...
Het faalt me aan woorden, die 't verklaren;
Beschilderd toonde 't vensterglas
Een reeks van vrome martelaren;
Het scheen me of door een wondren gloed
Die beelden eensklaps leven kregen:
Ik zag een heilgen Vrouwenstoet
En Helden Gods dooréén bewegen.

En 'k viel bij 't altaar op de kniên,
De borst vol liefde en vol gebeden;
'k Had eerst aan 't welf gemaald gezien
Een schets van 's Hemels zaligheden,
Maar, toen ik 't oog weêr op wou slaan,
Daar spleet het koepeldak van boven;
'k Zag 's Hemels poorten openstaan
En ieder voorhang weggeschoven.

Wat heerlijkheid ik heb aanschouwd,
In stille aanbidding weggezonken;
Wat lied me trof, zoo rein, zoo stout,
Als nimmer aardsche liedren klonken,
Dat drukt geen menschlijk spraaklid uit;
Maar wie 't ook gaarne ervaren zouden,
Zij mogen acht slaan op 't geluid
In de eenzaamheid der hooge wouden.

UHLAND.

HET GELUKSKLOKJE.

De Koning lag op sterven, daar wenkte hij zijn zoon
En drukte hem de handen en wees hem op den troon:
"Mijn zoon! (dus sprak hij bevend) u hoort die zetel thans;
"Onthou nu deze woorden bij kroon en scepterglans.

"Nog denkt ge u de aarde zeker een oord, vol vreugde en lust;
"Heel anders is 't, mijn waarde! wees tijdig des bewust:
"'t Geluk geeft enkle droppels, maar schalenvol het Wee;
"In duizend schalen smarte gaf 't Heil me een drop of twee."

De Koning is ontslapen: zijn zoon begreep hem niet:
In louter rozenkleuren vertoont zich hem 't verschiet.
Hij grimlacht onder 't purper en wil, dat ieder weet,
Hoe krankte-alleen zijn vader zoo somber klagen deed.

En buiten op zijn burgtin, vlak boven 't welf der zaal,
Waarin hij rust of arbeidt of vrolijk zit aan 't maal,
Laat hij een klokje hangen, dat luid zijn klepel klept,
Wanneer zijn hand beneden een koord van zijde rept.

Dit klokje wil hij luiden, als hij op 't rijksgestoelt'
(Dat heel zijn Volk het hoore) zich regt gelukkig voelt:
Er zal (vertrouwt hij zeker) geen zon ter kimme gaan,
Of 't klokje zal zijn toonen, zijn blijde toonen slaan.

Na volgen zich de dagen; maar wat, in goud getooid,
De morgenstond beloofde, dat brengt hem de avond nooit.
Soms grijpt zijn hand de zijde; hem kleurt een blijde blos, —
Daar schiet hem iets te binnen, — hij laat de zij weêr los.

Eens barst hij uit in vreugde: "mij schonk het Lot een vrind!
"Nu lui ik! elk verneme hoe zalig ik mij vind!"
Daar brengt hem een vertrouwde de wreede tijding aan:
"Vorst! wien ge uw halsvriend waande, heeft heimlijk u verraân!"

Eens juicht hij in vervoering: "mijn liefde wordt verhoord!
"Gelukkige, nu lui ik! Triumf! mijn heilzon gloort!"
Daar toont zijn kanzelier hem een onderschepten brief:
De valsche vleit den Koning, maar heeft een ander lief.

De Vorst kan 't leed verzetten: in vrede bloeit zijn rijk:
Nooit is zijn schatkist ledig; geen magt zijn magt gelijk;
Hem hooren vette beemden en wijngebergte en woud;
Hem dienen wakkre mannen, wier vlijt zijn akkers bouwt.

En, naar zijn venster stappend, beschouwt hij huis en hut,
Zijn volk — het schijnt gelukkig: zijn zorg is niet onnut.
Dit doet hem goed aan 't harte: welaan dan, blij geluid!
Daar dringt een schare binnen en gilt het angstig uit:

"Heer Koning! Ach, zie ginder dien zwarten rook, dien brand!
"'t Zijn onze stulpen, Koning! de vijand viel in 't Land!"
" "Vervloekte plundraars!" " brult hij, het oog van woede ontgloord;
Zijn vuist grijpt d'oorlogsdegen en slaakt de klokkekoord.

Reeds grijzen hem de lokken; reeds voelt hij 't ligchaam zwak;
Nog immer zwijgt het stille, het klokjen op het dak,
En, kleurt hem soms het voorhoofd van iets, dat zweemt naar vreugd,
Het is of 't oude klokje ter naauwernood hem heugt.

Doch, toen nu, bleek en krachtloos, de Vorst op sterven lag,
Daar hoorde hij voor 't venster gezucht en weegeklag.
"Wat (vraagt hij) mag dat wezen?" Zijn oude lijfknecht schreit:
"Ach, Vorst! de Kindren jamm'ren nu Vader van hen scheidt."

" "Mijn Kindren, laat ze komen! — Was ik hun dan zoo waard?" " —
"Kon, Vorst! hun bloed u redden, er werd geen bloed gespaard!"
Daar stroomt de volksdrom binnen, in stille, stomme smart,
Om eens nog hem te zeegnen, den koning van hun hart.

"Gij mint mij dan, mijn Kindren?" — " "Ja! innig!" " snikt de schaar.
De Vorst rijst op van 't sterfbed, staat als een Heilig daar,
Blikt dankend naar den Hemel, en grijpt de koord en luidt
En, met een lach op 't wezen, blaast hij den adem uit.

SEIDL.

DE FEE VAN HET ZUGERMEER.

Te Zug[1], waar het meer op het oevergroen stuit,
Verheft zich niet zelden een wonder geluid,
Als klonken er klokken met plegtig gebom,
Als zong er een orgel omlaag in de kom.

Te Zug, op den bodem van 't vloeijend azuur,
Daar schemeren daken en toren en muur;
Ook ziet er de schipper, bij wolkeloos weêr,
Gedaanten bewegen beneden in 't meer.

Dan legt hij de riemen een wijl in de boot
En kruist zich en prevelt — den schedel ontbloot:
"Zend, God! hun uw vreê, wie dees diepte bewaart!"
Waarna hij den vreemdling het wonder verklaart.

Hel vonklen de waatren van 't licht van den trans;
Maar de oogjes der Fee overtroffen ze in glans:
Zij gluurde uit de plassen; haar boezempje joeg;
Ze minde den zoon van den Raadsheer te Zug.

Zij zong hem een lied, waar het harte bij smelt;
Verrukt hield de knaap haar in de armen gekneld;
Pas wond zich de schaâuw om den Rigi weêr heen,
Of liefde bragt beiden op d'oever bijeen.

---

[1] *Zug*. De *u* in dit woord heeft den klank van ons *oe*.

Hoe vlug was bij 't kozen dan de avond vergaan!
Hoe snelde het maantje ten top van heur baan!
De sombre Pilatus — wat legde hij gaauw
Zijn nachtlijken dos af van nevelig graauw!

Terwijl dan de Morgen langs 't watervlak gleê,
Vergulde hij traantjes in de oogjes der Fee;
Want, ach! ze moest scheiden, terug naar het diep,
Waar 't harde bevel van haar vader ze riep.

Doch 's avonds — dan dartelde ze op uit den vloed,
De wachtende kusjes der min te gemoet.
Zoo vlogen de weken, de maanden daarheen,
Tot ze eens er met blikken, vol kommer, verscheen.

"o Liefde! (zoo kreet zij) wat baart gij me een smart!
"Kom, dierste! voor 't lest u gedrukt aan mijn hart!
Ze zuchtte, ze weende, ze omvlocht hem zoo teêr
En drong naar het water, als trok haar het meer.

"Mijn vader, in 't vloedgebied meester en vorst,
"Ontdekte het teedre geheim in mijn borst;
"Hij vroeg me, ik beleed het; — afgrijsselijk lot!
"'k Mag nimmer u weêrzien, zoo luidt zijn gebod.

"Één middel... " "Wat middel? o Zeg het me snel!
" "Zoo 'k u maar behoude, is het ergste mij wel!" " —
"Ga 't meer met mij in, mijn geliefdste! mijn al!
"Verzel me in mijns vaders paleis van kristal."

" "'k Verzel u! dat zweer ik! en stikk' mij de vloed!
" "Met u aan het harte te sterven, is zoet!
" "Veel liever, waar gij zijt, gesluimerd in 't graf,
" "Dan kwijnend geleefd hier op aard van u af!" "

"Wat spreekt ge van graf!" was heur juichend bescheid:
"'t Is levensgeluk, dat omlaag u verbeidt;
"Wij minnen er eeuwig met jeugdige lust:
"Drink, lievert, dit vocht en verzel me gerust!"

Ze hing in zijn armen: hij kuste de Fee,
Zag eens nog ten hemel en fluisterde een beê;
Toen bragt hij de schaal aan zijn lippen en dronk;
Daar kringden de golfjes; het paartje verzonk.

En, als hij weêr opzag, gedaald tot den grond,
Daar schitterde een stroomparadijs in het rond;
In 't slot van kristal zat de Koning ten troon
En stak hem de hand toe en noemde hem Zoon.

Volvrolijk vervloog nu voor 't minnende paar
In weelden en feesten een jaar en een jaar;
Er kwam slechts een wolkjen in 's jongelings oog,
Wen 't Alpenlied klonk uit de bergen omhoog.

Maar bomden de klokken aan d'oever van 't meer,
Dan sloeg hij aan 't mijmren en 't hart deed hem zeer;
De klokken van 't kerkje, waarin hij voorheen,
Geknield bij zijn moeder, als kind had gebeên.

Dan zag hij die teedre; zij zocht hem, ze kreet;
Zijn vader vergrijsde en verging van het leed;
Zijn broeders, zijn zusters... ach! vruchtloos verjoeg
Zijn liefde die beelden: hij smachtte naar Zug.

Zoo neep hem het heimwee met foltrende prang;
Zijn blik werd al doffer, al bleeker zijn wang;
Toch huichelde en zweeg hij, bedwong zich en streê,
Want, hoe hij ook leed, hij beminde de Fee.

Wat schuilt er zoo diep, dat de Liefde 't niet vindt?
Geen oog, dat het oog van het harte verwint!
De schoone doorgrondt, wat den dierbare pijnt,
En balsem is klaar voor de wond, die hem schrijnt.

Ze put van het bronnat, dat onder den vloed
Het leven bewaart in het menschlijke bloed,
En brengt het in 't nachtuur, van niemand aanschouwd,
Naar Zug in de straten op d'oever gebouwd.

Die straten — dáár woonde 't beminde gezin —
Dáár de ouders en magen haars lievelings in;
Geen wel, die er vloeide, of ze leegde ze in 't meer
En 't vocht uit de tooverbron vulde ze weêr.

En 's morgens, toen ieder zich laafde aan zijn put,
Daar kraakte de bodem, gescheurd en geschud,
En huizen en kerkjen en al wat er was,
Het zakte, ongedeerd, naar omlaag in den plas.

Toen waren ze blij weêr te zamen vergaârd,
Die vroeger elkander zoo liefden op aard;
Sinds leven ze vrolijk en vredig bijëen,
Een hemel van wateren over hen heen.

Van daar die geluiden, dat zwellend akkoord,
Te Zug uit de diepte der plassen gehoord,
Als slaakten er klokken heur plegtigen galm,
Als zong er een orgel een lieflijken psalm.

Van daar, dat omlaag in het vloeijend azuur
Zich daken vertoonen en gevel en muur;
Van daar, dat de schipper bij wolkeloos weêr
Gedaanten ziet schemeren onder in 't meer.

J. B. Rousseau.

DE WRAAK.

Ginds in dat burgslot, te midden der stroomen,
Huist er een geest, die er jammert en klaagt;
Eens in het jaar, als de nacht is gekomen,
Toont zich de schim der rampzalige maagd;
't Uur en de nacht, toen ze wreed werd geveld. —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

"Weêrmin van mij zult ge nimmer verwerven:
"'k Weet het, ik ben hier uw weêrlooze slaaf;
"Maar u behooren.... neen! eer wil ik sterven!" —
Zoo sprak het moedige kind tot den Graaf.
Vast bleef haar toon bij het dreigend geweld. —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

Vaak liet ze 't oog langs den meerspiegel waren,
Of er geen redding verscheen in de vert':
Nevelde de avond, ze ontlokte aan de snaren
Liedren, van teedre herinring en smert,
Liedren van hooplooze tranen verzeld. —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

Eens — het was nacht en een starreloos donker;
Alles in 't slot is gedompeld in rust;
Ginds glimt op eens door dat raam een geflonker;
Luid klinkt een noodgil; — het licht is gebluscht.
Stil rolt de nacht weêr op water en veld. —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

't Feit bleef bedekt; — maar het volk zag met ijzen,
Daagsdaaraan 't wilde gelaat van hun Heer.
Doodsch werd de burg: geen aandoenlijke wijzen
Zong er de luit in de schemering meer:
't Nachtgebroed krijscht er of 't onheil voorspelt. —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

Twee vreemden komen den slotvoogd bezoeken,
Stappen de zaal in en sluiten ze digt:

Kort is hun toeven: — daar keeren de kloeken:
Woeste voldoening verraadt hun gezigt:
Bloedige moordpriemen houden ze omkneld. —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

"Is hij wel doodlijk — door 't harte gestoken?"
Fluistert de jongste zijn broeder in 't oor:
"Vrees niet! het zusterlijk bloed is gewroken!
"Tot het gevest ging mijn ponjaard er door:
"Waar hij ze moordde, daar ligt hij geveld." —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

"Nu ons gerept en de vloekbent ontkomen!
"'t Meer is ons pad!" — en, met moedigen blik,
Storten zij beiden zich neêr in de stroomen,
Achter zich latend verwarring en schrik:
Dra zijn ze 's Graven trawanten ontsneld. —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

Maar in dat slot, dat de waatren omzoomen,
Huist nu een geest, die er jammert en klaagt:
Eens in het jaar, als de nacht is gekomen,
Toont zich de schim der rampzalige maagd;
't Uur en de nacht, toen ze wreed werd geveld. —
Zóó heeft de grijze kronijk het vermeld.

LUIGI CARRER.

EDWIN.

EEN TOOVERSPROOKJE.

In Arthurs rijk, voor jaar en dag,
Toen 't veld nog 's nachts de dansvreugd zag
Van Elf en Toovergeest,
Leefde in een afgelegen vlek
Een knaap, wel braaf en gansch niet gek,
Maar juist niet fraai van leest:

Want achter langs zijn schouders op
Verhief zich (als een heuveltop)
Een uitwas lomp en log;
Natuur, als 't wel zich aanzien liet,
Bestemde hem tot minnen niet.....
Maar Edwin minde toch.

Hij hield van Emma, 't liefste kind!
o! Had haar oog, voor 't buitenst blind,
Gezien op 't hart-alleen!
Maar neen! Sir Thopas bood zich aan,
Een mooije zot, vol eigenwaan,
En slaagde wel, zoo 't scheen.

De borst doorvlijmd van wanhoopspijn,
Zwierf Edwin in den maneschijn,

Waar 't woud zijn takken vlocht,
Totdat hij voor een bouwval stond,
Een eenzaam slot, reeds half te grond,
Door Feeën 's nachts bezocht.

Het uur was laat; hij moê en mat;
Geen stulp nabij en ver de stad:
Hij weet zijn weg niet meer;
Met loomen stap en droeven zin
Dwaalt Edwin de oude burgthal in
En vlijt bij 't puin zich neêr.

Naauw ligt hij, of een windvlaag fluit;
De bodem schokt; de poort, ontsluit
Met daverend geknal;
En eensklaps schijnt de zaal in vuur,
Zoo straalt het licht van trans en muur
Uit zilver en kristal.

Hij hoort gedruisch en voetgestap,
Flus stemgemengel, drok gesnap,
Dat na en nader koomt,
En nu — een vreemd gezigt voorwaar! —
Daar ziet zijn oog een Elfenschaar,
Die dartlend binnenstroomt.

Zoo fraai een stoet, zoo weidsch getooid,
Neen, lieve Dames! zaagt ge nooit,
Wat feestvloer ge ook betradt;
Hun schonk het veld zijn eêlsten geur,

De bloemgaard weefsels, rijk in kleur,
De zee haar perelschat.

De knaap keek half zijn oogen uit,
Toen een, wien 't kostbaarst kleed omsluit,
Dus, luid en dreigend, vraagt:
"Wat stervling schuilt er hier? Zijn zucht
"Is merkbaar in onze amberlucht:
"Wie, die zoo dol zich waagt?"

Spijt tooverspel, in 't harte kloek,
Rees Edwin daadlijk uit zijn hoek
En trad vooruit in 't licht.
"Zie hier mij! (sprak hij) 'k ben gerust:
"Mij bragten list noch dwaze lust
"Bij 't geen gij hier verrigt:

"Neen! smart slechts... liefde, wreed veracht...
"Daar hebt ge 't, wat in 't holst der nacht
"Mij herwaarts dolen deed!"
" "Goed! (klonk het nu) Gij spreekt opregt:
" "En hem, wiens tong de waarheid zegt,
" "Dien wacht van ons geen leed.

" "Beur 't hart nu op! de zorg op zij!
" "Vóór 't scheiden nog neem ik op mij
" "Te beetren, wat u schaadt:
" "Geniet met ons! wees vrolijk thans!
" "Terwijl ik met mijn egâ dans,
" "Zij mijn lief kind uw maat!" "

Toen wenkt hij even — en een vloed
Van toonen golft er, rein en zoet;
Hij met zijn gâ walst voor;
Men volgt in 't rond, 't hupt alles meê,
En Edwin met de liefste Fee
Zwiert fiksch de feestzaal door.

Na 't blij getrippel, riep een disch,
Van 't fijnste vol, dat denkbaar is,
De gasten om zich heen;
De schotels dienden zelv' hun schat,
De kruik schonk zelf het keurigst nat;
Men wenschte maar, 't verscheen.

Het nageregt bragt scherts en boert;
Er werden grappen uitgevoerd:
Geen, die niets koddigs had,
Dees zong of sprong voor 't Vorstenpaar.
Die schiep zich om, zoo zot, zoo raar,
Dat elk te proesten zat.

Ten laatste kwam Robijn, een guit!
Hij rekt — rekt tot het dak zich uit,
Bukt, als de wind zoo vlug,
Grijpt Edwin, wipt hem van zijn stoel
En hangt hem, onder 't vreugdgejoel,
Omhoog vast bij zijn rug.

"Dat's knap! (riep Edwin uit de lucht)
"Doch slaak me nu; elk zag de klucht:

"Gij spreidde uw kunst ten toon!"
Maar goêlijk wenkt de Vorst hem toe:
"Geduld een poos; wees wel te moê;
"'t Is voor uw best, mijn zoon!"

Daarmeê was 't Elfenfeest gedaan;
Men hoort het kraaijen van den haan;
De morgenschemer gloort;
De rukwind, die den blijden trein
Eerst aanbragt, blaast nu 't aftogtsein
En open giert de poort.

Op eens stuift alles uit de zaal;
Op eens dooft lamp en fakkelpraal;
De knaap ligt op den vloer;
Zijn blik staart rond in 't ochtendgraauw:
Is 't waarheid (hij gelooft het naauw)
Wat hem van nacht weêrvoer?

Hij rigt zich op: wat rijst hij vlug!
't Was nooit zoo luchtig op zijn rug;
Hoe vreemd! hij zoekt, hij tast...
o Vreugd! 't is weg, dat haatlijk pak;
Zijn tong, die stout de waarheid sprak,
Ontdeed hem van dien last.

Hij gaat; hij zweeft meer dan hij gaat:
Hij komt in 't vlek: men hoort... men praat...
't Gerucht verspreidt zich snel:
Mooije Emma ziet den borst (zoo stout

Als braaf en sneêg) thans kloek gebouwd,
En ja, zóó mag ze 'm wel.

Naauw hoort Sir Thopas 't gansch verslag,
Of hij moet zien wat Edwin zag;
Zijn waan bedwong zijn vrees:
Toen de avond viel verliet hij 't vlek;
Hij zocht het pad en vond de plek,
Waar de oude slotmuur rees.

Terwijl hij wegkruipt, rilt en wacht,
Daar brult de wind weêr door de nacht
En schokt het grijs kasteel;
Het licht vlamt op, als Edwin zei,
En honderd Feeën gaan ten rei
Bij lieflijk harpgestreel.

De Jonker kijkt met bangen blik;
Hij gluurt... maar flaauwt bijkans van schrik
Op 't hooren van dees taal:
"Een mensch is hier! wij zijn bespied!
"Iets laags, iets sterflijks, angst zoo 't hiet.
"Besmet de lucht der zaal!"

Van doodzweet klam en bleek als doek,
Krijt Thopas pijnlijk uit zijn hoek:
"Genade! wees niet boos!
"Het lot heeft schuld en niet mijn wil;
"'k Verdwaalde hier; de nacht was kil,
"Ik schuilde voor een poos!"

" "Zwijg, lafaard! (klinkt het eens zoo fel)
" "Wat hier u heentrok, weet ik wel:
" "Woudt gij ons foppen? gij!
" "Beef, zotskap! beef! voorwaar, gij moogt!...
" "Wij hebben magt op u, gij loogt:
" "Uw straffe... ze is nabij!" "

Met een kwam Will, die Elf, zoo kwaad!
Die d'armen landman 's avonds laat
Door dwaallicht lokt in 't veen;
Hij greep den leug'naar in den nek
En hing hem, als een stuk rookspek,
Waar Edwin hong voorheen.

Inmiddels gaat, bij dans en zang
En snarenspel, het feest zijn gang;
De disch wordt opgezet:
Men eet, men schertst, men drinkt een toog:
Sir Thopas aan zijn kram omhoog
Aanschouwt de gansche pret.

Zoo zweven de uren dartlend voort,
Tot haangekraai de vreugde stoort;
Nu loeit er weêr een vlaag:
De luister dooft, de troep verzwindt,
De band schiet los, die Thopas bindt,
Hij ploft in 't zand omlaag.

Dáár wacht hij tot den vollen dag,
Sluipt weg toen, ijlt zoo snel hij mag

En waant zijn leed voorbij;
Maar wee! wat voelt hij? welk een wigt!
Het pak, van Edwins rug geligt,
Dat leelijk pak draagt hij.

T. PARNELL.

ONAAS ROTS.

Geen golfje krult, geen windje fluit,
Het schip ligt stil, als rustte 't uit;
De kiel verschuift niet van haar plaats,
Het zeil hangt slap aan spriet en raas.

In 't effen vlak schuilt Onaas rots,
Door schuim verraden noch geklots,
En Onaas klok wankt heen noch weêr,
Zoo weinig rijst en daalt het meer.

Die klok is dáár (bij vroom gebed)
Door Aberbrothoks Abt gezet;
Haar draagt een boei, die, zwalpt de vloed,
Zich schommelt en ze luiden doet.

Verschuilt het rif in 't golfgedein,
De zeeman hoort het klinkend sein
En wendt het roer — den nood ontsnapt —
En zegent Aberbrothoks Abt.

De zon scheen lieflijk heel den dag,
't Was alles vrolijk wat men zag;
De meeuwen kliefden blij de lucht,
Te zamen dartlend in haar vlugt.

Op 't groen van 't spieglend waterpad
Leek Onaas boei een zwarte spat;
Sir Ralph, de roover, op zijn dek,
Bespeurt van ver die donkre plek.

De lente zet hem 't hart in vuur,
Hij zingt en fluit en heeft geen duur
En glimlacht of hem iets verheugt;
Maar de ondeugd kent slechts booze vreugd.

"Komt, jongens! (roept hij eensklaps luid)
"De boot in zee, de riemen uit
"En fiks geroeid naar Onaas rots!
"Ik speel den vromen Abt een pots."

De boot daalt onverwijld van 't schip:
Ze roeijen, komen bij de klip,
Sir Ralph bukt lustig overboord;
Zijn dolk doorklieft de klokkekoord.

De klok zinkt borlend naar den grond;
Sir Ralph, een grijnslach om den mond,
"Wie (roept hij) hier nu komt voortaan,
"Zal 't zegenen wel laten staan!"

Sir Ralph, de roover, zeilt weêr heen.
Hij schuimde jaar en dag de zeên
En, rijk van wat hij kaapte en stal,
Wendt hij op 't eind naar Schotlands wal.

Dáár zal hij van zijn snood gewin
Nu leven naar zijn wulpschen zin
En toonen, dat bedrog en roof
Het verder brengt dan vroom gesloof. —

Wat dikke nevel rolt daar aan!
Zij zien de zon niet ondergaan.
De wind, die forsch heeft rondgesnord,
Ligt doodstil, nu het avond wordt.

De roover tuurt, op 't dek geplant;
De graauwe mist verbergt het land,
"'t Gaat beetren, (zegt hij) 'k zie van veer
"De maan, die opkomt uit het meer.

" "Is 't niet de branding? (bromt er een)
" "We zijn nabij de kust, zoo 'k meen." "
"'k Wou, (zegt zijn maat) dat ons 't geronk
"Van Onaas klok in de ooren klonk."

Al zwijgt de wind, nog zwalpt de zee;
De stroom is sterk en sleept hen meê;
Daar stoot de kiel, daar barst het schip;
Ze stranden — God! — op Onaas klip.

Sir Ralph, aan schrik en angst ten buit,
Rukt, vloekend, zich de hairen uit:
De golf breekt in met hol gedruisch,
Het schip vergaat met man en muis.

En 't is den roover, daar hij zinkt,
Of diep in zee een klepel klinkt;
Of Onaas klok zijn uitvaart meldt
En helsch gelach 't gelui verzelt.

SOUTHEY.

LADY CLARA.

Lord Ronald zat met Lady Clara
In teêr gesprek; thans gaat hij heen.
Lord Ronalds nicht is Lady Clara
En morgen snoert hen de Echt aaneen.

"Hij mint mij niet om rang of titel,
"Om geld noch goed verkoos hij mij;
"Hij mint alleen mij om mij-zelve
"En dat is zoet!" zoo mijmert zij.

Daar komt haar voedster aangestrompeld;
"Wie ging daar uit?" vraagt de oude vrouw.
"Mijn neef, Lord Ronald!" is het antwoord;
"En morgen leidt hij mij ter trouw."

" "o God zij lof (zegt de oude Lijsbeth)
" "Dat alles zoo naar wensch geschiedt!
" "Want al uw rijkdom hoort Lord Ronald
" "En gij — zijt Lady Clara niet." "

"Wat dwaze taal!" lacht de eedle Jonkvrouw:
"Mijn goede Lijsbeth, zijt ge ontzind?"
" "God hoort mij!" " fluistert de oude voedster;
" "Waarachtig is 't! gij zijt mijn kind.

" "Ik zoogde 's Graven eenig spruitje;
" "Het stierf, het wicht; 't is heilig waar!
" "'k Begroef zijn dochtertje als het mijne
" "En sedert gingt gij door voor haar." "

"o Moeder! gij hebt slecht gehandeld, —
"Indien dat waar is! — bijster slecht,
"Dat gij den braafsten man op aarde
"Zoo lang beroofdet van zijn regt."

" "Stil, kindlief! (murmelt de oude Lijsbeth)
" "Bewaar 't geheim, zoolang gij leeft;
" "Uw gansche schat hoort tóch Lord Ronald,
" "Als de echtband u vereenigd heeft." " —

"Neen! ben ik beedlares geboren,
"Geen leugens! dat hij dan het weet!
"Ontstrik dit halssnoer van juweelen,
"Ontdoe mij van dit zijden kleed."

" "Sus, sus mijn kind! (mort de oude Lijsbeth)
" "Bewaar 't geheim, zoolang het kan." " —
"Neen, nimmer! — en nu zal ik weten,
"Wat trouw in 't hart woont van een man."

" "Sus, sus! wat trouw! (zucht de oude Lijsbeth)
" "Zijn regt... dáár, dáárop zal hij staan." "
"En 't hebben ook! (zegt Lady Clara)
"Al zou van nacht mijn sterfuur slaan."

" "Geef dan uw moeder éénen kus toch.
" "Mijn kind, ik faalde — maar voor u!" "
"o Moeder! (zegt de Jonkvrouw) moeder!
"Hoe wonder klinkt die naam mij nu!

"Nogtans ontvang deez' kus, mijn moeder!
"Mijn moederlief! Gij zwoert het, ja!
"En leg uw hand nu op mijn voorhoofd
"En geef me uw zegen, eer ik ga."

Zij kleedde zich in saaijen kleêren,
  Geen Lady Clara was zij meer;
Zij ging — in 't hair een enkel roosje —
  De heuvlen op, de heuvlen neêr.

Uit de oude burgtpoort kwam Lord Ronald:
  "Hoe, Lady Clara, dus verkleed!
"Foei! in boerinnedragt, gij schoonste,
  "Die eere aan vorstlijk purper deedt!"

" "Verschijn ik (zegt ze) in boersche kleêren,
  " "'t Is, dat mijn stand die dragt gebiedt;
" "Want ik ben arm en laaggeboren
  " "En Lady Clara heet ik niet." "

"Waartoe die scherts?" hervat Lord Ronald,
  "U hoort mijn hart, dat weet ge wel:
"Waartoe die scherts?" hervat hij vleijend;
  "Verklaar me toch dit raadselspel."

En fier en moedig hief zij 't hoofd op,
  Zij keek hem scherp in 't oog en strak,
En bragt hem woordlijk alles over,
  Wat de oude voedster tot haar sprak.

Lord Ronald lachte los en vrolijk,
  Hij kuste haar met teedren gloed;
"En zijt gij (sprak hij) arm geboren
  "En ben ik de erve en 't naaste bloed;

"En was mijn wettig regt me onthouën
"En al uw goed hoort mij dat nog!
"Welaan! dan gaan wij morgen trouwen,
"Zoo blijft gij Lady Clara toch."

A. TENNYSON.

HET GOUDEN HOEDJE.

"Komt, echte gezellen, wat kostlijks gewonnen!
"Dat hoedje van goud, dat zijn stralen daar schiet!
"Doch, mannen, voorzigtig! niet roekloos begonnen!
"Zoo 't vrouwtje de baas is, vermoeit u dan niet!
"De brug, die men op moet, heeft wondere grillen;
"Wie t'huis niet regeert, dien bedankt ze te tillen!"

Zoo noodde — voor etlijke honderden jaren —
Graaf Kunibert alle getrouwden in 't rond;
Hem was in de breinkas het denkbeeld gevaren,
Dat hij slechts het huislijk regeren verstond;
Al de anderen, durfde hij staande te houën,
Vereerden, gezeglijk, den wil van hun vrouwen.

Bestraald van de zon, hing het hoedje te gloren
Aan eene der tinnen van 't graaflijk kasteel;

De gracht, die zich slingerde om muren en toren,
Was breed, maar het water wat troebel en geel;
Een bruggetje, sierlijk er over geslagen,
Wees 't pad aan den held, die het hoedje wou dragen.

Dat bruggetje — melden de grijze legenden —
Een toovenaar wrocht het zoo raar in elkaâr,
Dat mans, die 't gezag des pantoffels ontkenden,
Zijn vloertje bewandelden zonder gevaar;
Maar droeg men de kleuren der vrouwenvazallen,
Dan was men gedoemd in het water te vallen.

Van rondom verschenen er armen en rijken;
De vlakte was zwart van het momlend gewoel;
Niet één of hij dacht met den prijs te gaan strijken,
De gretige blikken gestrekt naar het doel:
't Wou al maar de brug op en morde om het dralen;
Gaauw moest er een loting de beurten bepalen.

En hij, die Fortuin nommer Één had te danken,
Smeet dartelend mantel en zwaard in het gras;
Een kuitflikker sloeg hij en wipte op de planken,
Doch dadelijk kraakten en sprongen ze als glas;
Hij greep wat hij kon; het was moeite verkwisten:
"Plomp!" bromde de gracht, waar de knechten hem vischten.

Men schaterde in koor, toen het proefstuk mislukte:
"o Jé!" was de groet, waar de drenkling verscheen.
Met schoof zich van zelven, te midden der drukte,
Het toovergetimmert' weêr netjes ineen,

Gereed, wie er volgde, den toegang te schenken
En, was hij niet pluis, uit de gracht hem te drenken.

Dat onheil weêrvoer aan een tweede — aan een derde —
  Aan waaghals op waaghals, — ik weet niet hoeveel;
Zoo kwam er niet een met zijn nommer te berde,
  Of flus was een milde verkoeling zijn deel:
Wat digter of verder, wat vroeger of later,
Ze sprongen om beurten, als kikkers, door 't water.

In 't slot uit een raam bij zijn egâ gelegen,
  Verlustte de Graaf zich in 't koddig tooneel.
"Zie, liefste!" zoo sprak hij en lonkte haar tegen:
  "Die sukkels gaan allen in 't eigen gareel:
"Nu dien ik wel zelf eens de brug te bewandlen,
"Ten blijke, dat ík toch als baas weet te handlen."

" "Dit doet ge:" dus antwoordt dat roosje der vrouwen:
  " "Men weet, gij zijt baas; vergenoeg u daarmeê.
" "Uw regt is erkend en ge kunt er op bouwen,
  " "Maar 't Lot en het Regt zijn niet immer in vreê:
" "Wie heeft al de plans van dien toovraar doorkeken?
" "De Duivel is boos! wees beducht voor zijn treken!" "

"Neen, wijfje! nu wil ik, nu moet ik er henen,
  "Want (foei!) gaf ik toe, voor uw dringen te zwak,
"Dan ware mijn glorie als meester verdwenen
  "En ik, als de rest, zat dan onder de plak:
"Dat nimmer! dat nooit!" — en hij vloog naar beneden
Om 't bruggetje gaauw in triumf te betreden.

De schoone Gravinne — wat mogt ze wel voelen?
Wie weet het? ze scheen zoo goedaardig en zacht,
De wensch van heur gade haar liefste bedoelen,
En echter... maar dwaas, wie geen praatjes veracht!
Was thans in haar oogjes de kommer te lezen,
't Gold toovren! — wat vrouw zou er dán ook niet vreezen?

De neus in den wind, trad de Graaf door de scharen:
"Zijt allen gegroet, van wat rang, van wat oord!
"Wel mans! wat een eer mag mijn hoedje weêrvaren!
"Hoe trouw kwam men op door de roemzucht gespoord!
"Wiens beurt is het? — Dappren, weêr lustig begonnen!
"Op! wakker de brug op en 't hoedje gewonnen!

"Hoe! dooft nu het vuur, dat zoo kostelijk brandde?
"Geen kikt er of mikt er: is alles hier slaaf?
"Voor 't manvolk (jandoppie!) waar 't eeuwige schande!
"Wischt niemand de vlek? — Nu, dan doet het uw Graaf!
"Komt! maakt u gereed den verwinnaar te kroonen!
"Zoo vast als een rots gaat de brug zich vertoonen!"

Dus liet zijn onwrikbre gerustheid zich hooren;
Hij stapte op de plank, als een waskaars zoo regt,
En (wonderbaar!) hém scheen het voorregt beschoren,
Tot nog toe door 't bruggetje aan allen ontzegd;
De binten, die vroeger zoo snel zich begaven,
Nu blijven ze roerloos als ijzeren staven.

De helft is hij over — drie vierden alreede,
Hij knikt en hij knipoogt en lacht zoo te vreên:

't Hoezee vangt al aan: — nog een enkele schrede...
o Wee! bij die schreê vliegt de brug weêr uiteen:
Een stijl, die hij klemt, schudt hem af in de plassen
Dáár spartelt hij rond met de vreemdste grimassen.

Men proestte en men joelde, dat de aard er van dreunde;
Zoo glad als een paling, ontkroop hij de gracht;
Toen wreef hij het kroos uit zijn oogen en steunde:
"Ook ik in dien poel! wie had ooit het gedacht!
"Zoo wil dan het Lot, dat, hoe knap wij ons weren,
"De vrouwtjes — toch knapper nog — t'huis ons regeren!"

LANGBEIN.

MOOI ELSJE.

Mooi Elsje boog het hoofdje neêr,
Geen bruidje nog, geen vrijster meer:
Zij dwaalde droef aan 't eenzaam strand
En dacht aan Huig in 't verre land.
Er kwam geen zeil uit zee gevlogen,
Of zij keek uit met kloppend hart;
Maar telkens was haar hoop bedrogen
En dieper drong de vlijm der smart.

"o Wouden, (zong ze) thans berooid!
"Ik beef als weêr u 't loofkleed tooit.
"Lief meesje, dat het voorjaar prijst!
"'k Zal weenen als uw liedje rijst;
"Want dan, niet langer meer te doeken,
"Vertoont mijn schande zich aan 't licht;
"Een koude wereld zal mij vloeken
"En 'k lees den smaad op elk gezigt.

"Maar bragt, met blad en bloemengeur,
"Hem 't voorjaar weêr, om wien ik treur,
"d'Ontrouwe, die zoo diep mij grieft,
"En wien nogtans mijn hart nog lieft;
"o! Kwam hij, teeder als voordezen,
"En kuste hij zijn kindje en mij;
"Wat zou die lente heerlijk wezen!
"Hoe zoet der vooglen melodij!"

Nog had geen groen het veld verjeugd,
Toen Elsjes angst verkeerde in vreugd;
Daar vierde een brik het ankertouw,
Met Huig aan boord, nog teêr en trouw;
Hij had zijn Elsje niet vergeten;
Ze was uit liefde zwak geweest;
Nu moest zij ook zijn vrouwtje heten:
Ze hielden spoedig bruiloftfeest.

CH. MACKAY.

DE GRAAF VAN HITA.

Si el caballo vos han muerto,
Subid, rey, en mi caballo.
Rom. gen.

"Koning! is uw ros bezweken,
"Neem het mijne: spil geen tijd!
"'k Zal u helpen in den zadel,
"Zwak en bloedend als ge zijt:

"Hef den voet; zie hier den beugel;
"Zoo! mijn hand tilt d'andren voet.
"Red u: de oorlogskans liep tegen;
"'s Vijands drom rukt aan: maak spoed!

"Op mijn hengst kunt ge u verlaten,
"Geef gerust den teugel vrij;
"Zet de sporen in zijn zijden
"En bekreun u niet om mij.

"Zwijg van nooit te kwijten schulden,
"Die ge weigert aan te gaan:
"Spaar u voor uw Land: ik doe slechts
"Wat me past als onderdaan.

"Neen! geen Kastieljaan zal smalen,
"Als hij mijne grijsheid ziet,
"Dat ik, eer en pligt vergeten,
"In den nood mijn Vorst verliet.

"Neen! nooit werpt een Spaansche vrouwe
"'t Scherp verwijt me in 't aangezigt,
"Dat ik levend kwam van 't slagveld,
"Waar heur gâ gesneuveld ligt.

"Vorst! bescherm mijn kleinen Diego,
"Vul de vaderplaats voor mij!
"Vaar- vaarwel voor 't laatst, mijn Koning!
"Dat de Hemel met u zij!"

Zoo sprak tot Don Jan den Eerste
Hitaas ridderlijke Heer
En hij wierp zich in de drommen
Om te sneuvlen in 't geweer.

NAAR HET SPAANSCH.

DE LELIËN VAN HET MUMMELMEER.

In 't Mummelmeer, het donkre meer,
  Veel lieve lelies bloeijen;
Ze wieglen zich en spieglen zich
  Bij 't glinstrend zonnegloeijen;
Maar, als de nacht op de aarde zinkt,
De volle maan aan 't luchtwelf blinkt,
  Dan klimmen ze uit de wellen,
  Jonkvrouwen, niet te tellen.

Het windgesuis, het golfgeruisch
  Smelt zaam tot dansakkoorden;
De leliemaagden reijen zich
  En zweven langs de boorden;
Ze zwieren rond, bevallig, slank,
Het aanzigt wit, de kleedren blank,
  Totdat het bleek der wangen
  Door blosjes wordt vervangen.

Maar hoor! de storm rukt loeijend aan,
  Het bergwoud staat te beven,
Er schuiven wolken voor de maan
  En vale schimmen zweven:
Al wilder — zonder maatslag thans —
Al wild en wilder giert de dans

En hooger, hooger zwellen
De onstuime waterwellen.

Daar heft een arm zich uit den vloed,
Daar wenkt een reuzenvinger,
Een ruige kop steekt, druipend, op
Van uit het golfgeslinger
En hol, gelijk een donderknal,
Weêrgalmt een stem langs berg en dal:
"Weg, weg van de oeverzoomen:
"Keert, dartlen, in de stroomen!"

De dans houdt op; de maagdenrij
Verbleekt, al droef en droever:
"Komt, vader roept!" zoo zuchten zij;
"De daglucht waait langs d'oever!"
Nu wijkt het laatste nevelgraauw,
De zon is op, de trans wordt blaauw,
De lelies wieglen weder
In 't meervlak op en neder.

A. SCHNETZLER.

DES GOUDSMIDS DOCHTER.

Een goudsmid zag zijn winkel rond,
  Waar menig pronkstuk hing,
"Het beste kleinood, dat ik vond,
  "Dat zijt toch gij, Helene!
  "Mijn kind, mijn lieveling!"

Daar kwam een ridder, jong en fier,
  "Gegroet, lief maagdelijn!
"Mijn waarde goudsmid, hoor eens hier;
  "Maak mij een kostbaar kransje:
  "'t Zal voor mijn bruidje zijn."

En toen bij perl en edelsteen
  't Voltooide kransje lag,
Daar lei, gansch droef te moê, Heleen
  Het even op haar lokjes,
  Terwijl geen mensch het zag.

"Ach, duizendmaal gelukkig zij,
  "Wier hoofd dit kroontje draagt!
"Ach, schonk die lieve ridder mij
  "Een kransje slechts van rozen,
  "Nooit was er blijder maagd!"

De Ridder kwam, bekeek den krans,
  Bekeek hem menig keer:
"Best, waarde goudsmid! maak me thans
  "Een ring van diamanten,
  "Dien ik mijn bruid vereer."

En toen het ringetje, voltooid,
  In 't licht te flonkren lag,
Daar schoof Heleen, zoo droef als ooit,
  Het halfwege aan haar vingertje,
  Terwijl geen mensch het zag.

"Ach, duizendmaal gelukkig zij,
  "Die dezen bruidsring draagt!
"Ach, schonk die lieve ridder mij
  "Slechts ééne van zijn lokken;
  "Nooit was er blijder maagd!"

De Ridder kwam, bezag 't kleinood,
  Er was geen zorg gespaard:
"Uw kunst is, waarde goudsmid! groot;
  "'t Zijn keurige versiersels,
  "Mijn beeldschoon bruidje waard.

"Maar 'k zag zoo gaarne eens hoe ze staan,
  "Mooi meisje, gun het mij!
"Mag ik mijn liefjes bruidsieraân
  "Eens even aan u passen?
  "Zij is zoo schoon als gij."

't Was Zondag; 't minlijk maagdelijn
Had dubble zorg besteed
Om glad en net gekemd te zijn
En in de kerk te komen
In haar bevalligst kleed.

Bekoorlijk schaamrood stond zij daar
En sloeg haar oogjes neêr;
De Ridder stak ze 't kransje in 't hair,
Schoof 't ringetje aan haar vinger
En drukte 't handje teêr.

"Helenelief! de scherts is uit;
"Dwaal, dierste, langer niet;
"Gij zijt die allerschoonste bruid,
"Voor wie ik 't sierlijk ringetje
"En 't kransje maken liet.

"Gij wiest hier op bij schitterschijn
"Van diamant en goud;
"Dit moest u 't voorbeduidsel zijn,
"Dat ge eens, omglansd van eere,
"Mijn heil volmaken zoudt."

UHLAND.

AAN Mr. H. A. SPANDAW.

MET EEN EXEMPLAAR DER "DICHTBLOEMEN UIT DEN VREEMDE."

— —

Aan de Eer van Grunoos wal, Oud-Neerlands fieren zoon;
Den groenen Pijn van 't Noord, met wintersneeuw bestoven;
Den Bard, die half een eeuw geboeid hield aan zijn toon,
Den Priester, die vergrijsde in dienst van 't goede en schoon,
Aan Spandaw wordt dit loof, geplukt in vreemde hoven,
Als hulde van het hart eerbiedig aangeboôn.

ROTTERDAM, 19 Maart 1852.

(Vad. Letteroefeningen. Aug. 1853).

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

TWEEDE DEEL.

MR. A. BOGAERS

GEZAMENLIJKE

DICHTWERKEN

UITGEGEVEN DOOR

DR. NICOLAAS BEETS

Tweede Deel

HAARLEM
A. C. KRUSEMAN
1871

Gedrukt bij Gebr. van Asperen van der Velde, te Haarlem.

INHOUD VAN HET TWEEDE DEEL.

Blad'z.

De Open Kerkdeur ..... 1.
Aan Tollens. Bij de uitgave zijner "Laatste gedichten" ..... 4.
Het Metalen Kruis. (27 Augustus 1856) ..... 6.
Tollens ..... 14.
Aan Mejuffrouw Louiza Petronella Tollens, bij de toezending van het dichtstuk, getiteld: Tollens ..... 24.
Aan de Verdedigers van Antwerpens Kasteel in 1832 ..... 27.
Aan de Poëzij ..... 33.
Aan het Vaderland ..... 39.
Christenzin ..... 46.
Kinderlijke liefde ..... 53.
Woudgebloemte ..... 57.
Amphinomus en Anapias ..... 61.
Lenteweelde ..... 66.
Tromp voor Duins. (1639.) ..... 70.
Het Afscheid der Zwaluw ..... 72.
Een Avond in de Baai van Napels ..... 76.
Broêrs en Zusters ..... 81.
Waarheidsliefde ..... 86.
Karel Rijkwaerdt ..... 88.

Bladz.
Zomeravond ..... 93.
Tevredenheid ..... 97.
Het Gezond Verstand ..... 103.
Jan Harink. (1573.) ..... 106.
November ..... 109.
Wibo en Rika ..... 111.
In den Vreemde ..... 114.
Het Nuttige en het Schoone ..... 116.
Hoop ..... 118.
Aan de Friezen ..... 122.
De Schaatsenrijder ..... 124.
De Fee der Zelfsbegoochelingen ..... 129.
Het Hollandsch Duin ..... 133.
Eene Jonge Moeder ..... 135.
Het Zeebad te Scheveningen ..... 137.
Rijkdom ..... 142.
Mallepraat ..... 144.
Vlinderweelde ..... 146.
Slapeloosheid ..... 149.
Florence Nightingale ..... 151.
Aan de liefdadige inrigting te Rotterdam: "Voor vrouwen door vrouwen," 172.
Feestcantate bij de plegtige Onthulling van het Standbeeld van Tollens, 175.
Het Beestengevecht te Brühl ..... 184.
Dietz von Schwinburg ..... 191.
De Pleegzuster ..... 193.
De Dorpspastoor ..... 197.
De Jonge Baars ..... 200.
Op zijn plaats ..... 202.
Vergeefsche Moeite ..... 204.
De Ganzen ..... 205.
Sint Antonies preek voor de visschen ..... 208.
Wonderpillen ..... 211.
Het Winterpinkje ..... 212.
Opleggen ..... 214.
Haast vijftien jaar ..... 216.
Ongeduld ..... 218.
Vadergramschap ..... 220.

Bladz.
Twee aan twee ..... 221.
Sneldichten.
Stokpaardjes ..... 223.
Eenzijdigheid ..... 223.
Credo quia absurdum ..... 224.
Redetwisten ..... 224.
Waarheid zoeken ..... 225.
Het verstand ..... 225.
Overtuigen ..... 225.
Ieder zijn meug ..... 226.
Overdrijven ..... 226.
De Klopgeest ..... 226.
Vooruitgang ..... 227.
Mijn Neef ..... 227.
Aan den leiband ..... 227.
Fantazij en werkelijkheid ..... 228.
Noodige zorg ..... 228.
1813—1863. Jubelzang ..... 229.
Aan de Vereeniging: "Hulpbetoon aan eerlijke en vlijtige Armoede;" bij gelegenheid van haar vijfentwintig-jarig bestaan ..... 239.
Feestgroet aan de Vereeniging ter bevordering van Uiterlijke Welsprekendheid te Koog en Zaandijk: "Bogaers", bij gelegenheid der Feestviering van haar tienjarig bestaan ..... 242.
Aan het Haagsche Bosch ..... 250.
Reizen ..... 254.
Lenteregen ..... 258.
Grilletjes ..... 261.
Hoe 't is en hoe het wezen kon ..... 263.
Toekomst ..... 265.
De Mosschen ..... 270.
Trouwe liefde ..... 272.
Vertrouwen ..... 276.
Het Wonder te Jericho ..... 280.
Het Briefje ..... 284.
Het Hairlokje ..... 286.
Zelfsopoffering ..... 288.
Vast Besluit ..... 290.

Bladz.
Brigitte..... 291.
De Spaansche Hopman..... 293.
Het dooit..... 295.
Het reine hemelvocht..... 297.
Wederzien. (Wiens hoop enz.)..... 299.
Slakkenhuis..... 300.
Een koning is de wijn..... 302.
De Twee Vogelen..... 303.
De Koning op den Toren..... 305.
De Zangvallei..... 306.
De Verzonken Kroon..... 309.
De rat kluizenaar..... 310.
De Jeugdige Gevangene in den kerker van het fransche schrikbewind... 314.
De Droom des Krijgsmans..... 316.
Cupido en Vulkaan..... 318.
Heb lief zoo lang gij lieven moogt..... 320.
Koert van Lee..... 322.
Het Zigeunerknaapje..... 324.
Antwoord..... 326.
Scheiden, lijden..... 328.
Herfstgevoel..... 330.
De Dorpssmid..... 331.
Santa Filomena..... 334.
Ik sterf te vreden..... 337.
Bevros en zijn Paard..... 339.
Begrafenislied..... 342.

DE OPEN KERKDEUR.

Als gij die prachtgebouwen ziet,
Bewoond van rijke liên en grooten,
Dan ziet ge er poort en deur gesloten;
Ze gunnen ieder de intreê niet:
Men moet er eerst de schel doen hooren,
Dan wordt een wijl op straat getoefd,
Een dienstbô komt er traag naar voren
En vraagt u af wat gij behoeft:
Gij zoudt den meester gaarne spreken:
"'t Is mooglijk, dat hij niet ontvangt,
"Men zal 't eens zien:" — men heeft gekeken:
(Hij luijert nog in dons en deken)
"Zeg mij het maar wat gij verlangt."
" "Ik kan 't uw heer slechts mededeelen." "
"In dat geval kom morgen weêr."
Helaas! dus gaat het met zoo velen
Bij menig rijk, aanzienlijk heer.

Doch dáár — daar links — dát huis staat open,
Men schelt noch blijft er wachtend staan;
Geen dienaar met vergulde knoopen
Ontsluit de deur en dient u aan;

Gij moogt er vrij u in begeven,
  Niet een' is 't binnengaan ontzeid;
Wees arm of rijk, dat 's wel om 't even,
  De meester maakt geen onderscheid;
En toch, wie ook met titels brallen,
  Of kisten hebben vol gegaard,
Ja wie ook — Hij is meer dan allen,
  Hij, Heer der heemlen en der aard!

O laat mijn ziel haar blijdschap uiten,
  Algoede, die geen worm versmaadt!
Dat, schoon zich andre deuren sluiten,
  Uw deur voor allen openstaat.
De koning in zijn staatsiekleeden
  Bezoeke Uw Huis met staf en stoet,
De beedlaar ook mag binnentreden,
  't Versleten schoeisel aan zijn voet;
Ze mogen beiden tot U spreken,
  Hun vreugde U fluistren of hun smart:
Gij hoort hun danken, hoort hun smeeken,
  De taal zij kiesch, de taal zij hard;
En woorden, die het leed herstellen,
  En boezems loutren, blij te moê, —
Ze stroomen hun, als frissche wellen,
  Van Uwentweeg, gelijklijk toe:
De hoofden, die ter aarde bogen,
  Door schuld gedrukt, van 't Lot gehoond,
Ze durven opzien naar den hoogen,
  Waar deernis en vergeving woont;
En wien er 't hart, bij hooploos snikken

Om wreed gemis, van rouw verkwijnt,
Gij laat hun in dien hemel blikken,
Die de andre zij van 't graf beschijnt.

Zóó worden ze in Uw Huis ontvangen,
Uw Huis, dat niemand buitensluit!
Zóó hoort Gij ieders zielsbelangen,
Al zucht de laagste slaaf die uit;
En, als ze weêr ten hunnent keeren
Dan zijt Gij nog zoo goed, zoo mild,
Dat Ge in Uw gunst ze een gift vereeren, —
Een dier geschenk hun geven wilt:
Het leed, dat loodzwaar woog bij 't komen,
De harde zorg, het schrijnend kruis,
Gij hebt er 't pijnlijkste af genomen,
Zij mogten 't laten in Uw Huis;
En lijdzaamheid en kracht tot sloven
En verschen moed en zielevreê
En hoop op blijd herstel hierboven...
Gij gaaft ze hun bij 't scheiden meê.
Ja, laat mijn dank zich knielend uiten,
o God, wiens liefde nooit vergaat!
Dat, wie er ook hun deuren sluiten,
Uw deur steeds allen openstaat.

(Altoosdurende Almanak 1853. — Later herzien.)

AAN TOLLENS.

BIJ DE UITGAVE ZIJNER "LAATSTE GEDICHTEN", II Dl.

Hoe Hollandsch, Vriend! uw harte zij,
Niet Hollandsch is uw wintertij;
Het draagt het altoosgroen livrij
Der Lava-zoomen:
Wat sneeuw er op 't gebergte vall',
Uw beek behoudt haar zoet geschal,
En lieflijk geuren in uw dal
De oranjeboomen.

Nog lokt uw hand de ivooren luit,
O Neêrlands lievling, toonen uit
Waar oor en hart zich voor ontsluit
Met hemelweelde:
De jeugd dringt luistrend op elkaâr,
De grijzaard juicht: "'t is de eigen snaar
Wier tooverzang voor vijftig jaar
Mijn jonkheid streelde."

En maagd en knaap, en groot en kleen,
Ze zaamlen 't eêlst gebloemt bijeen
Om de eerzuil van uw rein verleên
Op nieuw te omkransen:
De Roem u mild, gelijk ze plag,
Hult d' avond van uw schoonen dag,
Die nog in lang niet einden mag,
Met middagglansen.

13 Sept. 1853.

HET METALEN KRUIS.

(27 Augustus 1856).

Wij blazen niet, met euvlen moed,
In oude veten nieuwen gloed,
Terwijl ze dooven in haar asschen:
Wij rooijen 't groen niet, driest en dwaas,
Waar Vredes milde twijgen wassen
Om gif te zaaijen in de plaats.

Neen; roept des Nabuurs schaatrend feest
De breuk des bands ons voor den geest,
Die Noord en Zuid eens zamenpaarde;
Schrijft hij met goud de winsten aan,
Die 't Vierde van een Eeuw hem gaarde
In 't afgescheiden volksbestaan:

Hoe luid hij juich', 't wekt ons geen leed,
Den band, dien hij aan stukken reet,
Het waren wij niet, die hem wrochten;
't Oranje snoer was schoon genoeg
Onz' ouden pijlentros omvlochten,
Dat geen van ons een ander vroeg.

Wij treuren niet, wij wrokken niet;
Neen; valt hem, onder wijs gebied,
Geluk ten deel, wij zien het garen,
En, hoedt hij wel zijn vrijheidspand,
En spreidt hij licht, waar nevlen waren,
Onze achting reikt hem, gul, de hand.

Wij wenschen niets hem toe dan goed;
Wij loven 't wat zijn volksvlijt doet,
Ons groen bekranst zijn kunstpaneelen,
En, siert die rijke taal zijn lied,
Die stamtaal, die wij met hem deelen,
Ons hartlijk juichen faalt hem niet.

Ja, jubel hij, zoo blijd hij moog',
Ons is het wel. Geen zoeten toog,
Dien wij niet hem met vreugd zien schenken;
Doch ('t belg' hem niet) zijn feestgepleeg
Doet Neêrlands Maagd een stond herdenken,
Haar hart te dier, dan dat ze zweeg.

Zij hoort dat baldrend stormtij weêr,
Toen ('s Leeuws geduld misduid) hare eer
Door dolle drift werd aangespogen,
En de overmoed, met hooge borst,
Op onzen erfgrond aangetogen,
Een deel diens gronds zelfs eischen dorst.

"Ontaardde 't Geuzenkroost op 't laatst!"
Zoo vroeg Euroop geschokt, verbaasd,

Van 't schempen duizlend, dat het hoorde;
  Toen eensklaps (als een bliksemstraal)
Om Neêrlands grens een gordel gloorde
  Van tachtigduizend man in 't staal.

  Op 't noodalarm was groot, gering,
  En jong en oud, met roer en kling
Naar 't seinend vaandel toegevlogen;
  "Voort, mannen!" riepen maagd en vrouw,
Den traan verbergend in haar oogen,
  Opdat hun 't hart niet weeken zou;

  En wie er schaamlen achterliet —
  Geen nood! — de zorg bekroop hem niet;
Zij wierden 't kroost van hen die bleven.
  Elk offerde voor 's Lands behoud,
Wie niet vermogt zijn arm te geven,
  Die gaf zijn uitgespaarde goud.

  o Dat was schoon! 't mag wèl herdacht:
  Die tijd was waard aan 't Voorgeslacht
En wekt nog deugd in later dagen.
  Wie ons verdacht, sloeg de oogen neêr;
Europa kon niet langer vragen...
  Het zag in 't kroost de vaadren weêr.

  En toen 't van ver dat dondervier,
  Waarin van Speyk de Leeuwbanier
Ten hemel opdroeg, hoorde knallen —
  En toen het Neêrlands glorievlag

Op Hasselts veld — op Leuvens wallen —
Op Antwerps burgpuin schittren zag —

Toen — maar genoeg! geen toon, te fier,
Ontstell' de Vreê! — Bedaar, mijn lier!
't Verleên — 't Geschiedboek zal 't bewaren.
Genoeg! — Onze eer prijkt onverdoofd:
Waar 's Werelds volken zaamvergaren,
Stapt Neêrland met geheven hoofd.

Doch, zoo geen schaamt' haar wang verkleurt;
Zoo, onverminkt en onbesmeurd,
Haar vlagdoek nog om de Aard mag zweven;
Wij danken 't u, die haar in nood
(Elk ander denkbeeld prijs gegeven)
Uw goed, uw bloed, uw leven boodt.

Dat, Braven, ja, dat 's waard gevierd:
Het doet het brons, dat u versiert,
Meer, meer dan goud zijn in onze oogen.
Wat kalmer tijd misprijze of doem',
Uw doel was rein, manhaft uw pogen:
Gij deedt uw pligt. Aan u de roem!

Ja, blikt terug met fieren geest!
Viert (gij hebt regt!) uw jubelfeest!
Wij willen 't allen met u vieren.
Ons kroost — we leiden 't aan de hand
En zeggen 't, waar uw kransen zwieren:
"Bemint, als zij, uw Vaderland!"

Ziet! in de jubelende rij,
Die wierookt op uw hooggetij,
Treedt (treffend schouwspel!) ook uw Koning.
Zijn hart erkent, bij 't Bronzen Kruis,
Meer dan gewone trouwbetooning,
's Lands liefdenoffers voor zijn Huis.

Heil, heil u, Vorst! — hij 's achtenswaard,
Die dank, die aan uw hulde paart,
Den Vaderlandschen geest geschonken.
Uw stam (gij weet het) is ons dier:
Zal 't Eerefeest ten schoonste pronken,
Oranje sta bij de Eerbanier.

Van jongs is 't ons in 't hart geprent,
Hoe eens — 's Volks regten hier miskend —
De Vorst des Lands wierd afgezworen,
En 't Voorgeslacht, in stout verbond,
(Uw Stamheer zich tot Hoofd gekoren)
De vrijheid inplantte in dees grond.

Wij gloeiden reeds in onze jeugd,
Als uwer Vaadren grootsche deugd
Ons blonk uit 's Lands historieblaadren:
Wij juichten, dat, voor 't vrij gemoed,
In 't veld, het bloed van onze vaadren
Gemengd had met hun heldenbloed.

Nog zeegnen wij dien dag vol glans,
Toen wij den scepter (d'uwen thans)

Uit vrijen wil uw Grootvaâr schonken,
  Maar hij ('t was kloek) geen magt zich wou,
Dan die, aan Wetten vastgeklonken,
  De Vrijheid nimmer schaden zou.

  't Ontgaat ons nooit, hoe Neêrlands heir
  Uw Vader volgde op 't pad der eer,
Toen 's Werelds Dwingland werd verslagen,
  En hoe hem, dappre Oranjeloot,
Verwond van 't zegeveld gedragen,
  Het Vaderland in de armen sloot.

  Ja, roemvol, Koning, is de band,
  Die Nassau bindt aan Nederland;
Nooit blonk er rijkre erïnringsketen:
  Ze borgt ons heil tot in 't verschiet:
Het trouwe Volk zal 't nooit vergeten,
  Maar gij ook, Vorst, vergeet het niet!

  Bedenk, wat valsche stem er lokk',
  Geen troonen trotsen 't aardgeschok,
Dan die het Regt tot steunsel houën;
  Zoo 't Vaderland uw kleur beminn',
Het is, het ziet er, met vertrouwen,
  't Symbool van Orde en Vrijheid in.

  Díe brengen baat; — geen geestgewar.
  Mistrouw ze, die Verlichtings kar
(Kon 't zijn) weêr eeuwen rugwaarts trokken;
  Die, met het heilige in den mond,

(Waar' hun de magt slechts) de oude wrokken
Herteelden uit den Dordtschen grond.

Dat niet! — Steun ware wetenschap. —
Geen theologisch twistgeklap,
Geen zieklijk dweepen baart ons zegen,
De Godsvrucht bij 't gezond verstand,
Het vrij gemoed bij 't Godsdienstplegen,
Dat zekert heil aan 't Vaderland.

Ontwikkling — voortgang — strem ze niet.
Het water laaft, dat bornt en vliet;
Het stilstaand moer houdt gif besloten.
Waar log de lucht in de engte kleeft,
Daar zijn crétins en idioten,
Maar mannen, waar de bergwind zweeft.

En, spieglen vleijers 't beeld u voor
Van meer gezag, geef geen gehoor:
Zij willen in uw naam regeren.
Hoe grooter magt, hoe zwaarder pligt;
Geen wijze zal zijn last vermeeren,
Maar draagt dien wèl, die op hem ligt.

Zoo, Koning, stapt gij, vast van voet,
Een schoone toekomst in 't gemoet,
Den grond, waar Wijsheid heerscht, beschoren:
Zoo strekt, wat elders 't onweêr splijt,
Hier 't Wetsverbond, door u bezworen,
De stang, waarlangs de bliksem glijdt.

En zoo dage eens, bij 't vreugdgevlag,
Nog schooner dag dan deze dag,
Als Jubelglans uw kroon omluistert,
En, bij des Volks erkentnistraan,
In 't hart een zoete stem u fluistert:
"'k Verdien zijn dank: 'k heb wel gedaan!"

(1856. Afzonderlijk uitgegeven.)

TOLLENS.

De najaarsmist hangt treurig op de weide,
  Waar 't eenzaam rund de leste halmen graast;
De geur vervloog, dien hof en akker spreidde,
  Geen bloempje meer, waarop de vlinder aast;
De dreef is doodsch, het woudkoor ijlde henen,
  't Zong d'afscheidsgroet en zocht een blijder sfeer;
Langs tak en twijg, alsof ze tranen weenen,
    Glijdt, bigglend, drop op droppel neêr.

Wat sluit ge u wel, getij der sombre dagen,
  Den weemoed aan, dien hier mijn hart ervaart!
Dat floers, natuur! voorwaar gij moogt het dragen,
  Hij had u lief, wiens asch daar rust in de aard.
Valt, fletse blaân! strooit u zijn lijkterp over!
  Schenk Tollens' graf, boschaadje! wat u rest;
Gij hebt zoo vaak uw prilst, uw weligst loover
    In kransen om zijn hoofd getrest!

Wien hoorde ook meer het puik der eerekroonen!
  Wat zangerkruin was zoo de hulde waard!

Had niet om hem, bij 't ruischen van zijn toonen,
  Gansch Nederland zich, luistrend, zaamgeschaard!
Ja, andrer kunst mogt schatbren buit verovren
  En schittren in een kring, wel kiesch maar kleen:
Doch zóó, als hij, het heele Volk betoovren —
    't Was zijn geheim, en 't zijne alleen.

Men zegt: nog jong, aan Eltens heuvel spelend,
  Verscheen den knaap de Fee der Poëzij;
"Zing!" sprak ze teêr, zijn zwarte lokken streelend,
  "'k Lees 't in uw oog, alreê behoort ge mij!"
" "Hoe (vroeg hij) ik, voor 't koopgezwoeg geboren,
  " "Wien 't Lot den weg naar 't kunstenkoor verspart!" "
"Geen nood! (herving ze) u wachten gretige ooren;
    "Zing slechts, zoo als ge 't voelt in 't hart."

En, als een maagd het dierbre erinringsteeken
  Bewaart en kust, bewaarde hij dit woord:
Hij peinsde 't na. De kindsche dagen weken:
  Wat tegenhield, hem trok zijn roeping voort!
En in zijn borst, te midden van het slingren,
  Werd de adem lied: hij tastte naar de luit,
En zij, gedwee, (ze voelde dichtervingren)
    Goot bij zijn zang haar galmen uit.

U, Liefde! 't eerst (hij droeg uw zoete wonden)
  U bragt hij 't eerst zijn zangrige' offergroet:
Zijn vurig hart — het had een hart gevonden,
  Het zijne waard en deelende in zijn gloed.
't Aanvallig schoon, het hopen, 't kuische blaken,

Weêrstane dwang, vreugd, minnekozerij —
Al 't wel en wee, dat teedre boezems smaken —
Hij smolt het om tot melodij.

Maar rijker toon verving dat zachte kwelen.
Hij had zijn wensch! De star, wier blijde glans
In droomen vaak zijn ziel was komen streelen,
Stond werklijk daar, hel vonklend aan zijn trans.
Ze was zijn gâ, hij kuste de uitverkoren,
Wier blanke hand, hoogmoedig op zijn trouw,
In de eerlaurier, aan 's Dichters luit beschoren,
Geluksgebloemte vlechten zou.

Wat breede vlugt van schoongestemde noten
Ontzwierde nu zijn zalig huwlijksdak,
Waar ouderheil nog 't echtheil kwam vergrooten
En vriend op vriend de hand hem tegenstak;
Waar nieuwe pligt zich uitte in nieuwe akkoorden,
Volbragte taak, al zingend, zich verried,
En iedre galm in 't hart van wie hem hoorden,
Een zoeten nagalm achterliet.

Gansch Neêrland door, zoo wijd zijn stroomen vloeijen,
Verbreidde zich dier toonen lieflijkheid:
Niet anders dan, wanneer de linden bloeijen,
Haar balsemlucht zich met de winden spreidt.
Uit korf en tronk komt zwerm aan zwerm gevlogen,
Doorgonst de blaân en gaart er kostbren buit;
Heel de omtrek aâmt welriekende ambertogen;
De pelgrim toeft, en rust er uit.

Geen stedewal — geen dorpskring, of er rezen
  Hem groeten nu, met lofgeschal en eer:
Het Vaderland, een fierheidsblos op 't wezen,
  Riep: "heil mij! 'k heb een waren zanger meer!"
En, of die kreet hem nog verholen krachten
  Te voorschijn daagde en 't vuur tot vlam ontglom,
Al stouter sloeg zijn dichtgenie de schachten
    En roeide in ruimer kreitsen om.

Het lied der trouw, door d' echtvriend aangeheven —
  Het dankgejuich, dat 's vaders hart ontsprong —
't Hield beurt met zang, waarin al wat het leven
  Of kleurt of zwart, nu blij dan droef, weêrklong:
Zijn dichtdomein geleek die weelge plekken,
  Vol wisslend groen, en licht, doormengd met schaâuw,
Waar 't oog, omhoog, de sombre loofverdekken
    Doorglinstren ziet van 't heldre blaauw.

Ja, 't hoorde hem, al wat er schoon mag heeten,
  Hetzij natuur het als haar siersel draagt,
Hetzij het blinkt in 't onverwrikt geweten,
  Dat, dreig' de beul, alleen wat pligt is, vraagt:
Niets groots en goeds, geen edel zelfverzaken,
  Geen regtsgevoel, tot stout weêrstaan gereed,
Dat niet zijn bloed van heilgen ijver blaken —
    Zijn snaar wegslepend trillen deed.

't Onreine slechts — dat mogt bij hem niet huizen:
  Geen toon, te wulpsch, bezoedelde ooit zijn lied:
De smaad, de schemp, 't verdoemen en 't verguizen —

Dat vuile tuig hing naast zijn citer niet.
Droeg andrer hof, bij bloem en malsche zoden,
Soms giftig kruid en scherpen distelknop;
Slechts heilzaam ooft werd u door hem geboden,
Met 's hemels frisschen dauw er op.

o Vrome deugd! o waardig Godvereeren,
Dat, wars van twist en dweepzieke' eigenwaan,
Door liefde u toont en beetrend zelfbeheeren,
Als hij u prees, wien trok uw schoon niet aan!
Waar jammer kreet met onverpleegde wonden,
Schoot deernis toe bij 't klagen van zijn luit:
Leed de armoê nood; de beurs, hoe stijf gebonden —
Hij zong er 't helpend muntstuk uit.

En eedle zucht voor d'erfgrond onzer Vaadren —
Gewijden grond, waar, uit hun heldenbloed
(Als de eik, 't gehucht belomrend met zijn blaadren)
De Vrijheid wies, nog ons geheiligdst goed! —
o Fiere zucht, hebt ge ooit met reiner vonken,
Dan in zíjn ziel, getinteld en gebrand!
In bardenzang ooit schooner uitgeblonken,
Dan in zíjn zang voor 't Vaderland!

Het Vaderland! — liet zich die naam maar hooren,
Zijn lier, van zelf, gaf klank van liefde en lof;
(Dat beeld gelijk, dat bij het morgengloren
Welluidend klonk, wen 't licht der zon het trof).
In 't uur des noods verrees voor haar zijn bede,
Door 't knielend Volk herhaald in plegtig koor:

Zijn wapenzang, als zij het zwaard ontscheedde,
Joeg, trots den krijgstromp, 't hart in gloor.

En kroonde haar het Lot met zegepalmen,
Blonk de oude moed in Neêrlands wakkre jeugd,
Hoe huppelden en daverden zijn galmen
Van prijs en dank en diep gevoelde vreugd!
Het eereblijk, den dappren omgehangen,
Schoot heller straal; hun oog glom eens zoo blij:
De munt des Roems had dubble waarde ontvangen,
Gestempeld door de Poëzij.

"Een lied voor ons!" riep 't volk; "een lied voor allen!"
Toen ging hij voor en zong van Land en Vorst,
Den Vorst, wiens troon het Regt steeds zoude omwallen,
Het Vrije Land, dat d'Eendragtstander torscht:
En, als weleer 't "Wilhelmus van Nassouwe,"
Zoo schalde er weêr, in roerend maatverband,
Een Volksgezang, een psalm van liefde en trouwe,
Zijn lied voor Vorst en Vaderland.

Somwijl in 't uur der stille mijmerijen
Blies hem de Geest des grijzen Voortijds aan;
Zijn ziel werd vuur: hij schetste in melodijen
Der Vaadren kracht en worstlend dwangweêrstaan.
Dan was het, of, bij 't bruisen van de snaren,
Een tooveraar zijn mantel om u sloeg
En, de enge kreits van 't heden snel ontvaren,
In 't grootsch verleên u binnendroeg.

Ge zaagt (of 't leefde) een tal van heldenwondren: —
Hier slingerde Jan Harink, spijt het schroot,
Van 's vijands mast de Spaansche vlag naar ondren,
Onsterflijke eer zich koopend met zijn dood:
Ginds gruisde een vest, gebeukt van krijgskartouwen;
Kastielje vloekte op haar ontembren moed;
Den mans ter zij, stond, streed een heir van vrouwen,
Vrouw Kenaus Amazonenstoet.

Straks lei de zee, in vuur en smook bedolven,
Zich voor u bloot, — deeszijds de Leeuwevlag,
Den Luipaard ginds. Het donderde op de golven.
Fel was de kamp. Reeds zonk de derde dag:
De vierde klom. Hoe gloeiden Neêrlands dappren,
Aan 't hoofd hun Tromp en Ruiter, de eedle twee!
Daar week de Brit! Gij zaagt de Zege wappren
En deelde in 't vaderlandsch hoezee.

Nu rees een sombrer beeld. Het barre Noorden
Vertoonde een plek, met staaplend ijs omschorst;
't Was Zemblaas rots. Niets leefde er aan haar boorden,
Dan Hollands moed, die 't nieuwe zeepad vorscht.
De poolnacht daalde: een kluis, in sneeuw begraven,
Verschool den troep, op God gesteund en pligt;
U wrong hun nood; ge smolt bij 't lied der braven;
Ge dankte meê bij 't keerend licht.

Zoo wist de Bard u aan u-zelf te ontstelen,
Als zweepte hij den kar terug des Tijds:
Lang hield zijn zang reeds op uw oor te streelen,

Nog neurdet gij de zoete tooverwijs;
En bliktet ge in uw borst, ge zaagt van binnen
't Gevoel verhoogd van 't vrijgeboren bloed,
De zucht hergloeid om 't Vaderland te minnen,
Den zin gekuischt voor Schoon en Goed.

Bewondrings-tol — de stugste moest hem geven
Aan 's Dichters kunst; maar, niet díe tol alleen —
Een teêrder cijns werd van uw hart geheven:
Hem, wien ge preest, hem hadt ge lief met een:
Iets fluisterde u, dat, wie — door zóó te zingen —
Voor al wat dier en heilig is op aard
't Gemoed én hulde én trouw wist af te dwingen,
Zelf braaf moest zijn en lievenswaard.

Dat was hij ook! die stem had niet gelogen:
Zijn poëzie — ze was geen schouwkleedij,
In 't openbaar tot schittren aangetogen,
En afgelegd, 't vertooningsuur voorbij:
Neen, als het glas, dat, zorgzaam rein gewreven,
Het beeld weêrkaatst, naar welken kant men 't keer',
Zoo kaatste zij een schoon, beminlijk leven,
Vol ongeveinsde deugden, weêr.

Was 't wonder dan, dat, wierd zijn naam gesproken,
Een eerbiedswoord zich aan dien naam verbond,
En zelfs de Nijd, op al wat glanst ontstoken,
Hem voor haar gif geen kwetsbre plekken vond?
Was 't wonder, dat, wen Vorstengunst zich meldde
Aan 's Dichters deur met star en titelschrift,

De min des Volks de hofboô blij verzelde,
Haar zegel hechtend aan de gift.

Wel hem, wie zóó zijn reisbaan mag betreden,
Bij iedren stap door dank en deugd geschraagd;
Wiens levensstroom in 't slib (steeds meê gegleden)
Van 't fijnste goud zoo'n schat van korlen draagt?
Die, hoe zijn pad zich rekk', bij 't ruglings staren,
Gebloemte ziet van trouw vervulden pligt,
En voor zich uit, met zoete hoop in de âren,
Het beetre land in 't vergezigt.

Dat steunt de kracht, dat kan den Tijd beschamen:
Ge ervoert het best, mijn Vrind, mijn trouwe Vrind!
(Dien dierbren naam — lang ruilden wij hem zamen:
Ik schat hem meer dan 't schittrendst eerelint!)
Hoe vulde uw stem, ondanks de zilvren lokken,
Nog Rijswijks beemd met keurig maatgeschal!
De top des bergs was blank van wintervlokken,
De beek bleef ruischen in het dal.

o Schoon taafreel, u zoo te zien vergrijzen,
Den zielsblik hel, de citer in de hand,
Van liefde omringd en hartlijke eerbewijzen,
Uw jaargen dag gevierd door heel het Land!
Ja, scheen het niet, toen 't uur van scheiden naakte,
Of zelfs de Dood, u mild en teeder ook,
Zacht toegetreên, zijn wreede schicht verzaakte
En met een kus u de oogen look!

Geen klagten dan van 't eigenbatig harte,
Dat noode 't mist, hoe lang zijn heil ook blonk!
Neen, dank zij 't Lot (al wekt uw graf ons smarte)
Voor d'eedlen wijn, dien 't in uw beker schonk!
En, vloeit de traan, komt weêr het denkbeeld boven,
Dat ze aâmloos zwijgt, die stem, zoo schoon, zoo stout!
Toch wat ze zong is (heil ons!) niet verstoven;
Ons rest een schat, meer waard dan goud!

Dat dichttrezoor, dat we als iets heiligs eeren —
Dat erfgeschenk, door weenend kroost gedeeld —
(Terwijl uw geest reeds aâmt in hooger sferen)
Hier blijft het ons uw trouwst, uw sprekend beeld.
Als nimmer stift u weêrgaf, noch penseelen,
Leeft gij er in, van 't zuiverst licht omstroomd,
Gij, met uw roem, uw deugd, uw zielenstreelen, —
Nog zegenend wie na u koomt.

Geen brons of steen behoeft uw faam te veilgen:
Gij stichtte u zelf, wat steen verwint en brons!
Neen, zoo we u toch 't gedachtnisteeken heilgen,
't Is drang van 't hart — 't is zielsgenot voor ons.
Al leeft uw naam, ook onze dank moet leven;
Het Nageslacht moet zien, hoe dier ge ons waart;
De Vreemde erkenn', dat we eer en liefde geven,
Als hooge Kunst aan Deugd zich paart!

November 1856.

Afzonderlijk uitgegeven, 1857. Ten voordeele van het Tollensfonds.)

AAN MEJUFFROUW

LOUIZA PETRONELLA TOLLENS,

bij de toezending van het dichtstuk, getiteld: TOLLENS.

't Gedachtnislied, aan 't vriendenhart
Ontvloeid bij 't graf van d'eedlen Bard,
Den Prins van Neêrlands harpenaren —
Wie is er, dien ik 't liever bood,
Dan u, zijne oudste huwlijks-loot,
Vriendin me sinds zoo vele jaren!

Was 't niet uw dochterlijke min,
Die zorgde voor zijn droef gezin,
Toen hij uw lieve moeder miste?
Bragt gij hem niet geduld en troost,
Als (voorbeeld van het jonger kroost)
Uw kus zijn wrange tranen wischte?

o 't Heugt me, toen van 't grafgesteent'
Hij t'huis keerde, op mijn arm geleend,
Waar hem geen dierbre gâ meer beidde,
Hoe gij hem klemde in 't smartgesnik,
En 'k las het in uw liefdeblik,
Wat balsems hem uw hart bereidde!

Gij deedt (ik zag 't) den stillen eed,
Dat, wat vergoedbaar was in 't leed,
Uw teêrheên 't hem vergoeden zouden;
Dat, glansde 't min, toch uit den rouw
Zijn huislijk heil herflikkren zou.
Wat hebt ge wél dien eed gehouden!

Allengs (o vreugd!) herglom zijn oog,
Een nieuwe levensblos betoog
Zijn wang, die 't lijdensuur verbleekte;
Zijn dorre gaard herkreeg haar groen,
De naakte grond droeg versch plantsoen;
Het waren bloemen, die gij kweekte.

Bij 't rouwgoed lag zijn citer neêr,
Gij bragt ze stil; daar zong hij weêr,
De borst verheffend uit de smarte;
En, zweefde er door het zangrig schoon
Een bitterzoete weemoedstoon,
Het drong te dieper in ons harte.

En hoop en moed en dankbre vreugd
Om zijner kindren liefde en deugd
Hersteef hem de ingebogen lenden:
Zoo kwam die stonde, blij verwacht,
Dat, moê van pligten, stipt volbragt,
Hij, kalm, in 't groen zijn dag zou enden.

In Rijswijks lieve looverhut
Hebt gij de peul toen zacht geschud

Voor 't roemrijk hoofd uws grijzen Vaders;
Gij, tot het lest toe, in zijn nap
Die zoete druif geperst, wier sap
Het dichtvuur levend houdt in de aders.

Bij 't vrij genieten der natuur
Bescheen hem 't vallend avonduur,
Nog glanzend, of zijn middag blaakte;
Terwijl, Vriendin! uw teedre trouw,
Opdat hij rustig zingen zou,
De wacht hield, dat geen zorg genaakte.

Heb dank, heb Neêrlands dank er voor,
Al flaauwt die bij den zegengloor,
U toegestraald in 't zoet herdenken!
Heb dank! gij gaaft heur diersten bard,
Wat elk hem toebad in zijn hart,
Maar gij-alleen vermogt te schenken.

Een waardig loon, voor al die deugd,
Waarmeê ge uw Vader hebt verheugd —
(o 't Kwam u toe!) 't is u gegeven:
Gij hebt zijn laatsten druk gehad;
Hij sliep, van uwen arm omvat,
Blijmoedig in voor beter leven.

December 1856.
(Afz. gedrukt. — Aurora, 1858).

AAN DE VERDEDIGERS

VAN

ANTWERPENS KASTEEL

IN 1832.

JUBELZANG.

Wie het vreemd geweld trotseerden,
  Vast om 't Leeuwblazoen geschaard;
Wie onze' ouden roem verweerden,
  In de vuist het heldenzwaard —
Jaren mogen henenzwenken,
't Lot of zoet of bitter schenken,
  't Vaderland vergeet ze niet:
Om zijn hartedank te toonen,
Heeft het altoos lauwerkroonen,
  Altoos galmen in zijn lied.

Heil aan u, die 't moogt ervaren,
  Jubelvierend riddrental!

Als voor vijf en twintig jaren
  Groet u Neêrlands lofgeschal.
Wat ons harte toen vervulde
Met bewondring, dank en hulde,
  Blaast op nieuw de geestdrift aan:
Wij verhalen 't onzen zonen
En we zien, verblijd, hun konen
  Glinstren met een fieren traan.

Als geweken onweêrvlagen,
  Nagegromd in 't berggevaart',
Loeijen ons van ver de dagen,
  Door uw reuzenkamp vermaard.
"Zwicht voor sterker! Ruimt uw wallen!"
Riepen 's Gaulers duizendtallen;
  "Twintig zijn wij tegen één!"
IJdel roepen! — Gij, getrouwen!
Staakt de vlam in uw kartouwen,
  En hun donder brulde: "neen!"

Met den zegekrans te pralen,
  Wist ge best, ontzeî u 't Lot:
Niet de moed, de kracht zou falen,
  Overstelpt in 't gruizlend slot;
Maar uw laatste man mogt sneven,
Neêrlands eer zou blijven leven,
  Schittren op d' ontvolkten wal:
Die gedachte steef uw spieren;
Overgolfd van de oorlogsvieren,
  Hieft ge 't staal en stondt ge pal.

En, als de aadlaar, uit de kloven
  Van zijn rots naar 't zwerk geroeid,
Steeg uw standervlag naar boven,
  Van het wolkend kruid omgloeid:
Stout ontrolde zij haar banen,
Viel het schot der Fransche vanen,
  Digt als hagel, om haar neêr:
Juichend om heur sarrend wappren,
Zongen uw bazuinen, dappren!
  't Oud Wilhelmus haar ter eer.

En de vijand, onverduldig,
  Bliksemde met dubble kracht;
Maar geen antwoord bleeft ge schuldig
  Staâg in 't harnas, dag en nacht.
Of Vesuvo vlammen braakte,
Stroomend lava 't land doorblaakte,
  Bruiste 't vuur van uit uw wal,
Schans en loopgraaf binnenbrekend,
't Hollandsch bloed tienvoudig wrekend
  Op de krijgsbloem van den Gal.

o Hoe klopten hier de harten
  In dien nooit vergeetbren tijd!
Hope, vreugde, kommersmarten
  Rukten ons gemoed om strijd.
Hoe werd elk berigt verslonden!
Zaamgestemd in 't lof verkonden!
  Wat gebeên omhoog gestierd!
o Hoe dachten we met beven:

"Zoo, te forsch om 't op te geven,
"'t Slot eens aller grafkuil wierd!"

Maar uws Konings woorden klonken:
"Trouwen! legt het wapen neêr!
"Hel heeft Hollands moed geblonken:
"Geeft het slot! gered is de eer!"
Toen, vermast, bedekt met wonden,
Liet ge de ijzren oorlogsmonden
Zwijgen voor het troongebod,
En (de spijt in 't hart omsloten)
Gaaft ge 't slot, van bloed doorvloten,
't Slot — wat zeg ik! — 't puin van 't slot!

En, de burgpoort ingetogen,
Schouwde Frankrijks breede drom,
Met verbazings blik in de oogen,
Op het schriktooneel rondom.
Als door onderaardsche vuren,
Zagen ze aardwal, pleinen, muren
Omgewroet, uiteengesloopt;
Of een donderwolk, zich leêgend,
IJzerbrokken had geregend,
Lag er 't moordtuig opgehoopt.

En wat 's krijgsmans borst doet gloren,
Waar hij heldenwaarde ontmoet,
Toonden ze u (den wrok bezworen)
In hun eerbiedvollen groet,
En, als zij, opregt in 't prijzen,

Zong de Faam op duizend wijzen
  Uw roemruchte tegenweer.
Frankrijks duurbetaalde zegen
Had haar 't vestingwrak verkregen,
  Maar, onwrikbren, u was de eer!

U was de eer! Hoe steeg ze in waarde,
  Toen ge zaagt — toen ge ondervondt,
Welk een glans, voor 't oog der aarde,
  Ze afstraalde op uw vadergrond.
't Klonk bij vijand, vriend en vreemden,
Dat in Neêrlands lage beemden
  't Hart zoo fier, als immer, sloeg;
U doorglom de trots van zonen,
Die de deugden zien bekroonen
  Van de moeder, die ze droeg.

Juicht, herdenkt het, roemgenooten!
  Drukt op nieuw de hand elkaâr!
Viert het broederbond, gesloten
  Bij het vlammend krijgsaltaar!
Rukt de zwaarden uit de schede!
Kust dat staal! wij kussen 't mede
  Om de trouw, die 't schittren deê;
Laat uw strijdlied eens nog hooren:
Straks vervangen 't honderd koren
  Met uw lof en 't lied der Vreê.

Ja, der Vreê! — God dank! de olijven
  Sieren helm en oorlogshoed:

Voor den moed der krijgsbedrijven
  Eischt de pligt thans burgermoed;
Tweedragts giftspelonk te slechten,
Pal te staan voor wet en regten
  En Oranjes waar belang,
Vrijheids lichttoorts kloek te dragen —
Dat is 'tgeen in deze dagen
  Roem verdient en bardenzang;

Maar, wat de eisch ook zij van 't heden,
  Zij, die de eer der Leeuwbanier
Trouw verweerden en volstreden,
  Forsch, als gij, in 't heetst van 't vier —
Jaren, met hun wisselvormen —
Eeuwen mogen henenstormen —
  't Vaderland vergeet hen nooit!
Lang reeds sluimren ze in hun graven,
Als de dank nog aller braven
  Bloemen op hun zerken strooit.

(Afzonderlijk uitgegeven, 1857. Herzien, 1861.)

AAN DE POËZIJ.

Zou 't waar zijn wat aan aller ooren
  Die bende krijscht met woesten lach:
Is, Poëzij! de stond geboren,
  Die 't einde ziet van uw gezag?
Ontviel de diadeem uw slapen
  En wordt uw hof, hoe rijk bepronkt,
Thans tot een werkschuur omgeschapen,
  Waarin het stoomtuig rookt en ronkt?

"Uw doel, (zoo schempen ze) al uw streven
  Was beuzelspel, onnut aan de aard,
Eens goed voor 's menschdoms kinderleven,
  Maar 't opgegroeid geslacht onwaard;
En daarom werd uw doem gesproken,
  En fnuikte de Eeuw uw heerschappij,
En vliedt ge, in schaamte 't hoofd gedoken....
  Is 't mooglijk, dat het waarheid zij!

Wee onzer, moesten wij 't gelooven!
  Met u ontvlood, indien ge weekt,

Al wat de zielen heft naar boven
  En zucht voor 't Schoone en Grootsche kweekt.
Gelijk de kale loovertoppen,
  Wanneer het wintert in het woud,
Dus ook — omkorst met ijzeldroppen —
  Werd hier het leven dor en koud.

Maar, neen! 't is logen, al hun smalen:
  Nog staat uw troon, wat vallen mogt;
Zijn gouden trans schiet eerestralen
  Op 't wondrental, door de Eeuw gewrocht;
Terwijl in 't lied der Volkenkoren,
  U toegezwaaid, gelijk weleer,
De schorre lasterkreten smoren,
  Als dropplen slijk in 't wereldmeer.

Heil, heil mij! 'k zie, Volschoone! u naadren,
  De jeugd der heemlen op 't gelaat.
Melodisch roert het woud zijn blaadren,
  De beek giet zilver, waar gij gaat:
Bevalligheên en Deugden zweven,
  En strooijen bloem en geurig kruid;
Gij, of ge een scepter hieldt geheven,
  Zoo moedig treedt gij, met uw luit.

Uw elpen luit, wier reine galmen,
  Aan 't ruischen uwer stem gepaard,
Der togten woesten storm bekalmen
  En vrede spreiden over de aard;
Of, vergt uw geestdrift hooger wijzen,

De vlam in 't heldenhart ontgloên,
En, als tot God ze in hymnen rijzen,
't Heelal, aanbiddend, knielen doen.

Hoe blijde stroomt de schare u tegen,
Verkwikking scheppende uit uw blik!
Het Oost, het West komt dank u plegen;
Maar, wie er dank', geen meer dan ik!
Laat me, aan uw voeten neêrgebogen,
De slippen kussen van uw kleed,
En tranen 't zeggen in mijn oogen,
Waar 't hart, te vol, geen woord voor weet!

Ja, weiden moge ik in 't Verleden,
Doch, waar ik staar', hoe ver het zij,
Ik zie geen plek, door mij betreden,
Of merken van uw liefde er bij:
Nog heugt me 't, hoe, op moeders knieën
Reeds hemelheil mijn ziel doordrong,
Wanneer ze uw zoete melodiën,
In 't hart bewaard, mij overzong.

En toen ik, knaap, voor bosch en baren
Graag liet het spel in 't spelensuur;
Goot gij mij niet die zucht in de âren
(Nog nu mijn wellust!) voor Natuur?
En, als ik 't hart dan voelde gloren,
Maar 't lied me ontbrak, onmagtig nog,
Riept gij me niet: "geen moed verloren!
Straks zijt gij een der mijnen toch!"

Dat woord — gij hebt het niet vergeten!
  Wie gij u koost, ik tel er bij.
Zijn andren hooger aangezeten,
  Uw disch heeft ook een plaats voor mij:
En, strekte 't speeltuig, mij beschoren,
  Getrouwheid, meer dan kunst, ten loon;
Het is het blijk, wie u behooren;
  Ik gaf het voor geen vorstenkroon.

Wat zaligheên, wat wonderkrachten
  Verbond uw gunst niet aan die luit!
Mij droegen (scheen het) arendsschachten
  (Hief zij haar toon) den stofkring uit:
Het rijk, waar de Idealen leven,
  Ontgrendelde zijn gouden poort:
Ik zag het Schoon er en 't Verheven,
  Van meer dan aardsche zon begloord:

En, zoo er zorgen zwaar me wogen,
  Ik schudde ze af, als stuivend zand;
Zoo smarten 't levenssap me ontzogen,
  Ze slopen weg met stompen tand,
En, als de lichtboog aan de transen,
  Wen 't grommend onweêr henenspoedt,
Herrezen, met haar hemelglansen,
  Lust, hoop en vreugde in mijn gemoed.

Dan dorst ik, ja, meê aan te heffen,
  Van stoute drift in 't hart gespoord,
En 'k mogt (ik weet het) boezems treffen,

Die u herkenden in 't akkoord;
Ja, dan vergold, na teedre zangen,
Mij soms een druk der liefste hand,
Of edel vocht op ruige wangen
Bij 't glorielied van 't Vaderland.

Maar weg wat zweemt naar ijdel pralen!
Niet mij — u hoort alleen de lof.
Mogt ooit mijn zangtoon gunst behalen,
Gij bliest het in, wat roerde en trof.
Geen lof — mij slechts dat heil, die weelde,
Die harten, u gewijd, doorblaakt,
Daar, welk genot ook de aarde teelde,
Alle aardsche wellust flaauw bij smaakt.

Dat heil — het heeft mijn levensdagen,
Gelijk een milde beek, doorvloeid,
't Bebloesemde, in mijn lent', de hagen,
Om de ouderlijke kluis gegroeid;
't Hergaf mijn hof zijn lustpriëelen,
Eens zomerstorm ten vroegen buit,
En, nu de najaarsblaân er gelen,
Verguldt het nog het rijpe fruit.

En, mag het ruw getijde al naadren,
En doet me 't soms weemoedig zeer,
Wanneer bij de afgevallen blaadren
Ik bloemen zie, mijn pronk weleer;
Blijft gij me bij, ik zal niet klagen;
Ik weet, wat neêrzijg, vaal en voos;

Uw plantsel bloeit, in spijt der vlagen,
Als, naast het ijsmeer, de alpenroos.

Blijft gij me bij — o, 'k voel 't van binnen,
Dat zult gij! wee, zoo 'k twijflen kon!
Wie ge eenmaal liefdet, blijft gij minnen,
Tot aan hun laatste levenszon.
Gij zult me sterken, de uren zeegnen,
Die nog mijn wijzer teeknen moet,
En, bij 't verkleumend ijzelreegnen,
Mij 't hart verwarmen met uw gloed.

En, wenkt dan de onverbidbre stonde,
Die alles toeft wat leven zag;
'k Zal u nog danken op de sponde,
Waarvan ik niet meer rijzen mag!
Bij 't zoet geruisch van uwe akkoorden
Ontzweev' mijn ziel, wat hier ze knelt,
En stijg' ze naar die reiner oorden,
Die ge in het lied der hoop voorspelt.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859).

AAN HET VADERLAND.

'k Heb menigmaal in vroeger dagen,
  Vol wetenslust en dichtergloed,
Den reizersmantel omgeslagen
  En eigen haard vaarwel gegroet.
Langs iedre windstreek voortgedrongen,
  Werd vaak, bij gullen druk der hand,
Mij 't welkom in uitheemsche tongen
  En 't brood geboôn van 't vreemde land.
Ik heb gepeinsd aan barre kusten,
  Waar 't Noorderzout de klip doorgraaft:
Ik mogt in schaâuw van myrthen rusten,
  Wier wortel 't Zuidergolfje laaft.
Mijn voet heeft de Alpenrug beklommen
  Langs paân met eeuwig ijs omschorst,
En, spijt Vesuvoos dreigend grommen,
  Gewandeld op zijn lavakorst.
Mijn bark doorkruiste de Isterbaren,
  Waar, 't hoofd ontkroond, oud Buda rouwt:
'k Heb Hermans groote schim zien waren
  In 't harte van 't Hyrcijnsche woud.

Het rotsgevaart der Pyreneën
  Vertoonde me in zijn topgraniet
  De kloof, die Rolands zwaard er liet.
In Ennaas dal, op 't mos gegleën,
  (De rookende Etna in 't verschiet)
  Heb ik gedroomd van Theokriet. —
Ja, 'k zag Natuur, met bloemenkransen,
Als blijde Nimf, langs oevers dansen,
  Bestrooid met eeuwig zomergoud;
En 'k heb haar, onder wolkgordijnen,
Een kroon om 't hoofd van sneeuwge pijnen,
  Waar ze op haar bergtroon zitting houdt,
  In godenmajesteit aanschouwd.

Maar zilvren duin, begraasde beemden,
  Die (toen ik aan haar boezem hong)
  Mijn moeder reeds mij dierbaar zong,
Gelooft niet, dat het land des vreemden
  Ooit uit mijn ziel uw beeld verdrong!
Neen, waar de witbeschuimde boegen
  Of 't brieschend ros in stouten draf,
  Of 't muildier, bergen op en af,
Mijn blakend harte henendroegen,
  Wat loksel oor er vleide en oog,
U bleef ik bovenal beminnen,
Gelukkig met die zucht van binnen,
  Die straks me weder tot u toog.
Zwom 't vreemde dal in amberluchten,
Doorstoofde milder zon zijn vruchten,
  Droeg 't hemelwelf er rijker tint;

Hoe tooverfraai de verwen blonken,
Wat weeldestroom de zinnen dronken, —
Voor 't zedig schoon, aan u geschonken,
  Mijn Neêrland, werd ik nooit verblind!
Ik heb ze lief, die looffestoenen,
  Die, frisch en fleurig, of de Nacht
  Er ieder etmaal verschen bragt,
Uw blaauwend watererf omgroenen,
  Dat alwat golven klieft bevlagt.
Ik zie ze graag die grastapeeten,
  Doorstikt met boterbloem en klee,
  Waar (lieflijk beeld van kalmte en vreê!)
Het krachtig ros, den ploeg vergeten,
  Verademt bij 't herkaauwend vee;
Terwijl uit esch- en beukenblâren,
Gekroond van 't nest der ooijevaren,
  De nette bouwmanshoeve gluurt,
  Omglansd van koper, blank geschuurd,
Dat vaardig staat den room te garen. —
  o 't Is me een lust, dat zacht taafreel!
Maar dan zelfs, als de gramme vlagen
Het loover rijten van uw hagen,
  De bloemen krenken op haar steel,
En sneeuw zich tast om schuur en schelven
En schotsen meir en moer bedelven,
  Ja, dan zelfs, hoe verarmd aan zwier,
  U ben ik trouw! gij blijft me dier!
Wat vreugden, vlugtend, henenspoedden,
Ik groet er, die haar vlugt vergoeden
  Den kout van vrienden, lang me waard,

Om 't vuurtje in bonten kring geschaard;
De Kunst, herzaamlend in haar bogen,
Wie bij Natuur ter beêvaart togen;
Den langen avond, ijlings om
Bij 't lampje in 't boekenheiligdom;
Of buiten, onder 't ijzelkraken,
Den wakkren stoet der volksvermaken:
Het sleedje, dat verliefde kracht
Doet vliegen met zijn schoone vracht;
De nar, door 't rinklend span getrokken
't Plaveisel langs der zilvervlokken;
Of 't voetgeroei met d' ijzren spaan
Op de overglaasde waterbaan:
Genoegens allen, waard te ontvlammen,
Wie uit Bataafschen wortel stammen! —
Zij dan met ijzel 't vat omkraald,
Waaruit (als hij hier feest komt vieren
Met zijn gepluimde hofstaffieren)
De forsche Winter ons onthaalt:
't Verhemelt' kleume bij de togen,
We weigren d' eeredronk hem niet,
Bewust van 't wondervol vermogen,
Dat d' ingeschonken nap doorvliet.
Benij wie wil, die weelge perken,
Waar 't harte, dat hij nooit komt sterken,
Steeds nektar proeft van 't zomertij!
Dáár, zat van 't zoet, en week van 't streelen, —
Dáár sluimren ze in hun lustpriëelen
Voor niets-doen in en slavernij.
Zoo niet, mijn Vaderland, uw zonen!

Laat elders 't luwtje blijvend wonen,
  Terwijl de Poolwind herwaarts snelt;
  Al blaast zijn aâm den fleur van 't veld,
Ons blaast hij blossen op de konen,
Als mannenmoed en kracht ze toonen,
  Daarbij den ouden vrijheidsgloed
  Herwakkrend in het Hollandsch bloed;
En, wendt de Buldraar weêr zijn vlerken,
  En daagt de stonde, die in stilt'
  Van de aard de witte wade tilt,
En 't marmer breekt der waterzerken,
  En, daalt (waar 't al met stijf gewricht
  Den slaap des doods te slapen ligt)
De Lente neêr, zoo schoon van trekken
Als de Engel, die het Graf zal wekken —
  Dán — als op haar: "Ontwaakt! staat op!"
Zich alles rept, en halm en spruiten
Ontsteigren aan de dorre kluiten,
  En bladerbot en bloesemknop
Voor 's hemels oog zich opensluiten,
  Daar beemd en bosch en vloed en vliet
  Weêrgalmen van 't verrijzingslied; —
Wat, Neêrland, dán uw telgen voelen,
Wat weelden dán hun borst doorwoelen —
  (Dat forsch verjeugdigd hartgebons!
Dien hemeltraan bij 't meê-herleven!)
Neen, wie in eeuwig groene dreven
Natuur den doodsnik nooit zag geven,
  Hij kent ze niet: misgunn' hij ze ons!
Ja, dán is 't heerlijk u te aanschouwen,

In ieder vlecht een bloesemtros!
Dán wellust, in het kreupelbosch,
Waar vooglen, zingend, nachtwaak houën,
Uw lof te hooren in hun lied;
Maar schoon vooral, uw fiere blikken
Te zien, terwijl aan steng en spriet
De zeilen wentlen uit hun strikken,
En kiel aan kiel met knal op knal
U hulde biên en, dondrend, zweren,
Dat tot aan 't verst der wareldmeren
Uw oude naam niet sterven zal;
Uw oude naam! — Mij trillen de aadren
Van heilge ontroering! voor mijn geest
Herrijzen dagen, lang geweest!
Ik zie ze, die manhafte Vaadren,
Die met hun bloed, in slag op slag
Gestort, de schoonste flonkerbag,
Waar volken ooit op bogen mogten,
Het pronkjuweel der Vrijheid, kochten
En 't hechtten aan uw zegevlag!
Ik zie ze, met omkransten steven,
(Als ware uw grens uwe eer te klein)
Langs 't onbeperkte waterplein
Den ganschen aardbol overzweven
En, waar een lustoord, uwer waard,
Uit zee verrijst, hun Leeuwstandaard,
Met heldenvuist, in 't strand er drukken
En cijns er eischen voor uw magt
Met erfgebied, waar 't nageslacht
Een gouden oogst zou blijven plukken.

o Grootsch Verleên! Hoe blinkt van ver
Nog 't nageglans dier gloriester!
Ik staar er op met zielsverrukken,
En, daar een traan me in de oogen brandt,
Gevoel ik, roemrijk Vaderland!
Dat, misten zelfs uw vlakke kleijen
Haar woudgepluimt', haar klaverspreijen,
Van tooi misdeeld door elk getij; —
Om 't bloed dier helden, dat ze dronken,
En 't vendel, waar ze nog meê pronken, —
Geen plek op aard, hoe rijk beschonken,
Mij toch zoo dier zou zijn als zij!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

CHRISTENZIN.

Wel dwaas — wat zeg ik? — neen! wel slecht.
Die, daar hij zich een Christen roemt,
Verroekeloost wat Christus zegt,
En schendig pleegt wat Christus doemt!

Die zich voor 't oog bij 't Vendel schaart,
Waar "Liefde en Vrede!" op prijkt in goud,
Maar in zijn boezem wrok vergaart
En haat verspreidt en twisten brouwt! —

Wat gifdronk heeft u 't hoofd ontsteld,
(Zeg, bitter ijvraar!) 't hart en 't hoofd,
Dat gij uw naaste kwelt en scheldt,
Wijl hij niet stemt, wat gij gelooft —

Wijl hem zijn moeder anders sprak,
Dan u door de uwe is voorgezegd,
En hem geleerd is valsch en wrak,
Wat u geleerd is waar en hecht —

Wijl in de nooit doorzienbre mist,
Die 't Godsgeheim voor schennis hoedt,
Zijn scheemrend oog iets anders gist,
Dan wat uw scheemrend oog vermoedt!

"Ik, ik zag juist! zijn blik — die faalt!"
Dus schreeuwt gij luid met driest gepoch:
Wel, zij het zoo; hij hebb' gedwaald:
Is hij ter kwader trouw dan nog?

Wie hield een floers (als 't waarheid geldt
En waarheid, die hem heil moet biên)
Zich, willens, voor 't gezigt gekneld
En koos met voordacht mis te zien? —

Gij vondt (niet waar?) een diamant?
Een glazen scherf (dat 's al) vond hij?
Wel, eer uw schat, doch spaar de hand,
Die 't min gelukkig trof dan gij. —

Ze klemt zoo vast, ze blinkt zoo klaar,
De reden, die ons noopt tot vreê,
En toch, ik word geen Kruis gewaar,
Of 't spoor der Tweedragt staat er meê.

Twee Christentempels, digt naast een,
Verheffen beide 't liefdelied;
Daar stroomt de dubble schare heen,
Maar wisselt liefdes handdruk niet.

Waartoe die inkt, met gal doorbruisd?
Die scherpe pen? die zwarte kool?
Een tolk der liefdeleer verguist
Een broeder uit een andre school!

Wat heeft die bleeke groep misdaan,
Gedoemd tot wreede ballingstraf?
Een leer, die ze echt dacht, nam zij aan;
Een, die haar valsch scheen, zwoer zij af.

Wien zie ik, bij dat dompig licht,
Door kerkerbout en tralieglas?
Een moordnaar? — neen, een vrouw, betigt,
Dat ze in 't geheim den Bijbel las.

Waartoe dat grafplein omgewroet?
Men delft naar 't lijk eens ketters rond.
De ketter, ja, was vroom en vroed,
Maar 't rif ontwijdt gewijden grond.

Waarom dien eerbren Israliet
Zijn kind ontscheurd? (de moeder gilt!)
't Behoort de Kerk — zijn ouders niet:
Een dienstmeid doopte 't in de stilt!

Zoo gaat het nog, hoe 't licht ook klom: —
Maar blikt terug langs 't eeuwenveld,
En (kunt ge!) telt den gruwlendrom,
Aan d' eigen zwarten poel ontweld!

Ziet, hoe, voor 't Waar Geloof, zoo 't hiet,
Vuig kerkgeboeft' den geest ontmant,
Verraadlijk in de harten spiedt
En 't Kruis, met hulp van beulen, plant.

Ziet, hoe, om de orthodoxe leer,
M' er duizend henensleept ter straf!
Ze in vlammen smoort — tot Jezus eer! —
Wee! wenden wij er 't oog van af. —

Maar, Christenbroedren, (spreekt opregt!)
Is 't vreemd dan, als, aan verre kust,
Waar, peinzend, wat zijn Koran zegt,
De Moslem onder palmen rust, —

Is 't vreemd, als gij daar 't Blijd Berigt
Hem brengen koomt en vreê verkondt
En liefde roemt als Christenpligt
En voor uw Heer hem gaarne wont —

Is 't vreemd, dat hij u hooren doet:
"Hoe zacht uw liefdetaal mij lokk',
"'k Zie op uw koorhemd vlekken bloed,
"'k Zie tranen op uw zwarten rok:

"Gij predikt eendragt, vrede en zoen,
"Maar scheldt, verguist, verdoemt elkaâr:
"Uw woord is anders dan uw doen:
"Uw Christus is een huichelaar.

"Bragt hij u heelende artsenij,
"Zoo heelt u-zelf, eer ge ons ze biedt:
"Gij schijnt wel al zoo krank als wij;
"Ik scheî nog van mijn Koran niet!" —

Neen, Christnen! duldt dat scherp verwijt,
Te lang verdiend, niet langer meer!
Beleeft de leer, die gij belijdt,
En predikt zóó het schoon dier leer!

Bemint, vergeeft, vertroost elkaâr,
Om 't even in wat kerk gij knielt!
De ware kerk is altoos daar,
Waar liefde en deugd het hart bezielt;

En, biedt ge er een uw broedergroet,
Die u terugwijst, stug van zin;
Doet toch hem, als een broeder doet;
Dat kweekt het zekerst broedermin! —

Hoort, wat het grijs geschiednisboek
Uit d' eersten Christentijd verhaalt!
Wel was het waard op 'heilig doek
Door Englenhand te zijn gemaald.

De Leerling, van den Heer bemind,
De keurbloem uit zijn Jongrental,
De vrind, wien de ongelijkbre Vrind
Zijn moeder, stervend, aanbeval;

De Apostel, die uit Jezus mond
Zijn leer, nog onvermengd, ontving,
En ze overpeinsd had en verkond,
Voor ban vertsaagd noch marteling;

Nu was hij oud, het wagglend hoofd
Van 't sneeuw der jaren lang bedekt;
Zijn moeilijk pad, zoo trouw doorsloofd,
Had tot een eeuw zich uitgerekt;

Toch boog hij nog, hoe mat en stram,
In 't biduur, waar, het Kruis ter eer,
Efezes kudde zamenkwam,
Maar sprak er 't stichtend woord niet meer.

Zoo werd hij, bleek en uitgeput,
Nu weêr in 't bedehuis gezien,
Van vriendenarmen zacht gestut,
Gelukkig hem een steun te biên.

Met innige' eerbied hield de schaar
Op 't mild gelaat den blik gevest
En wierd in 't hart een stem gewaar,
Die zei: ge ziet hem thans voor 't lest.

De hymne rees van 't vroom koraal,
Afwisslend met gebed en leer;
Met brood en wijn, aan 't heilig maal,
Herdacht men 't lijden van den Heer.

Stil had de Grijzaard meê gebeên;
Maar als hij nu — toen 't feest besloot —
Met teêrheid rondzag om zich heen,
Of hij aan allen 't afscheid bood;

Toen werd hun hart zoo week te moê;
De gansche schare riep, beschreid:
"Spreek, Vader, spreek ons ééns-nog toe!
"Eén woord nog, eer gij van ons scheidt!

"Nog éénmaal hoore ons oor die stem,
"Die lieflijk klonk in Jezus oor!
"Spreek ons een laatste maal van Hem,
"Eer Hij u kust in 't zalig koor!"

En, zie! op 's Heilgen aangezigt
Ontlook een schijn, een wondre glans,
Of, heemling reeds, het Eeuwig Licht
Hem kroonde met een stralenkrans:

En, vol des Geestes, als weleer,
(Terwijl hij de armen zeegnend hief)
"Hoort (riep hij) Jezus gansche leer:
"Hebt, kinderkens, elkander lief!"

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

KINDERLIJKE LIEFDE.

Eerbiedt uwe oudren, hebt ze lief,
Verheugt het hart, waar ge onder rustte,
Eer 't blijde huis u welkom kuste
En dank om u ten hemel hief;
Houdt teedre drukken voor die handen,
Die, trillende van vadervreugd,
U streelden in uw zwachtelbanden
En weldaân plengden op uw jeugd!

Wat waart ge, toen uw dag ontglom,
Een schaamle worm, een nietig wezen,
Onmagtig, zelf uw spijs te lezen,
Onweerbaar, schoon bedreigd rondom!
Doch naast uw wieg zat moederliefde;
Uit moeders boezem dronkt ge kracht;
Zij weerde 't leed, al eer het griefde;
Sloot gij het oog, zij hield de wacht.

Haar hand geleidde uw eerste schreên;
Haar kusje stelpte uw kindertranen;
Om tot het goede u zacht te manen,

Wist zij in sprookjes 't in te kleên:
Schonk vader, 't oog op later tijden,
Soms 't bitter vocht, dat sterken moet;
Zij liet een droppel honing glijden
Om 't wrange glas, en 't scheen u zoet:

En 't harte bleef u week en rein,
Een grond, waar kostlijk zaad zou tieren;
Terwijl er kracht vloot in uw spieren,
Ontlook het oordeel in uw brein:
Uw wil bekwam, door 't wijze drukken,
Die schoone plooi, die groeit tot deugd:
Waar gij, als mensch, zoudt vruchten plukken,
Uwe ouders plantten 't in uw jeugd.

Hoe strekte uw bloei hun zielsgenucht!
Wat teedre trots deê 't hart hun zwellen,
Verwont ge op school uw leergezellen,
Verried uw doen een eedle zucht!
Wat nam de bede voor uw zegen
Een ruime plaats in hun gebeên!
Hoe dankten ze, als hun knieën negen,
Het eerst om 't heil, dat u bescheen!

Uw kindschheid week: gij liet het dak,
Waar 't ouderdons zich spreidde om 't kieken;
Gedragen op uw eigen wieken,
Verhieft ge u, vrij, in 't nevelvak.
Geluk! doorkruist de wijde perken;
Doch, werwaarts heen ge drijft of doolt,

Vergeet ze niet, die trouwe vlerken,
  Waar gij, nog pluimloos, onder schoolt!

  Thans weet ook gij, wat zorgen zijn;
Ge ervaart de hachlijkheên van 't leven,
Benijders komen naast u streven;
  Verleiders fluistren hun venijn.
Zijt kloek! maar, wat er moog gebeuren,
  U rest een wijk; steeds zijn er twee,
Die uw geluk het hunne keuren,
  En heul bewaren voor uw wee.

  Waardeert hun raad! hebt teêr ze lief!
Vult heil uw schaal, bidt hen te proeven!
Mogt ge, onbedacht, hun ziel bedroeven,
  Toont gaauw berouw en heelt de grief!
Bedenkt, het uur kon plotsling komen,
  Dat ge uit hun strakverstijfden mond,
Al liet ge er al uw bloed voor stroomen,
  Uw vrijspraak niet meer hooren kondt.

  Maar weg dat beeld, waar 't hart van rilt!
Gij eert ze en ziet ze vreugdig grijzen:
Brengt hun nu weêr die trouwbewijzen,
  Aan u, als kind, door hen gespild!
Volkwijt uw schuld! — neen, brave telgen,
  Geen schat die ooit ze kwijten kan;
Doch, is de hoofdsom niet te delgen,
  Betaalt er hooge renten van!

En, zoo gij-zelven 't heil geniet,
Dat kleenen ook úw huis doorwoelen,
En thans in eigen borst moogt voelen,
Wat liefde de ouderborst doorvliet;
Dan (na ze u blijde in de armpjes knelden
En 't hart u smolt van zoeten lust)
Zal teedrer nog uw dank zich melden,
Als, ouder zelf, ge uwe oudren kust.

En, roept dat somber uur ze op 't lest,
Dat zeker — mogt het rugwaart treden —
Terugtrad voor de smeekgebeden,
Met tranen, aan uw hart ontprest;
Hoort, knielend naast hun koets gelegen,
Bij 't glimm'ren van de laatste vonk,
Hen God nog loven voor den zegen,
Dien Hij in lievend kroost hun schonk!

Dat zal u troosten; dat, nog lang
Na 't stof aan 't stof is weêrgegeven,
Met vrede en vreugd uw ziel doorzweven,
Als nageruisch van zoet gezang. —
o Wel hem, die bij 't graf gebogen,
Dat dierbare oudrenasch omvat,
Mag zeggen: 'k heb mijn pligt voltogen;
Ik heb ze hartlijk lief gehad!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

WOUDGEBLOEMTE.

---

o Lief gebloemt,
Waar 't woud op roemt,
Al zoekt ge u zedig weg te sluiken;
Wat doet het mij in 't harte goed,
Wanneer, bij 't wandlen, uit de struiken
Me uw lachje groet!

Laat, norsch van zin,
Geen hof u in,
Als niet genoeg in rang verheven;
Natuur is milder: uw kleedij
Heeft ze u uit fijner stof geweven
Dan koningszij.

Een slot van glas
Biê 't vreemd gewas
Een kostbre woon om in te pralen;
Al waar' de kerker louter goud,

Wie zou niet liever ademhalen
In 't vrije woud!

Komt 's avonds hier
Geen hovenier
U laafnis uit zijn sproeijer schenken;
Toch dorst gij niet: een Hooger hand,
Die 't kleine lieft, wil zelve u drenken,
Geringe plant!

Dan, bloem en blad
Verkwikt van 't nat,
Zendt gij uw dankbren geur ten hemel:
Flus luikt de slaap uw kelkje digt
En sluimert ge onder 't stargewemel
Tot de ochtend licht.

Verheven stond!
Als wijd in 't rond
De morgenoffers, juublend, rijzen,
En 't al, met blijde eerbiedenis,
De zon begroet, om Hem te prijzen,
Wiens beeld zij is.

Hebt gij niet veel,
Toch ook uw deel,
Lief plantje! wilt ge op 't outer plengen:
Gij wascht in frisschen dauw u rein
En biedt, wat rijkdom andren brengen,
Uw wierookgrein.

Met blij geschal
Vangt overal
De taak nu aan van 't nijvre leven:
De insekten wriemlen rond in 't mos;
De steelsche vlinder kust, bij 't zweven,
Uw kuischen blos.

Het bietje komt,
Daar 't zachtkens trompt,
Wat honig voor zijn korfje u smeeken;
Hoe schraal voorzien, toch gul en goed,
Laat gij 't een aalmoes bij zich steken
Van geurig zoet.

De vrekke stad
Gunt bot noch blad
Dan wie met zilver ze op kan wegen;
Maar gij, teêr kroost van 't woudgebied!
Dwaalt de arme hier, gij lonkt hem tegen,
Al heeft hij niet.

Naast u, verblijd,
Ter neêr gevlijd,
Vergeet hij 't oord, waar zorgen krenken,
En, roept hem weêr zijn schaamle steê,
Gij geeft hem, om aan u te denken,
Een tuiltje meê!

Zoo leeft ge uw lent'
Vernoegd ten end,

Hoe veel er naast u hooger rezen:
Zoo zweeft uw voor- en najaar heen,
En dreigt de Orkaan; laat de eiken vreezen!
Gij zijt te kleen.

Maar Winter gromt,
Wien niets ontkomt;
Nu vlijdt gij 't hoofdje rustig neder.
Waarom ook bang teruggebeefd?
Eens, weet gij, keert de Lente weder,
Wen 't al herleeft.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859).

AMPHINOMUS EN ANAPIAS.

De schokkende aard, het hol gegrom,
Des Vuurbergs rosse smookkolom —
Ze spelden lang de onthutste streken,
Dat Etnaas hel stond los te breken.

Daar splijt de grond en loeit en kraakt;
Een vlam slaat uit, die 't zwerk doorblaakt,
En wat de bergkolk hield bedolven,
Bruist uren wijd in gloênde golven.

"Vlugt!" huilt Katanes veld en wal
Bij 't bliksemschittren en 't geknal,
En, 't kostbaarst in der haast gegrepen,
IJlt alles, 't hart van schrik benepen.

Zoo vlugten, langs de volle paân,
Twee broêrs ook — jong nog — zwaar belaân;
Maar geld noch goed drukt hun de schoudren;
Zij torschen waarder schat — hun oudren!

Die, grijs en zwak, — die grepen zij
Op 't eerst alarm van 't noodgetij,
En 't ovrig — alles — prijs gegeven,
Trok niets hun zorg dan beider leven.

Thans stappen zij met kalmen moed,
Schoon de aarde waggelt voor hun voet,
En wolken rooks, opeen geschoven,
(Als viel de nacht) den hemel dooven.

Zij stappen voort met stâgen pas,
Trots vonkenbui en schroeijende asch,
De teêrgeliefden, die ze dragen,
Bemoedigend in 't felst der vlagen.

En, spoedt, met luchter tred dan zij,
Gedurig drom aan drom voorbij',
En raakt de schare gansch uit de oogen,
Geen ongeduld verlamt hun pogen.

Soms toeven zij, een korte wijl
Verademend tot verder ijl;
Dan zien ze 't stroomend vuur hen volgen,
En 't vroeger pad reeds weggezwolgen:

En gansche wouden, losgewroet,
Slaan, tuimlend, in den lavavloed
En wringen, brullend, tak en stammen
Bij 't slinden van de foltervlammen:

En rotsen, uit den grond gescheurd —
Zij zien ze in 't barnen, meêgesleurd
En (onder 't knallen stuk gekloven)
Versmelten, als metaal in d' oven.

Doch dra verdrijft hen weêr 't gevaar:
Weêr zwoegt en torscht het broederpaar,
Al scheurt hun voet, al blijft bij 't streven
De tong aan 't dor gehemelt' kleven.

Zij flaauwen niet, hoe lang het duur',
Zij denken slechts aan 't zalig uur,
Wanneer ze hun geliefde grijzen
Een veilig rustbed zullen wijzen.

Maar menschenkracht, wat moed ze stutt',
Geraakt op 't lest toch uitgeput;
De trouwen voelen 't, en ze schrikken:
Hun lende plooit, hun knieën knikken.

"Ach, (klaagt hun binnenst) wreede Goôn,
"Is dit ten slotte dan ons loon!
"Indien 't uw wil is, dat we sneven,
"Waarom zoo lang ons hoop gegeven!"

Zoo slepen zij zich nog een poos
Aâmechtig voort; doch vruchteloos;
De spier, ontspannen, spant niet weder;
Ze zijgen met hun dierbren neder.

"Vliedt! (schreijen deze) kindren, vliedt!
"Verlaat ons, waardsten! aarzelt niet!"
Maar zij — met flaauw en hijgend aâmen —
"Verlaten? nooit! wij sterven zamen."

En luider smeekt der Ouden beê:
"Wijkt! vlugt! neemt onzen zegen meê!
"Gij hebt volbragt uw kindsbetamen!"
Doch 't antwoord blijft: "wij sterven zamen!"

En, teeder hart aan hart gedrukt,
Voor 's noodlots ijzren wil gebukt,
Zien zij gedwee den stond genaken,
Die aan hun wee een eind zal maken.

Daar zwalpt de vlam! hun ramp heeft uit!
Neen! — of een God de vuurzee stuit,
Ze staat! — ze mag geen plek vernielen,
Waar zooveel trouw en liefde knielen.

Ze staat, ze brult, ze bruischt ter zij
En laat het pad (o wonder!) vrij;
Maar 't viertal staart — blijft roerloos staren,
Alsof ze in steen verschapen waren.

In 't eind — daar zien zij hun geluk!
En 't bigglend vocht en kus en druk
En dankgebeên, verward in snikken,
Vervangen wanhoops starre blikken.

o Weelde! o zalige ommekeer!
Hoe glanst der knapen voorhoofd weêr!
De schokken, door de vreugd gegeven —
Wat doen ze snel hun kracht herleven!

Met forsch, met juichend hartgeklop
Tilt elk zijn vromen last weêr op;
En, de eerste heuvlen overstegen,
Daar lacht het reddingsoord hun tegen.

Verwondringskreet en blijdschapsgroet
Vliegt allerzijds hun in 't gemoet,
En tranen van verrukking toonen,
Hoe elk ze zegent, de eedle zonen!

En 't galmt weldra langs plein en plas:
"Amphinomus! Anapias!"
En eerebrons en marmer rijzen
Om nog bij 't nakroost hen te prijzen.

Thans rusten ze eeuwen reeds in de aard,
Doch 't heilig voorbeeld blijft bewaard.
Zoo lang er brave kindren leven,
Wordt beider naam met goud geschreven.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

LENTEWEELDE.

Geen pelzen meer van nooden,
  Geen vlammen in den haard!
De lieve lenteboden
  Doorzwieren beemd en gaard:
Ze zoeken onder 't zingen,
  Waar 't jeugdig nestje stond,
De kleine bannelingen
  Terug op d' oudergrond.

Het graauw is weggedreven,
  Daar 't licht zich in verloor:
Beglansde wolkjes zweven
  D' azuren hemel door;
En ieder pareldropje,
  Haar milde borst ontvloeid,
Het wordt een bloemenknopje,
  Zoo ras het de aard besproeit.

In 't effen blaauw der plassen,
  Nu 't van geen koû meer rilt,
Verheffen vlietgewassen
  Het ronde bladerschild:
Het jonge lisch en loover,

Geschaard op d' oeverglooi,
Buigt, spieglend, zich voorover
En denkt: wat zijn we mooi!

't Ziet alles frisch en fleurig
En bloost van kracht en moed:
De lucht is laauw en geurig
En 't ademhalen zoet.
De wei, vol grazend leven,
Gelijkt een groen fluweel,
Van 't koolzaadveld er neven
Bezoomd met goud en geel.

Wat kanten de oogen schouwen,
Het bloeit er rijk dooreen:
Een wedstrijd wordt gehouën
Van pracht en lieflijkheên:
Syringen, sorben, meijen, —
't Is of ze in bruiloftsier
Om 't fraaist heur sluijers spreijen
Met maagdelijken zwier.

De kloeke roskastanje
Heft hoog in 't hemelruim,
Uit donkre bladerfranje,
Zijn blanke bloesempluim:
De gouden regens pronken
Zoo hel in 't lager loof,
Alsof een stroom van vonken
Uit tak en twijgen stoof.

Geen hof, geen wilde hagen,
  Of ze ijvren met hun schoon:
Al wat er bloem mag dragen,
  Het draagt een bloemenkroon;
Heeft de esp alleen zijn blâren,
  Hij rept ze zoo verheugd,
Of 't kinderhandjes waren,
  Die klapten van de vreugd.

Verrukkend Jaargetijde!
  De aanvallige Natuur
Vertoont zich jong en blijde,
  Als in het scheppingsuur.
Langs woud en waterpleinen
  Weêrschalt het jubellied
En teedre refereinen,
  Wier keerwoord is: geniet!

Let wel op al dat kwelen,
  Wie 't lokkig blond nog kroont!
Naar bosch en bloemprieëlen
  Nu 't liefjen heengetroond,
En, als er de avond duistert,
  Bij 't zachte licht der maan
De taal der min gefluisterd!
  (Ik heb het ook gedaan!)

Nu, toevend naast de linde,
  Waar 't nachtegaaltje stemt,
Het armpje der beminde

Aan 't kloppend hart geklemd,
En, bij haar stille ontroering
En teedren wederdruk,
Geduizeld van vervoering!
Gezwijmeld van geluk!

Ja, zwelgt dien room der vreugden,
Een roos in 't krullend haar!
Mag de aarde steeds verjeugden,
Eens bloeit úw lente maar;
En, wat er lokke en toover'
In dieper tijdverschiet,
Het haalt bij 't eerste loover —
Bij 't jeugdig minnen niet.

Ach, liefste stond van 't leven,
Waarom zoo ras vergaan!
Eer wij er acht op geven,
IJlt reeds de Winter aan;
Maar nog, als op zijn wenken
Ons laatste groen verzwindt,
Nog troost het dan te denken,
Hoe m' eenmaal heeft bemind.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

TROMP VOOR DUINS.

(1639.)

"Zonk, snoevende Dons, u het hart in de schoenen?
"Vraagt Spanjen om schuts aan een Engelsche reê?
"Heruit, zoo ge durft, met uw zestig Galjoenen!
"Hier zijn we! bevecht ons in de opene zee!"

Zoo trotsen en tarten, om 't wachten verbitterd,
De Staatsche matrozen hun vijanden uit,
Wier magtige Vloot, waar een leger op schittert,
Voor Duins, bij het Britsche geschut, zich vertuit.

"Ons pulver is op, en dat redt u, rebellen!"
Krijscht Spanje terug op het schempend verwijt:
"We branden, geboeft', om u tegen te snellen!
"Geef kruit, en uw waan wordt terstond gekastijd!" —

Dat prikkelde Tromp en zijn forsche Genooten;
Hij seinde ze zaam en hij vroeg wat hun docht:
't Was daadlijk geklonken: de helden besloten,
Den vijand van kruit te voorzien, mits hij vocht.

o Dagen van durven! van ridderlijk streven!
Nog draalden de veinzers: daar blies 't uit het Noord,
En Neêrland, de Leeuwebanieren geheven,
Vloog Spanje, voor 't oog van de Britten, te boord.

Toen brulde de Krijg uit zijn duizend bazuinen,
En Dood en Vernieling bespookten het meir:
De Vrijheid, geknield op de Hollandsche duinen,
Bad God om triumf voor heur worstelend heir:

En volle verhooring bekroonde die beden:
De waterkasteelen des Spaanschen tirans,
Bestormd door den Geus en tot wrakken gestreden,
Ze doken de vlag voor de Maagd met de Lans:

Ze doken de vlag, of verbrandden en zonken;
De zee was bezaaid met hun jammer en wee;
En Neêrland, gevierd en van glorie omblonken,
Hing 't Vrije Blazoen aan een nieuwe trofee.

Heldhaftig Verleên! onvergeetlijke Vaadren!
Hoe glanst nog uw roem in het wijkend veräf!
Laat lafaards beproeven uw kransen te ontblaadren,
Steeds hebben we versche laurier voor uw graf!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

HET AFSCHEID DER ZWALUW.

Op, makkers, op! niet meer gewacht!
De weî was witberijpt van nacht,
Het geel geblaârte ontvalt de boomen;
De zon is gloed en glansen kwijt;
Ze zag, verschrikt, den winter komen.
Op, makkers, op! 't is vlugtenstijd!

't Is vlugtenstijd! de wieken klaar!
De togt zij ver en vol gevaar,
Er blijft geen keus, we moeten scheiden:
Dees bodem biedt geen voedsel meer:
We sterven, zoo we langer beiden:
Gevlugt, al doet het scheiden zeer!

Vaar wel, beminlijk plekje gronds,
Waar, schuilende in het moederdons,
Het eerst onze oogen 't licht aanschouwden!
Vaar wel, lief dak, waar kloek en jong,

We, paar aan paar, ons nestje bouwden,
En ieders hart van weelde zong!

Ook gij gegroet, omneveld meer,
Dat langs uw helder blaauw weleer
Ons vaak zoo blij zaagt henen scheren,
Om straks, na welgelukte jagt,
Met aas bij 't jeugdig broed te keeren,
Dat, teeder tjilpend, dank ons bragt!

Wij roepen u, bedrukt te moê,
Geliefde streken! 't afscheid toe:
Vaart wel voor 't lest, hoe graag we bleven!
Hij komt, hij naakt, die niets ontziet,
Ons drijft de nood, doch, waar we zweven,
Vergeten — neen, dat doen we u niet!

En, als we op reis, omlaag in 't sop
Een bodem zien, de vlag in top,
Waarop uw schoone kleuren prijken;
Dan zullen wij (zijt des gewis!)
In 't vriendenwant eens nederstrijken
En brengen daar een groetenis:

En, roept, na maanden scheidenssmert,
Een zoete stem ons uit de vert':
"Ze groenen weêr, uw Noordsche weiden!"
Dán, hoe zich 't vreemde dal schakeer',
Wat palmen daar hun waaijers spreiden,
Wij zoeken Hollands wilgen weêr! —

Zoo klonk, bij 't schorre herfstgezucht,
't Vaarwel der zwaluw door de lucht,
Herhaald van duizend leedgenooten;
Eens werd er, droef, nog rondgestaard,
Dan vlug in 't graauw omhoog geschoten
En stout de zware togt aanvaard.

En, als zij, dagen voortgespoed,
Uit zoeler zwerk op d' open vloed
De blikken, vorschend, lieten dalen,
Daar zagen ze in het zwalpend meer
Een mast met Neêrlands wimpel pralen,
En hielden woord en streken neêr.

Als gasten, wien een plaats behoort,
Ontving ze 't gulle volk aan boord;
Het welkom lag op aller tongen;
Maar, toen ze, aan takel en pardoen,
Van 't Vaderland weemoedig zongen,
Wat stroom van tranen vloot er toen!

"Staakt, kleenen, staakt dat klaaggeluid!"
Zoo zuchtte 't volle dek het uit:
"Geen dorens in ons wee gestoken!
"Wij vlieden ook, door nood geprest,
"In landverhuizerspij gedoken,
"Den grond, waar ons geen brood meer rest.

"Wij ook — wij scheuren óók ons los
"Van de oorden, waar, in kindschen blos,

"Ons moederarmen teêr omvlochten!
"Wij hebben 't graf vaarwel gekust,
"(Getrouw bekranst, zoo lang we 't mogten!)
"Waar de asch van die ons liefden, rust.

"Wij vlieden ook — maar niet als gij,
"Benijdbren, wie, hoe ver het zij,
"De hoop des weêrziens blijft omzweven!
"Straks welkomt ú weêr 't Vaderland;
"Nooit zal het ons meer 't welkom geven!
"Ons toeft een graf aan 't vreemde strand!"

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

EEN AVOND IN DE BAAI VAN NAPELS.

Achter Posilipoos transen,
  Zacht, met scheemrig goud omzweefd,
Spreidt de zon heur laatste glansen,
  Daar ze zich ter rust begeeft.
Na de heete schitterstralen,
  Waar heur zomertoorts meê glom,
Hoe verkwikt het aâm te halen
  Op de frissche waterkom!

Drijf, mijn bootje! dobber henen!
  Parthenope, wees gegroet,
Met uw kroon van edelsteenen,
  Spieglend in d' azuren vloed!
Langzaam deinst zij, zich verbergend
  In het spreidend nevelwaas;
Als een schoone, de oogen tergend
  Achter 't zilvrig sluijergaas.

Welkom, minlijke avondsterre,
  Aan de blaauwe hemeltin!
Vesperklokjes, heinde en verre,

Luijen 't rustuur, plegtig, in:
Hoor, hoe lieflijk hunne akkoorden
Stemmen met het ruischend wed,
Als of meir en oeverboorden
Zamensmolten in gebed.

't Luwtjen, heel den dag verscholen,
Laat zich door het zoet gerucht
Lokken uit zijn schaduwholen
Om te wappren door de lucht.
Geuren draagt het op zijn vlerken
In Sorrentoos gaard geteeld,
Die het, langs de waterperken,
Aan de blijde golfjes deelt.

Bij de Mergellina-zoomen
Roept het tot het visschersgild:
"Mannen, nu ter jagt gekomen
"Op het zilverschubbig wild!"
Of er tooverlichtjes zweven,
Kruisen bark en boot den vloed,
't Vlammend fakkeltje aan den steven,
Dat de prooi verschalken moet.

't Vaal gordijn van 't avenddonker
Dekt al digter kust en zee;
Onder 't stille stargeflonker
Ademt alles kalmte en vreê:
Zelfs Vezuvoos dreigende oven
Glimmert met zoo'n flaauw gevonk,

Of de Reus 't fornuis liet dooven
  En, vermoeid, in sluimer zonk.

Maar, wat blaauwend lichtgewemel
  Welt er daar in 't Oosten op?
Statig rijst de maan ten hemel
  Uit het loof van Sommaas top.
Van heur parelglans beschenen,
  Heft zich alles uit de schaâuw,
Berg en zeeplas, zoudt ge meenen
  Zacht verzilverd van den dauw.

Bij dat kalme lichtgetoover
  Zwelt de borst van mijmerlust:
'k Geef me mijn gepeinzen over,
  Half van 't meir in slaap gesust.
"Roeijer, stilte! strijk de spanen!
  "Ziet ge ginds geen schimmenstoet
"Glijden langs de waterbanen,
  "Die mij uit de verte groet?

"Stoor ze niet! laat vrij ze komen! —
  "Lichtgestalten, zweeft nabij!"
Langzaam naadren ze op de stroomen
  In heur ijle dampkleedij;
En, terwijl ze digt me omgeven
  En me fluistren van 't verleên,
Zwijmt het heden: 'k voel me leven
  In een tijd, die lang verdween.

Die gevaarten, die daar rusten
  In het nevlig zeeverschiet, —
Zijn ze niet van Hollands kusten?
  Zijn het Ruyters kielen niet?
En die zoetgestemde galmen,
  Uit den afstand flaauw gehoord....
Ja, 't zijn Godgewijde psalmen,
  Opgezongen van zijn boord!

Heil den Vlootheer! 't Is verkregen,
  't Waardigst bondschapsonderpand!
Meer dan glorie, dank en zegen
  Kroont de vlag van Nederland.
Toen den Held door d' Onderkoning
  Hulde werd geboôn en eer,
Sprak hij: "ééne gunstbetooning
  "Bid ik, Vorst! — niets anders meer!

"Eéne gunst! — schenk mij de braven,
  "Die, voor vlei- en dreigtaal doof,
"Op uw strafgaleijen slaven,
  "Trouw aan hun — aan mijn geloof.
"Zijn ze in kluisters neêrgesmeten,
  "Tusschen moordenaar en dief;
"Neêrland eert hun vrome keten,
  "'k Heb ze in 't hart als broeders lief."

Voor die taal, met gloed gesproken,
  Zweeg de doem, dien Rome wees:
De ijzren banden zijn verbroken,

Vastgeroest in schuldloos vleesch;
En, gekromd en grijs van haren,
Stijgen, broederlijk geschoord,
Hongarijes Martelaren
Bij de Leeuwevlag te boord;

En ze weenen en ze danken
En ze kussen Ruyters hand,
En hun zaamgepsalmde klanken
Bidden heil op Nederland. —
Baai, zoo heerlijk thans beschenen,
Ja, gij spant der golven kroon;
Maar die schimmen van 't Voorhenen
Dubblen in mijn oog uw schoon!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

BROÊRS EN ZUSTERS.

Gelukkig wie het ondervinden
  Welk heil er in die banden steekt,
  Die kroost, aan 't zelfde hart gekweekt,
Van jongs af broederlijk verbinden;
  Die, in hun morgen, niet alleen,
Maar met geliefde reisgenooten,
Uit eender bloed, als zij, gesproten,
  Het wereldpad zijn ingetreên!

Zij leerden reeds bij 't kindsche spelen,
  (Wat later schoone vruchten geeft)
  Hoe de een hier d' ander noodig heeft
En elk van 't zijn moet mededeelen;
  Hoe nijd en wrok steeds endt in pijn;
Hoe goed het doet, als andre ons minnen,
Maar hij ook 't lieven moet beginnen,
  Die gaarne zelf geliefd zou zijn.

De hoeken, bij het zelfbejagen
  Aan de inborst hardend, slijten heen,
  Waar kroost zich daaglijks wrijft aanëen,

En ieder baat vindt bij 't verdragen.
  Krakeelt men soms; wel, 't nut almeê
Elk leert en weert zijn kleine regten;
Het pleit zal vader wijs beslechten,
  En moeders kus herstelt de vreê.

Dan, teêr van beider arm omvangen,
  Gevoelen zij het, innig, diep,
  Dat, beur' wat wil, Natuur ze schiep
Om trouw elkaâr steeds aan te hangen;
  En reeds op school in 't vechtrumoer
Staan ze, als onscheidbre bondgenooten,
Trots buil en bluts, aaneengesloten,
  En schuilt het zusje bij den broêr.

Dat blijft hun bij, door heel het leven;
  Hun zijn belang en eer gemeen;
  De steun, de schuts, verstrekt aan een,
Hun hart erkent ze, als elk gegeven:
  't Maakt allen fier, munt een er uit;
Wien de eene mint, is dier aan allen;
Maar, durf er een ook aan te vallen,
  't Is aller grim, waarop ge stuit.

Het Noodlot moog ze wijd verstrooijen,
  Die zucht, hun wortlend in 't gemoed,
  Verwelkt zoo min bij d' Oostergloed,
Als Noordsche storm haar uit kan rooijen:
  Wat ver gebied hun stap doorkruis',
Eén denkbeeld houdt, bij vreugde en smarte,

De liefde levend in hun harte, —
  Het blijde beeld van 't ouderhuis.

Dat ouderhuis! die kinderjaren!
  Als moeder 's avonds 't klein gezin
  Vertelde Jozefs broedermin,
(Dat roerend blad der Bijbelblâren!)
  En dan besloot: "o mint als hij!
"God, liefsten, zal u zegen schenken!"
Neen, nimmer kunnen zij 't herdenken,
  Of aller ziel hergloeit er bij.

En, zijn ze op nieuw, na 't zwerven, zamen,
  Hoe vrolijk hupt dan 't bloed in de aâr,
  Wanneer ze aan d'ouderdisch elkaâr
Weêr noemen bij hun kindernamen,
  En 't lieflijk "heugt het u nog wel?"
Soms dwars door 't wijs gesprek gesmeten,
Al d' ernst op eens ze doet vergeten
  En schaatren om hun jeugdig spel.

Zoo is hun 't zelfde zoet Voorhenen
  Gemeene schat en zielsgenucht';
  De bron gelijk van 't berggehucht,
Waar om de herders zich vereenen;
  Elk dorpling put er, drinkt er vrij
En strekt er zich in 't lommer neder,
En, moet de hand aan d' arbeid weder,
  Toch blijft aan 't hart de frischte bij.

Maar, prille stond van 't jeugdig leven,
  Wint gij den prijs van rijper dag?
  Neen; wat uw zon in bloesem zag, —
Nu 't zomer wierd, zal 't vruchten geven.
  De liefdetrek, van jongs gekweekt,
De trouw, bij kindsche smart en vreugden, —
Ze zijn gegroeid tot menschendeugden,
  Tot vriendschap, die in daden spreekt.

Zegt, pelgrims, d' aardbol rondgetogen!
  Waar kwam, bij minder eigenbaat,
  Meer goede wil, meer raad en daad,
Dan bij gebroeders, u voor oogen?
  Hielp niet, in kamp met nood en druk,
De broêr zijn broêr het kloekst in 't strijden:
Was niet het hartlijkst meêverblijden
  Eens broeders vreugd om 's broêrs geluk?

En teêr vertrouwen, zorgend streven,
  Heul, hulp, die 't ziekbed overstrooit
  Met dons, — zaagt gij ze ruimer ooit
Dan door een dierbre zuster geven?
  En sloot de raauwe wond der ziel
Niet daar 't gedweest, hoe fel ze griefde,
Waar 't meêlijvocht der zusterliefde
  Met 's lijders tranen zamenviel?

Neen, wie er hand in hand geslagen,
  Hier bogen op den vriendennaam,
  Zoo fier, als broêrs en zusters zaam,

Maak geen er aanspraak dien te dragen!
  Wat vrindschap andren gloeijen deê,
't Is menschenwerk, 't zijn aardsche vonken;
Maar hun heeft God ze zelf geschonken;
  Ze bragten haar ter wereld meê.

Wel zalig dan, die 't voelen mogen,
  Wat teedre band hun 't hart omweeft,
  Wien 't eigen vaderbloed doorzweeft,
Die de eigen moederborsten zogen;
  Die, zaam volgroeid en grootgekweekt,
Nog, grijs van kruin, aan 't eind van 't leven,
Dien handendruk elkander geven,
  Die tot aan 't graf van liefde spreekt!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

WAARHEIDSLIEFDE.

Wie, kloek van geest, het licht bemint,
  En, ongehuicheld, waarheid zoekt;
Wien lui vooroordeel niet verblindt
  Noch listig waangezag verkloekt;

Wie 't reedlijk brein (Gods eêlste gaaf,)
  Dat meer dan dier — dat mensch ons maakt,
Niet afzweert, laffe dweepersslaaf,
  Maar wijs gebruikt en trouw bewaakt;

Wie niet slechts hoort aan d' eenen kant,
  Maar 't oor naar de andre zijde ook wendt
En dan pas kiest, met kalm verstand,
  Wanneer hij 't voor en tegen kent.

Die, hoe 't gevoel ook kweelt en fleemt,
  En wat al fraais verbeelding schetst,
Slechts dán hun woord voor waarheid neemt,
  Als 't geen gezonde reden kwetst;

Wie, als de mijner nederdaalt,
  Hem in de goudgroef koen verzelt,
Schoon dom gemeen, dat boven dwaalt,
  Van spook en berggeest bang vertelt;

Wie 's Christens eernaam waard, in 't hart
  Voor Christus leer, van liefde gloeit,
Maar niet met 's Meesters les verwart
  't Geen bijgedicht is en verknoeid;

Wie, 't zielsoog op Zijn beeld gehecht,
  Geen andre doemt, niet twist en woelt;
Maar mild, verdraagzaam en opregt,
  Voor al op zelfverbeetring doelt;

Wie zoo bestaat — welk kleed hij draag'
  En in wat kerk hij knielen moog', —
Reikt hij de hand me, ik druk ze graag;
  Ik heb hem lief, ik schat hem hoog;

En in zijn werk voor waar en goed
  Juich ik hem toe en streef hem bij,
En, zoo hij zich verweren moet,
  Zijn leven lang sta 'k hem ter zij:

En, slaapt hij, weerloos, eens in 't zand,
  Wie dan met vuil zijn zerk begiet,
Dien — maar wie zou 't? — in heel ons land
  Is zulk een lage lafaard niet.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

KAREL RIJKWAERDT.

Droeve tijden, booze tijden,
als, den naam ten hoon van Christen,
Wie de Liefdeleer belijden,
om 't Geloof vijandig twisten,
Gods geheimen stout verklaren
en in blinde hoovaardij
Hem vervloeken en vervolgen,
die niet denkt en voelt als zij!

Nederland had Spanjes horden,
bloedend, van haar erf gesmeten;
Knarsend vlugtte de Inquisitie,
nagejouwd en uitgekreten;
Doch, waar flus haar boeijen gruisden,
daar nu — naast den Vrijheidshoed! —
Smeden drieste theologen
nieuwe banden voor 't gemoed.

Wee, die 't wraken, die niet zwijgen;
koen, gelijk het past aan mannen!
Leeraar Rijkwaerdt dorst het te Utrecht;
de onregtzinnige is gebannen.
Deugd noch kunde mogten baten,
zwoer hij niet zijn waarheid af:
Wijken moest hij; waagt hij 't keeren,
de eeuwge kerker wordt zijn straf.

In den vreemde koomt een schrikmaar
smarte staaplen op zijn smarte:
Toen hij vlood, bond haar het ziekbed,
die het naauwst hem ligt aan 't harte;
En nu hoort hij, dat de lieve,
naar wier komst hij hakend ziet,
Dag aan dag in krachten mindert
en de kunst geen hoop meer biedt.

Zij-ook voelt het en ze rust niet,
afgemarteld van 't verlangen,
D' overdierbren gâ nog eenmaal
aan heur veege borst te prangen,
Hem voor duizend teederheden
haren jongsten dank te biên,
En het wrang "vaarwel!" te zalven
met het zoet "tot wederzien!"

En, in smeek- op smeekgeschriften
(taal, die marmer week zou kneeden!)
Heeft ze de Overheên ootmoedig

om deze enkle gunst gebeden:
Medemenschen zijn het, dacht zij,
en verhoopte medelij:
Valsche hoop! ze is afgewezen,
en haar einde sluipt nabij.

Bitter is het, zóó te sterven!
bitter, 't hart vaneen gereten,
Nog aan 't graf den wrok te voelen
van wie vroom zich broeders heten!
Hemelvader, steun de zwakke!
stort uw balsems in haar borst! —
Maar — die mand? — wat moet die draagmand,
Heimlijk in haar cel getorscht?

Ze opent zich. o God is 't mooglijk!
't loerend oog der spiën bedrogen?
Ja, hij is het! 't is haar Rijkwaerdt,
diep van droef geluk bewogen!
Zoete omhelzing, liefdedrukken,
blijdschapstranen, eindloos teêr....
Kon haar ebbend leven keeren,
zooveel vreugde bragt het weêr.

Maar te midden van die weelden,
daar verstarren plots haar blikken:
"Zoo ze 't merken, de onverbidbren!"
fluistert zij met rillend schrikken,
En ze duwt hem van haar boezem;
maar hij smeekt met vrome kracht:

"Blijf op God vertrouwen, dierste!
God, die hier me tot u bragt!"

Voor die woorden wijken de angsten
en, bij kalmer harteslagen,
Wisslen zij hun zielsgeheimen,
dwalen ze af in vroeger dagen:
Oude vreugden lonken weder,
als in lieflijk droombedrog.
Ach, hij weet, hij mag niet hopen;
hooploos echter hoopt hij nog.

Maar dien waan — ze moet hem storen:
't leven voelt ze snel vervloeijen;
En nu dankt ze 'm voor die liefde,
die niet deinst voor eeuwge boeijen,
Die, hun zoetste heil op aarde,
hun nog hooger heil zal biên
In dien Hemel, waar ze elkander,
eenmaal, zalig wederzien.

"Kom, mijn Rijkwaerdt, (sprak ze al flaauwer)
sterk me met een laatste bede!"
Knielend aan haar zijde, bad hij,
in haar ziele bad ze mede.
Zacht bij 't eind de hand hem drukkend,
sliep ze, moedige Christin,
Met een vredelach op 't wezen,
voor een beter wereld in.

Rijkwaerdt heeft haar oog geloken
en nog eens de lieve lippen
Teêr gekust, terwijl de tranen,
stroomend, langs zijn wangen glippen;
Toen, zich van haar sponde scheurend,
is hij, met verkropten zucht,
(God behoedde d' armen balling)
zijn vervolgers weêr ontvlugt.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

ZOMERAVOND.

De kim weêrkaatst den lesten gloed
Van 't wijkend zonnevuur,
't Heeft fel geblakerd aan 't azuur,
Maar ruimt nu plaats voor 't schemeruur,
Van verre al lang begroet.
De koeltjes, wuivend aangesneld,
Geleiden 't over vloed en veld
Met dankend vreugdgeluid.
Het ruischt uit haag en hofgeboomt':
"Heruit, wie mat is en verloomd!
"De zon is henen; de avond koomt!
"Hier fleurt men op: heruit!"

Ik rijs, gelokt door 't blijde lied,
En zwelg de versche lucht.
Bij ieder aâmtoog, elken zucht
Is 't of er sap van frissche vrucht
Den boezem binnenvliet.
Het oog, van 't schelle licht gebrand,
Bekoomt, als dropte een teedre hand
Verkoelende artsenij.

Waar plant en heester, dor en droog,
In stervensnood, ter aarde boog,
Herleeft de steng en rijst ze omhoog,
En ik herleef als zij.

Het duister groeit: een nieuw heelal
Ontrolt zich in de schaâuw:
De kleuren zijn verzwijmd in 't graauw,
Er schemert in den damp en dauw
Een vormloos schimmental.
De bloemen, die bij dag heur krans
Verbergen, sluiten ze open thans,
Met ambergeur doorweekt;
Rondom heur gonst een vlinderschaar;
Terwijl in 't mos, met stil gebaar,
De glimworm, eenzaam kluizenaar,
Zijn flikkrend lampje ontsteekt.

Als daalde met een vredepalm
Een minlijke Engel neêr,
Zoo rustig wordt het, heinde en veer;
Alleen, bij poozen, klinkt aan 't meer
Des roerdomps zware galm.
Hij mengt, de waatren langs getrild,
Iets dieps en ernstigs in de stilt',
Dat zucht tot mijmren wekt;
Iets plegtigs, dat zoo wel zich paart
Aan d' indruk, dien de ziel ervaart,
Nu al de pracht, aan 't zwerk vergaard,
Haar als ten hemel trekt.

Ja, dáár geschouwd met oog en hart,
    Wáár de eindlooze ether vloeit,
Van tintelspranken overgloeid,
Wier tal, dat bij het tellen groeit,
    Het stoutste brein verwart!
Gegroet, ontzagbre hemelzee!
Zoolang de zon uw diep doorgleê,
    Miskenden wij uw schoon:
Ons trof zijn vlammenpraal alleen,
Waar alle luister dof bij scheen;
Maar thans — we zien uw lieflijkheên,
    En reiken u de kroon.

Hoe statig nadert door uw ruim
    Dier wolken breede rij;
Een vloot (of 't waar) bij kalm getij,
Die, al heur blanke zeilen bij,
    Laveert, omvlokt van schuim:
En zij, die bark, aan glans zoo rijk,
(Een halve zilverschijf gelijk)
    Wijst zij, als loods, de baan?
o Zwerfsters, met uw blinkend want,
Zegt, weet gij iets van 't gindsche strand,
Die overzij, dat wonderland?
    Ai, doet het ons verstaan!

Is 't waar? dat goudgruis, nog zoo veer
    Van daar ge uw vaan ontplooit —
Zijn 't werelden, die 't leven tooit?
Strooide, als een zaaijer 't zaaisel strooit,

De Almagte hand ze er neêr?
Woont dáár ook brein, dat weegt en wikt?
Ook liefde, die het hart verkwikt,
En trouw, die niet vergeet?
Rijpt dáár welligt, in milder sfeer,
Wat hier maar bloesem was weleer?
Zien we eens er onze dierbren weêr?
Zegt, zegt het, zoo ge 't weet!

Geen antwoord, dat den afstand kruist!
Of, reine hemelstoet,
Zijt gij het, die mij in 't gemoed
Dat voorgevoelen stroomen doet,
Dat, als een ja, 't doorruischt?
Is dat de taal van hooger oord,
Alleen in 't oor der ziel gehoord?
Spreek! spreek! ik sluit het niet!
Ontvlam de hoop, die 'k tintlen voel!
Vertroost me, sterk me in 't aardsch gewoel
Bevest, verklaar me een hooger doel,
Een eindloos heilverschiet!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

TEVREDENHEID.

Ontvangt voor niet een raad als goud,
  Mijn vrienden en vriendinnen!
Lokt, als gij u een huisje bouwt,
  Tevredenheid er binnen;

En, hebt gij ze eens er in getroond,
  Poogt dan ze zoo te vleijen,
(Die moeite wordt u rijk beloond)
  Dat nooit ze denke aan scheijen.

Want, kijk, (het zweemt naar tooverij)
  Waar ze eens heeft stand gekozen,
Daar bloeijen, zelfs in 't bar getij,
  De fraaistgekleurde rozen.

Daar doet ze moes en schamel deeg
  Zoo wonder lekker smaken,
Dat 's konings kok een lintje kreeg,
  Wist hij zóó klaar te maken.

De slaap, die dons en fijne vacht
  Vaak vruchteloos laat smeeken,
Kruipt, ongevraagd, er alle nacht
  In stroo en ruige deken;

En liefde streelt en steunt er 't paar,
  En weet van geen verouden:
Men mint er nog, na vijftig jaar,
  Zoo teêr als jonggetrouwden. —

Eens was ik in een Slot te gast,
  Waar schatrijke adel woonde.
Wat werd ik door den praal verrast,
  Die zich alom vertoonde!

Er stonden knechten in livrij
  Aan poort en marmren gangen:
De zalen waren óf met zij
  Of met fluweel behangen.

Tapeeten, zacht als mosch in 't woud,
  Geleken bloemenpaden.
In spiegels wederkaatste 't goud
  Der weidsche huissieraden.

Aan 't maal verscheen er keur van spijs
  Op porceleinen schalen;
In zilvren bekkens koelde 't ijs
  Den wijn der drinkpokalen.

Des avonds wees me een huislakei,
  Wiens waskaars mij geleidde,
Een slaapkoets met Japansche sprei,
  Waar mij de rust verbeidde.

Maar, wat al lust het Slot me bood,
  Ik vond er geen behagen:
Ofschoon tot blijven nog genood,
  Ik bleef er slechts drie dagen.

En toen ik bij mij zelven zocht,
  Wat dan toch wel me scheelde,
En wat me ontbrak en heimwee wrocht
  Te midden van die weelde;

Toen vond ik uit, dat, welk een tal
  Van gasten 't Slot onthaalde,
Een enkel gastje, 't liefst van al,
  Tevredenheid er faalde.

De heer van 't huis had rang en eer,
  Was overhoopt met zegen;
Maar zon, hoe rijk, gestaâg op meer
  In plaats van dank te plegen.

Hem zwol de borst van ijdelheid:
  Zijn goeddoen-zelfs was schittren:
Gaf 't Lot een gunst, aan hem ontzeid,
  Hij voelde 't hart verbittren.

Geen huislijk heil bond man en vrouw,
  Hoe soms ze huichlen mogten:
Belang, geen liefde, had hun trouw
  (Vaak stil verwenscht) gevlochten.

Hun kind, een knaap, zeî me eens — alleen —
Dat, bij zijn ouders sterven,
(Dit denkbeeld pijnde 'm niet, zoo 't scheen)
Hij al hun schat zou erven.

Ik bragt het paar mijn afscheidsgroet
En liet de marmren trappen.
Opregt gezeid, het deê me goed
De voorpoort uit te stappen.

Ik had geen wagenspan gewild,
En wandelde daarhenen,
Nog overpeinzend in de stilt'
Al 't geen me was verschenen.

De weg liep tusschen hoog geboomt',
De blijde vogels zongen;
Met heuvlen lag 't verschiet omzoomd,
Waar dartle geitjes sprongen.

Zoo had ik ruim een uur gegaan,
En prees den schoonen morgen,
Toen, zijlings af, 'k een stulp zag staan,
In 't loover half verborgen.

Bij 't naadren trof me een zoete geur;
De kamperfoelies tilden
Haar bloemenranken naast de deur,
Of zij die kransen wilden.

Ik vroeg, nieuwsgierig meer dan moê,
  Een poosje er uit te rusten:
"Wel gaarne!" riep me een moeder toe,
  Wie poezle kleinen kusten.

Ze droeg een grof, maar proper jak,
  En was in 't prilst des levens:
Haar boersche toon gaf wat ze sprak,
  Iets liefs en hartlijks tevens.

Een man zat naast ze, wien, als haar,
  De jeugd de wangen bloosde:
Bezweete lokken toonden klaar,
  Dat hij van 't werk verpoosde.

Zijn blijde blik, nu op de vrouw,
  Dan op het kroost geslagen,
Verrieden zoete huwlijkstrouw
  En vaderlijk behagen.

Ik was bij 't paar zoo regt te vreên,
  Mij schenen ze ook genegen:
Wij praatten ras zoo trouw met een,
  Als oude vrienden plegen.

Ze zeiden gul me, en ongenood,
  Hun levenswedervaren;
Hoe de arbeid hen voorzag van brood,
  En hoe vernoegd ze waren;

En hoe hij lang haar had gevrijd,
  Eer dat ze trouwen konden,
Maar nu voor 't leed der wachtenstijd
  Ze ook ruim vergoeding vonden;

En hoe dat troepje, als melk en bloed,
  Dat vrolijk om hen woelde,
Nog toebragt tot den liefdegloed
  Dien beider borst gevoelde.

Na 't geen ik hoorde en zag — 't is klaar! —
  Kon ik geen twijfel dragen:
Tevredenheid lag t'huis bij 't paar
  En had er goede dagen.

Toch vroeg ik, of nooit kommersmart
  Voor later nood hen griefde:
"We doen ons best (sprak beider hart)
  "En steunen op Gods liefde."

Toen nam de man een kruik met bier;
  We wenschten heil en klonken:
Gelooft me! een lekkrer teug dan hier —
  Ik heb hem nooit gedronken.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

HET GEZOND VERSTAND.

Van al den schat, het kroost der aard
Ten baat beschikt door Hooger hand,
Het nutste goed en 't meeste waard —
Het is 't verstand, 't gezond verstand.

Geen kracht of schoon, geen goud of eer,
Niets (blink wat wil) dat daarbij haalt:
De beedlaar, die 't bezit, heeft meer
Dan 's rijks monarch, aan wien het faalt.

Waardeer, wie 't hebt, dat kostbre pand;
Mistrouw de tong, die 't hoont of smaadt:
Wie laag valt op 't gezond verstand,
Is krank van brein of zint op kwaad.

Het is het zout, dat voedenskracht
Door 's geestes voedsel sijplen doet;
Dat, waar de studie voorraad bragt,
Dien zult en voor bederven hoedt.

't Is 't reine vocht der rotsfontein,
Dat niet bedwelmt, hoe ruim geput,
Maar laafnis biedt aan hart en brein,
En kwalen heelt en krachten stut.

Het is, zoo vaak het waarheid geldt,
De steen, op wien gij toetsen kunt;
Het middel, hoe de zwendlaar scheldt,
Dat veiligt voor zijn valsche munt.

Het is het staal, dat, naar men 't smeê,
Of beuklaar wordt, of oorlogzwaard;
Dat, weert er zich de kloeke meê,
Zijn vijand treft, hem-zelv' bewaart.

Hou 't wel in eer, wien God het gaf,
Maar bruik het trouw, daar hebt ge 't voor;
Het slijt niet bij 't behandlen af,
Neen, 't krijgt er glans en gladheid door.

Gebruik het staâg, heb 't altoos reê,
't Zij hand of hoofd het brood u wint:
Geen werk- geen kunst- geen handelsteê,
Die, raakt het zoek, geen schâ bevindt.

Min nut den zeerob 't scheepskompas,
Den landbebouwer ploeg en spâ;
Het best, dat 'm ooit in boeken las,
Kwam nooit het raadslid zóó te stâ.

Brengt niet de leeraar 't meê op stoel,
Hij mist het wit, hoe 't hart hem brand';
Het vroomst geloof wordt dweepgevoel,
Wen 't loslaat van 't gezond verstand.

Draagt, op Verbeeldings toovergrond
De dichter 't niet, als amulet;
't Is glinstrend onkruid, wat hij vond;
Hij plukt er ooft noch bloemboeket.

De blokker (daar zijn nacht vervliet
In 't boekvertrek) tass' nieuw op oud;
Licht, naast zijn lamp, 't verstand er niet,
't Wordt ballast, waar hij 't hoofd meê stouwt.

Doch dáár ontspruit wat goed gedijt
En vruchtbre ranken spreidt op de aard,
Waar brave zin en noeste vlijt
Aan kloek verstand getrouw zich paart:

En dáár is 't, dat de schoonheid troont
En lauwers wassen voor genie,
Waar kloek verstand vereend zich toont
Met rein gevoel en fantazie.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

JAN HARINK.

(1573.)

't Nijpt er in de Diemerschans,
't Brood verteerd, op hulp geen kans;
Spanje stormt weldra. Wat raad?
Staan wordt sneven zonder baat!
Moog' dan 't fier gemoed al zuchten,
't Geuzentroepje stemt te vlugten;
Schaduw zal de nacht hun biên:
't Graauwt alreê; 't wordt stil en duister:
"Voorwaarts!" gromt een doffe fluister.
Harink en zijn makkers vliên.

Maar aan 't wolkig hemelspoor
Breekt de maan verraadlijk door:
's Vijands voorpost, op de loer,
Schreeuwt alarm en lost het roer.
Vloekend wrijven Spanjes knapen
't Vaakrig oog en grijpen 't wapen:
"Staat!" zoo huilt hun dol geroep.
Als het broed der wildernissen,
Bang hun bloedig aas te missen,
Volgen zij den kleinen troep.

Regts het meer en links het IJ,
Redding faalt ter wederzij:
Langs de smalbegrensde kâ
Joelt het Spaansch getier ze na;
't Laat geen wenk hun adem scheppen.
Hoe zich de uitgevasten reppen,
Nader bonst des vijands tred:
Als op eens, waar de open wellen
De enge strook het digtst beknellen,
Harink zwenkt en schrap zich zet.

"Broeders! (roept hij) redt het lijf!
"Eén versluit hier 't pad, — ik blijf!
"Haast u voort, terwijl ik strij!
"Vall' ik, springt mijn moeder bij!"
't Blanke staal meteen getogen,
Bliksems in zijn moedige oogen,
Houdt hij, standvast, de engt' verspard,
En, terwijl zijn maats ontvlugten,
Voelt van Spanjes meestbeduchten
Een er reeds zijn punt in 't hart.

Maar een tweede naakt verwoed:
Wreken zal hij 's makkers bloed!
Meerder kunst verzelt zijn vuur,
't Vechten wordt van langen duur.
(Geuzen, 't redt u, dat vertragen!)
Weêrzijds wisslen de ijdle slagen,
Tot de Spanjaard, afgemat,
Bloot zich geeft aan 's vijands degen,

En, van 't Hollandsch staal doorregen,
  Nederplonst in 't zwalpend nat.

  Harink, ijlings 't hoofd gewend,
  Zoekt van ver zijn kleine bent.
  Ze is uit zigt: genoeg! genoeg!
  Dat is al wat hij bejoeg.
Eer 't een derde durft te wagen,
Hem ten nieuwen kamp te dagen,
  Springt hij, lagchend, in den vloed,
En, terwijl zijn forsche streken
Door de golf het pad hem breken,
  Roept hij: "Spekken, zijt gegroet!" [1]

  Knal op knal van 't Spaansch musket
  Bromt hem na in 't schuimend wed;
  Maar, of 't lood al om hem siss',
  Verder roeit hij, 't schot is mis.
Schooner eind, dan hier te smoren,
Heeft het Lot den held beschoren.
  Eens — de Koningsvlag zijn buit —
Spanjes Vlootkornel gevangen —
Blaast hij, onder zegezangen,
  Glorierijk den adem uit.

---

[1] Spekken. De gewone scheldnaam, door de onzen toen ter tijd aan de Spanjaards gegeven.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

NOVEMBER.

De looverzaal,
Bij zomerpraal,
Zoo rijk behangen.
En vol met zangen
En teêr gekor,
Is doodsch en dor
En hoort het klagen-
Alleen der vlagen
En 't stormgesnor.

Niet lange meer,
Of 't winterheer
Zal, 't zwaard geheven,
Hier wetten geven:
De voorhoê pent,
(Reeds aangerend)
Bij juilend tergen,
Op 't hoog der bergen
Haar witte tent.

In stal en stêe
Schuilt mensch en vee,

Waar kloeke zorgen
Den voorraad borgen
(Bij ploeg en egg')
Voor 't lang beleg.
Wat in de dalen
Nog toefde, halen
De stroopers weg.

Reeds mist de beek
(Die vreugd der streek!)
De bloemenkransen,
Die bij het dansen
Tot liefdepronk
Haar de oever schonk;
Nog weinig stonden,
Ze zwijmt, gebonden
In de ijsspelonk!

Waar ik me keer',
'k Zie meer en meer
De kleur van 't leven
Natuur begeven:
'k Ben droef: 't is of
Een stem me trof:
"'t Moet al verderven,
"Eens gij-ook sterven,
"o Zoon van 't stof!"

Boppard, 1848.
(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

WIBO EN RIKA.

"Op! (klonk het) te wapen!
"Den vijand te keer!"
En 't krielde van knapen,
Die ijlden naar 't heer.
Ook Wibo was vaardig
Bij 't eerste geroep:
Hij kuste zijn Riekjen
En vloog bij den troep.

Of 't leger zijn wieg was,
Zoo droeg hij het staal:
Al hagelde 't kogels,
Hij stond als een paal.
Waar best was gevochten,
Wierd hij-ook gemeld;
Tot (bloedend) zijn makkers
Hem droegen van 't veld.

Terwijl hij op 't ziekbed
Genas van de wond,
Werd de oorlog gebreideld

En vrede verkond.
De dapperen keerden,
Gehuldigd om strijd;
Ook Wibo, doch (wee hem!)
Een been was hij kwijt.

Hij kwam bij zijn Rika,
"Hoor, (stamelde hij)
"Ik heb uw belofte,
"Doch laat u weêr vrij:
"Een meisje, zoo fleurig,
"Zoo knap en zoo kwik,
"Heeft regt op een man, die...
"Niet strompelt als ik."

Maar 't woord was zijn lippen
Nog naauwlijks ontgleên,
Daar sloeg ze haar armen
Met drift om hem heen:
"Is dat me verdenken!
"Foei (riep ze) 't is schand!
"Verloort ge dat been niet
"In strijd voor uw Land!

"Al ware ze u beide,
"Mijn Wibo, geknot;
"U wilde ik — geen ander;
"Dat zweer ik bij God!
"Hebt gij me zoo lief nog
"Als ik van u hoû,

"Dan scheiden we nimmer,
"Dan bindt ons de trouw."

" "Of ik u nog liefheb...."
Hier stokte zijn stem;
Hij kon ze maar drukken
Met teedere klem;
En, hoe hij zich inhield
Uit manlijken aard,
Hem stroomden de tranen
Langs knevel en baard.

Dra zag hen het Raadhuis,
Ten feeste getooid;
Hij, 't kruis aan het knoopsgat,
Zij schooner dan ooit.
Het blonk er van bruidjes,
Ook blozend en blij;
Maar geen op haar bruîgom
Was trotscher dan zij.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859).

IN DEN VREEMDE.

Wel is het zoet, verkwikkend zoet,
Als, ver van eigen haard,
Bij 't bruischen van den vreemden vloed,
Door onbekenden aangestaard,
Ons oog een landgenoot ontmoet,
Als wij, ter pelgrimsvaart!

Ligt zagen wij hem nooit voorheen
En scheidt ons rang en stand,
Maar, nu we uitheemschen grond betreên,
Nu voelen we een geheimen band,
Een band, die zielen trekt tot een,
En drukken hem de hand.

Hem stroomt in de âren Hollandsch bloed,
Zijn vaderoord is 't mijn';
Wat mij het hart zoo kloppen doet,
Verrukt, verteedert ook het zijn';
Voor hem mijn warme broedergroet!
Met hem een beker wijn!

Die taal, die 'k na zoo lang weêr hoor,
Die taal, me als 't leven dier, —

Zóó klonk ze nimmer nog me in 't oor, —
Zoo rein, zoo roerend nooit, als hier!
Ik laat er Grisi's zangen voor,
Manzoni's gulden lier.

't Is of dat vriendlijk spraakgeruisch
Me in tooverdraden wart;
'k Zie beelden zweven, teêr en kuisch,
Voel oude vreugden, zoete smart....
Ik denk aan zooveel liefs te huis,
En 't wordt me week aan 't hart.

Wat gloort Vezuvoos wolkenkrans
Bij 't scheiden van den dag!
De Golf is enkel goud en glans;
Natuur gaat sluimren met een lach:
't Is schoon — toch zag ik liever thans,
Naast Rottes grijzen torentrans,
Mijn Maas en Hollands vlag!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

HET NUTTIGE EN HET SCHOONE.

Ik denk met vreugde in zomerdagen,
  Wen 't graanveld geluwt in het dal,
Wat reeks van hongerige magen
  Het — eenmaal brood — verzaden zal;
Maar heft, omgolfd van 't rijpend koren,
  Een veldbloem haar azuren kroon,
Al zijn geen halmen haar beschoren,
  Toch lief ik ze om haar minlijk schoon.

Ik mor niet, als de zomerluister
  In nevlen dooft van dompig graauw,
Daar milde dropplen uit dat duister
  Het veld bevruchten met hun dauw;
Doch noode miste ik aan de transen
  Den stralenboog, dien 't licht er spant,
Ofschoon zijn zevenkleurge glansen
  Geen mesting zijn voor 't akkerland.

Ik troost me gaarne 't buldrend bonzen,
  Wen 't stoomtuig de ijzren armen rept,
Waar, tot vergoedingsprijs voor 't gonzen,
  't In nuttig doek het vlas herschept;

Maar hem toch gunde ik Midas-ooren,
  Wien, slechts becijfrend wat hij won,
Dat wangeluid alleen bekoren —
  Geen lied van Mozart roeren kon.

Ik eer den Staat, die trouwe zorgen
  Aan 't stoflijk nut des burgers wijdt,
En, 't spillen wars, en 't roekloos borgen,
  Voor handel waakt en nijvre vlijt;
Doch 't leven dierf mij 't zoetst van 't leven,
  Wat vette spijs de buik er at,
Waar, 't Schoone en 't Hooger uitgedreven,
  Het stoflijk Nut-slechts outers had.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

HOOP.

De hoop! de hoop! de zoete hoop!
Waar' zij voor goud-alleen te koop,
Wie zou er niet zijn schat voor geven?
Hoe spaarde de arme al wat hij won,
Getroost om van den wind te leven,
Tot hij wat hoop zich koopen kon!

De hoop! de hoop! dat wondergoed,
Van pool tot pool, op land en vloed,
In duizend vormen hier voorhanden;
Ons speeltuig in de wieg alreê,
En, is ons laatste pitje aan 't branden,
Het dons nog onzer legersteê.

De hoop, die lekkre morgenwijn,
In 's levens lentezonneschijn
Uit liefdes feestkroes ons gevloten;
Dat sterkend kruid op de etensschaal,
Als, later, wij met vrouw en loten
Gelukkig zijn aan 't huislijk maal.

De hoop, dat malsche hemelnat,
Dat, op het vreugdgebloemt' gespat,
't Verfrischt en veiligt voor verfletsen:
Die balsemzalf, wier heelingskracht,
Wanneer des Noodlots pijlen kwetsen,
De wonden sluit en 't wee verzacht.

De hoop, die pels, wier bont het bloed
In 's grijzen borst voor stollen hoedt,
Als de ijzels aan zijn lokken kleven;
De hoop, die harp, wier heilig lied
Van weêrzien jubelt en herleven,
Waar 't weenend oog op zerken ziet.

De hoop — ja, wierd ze om goud verkocht,
De rijkaard, die ze koopen mogt,
Verdiende meer dan rijk te heeten,
En armer nog dan arm de bloed,
Die, spijt zijn zwoegen en zijn zweeten,
Niets op kon doen van 't heilzaam goed.

Maar anders is 't, God dank! besteld:
Al draagt de beurs geen cent aan geld,
Vol hoop kan huis en kluis toch wezen:
Hoe drok getrokken overal,
Men krijgt van de eêlste en uitgelezen
Een wagenvracht voor niemendal.

Voorwaar, dat's een gezegend iets!
Zoo'n kostlijk voorwerp kost ons niets,

Zelfs geen accijns of stadsbelasting:
Ja, hij heeft soms er 't meeste van,
(Wat gunt mijn hart hem die vergasting!)
Die naauwlijks brood zich koopen kan.

Voor mij — 'k erken 't! — ik zorg ter deeg,
Dat zich mijn bergplaats nimmer leeg',
Gestaâg bereid om veel te putten;
Wie niet voor zich-slechts 't welzijn vroeg,
Maar wenscht hetgeen zijn Land mag nutten,
Heeft aan een beetje niet genoeg.

Zie 'k tijd en schat om niet verkwist,
In troebel water loos gevischt,
Beleid en deeglijkheid verdrongen,
En waan en huichlend eerbejag
Door laag gekuip en slinksche sprongen
Den zetel winnen van 't gezag;

Of hoor ik ijvraars, 't hart vol haat,
Verklagen wie hun onzin smaadt,
Ja, doôn verkettren in hun graven:
Mijn voorraad komt me best te pas;
Ik grijp (en raad het allen braven)
Maar diep in mijn provisiekas.

En duurt het warren en 't rumoer,
En duizelt menig zwakke broêr,
'k Doe nog wat voorraad op bij d' ouden,
En, als een zorgzaam burgerman,

Die lust heeft om zich kras te houden,
Neem ik er dubble porties van.

En, zoo 'k dan eens aan 't venster stap,
Zie 'k heldren geest en wetenschap
Toch stil vooruitgaan, trots 't weêrstreven,
En, spijt geveins en dweepgeschreeuw,
De domheidsmist niet rugwaarts zweven,
Die henenwoei met vroeger eeuw.

En 't schijnt me zelfs, alsof van veer
Een dag genaakt, die meer en meer
Wat wijs en waar is moet doen gelden,
Een dag, die de aarde, ondanks haar slijk,
Iets geeft van de Elyzeesche velden
Of van het Duizendjarig Rijk.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

AAN DE FRIEZEN.

Welk een teelt — den boezem hoog —
  Andre Rijken toonen;
Neêrland wijst, met moedig oog,
  Haar manhafte zonen.
Allen, allen mint ze teêr;
  Noode zou ze kiezen;
Geen nogtans bemint ze meer
  Dan heur wakkre Friezen.

Vrijheids gloed doorblaakt hun borst
  Sinds de grijze dagen;
Geldt het Vaderland en Vorst,
  Hen kan niets vertsagen:
Als, van vreugd, in 't heetst van 't vier,
  De oorlogshengsten brieschen;
Dan, vooraan, om de eerbanier,
  Staan er altoos Friezen.

Maar, zoo ze op het vaste strand
  Geen 't gewonnen geven;
Even stout is hart en hand,
  Solt de vloed hun steven:
Waar de winden Neêrlands vlag
  Langs de golven bliezen,
In den storm en in den slag
  Blonken steeds de Friezen.

Kennis, kunst en nijver vier
  Aadlen Frisoos neven:
Klinkt de lier, hunn' Onno Zwier
  Blijft de krans omzweven.
Dweepgespuis doorgonz' het land
  Op zijn vleêrmuisvliezen;
Braafheid paart aan kloek verstand
  Bij de ware Friezen.

Zijn de mannen flinke mans,
  Vast, om op te bouwen;
Moederdeugd en maagdenglans
  Siert de Friesche vrouwen.
Knapen, die in 't ronde spiedt
  Om een bruid te kiezen,
Schooner, liever vindt ge er niet
  Dan in 't land der Friezen!

Kom, den beker tot den rand,
  Vrienden, volgeschonken!
't Vrije Friesche Vaderland
  Zegen toegedronken!
Nimmer, nimmer moet zijn roem
  D' ouden gloor verliezen!
Leve Frieslands Schoonheidsbloem!
  Leven de echte Friezen!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

DE SCHAATSENRIJDER.

Noem het een weelde, bij 't suizen der blâren,
  's Zomers de koelte te drinken in 't woud;
's Avonds te mijmren aan d' oever der baren
  Onder een hemel, besprenkeld met goud;
't Luwtje nogtans der belommerde dreven,
  't Starrengeglim op het golvend verschiet;
Moest ik er 't ijs en de schaatsen voor geven,
  (Lach, wien het lust!) ik begeerde ze niet.

Herfst is verreisd. Met zijn Noordsche trawanten
  Nadert de Winter, als Vorst van 't Getij:
't Glanst om zijn schedel van ijsdiamanten,
  Sneeuwhermelijn is zijn koningskleedij:
Blanke festons en omperelde vanen
  Groeten zijn komst en bewijzen hem eer;
Zelfs, om te gladder het pad hem te banen,
  Schoof zich een marmeren vloer op het meer.

Uit nu! heruit om zijn glorie te vieren!
  't Joelt op de straat, als een bruisende zee.
Nu nog te neuzen in muffe papieren....
  Ja, hij was knapper, dan ik, die het deê!
Gaan me op het blad niet de letterfiguren,
  Net of ze reden, wie 't hardst, om den prijs!
'k Ben als betooverd: 't is niet te verduren!
  "Breng me de schaatsen!" ik moet naar het ijs.

Lekkere frischte! hoe spannen de spieren!
  'k Voel me zoo forsch en zoo vrolijk gemoed.
Kan men nog wenschen om Juli-zefieren,
  Giet ons December die kracht in het bloed!
Voort! in het blijde gewoel me verloren!
  Meê naar het feest met verdubbelden pas!
Zie, hoe de wimpels in 't zonnetje gloren!
  "Welkom!" we zijn er: we staan op de plas.

't Krielt er vooraan van beginnende knapen.
  "Jongens! mij heugt, dat ik scharrelde als gij;
"Vaak heeft de vreugd me belet om te slapen,
  "Dacht ik, 't is morgen geen school, en ik rij!
"Goed zoo! gewaagd! om een buil niet gegeven!
  "Durft maar het harte, dan volgt ook de voet.
"Sukkelaars zijn 't op het pad van het leven —
  "Halzen op 't ijs, wien het mangelt aan moed."

't Jasjen van 't lijf en het staal aan de beenen,
  Slingre ik me dwars door den kijkenden drom:
"Duivels! die kan het!" dus hoor 'k om mij henen,

Daar ik me rep naar de ruimere kom.
Heerelijk blinken er de ijzige wellen
Onder het weemlende schaatsergeroei,
Als of er duizenden bonte kapellen
Aasden op boekweit in zilveren bloei.

't Land en de stad — het is alles aan 't zwieren,
Rijm om den hoed als een glimmende krans;
Etlijken weven, bij 't hellen en gieren,
(Hollandsche kunst) een bevalligen dans:
Andren gekromd in het spannende pogen,
Snelte bejagend voor konstigen zwier,
IJlen, als pijlen, den bogen ontvlogen,
Regt naar het doel op de Friesche manier.

Ginder laveren er jeugdige rijen,
Vrijster en vrijer bij beurte voorop;
Fluksche matrozen, bij 't golven doorsnijen,
Slaan niet gelijker de riemen in 't sop.
Paartjes, ook zóó op de baan der Getrouwden
(Vindt ge die zamen) eenstemmig gestreefd!
'k Zag er, die faalden om slag er te houden;
Nooit heb ik droeviger tuimlen beleefd. —

Welk een genot, op die ijzers te drijven!
't Ruim te doorkruisen in gonzende vlugt!
Bogen op 't galmend kristal te beschrijven,
Zacht gedodeind, als gewiegd op de lucht!
Reiger, hoe vaak, bij uw zwaai door de wolken,
Wenschte ik, benijdend, uw wieken voor mij;

Maar, nu ik zweef langs de blaauwende kolken,
  Houd uw gevleugelt, ik vlieg er als gij!

Waar men zich wend', 't is een keur van taafreelen!
  Wintergezigtjes, met smaak gestoffeerd,
Waard, dat, herspiegeld op Schelfhouts paneelen,
  't Vorstenpaleis ze voor goud zich begeert!
Dorpjes, gedekt met hun sneeuwige spreijen,
  Zwanen van 't Noord aan den wolkigen boog,
't IJs met zijn tinten, de wisslende reijen,
  Pret overal! 't is een lust voor het oog.

Kom, in die tent wil ik even herâmen;
  't Ziet er zoo moedig, zoo vrolijk, zoo vrij:
Pels en piakker — ze schertsen er zamen;
  Vriendlijke buurtjes zijn baai er en zij.
De oude Gelijkheid, van de aarde verdreven,
  Kreeg van den Winter een pas voor het ijs.
"Tapstertje! een schuimenden kroes me gegeven,
  "Dat ik ze, klinkend, mijn hulde bewijz'!"

Maar in het West is de zon aan het dooven:
  't Uurtje genaakt, dat de schaatsjes ontbindt.
Vlug dan naar honk, eer het duistert, geschoven!
  'k Rep weêr het staal — en nu bot in den wind.
Duchtige proef dat weêrstrevige blazen!
  Wat al verwaandheid verstuift er meê heen!
't Grimmelt van krukken, die zwierden als bazen.
  't Gaat zoo — en niet op de plassen alleen!

Kortere streken en krachtige slagen
  Stellen den lastigen brommer te loor:
't Mistig verschiet wordt al nader gedragen;
  Duidlijker scheemren de torens er door.
Eindelijk landen we; een blos op de kaken:
  Los is de schaats en de duffel weêr aan.
't Rookende maaltje zal kostelijk smaken.
  Plasjes gegroet — en voor heden gedaan!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

TAYLOR INST. OXFORD

DE FEE DER ZELFSBEGOOCHELINGEN.

Een kleine, schalke Tooverfee
Hupt steeds (onzigtbaar) met ons meê,
Wat kant we 't levenspakje dragen;
Ze laat ons, door een guichelschijn,
De zaken zien, niet als ze zijn,
Maar als we liefst ze zagen.

Heur staat ten dienste al wat bekoort;
Het goud, dat de avondwolkjes boordt,
't Azuur, waarmeê de golven pronken,
Der vooglen bonte vederglans,
De kleurenschat van Floraas krans —
't Is alles haar geschonken.

Zoo wenkt ze niet, of 't geen misstond
Verschuilt in 't graauw op d' achtergrond,
Terwijl het schoone schuift naar voren;
Een luister daagt, waarbij het oog,
Als glom de fraaiste regenboog,
Een nieuw heelal ziet gloren;

En aardsch rumoer en kreet en klagt —
Ze wijken voor muziek, zoo zacht,
Of Zefirs 't windklavier bespelen. —
Zoo weet die kleine Tooverfee
Ons, waar we gaan, bij elke schreê
Te troetlen en te streelen.

Ach, 't leven waar zoo dor en droog,
Zoo zij door 't zand geen beekjes toog,
Noch klip en kluft met veil omhulde.
Wat stuitte ons al dat lood en hout,
Dat thans zoo vrolijk blinkt als goud,
Dewijl haar zorg 't vergulde!

En ook wie weet, hoe vaak misschien
We in vriendschap veinskunst zouden zien
En baatzucht achter liefdelonken!
En dan zoo menig luchtpaleis,
Dat ons van verre lacht op reis,
Wat waar' het snel verblonken!

Maar nu die Fee zoo lief ons fopt,
Daar ze uit een peulschel paarlen dopt,
Nu mogen we ons gelukkig keuren:
En, is haar kunst maar schijnbedrog;
Om 't even! ons verheugt die toch,
Vermits we 't niet bespeuren.

Kijk, hoe die knaap te turen staat
Op 's liefjes alledaagschst gelaat

En schoon ontdekt in ieder sproetje;
Zie, hoe die moeder, blij verblind,
Haar wicht voor 't minst een cherub vindt,
En 't heeft een apensnoetje!

En ginds die dikkop! — 't Zotste plan
(De heele beurs verbaasde er van!)
Gelukt en propt zijn kist met voordeel:
"Een gril van 't Lot!" zegt elk, — niet hij:
Hem toont het Feetje een prachtschildrij
Van eigen kunde en oordeel.

Zie ook dien Hans in plegtgewaad! —
Naar 't roer gewurmd der Hulk van Staat,
Acht hij zich de ergste taak gewassen.
Dat heeft het Feetje hem beduid:
Geloof me: 't roer der Haagsche schuit
Zou wel zoo goed hem passen.

Ja, vreemd, potsierlijk is 't, voorwaar,
Wat (trots den vlugsten goochelaar)
Zij uitspeelt in haar snaaksche luimen:
Zelfs dichters (kan het sterker wel?)
Zijn zalig met een waterbel,
Mits zij de zeep doe schuimen.

Komt, brengen wij haar dank en eer!
Ze is 't waardig, zij, die knecht en heer
Zoo vaak het hart van vreugd deê kloppen.
Ja, geven wij haar eer en dank

En smeeken wij ze, levenslangk
Ons trouw te blijven foppen!

Maar, vrienden, hoort! — Wel opgepast!
Niet lomp naar 't geen ze schept, getast,
Maar 't op een afstand blij bekeken!
De tooververf zit dun er op;
Eén veegje van den vingertop,
En 't schoon is weggestreken.

Ja, opgepast! het wel beschut!
En, kroop de Waarheid uit haar put
Om 't spel te ontdoen, door nijd gedreven;
Dan spoedig die verwaande maagd
Haar kille krocht weêr ingejaagd
En put-arrest gegeven!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

HET HOLLANDSCH DUIN.

De kust, de vaderlandsche kust,
God lof! daar klimt ze uit zee!
Mijn boezem zwelt van blijden lust
Na jaren scheidenswee.
Wat heb ik vaak bij 't palmgeboomt'
In Javaas wondertuin
Verlangend van die kust gedroomd,
Dat dierbaar Hollandsch duin!

Die top, van de avendzon gebloosd,
Daarachter schuilt, o vreugd!
De beste gâ, het liefste kroost,
De makker van mijn jeugd.
Gezegend nu mijn lang gezwoeg,
Vergolden door Fortuin!
Ik heb voor meer dan één genoeg:
Genaak, mijn Hollandsch duin!

Terwijl hem 't heil vooraf verblijdt,
Daar schiet een stormvlaag uit;
Ze jaagt het schip; het strandt en splijt;
De zee verzwelgt haar buit.
Nog groet hij uit het zinkend want
De dierbre heuvelkruin:
Zijn lijk dreef 's andrendaags aan land:
Hij rust in 't Hollandsch duin.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

EENE JONGE MOEDER.

Niets, waar mijn oog, wat kant het spied',
  Zoo gaarne bij verpoost,
Als, wen 't een jonge moeder ziet
  Te midden van haar kroost.

Het blosjen, op haar wang gespreid,
  (Dat waas van vreugde en vreê!)
Wat deelt het een bevalligheid
  Aan 't minlijk wezen meê!

Die volle borst, die, half bedekt,
  Het kleene mondje drenkt,
Wie, dien ze in 't hart geen eerbied wekt,
  Met teêr gevoel vermengd!

Wat staat die losse vlecht haar lief,
  Waarmeê dat knaapje speelt,
Dat achter in haar stoel zich hief
  En telkens zoentjes steelt.

Hoe innig klinkt de toon van 't hart,
Als zij vertelt en koost,
Of, klaagt er een zijn kindersmart,
Hem moedigt en vertroost!

En, blikt ze soms met trots in 't rond
Op 't geen haar 't lot beschoor;
Geen engel, wien die trots misstond,
Zoo straalt de dank er door.

o Waar' de kunstgaaf mij bedeeld,
Die 't schoon verdubblen mag,
Ik maalde mij het lieve beeld,
En zag het ieder dag.

Gedichten, uitgeg. 1859).

———

HET ZEEBAD TE SCHEVELINGEN.

Is dat de menschen plagen,
  Verschroeijend Jaargetij!
  Treê de avond al nabij,
Uw gloed is niet te dragen:
  We snakken naar wat togt,
  We zwelgen koelend vocht,
Met losse das en kragen:
't Is vruchtloos, wat we klagen. —
Kom, paarden voor den wagen,
  En Scheveling gezocht!

Zie! in het loof der boomen
  Aan 's Haagjes hofrivier
  Zit stad- en landzefier
Te dutten en te droomen!
  Die van den zouten vloed
  Zijn beter opgevoed,
Ze waaijeren de stroomen:
Dáárheen de wijk genomen!
"Voort, voerman! slaak de toomen!
  "Tsa, maak een beetje spoed!"

Weg, weg, bedompte muren,
  Die lust verstikt en kracht!

Zelfs in uw schaaûw van nacht
Was 't niet om uit te duren!
Hoezee voor 't Noorderstrand,
Waar langs 't geribde zand,
De frissche zwalpjes schuren!
Dáár huizen lieflijke uren, —
Dáár bluscht de zee de vuren,
Waarmeê de zomer brandt!

We stuiven flink naar voren:
"Houdt, blesjes, zoo maar vol!"
't Gaat hollend langs den tol;
Ik zie het dorp! — den toren! —
Zóó nog een poos gerend,
Dan zijn wij uit de ellend,
Het luije volk beschoren,
Dat in den Haag zal smoren; —
En 't welkom streelt onze ooren
Van 't bruisend element.

Triumf! daar zijn de plassen!
In 't West weêrkaatst de kim
Het laatste vonkgeglim
Van Febus dalende assen,
Terwijl in 't rond (haar top
Bevlagd en zeiltjes op)
Zich pinken en barkassen
(Als wuifden zeegewassen
Gekleurde bloempanassen)
Dodeinen in het sop.

Hier, vrienden, afgestegen!
  Het schulpig strand betreên!
  Die zilte lucht der zeên —
Hoe sterkend geurt ze ons tegen!
  De Westerbries, haar veêr
  In 't vocht gestipt van 't meer,
Stuift, onder 't vlug bewegen,
(Als wou ze vriendschap plegen)
Een koelen wasemregen
  Op onze lokken neêr.

Maar, kijk! met vonklende oogen
  En dreigend borstgebrom
  Komt (opgepast!) een drom
Van baren aangevlogen.
  Wij springen snel ter zij;
  Daar schatert heel de rij,
Met kuiven diepgebogen
Vlug weêr teruggetogen:
Ze hadden ons bedrogen,
  't Was dartle jokkernij.

En nu (of minlijk kwelen
  Uit maagdenboezem rees)
  "Weg, (ruischt het) weg die vrees!
"Koomt onze vreugde deelen!
  "Stapt in, gerust! gerust!
  "Hier smaakt men zoeten lust;
"Wij heelen bij het streelen:
"Doet meê in onze spelen!

"Het zal u niet vervelen,
"Als u een golfje kust!"

Wie kan, moog' tegenstreven!
Iets trekt me er stil naar toe;
Reeds is me, ik weet niet hoe,
Het kleed van 't lijf geheven.
Ik dompel in de kom,
Daar zwaait me een mantel om,
Uit vloeibre zij geweven:
Nu de aard vaarwel gegeven
Voor 't weeldrig waterleven,
Dat me aanlacht van rondom!

Met blij gehuppel spoeijen
De golfjes me in 't gemoet;
Ze wieglen me op den vloed,
Daar ze als dolfijnen roeijen:
Soms wippen zij me snel
Omver, uit plagend spel;
We worstlen en we stoeijen;
Ze lagchen en ze loeijen,
Terwijl ze me oversproeijen
Met schuim en waterbel.

Mijn loomte is weggevaren
En lustloos wangevoel:
Iets geestigs, vlug en koel,
Doorzwiert, met kracht mijne âren.
Geen eik, in 't woest gebied,

Dat bron noch beek begiet,
(Wen 't zwerk, na lang vergaren,
Zich leêg stort op zijn blâren)
Kan meer genot ontwaren,
Dan mij de borst doorvliet.

Zoo nog de dagen blonken
Der oude dichtkronijk,
Toen 't grensloos waterrijk
Zich goden zag geschonken,
En noodde een nimf der zeên
(Met marmerblanke leên
En 't oog vol teedre vonken)
Mij in haar rotsspelonken —
Ik vrees; ze aan 't hart gezonken,
Zwom ik met haar er heen.

Maar, schalke dichterdroomen,
Wat wappert ge om mijn hoofd!
De zon is lang gedoofd,
Reeds duistren zee en zoomen:
"Keer! (roept me de oever) keer!
"Zij naakt, die, 't schepslenheer
"In sussende' arm genomen,
"Gebiedt tot rust te komen."
Goê nacht, geliefde stroomen!
We dartlen morgen weêr.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

RIJKDOM.

Zoo vaak mijn oude voogd me ziet,
Is 't: "jongen, zorg om Neel te vrijen;
"Is Neel ('t mag zijn) de mooiste niet,
"De meid heeft mooije landerijen."
Hoe stugger ik dan voor me kijk,
Hoe meer hij doorslaat: "Neel is rijk."

Ze is rijk! Bij hem geldt niets zooveel;
Doch mij — neen, mij zal 't niet belezen!
Al kost ik dorpsheer zijn met Neel,
'k Wou liever knecht met Maartje wezen.
Zij 't bruidje van een ander! — kijk,
'k Wierd dol, al ware ik nog zoo rijk.

Draagt Neel een boot van diamant,
Een zware snoer van bloedkoralen,
En perlen aan haar muts met kant,
Waar 't gouden ijzer door komt stralen;
Dat 's prachtig, ja, en 't wekt bekijk:
Wie 't koopen kan, dien noemt men rijk:

Maar lipjes, waar koraal bij kwijnt,
En tandjes, waarbij perlen gelen,
En goudblond, dat door 't mutsje schijnt,
En oogjes, heller dan juweelen....
Vind me eens een tooi, dien tooi gelijk!
't Is Maartjes tooi! Zeg, is ze rijk?

Waar Neel meê trotst, hoe mooi het hiet',
Het laat zich in den winkel koopen;
Doch Maartjes pronk, dien koopt men niet,
Al heeft men goud, getast op hoopen:
Dat valsche schat voor echten wijk!
Mijn Maartje is rijk, waarachtig rijk!

Toch, rijk als ze is, bemint ze mij:
Het plaagstertje had lang 't verzwegen,
Maar laatst (o 't blijft mij eeuwig bij!)
Daar klonk haar teeder ja me tegen:
Ze gaf me een kus ten liefdeblijk:
Weg, arme rijkaards! ik was rijk!

Waar, vrekke voogd! u dit bekend,
Wat straffe boetpreek zoudt ge houën!
Doch, zij uw magt maar eens ten end,
Of ik mijn Maartje gaauw zal trouwen!
Dan lach ik, wie er knorrig kijk':
Den rijksten vorst ben ik te rijk!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

MALLEPRAAT.

Wien ik 't ook verzwijgen mag,
U zij 't, Oomlief! niet verzwegen:
Sinds ik 't mooije Sientje zag,
Heeft de Min me beet gekregen.
'k Heb geen rust meer, dag of nacht,
Broddlen doe ik, wat ik tracht';
Altoos zweeft ze voor mijn zinnen:
'k Min ze hartlijk; maar — wat raad?
Stamel ik het woordje: "minnen!"
Zij, ze schatert: "mallepraat!"

't Is zoo: wat ik fraais bedacht,
Peinzend t'huis alleen gezeten, —
Wen haar gitzwart oogje lacht,
Ben ik 't in een wip vergeten:
Als een buil bonst dan mijn hart
En mijn tong raakt zóó verward,
Dat ik schroom een woord te slaken.
Help mij, Oomlief! geef me raad!
Zij zal waarlijk-mal me maken,
Roept ze mij steeds: "mallepraat."

" "Jongen, hou maar flinken moed!
Luister! in mijn prille jaren
('t Nog te erinn'ren doet me goed!)
Heb ik net datzelfde ervaren.

Wierp de Tijd (hij maakt het bont!)
Sinds uw Moei wat grijs in 't blond,
Toen, zoo waar! was ze om te stelen;
'k Stond in vlam; maar, bestemaat!
'k Beefde, als ik 't haar meê zou deelen,
En ook zij riep: "mallepraat!"

•

'k Rukte 't haar mij uit van spijt,
Want er loerden looze snaken,
('k Heb die schelmen wat benijd!)
Die zoo vlot en geestig spraken:
Minnekneepjes, vleijerij,
Huichelklagtjes wisten zij;
('k Wed, dat ze uit romans ze haalden)
Ik had slechts mijn hart te baat;
't Was zoo vol: mijn zinnen dwaalden:
't Geen ik zeî, was mallepraat.

Maar, wat toch, hoe treurig vaak,
Stilletjes me steunde in 't hopen,
Al die vleijers, vlug ter spraak,
Hoorde ze aan — en liet ze loopen:
Mij, (dra bleek het) die 't opregt
Meende, al sprak ik nog zoo slecht, —
Mij was ze in 't geheim genegen....
Jongen, hoor! ziedaar mijn raad:
Zóó heb ik mijn bruid gekregen:
Hou maar vol met mallepraat."

(*Gedichten*, uitgeg. 1859).

VLINDERWEELDE.

De Dagkapel
Haar donkre cel
In feestlivrei, als goud zoo hel,
(Nu 't zomeruur haar riep) ontvloden,
Doordanst de lucht
In fladdervlugt
En poost en rust, waar bloem en vrucht
Op honigsap en geuren nooden.

Een, jong als zij,
Meê schoon en blij,
Vliegt ze in 't gemoet en blijft ze bij:
Ze zweven, wappren, kussen, kozen:
't Is alles vreugd
En mingeneugt',
Als bloeiden (zoete droom der jeugd!)
Alleen voor hen jasmijn en rozen.

Maar 't gromt van veer,
Het graauwt al meer,
Het hangend zwerk dreigt donderweêr;

De veldling staakt het sikkelzwaaijen.
Hoe 't wolkig zwart
Zich zamenwart,
Zij denken met een luchtig hart:
Het buitje zal wel overwaaijen.

Doch 't loeit en kraakt,
De hemel blaakt;
Och arm! zoo 't haaglend ijs ze raakt!
Gelukkig biedt zich veilig loover:
Daar schuilen zij
Voor 't gram getij,
En zwieren (de onweêrvlaag voorbij)
Nog eens zoo dartel d' omtrek over.

"Komt!" ruischt het riet,
Waar 't beekje vliet;
"Verpoost een wijl en hoort ons lied!"
Ze sluiten 't wiekjen en ze toeven:
Straks noodt ze op 't glas
Van d' open plas
Een bloemenwuivend stroomgewas,
Zij gaan heur frisschen nektar proeven.

Doch 's hemels trans
Verschiet zijn glans;
De Nacht — om 't hoofd haar sterrenkrans —
Geeft sein tot sluimren en verâmen:
Nu, moê gestoeid,
Met dauw besproeid,

Zien ze uit, waar stil een lelie bloeit,
En rusten in haar klokje zamen.

Droomt, lieve twee!
Van vreugde en vreê,
Tot uit uw zachte legersteê
U de ochtend wekt, een lachje in de oogen;
Snoept dan weêr zoet
In overvloed,
Mint, dartelt in den zonnegloed:
Het schoonst getijde is ras vervlogen!

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

SLAPELOOSHEID.

Onder 't hoofdje d' arm gebogen,
  Overgolfd van lokkig blond,
  Lag het meisjen op haar spond',
Lag ze nog met open oogen,
Schoon de nacht, bijna vervlogen,
  Heel den huiskring, lang alreê,
  't Sluimerzoet genieten deê.

Wat mogt wel de schoone deren?
  Was de zomerlucht te heet?
  Drukte haar het beddekleed?
Droeg de peul geen zachte veêren?
Kwelde haar het muziceren
  Van een boozen muggenstoet,
  Graag op lekker meisjesbloed?

Neen, het was geen zomerhette,
  Peul noch deken, zwaar of stug;
  Nergens vloog een wreede mug,
Die heur bloeddorst uittrompette:
Wat het schaap de rust belette —
  Daar was andre reden voor.
  Zal ik stil ze u zeggen? — hoor!

In een plooi der bedgordijnen,
Hoe geraagd en uitgeklopt,
Zat een Minnewicht verstopt.
(o Dat goedje kan zoo drijnen!)
Telkens bij des Slaaps verschijnen
Joeg hem de onverbidbre guit
In een zwenk de kamer uit.

(*Gedichten*, uitgeg. 1859.)

FLORENCE NIGHTINGALE.

I.

Waar wilt ge heen? wat noopt u voort,
    Gedost in reiskleedij?
De zon, wier lach tot reizen spoort,
    Dreef, lieve! lang voorbij.
Hoor buiten 't woeste herfstgegons!
    Zie 't graauwe wolkverschiet!
Blijf, schoone dochter Albions!
    Trotseer de vlagen niet!

Wij weten wel: geen wuft vermaak
    Kan 't wit zijn van uw togt:
Gij koost u steeds een eedle taak,
    Wen ge andere oevers zocht.
Ligt, dat (als eer) de zucht u gloeit,
    Om nog er rond te zien,
Wat heul voor menschenleed er groeit
    En straks 't uw Volk te biên.

Maar wat u trekk' van 't vreedzaam dak;
Al meer (bedenk het wel!)
Was 's ligchaams kracht uw wil te zwak:
Spaar, spaar een teer gestel!
Toef, dierbre maagd! voor 't minst de stond,
Dat Zefirs zoet geruisch
Het naadrend lentgetij verkondt,
En vier den winter t'huis.

Daar schept u toch, hoe 't zwerk verschraal',
De weelde zomerlucht;
Al dort het loof, op gouden schaal
Brengt zij u bloem en vrucht.
Daar vindt gij in uw boekencel
Wat zielen streelt en boeit;
Gij merkt er niet bij 't snarenspel,
Hoe buiten 't Noorden loeit.

Een oudrenpaar, wiens roem ge zijt,
Komt stil uw wenschen voor:
Eerst dan is maag en vriend verblijd,
Mengt gij uw stem in 't koor.
U vloeit er volop 't rein genot,
Dat goed-te-doen verzelt;
Geen stulpjen, in wiens dank tot God
Geen beê voor u versmelt.

Blijf, waar zoo kalm uw dag vervliet!
Smaak 's levens lieflijkheên!
Vergeefs! — ik zie 't; — gij wankelt niet:

Gij wilt niet wanklen — neen!
Die blik, van geestdrifts vlam doorgloord,
Getuigt het — zegt het luid,
't Is heilig, 't opzet, dat u spoort;
Niets ('t mag niet!) dat u stuit.

II.

Van 't verre strand, waar — langs de Euxijnsche baren
(Een Russisch meir, had Rusland waar gedroomd) —
De stander trotst van Moskows legerscharen,
Eeuw uit, eeuw in, verheerend voortgestroomd:
Waar 't Britsch rapier (in Vrijheids smids' geslepen)
Naast Frankrijks kling, het Noordsch geweld bekampt,
Dat, de eene klaauw in 't Pool-ijs vast gegrepen,
Met de andre rekt, tot ze in Byzants zich klampt:
Dat sluw geweld, dat — kreeg 't het heetverlangde, —
(Bij 't woest gejuich van horden, 't juk gewoon)
Beschaafd Euroop met ijzren band omprangde, —
Op 't hoofd weldra een werelddwingerskroon.
Van daar, van daar, waar 't bloed van zooveel helden,
In bond voor 't regt, ja, veld en stepp' doorweekt;
Maar Heerschzucht duur haar waan toch doet ontgelden,
En eindtriumf aan 't billijk zwaard verspreekt: —
Van daar, van daar is noodgeschrei gestegen,
Het overklonk het davrend strijdakkoord;
Het heeft de vreugd, bij 't lied om Almaas zegen,
De blijde stem in 't schrikkend hart gesmoord.
"Help, Albion! (dus kreet het) help uw braven,
"Wie 't staal doorkorf, wien pest de krachten sloopt!

"Van uit het vuur gescheept naar Scudrons haven, [1]
"Zijn duizenden er, jammrend, zaamgehoopt.
"Hun mangelt hulp! De broederhand moet strijden,
"Die anders, neen! geen broêr in nood verliet.
"Breng hulp en heul! stort balsems in hun lijden!
"Help, Albion! vergeet uw kindren niet!"

Zoo klonk de kreet; zoo vloog ze langs de zeeën
Naar 't krijtgebergt, met Englands leus bevlagd;
En, bij 't besef der folterende weeën,
Rees droef geween en galmde klagt op klagt.
U biggelde ook het deernisvocht uit de oogen,
Florentia! en meêlij prangde uw hart;
Maar 't was geen week en werkloos mededoogen,
Dat zucht en schreit en stil zit bij de smart:
Neen, — als gebloemt, in milde zomernachten
Uit de aard gelokt, wen hemeldauw ze drenkt, —
Zoo, in uw ziel, verrezen er gedachten,
Gelijk ze deugd, die zelf zich offert, denkt.
Gij peinsdet om (terwijl door andre handen
Wat baten mogt, te huis werd toegereed)
Vrij, als gij waart, van huiselijke banden,
Zelf daar te gaan, waar 't onheil, hulploos, kreet.
Wel schilderde u 't gevaar zijn schriktaafreelen;
Den looden pligt; de zorg, die rustloos grieft;
Den ziektensleep, dien gifte walmen telen;
Een vroege zerk, ver — ver van die ge lieft:
En, week dat beeld; dan sprak weêr 't maagdlijk schromen:

---

[1] Scudron, de Turksche naam van Scutari.

"Gij, jonkvrouw, gaan bij mans, bij oorlogsliên,
"Steeds wild van tong en warsch zich in te toomen;
"Na kamp en krijg nu woester nog misschien!
"Gij, aan hun spond, met onverschrokken blikken
"Hun wonden zien! hun leden wreed geknot!
"Niet deinzen, gij, bij stuip en stervenssnikken!
"Hoe 't aangedurfd! is 't niet te veel, o God!"
Maar luidst op 't lest klonk toch die stem van binnen,
Die nooit vergeefs aan 't vrouwlijk harte klaagt:
"Rampzaalgen zijn 't! geen bij hen, die ze minnen!
"Ze lijden nood! kom, 't mooglijke gewaagd!" —
Dan steeg uw beê, — en zorg en angst verstoven.
Die Engel Gods, die Menschenliefde heet,
Bemoedigde u, beloofde steun van boven: —
Uw plan is rijp. Gij staat ten togt gereed. —
Wel dan, kloekharte! ontvang van Vaders lippen,
Die, beev' zijn stem, uw deugd niet wederspreekt,
Bij tranen, die langs grijze wangen glippen,
Den afscheidsgroet, die u Gods hoede smeekt!
Neem, neem dien vloed van teedre kussen mede,
Waar Moeders hart (wie weet, welligt voor 't lest!)
Haar liefde in stort, bij snik en zegenbede,
Terwijl haar arm niet los wil, die u prest!
Vaarwel, vaarwel! — Reeds draagt bij Englands vrouwen
Uw voorbeeld vrucht! Ga, teedre! ga verheugd!
God is met u. Hij voere u eens, behouën,
In 't Land terug, dat trotsch is op uw deugd!

III.

Zijt gegroet, beschuimde baren van Europaas Middelmeer,
Thans de rustelooze heirbaan naar het bloedig perk der eer!
Daaglijks spoeden forsche bodems, overspreid van wapengloor,
("Naar de Krim!" staat in hun vlaggen) langs uw blaauwend (waterspoor.
Krijgsmuziek en strijdgezangen, menglend met het klettrend (staal,
Tuigen in het hart der dappren voorgevoel van zegepraal:
Doch, daar ginder, door uw golven, bruist een kiel, wier (vreedzaam boord
Veldbazuin noch pauk laat hooren, noch van dreigend ijzer (gloort;
En nogtans (wie zou het wanen?) in haar binnenst draagt (ze moed,
Moed, die voor het stoutste durven van geen mannen onderdoet.
Zie die rij van Britsche vrouwen, met een tengre maagd aan ('t hoofd!
Dat zijn helden, naast wier koenheid krijgergloed zijn luister (dooft.
Bij haar kampen zal geen heirdrom, juichend om heur stoute (daân,
't Hart ze ontvlammen, 't hart ze steunen, trotsch ze om- (wappren met de vaan;
Haar vertoont geen Roem van verre (glansen hullend om 't (gevaar)
't Schoudergoud, de ridder-eerstar, 't bloemgestrooi der maag- (denschaar;

Voor heur oog brageert de Dood niet, met die schoone mom
(versierd,
Die de Glorie hem ter leen geeft, als hij 't slagveld overzwiert.
Neen, het perk, waar zij gaan strijden, kweekt die guichel-
(bloemen niet!
Wat er blinkt zijn lijdenstranen; bloed, dat langs het heelmes
(vliet.
't Smartgekreun, het hooploos kermen, 't hol gezwoeg der
(laatste zucht, —
Dat 's het maatgeluid, daar zwevend in een smetstofzwangre
(lucht.
Mom noch hulsel draagt de Dood er, 't aanschijn bloot,
(waar 't vleesch voor beeft,
't Zij hij d' afgesloofden 't hart drukt, dat de kracht en de
(aâm 't begeeft;
't Zij hij gifstof stort in de aders, dat er langzaam 't leven stuit,
Of ze plotsling smijt op 't sterfbed, waar geen dierbre 't oog
(ze sluit.
Dat 's de dood en dat de ellenden, die zij, kalm en onversaagd,
Tegentreden, de eedle vrouwen, wie dat vredig vaartuig draagt;
Die zij willens gaan trotseren, door geen andere zucht genoopt,
Dan wier steun in 't lievend hart is, dat geen loon van menschen
hoopt. —
Heil u, trouwen, in wier offer Christendeugd zoo treffend blinkt!
Ziet verheugd, hoe snel uw scheepsboeg door de golven voor-
(waarts dringt!
Is het niet, of hij zich haastte (deelnoot van uw ijvergloed)
Naar de stranden u te voeren, die uw ziel van verre groet?
Naar de stranden van den Moslem, waar uw kunne, diep
(verlaagd

Lustslavin, in 's meesters harem vuigvergulde boeijen draagt;
Doch waar gij, het hoofd geheven, en uw ware roeping trouw,
Al de majesteit zult toonen van de vrije Christenvrouw! —
Ja, maak spoed, gelukkig vaartuig! dien het edelst ongeduld!
Rep den slag der ijzren vinnen, dat de zeebaar bruist en brult!
Vang de winden in uw wieken, tot verdubbeling der ijl!
Niets verzuimd om voort te spoeijen! wraakbaar was het minst
(verwijl.
Andren mogen 't anker werpen, waar Itaaljes oeverstrook
Lokt met Kunst, Natuur en Oudheid (zij het eens met Vrij-
(heid ook!)
Andren van Vesuvoos bergkruin of Trinakriëns volkaan
Op landouwen, eeuwig bloeijend, de opgetogen blikken slaan;
Andren, Hellas' kust bestegen, bij het puin van 't Parthenon,
Droomen van de vest van Pallas en Oud-Griekens gloriezon:
Gij — verpoos niet! pelgrims voert ge, wien het hart geen
(rust gehengt,
Tot ze knielen bij het outer, waar heur zielsgelofte wenkt. —
Hoor! ze tellen blij de zonnen, reeds gezegen in het diep,
Sinds Massielje van zijn strandrots haar zijn afscheidsgroete riep.
Zoeler luchten, geurenwasems van een milder hemelkreits
Tuigen ieder ademhalen 't vlugge vordren van de reis.
Negenmaal heeft nu reeds de avond op het meir zijn gaas
(gespreid;
Reeds is de engte doorgestevend, die twee werelddeelen scheidt:
Aan den donkerblaauwen hemel prijkt, met morgenlandsche
(pracht,
Thans op nieuw het talloos leger, dat den troon omstuwt
(der Nacht;
't Oversprengt als met juweelen 't zout der zee van Marmora;

't Gloeit het schip in 't spieglend kielzog, als een vuursleep,
(achterna;
Hier en daar beglanst het zeilen, dobbrend langs de waterbaan;
Hier en daar een troep dolfijnen, opgejaagd door 't raderslaan:
Maar allengs verflaauwt de luister van den donkren hemelboog;
In het Oosten (lieflijk blozend) rijst de Dageraad omhoog.
Uit de scheepskooi wijkt de sluimer: 't woelt dooreen op
(dek en plecht.
Ongeduldigen, verheugt u! luistert wat de schipper zegt!
Als de dag de verte ontnevelt, ziet ge ginder aan de kim
't Oord verrijzen van uw wenschen, blank van 't eerste licht-
(geglim.
Luttel tijds nog — en gij landt er en uw wenschen zijn verhoord!
Ziet, hoe telkens meer en meerder de Oosterafstand gloeit en
(gloort!
Heerlijk schouwspel! daar verheft zich, met zijn vlammen-
(kroon gehuld,
De Ochtendzon van uit zijn rustkoets, rijk bepurperd en verguld!
Anatolies berggevaarten (hun besneeuwde' Olymp aan 't hoofd)
Wederkaatsen 't vuurgeschitter, dat de laatste starren dooft.
De eilandsruggen, groen bewassen en van 't flonkrend meir
(omplast,
Blikkren, of 't smaragden waren, in het eêlst metaal gekast.
Doch het oog gerigt naar voren! Ziet die naalden, zilverhel,
Naast geronde tempeldaken, klimmen uit de waterwel!
Dat is Stambul, met paleizen, minaretten en moskeên,
Door den Bosfor (blaauw als 't lemmer) van Scutari afgesneên,
Van Scutari! — lieve erbarmsters, o, hoe klopt uw hart bij
('t woord!

Ja, daar ligt het (uw bestemming) aan den overzijdschen
(boord
Dat cypressenwoud, zoo donker, waar uw oog geen einde
(aan ziet,
Overschaâuwt er met zijn lommer 't doodenhof van d' Islamiet;
En — daarvoor — die bouwgestichten, aan wier voet de
(stroom zich zwenkt, —
Dat 's de volle jammerwoning, wie gij heul en hulpe brengt! —
Doch — u groet alrêe de haven: 't meertouw slingert naar
(den kant:
Zegen zij u, Englands dochters! Liefdeboden, stapt aan land!

IV.

Waar ben ik? in wat rampspelonk,
Van dompig schemergraauw omgeven?
Wat sombre wissling met zoo even,
Toen alles, om mij, geurde en blonk;
Daar, op Scutaries oeverboorden,
De Zomer, lang gevlugt van 't Noorden,
Nog poosde in 't groen, zoo kalm, zoo blij,
Als hield een zoete tooverij
Hem vast in deze aanminnige oorden.
Hoe heerlijk rolde voor mijn oog
De Bosporus zijn breede baren,
Waarlangs (of 't watervooglen waren)
Een blanke zeilenstoet bewoog,
En gondels en kaïken roeiden,
Wier plechten van 't verguldsel gloeiden.
Hoe hel weêrkaatsten, aan den rand,

In 't blaauwe kristallijn der plassen,
Paleizen met hun bloemterrassen,
  Kiosken, digt met loof omplant,
  De woon van paauw en goudfezant;
Of rotsen met heur schaduwholen,
  Beklaterd van een zilvren beek;
  Of dorpjes, aan een stille kreek,
In 't hangend berggroen half verscholen!
  Maar, bovenal, wat was het schoon,
  Van verre, in al heur praalvertoon
De Stad te zien (vorstin der steden)
  Den Griek (toen kerktwist en gedweep
  Hem rijpten voor den drijverzweep)
Door Islams straffend zwaard ontstreden! —
  Alsof ze uit zee zich, langs den glooi
Der heuvlen, statig hief naar boven;
  Zoo rees zij met haar rijken tooi
Van lustserails, moskeên en hoven,
  Wier koepelzwier en zuilenpronk
(Een doolhof, waarin 't oog verdwaalde)
Bij 't zongegloor niet minder straalde,
  Dan of er goud en zilver blonk.
Platanen, ceders en cypressen,
  Besproeid uit marmren springfontein,
  Doorslingerden gebouw en plein,
Of 't waar, met frissche loovertressen;
  Terwijl in 't havenruim beneên
Een heir van trotschgetuigde boegen
Met duizend vlaggen, die ze droegen,
  Het schoon Byzants te hulden scheen.

Ja, prachtig was 't, en vol behagen!
  Maar — hier — wat vreeslijk onderscheid!
  Hier — tusschen al die lieflijkheid —
't Verblijf der jammren en der plagen!
  Een nevel dwarrelt voor mijn blik;
Een logge stikdamp walmt me tegen.
't Is of ik spooksels zie bewegen! —
  Zal 'k verder treên? — Met wederzin
  Ga 'k de onafzienbre gangen in.
De klamme vloer, ter wederzijën,
Is digt bezet met lange rijen
  Beplankte schoren, schraal gedekt
  Met wat tot rust en koestring strekt.
Dáár — van vereischte zorg verstoken —
  (Terwijl hun overtal den moed
  Der dienst verlamt en onwil voedt)
Dáár — in 't onreine kleed gedoken,
  En prooi van weeën, naamloos fel, —
Dáár liggen zij, de pligtgetrouwen,
Die, 't Britsch blazoen omhoog gehouën,
  Zich storteden in de Oorlogshel!
De Dood, die (spijt hun eerbre wonden)
  Niet ze overmogt bij 't strijdgegrom —
Hier sluipt hij, roemloos, naar hun sponden
  En velt de ontkrachten, drom bij drom.
Geen dag vergaat, of schrikbre tallen
Rampzaalgen, hem ten roof gevallen,
  Ontruimen krebbe en ziekesteê
  Voor andren — straks zijn prooi almeê!
Gelukkig nog, wien 't mag gebeuren,

Bezwijkend bij zijn eersten greep,
Zich aan nog wreeder jammersleep,
Die langzaam moordt, te zien ontscheuren!
Die niet, — vergeten, onverpleegd —
(Terwijl hun klagt geen hart beweegt)
Met leên geknot en half verbonden,
Het hoofd van 't kille zweet bedauwd,
De borst door groeijende angst benaauwd,
Versmachten op hun harde sponden,
En, onder hopeloos gesteen
En heimwees koortsig hersenkrenken,
Aan verre lievelingen denken,
Nooit meer te omhelzen hier beneên! —
o Mengelklomp van ijslijkheden!
o Ramptooneel, dat, bleek van schrik,
De menschlijkheid terug doet treden
En twijflen schier aan 't Godsbeschik!
Zijn dat dan 's Oorlogs bittre vruchten!
Kost Staatzucht ('t Christenkruis ten spijt,
Waarmeê ze, huichlend, toog ten strijd)
Dan zooveel bloed! zoo bange zuchten!
Ik voel mij, of, met looden wigt,
Een aaklige angstdroom op mij ligt.

Maar hoor! — wat onderbreekt op eenen
Het smartgekerm en wanhoops klagt?
Een woord — een woord, vol wondre kracht,
Zweeft door de sombre zalen henen!
Geen lijder, op zijn peul gestrekt,
Wien 't uit zijn dof gepeins niet wekt.

De krankste — 't doodsbleek op de wangen —
Ze pogen nog, het op te vangen:
"Wat! — hier (kan 't zijn?) een vrouwenschaar
"Uit England? — hier — om ons te plegen? —"
""Gewis! 't is waar! 't is heilig waar!
""Ze zijn den wal reeds opgestegen,
""Een wenk — ze staan voor uw gezigt. —""
"Is 't mooglijk! — God! wat zoet berigt!" —
En, onder 't luistren en 't herhalen
En vreugde, vreemd hier sedert lang,
Daar opent zich de poort der gang,
En — of, omgloord van hemelstralen,
De Hoop — de Hoop-zelve in de zalen
Zich toonde met heur Englenstoet; —
Zoo stapt, aan 't hoofd van haar vriendinnen,
Florentia het smarthuis binnen, —
De liefde flonkrend in haar groet.
Ze gaan met schreên, die telkens toeven,
De dubble rangen door der droeven,
En uit haar vollen boezem klinkt,
In toonen, van de ontroering trillend,
Die taal, zoo hartlijk, zoo welwillend,
Die alle wantrouw verr' verdringt.
"Manhaften! (ruischt zij) eedle zonen
"Van 't Britsche vaderland! Het zendt
"Zijn dierste groeten u! 't Erkent
"Met hartedank uw moedbetoonen!
"Gij hebt in 't heetst gevaar met kracht
"Zijn leus gestaafd! uw pligt volbragt!
"'t Is trotsch op u! 't waardeert uw strijden! —

"Maar — 't voelt te dieper thans uw lijden.
"Van 't Vorstenslot tot de armste steê —
"'t Is eene klaagstem om uw wee.
"Wat baat mag schaffen in uw nooden
"Wordt regts en links te geefs geboden;
"Wij komen vast, met zusterhart,
"Verligting zoeken voor uw smart,
"U helpen, u verplegen, laven...
"Wij zullen al ons best doen, braven!
"Moed! moed! daar is een God omhoog,
"Die bijstaat wie zijn pligt voltoog!"
Zoo ruischt, bij 't langzaam voorwaarts treden,
(Daar handdruk, teedre knik en traan
De woorden zeeglen onder 't gaan)
Heur uit de ziel gestroomde reden:
En, even als, na 't bar getij,
Dat de aard herschiep in woestenij,
Wanneer de lentezoeltjes zweven,
Het hardbevrozen veld ontdooit
En 't kruid zijn blaân weêr openplooit
En dropplen aan de takken beven
En de eerste vogel, aangesneld,
De komst van beter dagen meldt: —
Niet anders — in dees rampverblijven,
Waar hulpgebrek, koud onbescheid,
Hard lijden en verlatenheid
't Gevoel in onmoed deed verstijven, —
Nu liefdes koestrende ademtogt
De sponden overzweeft der smarte, —
Nu smelt er, nu herleeft er 't harte,

Dat wanhoop met haar ijs omvlocht.
Het starrend oog hervloeit in tranen;
Het oor ontsluit voor 't zacht vermanen;
Geduld, gedweeheid, levenstrek, —
Ze strijken neêr op 't ziekendek.
Waar wrevels gramme vloeken klonken,
Daar bidt de hoop haar dankbre beê. —
Dát, teedren, dien dees jammersteê
Verheldert door uw deernislonken!
Dát is het welkom, u geschonken;
En, ja! zoo 't reine Geestendom,
Uit hooger kring, op de aardsche ellenden
Een meêlijblik mag nederzenden,
Dan juicht het bij dat wellekom!

V.

't Is schoon, vol moed, een zwaren pligt te aanvaarden;
Met kracht de hand aan hachlijk werk te slaan;
Gevaar en wee, die schrik en aarzling baarden,
In 't oog te zien en stout te moet te gaan.
Maar 't vlammend vuur van 't edel onderwinden —
Hoe spoedig vaak was 't onder de asch te zoek!
Dat 's hooge deugd (en zelden slechts te vinden!)
Die kloek begint, en volhoudt, even kloek.
Die schaarsche deugd, Florentia! is de uwe.
Wat magt van leed, en onverhelpbaar leed,
Dat velen, ja, ontmoedigt, — u omstuwe,
Gij toont een hart, dat van geen flaauwen weet.
Met al de zorg, die vroeger vlijt u leerde,

(Hoe zegent gij die nutte ervaringsvrucht!)
Herstelt ge allengs, waar nog de ramp vermeerde
Door ordloosheid, de onmisbare orde en tucht.
De dienersschaar ziet zelve u 't voorbeeld geven;
Met zachte kracht vervormt gij 't stugst gemoed;
Uw goedkeur wordt het eerloon van hun streven;
De zwaarste straf uw hun onthouden groet.
Zij, aan wier rang het regt kleeft van bevelen, —
Zij hooren u, ze erkennen uw beleid;
Uw zedigheid schijnt weêrstand weg te streelen,
En, wat ge doet, het wekt slechts dankbaarheid.
Zoo slaagt ge er in, veel euvlen uit te roeijen,
En, blijft nogtans der weeën staapling groot,
(Gesteund door haar, wier harten met u gloeijen)
Gestaâg al meer te winnen op den nood.
o Roerend beeld (naar eisch niet af te malen!)
U in dien drom van lijders gâ te slaan,
Die bij uw komst geruster adem halen,
Wier zeegnend oog u nastaart bij het gaan!
Wat deelt gij trouw (gij, met die liefde in de ader,
Die in wie lijdt, wat leer zijn hart bezinn',
Den mensch slechts ziet, — een kind van aller Vader)
Alom uw hulp, waarachtige Christin!
Hoe menig peul, waar, bij uw teedre reden,
Opwekkender, dan 's heelers artsenij,
De matte hoop, in doodzwijm neêrgegleden,
Herâamt, herrijst, en 's levens kracht er bij!
Wat stillend heul laat gij voor velen vloeijen,
Wier hart naar huis en dierbre panden haakt,
Als gij hun groet, dien tranen oversproeijen,

In brieven sluit, wier zending gij bewaakt!
Met welk een dwang houdt gij uw schrik gebonden,
Als 's meesters hand, uit pligt en noodzaak wreed,
Het bloedig staal doet kerven in de wonden,
Terwijl ge uw hulp den martlaar biedt in 't leed!
Maar — meer dan dat! — met hoeveel kalmte in de oogen
Treedt gij het bed, het smetlijk bed nabij,
Waar, van het zweet der pestkoorts overtogen,
De veege u riep in 't laatste noodgetij!
Hoe heft gij hem — zijn dorre lippen drenkend —
Met zachten arm en spreekt hem vromen troost,
Bij d' aardschen dronk dien hemeldronk hem schenkend,
Die zielen sterkt, als 's werelds hoop verbloost.
Maar wie vermeldde al — al uw trouwbewijzen,
Gelijkbaar slechts aan 't noemloos tal gebeên,
Die, warm van dank, voor u ten Hemel rijzen
Van spond aan spond, door zucht en snikken heen!
Ja, dat is zoet! dat, teedre! steunt de krachten,
Of 't manna was, dat God u reegnen deê:
Gij moogt niet slechts het ligchaamswee verzachten,
Maar 't wee der ziel — uw liefde zalft het meê.
Aantreklijker kon niet de deugd zich toonen,
Dan in uw kleed, dat zelfsverloochning weeft;
Geen Godsvrucht ooit meer harten tot zich tronen,
Dan met dien blos, dien menschenmin u geeft.
Uw woord, uw doen stort, eer ge 't zelf zoudt wanen,
Gezegend zaad, dat dorren grond bevrucht;
't Brengt inkeer voort, geeft aan 't berouw weêr tranen,
't Kweekt zielevreê, waarvoor de krankte vlugt.
De ruwste tong wordt kiesch, koomt gij verplegen;

Uw kleinste zorg wordt boven goud geschat;
Wat teêr ontzag zweeft, waar gij naakt, u tegen!
Hoe dankt de hand, die gij meêlijdend vat!
Een groet van u, bekomen bij uw ronde,
Mengt dons in 't stroo, waar de arme lijder rust;
Was een er, die uw blik niet vangen konde,
Het is zijn troost! hij heeft uw schaâuw gekust.
Zoo volgen zich uw dagen en uw nachten;
Zoo kruipen traag èn week èn maanden voort;
Gij, onverkoeld in 't heilig pligtbetrachten,
Schutsengelin van dit rampzalig oord!
Zoo hebt ge uw taak (God lof!) voleinden mogen,
Barmhartige! schoon zelf van 't wee bezocht,
Daar (of ze wrokte om de offers haar onttogen)
De krankte u greep, maar niet vermeestren mogt.
Gij hebt op nieuw uw Vadergrond betreden,
Waar Vrijheids kracht met zooveel teeders paart;
In 't hart bewust, dat, sterk door Hooger zegen,
Gij duizenden ten troost en redding waart.
Lof, lof zij u! — en, wijst uw hand naar boven,
En wilt gij niet, dat ú de wereld prijz';
Laat af, laat af uw Volk het zoet te ontrooven,
't Vereedlend zoet van 't innig dankbewijs!
Neen, Albion! uw krans niet weggehouën!
Gij kranst in haar de Liefde en 't Medelij!
Vereer ('t is regt!) de keurbloem uwer vrouwen!
Met juichend hart voegt Neêrland zich er bij.

Ja, waar boezems hulde brengen
Aan de reinste, schoonste deugd;

Waar zich zoete tranen mengen,
  Om wat de aarde siert, verheugd;
Daar, bij 't geurend outerbranden,
  Houdt zich Neêrland niet ter zij;
Neen, ze stort met volle handen
  In de vlam haar specerij.

Zij gevoelt, met blijd ontroeren,
  Waar dat heilig offer gloort,
Dat op Liefdes tempelvloeren
  Wettig haar een plaats behoort.
't Fluistert haar niet in 't geweten,
  Als ze uitheemsche deugd waardeert:
"Waarom zelf den pligt vergeten,
  "Dien ge op vreemden bodem eert?"

Neen, voorwaar! sinds de oudste dagen,
  (Hoe verguisd soms door de Nijd)
Doof te zijn, waar rampen klagen —
  Nimmer trof haar zulk verwijt.
Even stout als zij de boeijen
  Van tirannen stukkend reet,
Was ze mild met balsemsproeijen,
  Waar het lijdend menschdom kreet.

Altoos zal die roem ze sieren:
  Dierbaar is hij aan haar kroost.
Englands bloem! ze kan u vieren
  Zonder dat ze als moeder bloost.
Op den grond der Reigersbergen,

Der Suzannaas van Oostdijk,
Kwam een noodgil hulpe vergen,
Dochters vond zij, u gelijk!

Zegen dan, Gods ruimste zegen,
Hier, en tot in 't verste land,
Zegen, alwie liefde plegen!
Zegen op de vrouwehand!
Elke traan, dien ze af mag droogen,
Zij vergolden met een vreugd!
Meer dan menschenharten 't mogen,
Loone God haar reine deugd!

AAN

DE LIEFDADIGE INRIGTING

TE ROTTERDAM:

"VOOR VROUWEN DOOR VROUWEN,"

den 1sten Maart 1859.

Wie vlecht niet graag zijn takje groen,
Hoe luttel geurs de blaadjes geven,
Vereerde Vrouwen! in 't festoen,
Voor 't liefste feest geweven?
Wie hoort uw vreugdemelodij,
En neurt er niet een toontje bij?

Den boezem vol van 't reinst gevoel,
Herdenkt Ge, bij uw hoogtijd houën,
Wat, één in 't heilig liefdedoel,
Hier Vrouwen deên voor Vrouwen.
Gij viert uw teeder deugdverbond,
Nu 't reeds een Eeuw-helft zegen vond.

Wat moet het zoet zijn, bij 't gezigt
Van 't afgeloopen veld der jaren,
Op zooveel goeds, te zaam verrigt,
Te zaam terug te staren!

Te erinn'ren, wat al ramp en smert
In vreugde en vreê herschapen werd!

Mij dunkt, ik hoor het dankgeruisch
Van honderden, die, zeegnend, melden,
Hoe krankte en nood heur schaamle kluis
Bij uwe komst ontsnelden:
Hoe moed en hoop, die afscheid nam,
Er aan uw hand weêr binnen kwam.

Ik zie een breede vrouwenschaar,
Die uwe deernis steunde en redde,
Toen haar gebrek en doodsgevaar
Omspookte in 't kinderbedde:
Wie, prooi van moederangst en leed,
Gij moederweelde smaken deedt.

'k Zie tal van wichtjes, naakt, verbleekt,
Reeds half in 't graf, schoon pas in 't leven,
Die Gij gedekt hebt en gekweekt
En aan het licht hergeven!
'k Zie orde ontkiemd en braven zin
Bij 't koestren van uw menschenmin!

Gewis! Gij waart uw roeping trouw,
Die weldoen is, en tranen stelpen!
Dat is de ware Christenvrouw,
Wier lust is heelen, helpen —
Wier liefde zielebalsems mengt
In de olie, 't ligchaamswee geplengd.

Heil zij de bron, die — na ze 't vocht,
Gesmolten van der bergen toppen,
In marmren kruik verzaamlen mogt
Bij 's hemels reine droppen —
De smachtende akkers mild bedeelt!
o Lieve Vrouwen! ze is uw beeld.

Ontvangt dan op uw feestgetij,
(Bij zooveel dankend tranensprengen)
Den teedren eerbiedcijns, dien wij,
Wij, mans, U-allen brengen!
Al taalt Gij niet naar menschenloon,
Gunt ons dat zoete pligtbetoon!

Maar U vooral, die 't stichtingsuur
Van 't liefd'altaar reeds hielpt versieren,
En nu, nog priesteres, er 't vuur
Ontsteekt bij 't Jubelvieren; —
U, achtbre Vrouw! wijdt ons gemoed
Een dubblen heil- en huldegroet.

Verstoof de rozenkrans der jeugd,
Een schooner dekt uw zilvren haren;
Die englenkrans van liefde en deugd,
Wiens bloemen nooit ontblâren:
Hij tooije U lang nog hier ter stêe!
Eens draagt Ge 'm naar Gods hemel mêe.

(Afzond. gedrukt.)

FEESTCANTATE

BIJ DE PLEGTIGE

ONTHULLING VAN HET STANDBEELD

VAN

TOLLENS,

den 24sten September 1860.

AAN DEN KONING.

Het lied, o Vorst! waarin 't Herdenken,
  Bij TOLLENS beeld, van TOLLENS zingt,
Gun onzen eerbied 't U te schenken,
  Wien TOLLENS naam meê dierbaar klinkt.
Toen — om in steen haar dank te staven —
  Het Vaderland een offer bad,
Blonk niet aan 't hoofd van al de gaven
  Uw Koningsgift op 't offerblad?

Diep roerde 't Neêrland, — opgetogen,
  Dat Uw gemoed, haar Zanger trouw,
De Deugd en 't eêlste Kunstvermogen
  In zijn gedachtnis eeren woû;
Dat Gij, wiens kruin de Rijkskroon sierde,

De waarde erkennend van 't genie,
Hem, tot in 't graf nog, huldde en vierde,
Die 't kroongoud droeg der Poëzie.

Voorwaar, wat hofstaffiers de trappen
Des troons, in prachtkleedij, omstaan,
De Kunsten en de Wetenschappen —
Ziedaar zijn schoonste pronksieraân!
Heil d' eed'len Vorst, die moê van 't slaven
In 't Staatsbeheer, dáár vreugde plukt,
Wáár kennisbronnen 't harte laven
En Poëzij de ziel verrukt!

De Poëzij! Al 't aardsche leven
Wordt bleek en bar, wen zij ontvlugt;
Maar 't bloesemwaas der hemeldreven
Doorbalsemt, bij háár komst, de lucht.
't Vermaak moog volle roemers schenken,
Ons walgt zijn blijdste drank welras;
Mengt zij, om d' eedler zin te drenken,
Heur geestes-nektar niet in 't glas.

Háár citer leidt de Deugden binnen,
Elk heilig doel steunt háár gebed,
Zij leert het Vaderland beminnen,
Den Scepter eeren en de Wet.
Háár dankte TOLLENS luit die toonen,
Wier zoete kracht, na eeuwental,
Nog 't hart der zonen onzer zonen
Voor Vorst en Volk ontgloeijen zal.

o Koning! zegen' zij Uw dagen!
Voor U beleez' haar melodij
De zorgen, die om troonen jagen,
En lokk' 't genoegen aan Uw zij!
In 't Lied des Roems, zoo rijk doorweven
Met achtbre namen uit Uw bloed,
Voeg zij, om 't Vorstlijk pligtbestreven,
Uw naam bij dien doorluchten stoet.

FEESTCANTATE.

I.

VOOR DE ONTHULLING VAN HET STANDBEELD.

Zijt welkom allen, groot en kleen,
Van wijd en zijd hier zaamgekomen,
Hier, aan dees lomrige oeverzoomen,
Waar TOLLENS levensmorgen scheen,
Waar hij het eerst zijn zangen kweelde,
Van dichtervuur doorstraald,
Die zangen, vijftig jaar met weelde
Door heel het vaderland herhaald!

Zijt welkom! 't Uur des Feestes klonk,
(Oranjes wil en 's Volks verlangen!)
Wel waard met 's Konings vlag omhangen

En Neêrlands volle vendelpronk!
Hém immers wordt het lied gezongen,
't Herinringslied van 't hart,
Wien Nederland, van dank doordrongen,
Omlauwerde als haar diersten Bard!

Daal uit uw verheevner oorden,
Poëzij, in dezen kring!
Zegen onze feestakkoorden;
TOLLENS was uw lieveling!
Waar uwe ademgeuren zweven,
Krijgt het alles heller gloed;
Spranken van onsterflijk leven
Stort gij in het sterflijk bloed!

Mat van in het stof te sloven,
Zonk de mensch bij 't reedloos dier,
Trokt gij niet zijn hart naar boven
Door den magttoon van uw lier.
Om zich los van 't slijk te woelen,
Neêr te zien op 't wormgekriel,
Om zich God verwant te voelen,
Schenkt gij vleuglen aan de ziel.

Al wat schoon is en verheven,
Hemelspruit! erkent uw magt;
't Veld, waarop de Kunsten leven,
Krijgt van u zijn groeijenskracht;
Liefde gloeit gij in de harten,

Zucht voor Eendragts zielenband,
Moed om nood en dood te tarten
Voor het heilig Vaderland!

Daal in ons midden neder,
o Poëzij!
Omschaduw met uw Englenveder
Dit hooggetij — úw hooggetij!
In een van uw geliefdste zonen
Viert, huldigt ú dit feest:
Sta gij ons bij, steun onze toonen,
Beziel ons allen met uw geest!

II.

NA DE ONTHULLING VAN HET STANDBEELD.

De Beitel heeft zijn taak volbragt!
Dáár staat in reine marmerpracht —
Dáár — TOLLENS beeld, van licht omblonken!
Gegroet, o blijk van meer dan roem —
Van liefde en dank, door Neêrlands bloem
Haar Zanger nog in 't graf geschonken!

Ons doet het goed,
Den huldegroet,
Zoo graag den Bard betaald in 't leven,

Hier, waar de Kunst gelaat en leest
Terugroept voor d' ontroerden geest,
Zijn nagedachtnis nog te geven!
De loovers, die 't Herdenken strooit,
Wie, meer dan hij, verdiende ze ooit!

Wat Nederland gevoelde in 't harte
Bij weelde of smarte,
't Herklonk in zijnen citertoon,
Veredeld door het zangrig schoon.

Geliefde Vaderlandsche deugden!
Weldadigheid! echt-vrome zin!
Stil huislijk heil bij huwlijksmin
En balsemsproeijende oudervreugden!
Hoe voelden wij
Uw goudwaardij,
Prees u zijn hartepoëzij!

Zucht voor Vrijheids oude regten,
Liefde en eerbied voor den band,
Die, door nijd noch tijd te ontvlechten,
Nassau bindt aan Nederland,
Gloed voor 't wijs vooruitbewegen,
Afschuw van gedweep en dwang,
Bruisten, als zijn toonen stegen,
Uit zijn ziel in zijn gezang.

Bedreigden 't Vaderland gevaren,
Gebeden ruischten van zijn snaren,
En 't biddend lied werd volksgebed.

Riep Nederland haar kroost te wapen,
Hij blies een vlam in 't hart der knapen;
Zijn luit klonk als de krijgstrompet.

Bij 't Volksgejuich en 't zegevieren
Ging hij het koor
Met juublen voor.

Won heldenmoed zich eerlaurieren,
't Onsterflijk groen vlocht hij er door.

Gold het den roem der manhaftige Vaadren,
Gold het de Oranjes aan 't hoofd van den troep,
Heilge vervoering doorblaakte zijn aadren,
't Grootsche Verleden herscheen op zijn roep.
't Vendel des Leeuws, overstraald van de Glorie,
Blonk op de golf, bij de Vrijheid aan boord,
Baande op het slagveld het pad ter viktorie,
Trotste Natuur op de schotsen van 't Noord.

Den luister van 't Verleden
En wat nog glanst in 't Heden —
Hij bragt het zaam in schoon verband. —
Van hier tot Javaas boorden
Weêrgalmen zijn akkoorden —
Zijn lied voor Vorst en Vaderland!

Hij blijft in onze harten leven!
Hij — altoos leven!
Maar, marmren Eerebeeld, door Vorst en Volk geheven,
Tuig gij, als wij reeds gaan tot asch, —
Getuig het nog den achterneven,
Hoe dier aan Neêrland TOLLENS was!
Wijs, fiere Maas! wijs gij 't den vreemden,
Die hier zijn kiel aan d' oever bindt:
Verhaal' hij, t'huis gekeerd, hoe 't hart in Neêrlands beemden
Genie vereert en Deugd bemint!

III.

NA DE OVERDRAGT VAN HET STANDBEELD AAN DE STAD ROTTERDAM.

De laatste feestpligt werd voltogen!
Aan Haar is TOLLENS beeld vertrouwd door 't Vaderland,
Die, moeder van den Bard, met liefde op hem mag bogen.
Heil, Maasstad, met dit eerepand!
Bekrans uw stedevaan, de wimpels uwer vloten
Met lauwers van uw wakkren zoon!
Voer welvaart in het Land, hecht paarlen aan de Kroon!
Wees rijk door handelschat, uit koopmansdeugd gesproten!
Blijf edel door uw zucht voor 't Schoon!

Nederlanders! burgerscharen!
Priestrenrij der Kunstaltaren!
't Wijdingsoffer is volbragt.

Eens nu 't hart nog uitgegoten!
Eer we scheiden, feestgenooten,
TOLLENS in zijn zang herdacht!
Van zijn broederzin gedreven,
Bij zijn beeld elkaâr de hand —
Broederlijk de hand gegeven!
Zaam zijn Volkslied aangeheven —
Zijn gebed voor Vorst en Land!

"Bescherm, o God! bewaak den grond,
"Waarop onze adem gaat;
"De plek, waar onze wieg op stond,
"Waar eens ons graf op staat.
"Wij smeeken van uw vaderhand,
"Met diepgeroerde borst,
"Behoud voor 't lieve Vaderland,
"Voor Vaderland en Vorst!

"Dring luid van uit ons feestgedruisch
"Die beê uw hemel in:
"Bewaar den Vorst, bewaar zijn Huis
"En ons, zijn huisgezin!
"Doe nog ons laatst, ons jongst gezang
"Dien eigen wensch gestand:
"Bewaar, o God! den Koning lang
"En 't lieve Vaderland!"

HET BEESTENGEVECHT TE BRÜHL.

Te Brühl is het feest. Van het prinslijk kasteel,
Wuift vrolijk de vlag uit het loof:
Het glanst er, bij klinkende citer en veêl,
Van edel gezelschap, vertoevend ten hoov'.
De vorstlijke bisschop ontsloot er zijn zalen
Om vrienden en vreemden ten prachtigst te onthalen.

Een menigte Spanjerds, in krijgergewaad,
Vermeerdert d' aanzienlijken stoet:
't Zijn Alvaas getrouwen, door Keulens prelaat
(Goed Spaansch in zijn hart) als genooden begroet.
Zij willen een poos aan 't genoegen zich geven,
Om straks weêr te feller ten oorlog te streven.

Dán zullen ze Oranje en het muitend getier,
Dat Koning en Heilig verzweert,
De scherpte bewijzen van 't Spaansche rapier,
Alomme tot nog toe geducht en vereerd:
Dán 't ware Geloof, door geen ketters te krenken,
Bij vlammende mutzerds zijn luister herschenken!

Intusschen verkwikt hen, bij spel en festijn,
De keur van 't gezellige zoet:
Soms laaft hen, in 't lommer, de druif van den Rijn,
Of wiegt hen, bij zangen, zijn golvende vloed;
Soms hooren er schoonen, met kloppende harten,
Hun oorlogsverhaal, of hun teedere smarten.

Ter wissling der vreugde verbeidt hen van daag
Iets nieuws, ongezien in dit oord:
Voor 't breede balkon van het slot is omlaag
Een ruimte met stevige palen omboord:
Staketsels voor 't volk zijn er achter geheven:
Een dierengevecht wordt er heden gegeven.

Een leeuw moet er kampen, een schrikkelijk beest,
Pas kort uit de wildernis hier:
Vorst Flips zal 't verbeelden bij 't bloedige feest:
Zijn tegenpartij is een Hollandsche stier,
Die, ('t spreekt) niet in staat zich met monsters te meten,
Om Spanje te vleijen, Oranje is geheten.

Al lang heeft de Faam 't in het ronde verbreid:
Propvol is de weg naar het slot:
Veel wordt er van 't vreeselijk ondier gezeid,
Ook veel van den kamp en de duiding van 't Lot.
Zoo koutende, dringen de drommen naar binnen
Om tijdig zich gunstige plaatsen te winnen:

Niet weinigen, stil aan de Vrijheid verknocht,
Vervloeken, met heimlijke spijt,

Het wisse der zege, bestemd aan 't gedrocht,
En 't haatlijke doel van d' onevenen strijd,
Gramstorig, dat scheurende nagels en tanden
Geen kudde bewaapnen der grazige landen.

Dus toeft men (met oog en met oor op de wacht)
Het naderend kampensgetij.
Nog leêg is 't balkon, voor het hof overvlagd,
Maar drokte bewijst er zijn komst als nabij.
Daar rigt zich de troep, met geheven musketten,
Bij 't roeren der trom en 't geschal der trompetten:

En staatlijk verschijnt de gemijterde vorst,
Verzeld van een ridderenstoet,
Die, feestlijk getooid, met de star op de borst,
Het zwaard aan de heupe en gepluimt' om den hoed,
Naar zetels vooraan, die het perk overschouwen,
Een schaar begeleidt van bevallige vrouwen:

En 't glanst er van zijde en van kostlijke kant,
Om sneeuwige boezems gezwierd,
En 't vonkt er van goud en van prachtdiamant,
Gevlochten in tressen, met bloemen versierd.
Geen wonder, dat duizenden kreten verrijzen,
Die zooveel bekorelijks hulde bewijzen.

De Spanjerds, geschaard om de minlijke rij,
Zijn kwistig met lof voor het feest.
Ze zien er Germanje in een tooverschildrij...
Het roept hun tooneelen huns lands voor den geest...

En, moet het niet straks hun de zege voorspellen,
Als 't koninklijk dier zijn bestrijder zal vellen!

't Wordt stil in het rond. Op een sein aan de wacht
Ontsluit bij het perk zich een poort:
De Hollandsche stier, in zijn jeugdige kracht,
Stapt rustig en fier in de omrastering voort:
Hij gist niet, hij, zone der vredige weiden,
Wat hevige proeven zijn kloekte verbeiden.

Forsch ziet hij van leden, de spieren gevuld,
Een glans op de donkere huid;
Met kroezelig hair is zijn kruin overkruld;
Als dolken, zoo steken de horens er uit:
Bevreemd mag hij schijnen, maar de opene blikken
Verraden geen zweem van vertsagen of schrikken.

Daar hoort hij rumoer in een ijzeren hok:
Geen twijfel! een vijand is dààr.
Stampvoetende, zet hij zich schrap voor den schok,
De horens geveld naar den kant van 't gevaar:
Terwijl hij, als steeg er een ziedende wasem,
De wolken verblaast van zijn snuivenden asem.

Pas staat hij te weer, of de ontgrendelde krocht
Vliegt open met bonzend geluid;
Fel brullende, springt het verhongerd gedrocht,
Met oogen als tintlende bliksems, er uit;
En mannen en vrouwen, hoe veilig gezeten —
Ze deinzen terug voor dien blik en die kreten.

Vervarelijk schouwt de tiran van het woud
(De manen omhoog) in het rond,
En dreigt met het blanke gebit, waar hij schouwt,
En zweept met de staart zich de lende en den grond:
Hij waant zich weêr vrij en zijn kerker verbroken
En voelt in zijn aadren de woede aan het koken.

Daar ziet hij de prooi voor zijn hongrigen muil,
Zijn ligt te vermeesteren buit!
Hij springt er op los met bloeddorstig gehuil
En rukt hem in 't springen een reep uit de huid;
En 't "leve de koning!" van bisschop en grooten
Doorschalt de muziek en haar juublende noten.

Wraak zweept den gewonde, maar 't monster, te vlug,
Wijkt, zwenkt en, zoo listig als snel,
Hervat het den sprong en omklemt hem den rug,
Zijn klaauwen er naaglend, als klampen zoo fel;
Terwijl er zijn tanden in rukken en scheuren,
Dat bloedige plassen den bodem verkleuren.

't Wekt dubbeld gejuich bij den vorst en zijn stoet:
Droef zien ze, die Geus zijn in 't hart;
Hun kamper zal vallen; hij baadt in zijn bloed;
Dol holt hij door 't perk heen en loeit van de smart
En slaat met de horens zijn krimpende zijden
Om (kost hij) van 't foltrend geprang zich te vrijden.

't Gelukt hem, hoezee! Met wanhopig geweld
Zwaait, smijt hij 't gedrocht van zijn schoft

En, 't plots op het lijf, eer het weêr hem ontsnelt,
Giert hij op de horens 't omhoog, dat het ploft: —
En nu, door gesus noch gedreig te versmoren,
Doet, dondrend, een "Vivat Oranje!" zich hooren;

En, of al het monster nog slaat en verwondt,
't Is vruchtloos; de woedende stier
Doorpriemt het en beukt met zijn kop 't in den grond
En kraakt het de ribben met wraakvol getier:
Zoo sneeft het, verbrijzeld, van steken doorregen:
De Geus triumfeert, aan de Vrijheid de zegen!

o Blijde voorspelling: de Geus triumfeert!
Vervul haar, Almagtige God!
Steun 't moedige Volk, dat zijn regten verweert!
Kastijd ze, wier wrok met het menschlijke spot!
Dat monster gelijk, met de dood in zijn âren —
Zóó moeten de beulen der Vrijheid vervaren!

Spijt gluipt er uit de oogen der Spanjerds en schaamt',
Al dempt men het vreugdegeschal.
Wat fluistert de bisschop? Iets wordt er beraamd:
'k Zie mikkende bussen: er dondert een knal!
Vermoord is de winnaar ter gunste van Spanje. —
Genadige Hemel, beveilig Oranje!

AANTEEKENING.

De Prelaat, in deze ballade voorkomende, is SALENTIJN, geboren Graaf van ISEMBURG, en in 1567 tot de waardigheid van Aartsbisschop en Keurvorst van Keulen verheven. Het gevecht van den Leeuw en den Stier had in het

volgende jaar te Brühl plaats, waar het prinselijk verblijf zich bevond. BENTIVOGLIO verhaalt, dat ten jare 1572, toen ALVA Bergen in Henegouwen belegerde, SALENTIJN zich bij hem ophield en van strijdlust brandde.

Men zie overigens: VAN REYD, *Oorspronck ende voortganck der Nederl. Oorloghen, uitg.* 1633 *fol* 8. — *De Verwarde Adelaer en de Ontstelde Leeuw van* D. PERS, bl. 349, alsmede *Moréri, Dictionnaire historique*, op het woord *Salentin.*

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

DIETZ VON SCHWINBURG.[1]

"'k Wil niets voor mij; ik heb misdaan;
"De straf is billijk, die ik lij';
"Maar zij, die daar in boeijen staan,
"Die vier, ter dood gedoemd met mij, —
"Zij hebben, willends, niet misdreven,
"Gedwee slechts, toen hun heer gebood:
"Schenk, keizer, deez' onnoozlen 't leven
En vergenoeg u met míjn dood!"

Zoo spreekt, ter plaats van 't halsgerigt,
De oproerge graaf, de schrik van 't Land,
Met smeekende ernst op 't fier gezigt;
Doch weigrend wenkt des keizers hand:
"Heer, (roept hij nogmaals) mededoogen,
"Verschoon de trouw! vel mij-alleen!"
En 't vocht ontspringt zijn donkren oogen;
Maar nogmaals wenkt de vorst van neen.

"Hoor dan, monarch, toch dit gebed!
"'k Stel ze op een rij, acht voet van een,

---

[1] Aan TRITHEMIUS heb ik de stof dezer ballade te danken. Zie zijne *Annales Hirsaugienses*, Tom. II. fol. 182.

"En ieder hunner zij gered,
"Dien ik, onthoofd, voorbij zal treên." —
""Dát (zegt de vorst) is toegegeven:
('t Onmooglijke acht hij ligt beloofd)
""Gij hebt mijn woord: zij zullen leven,
""Die gij voorbij treedt zonder hoofd."" —

"Dank, keizer!" roept hij, welgemoed,
En schaart nu 't viertal op een rij
Met tusschenruimten van acht voet,
Zijn liefsten knaap hem digtst nabij:
Toen, afscheid nemend van zijn trouwen,
Drukt hij hun ieder forsch de hand,
En, zonder doek voor 't oog te vouwen,
Knielt hij gelaten neêr in 't zand.

Geen adem gaat; men beeft en wacht.
Daar heft de beul het mikkend zwaard:
Het giert, het treft met woeste kracht,
En bloedig bonst de kop ter aard;
Maar 't lijk staat op, verzet de beenen
En stapt, (o wonder!) vast van tred,
Langs 't veege viertal strijklings henen;
Toen zijgt het neêr; — ze zijn gered!

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

DE PLEEGZUSTER.

In 't krankenhuis aan 's Bosfors randen,
Waar, uit de Krim, staâg de offers landen,
  Geschrookt van 't vuur der oorlogshel,
Daar ligt op een der schaamle sponden,
(Het hoofd met bloedig doek omwonden)
  Een krijger in een sombre cel.

Nog schijnt hij jong en kloek van leden,
Maar de ure, die niet wordt verbeden,
  Is (zeî de wondarts) toch nabij.
In 't graauw gewaad, dat pleegsters kozen,
Waakt, bij de nachtlamp, zonder poozen,
  Een teedre jonkvrouw aan zijn zij'.

Hoe schoon ze was, staat nog te lezen
Op 't zacht, maar droef vermagerd wezen,
  Waarvan de blos der jeugd verschoot,
En dat alleen, wanneer bij wijlen
De veege een naam noemt in het ijlen,
  Zich even kleurt met vlugtig rood.

Alreede is half de nacht verloopen;
Daar sluit de lijder de oogen open;
  Zij wischt hem 't koortszweet van 't gezigt:
Ze koelt zijn tong met laafnisdroppen:
Geen moederhart kan teêrder kloppen
  Bij 't wiegje van het kranke wicht.

"Dat God u loone, dierbre Zuster!
"Ach, waar' mijn binnenst maar geruster,
  "Niets dat ik meer verlangen zoû!
"Maar nu verscherpt uw trouw mijn smarte;
"Ik brak het liefste vrouwenharte...
  "'k Verdien den troost niet van een vrouw!

"Wist, wist gij... doch — ja, laat me spreken!
"De wroegensvlijm zal minder steken,
  "Wanneer ik u mijn schuld belij';
"Ik zal den doodstrijd kalmer strijden,
"Wekt mijn berouw uw medelijden,
  "Bidt uw onschuldig hart voor mij."

Toen, langzaam, met gebroken woorden,
Die meer dan eens in snikken smoorden,
  Verhaalde hij van vroeger stond,
En hoe zijn jeugd een engel minde,
Hoe hij ze trouw zwoer, maar, ontzinde!
  Zijn heil vertrad, zijne eeden schond.

"'k Vernam haar smart, haar stil verkwijnen,
"En voelde 't zelfsverwijt me schrijnen,

"Maar was te trotsch voor wederkeer:
"'k Zocht heul bij lust voor 't boos geweten,
"Ik woû — maar kon haar niet vergeten,
"Ellendling, haar niet waardig meer!

"Daar riep de krijg: 'k vroeg meê te trekken:
"Een eerbre dood mogt boete strekken
"Voor de euvlen van mijn driesten zin.
"Ik heb mijn wensch, 'k zoû rustig sneven,
"Zoo 'k niet in 't graf daalde ónvergeven
"Van wie ik minde en nog bemin!"

Stil had de maagd, in 't schemerduister,
Gehoord naar 't roerend smartgefluister,
Soms wagglend, of ze nederzeeg:
Heur tranen vloten, als bij beken:
't Was telkens, of ze wilde spreken,
En telkens zich bedwong en zweeg:

Maar, toen ze van zijn bleeke lippen
't Woord "ónvergeven" hoorde glippen,
Toen faalden kracht en zelfsbedwang;
Ze greep zijn hand met teeder beven;
"Neen, (barstte ze uit) niet onvergeven!
"Mijn lieve Frits, 'k vergaf u lang!

"o 'k Heb u weêr, dank Gods erbarmen!"
Ze sloot den stervende in haar armen
En kuste zijn verbleekten mond:
"Gij mint me nog!" riep ze, opgetogen. —

Ach, wist de Dood van mededoogen,
Hij waar' geweken van de spond. —

Wat nog er omging in die harten —
Wat mengeling van weelde en smarten —
Er is geen pen, die 't ooit beschreef.
Ja, 't uur was daar, het uur van scheiden;
Maar, zonk het aardsch verschiet voor beiden,
Een hooger blonk, Gods hemel bleef!

Waar, langs des Bosfors oeverzoden,
De Christen 't graf delft voor zijn dooden,
Schuilt tusschen 't gras een marmersteen:
Hij is met rozelaars omgeven:
Twee namen staan er ingedreven:
Daar rust hun beider asch naast een.

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

DE DORPSPASTOOR.

Nooit was er braver dorpspastoor,
Dan hij, van wien dit liedje zingt:
Met woord en wandel ging hij voor
In al wat rein en lieflijk klinkt.
Opregt van inborst, zacht van aard,
Omvlocht hem meenge teedre band;
Maar één was hem voor allen waard:
Zijn grijze vriend, de predikant.

Bij d' eersten groet reeds hadden zij
Elkaâr gezegd met vroom gevoel:
"Verschille ons kleed, toch streven wij,
"Met God in 't hart, naar eender doel.
"Wien beide we eeren, woû geen haat;
"'t Was deugd en liefde, alwat Hij deê:
"Verspreiden we ook, als Hij, het zaad
"Van braafheid, goeden wil en vreê!"

En roomsch en onroomsch, vroeger steeds
Oneens en warsch, verzoende thans:
Men vroeg niet, eer men 't goede prees,

Is 't katholiek of protestantsch?
De roomsche boer ontving verheugd
Den handdruk, dien de leeraar gaf:
Kwam heer pastoor, de onroomsche jeugd
Nam gaauw het petje eerbiedig af:

En, rees er twist om veld of vee,
Voor dat de bouwman liep bij 't Regt,
Had één er reeds der brave twee
't Geschil met zachtheid bijgelegd:
Ontbrak 't een roomsch gezin aan brood,
't Vond hulp in 's leeraars medelij:
En kwam een protestant in nood,
De priester meê stond mild hem bij.

Eens raakte deze hachlijk krank;
De leeraar waakte bij zijn spond
En bood hem troost en laafnisdrank,
Of naast een broêr zijn broeder stond;
En, toen des Heeren dag verscheen,
Bad hij voor hem in 't heilig koor,
En protestanten, groot en kleen —
't Bad alles voor den dorpspastoor:

En later, toen de predikant
Zijn grijze kruin ter ruste boog,
Knielde aan het doodbed, hand in hand,
Zijn roomsche vriend, met vloeijend oog,
En, bij den togt naar 't grafgesteent',
Verzelde een dubble stoet de baar;

De dorpspastoor, met zijn gemeent',
Ging naast de protestantsche schaar.

Zoo iets werd toenmaals vreemd gekeurd;
Welligt, dat nog het zeldzaam is;
Maar dat het eens alom gebeurt —
Dat, zegt het hart me, dat 's gewis!
Eens komt de tijd (God, spoe dien tijd!)
Dat ware warme broedermin
Geheel het menschdom, wijd en zijd,
Als kroost verbindt van één gezin.

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

DE JONGE BAARS.

Een jonge Baars, in 't heet sezoen,
Lag, domlend, in een sloot,
Wier oppervlak van krozig groen
Een luwe schaduw bood.

"Och," geeuwde hij een makker toe;
"Wordt ge ook geturkt als ik?
"Wat ben ik al die wijsheid moê,
"Die 'k t' huis aanhoudend slik!

"Dat oude volkje, loom en laf,
"Voorziet uit alles kwaad:
"Hem waar' de vreugd van 't leven af,
"Die leefde naar hun raad.

"Het lekkerst, dat ge proeven kunt,
"Moog' drijven in den vliet,
"Zij droomen van een angelpunt
"En schreeuwen: roer het niet!"

Bij 't zeggen schuift het kroos vaneen,
En door het groen verdek
Wringt, kronkelend, een worm zich heen,
Een pier, zoo vet als spek.

Een oude Zeelt verroert geen vin;
Het Baarsje hapt het aas:
Mét schiet een haak zijn kieuwen in;
Gevangen is de dwaas.

De henglaar stopt hem in zijn net;
Daar vloekt hij nu zijn waan:
"Ach, had ik, ouderslief, gelet
"Op uw zoo wijs vermaan!

"Dat zweer ik! zoo 'k het nog ontspring,
"Stipt volg ik steeds uw raad!"
""Baars! (zeî de man, die schrappen ging)
""Die eed komt wat te laat.""

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

OP ZIJN PLAATS.

Een boer, het wiedmes in de hand,
Ging 's morgens door zijn korenland,
En zag (hetgeen hem erg verstoorde)
Hoeveel er wies, dat niet er hoorde.
Hij sloeg aan 't wieden, rukte, trok
En bromde: "al werk ik nog zoo drok,
"'t Is telkens hier van nieuws beginnen.
"Gestadig, alle zorg ten spijt,
"Sluipt dat verduiveld onkruid binnen...
"Wanneer ben ik dat tuig eens kwijt!"

""Staak, snoodaard, staak dat lasterspuwen!
(Zoo riep een plant, pas uitgewied)
""Rijt ons den grond uit: op den uwen
""Hebt gij dat regt; maar, wat geschied',
""Voor onkruid schelden moet ge niet!
""Ons eert Geneeskunde in heur hoven:
""Wij dragen zelfs, als medicijn,
""(Doch, domrik, dat gaat u te boven)
""Verheven namen in 't Latijn!""

"Best! (zeî de boer) dat mag zoo wezen;
"En, trof ik in zoo'n hof u aan,
"'k Zoû hand noch vinger aan u slaan,
"Ja, mooglijk meêdoen, als ze u prezen:
"Maar hiér zijt ge onkruid, (dat 's gewis!)
"Dewijl het hier uw plaats niet is."

Niet anders dan voormelde planten,
Ontmoet men staatsliên, ambtenaars,
Doctoren, regters, predikanten,
(Kortom in géén vak zijn ze schaarsch)
Die, zoo zij, waar ze hoorden, stonden,
Als nuttig aardgroen baten konden,
Maar, ook misplaatst, waar nu ze staan,
Slechts schaadlijk onkruid zijn bij 't graan.

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

VERGEEFSCHE MOEITE.

Een boer, in 't veldwerk vrij ervaren,
  Had op zijn grond een boompje staan,
Waar eerder vrucht van viel te gâren;
Maar thans (het droef gevolg der jaren)
  Vertoonde 't slechts verdroogde blaân:
Het had zijn tijd gehad. Geen leven
Deê 't sap meer door de cellen zweven;
  De takken hingen dor ter neêr:
  Toch was de boer nog in de weer
Met binden, mesten, water geven;
  Maar, wat hij aanbragt, hoe hij goot,
  Het hout hergroende niet, 't was dood.
  Wierd hem 't gezegd, dan werd hij rood
Van grimmigheid en schold hij vinnig.
  Eens sprak ik met zijn buur er van.
  "Hij is (zeî deze) een goede man,
Maar op dat ééne punt — krankzinnig."

Zoû menig stelsel, kloeke vrinden!
Zijn beeld niet in dat boompje vinden?

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

DE GANZEN.[1]

De marktdag riep de buitenliên:
Een boertje, van zijn zweep voorzien,
Dreef vette Ganzen naar de stad.
Hij somde, gaandeweg, al op,
Wat winst hij wel te beuren had,
En, dank zijn vrolijk hartgeklop,
Kreeg menig Gans, die, lui en dik,
Bleef talmen, met de zweep een tik.
Nu, als het handelwinsten geldt,
Wordt zelfs een mensch niet veel geteld,
En, zoo de boer dus nu en dan
De zweep eens zwaaide door de lucht
En kop of staart trof in de vlugt,
Ik duî 't niet euvel aan den man:
De Ganzen wél: die laakten 't luid
En scholden in hun taal hem uit.

---

[1] Eene zeer vrije navolging van een fabel des beroemden Russischen dichters KRILOW.

Juist kwam een Wandlaar langs hun pad,
Die veel van Mezzofanti had,
Arabisch kende, Turksch, Sanskriet,
Chineesch, Maleisch, en wat al niet?
Doch (sterker nog!) ook in den grond
Der Ganzen gaggeltaal verstond.
Hij hoorde 't morren en 't misbaar:
"Die schoft!" was 't hier: "die stinkert!" daar;
"De schobbejak! hij zweept ons voort,
"Als beesten van 't gemeenste soort!
"'t Is of we biggen zijn, zoo hondsch!
"Geen aasje oplettendheid voor ons,
"Voor óns, wien Romes wereldstad
"Toch haar behoud te danken had!
"Voor óns, beroemd van Pool tot Pool,
"Als Redders van het Kapitool!" —
Zoo schreeuwden ze uit gezwollen krop,
De nekken stijf, de kuiven op.
De Wandlaar hield zich dom en zeî:
"Zoo, Ganzen, deedt gij dat, ei, ei!
"Gij Romes redders — en wanneer?"
""Niet wíj juist: ons geslacht weleer:
""Onze eedle Vaadren. Vat je 't man?"" —
"Maar gij — wat deedt gij zelven dan?" —
""Wat, wij! wij niets. Begrijp ons goed:
""Wij spruiten uit dat edel bloed:
""Geen vogel, van wat veêr hij zij,
""Die zulk een afkomst staaft als wij..."
"Genoeg! (dus viel de Wandlaar in)
"Uw voorgeslacht was kloek van zin;

"Eer kwam het toe, wijl 't best zich kweet;
"Maar gij, die niets bijzonders deedt —
"Wat praat gij van oplettendheên,
"Als goldt gij meer dan 't algemeen!
"Staak, nietig volkje, uw driest gekwaak!
"Zelf uit te munten, dat 's de zaak!"

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

SINT ANTONIES PREEK VOOR DE VISSCHEN.[1]

Ter kerke gegaan om te preêken,
Vond Heilige Antonie geen leeken:
Toen slofte de Sant naar de stroomen
En noodde de visschen te komen:
Mét wielden en krielden de baren
Van tallooze zwemmende scharen.

De karpers, zoo kuiters als hommen,
Omstuwen den oever bij drommen.
Ze hooren het Woord hun verkonden
En luistren met opene monden.
Nooit heeft er — verklaren zij allen —
Aan karpers een preek zoo bevallen.

De felle, spitsbekkige snoeken,
Staâg bezig met prooi te verkloeken, —
Ze springen nu schichtig naar voren
Om goed zijn eerwaarde te hooren.

---

[1] Vergelijk het dichtstukje, voorkomende in *des Knaben Wunderhorn* (Uitgave van 1845) B. I, bl. 362.

Aan snoeken — bezweren zij allen —
Heeft nooit nog een preek zoo bevallen.

Van onder almede uit de poelen,
Waar ze anders in modder krioelen,
Sluipt paling en aal in de rieten
Om meê het sermoen te genieten.
Geen preek — zij erkennen het allen —
Heeft ooit hun zoo kostlijk bevallen.

Ook komen er kreeftjes met hoopen
Zeer stemmig naar d'oever gekropen:
Elk woordeke willen ze onthouen,
Hun schaartjes demoedig gevouwen.
Nooit heeft er — betuigen zij allen —
Aan kreeftjes een preek zoo bevallen.

Heel 't vischdom, de grooten, de kleenen,
De aanzienlijken en de gemeenen —
Ze luistren, devoot van gebaren,
Of 't reedlijke schepselen waren;
Zij hangen den Sant aan de lippen;
Geen lettertje moet hun ontslippen.

In 't einde — daar hooren zij 't amen:
Nu zwemmen ze heen, als ze kwamen.
Gaauw gaan weêr de snoeken aan 't stelen,
De karpers aan 't smullen en spelen.
Geen preek heeft hun ooit zoo bevallen:
Als vroeger toch doen ze weêr allen.

De paling en aal in de moeren
Zit stilletjes buit te beloeren:
De kreeftjes, niet vies van te grijpen,
Zijn klaar met hun schaartjes tot knijpen.
De preek heeft hun danig bevallen:
Als vroeger toch handlen zij allen.

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

WONDERPILLEN.

"Eilieve!" zeî tot Jurg d' Aptheker
Zijn vriend Kordaat: "hoe zit het toch,
"Dat ik die wonderpillen nog
"Bij u voor 't raam zie? Gij voorzeker
"Weet best, hoe krachteloos ze zijn." —
""Men komt er nog met heele hoopen
""(Was 't antwoord) aan mijn huis om loopen.
""Zoo lang men koopt, blijf ik verkoopen:
""'t Is waar, al is 't geen medicijn.'"

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

HET WINTERPINKJE.

Waarom, mooi Antje, boos gekeken?
De Winter — foei! heeft die misdaan?
Ja, 'k zie zijn purperkleurig teeken
Op 't allerliefste pinkje staan.
o Wist ik, waar den schelm te ontmoeten.
Of ik hem, bij zijn baard gevat,
Zoû sleuren, tot hij aan uw voeten
(Het leed hersteld) vergifnis bad!

't Is waar, dat pinkje met zijn bloosje
Staat beeldrig, al verdient hij straf:
Het steekt, als, neffens lelies, 't roosje,
Bij 't blank ivoor der vingren af.
Mogt mij dat pinkje toebehooren,
(Vergeef me; ik huichelde, zoo 'k zweeg)
Met hooger blosjes-nog zoû 't gloren,
Maar van de kusjes, die het kreeg.

Opregt! 't is niet bevreemdingwekkend,
Dat, toen de Winter herwaarts kwam,
Hij, dat betoovrend pinkje ontdekkend,
Er stilletjes bezit van nam.

Nooit zal hij 't hooren van mijn lippen,
  Doch 't lijdt geen twijfel, dat de snaak,
Door zich dat pinkjen uit te kippen,
  Bewijs gaf van den besten smaak.

Hij, die zich anders moet vernoegen
  Met vunze blaadren, lang verlept,
En takken, die geen loof meer droegen,
  Waarin geen ziel behagen schept, —
Hoe kon hij (laat het u niet grieven!)
  Dat malsche pinkje gadeslaan,
En op dat pinkje niet verlieven,
  Dat zelfs een Gratie goed zoû staan.

Neen, 't is niet om hem voor te spreken;
  'k Hoû, liefste, uw zij; ik gun hem kwaad;
Maar 'k vind, hoe gaarne ik u zou wreken,
  Toch veel verschoonlijks in zijn daad.
Ronduit! moest ík zijn plaats bekleeden,
  Ik maakte 't bonter nog dan hij;
'k Waar' met het pinkje niet te vreden,
  'k Nam heel het handje en 't meisje er bij.

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

OPLEGGEN.

Het rijdstertje had tegenwind;
Al hijgend bleef ze staan:
"Kom, leg eens op, bevallig kind!
"Te zaam zal 't beter gaan.
"Geef hier het handje! wees niet bloô!
"Welaan, nu doorgezet!
"Flink houdt ge slag; 't gaat heerlijk zoo;
"We vordren... 't is een pret!

"Kijk, wat een eind we in luttel tijds
"Al hebben afgereên!
"Gelijk een veertje zweeft ge op 't ijs;
"We komen best bijeen.
"Maar zie dat tentje! ons wenkt de vlag:
"Poos, lieve, een oogenblik!
"En, zoo 'k met u daar klinken mag,
"Geen blijder knaap dan ik!"

Ze klonken zaam, ze praatten zaam;
Opregt was beider woord:
Ze zeiden zacht elkaâr hun naam,
En reden zaam weêr voort.

Nog forscher sloeg hij nu de schaats,
Nog vlugger gleed ze meê,
En, floot al luider 't windgeblaas,
Ze merkten 't geen van twee.

Hij bragt ze t' huis, in 't hart verheugd,
En won door teêr geprach
Voor 's andrendaags dezelfde vreugd:
Zoo ging het dag aan dag:
En, smolt de baan bij lentezon,
Hun maatschap bleef in stand:
Wat op het ijs de Min begon,
Voltoog de Trouw te land.

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

HAAST VIJFTIEN JAAR.

Haast vijftien jaar,
En, (och, hoe naar!)
'k Heb nog geen vrijer, neen, niet éénen!
Waar komt het door?
Ik sta er voor
En hoû me groot, maar woû wel weenen.
Of zie 'k er soms te leelijk uit?
Dan jokt de spiegel wel verbruid!

Kijk, Mietekee,
Zij heeft alreê
(Toch schelen wij maar negen dagen)
Twee knapen, ja,
Die, waar ze ga,
Haar zoeken, vleijen, vrijen, plagen.
Het is niet, dat ik haar benij',
Maar 'k ben toch ruim zoo knap als zij.

Toen ik er laatst
(Kwansuis verbaasd)
Van repte bij het mangelrollen,
Riep moeder mij:

"Dat vroeg gevrij
"Maakt meisjes maar het hoofd aan 't hollen!"
Ik dacht: ik vrees niet voor dien last;
Mijn hoofd (God dank!) zit stevig vast.

Zeî niet Oom Jan,
Die vrome man,
Wien niemand ooit verdacht van logen,
Me gistren nog:
"Wat ben je toch
"Een mooije meid met jou zwarte oogen!"
Hij drukte me aan zijn grijzen baard:
Ik ben dan wel een vrijer waard.

Eén week nog maar,
'k Word vijftien jaar.
Zoo oud — en dan alleen te loopen!
Of 't mij verdriet!
Mijn schuld is 't niet.
Wat zal ik doen? ik blijf maar hopen.
Toch word ik somtijds vreeslijk bang:
'k Ben vijftien haast: het duurt zoo lang.

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

ONGEDULD.

Te minnen en ver van zijn meisje te zijn,
Bekoorlijk Agnietje! 't is martelerspijn.
Drie weken (drie eeuwen!) verliet ge me hier:
Ik sterf van verlangen. — "Een wagen, koetsier!"

Een wagen! — daar is hij: wat zit ik er goed!
Ik ga ze verrassen. Sa, blesjes, gespoed! —
"Een dubbelde fooi en een lekker glas bier,
"Maar rijd als de wind me! Versta je, koetsier?"

Staan kijken — dat zal ze, met lachjes in 't oog!
'k Eisch woeker voor 't geen ze zoo lang mij onttoog.
Ik wil ze... maar, knollen! we vordren geen zier.
"Ze runnen, mijnheerlief!" — " "Ze kruipen, koetsier!""

Hoe schiet me die vogel vooruit door de lucht!
Een schat zoû ik geven, bezat ik zijn vlugt:

Ze lag in mijn armen, het leê geen kwartier. —
"Driedubbelde fooi, maar nog harder, koetsier!" —

Ja, 'k proef al het kusje, dat ginds me verbeidt!
"Kom, duchtig nog eens er de zweep op geleid!" —
" "Wat, zweepen? — o hemel, hoe reddren we 't hier!
" "Ze hollen, mijnheer!" " — "Overheerlijk, koetsier!"

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

VADERGRAMSCHAP.

Al twintig jaar, en niet verliefd!
Wat heb je, jongen! dan voor zinnen?
Studeer (dat 's best) zooveel je b'lieft;
Maar, kreeg je een hart, 't is om te minnen.

Ben jij mijn zoon? ik twijfel schier:
Reeds twintig jaar! 't is om te blozen:
Ik telde nog geen viermaal vier,
Toen 'k al je moeder had gekozen.

Wie 't liefst, dat de aard heeft, niet bemint,
Hoe zoû die ooit iets goeds vermogen?
Maak, dat je gaauw een meisje vindt,
Of scheerje, lummel, uit mijn oogen!

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

TWEE AAN TWEE.[1]

De weidsche schepping was voltooid,
Met loof en bloemen de aard bestrooid,
En Hij, die alles worden deê,
Gaf de opperheerschappij aan Twee:

Doch weelde joeg hun 't hoofd op hol;
Gedaan was 't met hun vorstenrol:
Ze zwierven zuchtend, maar gedwee,
Want liefde troostte de arme Twee.

Hun teelt was boos; het vonnis klonk:
Daar plaste 't onweêr, de aard verdronk:
Een deel nogtans ontkwam de zee:
Het mogt in de ark, maar Twee aan Twee.

En toen de bui had uitgewoed
En 't land weêr opgroende uit den vloed,
Zeî Noach tegen mensch en vee:
"Gaat nu van boord, maar Twee aan Twee!"

[1] Een Duitsch liedje verhollandscht.

Die last klonk ieder blijde in 't oor:
Zijn vrouw aan d' arm ging Noach voor:
Toen volgde 't gansch gezelschap meê
(Tot zelfs de vlooijen) Twee aan Twee.

Nu moest de schade weêr hersteld,
Veroorzaakt door het golfgeweld:
Maar 't ging of 't van een dakje gleê,
Want alles werkte, Twee aan Twee.

En, zoo nu de aard geen wildernis,
Maar schoon en rijk aan zielen is,
En 't zoet er opweegt aan het wee,
't Is door dat oude Twee aan Twee.

En daarom, knapen, fier van moed,
En mooije meisjes, lief en goed,
Niet eenzaam rondgepruild, o jé!
Maar de aard verhemeld, Twee aan Twee.

(*Balladen en andere Dichtstukjes*, uitgeg. 1862.)

SNELDICHTEN.

STOKPAARDJES.

Elk heeft zijn stokpaardje. Overlang
Is die liefhebberij in zwang;
't Gebruik heeft haar tot regt verheven.
Onze oudren gunden zich die pret,
Door 't voorgeslacht zich reeds gegeven:
Geen mensch dan ook, die 't aan hun neven
Met schijn van goeden grond belet.
Daar moeten we ons nogtans voor wachten,
Dat nooit het paardje aan 't hollen gaat
En ons vervoert, waar wij niet dachten:
Ook zorg' men, zoo het bijt of slaat,
Gaauw 't weg te doen, eer 't iemand schaadt.
Een rustig beestje kan geen kwaad.

EENZIJDIGHEID.

Oneerlijk zoude een regter heten,
Die, bij 't beslissen van het pleit,
Van éénen kant slechts wilde weten,

Wat van de twistzaak werd gezeid.
Hetgeen zij in een regter wraken,
Doen velen toch in andre zaken.

CREDO QUIA ABSURDUM.

Veel gaat er ons verstand te boven,
Dat toch met ons verstand niet strijdt:
Het kloekste brein moge ijvrig sloven,
't Heeft grenzen, die 't niet overschrijdt:
Maar 't geen, in weêrspraak met ons denken,
Bij mannen ongerijmdheid heet, —
Zoû, wie me dat gelooven deed,
Niet eerst mijn hersens moeten krenken?

REDETWISTEN.

Klaas heeft met Joor geredetwist
En klaar getoond, dat Joor 't niet wist;
Nu wenschte Klaas, dat elk gereed
Het daarvoor hield, dat hij het weet:
Zulks is er niet uit af te leiden:
Ze weten 't (schijnt me) geen van beiden.

WAARHEID ZOEKEN.

Wel is hij waardig, dat hij leeft,
De man, die trouw naar waarheid streeft,
Al oogst hij dikwijls hoon en kwelling:
Maar menigeen, door waan verkloekt,
Verbeeldt zich, dat hij waarheid zoekt,
En zoekt bewijs slechts voor zijn stelling.

HET VERSTAND.

Als Fop er 't pleit meê denkt te winnen,
Roept Fop 't verstand, tot helper, binnen;
Maar durft het toonen, dat hij dwaalt,
Dan wordt er op 't verstand gesmaald:
Het kreeg dan ook aan Fop een hekel,
En laat hem dikwijls in de pekel.

OVERTUIGEN.

Wilt ge Pieter overtuigen,
Zoek zijn hoogmoed eerst te buigen:
Doch, eer zich deze buigen liet,
Sprong Piet aan stuk: vermoei u niet!

IEDER ZIJN MEUG.

Dat Japik boven alles trek
Naar zuurkool heeft en pekelspek —
Daarmeê heeft niemand iets te maken:
Hij kook' zijn pot, naar 't hem mag smaken:
Maar, als hij Steven, meer gesteld
Op versche kost, daarover scheldt
En lastig valt bij 't tafeldekken;
Zet Jaap dan bij de kwade gekken.

OVERDRIJVEN.

Ook 't goede kan men overdrijven,
Zoodat het ophoudt goed te zijn:
Wie zich geen maat weet voor te schrijven,
Die drinkt zich ziek aan d' eêlsten wijn.

DE KLOPGEEST.

Laatst hoorde ik Jasper stout beweren,
Dat in een tafel bij hem t' huis
Een geest zich meldde met gedruisch.
Geloov' wien 't lust! doch dit wil 'k zweren:
Waar immer geest zich speuren liet,
In Jaspers breinkas zat hij niet.

VOORUITGANG.

"De menschheid gaat vooruit:" Zoo hoor ik soms
En geef het toe, mits dus begrepen;
Dat zij wat langzaam gaat van zooveel lafs en doms,
Als zij gestaâg heeft meê te slepen.

MIJN NEEF.

Flink draagt mijn neef zijn zaken voor,
Zijn rede is vol van gloed en gloor:
Hij heeft geheugen, kent de taal,
Verbeelding schenkt hem kleurenpraal;
Ook kan hij grijpen in 't gemoed,
Dat tranen stroomen, als een vloed:
Slechts één gebrekje heeft mijn neef:
Hij redeneert een beetje scheef.

AAN DEN LEIBAND.

Jeroem beweert met veel vertrouwen
Het nut, dat nog de groote hoop
Aan middeleeuwschen leiband loop'.
De slimmert denkt: (daar zit de knoop)
"'k Zal meê den leiband helpen houen."

FANTAZIJ EN WERKELIJKHEID.

Die middeleeuwsche burgt, zoo trotsch
Zijn puin verheffend op de rots,
Wier rankend veil de holle bogen
(Of 't nog uit oude vriendschap waar')
Met groene slingers houdt omtogen —
Hoe schilderachtig staat hij daar!
Hoe boeit hij uit de verte onze oogen! —
Eens klopten, in dat fier gebouw,
Nu leêg en somber, menschenharten;
Er juichte vreugd, er weenden smarten,
Er blaakte liefde en riddertrouw. —
Wat rijke stof, o Muzenzonen,
Vindt hier Verbeeldings tooverspel!
't Is alles poëzij! —
"Ja wel!
"Maar 'k zoû er nu niet willen wonen."

NOODIGE ZORG.

Spoel van 't gouderts slijk en zand;
't Heeft zijn nut; ik prijs uw doel:
Dit slechts! doe het met verstand,
Dat bij 't slijk geen goud verspoel'!

Balladen en andere Dichtstukjes, uitgeg. 1862.)

1813—1863.

JUBELZANG.

Een krans gezwierd, een gouden krans,
Om 't wapenschild des Vaderlands!
De Oranjeleus met groen omweven!
Bij 't vreugdmuziek en 't schutgebrom,
De driekleur uitgezwaaid alom
En 't Jubelsein gegeven!

Geen dag gelijkt dees dag, voorwaar!
Op dezen dag, voor vijftig jaar,
Verkeerde Neêrlands rouw in zegen:
De Vrijheid, die ten grave zonk,
Is, triumferend, toen hij blonk,
Weêr uit het graf gestegen.

De schandlivrei werd afgescheurd;
De Liebaard weêr omhoog gebeurd;

De roofzieke Aadlaar plofte neder.
Aan Scheevlings oever — nooit zoo schoon!
Kwam 't heil, eens met Oranje ontvloôn,
Hier met Oranje weder.

o Vreeslijk had ons 't Lot vertreên!
Nog rilt het mij door merg en been,
Herdenk ik, grijzaard, d' angst dier tijden.
Hoog was de wrange kelk gevuld,
Te wranger, wijl gevoel van schuld
Zich mengelde in ons lijden!

Wij, telgen van dat reuzenbond,
Dat tachtig jaar in 't harnas stond,
Totdat het zich had vrij geslagen —
Wij, laf door weelde, twist en waan,
Wij volgden — slavenboeijen aan —
Eens dwinglands zegewagen.

Ons erf, dat zee-ontweldigd land,
Waar 't voorgeslacht in 't vrije zand
Te rusten dacht na 't heldenstreven —
(o Gruwel!) 't werd, als oeverslijk,
Een deel verklaard van 't Groote Rijk!
Zijn naam zelfs uitgewreven!

Een slagboom sloot ons 't wereldmeer;
De handelkiel, zoo prat weleër,
Verrotte, onttakeld, in de haven.
Geen werk, geen winst; alom de nood!

Verarmd, ontbrak zelfs hun het brood,
Die 't vroeger andren gaven.

Der knapen bloem, van 't hart gescheurd
Der oudren, werd naar 't heir gesleurd
Om — strijdend voor hun beul — te vallen;
Het schoonst, het eêlst der maagdenschaar
Was 't loon, door d' aartsgeweldenaar
Bestemd voor zijn vazallen:

En al wat uitbluscht en verneêrt
En beven, kruipen, huichlen leert —
't Verzwaarde nog den last der plagen:
De Snoodheid wist, dat dáár alleen
Waar fiere deugd voor goed verdween,
Ze 't juk gewillig dragen.

Toch miste zij haar duivlendoel:
De vonk van vaderlandsch gevoel,
Hoe onderdrukt, was niet te dooven.
Moest kreet en klagt in 't hart gesmoord,
Wat door geen spieën werd gehoord,
Dat hoorde God hierboven:

En, zie! terwijl de man des bloeds
Met pletterende zegekoets
Zijn laatsten vijand dacht te ontzielen;
Toen alle hoop ons scheen gevlugt,
Daar klonk (geloofbaar naauw!) 't gerucht:
"Hij zwicht! zijn dappren vielen!"

Ja, wat geen heldenarm vermogt,
Dat had het Eeuwig Regt gewrocht.
(Heel de aard vernam het met verstommen)
Geen lemmer — de ijskoû had gemoord:
Met sneeuw, voor doodwâ, dekte 't Noord
De Fransche legerdrommen:

En ons — 't was ons, of aan de kim
Een wonderlicht rees, welks geglim
Bij 't rijzen groeide en redding spelde.
Straks blonk 't in top — en 't Volkenkoor
Van Leipzigs slagveld trof ons oor,
Dat volle zege meldde.

Toen — dreigde al 's dwingers magt nog hier —
Niet tembaar meer was geestdrifts vier;
Het knetterde door spleet en kloven.
Daar sloeg de vlam den krater uit
Bij 't luchtdoordondrend vreugdgeluid
Van 't oude Oranje boven!

De Gauler vlood — en heinde en veer
Was 't ééne kreet: "Prins WILLEM keer'!
"Hij — als de ZWIJGER — grijp de toomen!"
En WILLEM kwam, — op 't volle strand
Aan 't hart gedrukt door 't Vaderland
Bij dankbre tranenstroomen:

En 't bood hem 't kroonjuweel, — en hij
Nam 't aan, maar sprak dit woord er bij,

Met goud in 't Wereldboek geschreven:
"Opdat hier nooit de vrijheid zwicht',
"Zie Vorst en Volk hun regt en pligt
Door Wetsverbond gesteven!"

Komt, dankend nog zijn graf ombloemd!
Hem, met die braven, hoog geroemd,
Die — leiders der ontboeide krachten —
(VAN HOGENDORP voorop gezet)
De vaan des Opstands, onbesmet,
In Vrijheids tempel bragten!

Waait, zwiert Oranje- en Leeuwenvlag!
Geen dag verwint dees Jubeldag:
Zing, blonde jeugd! juicht, grijze haren!
Wij, slaven zonder naam en eer —
Wij werden vrije mannen weêr
Van daag voor vijftig jaren!

Ja, God zij lof! weêr vrije mans.
De zon der Toekomst schoot een glans,
Die 't somber zwerk deed henendrijven,
En (wondre Hemelgunst!) ons scheen,
Of uit het jammervol verleên
Nog goed zoû achterblijven:

Want, ja, de storm had puin gezaaid,
Maar gifte dampen ook verwaaid,

Waar meermaal volkspest uit ontbrandde:
De vloed had veel omver gewoeld,
Maar klippen waren weggespoeld,
Waar vroeger heil op strandde.

Nu lachte ons in 't verschiet de Vreê;
Ons noodigde op haar plas de Zee,
Als oude, niet vergeten vrinden:
Vlug heesch de koopvaardij heur zeil:
't Wierd welkom toegeruischt en heil
Door alle vier de winden:

En zij, die droef eens van ons vloog,
De Hoop herscheen, met stralend oog
Den ijver wekkend en 't vertrouwen:
Ons wuifde Voorspoeds hand van veer
Beloften toe van wederkeer,
Beloften, wél gehouën.

Ja, wél gehouën! — Blik in 't rond!
Zie, Neêrland, overzie den grond,
Waarlangs de tijdstroom heeft gevloten!
Wat stammen 't onheil nederhieuw,
Hoe digt is overal op nieuw
Het groen omhoog geschoten!

Alomme werkt de nijvre hand;
De stad ontzwelt haar vesten; 't land
Is bont van kudden, die er krielen;
De markt, de beurs, de visschersvleet —

't Geeft alles brood voor eerlijk zweet
Aan duizenden van zielen:

En Oost- en Westwaarts rolt de vloed
Een Nederlandschen kielenstoet,
Van eigen werf in zee geschoten;
En, (heil ons!) keert hij met zijn schat,
Die is niet meer met bloed bespat,
Den zwarten mensch ontvloten:

En kunst en vlijt — op land en stroom —
Doen, ons ten baat, d' omknelden stoom,
Met algeweld, haar wil volvoeren;
In 't ijzren spoornet (gansch Euroop
Eens vredeband; zoo spelt de Hoop)
Vervlechten we onze snoeren.

't Is alles leven, alles groei!
De geest beweegt zich, vrij van boei;
Vermeerdrend licht straalt allerwegen;
Trouw deelt Ervaring, wat ze gaârt.
Waar is er, waar, een plek op aard,
Zóó ruim bedeeld met zegen!

Dat Rijk daar? — In een oproerstorm
Gaf 't volk den Staat een andren vorm,
Wiens val er straks de vrijheid smoorde:
Maar hier, door TWEEDEN WILLEMS trouw,
Werd, vreedzaam, aan ons staatsgebouw
Vermetseld, wat behoorde.

Ginds strompelt Wilkeur zonder kroon:
Dáár morren volken om een troon,
Die wankt op middeleeuwsche schoren:
Gerust door liefde en wettenklem,
Troont hier Oranje, 't bloed van hem,
Wien, zelf, we als Hoofd verkoren.

Ja, mild heeft ons het Lot bedeeld! —
Ons pijnde een scheurwond, ze is geheeld;
Een droeve strijd met roem doorstreden:
Geen veeten meer! geen gramme gloed!
Der Volken vrede- en vriendschapsgroet
Verhoogt ons 't heil van Heden.

Gejubeld dan, gejuicht, gevlagd!
In vreugd die zaalge stond herdacht,
Toen we eer en volksbestaan herkregen!
Verbroedert, allen twist gedoofd,
En zamen, dankend, God geloofd
Voor vijftig jaren zegen!

Thans doet zich, door d' omkransten boog,
Een nieuwe baan op aan ons oog:
Zal zij ook 't hopend hart bevreden?
Gewis! indien we, trouw aan pligt,
Bij Vrijheids levenwekkend licht,
Er kloek vooruit op treden.

Zoo deed het Voorgeslacht weleër,
Wat in den weg stond, wierp het neêr,
't Verliet des Sleurs versleten raadren,
't Rees nieuwen bouw voor brokklend puin,
't Ging de andren voor, met fieren kruin;
Doen we ook als onze Vaadren!

Poog' dan, met dweeprig angstgeschreeuw,
Bekrompenheid den Geest der eeuw
Te stuiten in 't onstuitbre streven;
Treên wij hem na, met kloek beleid
Den schat verzaamlend, dien hij spreidt;
Die schat is kiemend leven:

En schuiflen laster, eigenbaat,
En haat en nijd: — dat broed versmaad!
De Deugd heeft andre bondgenoten.
Waar 't deeglijke, in wat hulsel, woont,
Waar wijsheid, braafheid, kracht zich toont, —
Dáár, dáár ons aangesloten!

Met die het goede en 't waar' bestreefd!
Met die, wat kant ons vaandel zweeft,
"Regt! Menschlijkheid!" er in geschreven!
Met die, voor 't Indisch goud geen druk,
Maar lotverbeetring, licht, geluk
In eedlen ruil gegeven!

Zoo, braven! zal dit vreugdgetij
Ons voorbô zijn en profecij

Van duizend duizend vreugdedagen:
Zoo Nederland (de Oranjebloem
Steeds op haar helm) met nieuwen roem
Haar roem van vroeger schragen:

En, als dan weêr dit Jubel keert,
(Zijn glans — wij bidden 't! — nog vermeerd
Door heil, bij eerder heil gewonnen)
En dan de feestdisch overvloeit
Van vruchten, in den hof gegroeid,
Wiens grond wij 't eerst ontgonnen;

Dan zal het kroost, dat na ons leeft,
(Terwijl, heel de aarde rond, — God geev' 't! —
Én Krijg én Twist hun fakkels bluschten)
Gelukkig, dankbaar, wijs, vereend,
Ons zeegnen nog in 't grafgesteent',
Waar wij van d' arbeid rusten.

(Afz. uitgeg. 1863.)

AAN

DE VEREENIGING:

"Hulpbetoon aan eerlijke en vlijtige Armoede;"

BIJ GELEGENHEID VAN HAAR

VIJFENTWINTIG-JARIG BESTAAN.

Het heuglijkst feesttij hier beneden,
't Is, als vereende deugd,
Na moedig tijd- en vlijt-besteden,
Zich om 't gedane werk verheugt:
Als zij, wie liefderijk bedoelen
Met heilgen band heeft zaamgesnoerd,
Een hemel in hun hart gevoelen
Bij 't goede en 't nutte, zaam volvoerd.

Zulk feest, vereerenswaarde Vrouwen!
Zoo'n zaalge vreugdestond —
Dees blijde dag geeft ze U te aanschouwen,
De Erinringsdag van uw Verbond!
Laat vrij 't geluk uw wangen blozen,

Zoet dankgevoel U weenen doen,
Nu vijf en twintig zilvren rozen
De krans zijn van uw rein blazoen!

Het schoon der vrouw moog de aarde tooijen
Als met de rijkste kroon;
Eerst, als haar handen weldaân strooijen,
Verschijnt zij in haar hoogste schoon;
Zoo vaak ze balsems plengt voor 't lijden,
Met hoop het hooploos hart vervult,
De ellende steunt bij 't noodbestrijden,
Omglanst haar 't schoon, dat Englen hult.

Dan rijst voor haar die stille bede,
Die lieflijk klinkt omhoog;
Al grijst haar lok, de zielevrede
Blijft jeugdig stralen uit haar oog:
Nog lang verkwikt, na haar verscheiden,
De geur der deugd, dien ze achterliet;
De bloemen, die haar graf omspreiden,
Besproeit de dank. Ze welken niet.

ô Dierbaar loon, haar voorbehouen,
Wier hart van liefde gloort!
Uw loon is 't, minnelijke Vrouwen,
Wie zucht tot weldoen heeft bekoord!
Hoe gloeit mij 't bloed van vreugd in de âren
Om 't heil van uw bekroond Verbond,
Mij, die voor vijf en twintig jaren,
Bij 't sluiten, naast het outer stond!

Blijft, blijft nog lang, om deugd te plegen,
Als zusters, teêr vereend!
Voel, eedle Rij, Gods diersten zegen,
Zoo vaak gij de armoê hulp verleent!
Het schoon der taak, zoo trouw gekweten,
Zett' lieve volgsters 't hart in vier;
Zoodat — het zilver blijd versleten —
Zich HULPBETOON met goud versier'!

(Afzond. gedrukt.)

FEESTGROET

AAN DE VEREENIGING

ter bevordering van Uiterlijke Welsprekendheid

te KOOG EN ZAANDIJK:

"BOGAERS",

bij gelegenheid der Feestviering van haar tienjarig bestaan.

Vergun, ter feest getooide Schare,
  Die aan den boord der nijvre Zaan,
Voor 't Schoone, 't Edele en het Ware
  Uw offergeuren op doet gaan:
Wie — echte teelt der wakkre Vaadren,
  De scheppers van ons vrije strand —
Een bloed, als 't hunne, vliet in de aadren,
  Dat gloeit voor 't heilig Vaderland:
Gij, die de taal, waarin zij spraken,
  (De leus is 't waar uw schild meê prijkt!)
Als kostbren erfschat blijft bewaken,
  Waaruit ge hoofd en hart verrijkt!
Gunt, blijd gestemde Feestelingen,
  Die 't sluiten van uw Kunstverbond,

Na tien voltogen zonnekringen,
  Plegtstatig viert te dezer stond:
Vergunt, terwijl uw zangen rijzen
  Met kracht, als 's levens bloei ze schenkt,
Dat, hoorbaar naauw, de stem des grijzen
  Haar murmlen in uw galmen mengt!
Geen dwaze zucht om roem te garen
  Woelt, overmoedig, in zijn borst,
Hem zijn de dagen lang ontvaren,
  Toen hij naar lauwers dingen dorst;
Maar, levend, is hem bijgebleven
  Wat hulde uw gunst hem heeft betoond:
Hij stelt er prijs op blijk te geven,
  Dat in zijn hart erkentnis woont.
Moog andrer lied dan d' ooren kluistren,
  Wien jeugdig vuur het bloed doorspeelt:
Hij komt slechts dankbaar tot u fluistren,
  Hoe warm hij in uw vreugde deelt.

Onschatbre gift, van hemelglans omblonken,
Die 't voorregt, aan den zoon der aard geschonken
In 't redenlicht, ten hoogsten top verheft,
Daar gij hem gunt al wat zijn ziel beseft,
Zijn geest zich beeldt, zijn innigste gedachten,
Zijn hartsgevoel, zijn wenschen, zuchten, smachten
In klanken in te kleeden, die een spoor
Tot andrer ziel zich banen door het oor!
o Wondre Spraak! Gij, die 't maatschaplijk leven
Verhieft tot wat het is — een rustloos streven

Naar ruimer heil en meer volkomenheid
Door deugd en kennis, meer en meer verspreid:
Wie slaat u gâ, wie overpeinst uw wezen,
Die niet voor u zich buigt, o Onvolprezen'!
Onmeetlijk is de schat, die u behoort;
Niets evenaart de kracht, die in u gloort!
Hoe jubelt de Aard, wanneer door uw vermogen,
Welsprekendheid het momtuig scheurt der Logen,
De regten wreekt der zwakke Onnoozelheid,
Aan 's Volks belang de zegepraal bereidt,
Of zielen noopt door teeder overreden
Tot menschenmin en waarlijk-vrome zeden!
Maar dan vooral verschijnt uw majesteit,
Als Dichtkunst heel uw rijkdom openspreidt
En in het vuur der geestvervoering woorden
Tot zangen gloeit, tot hemelreine akkoorden,
Wier wondermagt 't weêrbarstigste gemoed
Doet knielen voor wat schoon is, groot en goed.

Ja, dát doet zij, wie alle Kunsten vieren
Als de Eerste in rang en waard den staf te zwieren:
Dát zet de rol, die uit der eeuwen nacht
Den krijgszang eens Homeers ons overbragt,
Of 't lied behield van Israëls profeten,
Een waarde bij, waarvoor we goud versmeten:
Dat maakt de blaân, waar Vondels dicht den tand
Des tijds op trotst, voor ons een heilig pand! —
Doch laat te regt én pers én veder bogen
Op zoo veel schats, door haar 't verderf onttogen,
Toch meer dan schrift of Kosters vond kan biên

Eischt poëzij, wil m' al haar luister zien.
Geen spraakloos blad geeft ons geheél te lezen
Het kunstgewrocht, in 't scheppend brein verrezen.
Er staan, of 't waar, slechts noten op 't papier,
Nog niet gewekt door d' aanslag van 't klavier.
Neen dán, eerst dán, is poëzij volkomen,
Als levensvol ze in klanken uit mag stroomen,
En wat voor 't oog zich schuil hield, de ooren streelt
Door 't stemorgaan, gelijk een harp bespeeld.
Dán krijgt het woord bezieling, dán doorzweven
Die toonen 't vers, die 't al zijn nadruk geven:
Geen togt van 't hart, die niet zich eedler uit
In 't van natuur hem toebeschikt geluid:
De melodij, in ieder taal besloten,
Maar zoo volöp ons Neerlandsch ingegoten,
Klinkt — wisselt af — nu zacht, of 't zoeltje suist,
Dan forsch en fel, of donder 't zwerk doordruischt.
't Is al muziek. De beeldenrei, geboren
In 's dichters ziel, danst op de maat naar voren,
En of de klankbetoovering nog iet
Aan de êelste Kunst te wenschen overliet,
Daar roept zij oog en hand- en lijfsgebaren
Om aan de stem, harmonisch, zich te paren,
Tot dat, gekuischt, volwrocht in ieder deel,
De Voordragt prijkt — een wonderschoon geheel!

Zegt, getrouwe Dichtvereerders!
was het niet het ideaal,

(Hier gedoodverwd) dat u wekte
met zijn vollen schitterstraal,
Toen het denkbeeld van uw Kunstkring
in uw binnenst 't eerst ontstond,
Van een vuur'gen wensch verzelschapt,
die weldra vervulling vond?
Ja, geen twijfel! in zijn glorie
zag uw zieloog 't voor zich staan;
'k Blies u moed in om de handen
aan uw eedle taak te slaan.
Stil vooruit den toezeg gevend
van der Muzen milde gunst,
Bood het u 't ontwerp eens tempels
voor de schoone Zeggingskunst.
Toen vereenden zich uw krachten,
harten wont gij voor uw doel,
En de bouw werd aangevangen
onder vreugdig voorgevoel.

Maar wat zeggen blijde plannen!
't Best beraamde, 't koenst begin —
Al te dikwijls, onvoltrokken
Zinkt het henen, stort het in.
Dán eerst hebben we op verheugen,
dán op roem te dragen regt,
Als de Tijd aan 't geen we wrochten
't zegel van zijn goedkeur hecht.
Als de grondslag vast gelegen,
tras en metselkalk versteend,

Onze stichting, trots de jaren,
scherm en schut, naar wensch verleent.

Vrienden, dat geluk weêrvoer u!
Op den bouw, door u bereid,
Drukte tienmaal reeds 't Verjaren
't stempelmerk der duurzaamheid.
Aan uw ijver, aan uw kunstmin,
aan uw zucht voor 't hoorbaar Schoon
Schonk het tiende van een eeuw reeds
wél gewonnen eereloon.
Heil zij u! Aanvaardt den feestgroet,
warm mij uit de borst geweld!
Hoopvol staarde ik op uw aanvang,
'k heb uw voortspoên blij verzeld;
'k Juich thans om uw doelbereiken,
heuglijk in dit uur herdacht;
'k Wensch u tot standvast volharden
onverflaauwden moed en kracht! —
Blakend steeds voor Neêrlands eere,
trouw aan Neêrlands aard en taal,
Kloek Vooruitgangs baan betredend
bij Verlichtings hemelstraal,
Mild gevoedsterd met de vruchten,
wassende op der Muzen grond,
Bloeije jaren nog na jaren,
roem der Zaan, uw Kunstverbond!

Als los van de schoren, 't volbouwde fregat
(De handelsbanieren geheven)
Van de helling zich stort in het steigrende nat,
Dat een wellekom bruist om den steven,
Dan davert de wal van 't hoezee en 't gewuif;
De disch wordt gespreid, en de geurigste druif
In den feestlijken beker geschonken,
Geprezen het brein, dat het plan heeft bedacht,
Vergolden de hand, die den arbeid volbragt,
En heil aan den bodem gedronken.
Geen zorgen benevlen den glanzenden dag,
Geen vreezen voor mooglijke smarten;
De Hoop — op haar wangen een blozenden lach —
Doortintelt met vreugde de harten:
En echter (Fortuin is niet immer gedwee;
Onwis zijn de wereldsche zaken)
Wie weet of die dappere ploeger der zee
Wel ooit zijn bestemming zal naken?
Wie weet of een klip, die zich schuilt in het zout,
Of een storm, op geen wieken te ontzweven,
Hem, eer hij het vreemde gebergt' nog aanschouwt,
Niet berooft van het jeugdige leven?
Wie zegt ons, al mag hij — de heenreis volbragt —
Aan den wal, dien hij wenschte, zich meren,
Of de vreugd van een kostlijke lading hem wacht,
Waarmeê hij voorspoedig zal keeren?
Neen, vrienden! niet dan als Verbeelding ons leidt,
Door het toovergebloemt' van haar hoven,
En de Hoop met bekoorlijke liedjes ons vleit,
Die, al wat we wenschen, beloven:

Neen, dán pas te regt mag de vaan onzer vreugd
Zeeghaftig in top zich ontvouwen,
Als niet enkel de Schijn in de verte ons verheugt,
Maar we 't Wezen vlak bij ons aanschouwen:
Als het zeewaarts gestevende schip, ongedeerd
Van de rampen, die andere sloopten,
Uit de vreemde gewesten weêr thuis is gekeerd,
Met de schatten belaân, die we hoopten. —
Wanneer 't zich bewees, door zijn schrandere vaart,
Wel bekwaam d' Oceaan te bebouwen,
Zoodat, wen 't op nieuw voor de reis is geklaard,
We 't gerust weêr naar buiten vertrouwen. —
Heil, Minnaars der Kunst! Uw Verbond is dit schip:
Gij hebt het gereed en bevaren:
't Ontzeilde de stormen, vermijdde de klip,
En verrijkte u met kostlijke waren;
Gij ziet het, zoo gaaf en zoo hecht nog als ooit,
Ten feest nu voor anker gelegen;
Doch vaardig om straks weer — de zeilen ontplooid —
Zich wakker in 't ruim te bewegen.
Omvlagt het, waardeert het als siersel van 't meer,
Bekranst het met geurige bloemen,
En strekke 't nog lange zijn reeders tot eer
En de manschap, waarop het mag roemen!

Nov. 1867.

AAN HET HAAGSCHE BOSCH.

Van Lentes adem geurt de lucht.
Mij trok op nieuw die zoete zucht,
  Die mij zoo vaak bekoorde:
Ik sta weêr onder 't lommerdek,
Waarop ge boogt, beminde plek,
Eêl pronkjuweel van 't fraaije Vlek,
  Waar 't licht mij 't eerst begloorde!

Wel zijt ge schoon in elk getij:
Ja, zelfs beroofd van loofkleedij,
  Schenkt gul, u nog het Noorden,
Opdat ge nooit onttooid zoudt zijn,
Een winterdos van wit hermijn,
Met nestelpronk van kristallijn
  Omflikkerd aan de boorden!

Maar thans — het is of 't liefst sezoen
Gezweefd waar', in een wolk van groen,
  Naar uwe trotsche lanen.
Alomme ruischt een vreugdelied,

En 't wild gebloemt' en 't schomlend riet
Omdanst, of 't waar', uw vijvervliet,
  Doorroeid van blanke zwanen.

Weldra, bij heller zonneschijn,
Zal uw bevallig woudgordijn
  Zich breeder nog ontvouwen,
En hem, als gast, voor 't hemelvuur
Beschutten, die in 't eenzaam uur
Hier koomt, als ik, om met Natuur
  Een stil gesprek te houën.

Bekoorlijk bosch, mijn hart zoo dier,
Wat voel ik mij gelukkig hier
  In uw bevriende dreven:
Mijn voet kan nooit ze binnentreên,
Of beelden van een zoet verleên
Zie 'k zamenscholen om mij heen
  En teedre groeten geven.

Ze wenken mij, geleiden mij
Naar plekjes, waar, als kind, ik blij
  Aan moeders zijde speelde,
De greppen, dartlend, oversprong
En bloemen zocht en vlinders vong,
Of met geliefde zusjes zong
  In zorgelooze weelde.

'k Herken het pad, de zamelplaats,
Waarheen ik vloog met beste maats,

Het uur der school vervloten:
Wij knikkerden in deze laan,
Ginds renden wij, wie 't vlugst vooraan...
Ze zijn me in 't graf reeds voorgegaan,
Die wakkre speelgenooten!

En dool ik dan weêr verder voort,
Daar valt me in 't oog de heuvelboord,
In 't eenzaam groen gelegen,
Waar me in een uur vol lieflijkheên,
De Fee der Poëzij verscheen,
En, hoorend naar mijn zielsgebeên,
Mij schonk haar eersten zegen.

Alom herinrings tooverdroom!
Het is, of eik en beukeboom
Mij kent uit vroeger dagen,
Mij fluistert, als een oude vrind,
Van lief en schoon, te zaam bemind,
Van lusttaafreelen, hel van tint,
En die we bleeken zagen.

Ja, forsche stammen, u als mij
Dreef menig milde wolk nabij
En glansden lustsezoenen:
Ook u als mij reet menig keer
Een storm het loof, smeet takken neêr...
Maar gij — ge prijkt nog als weleer —
Voor mij is geen hergroenen!

'k Benij 't u niet, mijn heerlijk bosch!
Hij 's u gegund, die jonglingsblos,
  Waarmeê 'k u weêr zie bloeijen.
Heb dank, verblijder mijner jeugd,
Voor 's grijzen versche zielsgeneugt',
Voor 't zoet vooral dier weemoedsvreugd,
  Waarvan mijn oogen vloeijen!

Blijf wat ge zijt! praal forsch en schoon!
Draag ongeschend uw looverkroon!
  Trotseer de woeste vlagen!
Dat eeuwen nog, wie tot u treê,
Verademing bij hartewee,
En onder voorspoed, zielevreê
  Uit u naar huis moog' dragen!

Vaarwel! ontvang mijn warmen groet,
Den groet eens pelgrims, wiens gemoed
  Weer dankbren cijns betaalde!
Zoolang mijn levensdraad zich rekk',
Keer ik tot u, geliefde plek,
Eêl pronkjuweel van 't schoone Vlek,
  Waar 't licht mij 't eerst bestraalde!

1867.

REIZEN.

Hij muffe t'huis, die, week verwend,
Liefst in zijn leunstoel zit te peizen;
Wat minder hokvast (ik beken 't)
Mag ik wel eensjes reizen.

'k Laat andren graag der boomen aard,
Die, als de wolken langs hen drijven,
In spijt van 't zwerfziek topgeblaart',
Pal, waar ze groeiden, blijven.

Mij schijnt veeleer in aâr en spier
Een droppel vooglenbloed te leven,
Die, zij hun 't nestje nog zoo dier,
Toch lustig buiten zweven.

Ik min onze erfsteê, trouw te moê.
Waar knapper luidjes me in verwinnen,
Niet één, voor wien ik onderdoe
In 't Vaderland te minnen:

Doch elders zijn er harten ook,
Die met mij juichen, met mij zuchten,
En teelt er berg- en oeverstrook
Nog ongeproefde vruchten.

Komt daar ons Hollandsch slecht ter sneê,
Op zij gezet voor vreemde spraken;
Toch lieve mondjes zijn er meê,
Die tot muziek ze maken.

Natuur, zoo rijk in wisslend schoon,
Toont daar ons vaak, wat hier we ontberen:
Gebergte, met kristallen kroon,
Weêrkaatst in blaauwe meren;

Of rotsen, die een looverhoed
Van dennen heffen tot de wolken;
Terwijl de fjord haar reuzenvoet
Laat baden in zijn kolken.

Weêr elders trekt het dal ons aan,
Waar myrthe geurt, oranjes glansen,
En maagd en knaap bij 't licht der maan
De tarantella dansen.

Soms wijst men ons een plek, waar 't bloed
Voor regt en vrijheid heeft gevloten:
Dan raden ze uit onz' oogengloed,
Dat wij uit Neêrland sproten.

Verlaten wij Natuurs tooneel,
De Kunst bezoekend in haar koren;
We zien er beitel en pinseel
In tal van wondren gloren.

Ligt vorschen we in een ander uur
Naar staatsgestel en volkenleven,
En merken we op, hoe bloei en duur
Zich sluit aan 't vrije streven:

En hoe het volksheil wordt gestuit,
En haat en domheid wrokken stijven,
Waar heersch- en dweepzucht: "achteruit!"
In 't sleetrig vendel schrijven.

En hoe, waar Vorsten, slecht geraân,
Het licht verbiên, 't gemoed beknellen,
Ze niet de Vrijheid nederslaan,
Maar eigen troonen vellen.

Zoo mengt zich wat den geest verwijdt,
Aan 't reinst genot der zinvermaken;
Terwijl we 't regt van gast, verblijd,
Op vreemden bodem smaken.

We voelen 't, onze ervaring wies:
We wisselden voor menig voordeel
Een pak — soms zwaarder dan 't valies —
Een pak van oud vooroordeel.

We zagen wijsheid, deugd en eer,
Waar menschen gaan, in boezems hechten,
En zegenden dien band van veer,
Dien ze eens als broeders vlechten.

Gaan we eindlijk weêr naar eigen steê;
Al lieten we enkle zilverlingen,
We dragen er een schat voor meê
Van schoone erinneringen.

Ons wacht de groet der vriendentrouw,
De welkomkus van dierbre lippen,
Wiens zoet-alleen schier nopen zou
Te-met van honk te slippen:

En als we t'huis dan 's vreemden lot
Eens kalm bij 't onze vergelijken,
Dan krijgt de som dit blijde slot:
"Wij hooren tot de rijken."

Blijv' mijmren dan in muffe cel,
Die vreest uitheemsche lucht te rieken;
Voor mij, ik lief mijn nestje wel,
Maar roer toch graag de wieken.

LENTEREGEN

Ontkluisterd vloeijen beek en stroomen,
Er suist een zoele wind;
De lieve tijd is weêrgekomen,
Dien al wat leeft, bemint.

Verschuilen nog aan tak en struiken
De blaadren in hun knop;
Ze wachten slechts, om ras te ontluiken,
Een laauwen hemeldrop.

Zoodra die zijgt, op aller bede,
Zal bosch en beemdplantsoen
(Of tooverij ze feestlijk kleedde)
Te prijken staan in 't groen.

Om 't bruiloftsnestje zal zich hangen
De bloesemzilvren sprei,
En 't vee, reeds loeijend van verlangen,
Hupt vrolijk naar de wei.

Roert, wolkjes! u niet in den hoogen
De alom geslaakte zucht?
o Vreugd! van welkom graauw betogen,
Betrekt allengs de lucht:

Als naakte een hemelsch heilverkonder
In de eerbiedvolle stilt',
Zoo spreekt van ver een zachte donder,
Plegtstatig beide en mild:

Beloften uit hij, die niet falen;
Reeds dropt het meer en meer:
Daar valt — daar stort in digte stralen
De malsche regen neêr:

En kiem en kruid, zoo lang verscholen
Voor Winters killen togt, —
Ze kruipen moedig uit hun holen
En slorpen 't wekkend vocht:

En 't woud ontplooit en spreidt zijn blaadren
Om, met ontoombren lust,
Zoo veel 't maar kan, den schat te gaadren,
Die zeegnend nedergudst.

De bodem krielt van boschranonklen,
Die 't kelkjen opendoen;
Terwijl hun gouden kroontjes vonklen,
Als sterretjes in 't groen.

Het ruischt zoo lieflijk om mij henen,
Of stemmen, jong en frisch,
In wonderzoeten zang vereenen,
Waar dank de ziel van is.

En, in dat lied geheel verloren,
Zingt — kalm van hemelvreê —
Met toonen, die geen menschen hooren,
Mijn innigst harte meê.

Maar 't graauw verheldert: koeltjes roeijen,
Bij vrolijk wiekgegons,
(Om wasdom overal te sproeijen)
De bui weêr weg van ons:

En door haar afscheidsdropplen henen
Herlacht de zon omhoog,
En, rijk van kleurenpracht omschenen,
Spant zich de vredeboog:

Het druipend loof, de plas, de vlieten
Weêrschittren 't heerlijk licht:
Een blos van hoop en stil genieten
Beglanst Natuurs gezigt;

Het is, of zij heur minlijke oogen
Verrukt ten hemel hief,
En zeide: "o Vader in den hoogen,
"Wat hebt Ge uw kindren lief!"

GRILLETJES.

Voelde er ooit wie teêr beminde,
  Van 't Godinnetje zijns harten
  Zooveel onverdiende smarten,
Als gestaâg ik ondervinde?

'k Weet in schoon niet haars gelijken:
  Oogjes heeft zij als twee vonkjes,
  Nu betoovrend met hun lonkjes,
Dan met guitig zuur te kijken.

Had ze maar wat minder kuurtjes!
  Ze is me wel, zoo 'k hoop, genegen;
  Echter — 'k weet het niet ter degen:
Dikwijls slijt ik angstige uurtjes.

Nooit wil zij, wat ik zou willen:
  Bid ik iets, 'k word afgewezen,
  't Geen ik prijs, het wordt misprezen.
Toch is ze aardig in haar grillen.

'k Zweer haar trouw, ik smeek ze teeder;
  't Ja wil zij me niet verleenen;
  Wild van wanhoop loop ik henen;
't Liefste wenkje roept me weder.

'k Waag het om een kus te pragchen;
'k Meen verblijd mijn heil voltogen;
Wip! zij is mijn arm ontvlogen,
En ze staat te schaterlagchen.

O! ik word nog dol ten leste.
'k Moest maar stout mijn keten breken:
Ja, 't is maklijk zoo te spreken;
Maar het doen zet ik den beste.

Brak mijn boei (ik voel 't van binnen),
Ook mijn harte brak aan stukjes:
Waarlijk, 't is of zelfs haar nukjes
Mij nog meer haar doen beminnen.

HOE 'T IS EN HOE HET WEZEN KON.

Wanneer ik in het eenzaam uur
Op 't lotgezwaai der wereld peins,
Waar vaak het zoet zich mengt met zuur
En 't waar verstikt in valsch geveins.

Dan toont te-met de Fantazij,
Bij 't flikkren van haar tooverzon,
Me een rijk taafreel en schrijft er bij:
"Hoe 't niet is, maar hoe 't wezen kon."

De voorgrond is zoo blij bestraald,
De verte schuilt in lieflijk waas,
Elk beeldjen is naar eisch gemaald
En 't kleinste voorwerpje op zijn plaats.

Hoe meer ik 't aanstaar en bezin,
Hoe meer het me aantrekt door zijn schoon;
Maar valt dan weer hoe 't is mij in,
Ik ril, als bij een valschen toon.

Want, naar wat zijn kon fraaijer blinkt,
Gelijkt hoe 't is nog eens zoo zwart:
En 't is of loodzwaarte op me zinkt
En alle vreugd me wijkt van 't hart.

En zelfs als reeds mijn droom verdween
En 'k weêr de werklijkheid aanschouw,
Drukt nog me een wigt, dat me ontevreên
En lust- en moedloos maken zou.

Wat doe ik dan? Hoort, vrienden, hoort!
Het komt misschien ook u te pas:
Een middel is 't (vertrouw mijn woord!)
Dat mij tot nog toe fiks genas.

Ik geef den sombren zin geen voet,
Maar bied hem duchtig tegenweer,
En streelt hij soms en fleemt hij zoet,
Nog forscher ga ik hem te keer.

En als ik dan aan d' arbeid ga,
En me aan de taak snoer, die 'k begon,
Dan krijgt zoo waar! wat is weldra
Een zweem van 't schoon wat wezen kon.

Dan schouw ik met verruimd gemoed
En heldrer oog rondom mij heen,
En in 't verband blijkt veel mij goed
Dat op zich zelf me kwalijk scheen.

TOEKOMST.

Waarom, daar het leven
  Zoo kort is van duur,
En 't zoet, ons gegeven,
  Bedroppeld met zuur;
Waarom dan niet schrander
  Verminderd, wat schaadt,
En hartlijk elkander
  Met liefde gebaat!

Meêdogenloos hakken
  We 't hout, ons onnut;
Zoo 't lommer der takken
  Slechts vreemden beschut.
Wat wordt er op rozen
  Vaak nijdig gestaard,
Alleen, wijl ze blozen
  In anderer gaard!

Om vruchten te delven
  Voor eigenen lust,
Ontzeit men zich zelven

De noodige rust:
Maar wordt er van buiten.
Om hulpe gevraagd,
Men ziet het besluiten
Vertraagd en verdaagd.

Waar zuchtende smarte
Ons bidt om gehoor,
(Al pleit ook het harte)
Vaak wenden we 't oor.
We schuwen en mijden
Het huis, waar men schreit,
Als ligt ons het lijden
Ten onzent verbeidt.

Niets staat er hier zeker.
De bloem, die nu lacht,
Al dekt haar de kweeker,
Ligt welkt ze van nacht.
De golf, aan het spelen,
Straks woedt ze, en het schip,
Dat goud ons zou deelen,
Vergaat op een klip.

Wies naast ons beramen
Meer braaf overleg,
We wandelden zamen
Gelukkiger weg.
Met reiner gemoedren
En edeler zin

Bejaagden we, als broedren,
  Elkanders gewin.

We rooiden den doren,
  (Al meden w' em reeds)
Die andren kon boren
  Een wond in het vleesch.
't Viel zoet ons, te graven
  Een wel, die misschien
Een moede zou laven,
  Door ons niet te zien.

De kruiden, die heelen —
  We strooiden hun zaad,
Om balsems te telen,
  Elk lijden ten baat.
Waar zorgen en grieven
  Nog spanden den boog,
Ving troosten en lieven
  Den pijl, die er vloog.

Wat andren mogt nutten
  In vreugde of in druk, —
Het stond bij de stutten
  Van eigen geluk.
Op dank zou men oogen,
  Noch eerebetoon;
De pligt wierd voltogen
  Om lof, noch om loon.

o Heilvisioenen,
  Zoo hemelsch bestraald!
Wanneer zal ze groenen,
  De lent', die ge maalt?
Die tijd van verkwikken
  Wordt eens hij ons deel?
Helaas! waar we blikken,
  Ontbreekt er zooveel.

Wiê de ijver al wakker
  Het schaadlijke kruid;
Nog breidt het op d' akker
  Te welig zich uit.
De korrel in de aren,
  De vrucht aan de hegg', —
Vaak stroopt, vóór het garen,
  Gebroedsel het weg.

Wat jagers er doelen
  Op adder en slang,
Nog krielen de poelen
  Van 't eigenbelang. —
Maar toch niet, getrouwen!
  Gedeinsd noch gekwijnd:
Wis wordt het aanschouwen
  Wat droom nu nog schijnt.

Ja, wie er ook stroopen,
  Hoe 't kwade nog tier',
Het heil, dat we hopen,

Eens kussen wij 't hier!
Naar plannen, weldadig
En nimmer gestuit,
Gaat stil, doch gestadig,
De menschheid vooruit.

Geen keeren, geen staken...
Wat kracht zich verzett',
Ontwikklen, volmaken
Is de eeuwige wet.
Zie, zoelere luchten
Ontvroren het meer!
De nevelen vlugten
De lente is niet veer.

Welaan dan, getrouwen,
Volhard en gehoopt!
Hoog 't vaandel gehouen
En volgers genoopt!
Het nadert, het nadert,
Het beter Aanstaand;
De poorten ombladerd!
De wegen gebaand!

DE MOSSCHEN.

Naakt en doodsch staan beemd en bosschen:
  Winter bulderde in 't verschiet;
  Alles schier, wat vogel hiet,
  Vlood, verschrikt, naar vreemd gebied;
Gij slechts, onversaagde mosschen,
  Hieldt u goed en vlugtte niet!

Op mijn woord, gewiekte hachjes!
  Blijde ben ik, dat ge bleeft:
  'k Zie zoo graag wat kruipt noch beeft.
  Wie, dien 't geen genoegen geeft,
Dat men, ondanks broze schachtjes,
  Toch zoo'n dapper hartjen heeft!

Bibbrend sluipend langs de daken,
  Piept een droef verwaaide spreeuw;
  Hongrig krijschen raaf en meeuw;
  Doof voor al dat angstgeschreeuw,
Sjirpt ge vrolijk, kleine snaken,
  Daar ge u warm speelt in de sneeuw.

Mint gij onze Nederlanden,
  Heldjes voor geen nood beducht?
  Smaakt uw hartjen hier genucht',

Vrije burgertjes der lucht,
Wijl ook hier de harten branden
Van gelijke vrijheidszucht?

Veel nogtans van dorre struikjes
Haalt ge er nu niet, zoo 'k vermoed:
Guitjes, thans te schraal gevoed,
Komt, geniet eens overvloed;
Hier is broodkruim, vult uw buikjes,
En hervat het smaakt het goed!

Straks hergroenen woud en velden,
Van verjongde vreugd doorkrield:
Wat nu dood ligge en vernield, —
Lente keert, die 't weêr bezielt;
Ruim moet zij het u vergelden,
Dat ge ons, koen, gezelschap hieldt.

'k Zie u, dunkt me, reeds de bosschen
Zingend zoeken, blij gepaard,
Nestjes tim'ren in 't geblaârt',
Kleintjes brengen, wat ge gaart:
Schoone toekomst, wakkre mosschen!
Moed is liefdes weelde waard.

TROUWE LIEFDE.

't Pronkjuweel der boerenmeisjes,
Mooi Marijtjen rept de schaatsjes,
Door een drom van rijdersbaasjes
  Vergezelschapt, zij vooraan;
Allen ijvren, kunstig zwierend,
Om een knikje te behalen,
Dat de wagers vaak betalen
  Met het kussen van de baan.

Onder al die flinke borsten,
Die zoo graag heur hartje vongen,
Snort er één, een hupsche jongen,
  Die haar lang reeds vurig mint:
Maar het schalkje laat hem zuchten,
Doet -- welligt slechts om te plagen —
Of haar andren meer behagen...
  Toch is Koen haar trouwste vrind.

Dapper giert ze buiten-over:
Zoo laveert bij zomerweder
't Zwaluwtje op zijn luchten veder

Langs de blaauwe waterkom.
Als, bij zwakbevroren plekken,
Soms de roep klinkt van 't vermanen:
"Niet ter zijde! houd de banen!"
Lacht het dartle kind er om.

Over alles glipt ze henen.
Ligter dan haar voetjes schuiven
Laat geen sneeuw zijn vlokjes stuiven,
Die ze in blankheid streeft op zij.
Blosjes, schoon als lenteroosjes,
Strooit de winter op haar koontjes.
Gloeidet ge, arme boerenzoontjes!
Ooit, als nu, in 't heetst getij?

Ondertusschen daalt de zonne;
De avendnevelen verdikken:
Na een poosje van verkwikken
Wordt de reis naar huis aanvaard.
't Gaat weêr lustig, babblend, lagchend:
't Is of bijënzwermen gonzen:
Als een krak, een kreet, een plonsen
Plots de rillendste ijzing baart.

Help! ai, help! het is Marijtjen!
Ze is, o ramp! in 't wak geschoten:
Siddrend staan de togtgenooten;
Naast hen barst de brosse rand.
Hoor dien doffen kreet! dat plompen!
Wie heeft koorden? — niemand koorden!

Planken? — eenzaam zijn deze oorden...
  Niets tot redding bij de hand.

Niets tot redding! ze is verloren,
Alles krijt: vergeefsch erbarmen!
Neen, daar rekken moedige armen
  Naar heur toe in 't ijzig nat.
Koen — 't is Koen! hij zag ze storten.
Pijlgezwind — slechts haar voor oogen,
Is hij 't wak mede ingevlogen:
  Zwemmend houdt hij haar gevat.

Zie hem, worstlend, al zijn best doen
Zich te klampen aan de randen,
En met zijn bebloede handen
  Haar te schuiven op het droog.
Vruchtloos zwoegen, vruchtloos worstlen!
't IJs verbrokkelt telkens weder;
Telkens zinkt zijn schat weêr neder;
  't Is vergeefsch, al wat hij poog'!

Ach, dat kan niet langer duren!
Van zijn laatste kracht begeven,
Gaat hij sneven — met haar sneven:
  Wat waar 't licht hem zonder haar!
Doch nog éénmaal vlamt zijn moed op;
Eens nog werkt hij haar naar boven;
Half — nu heel op 't ijs geschoven —
  God! behouden staan ze daar!

Dank- en vreugdegalmen stijgen;
Hemelzoete tranen vloeijen;
Ieder — 't hart vol teêr bemoeijen —
  Steunt de aan 't graf ontkomen twee.
De ijzers worden losgebonden;
Kleedren, laafnis, warm verplegen
Opgespoord en fluks verkregen
  In de naaste boerensteê.

's Avonds, toen geheel bekomen,
Allen 't paartje t' huis geleidden,
Hield Marijtje, bij het scheiden,
  Koens getrouwe hand gevat,
En die klemmend, zeî ze 'm zachtkens:
"'k Mag niet langer veinzend zwijgen;
"Wilt ge mij, ge kunt me krijgen;
  "U heb ik steeds lief gehad."

1867.

VERTROUWEN.

Gevoelt gij, diep in uw gemoed
Een zucht, een trek, een hópe leven,
Iets, (welk een naam ge er aan wilt geven)
Dat u ontvlamt tot edel streven,
U moedig houdt, uw krachten voedt;
Bewaar het, laat het niet ontrooven;
Verzorg het, als de schoone plant,
Het broze kind van weelger land,
Dat deksel eischt in onze hoven
Voor winterijs en zomerbrand!

Als de oogen hier in 't ronde blikken,
Ontmoeten zij, helaas! gestaâg,
Zooveel, dat log is, laf en traag,
Zooveel dat vuig is, valsch en laag,
Dat alle moed schier zou verstikken:

Welaan dan trouw dien zin gekweekt,
Die, eedle gids naar ruimer perken,
Van grootscher doel spreekt voor ons werken,
En met een schild ons koomt versterken,
Waar zelfs de pijl des Doods op breekt! —

Of zou ons hart in twijfel zweven,
Als een er roept: "hetgeen u streelt
"Is waangevoel, is logenbeeld,
"Een waterbel, waar 't licht op speelt,
"Die stukken spat, beroert gij ze even."
o Had hij regt, bewees hij wél
Zijn waarheid, die zoo diep verneerde
En hooploos wegzond, wie haar eerde, —
Het was een dwaas, die haar begeerde;
De wijze koos de waterbel.

Wis, ver verkieslijk waar de Logen,
Die voor wat schoon is goed en groot
De menschheid wekte en wapens bood,
En aan de pligt, in nood en dood,
Het sterkendst uitzigt hield voor oogen.
't Altaar der Waarheid moest geveld,
Die magteloos bij 's werelds plagen,
Ons kwijnen liet en moedloos klagen:
Haar beeld behoorde stuk geslagen,
En Logen's beeld in plaats gesteld.

Die Logen, die gelukkig maakte,
Die hier in steê van kaf en draf,

Verkwikkend ooft ter spijze gaf;
Die Logen, die voor 't roovend graf
Wat deugd en wijsheid won, bewaakte;
Die Logen, die de Kroon ons liet,
Met meer dan aardschen glans omtogen,
Waarop we aan 't hoofd der schepping bogen; —
We hadden tijgermelk gezogen,
Verkoos, aanbad ons hart ze niet!

Maar stil! Geen schijn moet ons belezen.
Den blos, waarmeê gezondheid gloort —
Bragt ooit het walmend moer hem voort?
Kan wat tot echte braafheid spoort,
Het broedsel van het Valsche wezen?
Bedroog Natuur zich, toen ze ons wrocht? —
Van dorst naar waarheid deê ze ons blaken,
Maar ook naar heil en naar volmaken;
En zou dan hij haar doel genaken,
Die scheidde, wat zij zamenvlocht!

Neen, in geen drogreên ons verdronken!
Niet laf gesmoord, niet blind misduid
Die stem, die, sprak ze stil of luid,
Alomme sprak, eeuw in, eeuw uit;
Neen, aan heur galmen vlugt geschonken!
Wijk, geestgewar! weg, twijfelpijn!
Wat, met geluk en deugd verweven,
Ons door Natuur in 't hart gedreven,
Het raadsel losknoopt van ons leven, —
Dat moét — ja — waarheid moét het zijn!

Het zwaluwtje, aan ons dak geboren, —
  Verneemt ze 't naadrend herfstgerucht,
  Zoo zegt haar iets van binnen: "vlugt!"
  En 't zwakke vlerkje klieft de lucht
Naar oorden, nooit gezien te voren.
  De weg is vreemd, het einde veer;
Toch roeit ze en blijft ze voorwaarts schouwen:
Ze stelt in 't geen ze voelt vertrouwen;
't Bedriegt haar niet. — Zie! ze is behouën!...
  Daar strijkt ze in 't land der palmen neêr!

1867.

HET WONDER TE JERICHO.

Daar zat hij, naakt en hulpeloos,
En smeekte wie voorbij hem togen,
Een kleine blijk van mededoogen,
Een penning voor een bete broods,
Een penning, in zijn zweet gewonnen,
Had de arme jongling werken konnen.

In 't Westen gloeide de avondzon;
Een koeltje deê de geuren stroomen
Uit rozelaars en balsemboomen
Bij 't murmlen van Elizaas bron;
Terwijl er purpren nevelringen
Van verre om Neboos toppen hingen:

En zijlings af in 't palmgeblaârt'
Lag de oude stad, wier vestingkruinen
Eens zonken voor de ramsbazuinen,
Om de arke des verbonds geschaard:
Het pad er heen, door 't veld geslingerd,
Droeg lommerloof van vijg en wingerd.

Maar 't schoon nabij, het schoon verschiet,
Die bergvallei, vol lieflijkheden,
Dien grond, gewijd door 't grootsch verleden —
Ach, de arme jongling zag ze niet!
Voor andrer oogen blonk die luister,
De zijnen dekte een somber duister.

Gedwee nogtans droeg hij zijn leed,
Maar nog gedweeër dan te voren,
Sinds hem de heilleer kwam ter ooren,
Verkond door Nazareths Profeet,
Die 't vrome hart, na 't aardsche slooven,
Gods eeuwig licht belooft hierboven.

Hoe gretig ving hij ieder woord,
Als andren van dien Godsman spraken!
Hoe werd wie Hem had mogen naken,
Dan uitgevraagd en uitgehoord!
Hoe elke les, door Hem gegeven,
Bepeinsd en diep in 't hart geschreven!

Daar zat hij nu, waar bloem en knop
Den koelen avonddauw verbeidde,
Als zich een dof gerucht verspreidde:
Hij hoorde een naam: zijn hart sprong op:
"Dat is hij!" klonk het door 't gebladert:
"Die! daar! dat's Jezus! ziet! hij nadert!"

Ja, toen was 't, dat het wrangst hem viel,
Beroofd te zijn van 't licht der oogen!

Och, had hij Hem aanschouwen mogen,
  Wien hij reeds lief had in zijn ziel!
Maar hoe... wat hoop! die magt is Zijner! —
"Heer! Davids Zone, erbarm u mijner!"

""Zwijg, beedlaar! stoor den Meester niet!""
Doch luider klonk het nog: "erbarmen!"
En Hij, de Ontfermer, die geen armen,
  Geen lijder immer van zich stiet,
Maar liefde leerde en pleegde beiden —
Hij liet den blinde tot zich leiden.

"Wat wilt gij?" vroeg hij zacht en mild,
Terwijl de omstanders, zaamgedrongen,
Aandachtig aan zijn lippen hongen:
  "Spreek, jongling! zeg het, wat gij wilt."
En deze, knielend neêrgezegen,
Stak stamelend Hem de armen tegen:

"Heer, maak me ziende! één woord! gebie!
"Gun, Davids Zoon, me uw blik te aanschouwen!"
En Jezus sprak: "gij zijt behouën;
  "Gij hebt geloofd: Ik wil het: zie!"
En eer het woord nog was vervlogen,
Daar drong het licht in 's jonglings oogen:

Hij zag! hij mogt zijn Heiland zien!
o Vreugde! — luidkeels wou hij danken:
Vergeefs — 't ontbrak zijn tong aan klanken
  Om 't offer van het hart te biën:

Doch kon het woord geen weg zich banen,
Het vonklend oog riep dank in tranen:

En 't volk, ontzet, prees God omhoog;
Heel Jericho was vol van 't wonder;
Elk wou Hem zien, den Heilverkonder,
Voor wiens bevel natuur zich boog,
En menig, blind van hart voordezen,
Tot Hem gesneld, wierd ook genezen.

HET BRIEFJE.

Hartetolkje van mijn liefje,
Dierbaar briefje,
Welk een heilbô zijt ge mij!
Wekt het afzijn zielesmerte
Uit de verte
Brengt gij kalmende artsenij.

'k Zag het schrift van mijn godesje
Op 't adresje,
'k Was verrast, ik was verrukt!
Kusjes zijn er, vóór 't ontsluiten,
Reeds van buiten
Op haar lettertjes gedrukt.

Wat al blijde beeldjes rezen,
Bij het lezen,
Of het tooverde om mij heen!
Ieder troostvol liefdewoordje
Leek m' een gloortje
Van de zon die 't graauw doorscheen.

'k Voelde op nieuw, bij moed tot wachten,
Lust en krachten:
'k Zag een lonkje van 't Geluk.
't Was als schonk me, o trouwheidspandje,
't Minlijkst handje.
In uw schrift zijn teêrsten druk.

Op mijn harte, dierbaar briefje
Van mijn liefje!
Zult gij rusten tot dien dag,
Dat ik haar, aan mij hergeven
Voor het leven
Aan dat harte drukken mag.

HET HAIRLOKJE.

Krullend lokje,
Zijden vlokje,
Eens volschoone maagdepronk;
Gunstbewijsje,
Liefdeprijsje,
Dat me 't minlijkst hartje schonk.

Teêr bewogen
Vest ik de oogen
Op uw goudbruin, nog zoo hel.
Zoete stonden,
Lang verzwonden,
Keeren als in tooverspel.

'k Zie u vonklen,
Dartel kronklen
Om een sneeuwwit halsjen heen:
'k Voel de weelde,
Die mij streelde,
Toen ik u had afgebeên!

Wat al bloemen,
Nooit te noemen,
Geurden toen mij in 't gemoet!

Rijke glansen
Aan de transen
Spelden zon en zomergloed.

IJdel hopen!
'k Zag het sloopen —
Al het heil van ver aanschouwd:
Stormen rooiden
En verstrooiden
Wat Verbeelding had gebouwd.

Kil was 't handje,
Teêrheidspandje!
Dat u aan mijn liefde schonk:
Bij de groeve
Weende ik, droeve,
Waar zij, die ge sierde, zonk.

Sinds zijn jaren
Weggevaren;
Maar het dier gedenken bleef:
Tranen vloeijen,
Bij 't hergloeijen,
Als ik stil een kus u geef!

ZELFSOPOFFERING.

Beklaag, beklaag den brave niet,
  Wiens zielloos stof daar ligt;
Die, trouw aan d' eersten menschenpligt,
Als menschenredder 't leven liet;
  Beklaag dien brave niet!
Wie door een dood, zoo rein, zoo schoon,
  Mag scheiden van deze Aard:
Wiens ziel in 't heetst van 't hulpbetoon
Mag stijgen tot Gods glorietroon,
  Is, ja! benijdenswaard!

Het noodweêr sloeg de kiel uiteen;
  De bange scheepling stak
Van 't op de banken splintrend wrak
De smeekende armen strandwaart heen,
  Of nergens hulp verscheen:
Vergeefs — 't gevaar, de wisse dood
  Bedwongen 't medelij,
Als Kuipers van de visschersvloot
"Wie" — uitroept — "volgt mij in de boot?"
  En zeven roepen: "wij!"

Ze gaan, ze worstlen met de zee,
  Zij naken 't noodgeroep;
Een bleeke schaar bestormt de sloep:
Nu, "los het touw!" Daar knakt, o wee!
  De orkaan een mast aan twee;
Ze rolt van 't wrak, ze treft, ze plet
    Den held, die 't kloekste streeft;
Hij zwijmt, hij zinkt in 't kokend wed:
De veege manschap is gered,
    Doch de eedle Kuipers sneeft.

Niet hem beklaagd, den brave niet,
  (Hem is de dood gewin!)
Maar 't handenwringend huisgezin,
Dat de arme broodloos achterliet;
  Vergeet die droeven niet!
Geen vaderkus verbeidt hen meer,
    Geen echtvrinds teedre groet;
Maar wat gij kunt, schenkt dát hun weêr
En bidt Gods zegen op hen neêr,
    Die weêuw en wees behoed'!

VAST BESLUIT.

IJdel is ze, wispelturig,
  Ongevoelig, vol bedrog....
Ik beminde haar zoo vurig!
  Welk een zotskap was ik toch!

Waar ze kwam, scheen zonnig leven:
  Zonder háár geen schoone plek!
'k Had voor haar mijn bloed gegeven:
  'k Was, waarachtig! stapelgek.

Maar, triumf! ik ben onttooverd:
  Al dat dwaze... 't is voorbij!
Was mijn hart een wijl veroverd,
  Vrij is 't weêr! voor altoos vrij!

Vrij, hoezee! — die blik zoo teeder...
  Al die valsche aanminnigheên
Nimmer vangen zij me weder:
  Nimmermeer! mijn waan verdween!

Maar, wat zie 'k! daar komt ze binnen!
  Zoo bekoorlijk zag ze nooit!
Ach, ze knikt me.... wee mijn zinnen!
  'k Ben weêr gek.... zoo gek als ooit!

BRIGITTE.

"Al hebben wij 't zelfde Brigitje gevrijd
"En zijt gij verwinner gebleven,
"'t Is eerlijk gegaan en ik koester geen nijd;
"Elkaâr dus de hand maar gegeven!
"Gij trouwt ze van daag. In den echtlijken staat
"Zij vreugde volop u geschonken!
"Straks ga ik op reis, doch aleer ik u laat,
"Te zaam heur gezondheid gedronken!"

Zoo sprak ik en bande een onmanlijke smart:
Men moet in zijn lot zich getroosten:
T'huis liet ik de pijn, en met moed in het hart
Doorzwierf ik het Westen en 't Oosten.
Ik dacht, dat er ééne Brigit maar bestond,
Toen 'k hoop had dien schat te bezitten;
Maar, reizende, keek ik en, man! ik bevond:
De wereld is vol met Brigitten.

Zes jaar was ik uit; toen herzocht ik mijn land:
  Wien kwam ik het eerste daar tegen?
Den man van Brigitjen: ik gaf hem de hand:
  "Hoe gaat het?" Hij scheen wat verlegen.
"En 't vrouwtje? Ze is wel?" Zoo vervolgde mijn vraag:
  Het was of hij liever wou zwijgen:
Toch sprak hij: "ze is wel — en we scheiden van daag;
  "Brigitjen is weder te krijgen."

DE SPAANSCHE HOPMAN.

De Spaansche Hopman, jeugdig en fier,
Spijst in de Vlaamsche boerderij;
Drie makkers met hem, kloek als hij,
Maar minder rijk aan edelen zwier:
Men praat van den krijg en den Geus, die zich roert,
Vaak ernst verwisselend met boert.

Nogtans al is er lagchensstof,
De Hopman jokt en lacht niet meê.
Hoe komt het? Is de scherts hem te grof?
Maakt iets hem droef? met hem zelven te onvreê?
Verwijt een hart, nog niet ontmenscht,
Hem eenig euvel, dat hij verwenscht?

Hoe 't zij; er wordt gesmuld en gekout;
Maar schoon al de wijnkroes vonkele en schuim'
(Het is of een zeker ontzag hen weêrhoudt)
Geen waagt er een scherts met zijn zwijgende luim.
Zoo gaat het maal, als onder 't gesprek
Een boerendochter treedt in 't vertrek.

Ze is schoon, maar bleek beschreid, en er gloort
Iets wilds in haar oog. Eer iemand het wacht,
Genaakt ze den Hopman en doorboort
De borst hem met wanhoops ijlende kracht.
Zijn makkers stuiven op, van het bloed
Bedropen, en grijpen haar verwoed.

Maar hij — zoo luid als hij nog kan —
Roept: "ik heb schuld! Deer, deer haar niet!
"Snelt, vrienden! haalt me een geestlijk man!
"Hersteld zij 't kwaad, eer 't licht me ontvliedt!"
Ze spoedden heen, en de priester kwam,
Die 's lijders biegt en wil vernam.

"Bind, Vader, mij met haar in den echt,
"Van wie ik 't jawoord, stervende, bid: —
"Neem, fiere Jonkvrouw, als uw regt,
"Mijn hand, mijn naam, al wat ik bezit!
"Vergeef het geweld me, dat ik bedreef,
"Gelijk ik u, eerbre, mijn dood vergeef!"

Ze had geen woorden; ze snikte luid
En drukte de hand, die hij haar bood.
De Priester sprak den zegen uit:
Toen kuste zij haar echtgenoot;
Hij gaf ze een kus weêr, slaakte een zucht,
En 't leven was zijn borst ontvlugt.

HET DOOIT.

De Winter, vroeg reeds aangerend,
Bleef staan met strenge koû:
Het scheen me of hij, nu goed gewend,
Voor vast hier wonen woû.
Al 't werk stond stil, de nood wies aan;
De schaamle kreet, berooid:
Maar zie! daar zwenkt de torenhaan,
Het Zuiden blies: het dooit.

De pegel smolt, de bodem spat
Van gruizlend ijsgesteent:
Het glanst alom van bigglend nat,
Als waar de blijdschap weent.
Het zoeltje scheurt het sluijergraauw,
Rondom de zon geplooid:
Ze lacht op nieuw in 't helder blaauw;
Ze lacht: het dooit, het dooit!

Roer, nijvre vlijt, nu de armen weêr,
En eet uw eerlijk brood!
Maak, varensgast, u klaar voor 't meer!
Tuig, koopvaardij, uw vloot!

De vloed verbrak zijn stalen band
En bruist zoo fier als ooit:
Naar zee, uw vlag van 't vaderland!
Naar zee! het dooit, het dooit!

Verlaat uw kluis, kom uit, gerust,
Wien zwakte aan 't haardje sloot.
Gaar, grijsaard, nieuwen levenslust,
Uw kille vijand vlood!
Naar buiten, knaap en maagdelijn,
In 't kleed der hoop getooid:
Wel spoedig zal het lente zijn,
De liefde zingt: "het dooit!"

HET REINE HEMELVOCHT.

De rots vergaart in haar porfieren schalen
Den reinen dauw, die uit de heemlen vloeit
En plengt hem weêr in blanke waterstralen
Het dal ten best, dat van versmachting gloeit.
Ze groeijen aan tot volle kronkelbeken;
Het groen ontspruit, waar zich heur bedding graaft,
Daar 't golfgeruisch door 't loof der oeverstreken
Den veldling roept: "Kom, moede! u hier gelaafd!"
Hij naakt, hij proeft: verkwikking koelt zijn lippen,
Zijn kracht herleeft, hij voelt geen matheid meer;
Was flus de spade op 't punt zijn hand te ontglippen,
Hij klemt ze op nieuw en spit zijn akker weêr.
Maar 't beekje glijdt al lager, lager henen;
Nu komt er een, die 't onvervalschte nat
Een fijner smaak en geur en kracht wil leenen;
Des vangt hij 't op en vult zijn aarden vat.
't Krijgt mengsels in, hij stookt en haalt het over,
Het kraalt in 't glas: hij zet het aan den mond:
"Dat's beetre waar!" zoo juicht de dwaze slover
En slorpt een teug en schenkt het andren rond.

Men proeft, 't riekt goed, het smaakt, het brandt van binnen;
't Is of in 't hart een wondre moed ontgloort;
Men zweeft, zoo 't schijnt, de boeijen uit der zinnen;
't Is Englenvreugd — en suizlend drinkt men voort.
Maar hoort! men roept! het speeluur is vervlogen;
Nu snelt gewis, van nieuwe drift doorgloeid,
De wakkre schaar, een blijden glans in de oogen,
Tot d' arbeid weêr en rept zich onvermoeid!
Maar, neen! ze draalt, ze laat heur armen hangen
En zucht bij 't werk, dat ze eertijds vrolijk zocht;
Een sombre roes heeft vlijt en vreugd vervangen.
Is dat de kracht, door 't wondernat gewrocht!
Gelukkig, wie zich houdt bij 't reine Hemelvocht.

WEDERZIEN.

Wiens hoop bezwijk', de mijne staat:
Ik hoû dat, die wij minden,
Al dekt het graf hun lief gelaat,
Wij ze eenmaal wedervinden.

Geen' prooi van 't graf wordt zucht en traan,
Om troostloos wee gegeven:
De dierbren uit ons oog gegaan,
Ze zijn niet dood, ze leven.

Gewis, gelijk ons hart ze hier
Gedenkt met zoet ontroeren,
Zoo zijn ook wij nu hun nog dier
Daar waar zij henen voeren.

Ja, daar, uit die beglansde sfeer,
Waar smart niet is te vinden,
Roept ons hun ziel: "wij zien u weêr,
U, die we op aard beminden."

Neen, 't is niet aan een heilloos graf
Dat we onze tranen geven:
Des pelgrims mantel wierpen ze af,
Maar die wij minden, leven.

SLAKKENHUIS.

O Slakjen, of ik u benij!
Mishaagt het u in eenig oord,
Gij draagt uw huis naar elders voort;
Ach, hoorde ook zulk een huisje mij!

Ik heb me wel een woon gebouwd,
Maar die zit vast, zoo vast als kan.
Nu ben ik een gevangen man,
En draag een boei van steen en hout.

Toch waar dat huis mij lief en goed,
Behoefde ik nooit er uit te treên;
Wat buiten 'k zien moet om mij heen,
Beneemt, zoo waar, me vaak den moed.

Dan mogt ik 't reeglen naar mijn zin
En zeggen: "huisje, kom nu meê:
"'t Verdriet me langer hier ter steê,
"De wijde wereld moeten we in.

"Ik breng u waar het woudgeboomt
"In 't hart der rustige eenzaamheid
"Zijn nooit gesnoeide takken spreidt,
"Waar niemand u bespieden koomt."

Terwijl nu steen bewoog noch pan
En 't huis zoo staan bleef als het was,
Klonk 't in mijn borst: "Gij ruilt het ras
"Voor een, hetwelk men dragen kan."

JUSTINUS KERNER.

EEN KONING IS DE WIJN.

Een Koning is de wijn,
Door Gods genâ verheven,
Zijn mantel is geweven
Uit purper en satijn.

Een Koning is de wijn.
Met rijk getroste banden
Omwindt hij alle landen,
Gevierd waar menschen zijn.

Een Koning is de wijn.
Hij houdt van wel te onthalen.
Steeds propvol zijn de zalen
Zijns burgs aan d'ouden Rijn.

Een Koning is de wijn.
Door zijn kristallen ruiten
Kijkt hij steeds blij naar buiten.
En duldt geen zorg of pijn.

Lang leef, lang leef de wijn,
Zoo rijk in kroonjuweelen!
De heerlijkste uit die velen
Heet vreugdezonneschijn.

FRANZ VON KOBELL.

DE TWEE VOGELEN.

Twee Vogeltjes zwieren er rond in het land,
Ikheb en Ochhaddik genoemd bij de lieden:
Ikheb is zoo mak, dat hij eet uit uw hand;
Maar schuw is Ochhaddik en snel in het vlieden.

Ikheb zij in 't eerst voor het oog niet zoo mooi,
Toch gaat hij bij al wie het deeglijk' waarderen
Voor duizend Ochhaddiks, die schittrend van tooi,
Op daken of boomen hun lied kwinkeleren.

Ikheb leit u daaglijks een eitje van goud
In 't kooitje, ter vriendlijke woon hem gegeven,
En toontjes, waar vredige vreugde van houdt, —
Hij zingt ze gestaâg en vervrolijkt uw leven.

Doch raaktet gij op een Ochhaddik belust,
En drijft u de zucht om dien vluggert te krijgen;
Vaarwel dan genoegen! vaarwel dan uw rust!
Zoo lang als ge leeft, zult ge jagen en hijgen.

Met kloppenden boezem, nu ginder, dan hier,
Bespeurt gij hem telkens in pronkenden veder,
En denkt ge ten laatste, nu grijp ik het dier;
Dan, wip! en wat verder, daar ziet gij het weder.

Geloof me! wie 't ware genoegen begeert,
Die zorg zijn Ikheb in zijn kooitje te sluiten,
En, koomt een Ochhaddik, die loos kwinkeleert,
Hij kreune zich niet aan het foppende fluiten.

LANGBEIN.

DE KONING OP DEN TOREN.

Daar liggen zij allen in 't graauw der nacht,
De heuvlen, de dalen, zoo rustig te moê;
De sluimer heerscht; geen lijderenklagt
Voert het zwevende windje mij toe.

Voor allen heb ik gezorgd en gewaakt;
In zorgen dronk ik de vonklende schaal:
De nacht is gevallen, 't gesternte blaakt;
Thans kome mijn ziel tot verhaal.

o Heemlen, wier gouden schrift daar gloort,
Met liefde heft zich tot u mijn oog!
O wonderklanken, naauwlijks gehoord,
Wat trekt gij mijn hart naar omhoog!

Vergrijsd is mijn haar, mijn kracht vergaan;
Mijn zegerijk wapen hangt aan den muur;
'k Heb regt gesproken en regt gedaan;
Waar blijft nu het rustensuur!

o Zalige rust, hoe verlang ik naar u!
o Heerlijke nacht, wat toeft gij zoo lang,
Dat ik sterren zie, nog heller dan nu,
En hoore nog grootscheren zang!

UHLAND.

DE ZANGVALLEI.

De Hertog rustte, omhangen
  Van 't lomrig woudgewas,
Waar — onder blijde zangen —
  Een meisje bezen las.
Ze bood de geurge bezen
  Den Grijze, die — als had
Hem tooverij belezen —
  In zoet gemijmer zat.

Schoon meisje, uw reine galmen
  Deên (sprak hij heusch en zacht)
Mijn binnenste bekalmen
  Na meenge wilde jagt:
Uw koele vruchten streelen
  De tong; maar zing nog meer!
Mij brengt uw lieflijk kwelen
  In 't hart den vrede weêr.

Verheft zich uit deze eiken
  Mijns horens forsche schal;
Zoo ver zijn toonen reiken
  Behoort mij woud en dal.

Zoo verre als uit dit lover
  Uw lied zich spreidt rondom,
Draag ik den grond u over
  Als erflijk eigendom.

Nog eenmaal zette de Oude
  Den horen aan zijn mond;
Het klonk door wild en woude,
  Of 't Noord zijn stormen zond.
Toen vloot langs beuk en berken
  Het lied van 't maagdelijn;
Geruisch van englenvlerken
  (Neen!) kon niet zoeter zijn.

Den ring, door hem gedragen,
  Geeft hij aan haar te pand:
"Ik heb gedaan met jagen;
  "U, lieve, hoort dit land."
Haar kleurt een vreugdeblosje,
  Ze dankt, en windt om 't goud
Een aardbeîbloemen-trosje,
  En huppelt uit het woud.

Toen nog de hoornen klonken
  En drieste magt gebood,
Verborgen woudspelonken
  Hier evers in heur schoot:
Toen snoven brak en winde
  Het schuw gedierte na,
En, bij den dood der hinde,
  Weêrgalmde een wreed hoera!

Doch sedert 's meisjes zingen
  Heeft weî den grond begroeid;
Men ziet er lamren springen,
  De kersenboogerd bloeit.
Bij 't eerste lentezonnen
  Gaat blij de jeugd ten rei,
Het dal, door zang gewonnen,
  Heet thans de Zangvallei.

UHLAND.

DE VERZONKEN KROON.

Daar staat op gindschen heuvel
  Een kleine boerensteê;
Ze ziet uit ieder venster
  Op welig land en vee.
Een vrije bouwman zit er
  Des avonds op zijn bank,
En wet er seis of sikkel,
  En zingt den Hemel dank.

Beneden in de laagte
  Een blaauwe vijverplas;
Daar ligt een kroon verzonken,
  Zoo rijk er ooit een was.
Wel vonklen haar safieren
  Des nachts nog in de kom;
Doch jaren ligt ze er, jaren;
  Geen mensch meer denkt er om.

UHLAND.

DE RAT KLUIZENAAR.

Als 's winterdags, bij 't vroege zonnedalen,
  Mijne oude moei het lampje ontstoken had,
  En, bij het vuur haar vlas te spinnen zat,
Dan rustte ik niet, of zij moest iets verhalen:
  Ze had er ook den slag van! Menig woord
  Herdenk ik nog, toen blijde, als kind, gehoord.

Nu waren 't eens de Kikkers, die, als helden,
  Het Muizenvolk bekampten in 't geweer;
  Dan 't stichtelijk gesprek van Aap of Beer;
Ook spoken soms, die booze menschen kwelden.
  Al wat ze zeî, het had zoo'n wondre kracht,
  Dat ik weldra aan spel noch eten dacht.

Nog staat mij voor, gelijk de stond van heden,
  Hoe eens, terwijl ze in 't warme hoekje spon,
  Nadat ik lang gefleemd had, wat ik kon,
Ze een snuifje nam en toegaf aan mijn beden,
  Het sprookje, 't welk zij toen mij hooren liet,
  Vertel ik na, maar half zoo aardig niet.

"Eens was er (sprak ze) een Rat, die 't wufte leven
"Der wereld moede en wat zij zondigs broedt,
"Om reine vreugd te smaken in 't gemoed,
"Zich in een vrome afzondring woû begeven:
"Hij riep vaarwel aan 't ondermaansch geraas,
"En koos tot kluis een Parmezaansche kaas.

"En diep bewust, dat niemand 's Hemels zegen
"Deelachtig wordt, die d'onwaardeerbren tijd
"In 't laag genot van niets te doen verslijt,
"Betoonde hij zijn ijvervuur ter degen:
"Hij zag altoos zijn overheerlijk wit,
"En oefende gestadig — zijn gebit.

"Nu zette zich, na twee of drie paar weken,
"Zijn zedig lijf ook gansch eerwaardig uit;
"De zielevreugd glom zigtbaar door zijn huid.
"Gelukkig zij, die zich het hoofd niet breken
"Met aardsche zorg, reeds half in 't hemelrijk,
"Als 't ovrig volk zich afbeult in het slijk!

"Inmiddels rees er destijds bij de Ratten
"Een hongersnood, die hoog en hooger steeg;
"De korenschuur, de zolders raakten leêg;
"Waar iets nog school, daar hield een leger Katten,
"Door list noch moed te ontnestlen, dag en nacht,
"Met vlammend oog en scherpen klaauw de wacht.

"Goê raad was duur. Het Rattenvolk, te zamen,
"Verkoos een troep, die trouw, met tas en zak,

"Zou zoeken, waar nog spijs en deernis stak.
"Toen ze in hun ronde ook bij den Kluiz'naar kwamen,
"Ontvouwden zij, zielroerend, hunnen nood,
"Met smeekgebeên, dat hij ze hulpe bood.

"Hij hoorde ze aan, en, 't oog omhoog geheven,
"Hernam hij zacht (en loosde een zucht er bij):
" "Ach, broederslief, wat klopt gij aan bij mij,
" "Die 't aardsche reeds zoo lang heb opgegeven!
" "De Wereld wierd mij vreemd: haar smart, haar lust,
" "Zij raken mij geen zier meer. Spaart mijn rust!

" "Wat, dierbren, kan een arme ziel, te midden
" "Der eenzaamheid, waar 't nederig gemoed
" "Zich, ongestoord, met vroom bespieglen voedt —
" "Wat kan hij doen, dan hartlijk voor u bidden!
" "Gaat, lieven! Dat de hemel u behoê!" "
"En met dit woord sloot hij zijn kaas weêr toe.

"Mijn beste moei! (dus viel ik ze in de reden)
"Zoo waar, die Rat lijkt Broeder Marco wel,
"Dien dikbuik, die steeds luijert in zijn cel,
"En, buiten, schrolt op 's Werelds ijdelheden;
"Die 't vasten preekt, maar graag het lekkerst heeft,
"En altoos vraagt en nooit aan iemand geeft." —

" "Zwijg, deugeniet! wiens eere durft ge krenken!
(Dus riep ze) " "staak dien goddeloozen praat!
" "Foei, schempen op het geestelijk gewaad!
" "Zoo'n heilig man van "'k weet niet wat" verdenken!

" "Waar moet het heen! wie had er ooit gedroomd,
" "Dat zoo het kwaad al voor de jaren koomt!

" "Hoor, durft ge weêr van Broeder Marco kikken..." "
Haar vinger dreigde, en, niettemin, ze gaf
Me een groot stuk koek; niet waar? een vreemde straf;
Maar 'k zag ook (scheen me) een spotlachje in haar blikken:
Dit deê me reeds iets denken, kleinen man;
Doch later eerst wist ik er 't regte van.

PIGNOTTI.

DE JEUGDIGE GEVANGENE

IN DEN KERKER VAN HET FRANSCHE SCHRIKBEWIND.

Genoeglijk rijpt de halm, van 't oogsttij onbewust;
Den heelen zomer smaakt de wingerddruif, gerust,
Het vocht, dat de uchtendwolkjes spreiden;
En ik, als zij, nog jong, als zij, nog rein en schoon,
Hoe somber aan mijn oog het Heden zich vertoon',
Ik wil nog niet van 't leven scheiden.

Dat vrij een Stoïcijn den dood omärme en juich';
Ik, zwakke, ween en hoop. Genaakt de storm, ik buig
En rijs weêr, is hij weggevaren:
Zijn enkle dagen wrang, weêr andre zijn zoo zoet;
Geen honig, of hij walgt door stâgen overvloed;
Geen zee, met immer effen baren.

Mij speelt verbeelding nog haar lieflijk tooverspel;
't Is vruchtloos, dat verwulf en kerkerbout me omknell',
Mij leent de Hoop haar ligte wieken.
Is Filomeel den strik des wreeden knaaps ontvlugt,
Ze stijgt weêr, blij als ooit, in 't vrije blaauw der lucht
En, zingend, groet ze 't morgenkrieken.

Reeds sterven — nu alreê! 's Nachts sluimer ik gerust,
Gerust ontwaak ik weêr, en, óf de slaap mij sust,
Of 't licht mij wekt, ik ken geen wroegen.
Een welkom lacht mij aan, als ik hier binnentreed;
't Is bijkans of mijn blik op wangen, vaal van 't leed,
Een blos terugroept van genoegen.

Nog is mijn schoone reis zoo verre van volënd.
Ik ben van de olmenrij, waarlangs mijn pad zich wendt,
De voorsten eerst voorbij getogen;
Maar even heeft mijn lip, aan 't pas begonnen maal,
De boorden aangeroerd der mij bestemde schaal;
Ze glinstert vol nog voor mijne oogen.

Ik ben nog in de lent', 'k wil d' oogst zien opgelaân:
Ik wil, gelijk de zon, door elk seizoen gegaan,
Den ganschen kring mijns jaars volmaken:
Nog prijkende op mijn steel, den bloemhof ten sieraad,
Begloorde mij tot nu alleen de dageraad;
Ook d'avondschemer wil ik smaken.

Verwijl, o Dood, verwijl! trek henen, heb geduld!
Ga, breng aan hen uw troost, wie schande pijnt en schuld!
Druk oogen digt, die hooploos schreijen!
Voor mij bezit Natuur nog zooveel geurend kruid,
De Liefde nog een kus, de Muze nog haar luit;
Ik wil nog niet van 't leven scheijen.

A. Chénier.

DE DROOM DES KRIJGSMANS.

't Werd duister. In 't kamp had de roffel geklonken.
De zege was ons, schoon ze duur had gekost.
De duizenden beidden, ter aarde gezonken,
De rust, die herstelt, of den dood, die verlost.

Terwijl ik bij 't vuur, dat voor wolven en raven
De lijken beschutte, me neêrleî en sliep,
Daar kwam mij een droom zoo verkwikkelijk laven,
En tweemaal herscheen hij, eer de ochtend me riep.

Wijd was ik van 't bloedig tooneel, waar we kampten;
Ik stapte langs plekken, verschroeid en vertreên;
Als straks in de zon zich de nevels verdampten
En 't vaderlijk huis me in de verte verscheen.

Ik vloog door de weiden, op jeugdige voeten,
Met vrolijke makkers zoo dikwijls doorsneld;
Ik hoorde de blatende geitjes me groeten
En 't lied van de maaijers, bij tijds in het veld.

Dra streelde mij 't welkom van dierbare tongen:
'k Ontdeed me van 't wapen, zoo lange getorscht;
Mijn telgjes omhelsden me, juichten en sprongen;
Blij drukte mijn gâ me, en ze snikte aan mijn borst:

"Nu blijft ge! nu zult ge niet meer ons begeven!"
Hoe graag had mijn harte berust in die beê:
Maar 't lichtte in het Oosten; de nacht was verdreven;
Hij voerde mijn lieflijken droom met zich meê.

CAMPBELL.

CUPIDO EN VULKAAN.

"Cupido, (riep Vulkaan in toren)
"Ik smeed voor u geen pijlen meer:
"Gij komt me, deugniet, telkens storen;
"Ga heen en keer in lang niet weêr!

"Minerve en Mars, schoon menigmalen
"Zich wendend tot mijn smederij, —
"Jupijn zelf, met zijn bliksemstralen...
"Ze zijn zoo lastig niet als gij.

"Bescheidenheid beperkt hun vragen,
"Maar gij zijt nimmer vragens moê;
"Al mogt ik honderd armen dragen,
"Als Briareus, ik kwam niet toe."

" "Stil! (sprak Cupied) ei, wil eens hooren!
" "Het tuig, dat gij mij smeedt, is bot:
" "Mag 't hier en daar een wondje boren,
" "Terstond is dit weêr heel na 't schot.

" "Gestadig mik ik, arme slover;
" "Maar of ik al de vrijers raak,
" "De pijn is d' eigen dag reeds over,
" "En 't volkje steekt met mij den draak.

" "Neem beter staal, maak scherper spitsen;
" "Zoo zal mijn magt niet meer, als nu,
" "Vereischte klem en during missen,
" "En meerder rust vergun ik u." "

Vulkaan, bepraat, gaf toe en smeedde:
"Ziedaar, dat 's puik nu!" zeide hij:
Cupido had zijn boogje al reede,
Leî aan, en nam de proef op mij.

Het was een schot, dat duchtig griefde;
Terstond verdween mijn wufte zin:
't Aanvalligst meisje kreeg mijn liefde,
En heel mijn leven duurt die min.

DIBDIN.

HEB LIEF ZOO LANG GIJ LIEVEN MOOGT.

Heb lief, zoo lang gij lieven moogt;
Heb lief, zoo lang gij lieven kunt!
Er komt een tijd, er komt een tijd,
Die tranen slechts bij 't graf vergunt.

Draag zorg, dat nooit uw borst verkleum',
Maar liefde voed' en liefde geev',
Zoolang er uit een andre borst
Een warme zucht u tegenzweev'!

En wie u teêr zijn hart ontsluit,
O doe, zoo veel ge kunt, hem goed;
En maak geen enkle stond hem zuur,
Maar maak hem iedre stonde zoet!

En houd uw tong toch wel in dwang;
Een roekloos woord is gaauw gespild:
Ach God! het was niet erg gemeend,
Maar 't pijnt den ander toch in stilt'.

Heb lief, zoo lang gij lieven kunt!
Heb lief, zoo lang gij lieven moogt!
Er komt een tijd, er komt een tijd,
Die zuchten slechts bij 't graf gedoogt.

Dan knielt gij met beschreide wang
Bij 't zand der koude groeve neêr;
Gij ziet het vochte kerkhofgras,
Maar hem — hem ziet ge nimmermeer.

"Ai! (snikt gij) toon u eenmaal nog!
"Zie hoe mijn oog ontroostbaar weent!
"Vergeef me 't leed, dat ik u gaf!
"Zoo waar! het was niet boos gemeend."

Hij echter ziet en hoort u niet,
Noch drukt uw hand met gulle prang:
Zijn heusche mond roept u niet toe:
"Och, ik vergaf het u al lang."

Toch deed hij 't: lang vergaf hij 't u,
Maar menig smartdrop vloot er neêr
Om u en om dat harde woord;
Doch stil! hij rust, niets deert hem meer.

o Lief, zoo lang gij lieven moogt!
o Lief, zoo lang gij lieven kunt!
Er komt een tijd, er komt een tijd,
Die tranen slechts bij 't graf vergunt.

Naar FREILIGRATH.

———

KOERT VAN LEE.

Ik was naar 't lommerig woud gegaan,
Het middaggloeijen schutten de blaân,
En het harstige hout zond geuren uit,
En vlinders zweefden er over het kruid.

Ik poosde, waar, bij mos en riet,
De bron van Sint Alban de rots ontschiet,
En ik ving in mijn hand het bruisende nat,
En streek er, verfrischt, mijn lokken meê glad:

En toen ik dronk van den koelen vloed,
Daar voelde ik een snelle trilling in 't bloed;
Ik verstond, wat de vogelen spraken in 't hout,
Ja, wat ze zongen door 't heele woud.

Ze vlogen omhoog en ze hupten omlaag
En zongen denzelfden zang gestaâg,
Een zelfden zang, die me best voldeê:
"De schoonste knaap is Koert van Lee."

o Wondre klanken, betoovrend lied!
Hoe 'k nog uit het woud kwam, weet ik niet;
Maar al mijn vrolijkheid is gedoofd;
Dat lied — het wil me maar niet uit het hoofd.

Op het vuur stelt, kookend, de ketel het in,
Ik hoor het in 't snorren van 't wiel, als ik spin,
Zelfs bomt de kerkklok luijende, almeê:
"De schoonste knaap is Koert van Lee."

o Koert van Lee, bemerkt ge dan niet,
Aan mijn blik, wanneer uw oog mij ziet —
En raadt gij niet uit mijn gloeijenden blos,
Dat ik weet wat de vogelen zingen in 't bosch?

GEIBEL.

HET ZIGEUNERKNAAPJE.

Ver in 't Zuid is 't heerlijk Spanje,
  Spanje, mijn geboorteland,
Waar de lomm'rige kastanje
  Ruischt aan Ebro's frisschen rand;
Waar de amandelboomen bloeijen,
  Vurig sap de druiven vult,
Waar de rozen schooner gloeijen,
  Rooder goud de maan verguldt.

Herwaarts met mijn luit getogen,
  Zwerf ik rond, bedroefd te moê;
Nergens werpen vonklende oogen
  Mij een vriendlijk lachje toe:
'k Heb al huis aan huis gezongen,
  Knorrig riep men: "ga voorbij!"
Ach, met d' armen bruinen jongen
  Toont geen mensch hier medelij.

Staâg van nevelgraauw omhangen,
  Hijgt mijn borst, die lucht ontbeert;
Al mijn oude blijde zangen
  Heb ik bijkans afgeleerd;
Telkens door mijn maatgeluiden
  Breekt een zucht, die 'k vruchtloos keer.

O mijn land, mijn heerlijk Zuiden,
  O bescheen uw zon mij weêr!

Toen hier laatst — den oogst ten ende —
  't Feest de reijen riep ten dans,
Speelde ik 't beste, dat ik kende,
  Moedig op, bij maneglans:
Doch, hoe blij ook op mijn maten
  Knaap en meisje in 't ronde vloog,
Al mijn veinzen mogt niet baten,
  Tranen barstten uit mijn oog.

Ach, hun vreugde deed me dwalen
  Naar de vreugden van mijn Zuid,
Waar het lust is aâm te halen,
  Zendt de nacht haar koeltjes uit;
Waar alom, bij 't starrenlonken,
  De Fandango wordt gehoord,
En de paartjes, weeldedronken,
  Hupplen op zijn wild akkoord.

Neen, mijn zielewensch weêrstreven
  Kan ik, neen, zoo waar! niet meer:
Alles wil ik, alles geven,
  Zie ik maar mijn Spanje weêr.
Kom, naar 't Zuiden! Voort naar Spanjen,
  Naar dat land, vol zonneschijn!
In de schaâuw van zijn kastanjen
  Moet ik eens begraven zijn.

GEIBEL.

ANTWOORD.

Gij vraagt me, lieve kleene,
Waarom ik zing en weene,
  Ge vraagt wat me zuchten ontperst;
Ik heb mijn lente vertreuseld,
Ik heb mijn jonkheid verbeuseld,
  Ik heb de liefde verschertst.

Mij was de beker geschonken,
Ik liet hem ongedronken,
  Ik vond geen dorst te verslaan.
Mij wenkten, uit takken en twijgen,
Granaten, druiven en vijgen,
  Toch heb ik ze laten staan.

En toen het het uur was van d'avend,
De zon in glansen begravend,
  Daar voelde ik de dorst in mijn mond;
Maar 't glas met weelden was henen,
De vruchten waren verdwenen,
  En gaauw wierd het nacht in het rond.

De wereld heeft mij verlaten;
Nu zing ik mijn lied langs de straten,
Schoon smarte mij tranen ontperst;
'k Liet achtloos mijn lente vergloren,
'k Heb beuzlend mijn jonkheid verloren,
Ik heb de liefde verschertst.

GEIBEL.

SCHEIDEN, LIJDEN.

Al weekt ge nog zoo verre heen,
En tegen mij zoo boos,
Toch is mijn ziel, van smart bestreên,
Bij u, bij u altoos.
Ik denk aan uw zachtblaauwend oog,
En aan uw hart daarbij:
Ach, geene, geene vind ik ooit,
Die zoo me lieft, als gij.

Wat droeg de wereld heerlijk groen,
Toen 'k nog naast u mogt gaan,
Hoe geurden al de heuvlen toen,
Hoe lieflijk scheen de maan.
Gij plukte een roos, ik plukte een kus,
Ik kuste en zong daarbij,
Ach, geene, geene vind ik ooit,
Die zoo me lieft, als gij.

Wel ben ik vrij, als de arend thans,
Die snort door 't berggebied
En voor zich uit in zongeglans
De wereld open ziet.

Doch de arend rust in 't steile nest,
En waar is rust voor mij?
Ach, geene, geene vind ik ooit,
Die zoo me lieft, als gij.

Rampzaalge stonde, dag van smart,
Die onzen band doorsneê;
Toen vloden uit mijn innigst hart
Voor immer vreugde en vreê.
Nu zoek ik wel in oord op oord,
Of rust er is voor mij,
Doch geene, geene vind ik ooit,
Die zoo me lieft, als gij.

GEIBEL.

HERFSTGEVOEL.

---

o Waar het slechts der wangen gloed,
Dien ons de Tijd ontrooft!
Maar dat is 't wat mij treuren doet,
Dat ook het hart verdooft.

Dat, even als de vuist verstramt
En duister 't oog bespat,
De boezem, eens van drift doorvlamd,
Vergeet, hoe lief hij had.

Of dan al geest nog vonken schiet,
En scherts en luim verrast:
Bedrieglijk groen is 't — anders niet —
Dat over graven wast.

De nacht genaakt, met haar de smart,
De valsche glinstring vliedt,
Naar tranen zoekt en zucht ons hart,
En tranen vindt het niet.

Wij zijn zoo arm, zoo moêgesloofd,
Naauw weten wij, hoe 't koomt;
Wij voelen slechts ons hart verdoofd
En alle vreugd verdroomd.

GEIBEL.

DE DORPSSMID.

De lommerigste olmboom uit het dorp
  Staat voor de smidse geplant;
Een forsche kerel is de baas
  Met ruw vereelte hand;
De spier, die op zijne armen zwelt,
  Gelijkt een ijzeren band.

Zijn ruig gelaat is bruin geschroeid
  En zwart gekroezeld zijn haar,
Zijn voorhoofd glimt van eerelijk zweet;
  Wie werk heeft, vindt hem klaar.
Flink durft hij ieder in de oogen zien,
  Hij, niemands schuldenaar.

Week in, week uit, hetzij vroeg of laat,
  Zijn blaasbalg hoort ge gaan;
Gij hoort op het aanbeeld in de maat
  De zware mokers slaan;

Het lijkt naar de dorpsklok, wen die luidt
  Als de zonne is ondergegaan.

Verlaat het kleine volkje de school,
  Het toeft voor het open huis,
En luistert graag naar 't balggeblaas
  En tuurt op het helle fornuis,
En grijpt naar de vonken, stuivende als kaf
  Bij dorschend vlegelgedruisch.

Hij gaat des Zondags naar de kerk
  En volgt met lettend oor
(Ter neder gezeten bij zijn knechts)
  De preek en het psalmend koor;
Hij merkt zijn dochters stem er in
  En voelt een vreugdegloor.

Het is of hij haar moeders stem
  Hoort ruischen van omhoog;
Hij denkt aan 't graf, waarin ze rust,
  En heil, dat snel vervloog,
En heimelijk wischt zijn ruwe hand
  Een traan weg uit zijn oog.

Dus, immer werkzaam, leeft hij voort,
  Het lot zij mild of straf:
Elke ochtend levert hem zijn taak,
  Elke avond vindt die af,
En, koomt dan de nacht; 't is wel verdiend,
  Dat zij hem wat rust verschaff!

Heb dank, mijn brave vriend! Uw doen
  Verstrekt me een wijs vermaan:
Zoo moeten we, elk, in 's levens smids
  Ook trouw met den moker slaan;
En wat in hoofd en harte gloeit,
  Versmeden tot nuttige daân.

LONGFELLOW.

SANTA FILOMENA.

Doet zich een eedle daad ons voor,
Bereikt een edel woord ons oor,
Verrast en blij te gaâr
Versnelt ons 't bloed in de aâr.

't Is of wat rijker ziel doorvliet
Zich in ons binnenst overgiet,
En tot haar waterpas
Ons tilt uit slib en dras.

Eer, dank zij hun, wier daad of woord
Ons dus in 't slom'rig leven schoort,
En uit dat daagsch gewoel
Verheft tot hooger doel.

Zoo dacht ik laatst, toen 'k las van 't heir
Belegerd aan 't Euxijnsche meir,
Door honger, krijg en pest
Bestookt in 't bar gewest. —

Van duizenden, met bloed beplast,
In 't krankenhuis op een getast —
Van jammerkreet en zucht
In kille vunze lucht.

Wat zie 'k! Een jonkvrouw met een lamp
Beweegt zich in dat oord van ramp:
Bij 't flaauwe lichtgegloor
Gaat zij de zalen door.

De lijder, op zijn peul gestrekt,
Waant zich te droomen, reikt en rekt,
Tot dat hij op den wand
De schaâuw kust van haar hand.

't Was of een hemeldeur ontsloot
En snel weer toeging. 't Kwam en vlood —
Het lieflijk nachtgezicht,
Dat even had gelicht.

Maar uit de poort van 't ver verschiet
Zal lang in Englands woord en lied
Dat lichtend visioen
Zijn stralen schittren doen.

Een Jonkvrouw met een lamp zal staan
Geprent in 's Lands historieblaân,
Als beeld der vrouw, heldin
Door de eêlste menschenmin.

En haar zal Lelie, Palm en Speer
Als Sinte Filomeen weleer,
(Bij Liefdes aureool)
Ook strekken tot symbool.

LONGFELLOW.

[Zie over Santa Philumena Herzog, Real-Encycl. für Th. u. Kirche, in voce. Uitg.]

IK STERF TE VREDEN.

(MUOIO CONTENTO!)

Aan de grens van 't schoon Itaalje
Zat ik, in gepeins verzonken;
Zonnig was de lentemorgen,
Vriendlijk scheen de vert' te lonken;
'k Weende, ik dacht aan vaders woning,
Door den ballingsdoem me ontroofd;
Als een zoeltjen uit Itaalje
Zacht mij waaide langs het hoofd.

In dat zoeltje kwam mij tegen
Geur van vaderlandsche dalen,
Klank van liedren, daar gezongen,
Licht van reiner zonnestralen.
Blijf of ga ik? — 't glom zoo heerlijk,
't Lieve land van mijn geboort'.
'k Had de grens reeds overschreden;
Zonder denken trad ik voort.

'k Liep den dood in de open armen,
Maar mij kwam dit niet te binnen:
't Harte klopte, als nooit me 't klopte;
'k Was geen meester van mijn zinnen.
'k Werd gegrepen en gekerkerd;
Kort heb ik mijn boei getorscht;
Gistren spraken zij mijn vonnis,
Maar geen zucht ontvlood mijn borst.

Waarom kwam, helaas, dat windje
Uit het vaderland gevlogen!
Waarom scheen zijn reine hemel
Zoo verleidlijk mij in de oogen!
Maar 't is tijd: de kuil verbeidt me,
Dien mij groef een vreemde hand:
Doch ik klaag niet — ik mag rusten
In den grond van 't vaderland.

P. P. Parzanese.

(Poesie popolare Napol. 1863).

BEVROS EN ZIJN PAARD.

Aan d' oever des Vardars op 't grazige veld
Ligt Bevros gestrekt, de wakkere held,
Een Turk, in de struiken verborgen, doorschoot
Van ver hem de borst met verraderlijk lood:
Zieltogende zeeg hij daar neder.

Zijn zwarte klepper, dat moedige paard,
Zoo trouw aan zijn meester, zijn meester zoo waard,
Bukt naast hem en staart, onwetend waarom
Zijn heer daar toeft, beweegloos en stom:
Het waagt hem toe te spreken.

"Rijs op, mijn gebieder! hoor 't geen ik zeg!
De Turk is in 't veld: Kom, maken we ons weg!
Hier missen we steun: we zijn alleen:
Gevangen wordt ge, spoedt ge niet heen:
Stijg op en zien we te ontkomen!" —

" "Wel ware 't mijn wensch, maar mijn kracht is gezwicht;
Ik kan niet; dra sluit zich mijn oog voor het licht;
De kogel drong me door merg en been;
Mij rilt de doodskoû door de leên:
Ik voel het, mijn sterven nadert.

Dus, trouwe makker in vreugde en verdriet!
Let wel, wat ik, voor het laatst, u gebied:
Ga flus naar den oever en delf met uw voet
Een graf in den bodem ter zij van den vloed;
Hoe dieper gij kunt, hoe beter:

En breekt mijn oog, — dit 's verder mijn last, —
Zoo grijp met uw tanden mijn gordel vast,
Til dan me in de hoogte en draag me in de groef,
En strijk er weêr aarde overheen met uw hoef,
Zoo digt, dat geen Turk mij vinde.

En hebt ge, als ik zeî, dit zorgzaam volend,
Zoo haast u van hier, en ijl naar mijn tent,
En breng daar, edel ros! aan mijn broêr
Den kling, dien ik zwaaide, benevens mijn roer,
Opdat hij mijner gedenke!

En dezen doek — haar liefdepand! —
Stel dien mijn meisje weêr ter hand;
En neemt ze hem aan, en vergeet ze mij niet,
En besproeit hem soms een traan, dien ze liet,
Zoo zal ik rusten in vrede.

Vaarwel, mijn hengst! ik kan niet meer;
Maak spoed, dat mij geen Turk ontëer'!'"
Zoo zuchtte de dappre; hij zweeg, hij was dood.
Zijn ros begroef hem, gelijk hij gebood,
Aan den oever diep in de aarde.

En toen het hem dus had ten grave besteld,
Vloog 't, rennende, weg naar de tent van den held
En droeg er 't vuurroer heen, met het zwaard:
Den doek ook bragt het getrouwe paard
Aan het meisje, de teedergeliefde.

Het leî hem aan haar voeten neêr;
Zij weende hem nat, ze kuste hem teêr;
Ze jammerde luid van bittere smart;
Dat brak den hengst het trouwe hart;
Het brak, het klopte niet langer.

K. F. VON SCHMIDT-PHISELDECK.

BEGRAFENISLIED.

Jam maesta quiesce querela.

Nu de tranen gewischt uit uw oogen
  Die ge, o moeders, wanhopig vergoot,
Nu geen hoofden ter aard meer gebogen,
  Ziet, het leven herbloeit uit den dood.

Zoo van marmer de tombe gehouwen,
  Zoo er pronk op het graf wordt gesticht,
Is het niet, wijl hetgeen we 't vertrouwen
  Er niet dood, maar te sluimeren ligt?

Dat beweeglooze stof, nu begeven
  Van den geest, dien het eens heeft gedekt,
Zal weldra weêr verrijzen ten leven,
  Door een hoogeren adem gewekt.

Ongetwijfeld, de morgen zal gloren,
  Dat het bloed weêr de buizen doorwoelt,
Dat de spier, nu verstijfd, — als te voren
  In haar kracht zich herspant en gevoelt.

Wat als lijk, in de kilte der zerken
  Zich ontbindt, het zal heerlijk en schoon
(Weêr bezield) als op adelaars vlerken
  Zich verheffen tot hoogere woon.

Zoo hergroent, in de lente, uit de voren
  Waar ze rottend en roereloos lag,
De verstorvene kiem van het koren
  En begroet met zijn halmen den dag.

Daarom, Aard! moog het rusten in vrede,
  Wat ons hart nu betrouwt aan uw schoot;
't Is 't gewaad, dat een mensch hier omkleedde,
  En nog dierbaar en êel in den dood.

't Is het huis, eens ter woning geschonken
  Aan een ziel door Gods adem gekweekt,
Waar de hope des heils heeft geblonken,
  Die bij Christus haar fakkel ontsteekt.

Wil dit ligchaam dan zacht overdekken,
  Ongestoord zij de rust, die het streelt,
Tot de stemme van Hem het zal wekken,
  Die het schiep naar zijn goddelijk beeld...

Tot de dag zich verheft aan de transen,
Waar vertrouwend ons hart naar verlangt;
Dan hergeeft gij, bij eeuwige glansen,
Wat ge thans in uw duister ontvangt.

PRUDENTIUS gevolgd.

---

41 24783